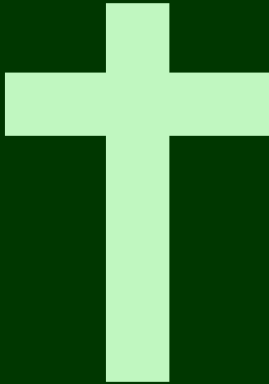


Digo



Chidigo: Digo (Bible)

Digo
Chidigo: Digo (Bible)

copyright © 2019 Bible Translation and Literacy

Language: Digo (Chidigo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

bab7eb71-e774-512d-9543-5878c28ca63b

Contents

Mathayo	1
Mariko	73
Luka	119
Johana	196
Mahendo	251
Arumi	320
1 Akorintho	352
2 Akorintho	381
Agalatia	401
Aefeso	413
Afilipi	424
Akolosai	432
1 Athesalonike	441
2 Athesalonike	448
1 Timothi	452
2 Timothi	461
Tito	468
Filemoni	472
Aeburania	475
Jakobo	500
1 Petero	508
2 Petero	518
1 Johana	524
2 Johana	532
3 Johana	534
Juda	536
Maono	539

Injili irivyoandikpwa ni MATHAYO Tanga mbere

Injili hino ni chitabu choandikpwa ni mwanafundzi mmwenga wa Jesu yehwa Mathayo. Mutu hiyu kala ni mtoza kodi ambaye dzina ranjina kala achihiwa Lawi. Unaweza kuphaha habarize kula sura ya 9:9–13 (soma piya Mariko 2:13–17 na Luka 5:27–32).

Chitabu hichi chinaonyesa kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu, na ndiye Masihi yetabiriwa ni manabii (soma sura ya 16:16). Mathayo anaonyesa hivi kpwa kuambira atu gara arigohenda Jesu ariphokala hipha duniani, na vira mambo ga Chilagane cha Kare (yani, Torati) garivyotimiya. Katika maandikoge anahadza seemu nyinji za Chilagane cha Kare.

Piya anahuonyesa kukala Jesu ni mwalimu mkpwulu ariye na uwezo wa kutafasiri Shariya za Mlungu na kufundza kuhusu ufalume ulao kpwa Mlungu. Mafundzo ga Jesu ganaphahikana seemu tsano (5:1—7:27; 10:1–42; 13:1–52; 18:1–35; 24:1—25:46).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Ubari na kuvyalwa kpwa Jesu Masihi 1:1—2:23

Kazi ya Johana M'batizadzi 3:1–12

Jesu anabatizwa ni Johana na kujezwa ni Shetani 3:13—4:11

Kazi ya Jesu hiko Galilaya 4:12—18:35

Jesu anaphiya Jerusalemu na anafundzie 19:1—20:34

Sabaa ya mwisho ya Jesu kabila ya chifoche 21:1—27:66

Jesu anafufuka na kutsembukira anafundzie 28:1–20

Akarengbwa a Jesu (Luka 3:23–38)

¹ Hino ni adisi ya Jesu Masihi. Iye kala ni chivyazi cha Daudi, na chivyazi cha Burahimu.

² Burahimu wavyala Isaka, Isaka achivyala Jakobo, naye Jakobo achivyala Juda na nduguze.

³ Juda achivyala Peresi na Zera, ambao nine yao kala ni Tamari. Peresi kala ni isengbwa wa Hezironi, naye Hezironi achivyala Rami.

⁴ Rami achivyala Aminadabu, Aminadabu achivyala Nashoni, naye Nashoni achivyala Salimoni.

- 5 Salimoni na mchewe Rahabu avyala Boazi, naye Boazi na mchewe Ruthi avyala Obedi, naye Obedi achivyala Jese.
- 6 Jese wakala isengbwa wa Mfalume Daudi. Daudi naye wavyala Selemani na mchetu ambaye kala ni mkpwaza Uriya.
- 7 Selemani wavyala Rehoboamu, Rehoboamu achivyala Abija, naye Abija achivyala Asafu.
- 8 Asafu wavyala Jehoshafati, Jehoshafati achivyala Joram, naye Joram achivyala Uziya.
- 9 Uziya wakala isengbwa wa Jothamu, Jothamu achivyala Ahazi, naye Ahazi achivyala Hezekiya.
- 10 Hezekiya wakala isengbwa wa Manase, Manase achivyala Amoni, naye Amoni achivyala Josiya.
- 11 Josiya wavyala Jekonia na nduguze. Hinyu ndio wakati Ayahudi ariphohalwa achiphirikpwa tsi ya Babeli.
- 12 Bada ya Ayahudi kuhalwa kuphirikpwa Babeli, Jekonia wavyala Shealtieli, naye Shealtieli kala ni isengbwa wa Zerubabeli.
- 13 Zerubabeli wavyala Abihudi, Abihudi achivyala Eliakimu, naye Eliakimu achivyala Azori.
- 14 Azori wavyala Sadoki, Sadoki wakala isengbwa wa Akimu, naye Akimu achivyala Eliudi.
- 15 Eliudi wavyala Eliazari, Eliazari achivyala Mathani, naye Mathani achikala isengbwa wa Jakobo.
- 16 Jakobo wakala isengbwa wa Yusufu, mlumengbwa wa Maryamu. Naye Maryamu wakala ninengbwa wa Jesu, aihwaye Masihi.*
- 17 Kpwa hivyo vivyazi vyosi kula Burahimu hadi Daudi ni vivyazi kumi na vine. Kula Daudi hadi Ayahudi kuhalwa kuphiya Babeli ni vivyazi kumi na vine. Bada ya Ayahudi kuhalwa kuphirikpwa Babeli hadi wakati wa kuvyalwa Masihi† ni vivyazi kumi na vine.

Kuvyalwa kpwa Jesu
(Luka 2:1-7)

18 Kuvyalwa kpwa Jesu Masihi kpwakala hivi. Maryamu nine wa Jesu ariphokala wende wa Yusufu, kabila taadzangbwekala phamwenga, waphaha mimba kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu. 19 Yusufu ariphomanya kukala wendewe ana mimba, wapanga kumricha chisiri-siri kpwa mana kala ni mutu wa haki, naye kayalonda kumuifya.

1:6 1:6 2 Afalume 24:14-15; 2 Nyakati 36:10; Jeremia 27:20 * 1:16 1:16
Masihi manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. † 1:17 1:17
Masihi manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. 1:18 1:18 Luka 1:27

²⁰ Bada ya kuririkana dzambo hiro, malaika wa Mlungu wamwedzera ndosoni, achimuamba, “Yusufu, chivyazi cha Daudi, usiogophe kumhala Maryamu akale mcheo, mana ana mimba kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu. ²¹ Iye andadzivugula mwana wa chilume, naye undamuiha Jesu,‡ kpwa kukala iye ndiye ndiyeokola atue kula dambini.”

²² Phahi gosi higa gahendeka ili neno rogombwa ni Mlungu kutsupira nabii ritimiye, roamba: ²³ “Lola, mwanamwali andagbwira mimba, adzivugule mwana mlume, naye andamuiha Imanueli, yani Mlungu a phamwenga naswi.”

²⁴ Yusufu aripholamuka kula usingizini, wahenda vira malaika wa Mlungu arivyolagiza. Wamlóla Maryamu, ²⁵ ela kayalala naye hadi ariphodzivugula. Wadzivugula mwana wa chilume, ndipho Yusufu achimhasa dzina ra Jesu.

2

Ajeni kula mlairo wa dzuwa

¹ Phahi, Jesu wavyalwa hiko Bethlehemu, mudzi urio jimbo ra Judea. Siku na hizo, Herode ndiye kala ni mfalume. Bada ya Jesu kuvyalwa, kpwakpwedza atu hiko Jerusalem, mudzi mkpwulu. Atu hinyo kala ni ajuzi a nyenyezi kula mlairo wa dzuwa. ² Achiuza, “A kuphi mwana achiyevyalwa, mfalume wa Ayahudi? Swino hwaona nyenyeziye iriphotsembuka na vino hukedza kumuabudu.”

³ Herode ariphosikira higo, iye phamwenga na atu anji a Jerusalem ainjirwa ni wasiwasi sana. ⁴ Phahi waaiha akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya, achiauza, “Masihi* andavyalwa kuphi?” ⁵ Nao achimuamba, “Andavyalwa Bethlehemu, mudzi wa Judea kama Mlungu arivyoamba kutsupira kpwa Maandiko ga nabii:

⁶ ‘Mudzi wa Bethlehemu urio tsi ya Juda, si mudzi mdide kahi ya atawala a Juda,

mana kula kuko kundatuluka mfalume,
ndiyekala mrisa wa atu angu, Aiziraeli.’ ”

⁷ Phahi Herode waaiha njama hara ajuzi a nyenyezi achilonda kumanya hasa ni wakati gani iriphotsembuka hira nyenyezi. ⁸ Naye achiahuma hiko Bethlehemu achiamba, “Phiyani mkamuendze na mchimuona nireherani habari ili nami nkamuabudu.”

⁹ Bada ya kuphundza yuya mfalume, agbwira njira achiphiya vyao. Hira nyenyezi ambayo kala akaiona, yatsembuka tsona mbere zao. Ichialongoza hadi ichiima dzulu

1:21 1:21 Luka 1:31 ‡ **1:21** 1:21 Jesu manage ni Mlungu anaokola. **1:23**

1:23 Isaya 7:14 **1:25** 1:25 Luka 2:21 * **2:4** 2:4 Masihi manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **2:6** 2:6 Mika 5:2

ya phatu phokala yuya mwana. ¹⁰ Aripheoiona, atu hinyo ahererwa sana. ¹¹ Na bada ya kuinjira mura nyumbani amuona mwana na nine Maryamu, nao achimsujudiya na achimuabudu. Badaye avugula mikoba yao achilavya zawadi za ye mwana za zahabu, uvumba na manemane. ¹² Nao achikahazwa ndosoni asiuye kpwa Herode, kpwa hivyo achiuya kpwao na njira yanjina.

Avyazi a Jesu anachimbirira Misiri

¹³ Hara atu ariphouka, malaika wa Mlungu wamtsembukira Yusufu ndosoni achimuamba, “Unuka uchimbire phamwenga na hiye mwana na nine mphiyeye Misiri. Na msagale kuko hadi ndiphokuambirani muuye, mana Herode anamuendza hiye mwana ili amuolage.” ¹⁴ Yusufu wavumbuluka achifunganya, achimuhala yuya mwana na nine, achiuka usiku kpwa usiku kuphiya Misiri. ¹⁵ Nao asagala hiko Misiri hadi Mfalume Herode ariphofwa. Higa gosi gahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa kutsupira nabii, roamba, “Námuiha mwanangu kula Misiri.”

¹⁶ Phahi Herode ariphoona akachengbwa ni hara ajuzi a nyenyezi, watsukirwa sana. Achihuma asikarie hiko Bethlehemu na vidzidzi vya phephi, ili akaolage ana osi a chilume kula mtsanga hadi wa miaka miiri. Mana hangu aambirwe ni hara ajuzi a nyenyezi kala ikatsupa kama miaka miiri kula iriphonewa. ¹⁷ Chisha maneno arigogomba Mlungu kutsupira nabii Jeremia gatimiya:

¹⁸ “Sauti yasikirika hiko Rama, ya chiriro na sonono,
Raheli anaririra anae na anarema kunyamazwa mana
kandaona tsona.”

Avyazi a Jesu anauya kula Misiri

¹⁹ Bada ya chifo cha Herode, Yusufu watsembukirwa ni malaika wa Mlungu ndosoni, wakati achere hiko Misiri. ²⁰ Achiambwa, “Hala mcheo na mwanao wuuke hipha wuuye Iziraeli, mana hara kala analonda kumuolaga mwana afwa.” ²¹ Phahi Yusufu wafunganya achihala mwana na nine achiuya Iziraeli.

²² Ela Yusufu ariphosikira kukala Arikelao, mwana wa Herode, ndiye mtawala wa Judea waogopha kuphiya hiko. Naye bada ya kukahazwa ndosoni waphiya jimbo ra Galilaya,[†] ²³ ambako wakpwendasagala mudzi wa Nazareti. Gahendeka hivyo ili gara gogombwa ni manabii

2:15 2:15 Hosea 11:1 **2:18** 2:18 Jeremia 31:15 † **2:22** 2:22 Tsi ya Iziraeli kpwakala na majimbo mahahu, yani Judea, Galilaya na Samariya. **2:23** 2:23 Mariko 1:24; Luka 2:39; Johana 1:45

kuhusu Masihi gatimiye. Mana manabii aamba andaihwa Mnazareti.

3

*Johana M'batizadzi
anaandza kuhubiri*

(Mariko 1:1-8; Luka 3:1-18; Johana 1:19-28)

¹ Bada ya miaka minji, hiko weru wa jimbo ra Judea kpwatsembuka mutu yeandza kazi ya kuhubiri. Mutu hiye kala anaihwa Johana M'batizadzi. ² Kala achiamba, "Tubuni! Mana Mfalume yela kpwa Mlungu a phephi kpwedzatawala atue." ³ Johana ndiye ambaye habarize zagombwa ni nabii Isaya ariphoamba, "Kuna mutu anakota kululu ko weruni kuaambira atu: 'Tayarishani njira ya Bwana na muigolose.' "

⁴ Johana wavwala vwazi rotengezwa na nyoya za ngamia, na kala achidzifunga mkanda wa chingo chibiruni. Chakuryache chakala ndzije na asali. ⁵ Phahi atu anji amlunga kula Jerusalem na jimbo rosi ra Judea na tsi iriyo kanda-kanda ya muho Joridani. ⁶ Ariphtubu dambi zao, waabatiza muho Joridani.

⁷ Ela ariphoona Mafarisayo na Masadukayo anji aredza abatizwe, waambira, "Ee, nyoka mwi! Mnalonda kuchimbira adabu ya Mlungu yedzayo bila ya kutubu kpweli! Iyo siyo sababu nono ya kukala mnalonda m'batizwe!" ⁸ Ichikala mnalonda nikubatizeni, kpwandza galuzani mahendo genu muonyese kukala ni kpweli mkatubu dambi. ⁹ Na msidzichenge mukaamba, 'Swino huna haki kpwa kukala hu ana a Burahimu.' Nakuambirani kpweli kala Mlungu anaweza kugaluzwa hata mawe higa gakakala ana a Burahimu. ¹⁰ Hata vivi sambu uamuli wa Mlungu u tayari, dza mbadzo iriyo tayari kubwaga muhi. Chila muhi usiovyala matunda manono undakatwa utsuphiwe mohoni." ¹¹ Ndipho Johana ariphogomba na atu osi, achiamba, "Mimi nakubatizani na madzi, kuonyesa mkaricha dambi zenu. Ela aredza mutu ambaye ana uwezo zaidi yangu, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuvye. Naye andakubatizani na Roho Mtakatifu na moho. ¹² Iye ana lungore mkpwononi, naye andapheha nganu na aitiye chitsagani. Ela maphephe andagatsupha mohoni, moho usiofwa."

Jesu anabatizwa

(Mariko 1:9-11; Luka 3:21-22)

3:2 3:2 Mathayo 4:17; Mariko 1:15

3:3 3:3 Isaya 40:3

3:4 3:4 2 Afalume

1:8 **3:7** 3:7 Mathayo 12:34; 23:33

3:9 3:9 Johana 8:33

3:10 3:10 Mathayo

7:19

¹³ Chisha Jesu wakpwedza kula jimbo ra Galilaya achiphiya muho Joridani kokala Johana, ili akabatizwe. ¹⁴ Ela Johana wakahala, achiamba, “Mbona we uredza kpwangu? Mimi ndimi nifwahaye kpwedza kpwako uni-batize.” ¹⁵ Ela Jesu achimuamba, “Richa vikale hivyo. Mana hivyo ndivyo hulondwavyo kuhenda ili huhende vira Mlungu alondavyo.” Phahi Johana wakubali.

¹⁶ Jesu ariphomala kubatizwa, watuluka mura madzini. Ariphtuluka tu, mlunguni kpwafwenuka naye achiona Roho Mtakatifu anatsereza dza mfwano wa njiya na achedzagbwa dzuluye. ¹⁷ Chisha kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Hiyu ni mwanangu nimmendzaye, naye ananihamira sana.”

4

Jesu anajezwa ni Shetani

(Mariko 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Alafu Jesu walongozwa ni Roho Mtakatifu kuphiya hiko weruni ambako wakpwendajezwa ni Shetani. ² Bada ya kufunga siku mirongo mine usiku na mutsi, Jesu wasikira ndzala. ³ Phahi Shetani wamtsolokera achimuamba, “Ichikala kpweli u Mwana wa Mlungu, gaambire gano mawe gagaluke mikaha.” ⁴ Ela achijibu achiamba, “Yaandikpwa kukala, ‘Mwanadamu kandaishi kpwa chakurya bahi, ela kpwa chila neno rilero kanwani mwa Mlungu.’ ”

⁵ Chisha Shetani wamuhala achimphirika hadi Jerusalemu, mudzi mtakatifu, achendamuimisa chirere cha Nyumba ya Kuvoya Mlungu. ⁶ Achimuamba, “Ichikala u Mwana wa Mlungu kpweli, tina ugbwe, mana yaandikpwa, ‘Mlungu andalagiza malaikae akurinde sawa-sawa,’ na ‘Malaikae andakuunula, ili usedze ukakpwala dziwe.’ ” ⁷ Jesu achimuamba, “Piya yaandikpwa kukala, ‘Usimjeze Bwana Mlungu.’ ”

⁸ Chisha Shetani wamuhala Jesu hadi dzulu ya mwango mure, achimuonyesa unono wa falume zosi za dunia. ⁹ Naye achimuamba, “Uchinisujudiya nindakupha hivi vyosi.” ¹⁰ Phahi Jesu wamuamba, “Niukira hipha, Shetani we! Mana yaandikpwa, ‘Mvoye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo na umuhumikire iye macheye.’ ” ¹¹ Mara mwenga Shetani wamricha, na malaika achedzamterya Jesu.

*Jesu anaandza kuhubiri**(Mariko 1:14-15; Luka 4:14-15)*

¹² Phahi Jesu ariphosikira habari hizo kukala Johana akatiywa jela, wauya Galilaya. ¹³ Wauka Nazareti achiphiya Kaperinaumu, mudzi wa kanda-kanda ya Ziya ra Galilaya, piya mudzi hinyo kala u seemu ya Zabuloni na seemu ya Nafutali. ¹⁴ Higa gahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni nabii Isaya, roamba:

¹⁵ “Tsi ya Zabuloni na tsi ya Nafutali,
njira ya kanda-kanda ya ziya Galilaya,
tsi ya kuvuka muho Joridani,
na tsi ya Galilaya kusagalako atu msiokala Ayahudi.

¹⁶ Dzagbwe atu enu anaishi jizani,
andaona mwanga mkpwulu.

Tsona dzagbwe anaishi tsi ya chilungulungu cha jiza ra chifo,
mwanga ukaang’arira.”

¹⁷ Jesu ariphokala hiko Kaperinaumu waandza kuhubiri achiamba, “Tubuni! Mana Mfalume yela kpwa Mlungu a phephi kpwedzatawala atue!”

*Jesu anatsambula anafundzie**a kpwandza**(Mariko 1:16-20; Luka 5:1-11)*

¹⁸ Jesu ariphokala ananyendeka kanda-kanda ya Ziya ra Galilaya, waona ndugu airi a chilume, Simoni ambaye piya anaihua Petero na nduguye Anderea. Atu hinya kala anatsupha chimia ziyani mana kala ni avuvi. ¹⁹ Phahi waambira, “Nilungani, nami nindakuhendani avuvi a atu.”

²⁰ Phapho hipho aricha vimia vyao achimlunga.

²¹ Jesu ariphosengera mbere, waona ndugu anjina airi, Jakobo na nduguye Johana anangbwa a Zebedayo. Aho na ise yao kala a dauni anashona vimia vyao. Phahi Jesu waaiha. ²² Phapho hipho amricha ise yao phamwenga na ro dau, achimlunga Jesu.

*Jesu anafundza atu**na kuphoza akongo**(Luka 6:17-19)*

²³ Jesu wanyendeka Galilaya yosi kuno anafundza masi-nagogini mwao na kutangaza habari nono kuhusu utawala wa Mlungu, na kuphoza atu anji ariokala na makongo na unyonje wa chila aina. ²⁴ Ngumaye yavuma na ichigota hadi seemu yosi ya jimbo ra Siria. Atu amrehera akongo a chila

aina, a kulumwa sana, a kutawalwa ni pepho, a chifwafwa na a kuphola vilungo, naye achiaphoza. ²⁵ Kundi kulu ra atu ramlunga-lunga. Anjina kula mumo Galilaya na kula Midzi Kumi,* anjina kula Jerusalemu na Judea yosi na anjina kula seemu ya kuvuka muho Joridani.

5

*Jesu anafundza atu gambani
(Luka 6:20-23)*

¹ Jesu ariphoona atu anazidi kpwedza, wapanda gambani achendasagala. Nao anafundzie achimlunga. ² Chisha achiandza kuafundza, achiamba:

³ “Baha adzimanyao kukala ni agayi a chiroho, mana ufalume wa mlunguni ni wao.

⁴ Baha asononekao, mana Mlungu andaapha pore.

⁵ Baha a pole, mana Mlungu andaapha tsi ikale yao.

⁶ Baha ahirikao na ndzala na chiru ya kuhenda vira Mlungu alondavyo, mana mundamvuniswa.

⁷ Baha aonerao ayawao mbazi, mana Mlungu andaaonera mbazi.

⁸ Baha ario na moyo swafi, mana andamuona Mlungu.

⁹ Baha apatanishao atu, mana andaihwa ana a Mlungu.

¹⁰ Baha aphahao mashaka kpwa kuhenda vira Mlungu alondavyo, mana Mlungu andaakubali akale atue.

¹¹ “Baha mwimwi mlaphizwao, mgbwayiswao na mzigbwao na chila aina ya uyi kpwa sababu yangu. ¹² Mana gago muhenderwago ndigo atu arigoahendera manabii ariokala kabila ya mwimwi. Phahi hererwani na mpige njerejere mana Mlungu wakuikirani zawadi kulu ko mlunguni.”

*Munyu na mwanga
(Mariko 9:50; Luka 14:34-35)*

¹³ Jesu waenderera kugomba, “Mwimwi mu munyu wa atu a dunia. Ela uchibanangika taufwaha na tauweza kuhendwa ukafwaha tsona, ela utsuphiwe uvyogbwevyogbwe ni atu.

¹⁴ “Mwimwi mu mwanga umwirikao atu a dunia yosi. Mudzi uriodzengbwa gambani taufwitsika. ¹⁵ Vivyo hivyo takuna aasaye taa na kuifwinika bakuli, ela nkuyiika dzulu ili chila mmwenga ariye nyumbani aone mwanga. ¹⁶ Phahi

* **4:25** 4:25 Midzi kumi manaye ni Dekapoli Chieburania. **5:4** 5:4 Isaya 61:2
5:5 5:5 Zaburi 37:11 **5:6** 5:6 Isaya 55:1-2 **5:8** 5:8 Zaburi 24:3-4 **5:10**
 5:10 1 Petero 3:14 **5:11** 5:11 1 Petero 4:14 **5:12** 5:12 2 Nyakati 36:16;
 Mahendo 7:52 **5:13** 5:13 Mariko 9:50; Luka 14:34-35 **5:14** 5:14 Johana
 8:12; 9:5 **5:15** 5:15 Mariko 4:21; Luka 8:16; 11:33 **5:16** 5:16 1 Petero 2:12

namwi mwanga wenu naung'arire atu, ili aone mahendo genu manono na kumtograma Sowe yenu ariye mlunguni.

Jesu anafundza kuhusu Shariya za Musa

¹⁷ “Msifikiriye kukala nákpwedzagaluza Shariya za Musa na mafundzo ga manabii, hata! Sedzere kugagaluzwa, ela nakpwedza ili nigatimize. ¹⁸ Nakuambirani kpweli: Kabila mlunguni na duniani kusika, takuna hata arufu mwanga au seemu ndide ya Shariya ndiyouswa bii hadi yosi ikamilike. ¹⁹ Kpwa hivyo avundzaye mwanga kahi ya hizi shariya ndide na akafundza ayae kuzivundza andakala mdide kahi za atu a Mlungu. Ela azigbwiraye na kufundza ayae, Mlungu andamtala kukala muhimu kahi za atu a Mlungu. ²⁰ Phahi nakuambirani, musiphohenda vira Mlungu alondavyo zaidi ya Mafarisayo na alimu a Shariya, tamundajaliwa kukala atu a Mlungu bii.

Mafundzo kuhusu tsukizi (Luka 12:57-59)

²¹ “Mwasikira kukala akare enu aambwa, ‘Usiolage!’ Na ‘Yeyesi ndiyeolaga myawe andaamulwa.’ ²² Ela mino nakuambirani kukala mutu achireyera myawe, ni lazima aamulwe. Aberaye mfuasi myawe anafwaha kuphirikpwa mbere za baraza ra atumia. Na mutu ndiyelaphiza myawe andakala mashakani mana anaweza kuphirikpwa mohoni. ²³ Phahi uchikala unalavya sadaka kpwa Mlungu, na utambukire kala wamkosera myao, ²⁴ iriche mwandzo uphiye mkarye suluhu ndipho wedze ulavye sadakayo. ²⁵ Mshitakio achikala anakuphirika kotini phahana naye mapema wakati mchere mo njirani munaphiya kotini. Mana usiphohenda hivyo andakuphirika kpwa muamuli, naye muamuli achikuamula andakulavya kpwa asikari ukafungbwe jela. ²⁶ Nami nakuambira wazi, kundatuluka hadi uriphe faini yosi tsetsetse.

Onyo kuhusu kuzinga

²⁷ “Mwasikira kukala yaambwa, ‘Usizinge!’ ²⁸ Ela mino ndimi nakuambirani kukala mutu achiona mchetu na achimuaza, phahi hiye ni kukala a kazini na yuya mchetu mwakpwe moyoni. ²⁹ Ichikala dzitsoro ra kulume ndiro rikuhendaro ukahenda dambi risokole uritsuphe! Mana ni baha ukale na tsongo kuriko mwirio wosi kutsuphiwa

mohoni. ³⁰ Na ichikala mkpwonoo wa kulume ndio ukuhenda ukahenda dambi, ukate uutsuphe! Mana ni baha ukose mkpwono mmwenga kuriko mwirio wosi utsuphiwe mohoni.

Onyo kuhusu talaka

(Mathayo 19:9; Mariko 10:11–12; Luka 16:18)

³¹ “Piya yaambwa, ‘Mutu ndiyemricha mchewe, naamuphe cheti cha talaka kuonyesa kukala akamricha.’
³² Ela mino nakuambirani kukala, mutu ndiyericha mchewe kpwa sababu yoyosi yanjina isiphokala kuzinga, anamuhenda iye mchetu ahende dambi ya kuzinga achihalwa tsona. Na yeyesi ndiyelóla mchetu iye piya andakala anazinga.

Onyo kuhusu kuapa

³³ “Mwasikira kukala akare enu aambwa, ‘Usivundze naziri, ela ni lazima ulavye nazirizo mbere za Mwenyezi Mlungu.’
³⁴ Ela mino nakuambirani kukala, msiape tse. Msiape kuhadza mlunguni mana ni chihi cha Mlungu,
³⁵ wala kuhadza dunia mana ni phatuphe pha kuikira magulu. Tsona msiape kuhadza Jerusalemu mana ni mudzi wa Mlungu ariye ni Mfalume mkpwulu. ³⁶ Piya usiape kuhadza chitswacho mana kuweza kugaluzi nyere mwenga kukala nyereru wala ikale nyiru. ³⁷ Kpwa hivyo uchiamba, ‘Ni kpweli,’ naikale kpweli. Na uchiamba, ‘Sivyo,’ vikale sivyo. Mana chochosi ndichozidi maneno higa mairi chila kpwa Shetani.

Onyo kuhusu kudziriphiza

(Luka 6:29–30)

³⁸ “Mwasikira kukala yaambwa, ‘Mutu achikudunga dzitso nawe mdunge. Achikung’ola dzino nawe mng’ole.’
³⁹ Ela mino nakuambirani, mutu achikuhendera uyi usidziriphize. Mutu achikupiga ndzeya hino, mgaluzire yanjina nayo apige. ⁴⁰ Na mutu achikushitaki kotini kpwa analonda kuhala shatiro, muphe hata yo kandzuyo. ⁴¹ Mutu achikulazimisha umtsukurire mzigowe kilomita mwenga, phahi mtsukurire kilomita mbiri. ⁴² Akuvoyaye chitu muphe, na hiye alondaye kukuaphasa usimriche akauka mikono mihuphu.

5:30 5:30 Mathayo 18:8; Mariko 9:43 **5:31** 5:31 Kumbukumbu 24:1–4; Mathayo 19:7; Mariko 10:4 **5:32** 5:32 Mathayo 19:9; Mariko 10:11–12; Luka 16:18; 1 Akorintho 7:10–11 **5:33** 5:33 Alawi 19:12; Isabu 30:2; Kumbukumbu 23:21 **5:34** 5:34 Jakobo 5:12; Isaya 66:1; Mathayo 23:22 **5:35** 5:35 Isaya 66:1; Zaburi 48:2 **5:38** 5:38 Kutsama 21:24; Alawi 24:20; Kumbukumbu 19:21

Menzani aviha enu
(Luka 6:27-28,32-36)

⁴³ “Mwasikira kukala yaambwa, ‘Mmendze myao na umzire mvihao.’ ⁴⁴ Ela mino nakuambirani kukala, amendzeni maadui genu na muavoyere atu ambao anaku-gayisani, ⁴⁵ ili mkale dza Sowe yenu ariye mlunguni. Mana nkuhenda dzuware riang’arire atu anono na ayi, na mvula ikanya kpwa atu a haki na asio haki. ⁴⁶ Kpwani ichikala munamendza hara anaokumenzani bahi mundaphaha zawadi yani? Mana hata aandishi a kodi nkumendza asena ao! ⁴⁷ Na ichikala mlamusa asena enu bahi, ro jeni rindakala rhiphi? Mana hata atu asiomanya Mlungu nkuhenda dza vivyo. ⁴⁸ Kpwa hivyo kalani akamilifu, dza Sowe yenu ariye mlunguni arivyo mkamilifu.

6

Mafundzo kuhusu kulavya zaka

¹ “Dzimanyirireni sedze mkahenda mahendo genu ga haki mbere za atu, ili muonekane munahenda manono. Muchihenda hivyo, Sowe yenu ariye mlunguni kandaku-tuzani.

² “Kpwa mfwano, wakati unalavya zaka, usimanyise atu anjina uhendaro, dza anafiki anavyohenda ndani ya sinagogi na barabarani, ili atogolwe ni atu. Nami nakuambirani kpweli kukala atu aho aphaha kare zawadi zao. ³ Ela ichikala unalavya zaka, lavya chisiri-siri hata msenao asimanye. ⁴ Naye Sowe, aonaye garigo sirini, andakutuza.”

Jesu anafundza atu kuvoya Mlungu
(Luka 11:2-4)

⁵ “Wakati munavoya msikale dza anafiki. Mana anamendza kuvoya wima ndani ya sinagogi na maganikoni, ili atu aaone. Nakuambirani kpweli kukala atu hinyo aphaha kare zawadi zao. ⁶ Ela wakati unavoya, injira mwako chumbani ufunge mryango, chisha uvoye Sowe usiyemuona. Naye Sowe, aonaye garigo sirini, andakutuza. ⁷ Tsona munaphovoya msidziayuse na maneno manji dza atu asiomanya Mlungu ahendavyo. Mana nkufikiri kukala mavoyo gao gandasikizwa kpwa sababu ya maneno gao manji. ⁸ Msikale dza atu hinyo, mana Sowe yenu anamanya mlondavyo kabila tamdzangbwemvoya. ⁹ Phahi mwimwi voyani hivi:

Baba, uriye mlunguni, dzinaro nariogophewe.

¹⁰ Utawalao nauonekane wazi,

na ulondaro rihendeke himu duniani dza irivyo hiko mlunguni.

¹¹ Huphe ihi rero chakurya chehu cha kuhutosha.

¹² Na huswamehe makosa gehu, dza viratu hunavyoswamehe ahukoserao.

¹³ Usihuriche hukatiywa dambini ni Shetani, ela hutivye na ye mui.*

¹⁴ “Mana mchiswamehe ayawenu, Sowe yenu ariye mlunguni piya andakuswameheni. ¹⁵ Ela msiphoswamehe, naye Sowe yenu kandaswamehe makosa genu.

Mafundzo kuhusu kufunga

¹⁶ “Wakati mkafunga, msikundze nyuso dza anafiki. Mana atu hinyo nkudziika na sonono ili amanywe kukala akafunga. Nami nakuambirani kpweli kukala atu hinyo aphaha kare zawadi zao. ¹⁷ Ela uwe uchifunga, singa uso na udzipake mafuha chitswani, ¹⁸ ili kufungako kusimanywe ni atu, ela kumanywe ni Mlungu bahi ambaye kaonekana. Hipo Sowe aonaye garigo sirini, andakutuza.”

Utajiri wa mlunguni

(Luka 12:33-34)

¹⁹ “Msidziikire akiba zenu hipha duniani, ambapho adudu na ng’andu ni kuubananga ama aivi ni kuvundza nyumba akaiya. ²⁰ Ela dziikireni akiba hiko mlunguni, ambako takuna adudu wala ng’andu ibanangayo, wala aivi taaweza kufika akaiya. ²¹ Mana hipho uikapho akibayo ndipho ambapho rohoyo inalonda ikale.”

Mwanga wa mwiri

(Luka 11:34-36)

²² Jesu waenderera kufundza achiamba, “Matso ndigo taa ya mwiri. Phahi matso gachikala mazima, mwiri wosi undakala na mwanga. ²³ Ichikala mwanga ambao ni ukale mwako mwirini taumo, phahi jizare rindakala ra kutisha!”

Msikale na wasiwasi

(Luka 12:22-31)

²⁴ “Takuna mutu awezaye kuumikira matajiri airi. Mana achienda vivyo, andamendza mmwenga na amzire yuya wanjina. Mmwenga andamuhendera kazi vinono na am’bere yuya wa phiri. Tamuweza kuumikira Mlungu na kuno munahumikira mali.

²⁵ “Phahi nakuambirani, msihende wasiwasi kuhusu maisha genu, kala mundaryani, mundanwani, wala kuhusu

* **6:13** 6:13 Vitabu vyanjina vya kare vina seemu iambayo: Mana ufalume, nguvu, na utukufu ni vyako, hata kare na kare. Amina. **6:14** 6:14 Mariko 11:25-26 **6:19** 6:19 Jakobo 5:2-3

miri yenu mundavwalani. Hakika maisha ni muhimu kuriko chakurya, na mwiri ni muhimu kuriko nguwo. ²⁶ Lolani nyama a mapha. Taaphanda, taavuna, wala taatika vitsagani. Ela Sowe yenu ariye Mlunguni nkuarisa. Dze, mwi si mu a samani kulu kuriko aho? ²⁷ Ni ani awezaye kudzienjerezera maisha kpwa kuhenda wasiwasi, hata dzagbwe ni dzisaa dzimwenga tu? ²⁸ Na kuhusu nguwo, kpwa utu wani muna wasiwasi? Lolani maruwa ga tsakani gameravyo. Tagahenda kazi wala tagashona nguwo, ²⁹ ela nakuambirani, hata Mfalume Selemani mwenye na utajiriwe wosi, kayapambwa vinono dza ruwa mwengarapho. ³⁰ Ee, mwi atu mukuluphirao chidide mwi! Ichikala Mlungu anaweza kupamba nyasi ambazo rero munazona na muhondo zinatyiwa moho, dze si zaidi andakuvwikani mwi?

³¹ “Kpwa hivyo, msitangetange kuamba, mundaryani, mundanwani, wala mundavwalani, ³² Mana gosi higo ni kuendzwa ni atu asiommanya Mlungu, ela Sowe yenu ariye mlunguni anamanya mnalonda vitu hivyo. ³³ Phahi, endzani ufalume wa Mlungu kpwandza na muhonde hakiye na go ganjina gosi andakuenjerezani. ³⁴ Phahi msidzitiye wasiwasi kuhusu muhondo, mana muhondo indadzimanya yenye. Tabu za siku mwenga zinatoshwa kpwa siku hiyo.

7

Kuamula anjina

(Luka 6:37-38,41-42)

¹ “Msiamule ayawenu, sedze mkaamulwa ni Mlungu. ² Mana vyo ndivyoamula ayawenu, namwi mundaamulwa vivyo. Na chipimo mpimiracho ayawenu, ndicho ndichopimirwa mwimwi. ³ Kpwa utu wani unalola chifusi dzitsoni mwa myao, ela kuona boriti ndzima iriyo mwako dzitsoni? ⁴ Unawezadze kumuamba myao, ‘Hebu nikuuse chifusi mwako dzitsoni,’ na kuno una boriti ndzima mwako dzitsoni? ⁵ Munafiki we! Andza kutuluza borti iriyo mwako dzitsoni, ndipho undaona vinono hata utuluze chifusi chiricho dzitsoni mwa myao.

⁶ “Musitsuphire madiya vitu vya Mlungu gasedze gakakung’atani. Piya musitsuphire nguluwe lulu zenu asedze akazivyoga-vyoga.

Voyani, endzani, pigani hodi

(Luka 11:9-13)

⁷ “Voyani namwi mundahewa, endzani namwi mundaphaha, pigani hodi namwi mundavugurirwa. ⁸ Mana avoyaye nkuhewa, aendzaye nkuphaha, na apigaye hodi nkuvugurirwa. ⁹ Ni yuphi kahi yenu ambaye mwanawe achimvoya bofulo, andamupha dziwe? ¹⁰ Hebu achimvoya ng’onda andamupha nyoka? ¹¹ Ichikala mwi atu ayi tu, mnamanya kuapha ana enu vitu vinono, dze si zaidi Sowe yenu ariye mlunguni, iye nkuapha vitu vinono osi amvoyao. ¹² Vyo mlondavyo atu akuhendereni, namwi ahendereni dza vivyo. Mana higo ndigo mafundzo ga Shariya na Maandiko ga manabii.”

Anafundzi a kpweli na a handzo

(Luka 13:24; 6:43-44; 13:25-27; 6:47-49)

¹³ “Mchilonda kuona uzima, humirani ryango mphutsu. Mana mryango uphiyao mohoni ni mpana na njiraye i wazi, nao atu anji ndio aihumirayo. ¹⁴ Ela mryango wa kuinjirira uzimani ni mphutsu na njiraye si rahisi, nao aionao na kuigbwira ni achache.

¹⁵ “Dzimanyirireni na manabii a handzo edzao kpweni kpwa upore dza mang’ondzi ela mwao mioyoni ni mabawa masiru. ¹⁶ Mundaamanya kpwa mahendo gao. Mdzangbweona muhi wa miya ukavyala zabibu, hebu mngololi ukavyala tende? Ng’o! ¹⁷ Phahi, muhi mnono nkuvyala matunda manono, ela muhi mui nkuvyala matunda mai. ¹⁸ Muhi mnono tauweza kuvyala matunda mai, na muhi mui tauweza kuvyala matunda manono. ¹⁹ Chila muhi usiovyalato nkukatwa, ukapigbwa maiyi na kutiywa moho. ²⁰ Phahi, manabii a handzo mundaamanya kpwa mahendo gao.”

²¹ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Si chila mmwenga aniihaye ‘Bwana, Bwana,’ andakala mmwenga kpwenye ufalume wangu, ela ni yuya atimizaye alondago Baba ariye mlunguni. ²² Siku iyo ya hukumu anji andaniamba, ‘Bwana, swino hwatabiri kpwa dzinaro, piya huchituluzza pepho na kuhenda vilinje vinji kpwa dzinaro!’ ²³ Nami nindaambira ching’ang’a, ‘Sikumanyani tse. Niukirani hipha mwi atu ayi!’ ”

²⁴ “Kpwa hivyo, chila mutu asikiraye higa maneno gangu na kugalunga andakala dza mutu wa ikima yedzenga nyumbaye dzulu ya mwamba. ²⁵ Phahi mvula iriphonya, myuho yafurika, na phuto richiipiga hira nyumba. Ela taiyagbwa mana kala ikadzengbwa dzulu ya mwamba. ²⁶ Ela asikiraye maneno gangu na asigalunge andakala

dza mutu mzuzu yedzenga nyumbaye difwirini. ²⁷ Phahi mvula iriphonya, myuho yafurika, na phuto richiipiga hira nyumba. Nayo ichigbwa na msindo mkpwulu sana.”

²⁸ Jesu ariphomala kufundza mambo higa, atu osi aanagalazwa ni mafundzoge, ²⁹ mana wafundza dza mutu ariye na uwezo, wala si dza alimu a Shariya afundzavyo.

8

Jesu anaphoza mutu wa mahana

(Mariko 1:40–45; Luka 5:12–16)

¹ Jesu ariphomala kufundza, watserera kula gambani, kuno kundi kulu ra atu kala rinamlunga-lunga. ² Phahi phakala na mutu mmwenga ambaye kala ana mahana.* Mutu hiye wakpwedzachita mavwindi mbere za Jesu achimuamba, “Bwana, uchimendza, unaweza kunitakasa.” ³ Naye Jesu wagolosa mkpwonowe achimguta yuya mutu wa mahana, achimuamba, “Ehe! Nalonda, takasika.” Achiphola phapho kpwa phapho. ⁴ Chisha Jesu achimuamba, “Sikiza, usimuambire mutu yeyesi! Ela phiya ukadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, na ulavye sadaka ya kutakaswa dza vyolagiza Musa, ili ukale ushaidi kpwa atu kala ukaphola kpweli.”

Jesu anaphoza mtumishi wa mkpwulu wa jeshi

(Luka 7:1–10)

⁵ Badaye, Jesu waphiya mudzi wa Kaperinaumu. Ariphokala anainjira mudzi hinyo, mkpwulu wa jeshi ra Chirumi wamlunga achimvoya amterye. ⁶ Achiamba, “Bwana, mtumishi wangu arere hiko kaya kadziweza, analumwa sana mana ana ukongo wa kuphola vilungo.” ⁷ Jesu achimuamba, “Haya nkasikira ndakpwedza nimphoze.” ⁸ Ela yuya mkpwulu wa jeshi wamuamba, “Bwana, sifwaha kukukaribisha mwangu nyumbani. Nakuvoya ugombe neno tu, na mtumishi wangu andaphola. ⁹ Mana hata mimi ni tsini ya akulu angu, nami nina asikari ambao a tsini yangu. Nchimuamba mmwenga, ‘Phiya phatu fulani!’ Anaphiya; na wanjina nchimuamba, ‘Ndzo!’ Aredza. Piya nchimuamba mtumishi wangu, ‘Henda utu fulani!’ Naye anahenda.”

7:28 7:28 Mariko 1:22; Luka 4:32 * **8:2** 8:2 Mutu wa mahana kala ni najisi, kpwa hivyo kala karuhusiwa kuinjira nyumba ya kuvoya Mlungu, kuguta ama kugutwa ni myawe. Na achiphozwa kala ni akadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, ndipho aweze kutsanganyikana na atu. **8:4** 8:4 Alawi 14:1–32

¹⁰ Jesu ariphomsikira, waangalala na achiaambira hara atu kala anamlunga-lunga achiamba, “Nakuambirani kp-weli kukala sidzangbweona mutu ariye na imani dza ihi mumu tsi ya Iziraeli. ¹¹ Nakuambirani kukala atu anji kula mlairo wa dzuwa na mtswerero wa dzuwa andakpwedza karamuni phamwenga na Burahimu, Isaka na Jakobo kpwenye ufalume wa Mlungu. ¹² Ela nyo Aiziraeli ariotsambulwa ni Mlungu andatsuphiwa kondze jizani ambako andarira na kusaga meno.” ¹³ Naye Jesu achimuamba yuya mkpwulu wa jeshi, “Phiya vyako, na indakala uchivyoamini.” Naye mtumishiwe achiphola wakati uho.

Jesu anaphoza atu anji

(Mariko 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Jesu ariphofika nyumbani kpwa Petero, wakpwendakuta mtsedza mchetu wa Petero arere chitandani ana homa. ¹⁵ Wamguta mkpwono yuya mchetu, na homa richiphola, achiunuka achiandza kumuhumikira. ¹⁶ Iriphofika dziloni wareherwa atu anji okala ana pepho. Naye achiatuluzza pepho kpwa uwezo wa nenore. Piya waphoza atu osi ambao kala ni akongo. ¹⁷ Phahi gosi higa gahendeka ili ritimiye rira neno rogombwa ni nabii Isaya, roamba, “Wahuusira unyonje wehu na makongo gehu.”

Atu ariolonda kumlunga Jesu

(Luka 9:57-62)

¹⁸ Phahi Jesu ariphoona kukala borori ra atu rikamzunguluka, waambira anafundzie avuke ng’ambo ya ziya. ¹⁹ Phapho hipho mwalimu mmwenga wa Shariya waphiya kpwa Jesu achendamuaamba, “Mwalimu, mino nindakulunga kokosi ndikophiya.” ²⁰ Jesu achimuamba, “Makala gakala winani, na nyama a mapha ana nyumba zao, ela mimi, Mutu Yela Mlunguni, sina phatu pha kuika mbavu.” ²¹ Mwanafundzi wanjina achiamba, “Bwana, niricha kp-wandza nkazike baba ndipho nedze nikulunge.” ²² Ela Jesu achimuamba, “Nilunga na ariche atu ambao taamkuluphira Mlungu adzishuulische na mambo dza higo.”

Jesu anahuriza phuto

(Mariko 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Jesu ariphoinjira dauni, anafundzie amlunga. ²⁴ Ariphokala anaphiya, kpwazuka phuto kali sana hiko ziyani, hata maimbi gachiandza kufwinika dau. Ela wakati gaga ganahendeka, Jesu kala arere. ²⁵ Anafundzie

akpwendamlamusa, kuno anaamba, “Bwana, hutivye, hunahoha!”²⁶ Naye achiaambira, “Mwi atu msioamini, mbona mu aoga?” Phahi waunuka na achidemurira rira phuto na go maimbi, gachihurira hu.²⁷ Hara atu achiangalala, achiuzana, “Ni mutu wa viphi yuno ambaye anasikizwa hata ni phuto na maimbi?”

Jesu anaphoza atu airi ario na pepho
(Mariko 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Aripkofika ng’ambo ya ziya, uphande wa tsi ya Agerasi,[†] Jesu wakutana na atu airi ariotuluka kula vikurani. Atu hinyo kala ana pepho na kala anatisha hata taphana ariyekubali kutsupira njira hiyo.²⁹ Nao achikota kululu achianza, “Hukakukosani we Mwana wa Mlungu? Dze, ukedzahugayisa kabila ya wakati kufika?”³⁰ Phephi na phapho kala phana chaa cha nguluwe anji chinarisa.³¹ Phahi hara pepho amvoya ruhusa Jesu achimuamba, “Ichikala undahulavya mirini mwa hinya atu, hujinze mura nguluweni.”³² Jesu achiaambira, “Haya phiyani.” Hara pepho atuluka achendainjira hara nguluwe. Chaa chosi chatserera mairo mteremukoni, chichiinjira ziyani, na nguluwe osi achihoha.³³ Hara arisa ariphoona hivyo azola kuphiya mudzini, achendasema gosi garigokala gakahendeka na gara goaphaha hara atu okala ana pepho.³⁴ Phahi atu a mudzi wosi akpwezamlola Jesu, na ariphomuona amvoya auke tsi yao.

9

Jesu anaswamehe dambi
(Mariko 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Phahi Jesu wapanda dau achivuka ziya achiyua kpwao Kaperinaumu.² Hipo atu amreha mutu wa kuphola vilungo akamlaza chitandani. Naye Jesu ariphoona hara atu vira amkuluphiravyo, wamuamba yuya mkpwongo, “Usiogophe mwanangu! Mana dambizo zikaswamehewa.”³ Jesu ariphogomba vivyo, lola anjina kahi ya nyo alimu a Shariya achiandza kunung’unika chimoyo-moyo kuamba, “Mutu hiyu anagomba kufuru.”⁴ Ela Jesu wamanya maazo gao, achiauza, “Ni kpwa utu wani munaaza mai mwenu mioyoni?”⁵ Ni rhiphi ra rahisi, ni kumuamba mutu, ‘Dambizo zikaswamehewa,’ hebu ni kuamba, ‘Unuka unyendeke?’⁶ Ela nalonda nikuonyeseni kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, nina uwezo himu duniani wa kuswamehe dambi.” Chisha achimuamba yuya mkpwongo, “Unuka,

[†] 8:28 8:28 Maandiko ganjina nkuiha tsi hino Gadara au Gerigesa.

hala chitandacho uphiye kpwako kaya.” ⁷ Hiye mkpwongo waunuka, achiphiya kaya. ⁸ Hara atu ariphoona gara, aangelala na achitishirwa. Achimtogola Mlungu yemupha mwanadamu uwezo dza hinyo.

Jesu anatsambula Mathayo

(Mariko 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Jesu ariphokala anaphiya vyakpwe, wamuona mtoza kodi aihwaye Mathayo,* asegere phakpwe ofisini, achimuamba, “Nilunga.” Mathayo waunuka achimlunga.

¹⁰ Badaye, Jesu na anafundzie aphiya nyumbani kpwa Mathayo, kpendarya. Na ariphokala asegere anarya phamwenga na atoza kodi na atu anjina anji ariokala achi-harirwa kala ni achina-dambi akpwedzarya phamwenga nao. ¹¹ Mafarisayo ariphoona higo, achiauzua anafundzie, “Mbona mwalimu wenu anarya phamwenga na atoza kodi na achina-dambi?” ¹² Ela Jesu ariphosikira, waamba, “Azima taana haja ya mganga, ela akongo ndio ario na haja ya mganga. ¹³ Haya dzibazeni mafundzo higa ga Mlungu gaambago, ‘Nilondacho ni atu akale na mbazi wala si kunipha sadaka bahi.’ Mana siyakpwezaiha atu adzionao ana haki, ela nákpwezaiha achina-dambi.”

Jesu anauzwa kuhusu kufunga

(Mariko 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Alafu anafundzi a Johana akpwedza kpwa Jesu achedza muuza, achimuamba, “Swiswi na Mafarisayo hukufunga, kpwa utu wani anafundzio taafunga?” ¹⁵ Jesu achiamba, “Dze, ajeni a harusini nkukala na sonono wakati bwana arusi a phamwenga nao? Hata! Ela wakati uredza ambapho bwana arusi andauswa asikale phamwenga nao. Hinyo ndio wakati ndiphofunga. ¹⁶ Tsona, takuna ariyeshona chiraka chiphya nguwo ya kare, mana hicho chiraka chichi-andza kuuyirana, iyo nguwo ya kare indazidi kuahuka. ¹⁷ Wala uchi muphya tauweza kutiywa viriba vya kare; mana hivyo viriba vindaahuka, uchi umwagike na vyo viriba vindakala tavina mana. Ela uchi muphya utiywa viriba viphya ili uchi na viriba visibanangike.”†

*Jesu anaphoza mchetu wa mruwo
na kufufula mwana wa Jairo*

(Mariko 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Jesu ariphokala acheregomba nao, phatsoloka chilon-gozi mmwenga wa Chiyahudi, achedzamchitira mavwindi

* **9:9** 9:9 Dzina ranjina ra Mathayo ni Lawi, (soma Mariko 2:14 na Luka 5:27).

9:10 9:10 Luka 15:1,2 **9:13** 9:13 a Mathayo 12:7; b Hosea 6:6 † **9:17** 9:17 Chiriba ni kama chiburu cha chingo.

mbereze, achimuamba, “Mwanangu mchetu akadosa roho chisambi-sambi, ela uchedzam’bandikira mkpwonoo, anda-fufuka.”¹⁹ Phahi Jesu waunuka achiphiya naye, nao anafundzie achimlunga.

²⁰ Ariphekala charoni, mchetu mmwenga, ariyekala mkpwongongo wa mruwo[‡] kpwa miaka kumi na miiri, wamlunga Jesu ko nyuma achiguta mutse wa nguwoye. ²¹ Mana kala akagomba mwakpwe moyoni, “Nchiguta nguwoye tu, nindaphola.” ²² Phahi aripheguta nyo mutse wa nguwo, Jesu wagaluka, na aripheumuona yuya mchetu wamuamba, “Dzitiye moyo, mayo, kpwa sababu ya kunikuluphira, ukaphola.” Mchetu hiye achiphola phapho kpwa phapho.

²³ Alafu Jesu wafika kaya ya yuya chilongozi wa Chiyahudi achiinjira nyumbani. Aripheona apigadzi ngoma za hanga na atu anji anarira kpwa sonono, ²⁴ achiaamba, “Ukani hipha! Mana hiyu msichana kafwere, arere tu.” Ela hara atu achimtseka. ²⁵ Phahi atu osi aripheutuluzwa kondze, Jesu wainjira ndani, achendamgbwira mkpwono yuya msichana, naye achiunuka. ²⁶ Nazo habari hizi zagota lalo zima.

Jesu anaphoza vipofu airi

²⁷ Jesu waphiya vyakpwe na himo njirani walungbwalungbwa ni vipofu airi ariokala anakota kululu, “Mwana wa Daudi,[§] huonere mbazi!” ²⁸ Jesu aripheinjira nyumbani, hara vipofu airi amlunga ko ndani, naye Jesu achiaua, “Dze, munakuluphira kukala nina uwezo wa kukuphozani?” Nao achiaamba, “Ehe, Bwana.” ²⁹ Ndipho Jesu achiaguta matso, kuno anaamba, “Navikale kulengana na kuluphiro renu.” ³⁰ Matso gao gavuguka achiona. Jesu waakahaza kpwa usiru, “Msimuambire mutu yeyesi dzambo hiri!” ³¹ Ela nyo auka na achendagoteza habari za Jesu tsi ndzima.

Jesu anaphoza bwibwi

³² Hara atu airi ariphekala anauka, atu anjina amreha mutu yekala ni bwibwi, mana kala ana pephe. ³³ Phahi Jesu wamtuluzwa yuya pephe, naye yuya bwibwi achiandza kugomba. Atu anji aangalala, achiaamba, “Dzambo dza hiri tahudzangbweriona kahi ya tsi ya Iziraeli.” ³⁴ Ela Mafarisayo achiaamba, “Anatuluzwa pephe kpwa uwezo wa mkpwulu wa pephe.”

[‡] 9:20 9:20 Mchetu wa mruwo chishariya kala ni najisi. [§] 9:27 9:27 Manage ni chivyazi cha Mfalume Daudi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. **9:34** 9:34 Mathayo 10:25; 12:24; Mariko 3:22; Luka 11:15

Jesu anaonera atu mbazi

³⁵ Jesu wanyendeka midzi na vidzidzi vyosi vya seemu hiyo. Wakala achifundza ndani ya masinagogi na kutangaza habari nono kuhusu utawala wa Mlungu, kuno anaphoza chila aina ya makongo na unyonje. ³⁶ Phahi ariphoona go makundi ga atu, waaonera mbazi kpwa sababu kala ana wasiwasi na kala taamanya ahendedze, dza mang'ondzi gasigo na mrisa. ³⁷ Chisha achiaambira anafundzie, "Mavuno ni manji ela avunadzi ni achache. ³⁸ Phahi, mvoyeni Mlungu, Bwana mchina-munda, ahume ahendadzi-kazi zaidi edze avune."

10*Madzina ga anafundzi kumi na airi a Jesu**(Mariko 3:13-19; Luka 6:12-16)*

¹ Jesu waiha anafundzie kumi na airi achiapha uwezo wa kutuluzwa pepho, na kuphoza chila aina ya makongo na unyonje. ² Higa ndigo madzina ga hara mitume kumi na airi. Kpwandza ni Simoni, ambaye dzina ranjina ni Petero, na nduguye Anderea, Jakobo mwanangbwa wa Zebedayo, na nduguye Johana, ³ Filipu na Batholomayo, Tomasi na Mathayo yekala mtoza kodi, Jakobo mwana wa Alifayo, na Thadayo, ⁴ Simoni ambaye piya kala achiihwa "Mpiganiadzi Uhuru", na Juda Isikarioti ambaye mwisho wamsalata Jesu.

*Jesu anahuma anafundzie kumi na airi**(Mariko 6:7-13; Luka 9:1-6)*

⁵ Jesu waahuma hara anafundzie kumi na airi, achialagiza achiamba, "Musiphiye majimbo ga atu asiokala Ayahudi, wala msiinjire midzi ya Asamariya, ⁶ ela phiyani kpwa atu a Iziraeli, arioangamika dza mang'ondzi. ⁷ Mphiyapho tangazirani atu hivi, 'Mfalume yela kpwa Mlungu a phephi kpwedzatawala atue.' ⁸ Kaphozeni akongo a mahana na akongo anjina, kafufuleni ariofwa, na kutuluzwa pepho. Mwahewa bure kpwa hivyo kalavyeni bure. ⁹ Wakati munaphiya msihale pesa yoyosi, ¹⁰ mkoba, nguwo yanjina, virahu vya kugaluzwa wala bakora. Mana muhendadzi-kazi ni lazima ahewe chakuryache.

¹¹ "Chila muinjirapho mudzi ama chidzidzi, endzani ndiyekukaribishani msagale naye hadi mundiphouka. ¹² Muinjirapho nyumbani mwa enyezi enu, alamuseni.

13 Na ichikala achina-nyumba iyo anafwaha, phahi amani yenu naikale phamwenga nao. Ela ichikala taafwaha, phahi amani yenu indakuuyirani. 14 Mchikosa mutu wa kukukaribishani hebu wa kukuphundzani, tulukani nyumba au mudzi hinyo. Wakati munatuluka, kukutani vumbi ra mwenu maguluni kuaonyesa kala akahenda makosa kpwa kusakuphundzani. 15 Nakuambirani kpweli kukala, siku ya uamuli atu a mudzi hinyo andatiywa adabu kali kuriko hira ndiyophaha atu a midzi ya Sodoma na Gomora.”

Mateso ndigokpwedza

(Mariko 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 “Phundzani! Nakuhumani mphiyе, namwi mundakala dza mang’ondzi gaphiyago kahi ya mabawa. Kpwa hivyo kalani erevu dza nyoka na a pole dza njiya. 17 Dzimanyirireni na atu dza hinyo, mana andakuphirikani mkashitakiwe mbere ya vilongozi a chidini, na andakuchapani viboko ndani ya masinagogi gao. 18 Namwi mundagbwirwa mphirikpwe mbere za atawala na afalume kpwa sababu yangu, ili mphahе kunishuhudiya kpwa atu hinyo na atu asio kala Ayahudi. 19 Na munaphogbwirwa na kuphirikpwa mbere zao, msitangetange ra kpwendagomba wala ndivyogomba. Gosi ga kugomba mundahewa wakati uchifika. 20 Kpwa sababu si mwimwi mudiogomba, ela Roho wa Sowe yenu ariye mwenu mioyoni.

21 “Mutu andafyakatsira nduguye aolagbwe, baba andamfyakatsira mwanawe, nao ana andaagalukira avyazi aho aafyakatsire ili aolagbwe. 22 Atu osi andakuzirani kpwa sababu yangu. Ela ndiyevumirira hadi mwisho andaokolwa. 23 Mchiteswa ni atu a mudzi mmwenga, ukani mphiyе mudzi wanjina. Mana nakuambirani kpweli tamundamala midzi yosi ya Iziraeli kabila ya mimi, Mutu Yela Mlunguni, kuuya.

24 “Mwanafundzi kamshinda mwalimuwe, wala mtumishi kushinda tajiriwe. 25 Phahi mwanafundzi naatosheke kukala dza mwalimuwe, na mtumishi dza tajiriwe. Ichikala mkpwulu wa nyumba anaihwa Belizebuli,* dze hara atue, taandaihwa na madzina mai zaidi?

10:14 10:14 Mahendo 13:51 **10:15** 10:15 Mathayo 11:24; Mwandzo 19:24-28

10:15 10:15 Luka 10:4-12 **10:16** 10:16 Luka 10:3 **10:17** 10:17 Mariko 13:9-11; Luka 12:11-12; 21:12-15 **10:21** 10:21 Mariko 13:12; Luka 21:16

10:22 10:22 Mathayo 24:9-13; Luka 21:17; Mariko 13:13 **10:24** 10:24 Luka 6:40; Johana 13:16; 15:20 **10:25** 10:25 Mathayo 9:34; 12:24; Mariko 3:22; Luka 11:15

* **10:25** 10:25 Belizebuli ni dzina ranjina ra Shetani.

*Ogophani Mlungu macheye**(Luka 12:2-7,8-9,51-53; 14:26-27)*

²⁶ “Kpwa hivyo msiogophe atu, mana takuna chochosi chofwitsika ambacho tachindamanyikana wazi, wala takuna dzambo ra siri ambaro tarindamanyikana.

²⁷ Mambo ninagokuambirani jizani gagombeni mutsi, na muambirwago pokopoko gatanzeni mbere za atu.

²⁸ Msioyophe atu aolagao mwiri bahi, ela taaweza kuolaga roho. Baha kumuogopha Mlungu awezaye kubananga mwiri phamwenga na roho mohoni.

²⁹ Mnamanya kala mberya airi anaguzwa rahisi. Ela takuna hata mberya mmwenga awezaye kufwa bila ya ruhusa ya Sowe yenu.

³⁰⁻³¹ Hata nyere zenu za vitswani zosi Mlungu anazimanya isabuye. Phahi, msioyophe, mana mwimwi muna samani zaidi kuriko mberya anji!

³² “Yeyesi ndiyedzimanyisa wazi mbere za atu kala ni mfuasi wangu, nami piya nindamkubali mbere za Baba ariye mlunguni. ³³ Ela ndiyenitsamalala mbere za atu, nami piya nindamtsamalala mbere za Baba ariye mlunguni.

³⁴ “Msione kukala nákpwedzahenda atu aelewane himu duniani. Sedzerereha maelewano, ela nákpwedzareha kondo. ³⁵ Mana nákpwedzatanya mutu na ise, mwana mchetu na nine, na mkpwaza-mwana na nine-vyala.

³⁶ Maadui ga mutu ni atu a nyumbaye mwenye. ³⁷ Mutu amendzaye ise ama nine zaidi kuriko mimi kafwaha kukala mwanafundzi wangu. Amendzaye mwanawe zaidi kuriko mimi kafwaha kukala mwanafundzi wangu. ³⁸ Tsona asiyekala tayari kugaya na kunilunga, kafwaha kukala mfuasi wangu. ³⁹ Mutu amendzaye maishage himu duniani andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani kpwa sababu yangu, anda-gaokola.

*Tuzo**(Mariko 9:41)*

⁴⁰ “Ndiye kuphokerani ananiphokera mimi, na aniphok-eraye, anamphokera hiye ariyenihuma. ⁴¹ Aphokeraye nabii kpwa kukala anamanya mjeni ni nabii, andaphokera tuzo ra nabii. Aphokeraye mutu wa haki kpwa kukala anammanya ni mutu wa haki, andaphokera tuzo ra mutu wa haki. ⁴² Mutu ndiyemupha angaa chikombe cha madzi ga kunwa mmwengawapho wa afuasi hinya ambao si

muhimu, ela kpwa sababu ni mfuasi wangu, nakuambirani kpweli andatuzwa.”

11

¹ Jesu ariphomala kulagiza anafundzie kumi na airi, wauka achendafundza na kutangazira atu a midzi yanjina ya Galilaya ujumbewe.

*Johana M'batizadzi
anahuma anafundzie*

(Luka 7:18-35)

² Phahi, wakati hinyo Johana kala a jela. Ariphosikira mambo gahendwago ni Masihi, wahuma anafundzie ³ akamuuze, “Dze, we ndiwe iye huriye kala hunamgodzera, hebu hugodze mutu wanjina?” ⁴ Na Jesu achiajibu achi-amba, “Phiyani mkamsemurire Johana mchigogasikira na kugaona: ⁵ Vipofu anaona, viswere ananyendeka, akongo a mahana anaphozwa, masito anasikira, atu a kufwa anafufulwa, na achiya anasemurirwa habari nono kula kpwa Mlungu. ⁶ Tsona muambireni kukala mutu yeyesi asiye na wasiwasi nami waajaliwa.”

⁷ Anafundzi a Johana ariphokala anauka, Jesu wagomba na rira borori ra atu kuhusu Johana, achiamba, “Mriphophiya weruni kpwendampfundza Johana, kala munaona myaonani? Dze, mwakpwendalola nyasi zizugbwavyo ni phuto? ⁸ Ichikala sio hivyo, sambi kala mchalolani? Hebu kala mchalola mutu wa kuvwala nguwo nono? Hata! Atu avwalao nguwo nono akala madzumba ga chifalume. ⁹ Haya niambirani, kala mchalolani? Kala mchalola nabii? Ehe! Ni kpweli kabisa, tsona nakuambirani iye ni zaidi ya nabii. ¹⁰ Iye ndiye ambaye Maandiko gaandikpwa kumuhusu, gaambago, ‘Nindatanguliza muhumwa wangu mberezo, ambaye andakutengezera njirayo.’

¹¹ “Nakuambirani kpweli kukala, takudzangbwetsembuka mutu kahi ya anadamu osi ariye muhimu kuriko Johana M'batizadzi. Ela mutu yeyesi ariye mfuasi wangu, hata yuya wa tsini kabisa kpwenye utawala wa mlunguni ni mkpwulu kuriko Johana.

¹² “Hangu Johana M'batizadzi aandze kusemurira neno ra Mlungu na kubatiza atu hadi sambi, ujumbe kuhusu utawala wa Mlungu unapingbwa sana na hinyo apinzani anahenda chadi cha kuuangamiza. ¹³ Mana kabila ya Johana kpwedza, manabii osi na Shariya za Musa zatabiri

kuhusu wakati hinyu. ¹⁴ Na ichikala mundakubali, phahi Johana ndiye Elija yetabiriwa ni manabii kukala andauya. ¹⁵ Ariye na masikiro, naasikire!”

¹⁶ Jesu waenderera kuamba, “Ela ni ndaafwananisha na chitu chani atu a siku hizi? Aho ni dza anache asegero cheteni analaumu kundi ranjina:

¹⁷ ‘Hwakupigirani ngoma za arusi,
ela tamfwihire.

Huchikupigirani ngoma ya chifudu,
ela tamkarira.’

¹⁸ “Johana ariphokpwedza, wafunga na kanwere uchi, na atu kala achimuamba, ‘Pepho ana koma.’

¹⁹ Nriphokpwedza mimi, Mutu Yela Mlunguni, narya na kunwa, nao atu ananiamba, ‘Mloleni, hiye mroho na mlevi, msena wa atoza kodi na achina-dambi anjina!’ Ela ikima ya Mlungu nkuhakikishwa kala ni kpweli kpwa mahendo ga atue.”

Midzi isiyokuluphira
(Luka 10:13-15)

²⁰ Phahi Jesu waandza kulaumu atu a midzi ambayo wahenda vilinje vinji, kpwa sababu taayatubu dambi zao.

²¹ Achiamba, “Shaka hiro, mwi atu a midzi ya Korazini na Bethisaida!* Mana kala vilinje vyohendwa kpwenu, vyahenderwa atu a midzi ya Tiro na Sidoni, atue angekala atubu chitambo, akavwala magunia na kudzisaka ivu kuonyesa akatubu. ²² Ela nakuambirani kukala siku ya hukumu mwimwi mundaphaha uamuli mkali kuriko ya atu a Tiro na Sidoni. ²³ Na mwi atu a Kaperinaumu, dze mundadzikarya hadi mfike mlunguni? Hata! Mundat-serezwa hadi kuzimu, mana kalapho vilinje vyohenderwa mwimwi vyahendwa mudzi wa Sodoma, phahi mudzi hinyo ungekala uchereko. ²⁴ Ela nakuambirani kukala siku ya uamuli, mwimwi mundaphaha uamuli mkali kuriko ya atu a Sodoma.”

Ndzoni kpwangu mwedze muoye
(Luka 10:21-22)

²⁵ Wakati hinyo Jesu waamba, “Baba Mlungu, Bwana wa dzulu mlunguni na duniani, nakushukuru kpwa sababu

11:14 11:14 Malaki 4:5; Mathayo 17:10-13; Mariko 9:11-13 **11:21** 11:21 Isaya 23:1-18; Ezekieli 26:1-28:26; Joeli 3:4-8; Amosi 1:9-10; Zakariya 9:2-4

* **11:21** 11:21 Jesu anafwananisha atu a midzi ya Chiyahudi na atu a midzi ya atu asiokala Ayahudi (Tiro, Sidoni na Sodoma), ambao kala anamanyikana kpwa uyi wao. **11:23** 11:23 Isaya 14:13-15; Mwandzo 19:24-28 **11:24** 11:24 Mathayo 10:15; Luka 10:12

waafwitsa atu a ilimu na marifwa mambo higa na uchi-ang'azira atu akuluphirao dza anache. ²⁶ Ehe, ni sawa Baba, mana hivyo ndivyo vyokuhmira. ²⁷ Baba wanipha uwezo wa mambo gosi. Takuna mutu ammanyaye Mwana isiphokala Baba, wala takuna ammanyaye Baba Mlungu isiphokala Mwana na mutu yeyesi ambaye Mwana nkumt-sambula kumfwenurira.

²⁸ "Ndzoni kpwangu mwimwi mosi mgayao na kuremer-erwa ni mizigo mizihio, nami nindakuoyezani. ²⁹ Gbwirani mzigo wangu na mdzifundze kula kpwangu; mana mimi ni mpole na wa mbazi, namwi roho zenu zindaoya. ³⁰ Mana mafundzo gangu ga rahisi,[†] na mzigo wangu tauremera."

12

Kuhusu Siku ya Kuoya

(Mariko 2:23-28; 3:1-6; Luka 6:1-11)

¹ Wakati uho, Jesu na anafundzie atsapira minda ya nganu Siku ya Kuoya. Phahi hara anafundzie kala ana ndzala na achikala anakata masuche ga nganu, achigaphul-ula na kurya. ² Ela Mafarisayo ariphoona gara gahendekago amuamba Jesu, "Lola! Anafundzio anahenda dzambo ambaro si shariya kpwehu swiswi Ayahudi kuhendwa Siku ya Kuoya."*

³ Jesu achiauza, "Kale tamdzangbwesoma arivyohenda Mfalume Daudi na ayae ariphosikira ndzala? ⁴ Wainjira hema ra kumuabudu Mlungu achendarya mabofulo gotengbwa kpwa kazi ya Mlungu. Chishariya, iye na ayae kala taaruhusiwa kugarya isiphokala alavyadzi-sadaka bahi. ⁵ Hebu tamdzangbwesoma kukala alavyadzi-sadaka nkuhenda kazi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu Siku ya Kuoya? Wakati anahenda hivyo nkukala anavundza shariya, ela taayaisabiwa kukala na makosa. ⁶ Phahi nakuambirani kukala hipha phana mkpwulu kuriko Nyumba ya Kuvoya Mlungu. ⁷ Kala mnamanya mana ga Maandiko higa, 'Nilondacho ni atu akale na mbazi wala si kunipha sadaka bahi,' msingeamula asio na makosa.

11:27 11:27 Johana 1:18; 3:35; 10:15 **11:29** 11:29 Jeremia 6:16 † **11:30** 11:30 Chiyunani chinaamba gogolo rangu. **12:1** 12:1 Kumbukumbu 23:25 * **12:2** 12:2 Shariya za Musa kala zinaruhusu atu kuphulula nganu wakati anatsupa na minda ya atu anjina (soma Kumbukumbu 23:25.) Mafarisayo atsukirwa kpwa sababu anafundzi a Jesu kala anahenda kazi ya "kuvuna", ambayo ni mwengayapho ya malagizo mironko mine na tisiya ambago kala taaruhusiwa kugahenda siku ya kuoya (soma Kutsama 20:8-11; 34:21 na Kumbukumbu 5:12-15.) **12:3** 12:3 1 Samueli 21:1-6 **12:4** 12:4 Alawi 24:9 **12:5** 12:5 Isabu 28:9-10 **12:7** 12:7 Mathayo 9:13; Hosea 6:6

⁸ Mana, Mutu Yela Mlunguni, ndiye mwenye uwezo wa mambo gosi ga Siku ya Kuoya.”†

⁹ Chisha Jesu wauka hipho na achendainjira sinagogi ra nyo Mafarisayo. ¹⁰ Mo ndani kala muna mutu wa kufuwa mkpwono. Na kpwa kukala hara Mafarisayo kala anaendza chizigbwa cha kumshitakira Jesu, amuuza, “Dze, ni shariya kuphoza mutu Siku ya Kuoya?” ¹¹ Ela Jesu achiaua, “Ni ani kahi yenu ambaye ng’ondzire richigbwa dibwani Siku ya Kuoya karituluza? ¹² Sambu ni yuphi ariye na mana zaidi, mutu hebu ng’ondzi? Phahi ni shariya kumuhendera mutu mambo manono Siku ya Kuoya.” ¹³ Chisha wamuamba yuya mutu, “Golosa mkpwonoo.” Naye achiugolosa uchikala mzima dza hura wanjina. ¹⁴ Hipho Mafarisayo atuluka kondze na achendapanga njama ya ndivyomuolaga Jesu. ¹⁵ Ela ye wamanya mipango yao na achiuka hipho.

Atu anji amlunga-lunga naye achiphoza atu osi ariokala akongo; ¹⁶ chisha achiaonya asimuambire mutu yeyesi kukala iye ni ani. ¹⁷ Phahi wahenda hivi ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni nabii Isaya:

¹⁸ “Lola ye mtumishi wangu yemtsambula,
nammendza sana na moyo wangu unahamirwa kpweli-
kpweli.

Naye nindamupha Roho wangu,
na andatangaza uamuli wa haki kpwa mataifa gosi.

¹⁹ Kandalumbana na mutu wala kukota kululu,
tsona kandatanga na hoyo barabarani.

²⁰ Mwandzi uchiochetuka, kandauvundza. Na taa itakayo
kufwa, kandaizimya,
naye andaenderera vivyo hadi ndiphohenda haki
itawale;

²¹ na kutsupira dzinare, atu asio kala Ayahudi andamkuluphira iye.”

Jesu ana nguvu kumshinda Shetani

(Mariko 3:20–30; Luka 11:14–23; 6:43–45)

²² Phahi, Jesu wareherwa mutu yekala na pepho zomuhenda chipofu na bwibwi. Achimphoza hata achiandza kugomba na kuona. ²³ Atu osi okala hipho aangelala, achiamba, “Dze, akale yuno ndiye Mwana wa Daudi?” ²⁴ Ela Mafarisayo ariphosikira swali hiro, aamba, “Mutu hiyu anatuluza pepho kpwa uwezo wa Belizebuli, mkpwulu wa pepho.”

† **12:8** 12:8 Chiyunani chinaamba, ni Bwana wa siku ya Kuoya. **12:11** 12:11
Luka 14:5 **12:18** 12:18 Isaya 42:1–4 **12:24** 12:24 Mathayo 9:34; 10:25

²⁵ Jesu wamanya maazo gao, ndipho achiaambira, “Tsi yoyosi ambayo vilongozie anapingana, tsi iyo taindadumu, tsona mudzi wowosi ama nyumba iganyanayo makundi kupingana, nkutsamuka. ²⁶ Ichikala Shetani anatuluza Shetani myawe, hino inaonyesa kukala ufalumewe ukadzi-ganya. Phahi kpwa kpweli ufalume hinyo taundaweza kudumu. ²⁷ Sambu mino ichikala ninatuluza pepo kpwa uwezo wa Belizebuli, mkpwulu wa pepo osi, dze afuasi enu nkutuluza pepo kpwa uwezo wa ani? Phahi afuasi enu ndio ndiokuamulani. ²⁸ Ela kpwa kukala ninatuluza pepo kpwa uwezo wa Roho wa Mlungu, phahi manyani kukala ufalume wa Mlungu ukedza kpwenu. ²⁹ Mana, takuna mutu awezaye kuinjira nyumba ya mutu wa mkpwotse ili amfute malize, isiphokala kpwandza, amfunge mikowa yuya mutu wa mkpwotse ndipho amfute malize.

³⁰ “Yuya ambaye ka uphande wangu, manyani anapinga; na iye ambaye tahukusanya phamwenga, manyani anatsamula. ³¹ Kpwa hivyo nakuambirani, atu andaswamehewa chila dambi na kufuru, ela yeyesi ndiyekufuru Roho Mtakatifu kandaswamehewa bii! ³² Piya, yeyesi ndiyegomba maneno kunipinga mimi, Mutu Yela Mlunguni, andaswamehewa; ela ndiyegomba maneno kumpinga Roho Mtakatifu kandaswamehewa, hipha sambu na wakati wedzao.”

³³ Jesu achienderera kugomba, achiamba “Mchiro-roma muhi vinono mundaphaha matunda manono, ela msiphouroroma vinono, mundaphaha matunda mai. Mana muhi nkumanyikana kpwa matundage. ³⁴ Mwi ana a nyoka! Mnawezadze kugomba manono ichikala mwi enye mu ayi? Mana mutu nkugomba gachigoodzala mwakpwe moyoni. ³⁵ Mutu mnono nkutuluza manono kula kpwa akibayenono na mutu mui nkutuluza mai kula kpwa akibayembii. ³⁶ Phahi nakuambirani kukala siku ya kuamula atu andalazimika kueleza kuhusu chila neno risirofwaha arirogomba. ³⁷ Mana manenogo manono gandakuhenda uamulwe kukala wa haki, na manenogo mai gandakuhenda uamulwe kala una makosa.”

Jesu anarema kuhenda chilinje
(Mariko 8:11-12; Luka 11:29-30)

³⁸ Chisha alimu anjina a Shariya na Mafarisayo anjina amuamba Jesu, “Mwalimu hunalonda huone ishara ya

chilinje kula kpwako kuonyesa uwezoo.”³⁹ Ela achiaambira, “Mwimwi chivyazi cha atu ayi msiokala aaminifu! Mnalonda ishara! Hata! Tamundaonyeswa isiphokala iratu yohenderwa nabii Jona.”⁴⁰ Mana viratu Jona arivyokala siku tahu, usiku na mutsi, ndanini mwa dzing’onda kulu, ndivyo piya mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakala kuzimu siku tahu, usiku na mutsi.⁴¹ Siku ya uamuli, atu a Ninawi andaima phamwenga na atu a chivyazi hichi, nao andachishitaki kpwa makosa gao. Mana atu a Ninawi atubu dambi zao kpwa sababu ya mahubiri ga Jona, ela sambu, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Jona.⁴² Vivyo hivyo siku hiyo, malikia wa kula tsi ya Mwakani andaima phamwenga na atu a chivyazi hichi, naye andachishitaki kpwa makosa gao. Mana wala pembe ya dunia kpwedzaphundza maneno ga marifwa ga Selemani, ela sambu, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Selemani.”

Mutu auyirwaye ni pepho
(Luka 11:24–26)

⁴³ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Pepho achimtu-luka mutu, nkuphiya weruni achaenda phatu pha kuoya. Ela asiphophaha,⁴⁴ nkudziamba, ‘Nindauya kpwangu nyumbani kpwa kare nrikola.’ Phahi achedzakuta phara phatu ni phahuphu, phaphyerwa na chila chitu chaikpwato,⁴⁵ chisha nkuphiya achahala pepho ayae sabaa ayi zaidi kuriko iye, na achamuinjira yuya mutu na akaishi himo. Hipho, hali ya yuya mutu nkukala mbii zaidi kuriko hira ya mwandzo. Na hivyo ndivyo ndivyokala atu a chivyazi hichi chii.”

Udugu wa kpweli
(Mariko 3:31–35; Luka 8:19–21)

⁴⁶ Na ariphokala aheregomba na hara atu, nine na nduguze a chilume a Jesu akpwezaima kondze, mana kala analonda kubisha naye.⁴⁷ Phahi mutu fulani ariyekala hipho wamuamba Jesu, “Bwana! Mayoo na enenu aimire kondze analonda kubisha nawe.”⁴⁸ Ela wamuamba yuya mutu, “Mayo ni ani? Na enehu ni aphi?”⁴⁹ Phahi waoloha anafundzie, na achiamba, “Lolani, hinya ndio mayo na enehu!”⁵⁰ Mana yeyesi ahendaye alondago Baba ariye mlunguni, ndiye mwenehu na mayo.”

13

Ndarira ya mkurima

(*Mariko 4:1-9; Luka 8:4-8*)

¹ Siku iyo-iyu, Jesu watuluka himo nyumbani na achiphiya kanda-kanda ya ziya ra Galilaya, ambako wakpwendasagala achifundza atu. ² Sambu kupa vira umati mkpwulu kala ukamzunguluka, wapanda dauni achisagala. Nao atu osi achiima kanda-kanda ya ziya. ³ Naye achiaambira mambo manji kupa ndarira.

“Phundzani! Mkurima mmwenga waphiya kwakpwe mundani kpwendakumbira mbeyu. ⁴ Ariphekala anakumbira, mbeyu zanjina zagbwa njirani, zichitsotwa ni nyama a mapha. ⁵ Mbeyu zanjina zagbwa dzulu ya mawe kokala na mtsanga mchache. Zichimera upesi, kupa sababu mtsanga kala sio munji. ⁶ Ela kuriphokala na dzuwa kali, hira mimea yanyala, ichifwa kupa vira miziye kala i dzulu-dzulu. ⁷ Mbeyu zanjina zagbwa zichimera phamwenga na mbeyu za miya. Phokala zinakula, miya nayo yakula, hipho, hira mimea ichilingbwa-lingbwa ni hira miya. ⁸ Mbeyu zanjina zagbwa mtsanga wa nguvu, zichikulato na zichivyala masuche ga tembe mirongo mihahu, ganjina ga tembe mirongo sita na ganjina hata ga tembe gana.” ⁹ Chimarigizo Jesu waamba, “Ariye na masikiro, naasikire!”

Sababu ya Jesu kuhumira ndarira

(*Mariko 4:10-12; Luka 8:9-10*)

¹⁰ Chisha anafundzi aphiya kupa Jesu na achendamuuza, “Kupa utu wani uchigomba na atu hinyo unahumira ndarira?” ¹¹ Jesu waajibu achiamba, “Mwimwi mwaajaliwa kumanya siri za ufalume ambao Mlungu wanipha, ela hano ayawenu taayaajaliwa. ¹² Mana yeyesi ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa akale na vinji. Ela ariye kana chitu, hata cho chidide aricho nacho andafutwa. ¹³ Ndiyo mana nagomba nao na ndarira, kupa sababu ana matso ela taaona, ana masikiro ela taasikira, wala taaelewa. ¹⁴ Nao utabiri wa nabii Isaya unatimiya, uambao, ‘Kusikira mundasikira, ela tamundaelewa, na kulola mundalola, ela tamundaona.

¹⁵ Mana mioyo yao ikakala mifu,
aziba masikiro gao,
akafwinya matso gao,
asedze akaona na go matso gao,
akasikira na go masikiro gao,

akaelewa na yo mioyo yao,
 asedze akanigalukira,
 nami nikaaphoza.'

¹⁶ "Ela baha mwimwi, mana matso genu ganaona na masikiro genu ganasikira. ¹⁷ Nakuambirani kpweli kukala manabii anji na atu a haki anji aaza kuona mgaonago mwimwi ela taagaonere, piya achiaza kusikira higa msiki-rago mwimwi ela taayagasikira.

*Jesu anaeleza mana ya ndarira
 ya mkurima*

(*Mariko 4:13-20; Luka 8:11-15*)

¹⁸ "Phahi, phundzani mana ya ndarira ya mkurima. ¹⁹ Mutu asikirapho neno kuhusu ufalume wa Mlungu na asiuelewe, ni kukala Shetani akedza akahala chira chophandwa mwakpwe moyoni. Hinyu ni mfwano wa mbeyu yogbwa njirani.* ²⁰ Mbeyu iriyogbwa dzulu ya mtsanga wa tsangalawe, kokala na mtsanga mchache ni dza mutu asikiraye ujumbe na mara mwenga akauphokera na raha. ²¹ Ela neno hiro tarimenya ndani, mana mutu hiyu kurigbwira kpwa muda tu. Tabu na mateso ganaphozuka kpwa sababu ya hiro neno, nkuricha kuamini mara mwenga. ²² Zira mbeyu zirizogbwa kpwenye miya, ni mfwano wa mutu asikiraye neno, ela mambo ga dunia, na tamaa za mali nkpwedzalinga-linga rira neno hata rikakala tarivyala. ²³ Zira mbeyu zogbwa mtsanga wa nguvu, ni mfwano wa mutu asikiraye neno chisha akarielewa. Naye nkuvyala matunda, dza viratu mbeyu vyovyala masuche ga tembe gana, ganjina tembe mirongo sita na ganjina mirongo mihahu."

Ndarira ya nganu na mbondo

²⁴ Jesu waambira atu ndarira yanjina, achiamba, "Ufalume ambao Mlungu wanipha unaelezwa ni ndarira hino. Mutu mmwenga waphanda mbeyu nono mwakpwe mundani. ²⁵ Usiku mmwenga, wakati chila mmwenga kala arere, kpwakpwedza adui wa yuya mutu achedzaphanda mbondo mo murimo na nganu na achiphiya vyakpwe. ²⁶ Phahi nganu iriphokula na kuandza kulavya masuche, mbondo nazo zaandza kuonekana. ²⁷ Atumwa a yuya mchina-munda aphiya kpwakpwe, achendamuamba, 'Bwana, hwakuphandira mbeyu nono mura mundani, vino zira mbondo zalaphi?' ²⁸ Yuya mchina-munda achiamba, 'Hiye yehenda hivyo ni adui.' Alafu hara atumwa

13:16 13:16 Luka 10:23-24
 kuhusu ufalume.

* **13:19** 13:19 Chiyunani chinaamba, ujumbe

achimuamba, 'Dze, hukazing'ole?' ²⁹ Naye achiaambira, 'Hata, msihende hivyo, mana mng'olapho mbondo munaweza kung'ola nganu piya. ³⁰ Ziricheni zikule phamwenga na nganu hadi wakati wa kuvuna. Alafu nindaambira ahendadzi-kazi akusanye mbondo azifunge mabutsa-mabutsa na azitiye moho, ndipho ahale hira nganu ayiike chitsagani mwangu.' "

Ndarira ya tembe ya mgandi

(Mariko 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Jesu waambira atu ndarira yanjina, achiamba, "Ufalume ambao Mlungu wanipha ni dza tembe ya mgandi, ambayo mutu mmwenga waitsupha mwakpwe mundani. ³² Hata dzagbwe tembe yenye ni ndide kuriko mbeyu zosi, ela ichimera inakala muhi mkpwulu sana, hata nyama a mapha akadzenga nyumba zao dzulu ya zira pandaze."

³³ Jesu piya wahumira ndarira hino kuambira atu kukala, "Ufalume ambao Mlungu wanipha ni dza hamira chache ambayo mchetu waitiya unгани, na unga wosi pishi tahu uchiyumuka."

³⁴ Jesu wagomba na umati wa atu mambo higa gosi kpwa kuhumira ndarira. Nako takuna neno hata mwenga arirogomba bila kuhumira ndarira. ³⁵ Higa gahendesha Maandiko gatimiye gaambago:

"Nindagomba namwi kpwa kuhumira ndarira.

Nindaeleza mambo garigofwitswa hangu dunia iriphoubwa."

Jesu anaeleza anafundzie

mana ya ndarira hino

³⁶ Jesu ariphorichana na rira kundi ra atu, wainjira nyumbani. Chisha anafundzie achendamuaamba, "Tafadhali huambire mana ga mbondo himo mundani."

³⁷ Phahi Jesu waambira, "Mkurima yephanda zira mbeyu nono ni mimi, Mutu Yela Mlunguni. ³⁸ Nao munda ni dunia, nazo zira mbeyu nono ni hara amukuluphirao Muokoli yela kpwa Mlungu; mbondo nazo ni hara alongozwao ni Shetani. ³⁹ Yuya adui ariyephanda mbondo ni Shetani. Mavuno ni wakati wa mwisho wa dunia, nao avunadzi ni malaika.

⁴⁰ "Viratu mbondo ikusanywavyo na kutiywa moho, ndivyo ndokala siku ya mwisho. ⁴¹ Mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya kutawala dza mfalume nindahuma malaika angu, akusanye kula ufalume wangu osi ariohenda dambi na osi ariosababisha anjina kuhenda dambi. ⁴² Nao andatsuphiwa ziya ra moho, ambako andarira na kusaga

meno. ⁴³ Ela hinyo a haki andang'ala dza dzuwa kpwenye ufalume wa Ise yao. Ariye na masikiro, naasikire!

*Ndarira za amana
na dziwe ra samani kulu*

⁴⁴ "Nindakuelezani vira ambavyo mutu anaweza kukubali ukpwele kunihusu na kukala mmwenga katika ufalume ambao Mlungu wanipha. Mutu mmwenga waona amana yokala ikafwitswa mundani, na achiona baha aifwitse zaidi. Na kpwa raha ariyokala nayo wakpwendaguza chila chitu arichokala nacho, achedzagula hura munda. ⁴⁵ Tsona, utawala wa Mlungu unafwananishwa na mutu mmwenga yekala anahenda bishara ya mawe ga samani. ⁴⁶ Siku mwenga wakpwendaona dziwe ra samani kulu sana. Phahi, wauya achedzagula chila chitu arichokala nacho, achedzarigula rira dziwe!

Ndarira ya chimia

⁴⁷ "Chisha, ufalume ambao Mlungu wanipha unaelezwa ni ndarira hino. Avuvi akpwendahega chimia madzini na achigbwira ng'onda a aina zosi. ⁴⁸ Chira chimia chiriphoodzala ng'onda, avuvi achivweha kondze na achiandza kutsambula ng'onda anono, achiatiya tengani, na hara asiofwaha achiatsupha. ⁴⁹ Phahi, hivyo ndivyo ndokala siku ya mwisho. Malaika andakpwedza atenge atu ayi kanda na a haki, ⁵⁰ andatsupha atu ayi ndani ya ziya ra moho. Na mumo, andarira na kusaga meno. ⁵¹ Dze, mambo gano gosi munagaelewa?" Nao achiamba, "Oho."

⁵² Chisha Jesu achienjereza kuamba, "Kpwa hivyo, yeyesi amanyaye Shariya za Musa, na ambaye akamkuluphira Muokoli yela kpwa Mlungu ni dza mchina-nyumba alavyaye vitu vya kare na viphya kula chumbani aikamo vitu vya samani."

Jesu anaremewa hiko Nazareti

(Mariko 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ Jesu ariphomala kugomba ndarira hizi, wauka ⁵⁴ achiuya kpwao Nazareti, mudzi arikorerwa. Phahi ariphofika hiko, wainjira sinagogini na achiandza kufundza, na nyo atu ariphosikira mafundzoge, aangalala achiamba, "Waphahaphi marifwa higa na uwezo wa kuhenda vilinje? ⁵⁵ Dze, yuno si mwana wa yuya fundi wa mbao? Dze, nine si Maryamu, na nduguze alume si Jakobo, Yusufu, Simoni na Juda? ⁵⁶ Si nduguze achetu osi husagala nao? Sambi, mambo gano gano yuno mwanache wagaphahaphi?" ⁵⁷ Phahi taayafwahirwa, achimrema. Chisha Jesu

achiaambira, “Nabii nkutogolwa chila phatu, isiphokala phao laloni na phao kaya.”⁵⁸ Jesu wahenda vilinje vichache phatu hipho, kpwa sababu ya kusakuluphira kpwao.

14

Chifo cha Johana M’batizadzi
(Mariko 6:14–29; Luka 9:7–9)

¹ Phahi siku zizo hizo, Herode mtawala wa jimbo ra Galilaya, wasikira sifwa za Jesu ² na achiaambira atumishie, “Hiye ni lazima akale ni Johana M’batizadzi! Akafufuka ndiyo sababu anaweza kuhenda vilinje vinji.”³⁻⁴ Hipho mwandzo Herode kala akalagiza Johana agbwirwe na afungbwe jela, kpwa sababu Johana kala achimuambira Herode kala chishariya ni makosa sana kumlóla Herodiya ambaye kala ni mkpwaza nduguye Filipu. ⁵ Herode kala analonda kumuolaga Johana, ela achiogopha atu, mana kala anaamini kukala ni nabii.

⁶ Ela wakati wa kusherekeya kumbukumbu ya kuvyalwa kpwa Herode, mwana mchetu wa Herodiya wafwiha vinono mbere za ajeni osi. Naye Herode piya achihamirwa ⁷ hata achimuahidi yuya msichana kpwa kuapa kumupha chochosi ndichovoya. ⁸ Yuya msichana bada ya kuambirwa ni nine, waamba, “Nalonda uniphe chitswa cha Johana M’batizadzi ndani ya chano.” ⁹ Mfalume ariphosikira hivyo wasononeka, ela kpwa vira kala akaapa mbere za ajeni, walagiza areherwe. ¹⁰ Phahi achihuma mutu ko jela, akamkate chitswa Johana. ¹¹ Nacho chitswa chichireherwa yuya msichana ndani ya chano, naye achimphirikira nine. ¹² Anafundzi a Johana akpwedzahala mwiriwe na achen-dauzika, chisha achendamuambira Jesu.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu tsano
(Mariko 6:30–44; Luka 9:10–17; Johana 6:1–14)

¹³ Jesu ariphosikira habari hizo, wapanda dauni achiphiya phatu phokala taphana atu ili akakale macheye. Ela makundi ga atu kula vidzidzi vinji ariphomanya kura ariko, anyendeka achimlunga kuko. ¹⁴ Jesu ariphotuluka dauni waona rira kundi kulu ra atu. Naye waonera mbazi na achiphoza atu ariokala akongo.

¹⁵ Dziloni iriphofika anafundzie akpwendamuamba, “Mwalimu, hipha ni kure na midzi na jiza rinahanda. Aambire hinya atu aphiye midzini ili akagule chakurya.” ¹⁶ Ela Jesu achiamba, “Si lazima aphiye; ariseni mwimwi.” ¹⁷ Nao achimjibu, “Huna mabofulo matsano na ng’onda airi bahi!”

¹⁸ Jesu achiamba, "Hebu nireherani." ¹⁹ Chisha waambira hara atu asagale nyasini. Alafu achi hala gara mabofulo matsano na hara ng'onda airi, achilola dzulu mlunguni achimshukuru Mlungu. Ariphomala kuvoya, wamega-mega gara mabofulo achiapha anafundzie aaganyire hara atu. ²⁰ Atu osi arya kumvuna. Chisha anafundzie achitsola-tsola masaza goodzaza kaphu kumi na mbiri. ²¹ Na hara ariorya kala ni kama alume elufu tsano bila ya kuolanga achetu na anache.

Jesu ananyendeka dzulu ya madzi
(*Mariko 6:45-52; Johana 6:15-21*)

²² Bada ya higa tu, Jesu waambira anafundzie apande dau amtanguliye kuvuka ng'ambo. Ela ye mwenye wasala ko nyuma kuaambira atu auye makpwao. ²³ Bada ya kulagana na hara atu, waphiya gambani macheye kpwendavoya Mlungu. Iriphofika dziloni, Jesu wakala kuko macheye hadi usiku. ²⁴ Wakati hinyo dau kala rikafika kure sana, naro kala rinasukpwa-sukpwa ni maimbi mana phuto kala rinapiga kula kokala anaphiya.

²⁵ Wakati wa dzogolo ra kpwandza kuika, waalunga anafundzie kuno ananyendeka dzulu-dzulu ya madzi. ²⁶ Nao ariphomuona, achikota kululu kpwa wuoga, achiamba, "Ni tsunusi!" ²⁷ Ela phapho hipho Jesu achiaambira, "Msitishirwe! Ni mimi!"

²⁸ Alafu Petero wamuiha achiamba, "Bwana, ichikala ni uwe kpweli, niamba ninyendeke dzulu ya madzi kpwedza kuko uriko." ²⁹ Achiambwa, "Haya, ndzo!" Phahi Petero watuluka mura dauni na achinyendeka dzulu-dzulu ya madzi kuphiya kura kpwa Jesu. ³⁰ Ela ariphoona zira tsulu za maimbi, watishirwa na achiandza kuhoha. Phahi wakota kululu achiamba, "Bwana nitivya!" ³¹ Jesu wagolosa mkpwono mara mwenga achingbwira, chisha achimuamba, "Mutu usiyekuluphira, we! Kpwa utu wani ukakala na wasiwasi?" ³² Ariphogomba vivyo, iye na Petero ainjira mo dauni, na rira phuto richihurira. ³³ Chisha atu osi mura dauni amuabudu na achiamba, "Kpwa kpweli uwe u Mwana wa Mlungu!"

³⁴ Bada ya kuvuka ziya, atuluka tsi kavu seemu za Genesareti. ³⁵ Atu a seemu iyo ariphomtambukira kala ni Jesu, agoteza habari seemu zosi za phephi, na achimrehera atu osi ariokala akongo. ³⁶ Jesu wavoywa aruhusu akongo agute hata dzagbwe ni mutse wa nguwoye ili aphozwe, nao osi arioriguta aphola.

15

Mafundzo kuhusu mila (Mariko 7:1-13)

¹ Siku mwenga, Mafarisayo na alimu a Shariya anjina akpwedza kula Jerusalemu kumuuzwa Jesu, ² “Anafundzio nkuvundza mila hurizorichirwa ni akare ehu. Mana wakati anarya taatsukutsa mikono yao kama mila ziambavyo. Mbona nkuhenda hivyo?” ³ Jesu achiaamba, “Mbona mwi munavundza shariya ya Mlungu kpwa kulunga mila zenu? ⁴ Mana Mlungu walavya shariya achilagiza, ‘Ishimu sowe na mayoo,’ na chisha achiamba, ‘Yeyesi alaphizaye ise au nine, ni lazima aolagbwe.’ ⁵ Ela mwi munaamba kukala mutu achimuamba ise au nine, ‘Cho nricho nacho kpwa kukuteryani nkachilavya sadaka kpwa Mlungu,’ phahi kana lazima tsona ya kumterya ise. ⁶ Phahi, kpwa sababu ya mila zenu, munabera malagizo ga Mlungu. ⁷ Mbavi mu anafiki mwi! Nabii Isaya wagomba kpweli kukuhusuni ariphotabiri ujumbe hinyu kula kpwa Mlungu.

⁸ Mana waamba, ‘Atu hinya nkuniogopha na maneno bahi, ela mioyo yao i kure nami.

⁹ Kuniabudu kpwao takuna mana, mana anafundza atu alunge mafundzo ga chibinadamu dza malagizo gangu.’ ”

Mambo gamtiyago mutu najisi (Mariko 7:14-23)

¹⁰ Jesu ariphomala kugomba na hara Mafarisayo, waaiha rira kundi ra atu achiaambira, “Hebu niphundzani na mmanye ninagokuambirani! ¹¹ Chimtiyacho mutu najisi sicho chira aryacho. Ela ni chira chilacho mwakpwe kanwani, hicho ndicho chimtiyacho mutu najisi.”

¹² Chisha anafundzie amlunga achendamuaamba, “Dze, unamanya kukala hara Mafarisayo achiphosikira manenogo akatsukirwa?” ¹³ Ela naye achiamba, “Baba ariye mlunguni andang’ola chila mmea ambao kauphandire. ¹⁴ Msidzishuulishe na hinyo vilongozi vipofu. Chipofu achi-longoza chipofu myawe, osi airi andavoromoka dibwani.”

¹⁵ Alafu Petero wamuamba Jesu, “Hueleze mana ga hira ndarira ya mutu atiywavyo najisi.” ¹⁶ Jesu achiauza, “Hata mwimwi piya bado tamuelewa? ¹⁷ Kpwani tammanya kukala chochosi chiinjiracho kanwani nkutsupira ndanini na badaye chikanyewa! ¹⁸ Ela maneno mai galago kula kanwani, asiliye ni moyoni, nago ndigo gamuhendesago

mutu kukala najisi. ¹⁹ Mana moyoni mwa mutu, ndimo asili ya maazo mai, gamuhendago akaolaga, akahenda uzembe, udiya, wivi, ushaidi wa handzo, na lisengenyo. ²⁰ Higa ndigo gamtiyago mutu najisi. Ela kurya chakurya bila kutsukutsa mikono kama mila ziambavyo takumtiya mutu najisi.”

*Kuluphiro ra mayo
ambaye kala si Myahudi
(Mariko 7:24-30)*

²¹ Jesu ariphouka hiko Galilaya, waphiya seemu za midzi ya Tiro na Sidoni. ²² Phahi, mchetu mmwenga wa Chikanani wa tsi iyo wakpwedza kpwa Jesu, achipiga kululu achiamba, “Bwana, Mwana wa Daudi,* nionera mbazi! Mwanangu mchetu ana pepho mui sana.” ²³ Ela Jesu kaya-mugombekeza neno rorosi. Anafundzie achedzamuamba, “Muambire aphiye vyakpwe, kpwa sababu anahulungalunga na kuhukotera kululu.” ²⁴ Phahi Jesu waamba, “Mino siyahumwa kpwa atu asiokala Aiziraeli ela nahumwa kpwa atu osi a Iziraeli arioangamika dza mang’ondzi.” ²⁵ Ela yuya mchetu wakpwezachita mavwindi mbere za Jesu achimuamba, “Bwana, niterya!” ²⁶ Naye Jesu achimuamba, “Si vinono kuhala chakurya cha anache na kuchitsuphira madiya.” ²⁷ Ye mchetu achiamba, “Ni kpweli Bwana, ela amba madiya nkurya pukupuku zigbwazo kula mezani pha matajiri gao.” ²⁸ Hiphho Jesu wamuamba, “Mayo, kuluphiroro ni kulu, navikale vyo ulondavyo.” Phapho hiphho, mwanawe achiphola.

*Jesu anarisa atu zaidi ya elufu ne
(Mariko 8:1-10)*

²⁹ Jesu wauka hiphho achiphiya na kanda-kanda ya ziya ra Galilaya. Chisha achiphiya gambani, achendasagala kuko. ³⁰ Kundi kulu ra atu ramlunga richimphirikira virema, viswere, vipofu, mabwibwi na akongo anjina anji. Akongo osi aikpwa mbere za maguluge, naye achiaphoza. ³¹ Atu aangalala ariphoona mabwibwi ganagomba, virema akauyato, viswere ananyendeka na vipofu anaona. Nao achimtogola Mlungu wa Iziraeli.

³² Phahi Jesu waiha anafundzie, achiaambira, “Naaonera mbazi atu hinya mana nkakala nao siku tahu, na sambu taana chakurya. Simendze niause na ndzala asedze achahirika njirani.” ³³ Anafundzie achimuamba, “Phano weruni hundaphahaphi chakurya cha kutosha cha kurisa borori rosi hiri?” ³⁴ Jesu achiauza, “Kpwani muna mabofulo

* 15:22 15:22 Mwana wa Daudi chiyahudi manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue.

mangaphi?" Nao achiamba, "Huna mabofulo sabaa na ng'onda achache." ³⁵ Phahi Jesu waambira atu osi asagale. ³⁶ Chisha achi hala gara mabofulo sabaa na hara ng'onda na achimshukuru Mlungu. Achigamega-mega, alafu achiapha anafundzie, nao achiaganyira atu. ³⁷ Atu osi achirya kumvuna. Bada ya kurya anafundzie achitsola-tsola masaza goodzaza mabweko sabaa. ³⁸ Na jumula ya atu ariorya kala ni alume elufu ne bila ya kuolanga achetu na anache. ³⁹ Bada ya Jesu kulagana na hara atu, wapanda dauni achi phiya seemu za Magadani.

16

Jesu anaambirwa ahende dalili

(Mariko 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Siku mwenga, Mafarisayo na Masadukayo aphiya kpwa Jesu kpendamhega achili, achimuamba aahendere ishara ya chilinje kuonyesa kala uwezowe ula mlunguni. ² Naye achiaamba, "Ichifika dziloni mkuamba, 'Hali ya hewa indakala nono muhondo mana mlunguni ku kundu!'" ³ Na ichifika ligundzu mkuamba, 'Kundakala na phuto rero mana mlunguni ku kundu na maingu manji.' Phahi mwimwi mkumanya hali ya hewa kpwa kulola mlunguni kurivyo, ela kuna mambo ambago ganahendeka hivi sambu wala tammunya manage. ⁴ Mwimwi chivyazi cha atu ayi msiokala aaminifu! Mnalonda ishara! Hata! Tamundaonyeswa isiphokala iratu yohenderwa Jona." Phahi Jesu waaricha hara atu achi phiya vyakpwe.

Onyo kuhusu mafundzo

ga Mafarisayo na Masadukayo

(Mariko 8:14-21)

⁵ Phahi ariphomala gago Jesu na anafundzie apanda dauni achivuka ng'ambo ya phiri ya ro ziya ra Galilaya. Nao anafundzi kala akayala kutsukula mabofulo. ⁶ Jesu achiaambira, "Dzimanyirireni na unafiki wa Mafarisayo na wa Masadukayo, ambao ni dza hamira." ⁷ Ela nyo abisha enye kpwa enye achiamba, "Anagomba higo kpwa sababu tahutsukurire mabofulo." ⁸ Ela Jesu waamanya agombago, achiaambira, "Mwi atu murio na imani chache, mbona munabisha kuhusu kusakala na mabofulo? ⁹ Dze, tamdzangbwelewa? Si munatambukira gara mabofulo

16:1 16:1 Mathayo 12:38; Luka 11:16 * **16:2** 16:2 Vitabu vyanjina vya kare tavana msitari wa phiri na wa hahu. **16:4** 16:4 Mathayo 12:39; Luka 11:29

16:6 16:6 Luka 12:1 **16:9** 16:9 Mathayo 14:17-21

matsano hurigoapha atu elufu tsano. Badaye, mwatsola-tsola kaphu ngaphi za masaza? ¹⁰ Na gara mabofulo sabaa goapha atu elufu ne, mwatsola-tsola mabweko mangaphi ga masaza? ¹¹ Pho sambi mbona tamuelewa kukala sigomba kuhusu mabofulo? Phahi nakuambirani mdzimanyirire na hamira ya Mafarisayo na ya Masadukayo!" ¹² Ndipho nao achimanya kukala akaambira adzimanyirire si hamira itiy-wayo mabofuloni, ela ni kuhusu mafundzo ga Mafarisayo na Masadukayo.

Petero anakubali kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu

(Mariko 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Jesu ariphofika phephi na mudzi wa Kaisaria Filipi, wauza anafundzie, "Atu nkuamba mino, Mutu yela Mlunguni, ni ani?" ¹⁴ Nao achimuamba, "Anjina nkuamba u Johana M'batizadzi, anjina nkuamba u nabii Elija, anjina nkuamba u nabii Jeremia, au mmwenga wa manabii." ¹⁵ Jesu achiauza, "Dze, mwino, munaamba mino ni ani?" ¹⁶ Simoni Petero achimuamba, "Uwe ndiwe Masihi,† Mwana wa Mlungu ariye moyo." ¹⁷ Naye Jesu achimuamba, "Waajaliwa Simoni mwana wa Jona, mana higo ugom-bago si mwanadamu achiyekumanyisa, ela ni Baba ariye mlunguni. ¹⁸ Nami nakuamba, nindakuiha Petero.‡ Atu ndionikuluphira, nindaahenda akale atu angu, nawe undakala ndiwe dziwe ra msingi. Na hata nguvu za kuzimu tazindaweza kurivundza kanisa rangu. ¹⁹ Nindakupha uwezo wa kutawala atu a ufalume ambao Mlungu wanipha. Chochosi ndichokahaza himu duniani chindakala chikakahazwa hiko mlunguni, na chochosi ndichokubali himu duni-ani chindakala chikakubaliwa hata hiko dzulu mlunguni." ²⁰ Chisha waakahaza sana anafundzie asimubambire mutu yeyesi kukala iye ndiye Masihi.

Jesu anabisha kuhusu kugaya na chifoche

(Mariko 8:31—9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Kula wakati hinyo Jesu waandza kubisha na anafundzie ching'ang'a, achiamba, "Ni lazima nipiye Jerusalemu ili nikateswe ni vilongozi a Chiyahudi, na akulu a alavyadzi-sadaka, na alimu a Shariya na niolagbwe ela siku ya hahu nindafufulwa." ²² Phahi Petero wamuhala Jesu kanda achimdemurira achimuamba, "Bwana dzambo

16:10 16:10 Mathayo 15:34-38 **16:14** 16:14 Mathayo 14:1-2; Mariko 6:14-15; Luka 9:7-8 **16:16** 16:16 Johana 6:68-69 † **16:16** 16:16 Masihi manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. ‡ **16:18** 16:18 Petero ni dzina ra chiyunani ambaro manage ni dziwe. **16:19** 16:19 Mathayo 18:18; Johana 20:23

hiri tarindakuphaha.”²³ Ela Jesu achimgalukira Petero, achimuamba, “Hebu niukira, Shetani wee! Unanizuwiya nisihende nilondwago nihende, mana maazogo ni ga chibinadamu bahi, sigo ga chimlungu.”

²⁴ Chisha Jesu achiaambira anafundzie, “Yeyesi amendzaye kukala mwanafundzi wangu ni lazima ariche njiraze mwenye, akale tayari kugaya kpwa kutsukula msalabawe, na anilunge.”²⁵ Mana yeyesi ndiyelonda kuokola maishage himu duniani andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani kpwa sababu yangu, andagaokola.²⁶ Mana indafwahani mutu achiphaha utajiri wosi wa dunia ndzima, ela roho ye yangamike? Ama mutu anaweza kulavya chitu chani chikale badili ya uzima?²⁷ Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakpwedza phamwenga na malaika angu. Ndakpwedza na utukufu ulao kpwa Baba. Na hipho ndipho ndiphomripha chila mmwenga kulengana na mahendoge.²⁸ Nakuambirani kpweli kukala, phapha phana anjina ambao taandafwa hadi amuone Mutu Yela Mlunguni, aredza kpwenye ufalumewe.”

17

Jesu anagaluka sura

(Mariko 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Bada ya siku sita Jesu wauka na Petero, Jakobo na Johana ndugungbwa wa Jakobo, achiambuka nao mwango mure achendakala machiyao.² Ariphekala hiko, Jesu wagaluka mbere za anafundzie. Usowe wang’ala dza dzuwa, nazo nguwoze zichikala nyereru za kung’ala-ng’ala.³ Gafula Musa na Elija achiatsembukira na achibisha naye.⁴ Chisha Petero achimuamba Jesu, “Bwana, ni vinono swiswi kukala hipha. Uchimendza nindadzenga vibanda vihahu. Chimwenga chako, cha phiri cha Musa, na cha hahu cha Elija.”⁵ Wakati acheregomba, kpwatserera ingu dzereru richiafwinika na kuchituluka sauti kula mo inguni ichiamba, “Hiyu ni mwanangu, nammendza naye ananihamira sana. Muogopheni!”⁶ Hara anafundzi ariphosikira hivyo, atishirwa sana hata achigbwa chimabumabu.⁷ Ela Jesu wakpwedza phara kala aripho achiaguta na achiamba, “Unukani, msiogophe!”⁸ Na ariphounula uso, taonere mutu wanjina yeyesi ela Jesu macheye.

16:24 16:24 Mathayo 10:38; Luka 14:27 **16:25** 16:25 Mathayo 10:39; Luka 17:33; Johana 12:25 **16:27** 16:27 Mathayo 25:31; Zaburi 62:12; Arumi 2:6

17:5 17:5 Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 3:17; 12:18; Mariko 1:11; Luka 3:22; Kumbukumbu 18:15 **17:5** 17:5 2 Petero 1:17-18

⁹ Wakati kala anatserera kula mwangoni, Jesu waakahaza hara anafundzi achiamba, “Mambo higa mchigogaona, msigaambire mutu hadi mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphofulwa.” ¹⁰ Chisha anafundzie achimuuzwa, “Mbona alimu a Shariya anaamba ati ni lazima Elija edze kpwandza?” ¹¹ Jesu achiaambira, “Ni kpweli Elija ni lazima edze atayarishe chila chitu. ¹² Ela nakuambirani kukala Elija wakp-wedza kare, nao taayamtambukira, ela atu achingbwayisa vira arivyolonda. Na kpwa njira iyo andanigayisa mimi, Mutu Yela Mlunguni.” ¹³ Ndipho anafundzi achimanya kukala Jesu kala anagomba kuhusu Johana M’batizadzi.

Jesu anaphoza mvulana wa pepho

(Mariko 9:14–29; Luka 9:37–43a)

¹⁴ Jesu na anafundzie ariphofika ko kurikokala ro kundi ra atu, mutu mmwenga waphiya achendamchitira mavwindi mbereze. ¹⁵ Achiamba, “Bwana, muonere mbazi mwanangu wa chilume mana ana chifwafwa, tsona anagaya sana. Mara nyinji nkugbwa mohoni au madzini. ¹⁶ Nami nkamrehera anafundzio ela taakaweza kumphoza.” ¹⁷ Jesu ariphosikira waamba, “Aa! Mwi atu msiolunga manono na kusamkuluphira Mlungu! Ndakala namwi hadi rini? Nindakuvumirirani hadi rini? Hebu mreheni hipha ye mwanache.” ¹⁸ Chisha Jesu wamdemurira yuya pepho achituluka, naye mwanache achiphola phapho kpwa phapho.

¹⁹ Badaye hara anafundzi amlunga Jesu wakati kala a macheye, achendamuuzwa, “Kpwa utu wani swino tahuwezere kumtuluzwa yuya pepho?” ²⁰ Achiaambira, “Ni kpwa sababu tamyaamini. Nakuambirani kpweli kalapho muna imani, hata dzagbwe ni ndide dza tembe ya mgandi, mngeweza kuuambira hinyu mwango, ‘Ng’oka hipha uphiye kura,’ nao ukang’oka ukaphiya. Takuna sichowezekana kpwenu. [²¹ Ela aina hino ya pepho katuluka isiphokala kpwa kufunga na kuvoya bahi.]”*

Jesu anagomba tsona

kuhusu chifoche

(Mariko 9:30–32; Luka 9:43–45)

²² Anafundzie ariphokala akakusanyika phamwenga hiko Galilaya, Jesu waambira, “Wakati ukafika mimi, Mutu Yela Mlunguni, niyalaviwa kpwa anadamu ²³ ambao andanio-laga. Ela siku ya hahu bada ya kuolagbwa nindafufulwa.” Anafundzi ariphosikira higo asononeka sana.

Kodi ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

²⁴ Jesu na anafundzie ariphofika Kaperinaumu, atoza kodi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu amlunga Petero achen-damuuza, “Avi yuno mwalimu wenu, nkuripha kodi ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu?” ²⁵ Petero achiamba, “Ee, nkuripha.” Phahi Petero ariphoinjira mura nyumbani, kabila kadzangbwegomba neno, Jesu wamuuza, “Simoni, we uonadze? Afalume a dunia nkukusanya maripho au kodi kula kpwa ano ani? Kula kpwa arisi aho hebu kula kpwa anjina?” ²⁶ Petero achiamba, “Kula kpwa anjina.” Phahi Jesu wamuamba, “Kpwa hivyo arisi taahusika. ²⁷ Hata hivyo nahusiakosere, phiya ziyani ukalowe. Na ng’onda wa kpwandza ndiyemgbwira, mnahule kanwa, undaona feza. Ihale ukaariphe, kodiyo na yangu.”

18

Ni ani mkpwulu kuriko osi?

(Mariko 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Wakati hinyo anafundzi amlunga Jesu, achendamuuza, “Kahi ya osi ariokubali kukala atu a Mlungu, ni ani mkpwulu zaidi?” ² Phahi Jesu wamuiha mwanache mdide, achimuimisa mbere zao, ³ na achiamba, “Nakuambirani kp-weli, mwimwi msiphogaluka na kunikuluphira dza anache adide, tamundakala atu angu katika ufalume wa mlun-guni. ⁴ Yeyesi ndiyegbwa maguluni dza hiyu mwanache, hiye ndiye mkpwulu kahi za atu angu. ⁵ Na yeyesi ndiyemkaribisha mwanache dza hiyu kpwa sababu yangu, ananikaribisha mimi. ⁶ Ela shakare yeyesi ndiyehenda mmwenga wa hinya adide anikuluphirao kuhenda dambi; mutu hiye baha afungbwe lala kulu singoni na akatsuphiwe chivwa cha bahari.”

Mambo gatiyago mutu dambini

(Mariko 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁷ “Shaka rani ro ra atu ahendesao ayawao akahenda dambi! Majaribu dza higo ni lazima gakale, ela shakare hiye ndiyegareha. ⁸ Na mkpwonoo ama chigulucho chichikuhenda uhende dambi, chikate uchitsuphe. Ni baha kuinjira uzima wa kare na kare na mkpwono mmwenga au chigulu chimwenga, kuriko kukala na mikonoyo na magulugo mairi na kutsuphiwa mohoni, moho uakao ta kare na kare. ⁹ Na dzitsoro richikuhenda uhende dambi, risokole uritsuphe. Ni baha kuinjira uzima wa kare na kare

na tsongo, kuriko kukala na matsogo mairi na kutsuphiwa mohoni, moho uakao ta kare na kare.”

Ndarira ya ng'ondzi roangamika
(Luka 15:3-7)

¹⁰ “Dzimanyirireni! Msibere hinya adide, hata mmwenga. Nakuambirani kukala siku zosi malaika aho a mbere za Baba hiko dzulu mlunguni.* ¹² Dze munaonadze? Mutu achikala na mang'ondzi gana, alafu mwenga riangamike, andahendadze? Si andaricha gara mirongo tisiya na tisiya hiko marisani, na akaendze rira chiroangamika? ¹³ Nakuambirani kpweli hiro ng'ondzi achiriphaha, anda-hererwa zaidi kpwa hiro kuriko gara mirongo tisiya na tisiya ambago tagaangamikire. ¹⁴ Vivyo hivyo Sowe yenu ariye mlunguni kamendze hata mmwenga wa hano adide aangamike.”

Vira afuasi alondwavyo akanyane
(Luka 17:3)

¹⁵ “Mfuasi myao achikukosera, mlunge ukamkanye mwi airi machiyenu. Achikusikira mundakala mkaphahana, tsona undakala ukamuuyiza njira ya sawa. ¹⁶ Asiphokusikira, hala mutu mmwenga au airi ukale phamwenga nao, ili ‘chila kosa rihakikishwe ni mashaidi airi au ahahu.’ ¹⁷ Achirema kuaphundza, naambirwe afuasi ayae. Achikubali ni vinono, achirema kuaphundza, phahi mtsukurireni dza mutu ambaye si mmwenga wa atu a Mlungu. ¹⁸ Nakuambirani kpweli kukala, chochosi ndichokahaza himu duniani, chindakala chikakahazwa hiko mlunguni, na chochosi ndichokubali himu duniani, chindakala chikakubaliwa hata hiko dzulu mlunguni. ¹⁹ Tsona nakuambirani kukala airi ama zaidi hipha duniani achipahana na kuvoya kuhusu dzambo rorosi, phahi Baba ariye mlunguni andakuhenderani. ²⁰ Kpwa mana atu airi ama zaidi achikala phamwenga kpwa sababu ni afuasi angu, nami ndakala phamwenga nao.”

Jesu anafundza
kuhusu kuswameheana

²¹ Chisha Petero wamlunga Jesu achendamumba, “Bwana, mfuasi myangu anikosere kano ngaphi ndipho nisimswamehe? Dze hata kano sabaa?” ²² Jesu achiamba,

18:10 18:10 Luka 19:10 * **18:10** 18:10 Vitabu vyanjina vya kare vina msitari wa 11: Mana mimi, mutu yela mlunguni, nâkpwedzativya arioangamika.

18:15 18:15 Luka 17:3 **18:16** 18:16 Kumbukumbu 19:15 **18:18** 18:18 Mathayo 16:19; Johana 20:23 **18:21** 18:21 Luka 17:3-4 **18:22** 18:22 Mwandzo 4:24

“Siamba umswamehe kano sabaa bahi, ela mirongo sabaa kano sabaa.

²³ “Ndarira hino inaeleza afuasi angu alondwavyo kuswameheana. Mfalume mmwenga wakata shauri kumanya isabu ya pesaze arizoapha atumishie. ²⁴ Aripheoandza kuhenda isabu, wareherwa mutu yekala na deni ra maelufu ga pesa. ²⁵ Kpwa vira kala kaweza kuripha rira deni, tajiriwe walagiza aguzwe ye mwenye, mchewe, anae na vitu vyosi arivyokala navyo ili ariphe rira deni. ²⁶ Phahi yuya mtumishi wamgbwerera maguluni tajiriwe na achimuamba, ‘Bwana, nivumirira nami nindakuripha deniro rosi.’ ²⁷ Ndipho yuya tajiri achimuonera mbazi yuya mtumishiwe achimswamehe rira deni, chisha achimricha achiphiya vyakpwe.

²⁸ “Ela yuyatu mtumishi ariyeswamehewa deni, ariphouka, wakutana na mtumishi myawe ambaye kala anam dai pesa chache. Phahi wamgbwira umiro na achimuamba, ‘Niripha deni rangu!’ ²⁹ Hiye mtumishi myawe wagbwa chimabumabu, achimuamba, ‘Nivumirira nami nindakuripha!’ ³⁰ Ela ye warema, achendamtiya jela myawe hadi ndiphoripha rira denire.

³¹ “Phahi hinyo atumishi anjina ariphoona mambo higo, asononeka sana, na achendasema na tajiri wao. ³² Yuya tajiri wamuiha yuya mtumishi na achimuamba, ‘Uwe u mtumishi mui sana! Wanivoya nikuswamehe, nami nchikuswamehe deniro rosi. ³³ Dze, che si sawa kumuonera mbazi mtumishi myao dza nrivyokuonera mbazi?’ ³⁴ Phahi yuya mfalume watsukirwa sana, achimlavya kpwa asikari a jela akatiwe adabu hadi ndiphoripha denire rosi.” ³⁵ Chimarigizo Jesu waamba, “Naye Baba ariye mlunguni andakuhenderani vivyo chila mmwenga ambaye kandamswamehe mfuasi myawe moyo kutsuka.”

19

Jesu anafundza

kuhusu kulólana na kurichana

(Mariko 10:1-12)

¹ Jesu ariphomala kugomba higo, wauka seemu ya Galilaya, achiphiya seemu ya Judea, ng’ambo ya Muho wa Joridani. ² Atu madiba-madiba amlunga kuko, naye achiaphozera akongo ao.

³ Mafarisayo anjina akpwendamuza ili kumhega achili, achiamba, “Dze, shariya inamruhusu mutu kumricha mchewe kpwa kosa rorosi?” ⁴ Jesu achiaambira, “Dze,

tamdzangbwesoma Maandikoni kukala iye ariyeumba atu hipho mwanzo waumba mlume na mchetu, ⁵ na achiamba, 'Kpwa sababu hiyo, mlume andaricha ise na nine, agbwirane na mchewe, nao osi airi andakala mwiri mmwenga.' ⁶ Phahi atu hinyo si airi tsona ela ni mwiri mmwenga. Kpwa hivyo ariounganishwa ni Mlungu, mwanadamu asiateganishhe."

⁷ Ela hara Mafarisayo achimuza, "Sambi kpwa utu wani Musa walagiza kukala mlume amuphe mchewe cheti cha talaka na amriche?" ⁸ Jesu achiamba, "Musa wakuruhuni kuricha achetu enu kpwa sababu ya mioyo yenu mifu. Ela taiyakala hivyo kula mwanzo. ⁹ Ela nakuambirani, mlume yeyesi ndiyericha mchewe, isiphokala kpwa sababu ya kuzinga, phahi achilola mchetu wanjina anazinga."

¹⁰ Anafundzie achimuamba, "Ichikala mambo ga mutu na mchewe ga hivyo, phahi baha kusalola kamare!" ¹¹ Ela Jesu achiaambira, "Munafikiri chila mutu anaweza kusala bila ya kulola? Hata chidide, ni hara ambao Mlungu waakubaliya kusalola ndio anaweza. ¹² Mana kuna anjina ambao taalola kpwa sababu avyalwa taaokola, anjina ahenda tulwa ni anadamu ayawao, na kuna anjina nkurema kulola ili amuhumikire Mlungu bahi. Awezaye kugbwira fundzo hiri naarigbwire."

Jesu anajaliya anache adide

(Mariko 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Chisha atu amrehera Jesu anache adide ili aikire mikono na kuavoyera. Anafundzie achiademurira hara atu, ¹⁴ ela Jesu achiaamba, "Aricheni hinyo anache adide edze kpwangu, wala msiazuwiye, mana atu ambao nindahewa ni Mlungu kuatawala ni dza hinya anache." ¹⁵ Naye achiabandikira mikono kpwa kuajaliya, chisha achiuka.

Barobaro tajiri

(Mariko 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Barobaro mmwenga wakpwedza kpwa Jesu achimuza, "Mwalimu, nihende chitu chani chinono ili Mlungu aniphe uzima wa kare na kare?" ¹⁷ Jesu achimuamba, "Mbona unaniuzwa mino kuhusu chitu chinono? Kuna Mmwenga bahi ariye mnono. Ela uchilonda kuinjira uzimani, gbwira malagizo ga Shariya." ¹⁸ Yuya barobaro achiuzwa, "Ni malagizo gaphi?" Jesu achiamba, "Usiolage, usizini, usiye, usizige myao na dzambo ra handzo, ¹⁹ muishimu sowe

na mayoo na mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.”²⁰ Yuya barobaro achimuamba, “Higo gosi nágalonga. Dze, nihendeni zaidi?”²¹ Jesu achimuamba, “Uchilonda kukala bila lawama, phiya ukaguze malizo na pesaze ukaziganyire achiya, nawe undakala na akiba hiko mlunguni. Chisha ndzo unilunge.”²² Yuya barobaro ariphosikira higo, waphiya vyakpwe na kureya, mana kala ana mali nyinji.

²³ Phahi Jesu waambira anafundzie, “Nakuambirani kpweli kukala ni vigumu sana tajiri kukala mmwenga katika ufalume ambao Mlungu wanipha.”²⁴ Tsona nakuambirani kukala ni rahisi zaidi ngamia kutsapira na tundu ya sindano kuriko tajiri kukala mmwenga katika ufalume wa Mlungu.”²⁵ Hara anafundzi ariphosikira hivyo aangalala sana, achimuza Jesu, “Pho sambini ni ano ani ambao anaweza kuokolwa?”²⁶ Ela Jesu waalolato na achiamba, “Dzambo hiri tariwezekana kpwa anadamu, ela kpwa Mlungu chila chitu chinawezekana.”

²⁷ Chisha Petero achiamba, “Dze swino? Kpwani hwaricha vitu vyehu vyosi huchikulunga hukale anafundzio! Viko hundaphahani?”²⁸ Jesu achiamba, “Nakuambirani kpweli, wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphosagarira chihi cha endzi cha utukufu, mwimwi murionilunga mundasagarira vihi kumi na viiri vya chifalume kuhukumu mbari kumi na mbiri za Iziraeli.”²⁹ Na yeyesi arichaye mudziwe ama ndugu alume na achetu, ise ama nine, anae ama minda, kpwa ajili ya dzina rangi, andaphaha kano gana zaidi, na Mlungu andamupha uzima wa kare na kare.³⁰ Ela anji ambao ni a kpwandza andakala a mwisho, na anji a mwisho andakala a kpwandza.”

20

Ndarira ya ahendadzi-kazi

¹ “Phahi ufalume ambao Mlungu wanipha unaeleza ni ndarira hino. Mchina-munda mmwenga warauka chiti achendaenda atu a vibaruwa.”² Aripophahana na hara vibaruwa kuaripha maripho ga kutwa, waaphirika akarime mundawe wa mizabibu.”³ Yuya mchina-munda wauka tsona achihiya cheteni kama saa tahu za ligundzu, achendaenda atu anjina aimire bila ya kazi yoyosi.”⁴ Achiaambira, ‘Mwimwi piya phiyani mkahende kazi munda wa mizabibu, nami nindakuriphani haki yenu.’⁵ Phahi hinyo atu aphiya. Yuya mchina-munda waphiya tsona cheteni kpwendalola

vibaruwa anjina wakati wa saa sita na saa tisiya. ⁶ Wauya tsona muda wa saa kumi na mwenga achiona atu anjina aimire hipho cheteni. Na achiauza, 'Mbona muimire hipha mutsi wosi bila ya kazi?' ⁷ Nao achimuamba, 'Kpwa sababu tahuphahire mutu wa kuhupha chibaruwa.' Yuya mchina-munda achiaambira, 'Haya, phiyani mkahende kazi munda wangu wa mizabibu.'

⁸ "Dziloni, yuya mchina-munda wa mizabibu wamuiha mwiiki wa pesa na achimuamba, 'Iha vibaruwa osi uariphe haki yao, kuandzira hara a mwisho na umarigize na hara a mwanzo.' ⁹ Phahi akpwedza hara kala akahewa kazi saa kumi na mwenga, nao achiriphiwa maripho ga kutwa chila mmwenga. ¹⁰ Hara arioandza kazi mwanzo ariphokpwedzariphiwa haki yao, aona andahewa zaidi, ela nao piya ariphiwa maripho ga kutwa chila mmwenga. ¹¹ Aripophokera pesa zao, aandza kumnung'unikira yuya mchina-munda. ¹² Amuamba, 'Hinya vibaruwa uchioareha mwisho, akahenda kazi saa mwenga bahi. Mbona ukaaripha sawa na swiswi huchiohenda kazi ngumu ya kutwa ndzima na dzuwa kali?' ¹³ Ela achimuamba yuya mmwenga, 'Msena wangu, sikakuonera hata chidide! Kp-wani tahukaphahana maripho ga kutwa? ¹⁴ Hala hakiyo uuke. Nkamendza kumupha hiyu wa mwisho sawa na uwe. ¹⁵ Dze, nikale sina haki ya kuhenda nilondavyo na pesa zangu? Dze, uzuri wangu unauonera chidzitso?' "

¹⁶ Chimarigizo Jesu waamba, "Phahi a mwisho andakala a kpwandza na a kpwandza andakala a mwisho."

*Jesu anagomba tsona
kuhusu chifoche*

(Mariko 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Jesu ariphokala anaphiya Jerusalemu, himo njirani, wahala hara anafundzi kumi na airi achiphiya nao njama, achiaambira, ¹⁸ "Phundzani, vivi hunaphiya Jerusalemu, ambako mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindalaviwa kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya, nao andania-mula nikaolagbwe. ¹⁹ Chisha andanilavya kpwa atu ambao sio Ayahudi. Nao andanizemerera, andanichapa viboko na anikote msalabani. Ela siku ya hahu nindafufuka."

Voyo ra nine wa Jakobo na Johana

(Mariko 10:35-45)

²⁰ Bada ya muda, mkpwaza Zebedayo waphiya kpwa Jesu phamwenga na anae, achendachita mavwindi Jesu

achimuamba, “Bwana, navoya chitu chimwenga.” ²¹ Jesu achimuuza, “Nikuhendereni?” Hiye mchetu achiamba, “Niahidi kukala ndiphoandza kutawala, hinya anangu airi, mmwenga asagale uphandeo wa kulume na wanjina uphandeo wa kumotso.” ²² Ela achiaambira, “Tammanya mvoyaro. Dze, munaweza kuvumirira mateso ambago gandaphaha?”* Nao achimuamba, “Hunaweza.” ²³ Jesu achiaambira, “Mundagaya dza vivyo ndivyogaya, ela kusagala uphande wangu wa kulume au wa kumotso siyo kazi yangu kupanga. Dzambo hiro andahewa hara ambao aikirwa ni Baba ariye mlunguni.”

²⁴ Hara anafundzi kumi ariphosikira hivyo, aareyera hara ndugu airi. ²⁵ Ela Jesu waiha anafundzie osi phamwenga na achiaambira, “Mnamanya kukala atawala a himu duniani nkuatawala atu aho chinguvu-nguvu, na hinyo vilongozi nkuatawala atu aho na uwezo wao. ²⁶ Ela kpwenu mwimwi taindakala hivyo. Amendzaye kukala mkpwulu ni lazima akale mtumishi wa ayae, ²⁷ na amendzaye kukala wa kpwandza kahi yenu, ni lazima akale mtumwa wa ayae. ²⁸ Vivyo hivyo mimi, Mutu Yela Mlunguni, kedzere kuhumikirwa, ela wakpwedza kuhumikira na alavye uzimawe ukale mzamana wa kukombola atu anji.”

Jesu anaphoza vipofu airi

(Mariko 10:46–52; Luka 18:35–43)

²⁹ Jesu na anafundzie ariphokala anauka mudzi wa Jeriko, kundi kulu ra atu ramlunga-lunga. ³⁰ Phakala na vipofu airi asegere kanda-kanda ya barabara. Na ariphosikira kukala Jesu anatsapa na phapho, aandza kukota kululu kuno anaamba, “Bwana, Mwana wa Daudi,† huonere mbazi!” ³¹ Rira kundi ra atu richiademurira richiaambira anyamale, ela azidi kukota kululu, “Bwana, Mwana wa Daudi, huonere mbazi!” ³² Phahi Jesu waima, achiaiha na kuauza, “Mnalonda nikuhendereni?” ³³ Nao achiamba, “Bwana, hunalonda huuvugule matso huone.” ³⁴ Phahi Jesu waaonera mbazi, achiaguta matso, na phapho hipho achiona, nao achimlunga-lunga.

21

Jesu anainjira Jerusalemu

(Mariko 11:1–11; Luka 19:28–38; Johana 12:12–19)

* **20:22** 20:22 Chiyunani chinaamba, Jesu achiaambira, “Dze, munaweza kunwerera chikombe ndichochinwerera?” Nao achijibu, “Hunaweza.” **20:25** 20:25 Luka 22:25,26 **20:26** 20:26 Mathayo 23:11; Mariko 9:35; Luka 22:26
† **20:30** 20:30 Manage ni chivyazi cha Mfalume Daudi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala.

¹ Jesu na anafundzie ariphofika phephi na Jerusalemu afika Bethifage, ko Mwango wa Mizaituni. Chisha Jesu achihuma anafundzie airi ² achiaambira, “Phiyani hadi mudzi wa hipho mbere na phapho hipho mundaona punda akafungbwa na mwanawe. Avuguleni munirehere. ³ Na mutu achikuuzani chochosi, muambeni, ‘Bwana ana haja nao,’ naye andakurichirani mara mwenga.” ⁴ Dzambo hiri rahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni nabii, roamba,

⁵ “Aambireni atu a Jerusalemu:

‘Lolani, mfalume wenu aredza!

Ni mpole, naye akapanda mwana punda.’ ”

⁶ Hara anafundzi aphiya achendahenda viratu achivyola-gizwa ni Jesu. ⁷ Achimrehera yuya punda na mwanawe, achihandika nguwo zao dzulu ya yuya mwana punda naye Jesu achipanda achisagala.

⁸ Borori kulu sana ra atu rahandika nguwo zao barabarani, anjina akata makandza ga mitende achigahandika barabarani.* ⁹ Makundi gosi ga atu, kundi rokala mbere na rira ririrokala nyuma, gakota kululu gachiamba: “Naatogolwe Mwana wa Daudi!”

“Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!”

“Mlungu ariye dzulu mlunguni naatogolwe!”

¹⁰ Jesu ariphokala anainjira Jerusalemu, mudzi wosi wadedemuka. Atu achikala anauzana, “Yuno ni ani?”

¹¹ Rira borori richiamba, “Hiyu ni Jesu, nabii kula Nazareti mudzi wa Galilaya.”

Jesu anazoresa achuuzi

ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

(Mariko 11:15-19; Luka 19:45-48; Johana 2:13-22)

¹² Badaye Jesu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, achizoresa atu ariokala anahenda bishara mo ndani. Achipendula-pendula meza za hara okala anabadilisha pesa na vihi vya hara okala anaguza njija. ¹³ Achiaambira, “Maneno ga Mlungu gaandikpwa, ‘Nyumba yangu indai-hwa nyumba ya mavoyo.’ Ela mwino munaihenda kukala mwamdzifwitso wa aivi!”

¹⁴ Vipofu na viswere anji amlunga hiko ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, naye achiaphoza. ¹⁵ Nao akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya aona vilinje virivyo-ohendwa ni Jesu. Piya achisikira kululu za anache himo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu ambao kala anaamba,

21:5 21:5 Zakariya 9:9 * **21:8** 21:8 Ayahudi ahenda hivyo kuonyesa ishima yao kpwa mutu muhimu, ama kuonyesa ushindi wakati mfalume anauya kula vihiani. **21:9** 21:9 Zaburi 118:25-26 **21:13** 21:13 Isaya 56:7; Jeremia 7:11

“Naatogolwe Mwana wa Daudi!” Kpwa hivyo achit-sukirwa, ¹⁶ nao achimuza Jesu, “Dze, ukale kusikira gano gagombwago ni hano anache?” Ela Jesu achiamba, “Ehe, nagasikira! Dze, tamdzangbwesoma maandiko kuhusu mambo higo? ‘Wahumira anache adide na atsanga ili udziphahire nguma kamili.’ ”

¹⁷ Phahi Jesu waaricha hara atu achituluka kondze ya mudzi na achipiya Bethania ambako wakpwendalala.

Jesu analani muhi wa mtini

(Mariko 11:12-14,20-24)

¹⁸ Ligundzu chiti Jesu ariphokala anauya Jerusalem, wasikira ndzala. ¹⁹ Waona muhi uihwao mtini kanda-kanda ya njira, achiaphuka kpwendalola tini, ela kayakuta chochosi ela makodza mahuphu. Alafu waulani hura muhi achiamba, “Kundavyala tsona bii!” Na phapho hipho hinyo muhi wanyala uchiuma. ²⁰ Anafundzie ariphoona higo, aan-galala achiamba, “Ni kpwa utu wani huno mtini ukauma gafula?” ²¹ Naye Jesu achiajibu achiamba, “Nakuambirani kpweli, mchimkuluphira Mlungu bila wasiwasi, munaweza kuhenda hivyo. Tsona munaweza hata kuuambira mwango hinyu, ‘Ng’oka ukadzitiye baharini,’ na kpweli gakahen-deka. ²² Namwi mchikuluphira, mundaphokera chochosi mundichomvoya Mlungu.”

Jesu anauzwa kuhusu uwezowe

(Mariko 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Jesu wauya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, nao akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi anjina a Chiyahudi amlunga wakati kala anafundza, achimuza, “We, gano unagoga-henda, unahenda kpwa uwezo wa ani? Ni ani yekupha uwezo huno?” ²⁴ Achiaambira, “Mimi piya nindakuuzani swali, na mchinijibu, nami nindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani. ²⁵ Uwezo wa Johana wa kubatiza walaphi? Dze, wala kpwa Mlungu hebu wala kpwa atu?”

Phahi, aphiya njama, achendabisha enye kpwa enye, “Huchiamba, ‘Wala mlunguni,’ andahuamba, ‘Sambi mbona tamyamkuluphira?’ ²⁶ Na huchiamba, ‘Wala kpwa atu,’ hundaphaha tabu mana atu osi anakubali kukala Johana kala ni nabii.” ²⁷ Phahi amuamba Jesu, “Tahumanya.” Naye achiaambira, “Wala nami sindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani.”

Ndarira ya ana airi

²⁸ Jesu waenderera kugomba, “Hebu munaonadze? Kp-wakala na mutu yekala na ana airi a chilume. Walunga mwanawe mvyere achendamuamba, ‘Mwanangu, rero phiya ukahende kazi ko munda wa mizabibu.’ ²⁹ Yuya mwana achimuamba ise, ‘Sindaphiya!’ Ela badaye achigaluza nia, achendahenda kazi. ³⁰ Halafu baba achimuamba mwanawe mdide vivyo, naye achimuamba, ‘Haya Baba nkasikira!’ Ela kayakpwendahenda hira kazi. ³¹ Dze, ni ani kahi ya hara ana airi yehenda vira alondavyo ise?” Nao achimuamba, “Yuya mwanawe mvyere.” Phahi, Jesu achiaambira, “Nakuambirani kpweli kukala, atoza kodi na malaya anatubu na kukala atu a Mlungu badala ya mwimwi. ³² Mana Johana wakpwedza kpwenu ili akuonyeseni kusagala vira Mlungu alondavyo, wala tamuyamuamini. Ela atoza kodi na malaya (atu ambao anaharirwa ni achina-dambi) amuamini, na hata bada ya kuona gosi higo, mwi tamyatubu na kumuamini.”

Ndarira ya akurima ayi

(Mariko 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ Jesu achiamba, “Phundzani ndarira yanjina. Kp-wakala na mutu mmwenga yephanda mizabibu mwakpwe mundani. Achiizungulusira lichigo, achitsimba phatu pha kuminyira zabibu, na piya achidzenga uringo. Chisha hura munda achiukodishira akurima, naye mwenye achiphiya tsi yanjina. ³⁴ Wakati wa kuvuna zabibu uriphofika, yuya mchina-munda wahuma atumishie aphiye kpwa hara akurima ariokodisha mundawe, ili akahewe fungure ra mavuno. ³⁵ Ela hara akurima aagbwira hara atumwa; mmwenga achimpiga, wanjina achimuolaga, na wanjina achimpiga mawe. ³⁶ Alafu mchina-munda wahuma atumishi anjina anji kuriko hara a kpwandza, na hara akurima achiahenda dza viratu hara a kpwandza. ³⁷ Mwisho waahumira mwanawe mwenye, achifikiri achiamba, ‘Hakika hiyu andamuishimu, mana ni mwanangu.’ ³⁸ Ela hara akurima ariphomuona hiye mwanawe aambirana, ‘Hiyu ni mwanawe ndiyemrisi. Nahumuolageni ili huale urisiwe!’ ³⁹ Phahi amgbwira, achintuluza kondze ya hura munda wa mizabibu, na achendamuolaga. ⁴⁰ Dze! Ye mchina-munda achedza, andaahendadze hara akurima ariokodisha hura munda?”

⁴¹ Hara atu achimuamba, “Andaaolaga hara atu ayi, na hinyo munda aukodishe akurima anjina ambao andamupha

fungure wakati wa kuvuna.”⁴² Hipo Jesu waambira, “Hakika mnamanya Maandiko higa ga Mlungu gaambago: ‘Dziwe roremewa ni adzengi, ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi. Mwenyezi Mlungu ndiye yehenda dzambo hiri, naro huchirilola rinahuangalaza!’

⁴³ “Kpwa hivyo nakuambirani kukala ufalume wa Mlungu undauswa kula kpweni na uhewe atu anjina ambao andauvyarira matundage.”[†]

⁴⁵ Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka, ariphosikira hizo ndariraze, amanya kukala anagomba kuhusu aho, ⁴⁶ phahi alonda kumbwira Jesu kpwa nguvu ili amutiye jela. Ela achiogopha atu mana aho kala anaamini kukala iye ni nabii.

22

Ndarira ya karamu ya arusi

(Luka 14:15-24)

¹ Jesu waenderera kugomba nao kuhumira ndarira, achiamba, ² “Njira ya Mlungu kutsambula atue inaelezwa ni ndarira hino. Mfalume mmwenga wamuhendera mwanawe karamu ya arusi. ³ Achihuma atumishie akaihe atu ariolikpwa edze arusini. Ela hinyo ariolikpwa arema kpwedza. ⁴ Hipo wahuma atumishi anjina, achiaambira, ‘Aambireni hara ariolikpwa: Sambu karamu i tayari, nátsindza ndzau na ndama za kunona; chila chitu chi tayari. Ndzeni arusini!’ ⁵ Ela hara ariolikpwa agapuzi, chila mmwenga walunga shuulize. Mmwenga waphiya kwakpwe mundani na wanjina achihiya kwakpwe dukani. ⁶ Anjina achiagbwira hara atumishi achiagayisa, na chisha achiaolaga.

⁷ “Mfalume ariphosikira hivyo, watsukirwa sana. Achihuma asikarie akaolage hara atu ayi na kuocha mudzi wao. ⁸ Chisha achiaambira atumishie, ‘Chakurya cha arusi chi tayari, ela ariolikpwa kala taafwaha. ⁹ Sambu phiyani hiko mudzini na yeyesi ndiyemuona barabarani muambireni edze arusini.’ ¹⁰ Hara atumishi aphiya chila njira, achiareha atu osi, anono na ayi. Nyumba ya arusi ichiodzala ajeni.

¹¹ “Ela mfalume ariphoinjira kulola hara ajeni, waona mutu mmwenga ambaye kala kavwarire nguwo ya arusi. ¹² Phahi achimuza, ‘Msena wangu, ukainjiradze muno bila nguwo ya arusi?’ Ela yuya mutu kayagomba chitu.

21:42 21:42 Zaburi 118:22-23 † **21:43** 21:43 Vitabu vyanjina vya kare vina msitari wa 44: Ndiyegbwa dzulu ya dziwe hiro andavundzika-vundzika, na ndiyegbwererwa ni hiro dziwe andasagbwa-sagbwa.

¹³ Chisha mfalume waambira atumishie, 'Mfungeni mikono na magulu mukamtsuphe kondze jizani, ambako andarira na kusaga meno.' "

¹⁴ Chimarigizo Jesu waamba, "Mana atu anji nkualikpwa, ela atsambulwao ni achache."

Jesu anajibu swali kuhusu kuripha kodi

(Mariko 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Chisha Mafarisayo aphiya njama, achendapanga njira ya kumgbwira Jesu kpwa sababu ya manenoge. ¹⁶ Phahi ahuma afuasi aho na hara a chikundi cha Herode, nao achendamua, "Mwalimu, hunamanya kukala uwe u mutu muaminifu, na unafundza kpweli kuhusu Mlungu alagizago, nawe kulunga maoni ga atu mana cheo si chochosi kpwako. ¹⁷ Hebu huambire unaonadze. Dze, shariya zehu zinahuruhusu kuripha kodi kpwa Kaisari, mtawala wa Chirumi? Huriphe hebu husiriphe?"*

¹⁸ Ela Jesu wamanya maazo gao mai, achiaambira, "Mwi anafiki, mbona munanipima achili? ¹⁹ Nionyesani hira pesa ya kuriphira kodi." Nao achimrehera hira pesa. ²⁰ Aripohihewa achiaua, "Sura na dzina ni ra ani?" ²¹ Nao achimuamba, "Ni vya Kaisari." Ndipho achiaambira, "Phahi, vya Kaisari mupheni Kaisari, na vya Mlungu, mupheni Mlungu." ²² Aripshosikira hivyo, aangalala. Phahi achimricha, na achihiya vyao.

Jesu anauzwa kuhusu atu kufufulwa

(Mariko 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Siku iyo-iyoye Jesu watsolokerwa ni Masadukayo anjina. Nao Masadukayo ni kundi ra Ayahudi asioamini kukala atu achifwa andafufuka. ²⁴ Agomba achimuamba, "Mwalimu, Musa waamba mutu achilóla alafu achifwa bila ya kuphaha ana, nduguye ni lazima ahale ufwa hiye gungu, na amvyarire ana yuya mufwa. ²⁵ Phahi kpwakala na ndugu sabaa ambao hwaishi nao. Wa mwandzo walóla mchetu, achifwa bila ya kuvyala naye ana. Hiye gungu achihalwa ufwa ni ndugungbwa wa yuya mufwa. ²⁶ Phahi hiye wa phiri wafwa kabila ya kuphaha mwana. Wa hahu naye dza vivyo, hadi achisira osi sabaa. ²⁷ Mwisho, yuya mchetu naye

22:13 22:13 Mathayo 8:12; 25:30; Luka 13:28 * **22:17** 22:17 Mpango wao wa kumgbwira kala ni hinyu: ichikala angejibu ndiyo, angevundza shariya za Chiyahudi ambazo zinakahaza kuripha kodi kpwa atu asiokala Ayahudi. Angerema kukala atu asiriphe kodi, atu a chikundi cha Herode angephaha nafwasi ya kumshitaki kpwa mkpwulu wa Chirumi, mana chikundi hicho kala chinaunga mkpwono utawala wa Chirumi. **22:23** 22:23 Mahendo 23:8
22:24 22:24 Kumbukumbu 25:5

piya wafwa. ²⁸ Dze, siku ndiphofufulwa atu, yuya mchetu andakala mkpwaza ani? Mana ndugu osi amlóla.”

²⁹ Ela Jesu waambira, “Mwimwi Masadukayo munakosera, mana tammanya Maandiko wala uwezo wa Mlungu. ³⁰ Mana siku ya kufufulwa, atu andakala dza malaika hiko mlunguni ambao taalóla wala taalólwa. ³¹ Na kuhusu atu kufufulwa, dze, tamdzangbwesoma gara ambago muambirwa ni Mlungu? Iye waamba, ³² ‘Mimi ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.’† Kpwa hivyo, iye si Mlungu wa atu ariofwa, ela ni Mlungu wa ario moyo.” ³³ Na atu osi ariphosikira higo, aangalazwa ni mafundzoge.

Shariya muhimu

(Mariko 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Mafarisayo ariphosikira kukala Jesu waahendesa Masadukayo anyamale, akutana. ³⁵ Mmwenga wao, yekala ni mwanashariya, wamuuzwa Jesu swali kumhega achili. ³⁶ Waamba, “Mwalimu, ndani ya Shariya za Musa ni shariya iphi iriyo kulu sana?” ³⁷ Naye Jesu achiamba, “ ‘Mmendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi, na roho zenu zosi, na mkpwotse wenu wosi.’ ³⁸ Iyo ndiyo shariya ya kpwandza na ya muhimu sana. ³⁹ Na ya phiri yoigana na iyo ya kpwandza, ni hino yiambayo, ‘Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.’ ⁴⁰ Shariya zosi za Musa na mafundzo ga manabii zinategemea shariya hizi mbiri.”

Swali dzulu ya Yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu

(Mariko 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Mafarisayo ariphokala achere phamwenga, Jesu waaauza, ⁴² “Kpwani mwino munamanyani kuhusu Masihi?‡ Ni chivyazi cha ani?” Nao achimuamba, “Ni chivyazi cha Mfalume Daudi.” ⁴³ Jesu achiaambira, “Sambi inawezekanadze Daudi wagomba kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu achimuiha ‘Bwana?’ Mana wagomba achiamba: ⁴⁴ ‘Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu, Sagala uphande wangu wa kulume, hadi nihende maaduiyo akale chihicho cha kuikira magulu.’

22:32 22:32 Kutsama 3:6 † **22:32** 22:32 Ndani ya chitabu cha Kutsama 3:6, Mlungu wamuambira Musa maneno higa miaka minji ambapho Burahimu, Isaka na Jakobo kala akafwa kare. **22:37** 22:37 Kumbukumbu 6:5 **22:39** 22:39 Alawi 19:18 **22:40** 22:40 Luka 10:25-28 ‡ **22:42** 22:42 Yani Masihi. **22:44** 22:44 Zaburi 110:1

45 “Ichikala Daudi anamuiha hiye mutu, ‘Bwana wangu,’ vinakaladze akale ni chivyaziche?” 46 Taphana ariyeweza kumjibu neno. Na hangu siku iyo atu osi aogopha kumuuzwa maswali zaidi.

23

Jesu anademurira alimu a Shariya na Mafarisayo

(Mariko 12:38–40; Luka 11:39–52; 20:45–47)

1 Chisha Jesu wagomba na hura umati wa atu phamwenga na anafundzie, achiamba, 2 “Munaona, alimu a Shariya na Mafarisayo ndio ariohala nafwasi ya Musa. Kazi yao ni kukufundzani na kukuelezani shariya ziambavyo. 3 Phahi gbwirani na muhende chochosi ndichokuambirani. Ela msilunge gara ahendago, mana taahenda gara agombago. 4 Atu hinya nkufunga mizigo miziho ya Shariya ambazo ni vigumu kuzilunga, na akaahika ayawao. Ela nyo enye taamendze kugolosa hata chala kuterya atu kuitsukula.

5 “Ela nkuhenda mahendo gao gosi ili aonewe ni atu. Nkuvwala vibandiko vipana virivyo na maandishi ga Shariya chilanguni na mikononi, na nkuhenda pindo za kandzu zao nyire. 6 Atu hinya nkumendza kusagala vihi vya mbere-mbere karamuni na masinagogini. 7 Piya nkumendza kulamuswa na ishima mbere za atu, na kuihwa, ‘Alimu’ ni atu osi. 8 Msiruhusu atu anjina akpwiheni ‘Alimu’, mana mosi mu ndugu na mwalimu wenu ni Mmwenga bahi. 9 Wala msiihe mutu yeyesi hipha duniani ‘Baba’, mana Sowe yenu ni Mmwenga bahi, naye a mlunguni. 10 Wala msiaruhusu atu akuiheni ‘Bwana,’ mana muna bwana mmwenga bahi, naye ndiye Yetsambulwa Kuokola Atu.* 11 Ariye mkpwulu kuriko mosi mwenu kundini ni lazima akale mtumishi wa anjina. 12 Adzikipwezaye andatserezwa, na adzitserezaye andakpwezwa.

13 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mnafungira ayawenu miryango ya mlunguni, mana mwimwi enye tamuinjira, wala tamuaruhusu ayawenu alondao kuinjira, ainjire.

14 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mkufuta vitu vya magungu na kudzihenda kukala mu atu anono kpwa kuvoya mavoyo mare. Kpwa hivyo mundaphaha adabu kali sana.†

23:5 23:5 Mathayo 6:1; Kumbukumbu 6:8; Isabu 15:38 * 23:10 23:10 Yani Masihi. 23:11 23:11 Mathayo 20:26–27; Mariko 9:35; 10:43–44; Luka 22:26

23:12 23:12 Luka 14:11; 18:14 † 23:14 23:14 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 14.

15 “Shaka rani ro, mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mkuhenda vyaro vya baharini na tsi za kure ili mphahе mutu mmwenga alunge dini yenu. Ela mchimphaha, mukumuhenda akale mui zaidi na kuinjirakpwe mohoni kukale kano mbiri ya mwimwi enye.

16 “Shaka rani ro, mwi vilongozi vipofu! Mnadzichenga kukala mutu achiapa kuhadza Nyumba ya Kuvoya Mlungu hata asiphotimiza chilaganeche nkukala kana neno. Ela achiapa kuhadza zahabu iriyo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ni asivundze chilagane arichochiika. 17 Vipofu apumbavu mwi! Ni chiphi cha mana zaidi: zahabu hebu Nyumba ya Kuvoya Mlungu ihendayo iyo zahabu kukala takatifu? 18 Piya mkugomba mukaamba, mutu yeyesi ndiyeapa kuhadza phatu pha kulavira sadaka si chitu; ela achiapa kuhadza sadaka ichiyoikpwa dzuluye, ni asivundze cho chilaganeche arichochiika. 19 Mwi vipofu! Ni chiphi cha mana zaidi: hira sadaka, au phatu pha kulavira sadaka ambapho nkuhenda hira sadaka kukala takatifu? 20 Phahi yeyesi aapaye kuhadza phatu pha kulavira sadaka nkuapa kpwa hipho phatu pha kulavira sadaka, na chochosi chirichoikpwa dzuluze. 21 Na aapaye kuhadza Nyumba ya Kuvoya Mlungu nkuapa kpwa iyo nyumba na Mlungu asagalaye himo ndani. 22 Na aapaye kuhadza mlunguni nkuapa kuhadza chihi cha endzi cha Mlungu na iye achisagariraye.

23 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mkulavya fungu ra kumi ya chikatsu, iliki, na bizari nyembamba ambavyo ni vilungo bahi, na kuno munaricha haki, mbazi, na kuluphiro ambago ni mambo muhimu ga Shariya. Higo ndigo mlondwago kuhenda, bila ya kubera higo ganjina. 24 Vilongozi vipofu mwi! Mkutuluza indzi chikombeni, ela mkamiza ngamia mzima!

25 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mbona munatsukutsa vikombe na sahani kondze macheye, na ndani munakuricha kunaodzala unyang’anyi na uchoyo. 26 We Mfarisayo chipofu! Amba tsukutsa chikombe ndani kpwandza nako kondze piya kundakala swafi.

27 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mana mu dza mbira zopakpwa chokaa kondze na zinaonekana nono, ela ndani zikaodzala misoza na lovu. 28 Phahi namwi munaonekana atu a haki, ela ndani mukaodzala unafiki na uyi.

29 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mnadzenga mbira za manabii a kare na kupamba vikuta vya atu a haki,³⁰ kuno munaamba, ‘Kala swiswi hwaishi wakati wa akare ehu, husingegbwirana nao kuolaga manabii!’³¹ Kpwa hivyo munadzishuhudiya kukala mu chivyazi cha atu arioolaga manabii.³² Haya, marigizani mwi enye hira kazi yoandzwa ni atumia enu!

33 “Nyoka a sumu mwi! Mundahepadze uamuli wa kutiywa mohoni?³⁴ Nindakureherani manabii, atu okala na marifwa, na alimu; ela anjina mundaolaga na anjina kuakota misumari msalabani. Piya anjina mundaachapa viboko mwenu masinagogini na kuagayisa chila mudzi.³⁵ Kpwa hivyo mundatiywa adabu kpwa sababu ya atu osi arioolagbwa ariokala taana lawama, hangu chifo cha Abeli ambaye kayakala na lawama hadi Zakariya mwana wa Barakiya, ambaye mwamuolaga mbere za Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kahi-kahi ya iyo nyumba na phatu pha kulavira sadaka.³⁶ Nakuambirani kpweli, chivyazi chichi tachindakosa kutiywa adabu hizo zosi.”

Jesu anaririra Jerusalemu

(Luka 13:31–35)

37 Jesu waenderera kugomba, achiamba, “Ee maye, mwi atu a Jerusalemu! Mkuolaga manabii na kuapiga mawe ariohumwa kpwenu. Mara nyinji náaza kukuikani phamwenga dza kolo ra kuku rifwinikavyo anae mwakpwe maphani, ela mwi mwakahala!³⁸ Haya phundzani, mkarichirwa mudzi wenu[‡] enye na vivi ni muhuphu.³⁹ Nakuambirani kukala, tamundaniona tsona hadi wakati ndiphokpwedzaamba, ‘Waajaliwa iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.’ ”

24

Mateso ndigokpwedza

(Mariko 13:1–20; Luka 21:5–24)

1 Jesu watuluka Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na ariphokala anaphiya vyakpwe, anafundzie amlunga achimuonyesa madzengo ga Nyumba ya Kuvoya Mlungu.² Ela Jesu waamba, “Hebu lolani, munaona madzengo gosi higa! Nakuambirani kpweli, taphana hata dziwe mwenga ndirosala dzulu ya ranjina, chila chitu chindabomolwa.”

23:33 23:33 Mathayo 3:7; 12:34; Luka 3:7
Nyakati 24:20–21 23:38 23:38 Jeremia 22:5
nyumba yenu ya kuvoya Mlungu au tsi yenu.

23:35 23:35 Mwandzo 4:8; 2
‡ 23:38 23:38 Mana yanjina ni
23:39 23:39 Zaburi 118:26

³ Jesu wakpwendasagala Mwango wa Mizaituni, na anafundzie amlunga achikala naye machiyao. Nao achimuuzwa, “Huambire mambo higo gandakala rini? Ni dalili yani ambayo indaonyesa kpwedzako na mwisho wa dunia ukafika?”

⁴ Naye Jesu achiaambira, “Dzimanyirireni sedze mkachengbwa. ⁵ Mana kundakpwedza anji ahumire dzina rangu, nao andachenga atu anji, aambe, ‘Mimi ndiye iye Masihi!’* ⁶ Mundasikira habari za viha na ndziyendziye za viha, ela msitishirwe, mana higa ni lazima gakale, ela mwisho wa dunia undakala taudzangbwe. ⁷ Tsi mwenga indapigana na tsi yanjina, mfalume mmwenga andapigana na mfalume wanjina. Kundakala na ndzala na dunia indasumba kpwatu kunji. ⁸ Mambo higa ni dza viratu mwandzo wa utsungu wa mayo alondaye kudzivugula.

⁹ “Chisha andakuphirikani kpwa atu ambao andakugayisani na kukuolagani. Atu anjina osi asiomkuluphira Mlungu dunia ndzima andakuzirani kpwa sababu yangu. ¹⁰ Na anji andaricha kunikuluphira; andasalatana na andazirana. ¹¹ Kundazuka manabii anji a handzo na andachenga atu anji. ¹² Na kpwa sababu ya kuenjerezeka uyi, mendzwa ya atu anji indaphunguka. ¹³ Ela ndiyevumirira hadi mwisho ndiye ndiyeokolwa. ¹⁴ Iyo habari nono kuhusu ufalume ambao Mlungu wanipha indatangazwa dunia ndzima, ili ikale ushuhuda kpwa atu osi. Na ndipho mwisho wa dunia undafika.

¹⁵ “Kundakpwedza wakati muone ‘Chitu cha kutsukiza na cha kubananga,’ † chirichogombwa ni nabii Danieli chiimire pho phatu phatakatifu.” (Msomadzi naamanye manage.) ¹⁶ “Wakati hinyo, ario Judea naachimbirire myangoni. ¹⁷ Ndiyekala kondze ya nyumba naasiuye mwakpwe nyumbani kuhala chitu. ¹⁸ Na ariye mundani naasiuye kaya kpwedzahala nguwoye. ¹⁹ Shaka rani ro achetu a mimba na amwisao siku hizo! ²⁰ Voyani Mlungu ili siku ya kuchimbira kpwenu kusikale minga ya mnyevu wala Siku ya Kuoya! ²¹ Mana wakati hinyo kundakala na tabu kulu ambazo tazidzangbwekala kula mwandzo wa

* **24:5** 24:5 Yani Masihi. (Misitari ya 23 na 24.) **24:9** 24:9 Mathayo 10:22
24:13 24:13 Mathayo 10:22 **24:15** 24:15 Danieli 9:27; 11:31; 12:11 † **24:15**
 24:15 Chitu cha kutsukiza na cha kubananga chinahadzwa chitabu cha Danieli
 9:27, 11:31 na 12:11. Labuda Danieli kala anatabiri kuhusu chizuka choikpwa
 ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu miaka zaidi ya gana mwenga kabila ya
 Jesu kuvyalwa. Ela Jesu kala anabisha kuhusu mambo ambago anamanya
 gandakpwedza, chahi Nyumba ya Kuvoya Mlungu kubomolwa miaka kama
 mirongo mine bada ya Jesu kufwa, ama mpindzani ndiphokpwedza siku za
 mwisho (soma 2 Athesalonike 2:3–10; 1 Johana 2:18–22). **24:17** 24:17 Luka
 17:31 **24:21** 24:21 Danieli 12:1; Maono 7:14

dunia hadi rero, wala tazindahendeka tsona. ²² Ela Mlungu wapanga kare kuphunguza siku za mateso kpwa ajili ya atu ariotsambula. Kala Mlungu kahendere hivyo, takungesala mutu.”

*Wakati wa Mutu Yela Mlunguni
kuuya*

(Mariko 13:24-37; Luka 21:25-36)

²³ Jesu waenderera kuamba, “Siku hizo mutu achikuambirani, ‘Lolani, ye Masihi hiyu hipha!’ au ‘Hiye hiko!’ musimusikize. ²⁴ Mana kundazuka manabii a handzo na atu ambao andadziamba ni ye Masihi. Andahenda vilinje na maajabu ili aachenge atu na hata ichiwezekana piya aangamize atu ariotsambulwa ni Mlungu kukala afuasi angu. ²⁵ Phundzani, nakuambirani chimbere mambo higa kabila tagadzangbwehendeka. ²⁶ Phahi atu achikuambirani, ‘Lolani, akaonewa hiko weruni,’ musiphiye; na achikuambirani, ‘Lolani, akadzifwitsa chumbani,’ wala msiaamini bii. ²⁷ Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, kuuya kpwangu kundakala dza viratu limeme ring’alavyo kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa. ²⁸ Sababu phophosi pharipho na lufu, ndipho nderi nkukutana.

²⁹ “Phahi bada ya siku za mateso kusira tu, dzuwa rindakala jiza, na mwezi taundang’ala. Nyenyezi zindagbwa kula dzulu, na nguvu za dzulu mlunguni zindasumbiswa. ³⁰ Chisha dalili ya Mutu Yela Mlunguni indaonewa mlunguni, na hipho makabila gosi ga dunia ndzima gandarira kuno gananiona mimi, Mutu Yela Mlunguni, niredza na maingu kula mlunguni na nguvu na utukufu munji. ³¹ Nami nindahuma malaika angu na gunda ra sauti kulu sana, nao andakusanya ariotsambulwa kula chila pembe ya dunia.

³² “Dzifundzeni kula kpwa mfwano hinyu wa mtini: Panda za mtini zinaphotula, mkumanya wakati wa kuvuna u phephi. ³³ Mwimwi namwi mchiona mambo higa gosi ganahendeka, manyani kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kuuya. ³⁴ Nami nakuambirani kpweli, chivyazi hichi tachinasira kabila ya mambo higa gosi kuhendeka. ³⁵ Dzulu mlunguni na dunia kundasika, ela maneno gangu tagana mwisho.”

³⁶ Jesu waenderera kuaambira, “Ela takuna mutu amanyaye siku wala saa indakala rini ndiphohendeka mambo gaga, hata nyo malaika a mlunguni, wala Mwana

taimanya bii. Baba macheye ndiye aimanyaye. ³⁷ Vivyo vyokala wakati wa Nuhu, ndivyo ndivyokala wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya. ³⁸ Mana wakati hinyo kabila ya mafuriko makulu, atu kala achirya na kunwa, kala achilóla na kulólwa, hadi siku Nuhu ariphoinjira ndani ya hira safina. ³⁹ Nao taamanyire kala kundahendekani hadi mafuriko gariphokala, gachiaolaga osi bu. Vivi ndivyo ndivyokala wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya.

⁴⁰ “Wakati hinyo alume airi andakala mundani, mmwenga andahalwa na wanjina arichwe. ⁴¹ Achetu airi andakala anasaga, mmwenga andahalwa na wanjina arichwe. ⁴² Phahi, dzimanyirireni mana tammanya siku ndiyouya Bwana wenu. ⁴³ Ela mmanyeye: Kalapho mchinyumba anamanya saa ngaphi za usiku edzerayo muivi, angechesa kurinda na asingekubali nyumbaye ivundzwe. ⁴⁴ Kpwa hivyo mwimwi piya ni lazima mkale tayari, kpwa sababu tammanya saa ndizokpwedzera mimi, Mutu Yela Mlunguni.”

*Mtumishi muaminifu
na asiyekala muaminifu
(Luka 12:41–48)*

⁴⁵ Jesu achienderera kuamba, “Kalani dza mtumishi muaminifu na wa marifwa, ambaye tajiriwe nkumupha kazi ya kuimirira nyumbaye na kuapha atumishi ayae chakurya wakati unaofwaha. ⁴⁶ Ni baha hiye mtumishi ambaye siku tajiriwe achedza, andakutwa anahenda hivyo. ⁴⁷ Phahi nakuambirani kpweli, tajiriwe andamuhenda muimirizi wa malize zosi. ⁴⁸ Ela mtumishi mui achiamba, ‘Tajiri wangu andakaa kuuya,’ ⁴⁹ naye aandze kuapiga atumishi ayae, na kurya na kunwa phamwenga na alevi. ⁵⁰ Phahi yuya tajiriwe ndiphouya siku asiyomtarajiya na saa asiyomianya, ⁵¹ andamtiya adabu kali sana, na andamuika kundi mwenga na anafiki, ambako atu andarira na kusaga meno.”

25

Ndarira ya vyandama kumi

¹ Jesu waamba, “Wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya kutawala ufalume ambao Mlungu wanipha, undaelezwa na ndarira hino. Siku mwenga, vyandama kumi ahala taa zao, achendamchinjira bwana arusi. ² Kahi-kahi yao, atsano akala azuzu na atsano achikala alachu. ³ Mana hara vyandama azuzu ahala taa zao, ela taayatsukula

mafuha, ⁴ ela hara alachu atsukula taa zao na tupa za mafuha. ⁵ Kpwa vira bwana arusi wachelewa kpwedza, hara vyandama asenukira na achilala.

⁶ “Ela usiku wa manane kpwakala na hoyo rosikirwa kuamba, ‘Hiye bwana arusi aredza; phiyani mkamchinjire.’ ⁷ Phahi hara vyandama kumi alamuka achitayarisha taa zao. ⁸ Nao hara azuzu achiaambira hara alachu, ‘Hupheni mafuha genu sababu taa zehu zinafwa.’ ⁹ Ela hara alachu achiaambira, ‘Hata! Tagandatosha swiswi na mwimwi; ni baha mphiyeye dukani mkagule genu.’

¹⁰ “Phahi hara vyandama azuzu ariphouka kpwendagula mafuha, bwana arusi wakpwedza. Hara ambao kala a tayari ainjira phamwenga naye dzumba ra arusi, chisha mryango uchifungbwa. ¹¹ Badaye hara vyandama anjina piya auya achedzaamba, ‘Bwana, bwana, huvugurire!’ ¹² Ela naye achiaamba, ‘Nakuambirani kpweli kukala siku-manyani.’ ”

¹³ Chimarigizo Jesu waamba, “Kpwa hivyo chesani, mana tammanya mambo gaga gandahendeka siku iphi na saa ngaphi.”

Ndarira ya atumishi ahahu
(Luka 19:11-27)

¹⁴ Jesu achienderera kugomba, achiamba, “Kuuya kp-wangu kundakala dza hivi. Mutu mmwenga wapanga kuphiya charo. Phahi waiha atumishie achiapha madaraka ga kuimirira malize, ¹⁵ naye achimupha chila mmwenga kulengana na uwezowe. Mmwenga wamupha mifuko mitsano ya zahabu,* wanjina achimupha mifuko miiri ya zahabu, wanjina achimupha mfuko mmwenga wa zahabu. Chisha achiphiya charoche. ¹⁶ Mara mwenga yuya yephokera mifuko mitsano waandza bishara nayo, naye achiphaha mifuko mitsano zaidi. ¹⁷ Vivyo hivyo yuya wa mifuko miiri waphaha fwaida ya mifuko miiri zaidi. ¹⁸ Ela yuya ariyehewa mfuko mmwenga wakpwendatsimba dibwa, achiufwitsa.

¹⁹ “Bada ya muda mure, yuya bwana wauya, achedza-henda isabu phamwenga na atumishie. ²⁰ Phahi yuya kala akaphaha mifuko mitsano ya zahabu wakpwedza kuno akatsukula mifuko mitsano zaidi, achiamba, ‘Bwana, wanipha mifuko mitsano ya zahabu, ela nkakurehera mifuko mitsano zaidi, ndiyo fwaida nriyophaha.’ ²¹ Yuya bwana achimuamba, ‘Wahendato! U mtumishi mnono tsona

25:11 25:11 Luka 13:25 **25:14** 25:14 Luka 19:11-27 * **25:15** 25:15
Chiyunani talanta mwenga ni sawa na kilo 34 za zahabu, au mshahara wa miaka kumi na mitsano wa muhendadzi-kazi.

muaminifu. Kpwa sababu wakala muaminifu wa mambo madide, nindakupha garigo makulu. Ndzo husherekee phamwenga.’

²² “Naye yuya yehewa mifuko miiri piya wakpwedza, achiamba, ‘Bwana, wanipha mifuko miiri ya zahabu vino hala mifuko miiri zaidi ndiyo fwaida nriyophaha.’ ²³ Yuya mutu achimuamba, ‘Wahendato! U mtumishi mnono tsona muaminifu. Kpwa sababu wakala muaminifu wa mambo madide, nindakupha garigo makulu. Ndzo husherekee phamwenga.’

²⁴ “Chisha yuya kala akahewa mfuko mmwenga wa zahabu wakpwedza, achiamba, ‘Bwana, námanya kukala uwe u mutu mufu, ukuvuna ambapho kuphandire, na ukukusanya phatu ambapho mutu wanjina wakumbira. ²⁵ Kpwa hivyo náogopha, nchifwitsa mfukoo dibwani. Phahi, hala mfukoo wa zahabu.’

²⁶ “Ela yuya bwana achimuamba, ‘We mtumishi mui na mvivu! Unamanya kukala nkuvuna phatu ambapho siphandire, na nkukusanya phatu ambapho siyakumbira. ²⁷ Phahi uwe kala waika pesa zangu bengi, nami nriphouya ningeiphaha na fwaida. ²⁸ Kpwa hivyo halani hinyo mfuko ario nao mumuphe hiye ariye na mifuko kumi. ²⁹ Mana ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa akale na vinji. Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho, hata chicho chindahalwa. ³⁰ Na kuhusu mtumishi hiyu asiye na fwaida, mhaleni mukamtsuphe kondze jizani ambako andarira na kusaga meno.’ ”

*Mutu Yela Mlunguni
andaamula atu anjina osi*

³¹ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya na utukufu phamwenga na malaika osi, hipho ndipho ndiphosagarira chihi changu cha endzi cha utukufu. ³² Atu a mataifa ganjina gosi andakusanyika mbere zangu nami nindaatanya dza viratu mrisa atanyavyo mang’ondzi na mbuzi. ³³ Nindaika atu a haki uphande wangu wa kulume, na hara atu ayi uphande wa kumotso.

³⁴ “Chisha nindaambira hara atu ario uphande wa mkpwono wa kulume, ‘Ndzoni mosi muriojaliwa ni Baba, phokerani majaliwa† mrigotengezerwa hangu kuumbwa kpwa dunia. ³⁵ Mana nákala na ndzala namwi mchinipha

25:29 25:29 Mathayo 13:12; Mariko 4:25; Luka 8:18 **25:30** 25:30 Mathayo 8:12; 22:13; Luka 13:28 **25:31** 25:31 Mathayo 16:27; 19:28 † **25:34** 25:34 Chiyunani chinaamba; Chisha mfalume andaambira, “Phokerani ufalume...Piya msitari wa 40.

chakurya, nákala na chiru namwi mchinipha madzi ga kunwa, nákala mjeni namwi mchinikaribisha. ³⁶ Tsona nákala sina nguwo namwi mchinivwika, nákala mkpwongo namwi mchedza mchinilola, nákala jela namwi mchedzani lamusa.'

³⁷ "Hipho hara atu a haki andaniamba, 'Bwana, ni rini huriphokuona una ndzala huchikupha chakurya, ama ni rini huriphokuona una chiru naswi huchikupha madzi ga kunwa? ³⁸ Ni rini huriphokuona u mjeni huchikukaribisha, hebu ni rini huriphokuona kuna nguwo naswi huchikuvwika? ³⁹ Ni rini huriphokuona mkpwongo ama busu naswi huchedza kulola?' ⁴⁰ Nami nindaambira, 'Nakuambirani kpweli, chila chitu mrichomuhendera mmwenga wa hinya enehu adide, mwanihendera mimi.'

⁴¹ "Chisha nindaambira hara ario uphande wa kumotso, 'Ukani mbere zangu mwimwi muriolaniwa! Phiyani moho wa kare na kare uriotengezerwa Shetani na malaikae. ⁴² Mana nákala na ndzala namwi tamyani ipha chakurya, nákala na chiru namwi tamniphere madzi, ⁴³ nákala mjeni namwi tamyani karibisha. Tsona nákala sina nguwo namwi tamyani vwika, nákala mkpwongo namwi tamyani rarisana na nákala jela namwi taphana yekpwezani lola.'

⁴⁴ "Hipho nao andaniamba, 'Bwana, ni rini huriphokuona una ndzala au chiru, u mjeni au bila nguwo, phokala mkpwongo au busu, naswi huchikuricha bila ya kukuterya?' ⁴⁵ Nami nindaambira, 'Nakuambirani kpweli, chila chitu mrichorema kuhendera mmwenga wa hinya adide, mwarema kunihendera mimi.' ⁴⁶ Alafu atu ayi andainjira mateso ga kare na kare, ela hara a haki andainjira uzima wa kare na kare."

26

Mpango wa kumuolaga Jesu

(*Mariko 14:1-2; Luka 22:1-2; Johana 11:45-53*)

¹ Jesu ariphomala kufundza mambo higa gosi, waambira anafundzie, ² "Mnamanya kukala bada ya siku mbiri hundakala na Sikukuu ya Pasaka, na mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindalaviwa ili nikakotwe misumari msalabani."

³ Phahi akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi akutana dzumbani mwa Kayafa, yekala mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁴ Akpwendahenda njama ya kumgbwira Jesu chiwerevu ili amuolage. ⁵ Ela akubaliana kukala dzambo hiro risihendeke wakati wa sikukuu, sedze atu akahenda fujo.

*Jesu anapakpwa marashi
hiko Bethania*

(Mariko 14:3-9; Johana 12:1-8)

⁶ Jesu ariphokala hiko chidzidzi cha Bethania, wainjira nyumbani mwa Simoni, yekala na mahana. ⁷ Wakati Jesu kala asegere anarya chakurya, phakpwedza mchetu yekala akatsukula tupa ya marashi ga samani kulu, achimmwagira chitswani. ⁸ Anafundzie ariphoona vira, atsukirwa sana na achiamba, "Hasara hino ni yani?" ⁹ Marashi higa che ganaweza kuguzwa pesa nyinji na hizo pesa zikahewa agayi!"

¹⁰ Jesu ariphogamanya gokala anagagomba, achiaambira, "Kpwa utu wani munamyuga yuno mchetu? Akanihendera dzambo ra mana sana. ¹¹ Mana siku zosi, agayi mundakala nao, ela mino sindakala namwi siku zosi. ¹² Hiyu mchetu akaumwagira mwiri wangu marashi kuutayarisha kpwa mazishi gangu. ¹³ Nakuambirani kpweli kukala kokosi dunia ndzima ndikotangazwa iyo habari nono, dzambo hiri achirohenda hiyu mchetu rindahadzwa kpwa kumtam-bukira."

Juda anakubali kumsalata Jesu

(Mariko 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴ Chisha, Juda Isikarioti, ambaye piya kala ni mwana-fundzi wa Jesu, waphiya kpwa akulu a alavyadzi-sadaka, ¹⁵ achendaaauza, "Nchikuphani Jesu, mundaniphani?" Nao achimuisabira vipande mirongo mihahu vya feza achimupha. ¹⁶ Na kula wakati hinyo Juda waandza kuendza nafwasi ya kumsalatira Jesu.

*Jesu anadzitayarisha
kurya Sikukuu ya Pasaka*

(Mariko 14:12-21; Luka 22:7-13; Johana 13:21-30)

¹⁷ Siku ya kpwandza ya Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira,* anafundzi amlunga Jesu achimuuza, "Unalonda hukakutayarishire chakurya cha Pasaka kuphi?" ¹⁸ Naye achiaambira, "Phiyani hiko mudzini mundamuona mutu fulani, mumuambe, 'Mwalimu anaamba, wakati wangu u phephi, phahi nindarya Pasaka phamwenga na anafundzi angu mwako nyumbani.'" ¹⁹ Phahi hara anafundzi ahenda vyo arivyolagizwa, na achendatayarisha chakurya cha Pasaka mumo.

²⁰ Kuriphofika dziloni, Jesu wasagala arye chakurya phamwenga na anafundzie kumi na airi. ²¹ Na ariphokala

anarya, Jesu wagomba achiamba, “Nakuambirani kpweli, mmwenga wenu andanisalata.”²² Anafundzie ariphosikira hivyo, asononeka sana, na achiandza kumuuzwa Jesu mmwenga-mmwenga achiamba, “Dze! Bwana, ikale ni mimi?”²³ Jesu achimjibu achiamba, “Atsotsaye mkpwahe bakuli mwenga nami ndiye ndiyenisalata.”²⁴ Mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindafwa kama Maandiko gaambavyo, ela shakare ye ndiyenisalata! Baha kala mutu iye kavyarirwe.”²⁵ Juda, yemsalata, achimuuzwa achiamba, “Dze! Ikale ni mimi Mwalimu?” Jesu achimjibu, “Ehe, ni uwe.”

Chakurya cha Bwana

(*Mariko 14:22-25; Luka 22:14-20; 1 Akorintho 11:23-25*)

²⁶ Jesu ariphokala anarya na anafundzie, wahala mkpwahe na achimshukuru Mlungu. Chisha achiumega-mega na achiapha anafundzie, achiamba, “Halani murye; hinyu ni mwiri wangu.”²⁷⁻²⁸ Tsona wahala chikombe cha uchi wa zabibu, achimshukuru Mlungu, na achiapha, achiamba, “Hinyu ni mlatso wangu ambao unaika chilagane[†] cha Mlungu na atue, nao unamwagbwa kpwa fwaida ya atu anji ili aswamehewe dambi. Nwani mosi.”²⁹ Nakuambirani, sindanwa tsona uchi wa zabibu hadi siku iyo ndiphounwa luphya phamwenga namwi kahi ya ufalume wa Baba.”

Jesu anatabiri

kukala Petero andamtsamalala

(*Mariko 14:26-31; Luka 22:31-34; Johana 13:36-38*)

³⁰ Bada ya kuimba wira wa kumtogola Mlungu,[‡] auka achiphiya Mwango wa Mizaituni.³¹ Chisha Jesu waambira anafundzie, “Usiku uhu wa rero mwimwi mosi mundakala na wasiwasi nami na kuniricha, mana Mlungu anaamba kpwenye Maandikoge, ‘Nindampiga mrisa, nago mang’ondzi gandatsamukana.’”³² Ela bada ya kufufulwa, nindakutan-guliyani kuphiya Galilaya.”³³ Ela Petero achimuamba, “Hata osi achikala na wasiwasi nawe na kukuricha, mino sindakuricha bii!”³⁴ Naye Jesu achimuamba, “Nakuambira kpweli kukala usiku uhu wa rero, kabila ya dzogolo kuika, undanitsamalala kano tahu.”³⁵ Petero achimuamba, “Hata ichikala ni kufwa, nahufwe hosi, ela sindakutsamalala bii!” Chisha hara anafundzi osi achigomba dza vivyo.

Jesu anavoya Mlungu

hiko Gethisemane

(*Mariko 14:32-42; Luka 22:39-46*)

26:23 26:23 Zaburi 41:9 **26:27-28** 26:27-28 Kutsama 24:8; Jeremia 31:31-34
[†] **26:27-28** 26:27-28 Vitabu vyanjina vinaenjereza chiphya. [‡] **26:30** 26:30
Desturi ya Ayahudi ni kuimba Zaburi 115-118 bada ya kurya Pasaka. **26:31**
26:31 Zakariya 13:7 **26:32** 26:32 Mathayo 28:16

³⁶ Chisha Jesu wauka phamwenga na anafundzie hadi phatu phaihwapho Gethisemane, achiaambira, “Sagalani hipha nami naphiya phara mbere nkavoye.” ³⁷ Achimuhala Petero na anangbwa airi a Zebedayo. Hipho waandza kusononeka na kuvundzika moyo, ³⁸ achiaambira, “Yo sonono nriyo nayo, naona indanirya! Phahi kalani hipha hucheseni phamwenga.”

³⁹ Na ariphosengera mbere chidide, wagbwa chimabumabu, chisha achivoya, “Baba, nakuvoya ichiwezekana, uniusire mateso chigonilenga; ela sio nimendzavyo mimi, ela ulondavyo uwe.” ⁴⁰ Alafu achiauyira hara anafundzie na achiakuta arere. Achimlamusa Petero achimuamba, “Kpwani tamuweza kukala matso phamwenga nami hata dzagbwe ni dzisaa dzimwenga? ⁴¹ Chesani kuvoya ili Shetani asedze akakutiyani dambini, mana roho inamendza kuhendato, ela mwiri tauweza.”

⁴² Jesu wauka tsona kano ya phiri kpwendavoya, achiamba, “Baba, ichikala mateso tagaweza kuuswa kpwa ganiphahe, phahi ulondago nagakale.” ⁴³ Ariphouya tsona achiakuta arere, mana kala akashindwa ni usingizi.

⁴⁴ Phahi waaricha na achendavoya kano ya hahu achigomba maneno garatu gara. ⁴⁵ Chisha achiauyira hara anafundzie, na achialamusa kuno anaamba, “Mbona mchere rere na kuoya? Phundzani! Saa ikafika, na mimi, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kulaviwa kpwa atu a dambi. ⁴⁶ Unukani, huphiyeni vyehu. Lolani, mutu ndiyenialata aredza.”

Jesu anagbwirwa

(Mariko 14:43-50; Luka 22:47-53; Johana 18:3-12)

⁴⁷ Jesu ariphokala acheregomba, Juda, mmwenga wa hara anafundzie kumi na airi, wakpwedza na kundi kulu ra atu okala akatsukula panga na marungu. Atu hinyo kala akahumwa ni akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi. ⁴⁸ Hiye yelonda kumsalata Jesu kala akaapha dalili achiamba, “Ye ndiyemdonera kumlamusa ndiye iye, mgbwireni.” ⁴⁹ Phahi Juda mara mwenga wamsengerera Jesu, achimuamba, “Uonadze, Mwalimu?” Chisha achimdonera. ⁵⁰ Jesu achimuamba, “Msena wangu, henda uchirorilunga.” Hipho hara atu achedza achimgbwira Jesu. ⁵¹ Mmwenga wa hara ariokala na Jesu, watsomola upanga achinkata sikiro mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁵² Chisha Jesu achimuamba, “Hai! Hai! Uyiza upangao chowani, mana yeyesi ahumiraye upanga, andaolagbwa na panga. ⁵³ Mkale tammanya kukala naweza kumvoya Baba na sambu akanirehera zaidi ya asikari elufu kumi na mbiri

a malaika? ⁵⁴ Ela nchihenda hivyo gara Maandiko ambago ganaamba higa ni gahendeki, gandahendekadze.”

⁵⁵ Wakati hinyo-hinyo Jesu wauza rira kundi ra atu ambao kala akedzambwira, “Mbona mkedza na panga na marungu avi mkedzagbwira jambazi? Kala nchisagala na kufundza ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu chila siku, mbona tamuyanigbwira? ⁵⁶ Ela gosi higa gahendeki ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni manabii.” § Hipo anafundzie osi amricha achichimbira.

Jesu anaphirikpwa mbere za ngambi

(Mariko 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Johana 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Phahi hara ariomgbwira Jesu amphirika kaya kpwa Kayafa, yekala mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ambako kala kukakutana alimu a Shariya na vilongozi a Chiyahudi. ⁵⁸ Naye Petero wamlunga kpwa kure hadi muhala wa nyumba ya mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Aripheinjira ndani, wasagala phamwenga na arindzi ili aone mambo gandakaladze.

⁵⁹ Phahi akulu a alavyadzi-sadaka na ngambi yosi yaendza ushaidi wa handzo, wa kutosha wa kumshitakira Jesu ili aphahe kumuolaga, ⁶⁰ ela taayaphaha ushaidi dzagbwe mashaidi manji ga handzo galavya ushaidi wao. Mwisho, akpwedza mashaidi airi, ⁶¹ nao achiamba, “Mutu hiyu waamba kukala anaweza kubomola Nyumba ya Kuvoya Mlungu na akaidzenga tsona kpwa siku tahu.” ⁶² Phahi mlavyadzi-sadaka mkpwulu waima, na achimuuzwa Jesu, “Ikale kuna ra kudzihehera kuhusu mashitaka ga hinya atu?” ⁶³ Ela Jesu wanyamala zi. Mlavyadzi-sadaka Mkwulu achimuamba, “Nakulagiza kpwa Mlungu ariye moyo ugombe kpweli, huambire ichikala uwe ndiwe Masihi,* yani Mwana wa Mlungu!” ⁶⁴ Jesu achimuamba, “Kama uchivyogomba. Tsona nakuhakikishirani mosi kukala hangu sambu mundaniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, nisegere mkpwono wa kulume† wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu sana, na chisha mundaniona nchedza dzulu ya maingu.”

⁶⁵ Hipo, mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwanyula nguwoze, na achiamba, “Akakufuru! Kuna haja yani ya mashaidi zaidi? Avi mkasikira enye achivyogomba! ⁶⁶ Hebu

26:55 26:55 Luka 19:47; 21:37 § 26:56 26:56 Chitabu cha Isaya 53:12. 26:61

26:61 Johana 2:19 * 26:63 26:63 Masihi, manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu (msitari wa 68 piya). 26:64 26:64 Danieli 7:13 † 26:64 26:64 Chitabu cha Zaburi 110:1. 26:65 26:65 Alawi 24:16

munaonadze?” Nao achimuamba, “Hiye ni wa kuolagbwa!”
⁶⁷ Alafu amtehera mahe ga uso kuno anampiga, na anjina achimuwanga makofi, ⁶⁸ na kumuuzwa, “We Masihi, ichikala u nabii kpweli, huambire achiyekupiga ni ani?”

Petero anamtsamalala Jesu

(*Mariko 14:66-72; Luka 22:56-62; Johana 18:15-18,25-27*)

⁶⁹ Petero kala asegere kondze muhalani. Phahi mtumishi wa chichetu wamlunga Petero achendamuamba, “Hata uwe wakala phamwenga na Jesu wa Galilaya.” ⁷⁰ Ela warema mbere za atu osi, achiamba, “Simanya unaambadze.”
⁷¹ Alafu Petero ariphokala anatuluka bomani, waonewa ni mtumishi wa chichetu wanjina hipho mryangoni, naye achiaambira atu ariokala hipho, “Mutu hiyu akakala phamwenga na Jesu wa Nazareti.” ⁷² Phahi wamtsamalala tsona na achihendaapa, achiamba, “Mutu hiye simmanya bii.”

⁷³ Bada ya muda, atu ariokala aimire hipho amlunga Petero achendamuamba, “Hakika uwe piya u myawao, mana magombigo ganaonyesa.” ⁷⁴ Phahi waandza kudzilani na kuapa achiamba, “Mutu hiye simmanya tsetsetse!” Mara mwenga dzogolo richiika. ⁷⁵ Naye Petero achitambukira maneno goambirwa ni Jesu, kukala, “Kabila dzogolo kuika, undanitsamalala kano tahu.” Phahi watuluka kondze, achendarira kpwa sonono.

27

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato

(*Mariko 15:1; Luka 23:1-2; Johana 18:28-32*)

¹ Chiti kuriphocha, akulu osi a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi akata shauri ya kumuolaga Jesu.
² Amfunga mikowa, achimphirika kpwa Pilato, liwali wa jimbo ra Chirumi.

Juda anadzifunga lugbwe

(*Mahendo 1:18-19*)

³ Juda, ambaye kala akamsalata Jesu, ariphoona akahuku-miwa kuolagbwa, wajuta na achiuyiza vira vipande mirongo mihahu vya feza kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi. ⁴ Achiamba, “Nákosa kpwa kulavya mlatso wa mutu asiye na makosa.” Ela nyo achiamba, “Ganahuhusuni go? Iyo ni shauriyo.” ⁵ Juda wazitsupha zira pesa ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, achituluka achendadzisongola.

⁶ Akulu a alavyadzi-sadaka ahala zira pesa, achiamba, “Si shariya kuika pesa hizi mfuko wa Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kpwa vira zariphiwa kpwa kumwaga mlatso.”
⁷ Phahi apanga azihumire kugula munda wa mfinyangi ili phakale phatu pha kuzikira ajeni. ⁸ Ndiyo mana munda hinyo uihwa Munda wa Mlatso hadi rero. ⁹ Chisha maneno arigogomba Mlungu kutsupira nabii Jeremia gahendeka goamba, “Ahala vipande mirongo mihahu vya feza, samani ya yuya ambaye atu a Iziraeli akampigira bei, ¹⁰ achizihumira kugula munda wa mfinyangi, dza Mlungu arivyonilagiza.”

Pilato anamuza Jesu

(Mariko 15:2-5; Luka 23:3-5; Johana 18:33-38)

¹¹ Jesu waimiswa mbere za liwali, naye achimuza, “We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?” Jesu achimuamba, “Kama uchivyogomba.” ¹² Ela akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi ariphokala anamshitaki, kagombere neno. ¹³ Chisha Pilato achimuza, “Ukale kusikira go mashitaka manji anagokushitakira?” ¹⁴ Ela ye kayajibu neno; * phahi hiye liwali achiangalala sana.

Jesu anaamulwa kuolagbwa

(Mariko 15:6-15; Luka 23:13-25; Johana 18:39-19:16)

¹⁵ Kawaida chila Sikukuu ya Pasaka liwali kala nkuavugurira mfunbwa mmwenga ariyemtsambula enye. ¹⁶ Wakati hinyo kpwakala na mfunbwa mmwenga yemanyikana sana, na dzinare ni Baraba. ¹⁷ Phahi kundi ra atu ririphokala rikakutana, Pilato waambira, “Nikuvugurireni yuphi? Mnalonda Baraba hebu Jesu aihwaye Muokoli?” † ¹⁸ Wagomba hivyo mana kala akamanya kukala akamreha Jesu kpwakpwe kpwa sababu ya chidzitso.

¹⁹ Pilato ariphokala asegere chihi cha uamuli, mchewe wahuma ujumbe achiamba, “Usidziinjize katika mambo ga mutu hiye wa haki, mana nkagaya sana ndosoni kpwa sababuye.”

²⁰ Ela wakati hinyo akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi achiabembeleza atu avoye kuvugurirwa Baraba, ela Jesu anyongbwe. ²¹ Mkpwulu wa jimbo wauza tsona, “Kahi ya hinya airi, ni ani mlondaye niku-vugurireni?” Nao achimuamba, “Baraba!” ²² Pilato achi-auza, “Sambi, yuno Jesu aihwaye Muokoli, nimuhendedze?”

^{27:9} 27:9 Zakariya 11:12-13 * ^{27:14} 27:14 Soma chitabu cha Isaya 53:7.

† ^{27:17} 27:17 Muokoli: Yani Masihi mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue (msitari wa 22 piya).

Nao osi achiamba, “Naakotwe msalabani!”²³ Ela Pilato achiauza, “Kpwa utu wani? Kpwani wahenda uyi wani?” Ela nyo achizidi kukota kululu, achiamba, “Naakotwe msalabani!”

²⁴ Phahi, Pilato ariphoona hata akahendadze kandasikirwa na kpwa vira fujo kala rikaandza, wahala madzi achitsukutsa mikono mbere za rira kundi ra atu, achiamba, “Mino sina lawama dzulu ya mlatso wa mutu hiyu asiye na kosa; shauri yenu enye.”²⁵ Atu osi achiamba, “Mlatsowe nauwiswe swiswi na ana ehu!”²⁶ Hiphho Pilato waavugurira Baraba, ela achilagiza Jesu achapwe viboko sana, chisha achimlavya akakotwe msalabani.

Asikari anamnyetera Jesu

(Mariko 15:16-20; Johana 19:2-3)

²⁷ Chisha asikari a liwali amuinjiza Jesu ndani ya dzumba ra liwali wa jimbo ra Chirumi, nao achiiha chikosi chosi cha asikari chichimzunguluka.²⁸ Achimvula nguwo, achimvwika kandzu ya kundu, rangi ya chifalume.²⁹ Tsona achisuka chiremba cha miya, achimvwika chitswani, na achimuikira mlawa mkpwonowe wa kulume. Achichita mavwindi mbereze, achimnyetera achimuamba, “Mfalume wa Ayahudi! Kala na maisha mare!”³⁰ Amtehera mahe, chisha achimfuta hura mlawa achimkirita nao chitswani.³¹ Bada ya kumnyetera, amvula hira kandzu, achimvwika nguwoze. Chisha achimphirika kpwendakotwa msalabani.

Jesu anakotwa misumari msalabani

(Mariko 15:21-32; Luka 23:26-43; Johana 19:17-27)

³² Hara asikari ariphokala anamphirika Jesu akakotwe msalabani, himo njirani akutana na mutu mmwenga yeihwa Simoni. Mutu iye kala ni mwenyezi wa mudzi wa Kirene. Phahi amlazimisha iye mutu atsukule msalaba wa Jesu³³ hadi phatu phaihwapho Gologotha, manage ni “Zekeya ra Chitswa.”³⁴ Hiphho atu ajaribu kumupha mtsanganyiko wa uchi wa zabibu na dawa ya kuusa mavune, ela Jesu ariphoutata achirema kuunwa.

³⁵ Na bada ya kumkota misumari msalabani, achipiga kura kuganya nguwoze ili amanye ni ani ndiyeziphaha.³⁶ Alafu asagala phapho kumrinda.³⁷ Dzulu ya chitswache phaikpwa chibao cha shitakare ambacho kala chikaandikpwa HIYU NI JESU, MFALUME WA AYAHUDI.³⁸ Phamwenga naye, akora airi akotwa misalabani, mmwenga uphandewe wa kulume na wanjina uphande wa kumotso.

³⁹ Atu okala anatsupa phatu hipho amlaphiza na kusuka-suka vitswa ⁴⁰ na kuamba, “We wadzikarya vya kukala unaweza kubomola Nyumba ya Kuvoya Mlungu na kuidzenga tsona kpwa siku tahu. Sambu amba dzitivyeye. Ichikala u Mwana wa Mlungu, amba tserera kula msalabani!”

⁴¹ Vivyo hivyo akulu a alavyadzi-sadaka, phamwenga na alimu a Shariya na vilongozi anjina nao amnyetera achi-amba, ⁴² “Waokola anjina, ela kaweza kudziokola mwenye! Hangbwe ni Mfalume wa Iziraeli! Phahi, naatserere kula msalabani naswi humuamini. ⁴³ Anamkuluphira Mlungu; haya, Mlungu naamutivyeye ichikala anammendza. Mana waamba ati, ‘Mlungu wamtsambula akale Mwanawe.’ ” ⁴⁴ Hata hara aivi ariokotwa phamwenga naye, piya nao amlaphiza.

Chifo cha Jesu

(Mariko 15:33-41; Luka 23:44-49; Johana 19:28-30)

⁴⁵ Kpwakala na jiza tsi ndzima kula saa sita za mutsi hadi saa tisiya. ⁴⁶ Iriphofika kama saa tisiya, Jesu warira kululu, achiamba, “*Eloi, Eloi, lama sabakithani?*” Manage ni, “Mlungu wangu, Mlungu wangu, mbona ukaniricha?” ⁴⁷ Atu anjina ariokala akaima phephi ariphosikira hivyo aamba, “Mutu hiyu anamuiha Elija.” ⁴⁸ Mmwenga wao wazola achendahala demu achirivwika ndani ya uchi wa ngbwadu, achirigbwadzika mgongoni. Chisha achimupha Jesu afyondze. ⁴⁹ Ela anjina achiamba, “Mriche, hulole ichikala Elija andakpwedza amtivye.”

⁵⁰ Jesu wakota kululu tsona na achidosa roho.

⁵¹ Wakati hinyo-hinyo paziya ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu yaahuka pande mbiri, kula dzulu hadi photsi. Tsi ndzima ichisumba, myamba ichiahuka, ⁵² mbira zichifwenuka, na atakatifu anji ariofwa achifufulwa. ⁵³ Na bada ya Jesu kufufuka, atu hinyo atuluka mbirani achiphiya mudzi mtakatifu wa Jerusalemu, na achiatsembukira atu anji. ⁵⁴ Phahi, asikari okala anarinda Jesu na mkpwulu wa hara asikari, ariphoona tsi irivyosumba na gara mambo gachivyohendeka, atishirwa sana achiamba, “Hakika mutu hiyu ni Mwana wa Mlungu!”

⁵⁵ Piya kala phana achetu anji ambao kala achimlunga-lunga Jesu na kumuhumikira hangu ariphokala Galilaya.

Achetu hinyo kala aimire kure chidide analola,⁵⁶ ambao anjina kala ni Maryamu kula Magidala, Maryamu ninengbwa wa Jakobo na Yusufu, phamwenga na mkpwaza Zebedayo.

Jesu anazikpwa

(*Mariko 15:42-47; Luka 23:50-56; Johana 19:38-42*)

⁵⁷ Iriphofika dziloni, watsoloka tajiri mmwenga yeihwa Yusufu. Tajiri hiye kpwao kala ni mudzi wa Arimathaya, naye piya kala ni mwanafundzi wa Jesu. ⁵⁸ Waphiya kpwa Pilato achendavoya ruhusa ahewe mwiri wa Jesu, naye Pilato achilagiza ahewe. ⁵⁹ Yusufu achihala hura mwiri achiulinga shanda ya katani swafi, ⁶⁰ achiuzika ndani ya mbiraye nyiphya ambayo kala akaitsonga mwambani. Chisha achibwiningiza mryango wa mbira na dziwe kulu, na badaye achiphiya vyakpwe. ⁶¹ Maryamu kula Magidala na yuya Maryamu wanjina kala asegere kulola kura mbirani.

Mbira ya Jesu inarindwa

⁶² Siku ya phiriye, ambayo kala ni Siku ya Kuoya, akulu a alavyadzi-sadaka na Mafarisayo amlunga Pilato, ⁶³ achendamuamba, "Muishimiwa, hunatambukira kukala yuya wa handzo kabila ya kufwa waamba, 'Bada ya siku tahu nindafufuka.' ⁶⁴ Kpwa hivyo lagiza asikari akarinde hira mbira hadi siku ya hahu, ili anafundzie asedze akamuiya, akaambira atu, 'Akafufuka.' Hiri handzo ra mwisho rindakala iyi zaidi kuriko rira ra kpwandza." ⁶⁵ Pilato achiaambira, "Halani asikari; mkahakikishe iyo mbiraye inarindwato." ⁶⁶ Phahi, aphiya achendatiya alama dzulu ya rira dziwe na achiricha asikari arinde.

28

Jesu anafufuka

(*Mariko 16:1-10; Luka 24:1-12; Johana 20:1-10*)

¹ Bada ya Siku ya Kuoya kusira, wakati kala kuchere chimirimiri cha siku ya kpwandza ya wiki, Maryamu kula Magidala na yuya Maryamu wanjina aphiya kpwendalola hira mbira. ² Gafula tsi yasumba sana, mana malaika wa Mlungu watserera kula mlunguni, achedzapingilisa rira dziwe ra kubwiningizira mbira na achirisagarira. ³ Ye malaika waonekana dza limeme na mavwazige kala ni mereru dza bafuta. ⁴ Arindzi a hira mbira akakama kpwa wuoga na achigbwa achikala avi akafwa. ⁵ Ela yuya malaika waambira hara achetu, "Msiogophe! Ninamanya

kukala munamuendza Jesu ariyekotwa misumari msalabani. ⁶ Kapho hipha, mana akafufuka dza viratu arivyo-gomba. Ndzoni mlole phatu phokala akalazwa. ⁷ Namwi phiyani upesi mkaambire anafundzie kukala akafufuka, na hivi sambi akakutanguliyani kuphiya Galilaya ambako mundamuona. Msiyale nchivyokuambirani.” ⁸ Phahi auka upesi phara mbirani na wuoga kuno akahererwa sana, achizola kpwendaambira anafundzie.

⁹ Mara mwenga Jesu achikutana nao, na waalamusa achiamba, “Mkalamukadze, ano mayo?” Hara achetu amlunga, achimgbwira maguluge achimuabudu. ¹⁰ Chisha Jesu achiaamba, “Msiogophe! Phiyani mkaambire enehu aphiye Galilaya, na andaniona kuko.”

Arindzi anaphirika habari

¹¹ Hara achetu ariphokala anaphiya vyao, arindzi anjina a mbira aphiya mudzini kpwendalavya habari kpwa akulu a alavyadzi-sadaka kuhusu mambo gosi gohendeka mbirani. ¹² Phahi, hinyo akulu a alavyadzi-sadaka akutana na vilongozi anjina a Chiyahudi. Bada ya kubisha nao, achiahonga pesa nyinji hara asikari, ¹³ achiaambira, “Mwimwi mundaamba, ‘Anafundzie akedza usiku na akamuiya wakati swino che hurere.’” ¹⁴ Na liwali achigasikira higa, swino hundagomba naye hata akubali kukala tamuna makosa.” ¹⁵ Phahi hara asikari ahala zira pesa, na achihenda viratu arivyolagizwa. Habari hizi zaenea hiko kpwa Ayahudi hadi rero.

Jesu anatsembukira anafundzie

(*Mariko 16:14-18; Luka 24:36-49; Johana 20:19-23; Mahendo 1:6-8*)

¹⁶ Hara anafundzi kumi na mmwenga aphiya Galilaya hiko gambani ambako kala akalagizirwa ni Jesu. ¹⁷ Ariphomuona, amuabudu, dzagbwe kala ana wasiwasi taamini kukala ni iye.

¹⁸ Chisha Jesu waasengerera phara kala aripho, achiaambira, “Náhewa uwezo wosi dzulu mlunguni na duniani. ¹⁹ Kpwa hivyo phiyani mkahende makabila gosi gakale anafundzi angu. Muabatize kpwa dzina ra Baba, ra Mwana, na ra Roho Mtakatifu, ²⁰ mkaafundze alunge chila chitu nrichokulagizani. Hakika nami ndakala phamwenga namwi siku zosi, hadi mwisho wa dunia.”

Injili irivyoandikpwa ni MARIKO Tanga mbere

Muandishi wa chitabu hichi ni Johana Mariko ambaye kala ni msenangbwa wa Petero na msaidizi wa Paulo na Barinaba (soma Mahendo ga Mitume 12:12, 25; 13:4-5; 15:37-39; Baruwa yoandikirwa Akolosai 4:10; Baruwa ya Phiri yoandikirwa Timothi 4:11). Kpwenye Baruwaye ya Kpwandza, sura ya 5:13, Petero anamuiha “mwanangu wa chiroho.” Inaonekana kukala *Injili irivyoandikpwa ni Mariko* ni Injili ya kpwandza kuandikpwa, chahi wakati Mariko na Petero kala achisagala mudzi mkpwulu wa Rumi, ambako Petero waolagbwa.

Injili irivyoandikpwa ni Mariko ni fupi kuriko injili zanjina. Ni chitabu chinachosemurira gara arigohenda Jesu, hasa vilinje arivyohenda, na vira arivyo na uwezo wa Mlungu wa kuokola atu. Chitabu hichi chinaonyesa kukala Jesu anaweza kuphoza makongo, kutuluzi pepho na kuswamehe dambi, yani kutivya atu aphahe uzima wa kare na kare. Huchisoma chitabu hichi hunaona kukala Jesu ariphoandza kaziye tu, wahenda kare vilinje; ariphotsambula anafundzie a ne a kpwandza waphoza akongo na kutuluzi pepho (1:16-28). Gosi arigohenda Jesu ganaonyesa kukala wagahenda kpwa uwezo wa Mlungu.

Msitari muhimu ni 10:45 ambapho Jesu anaeleza kaziye, “Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, sedzere kuhenderwa, ela nákpwedza kuhendera na kulavya maisha gangu ili gakale maripho ga kukombola atu anji.”

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kazi ya Johana M’batizadzi 1:1-8

Jesu anabatizwa ni Johana na kujezwa ni Shetani 1:9-13

Kazi ya Jesu hiko Galilaya 1:14—9:50

Jesu anaphiya Jerusalemu na anafundzie 10:1-52

Sabaa ya mwisho ya Jesu kabila ya chifoche 11:1—15:47

Jesu anafufuka 16:1-8

Jesu anatembukira anafundzie na kuphiya mlunguni
16:9-20

Mahubiri ga Johana M’batizadzi

(Mathayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Johana 1:19-28)

¹ Hino ni Injili* kuhusu Jesu Masihi, Mwana wa Mlungu. Habarize zaandza, ² viratu irivyoandikpwa ni manabii Isaya kukala,

“Nindatanguliza muhumwa wangu mberezo, ambaye andakutengezera njirayo.

³ Mutu hiye anakota kululu hiko weruni kuaambira atu: ‘Mtsengerani Mwenyezi Mlungu njira na muigolose.’ ”

⁴ Phahi kpwakpwedza Johana M’batizadzi hiko weruni naye kala anahubiri na kuambira atu abatizwe achiamba, “Tubuni dambi m’batizwe, ili Mlungu akuswameheni.”

⁵ Atu anji kula jimbo ra Judea na Jerusalem amlunga Johana ili asikize mahubirige. Ariphotubu dambi zao, waabatiza muho Joridani.

⁶ Johana kala achivwala vwazi rotengezwa na nyoya za ngamia na kala achidzifunga mkanda wa chingo chibiruni. Chakuryache chakala ndzije na asali. ⁷ Kala achiatangazira atu kukala, “Ye edzaye bada ya mimi ana uwezo zaidi yangu, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuvye.

⁸ Mino nkakubatzani na madzi; ela iye andakubatzani na Roho Mtakatifu.”

Jesu anabatizwa ni Johana na kujezwa ni Shetani

(Mathayo 3:13—4:11; Luka 3:21–22; 4:1–13)

⁹ Wakati hinyo Jesu wakpwedza kula Nazareti, mudzi wa jimbo ra Galilaya, na Johana achim’batiza muho Joridani.

¹⁰ Phapho hipho Jesu ariphotuluka mura madzini, waona mlunguni kukafwenuka, na Roho Mtakatifu anatsrerera na mfwano dza wa njiya, achedzagbwa dzuluye. ¹¹ Chisha kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Uwe ndiwe mwanangu nikumenzaye, nawe unanihamira sana.”

¹² Phapho hipho Jesu walongozwa ni Roho Mtakatifu kuphiya hiko weruni. ¹³ Phahi wakala hiko siku mirongo mine, iye na nyama a weruni bahi. Wakati wosi uho, Jesu wajezwa ni Shetani, ela malaika achedzamterya.

Jesu anaandza kuhubiri hiko Galilaya

(Mathayo 4:12–17; Luka 4:14–15; 5:1–11)

¹⁴ Sambu bada ya Johana kutiywa jela, Jesu waphiya jimbo ra Galilaya achendatangaza habari nono kula kpwa Mlungu. ¹⁵ Waamba, “Wakati ukatimia, na ufalume wa Mlungu ukafika. Phahi, tubuni na muamini hizo habari nono.”

* 1:1 1:1 Injili manage ni habari nono. 1:2 1:2 Malaki 3:1 1:3 1:3 Isaya 40:3 1:6 1:6 2 Afalume 1:8 1:11 1:11 Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 3:17; 12:18; Mariko 9:7; Luka 3:22 1:15 1:15 Mathayo 3:2

*Jesu anatsambula anafundzie
a kpwandza*

¹⁶ Siku mwenga Jesu ariphokala anatsupa na kanda-kanda ya Ziya ra Galilaya, waona atu airi, Simoni na nduguye Anderea. Atu hinya kala anatsupha chimia ziyani mana kala ni avuvi. ¹⁷ Phahi waambira, “Nilungani, nami nindakuhendani avuvi a atu.” ¹⁸ Na phapho hipho aricha vimia vyao achimlunga.

¹⁹ Jesu ariphosengera mbere chidide, waona Jakobo na nduguye Johana, anangbwa a Zebedayo. Kala a dauni anashona vimia vyao. ²⁰ Phapho hipho Jesu waaiha, achimrichira ise yao ro dau phamwenga na ahendadzi-kazi na achimlunga Jesu.

*Jesu anatuluza pepho
(Luka 4:31-37)*

²¹ Jesu na hara arioatsambula aphiya hadi mudzi wa Kaperinaumu na Siku ya Kuoya iriphofika Jesu wainjira sinagogini achiandza kufundza. ²² Atu aangalazwa ni mafundzoge, mana wafundza dza mutu ariye na uwezo, wala si dza alimu a Shariya afundzavyo.

²³ Phapho hipho mumo Sinagogini kala muna mutu wa pepho. ²⁴ Wakota kululu achiamba, “Unamini wee, Jesu wa Nazareti? Ukedzahumarigiza? Nakumanya! Uwe u Mutu wa Haki yela kpwa Mlungu.” ²⁵ Ela Jesu wamdemurira yuya pepho, achimuamba, “Nyamala, na utuluke!” ²⁶ Phahi yuya pepho wamuhenda yuya mutu akakame, achikota kululu ndipho achituluka. ²⁷ Atu osi aangalala na achiuzana enye kpwa enye, achiamba, “Ni utu wani huno? Hebu, ni mafundzo maphya ga uwezo! Hata anademurira pepho nao anamsikira!” ²⁸ Hipho nguma ya Jesu yaenea jimbo rosi ra Galilaya.

*Jesu anaphoza atu anji
(Mathayo 8:14-17; Luka 4:38-41)*

²⁹ Phapho hipho Jesu na anafundzie ariphotuluka mura sinagogini, Jesu, Jakobo, na Johana, aphiya phamwenga na Simoni na Anderea kpwao kaya. ³⁰ Ko kaya, mtsedza mchetu wa Simoni kala akadziambalaza kpwa sababu kala ana homa. Naye Jesu ariphofika phara kaya achi-ambirwa. ³¹ Phahi wamgbwira mkpwono yuya mchetu, naye achiunuka. Phapho hipho homa richiphola achiandza kuahumikira.

³² Dziloniye, Siku ya Kuoya kala ikasira naro jiza ri-nahanda, atu amrehera Jesu akongo osi na hara ambao

kala ana pepho. ³³ Atu osi, mudzi mzima akpwedza pho muhalani, ³⁴ na Jesu achiphoza anji ariokala na makongo ga bazi nyinji. Piya watuluzwa pepho, ela kayaziricha zikagomba, mana kala zinamanya iye ni ani.

Jesu anahubiri Galilaya

(Luka 4:42-44)

³⁵ Siku ya phiriye, chimirimiri kabila ya atu kulamuka, Jesu watuluka achiphiya phatu kanda macheye achen-davoya. ³⁶ Ela Simoni na ayae akpwendamuendza, ³⁷ na ariphomuona amuamba, "Atu osi anakuendza." ³⁸ Ela Jesu achiaambira, "Nahuphiyeni midzi yanjina ili nikatangaze ujumbe wangu hiko nako, mana nakpwedza kpwa gago." ³⁹ Phahi wanyendeka Galilaya yosi, achitangaza ujumbe kula kpwa Mlungu masinagogini mwao na kutuluzwa pepho.

Jesu anaphoza mutu wa mahana

(Mathayo 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ Mutu mmwenga ambaye kala ana mahana wakpwedza-chita mavwindi mbere za Jesu achimuamba, "Uchimendza unaweza kunitakasa."† ⁴¹ Jesu wamuonera mbazi sana, achigolosa mkpwonowe achimguta yuya mutu wa mahana, achimuamba, "Ehe! Nalonda, takasika." ⁴² Na phapho kare hura ukongo wa mahana uchiphola, mwiriwe uchikala mnono. ⁴³ Jesu achimuamba yuya mutu aphiye vyakpwe na achimsisitiza sana achimuamba, ⁴⁴ "Usimuambire mutu yeyesi! Ela phiya ukadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka na ulavye sadaka ya kutakaswa dza vyolagiza Musa, ili ukale ushaidi kpwa atu kala ukaphola kpweli." ⁴⁵ Ela yuya mutu wamuambira chila mutu yemuona kala akaphozwa ni Jesu, na habari zichigota hata ichikala Jesu kaweza tsona kuinjira midzini ching'ang'a, ela akale ko vidze-vidze kusiko na atu. Hata hivyo atu amlunga vivyo kula chila phatu.

2

Jesu anaswamehe dambi na kuphoza

(Mathayo 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹ Jumwa na chisiku Jesu wauya Kaperinaumu, na atu achisikira kukala wakpwedza asegere ko asagalako. ² Hipo umati mkpwulu wa atu wakpwedza uchiodzala hadi atu achikala taaweza kusengerera mryango, naye Jesu achieleza atu mambo ga Mlungu. ³ Chisha kwakpwedza

1:39 1:39 Mathayo 4:23; 9:35 † **1:40** 1:40 Mutu wa mahana, kala ni najisi, kpwa hivyo kala karuhusiwa kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kuguta ama kugutwa ni myawe. Na achiphozwa kala ni akadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, ndipho aweze kutsanganyikana na atu. **1:44** 1:44 Alawi 14:1-32

atu a ne ambao kala akatsukula mutu wa kuphola vilungo kumreha kpwa Jesu. ⁴ Ela kpwa sababu ya hura umati wa atu, hara okala akatsukula mkpwongo, taayaweza kumfisa phara ariphokala Jesu. Phahi apanda dzulu ya hira nyumba, achielekeza phara ariphokala Jesu, achipahenda mwanya, chisha achimtsereza yuya mkpwongo na chitandache. ⁵ Jesu ariphoona hara atu vira amkuluphiravyo, wamuamba yuya mkpwongo, "Mwanangu, dambizo zikaswamehewa."

⁶ Phahi alimu anjina a Shariya ariokala asegere hipho adziuza mwao mioyoni, ⁷ "Kpwa utu wani yuno anagomba vino? Anakufuru. Takuna mutu awezaye kuswamehe dambi siphokala Mlungu macheye." ⁸ Phapho hipho Jesu wamanya maazo gao, na achiauza, "Kpwa utu wani munaaza hivyo mwenu mioyoni?" ⁹ Ni riphi ra rahisi, ni kumuamba hiyu mutu wa kuphola vilungo, 'Dambizo zikaswamehewa,' hebu ni kumuamba, 'Unuka, hala tandikoro uphiye vyako?' ¹⁰ Ela nindakuhendani mmanye kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, nina uwezo wa kuswamehe dambi himu duniani." Chisha achimuamba yuya mkpwongo, ¹¹ "Nakuamba, unuka uhale tandikoro uphiye kaya." ¹² Phapho kare achiunuka, achi hala chitandache na achiuka kuno atu osi analola. Atu osi aangalala na achimtogola Mlungu, achiamba, "Mambo higa! Tahudzangbwegaona bii."

Jesu anamtsambula Lawi

(Mathayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Jesu waphiya tsona kanda ya ziya ra Galilaya. Kundi kulu ra atu richimlunga naye achiandza kuafundza. ¹⁴ Ariphokala anaphiya vyakpwe, wamuona mtoza kodi ai-hwaye Lawi,* mwana wa Alifayo, asegere phakpwe ofisini. Achimuamba, "Nilunga," naye Lawi waunuka achimlunga.

¹⁵ Badaye, Jesu na anafundzie akpwendarya chakurya nyumbani kpwa Lawi. Na ariphokala asegere anarya na atoza kodi na atu anjina ariokala achiharirwa kala ni achina-dambi akpwedzarya phamwenga nao. ¹⁶ Alimu a Shariya okala ni a kundi ra Mafarisayo amuona Jesu anarya na atu hinya. Phahi achiauza anafundzie, "Mbona yuno anarya phamwenga na atoza kodi na achina-dambi?" ¹⁷ Jesu ariphosikira waambira, "Azima taana haja ya mganga, ela hara akongo ndio ario na haja ya mganga. Mino siyakpwezaiha atu adzionao ana haki, ela nákpwezaiha achina-dambi."

* **2:14** 2:14 Dzina ranjina ra Lawi ni Mathayo (soma Mathayo 9:9; Luka 5:27-29).

*Jesu anauzwa kuhusu kufunga
(Mathayo 9:14–17; Luka 5:33–39)*

¹⁸ Wakati mmwenga ambapho Mafarisayo na anafundzi a Johana kala akafunga, atu anjina akpwezamuuza Jesu, “Mbona anafundzi a Johana na a Mafarisayo anafunga ela anafundzio taafunga?” ¹⁹ Jesu achiamba, “Hangu rini ajeni a harusini akafunga, naye bwana arusi achere phamwenga nao? Taaweza kufunga wakati bwana arusi achere phamwenga nao. ²⁰ Ela kuredza wakati ambapho bwana arusi andauswa asikale phamwenga nao, hinyo ndio wakati ndiphofunga.

²¹ “Tsona takuna ashonaye chiraka chiphya nguwo ya kare; mana cho chiraka chiphya chindauyirana chirichane na cha kare, na hipho nguwo ya kare indazidi kuahuka. ²² Wala takuna awezaye kutiya uchi muphya viriba† vya kare. Mana achihenda hivyo, hura uchi undaahula vyo viriba na nyo uchi, phamwenga na vyo viriba andavikosa. Ela uchi muphya utiywa viriba viphya.”

*Jesu anauzwa kuhusu Siku ya Kuoya
(Mathayo 12:1–8; Luka 6:1–5)*

²³ Wakati mmwenga kala ni Siku ya Kuoya, Jesu na anafundzie atsapira minda ya nganu. Ariphekala anatupa anafundzie aandza kukata na kuphulula masuche ga nganu achirya. ²⁴ Mafarisayo ariphoona vira, amuuza Jesu, “Mbona anafundzio anahenda kazi Siku ya Kuoya? Lola! Anahenda dzambo ambaro si shariya kpwehu swiswi Ayahudi kuhendwa Siku ya Kuoya.” ²⁵ Jesu achiaambira, “Kale tamdzangbwesoma arivyohenda Mfalume Daudi na ayae ariphosikira ndzala? ²⁶ Wakati Abiathari kala ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Daudi wamenya hema ra kumuabudu Mlungu, achirya mabofulo gotengbwa kpwa kazi ya Mlungu. Chishariya, alavyadzi-sadaka bahi ndiokala anaruhusiwa kugarya, ela Daudi warya, tsona achiapha ayae.” ²⁷ Alafu Jesu achiaambira, “Siku ya Kuoya yaikirwa atu, wala siyo kukala atu aumbwa kpwa sababu ya Siku ya Kuoya. ²⁸ Kpwa hivyo, Mutu Yela Mlunguni, ndiye mwenye uwezo wa mambo gosi ga Siku ya Kuoya.”‡

3

*Jesu anaphoza mutu Siku ya Kuoya
(Mathayo 12:9–14; Luka 6:6–11)*

† 2:22 2:22 Chiriba ni kama chiburu cha chingo. 2:23 2:23 Kumbukumbu 23:25 2:26 2:26 Alawi 24:9 2:26 2:26 1 Samueli 21:1–6 ‡ 2:28 2:28 Chiyunani chinaamba, Ni Bwana hata wa siku ya kuoya.

¹ Siku yanjina Jesu wainjira sinagogini, namo kala muna mutu yefuwa mkpwono. ² Piya kala muna atu ambao kala anaendza chizigbwa cha kumshitakira Jesu. Atu hinyo amrorera aone ichikala andamphoza yuya mutu Siku ya Kuoya. ³ Jesu achimuamba yuya mutu wa kufuwa mkpwono, “Ndzo hiku.” ⁴ Chisha achiauza hara ariokala phara, “Ni rhiphi ra shariya kuhenda Siku ya Kuoya? Ni mutu kuhenda manono hebu kuhenda mai? Ni kutivya mutu hebu kuolaga?” Ela osi achinyamala. ⁵ Hiphho Jesu waatong’orera matso kpwa utsungu, achisononeka kpwa sababu ya kukosa mbazi kpwao. Alafu achimuamba yuya mutu, “Golosa mkpwonoo,” naye achiugolosa na uchikala mzima. ⁶ Phapho hiphho Mafarisayo atuluka kondze achiungana na atu a chikundi cha Herode kupanga njama ya ndivyomuolaga Jesu.

Umati wa atu unamlunga Jesu
(*Mathayo 12:9–14; Luka 6:6–11*)

⁷ Jesu na anafundzie auka achiphiya kanda-kanda ya ziya ra Galilaya, na kundi kulu ra atu kula Galilaya, jimbo ra Judea richimlunga. ⁸ Piya kpwakpwedza atu anji kula Judea, Jerusalemu na jimbo ra Idumea, ng’ambo ya muho Joridani, na phephi na midzi ya Tiro na Sidoni. Hano osi akpwedza mana kala akasikira gara arigohenda Jesu. ^{9–10} Kpwa vira Jesu kala akaphoza atu anji, akongo osi kala analonda amgute. Phahi Jesu ariphoona hura umati, waambira anafundzie amsengezere dau akale andasagala asedze akafyehwa ni atu. ¹¹ Na atu a pephe ariphomuona, adzibwaga photsi mbereze na hinyo pephe achikota kululu achiamba, “Uwe u Mwana wa Mlungu!” ¹² Ela Jesu waaonya sana asimuambire mutu yeyesi kukala iye ni ani.

Jesu anatsambula mitume
kumi na airi
(*Mathayo 10:1–4; Luka 6:12–16*)

¹³ Alafu Jesu waphiya gambani na achiiha hara kala anaalonda, nao achimlunga. ¹⁴ Watsambula kumi na airi, achiaiha “mitume.” Waatsambula ili akale phamwenga naye, aahume kpwendatangaza ujumbewe, ¹⁵ na akale na uwezo wa kutuluza pephe. ¹⁶ Phahi hara kumi na airi kala ni: Simoni (ariyemuiha Petero), ¹⁷ Jakobo na Johana, ana a Zebedayo, (waaiha Boanerige, yani manage ni ana a Chiguruguru), ¹⁸ Anderea, Filipu, Batholomayo, Mathayo, Tomasi, Jakobo mwana wa Alifayo, Thadayo,

Simoni (ambaye piya kala achihiwa Mpiganiadzi Uhuru),¹⁹ na Juda Isikarioti, ambaye mwisho wamsalata Jesu.

Jesu ana nguvu kumshinda Shetani
(Mathayo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Badaye Jesu wakpwendainjira nyumba fulani, na kundi ra atu richedza tsona hata ichikala Jesu na anafundzie taana nafwasi ya kurya. ²¹ Atu a kpwao kaya ariphosikira, aphiya kpwendamuhala mana atu kala anaamba, "Ana koma!" ²² Piya alimu a Shariya ariphokpwedza kula Jerusalem, aamba, "Analongozwa ni Belizebuli, mkpwulu wa pepho. Anatuluzwa pepho kpwa uwezo mkpwulu wa pepho." ²³ Hipo Jesu waaiha, achibisha nao kuhumira ndarira, "Dze Shetani anawezadze kutuluzwa Shetani?" ²⁴ Tsi yoyosi ambayo vilongozie anapingana taiweza kudumu, ²⁵ tsona nyumba iganyanayo makundi kupingana, nkutsamuka. ²⁶ Phahi ichikala kundi mwenga ra pepho rinapinga utawala wa Shetani, inaonyesa kukala ufalume hinyo unaganyana, nao tauweza kpwenderera, mana mwishowe u phephi. ²⁷ Wala takuna mutu awezaye kuinjira nyumba ya mutu wa mkpwotse ili amfute malize, isiphokala kpwandza, amfunge mikowa yuya mutu wa mkpwotse ndipho amfute malize.

²⁸ "Nakuambirani kpweli kukala atu andaswamehewa chila dambi na kufuru, ²⁹ ela yeyesi ndiyekufuru Roho Mtakatifu kandaswamehewa bii, andakala ana dambi ya kare na kare." ³⁰ Jesu wagomba hivyo mana hara atu kala anaamba, "Hiyu ana pepho."

Udugu wa kpweli
(Mathayo 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹ Phapho hipo, nine na ndugu a chilume a Jesu akpwedza. Achiima kondze, achilagiza Jesu aihwe. ³² Kundi ra atu kala risegere kumzunguluka; achimuamba, "Bwana! Mayo na enenu a pho phondze analonda kukuona." ³³ Jesu achiaua, "Mayo na enenu ni ano ani?" ³⁴ Alafu walola hara ariokala asegere kumzunguluka na achiamba, "Lolani, hinya ndio mayo na enenu! ³⁵ Yeyesi ahendaye alondago Mlungu, ndiye mwenhu na mayo."

4

Ndarira ya mkurima
(Mathayo 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Siku yanjina Jesu waphiya tsona kanda ya Ziya ra Galilaya achiandza kufundza. Sambu kpwa vira umati mkpwulu kala ukamzunguluka, wapanda dauni achisagala. Nao atu osi amphundza pho kanda-kanda ya madzi. ² Wahumira ndarira kuafundza mambo manji, na kahi ya mafundzoge achiamba, ³ “Phundzani! Mkurima mmwenga waphiya kp-wakpwe mundani kpwendakumbira mbeyu. ⁴ Aripbokala anakumbira, mbeyu zanjina zagbwa njirani, zichitsotwa ni nyama a mapha. ⁵ Mbeyu zanjina zagbwa dzulu ya mawe kokala na mtsanga mchache. Zichimera upesi, kpwa sababu mtsanga kala sio munji. ⁶ Ela kuriphokala na dzuwa kali, hira mimea yanyala, ichifwa kpwa vira miziye kala i dzulu-dzulu. ⁷ Mbeyu zanjina zagbwa zichimera phamwenga na mbeyu za miya. Phokala zinakula, miya nayo yakula, hipho, hira mimea ichilingbwa-lingbwa ni hira miya hata taivyarire. ⁸ Mbeyu zanjina nazo zagbwa mtsanga wa nguvu, zichimera na zichikula. Hizi zavyala masuche ga tembe mirongo mihahu, ganjina ga tembe mirongo sita na hata masuche ganjina gachivyala tembe gana.” ⁹ Chisha achiamba, “Ariye na masikiro, naasikire!”

*Sababu ya Jesu kuhumira ndarira
(Mathayo 13:10-17; Luka 8:9-10)*

¹⁰ Jesu aripbokala macheye, hara kumi na airi na anjina ambao kala akaphundza mahubirige amlunga, achen-damuza mana ya ndariraze. ¹¹ Jesu achiambira, “Mwimwi mwaajaliwa kumanya siri za ufalume wa Mlungu, ela nyo asioamini andatsuphirwa zo ndarira bahi ¹² ili, ‘Alole na matso gao ela asione, asikize na masikiro gao ela asielewe; asedze akagaluka, akamuuyira Mlungu na akaswamehewa.’ ”

*Jesu anaeleza mana ya ndarira
ya mkurima*

(Mathayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³ Alafu Jesu achiauza, “Kpwani ndarira hino tamuelewa? Sambu mundaewadze hizo ndarira zanjina?” ¹⁴ Ndipho naye achiaambira, “Mkurima ni dza mutu atangazaye neno ra Mlungu. ¹⁵ Mbeyu zanjina phokala zinaphandwa zagbwa njirani na zichiriwa ni nyama a mapha. Hivyo ni dza atu asikirao neno, na phapho hipho Shetani akedzarihala ro neno richirophandwa mwao mioyoni. ¹⁶ Nazo mbeyu zanjina zagbwa mtsanga wa tsangalawe, zichimera upesi ela kpwa vira mizi kala i

dzulu-dzulu zafwa. Hivyo ni dza atu asikirao neno na mara mwenga akariphokera na raha, ¹⁷ ela tarimenya ndani, nao nkpwenderera kurigbwira kpwa muda tu. Kpwa hivyo kuchizuka tabu na mateso gogosi kpwa sababu ya kulunga rira neno, atu hinyo nkuriricha mara mwenga. ¹⁸ Mbeyu zanjina zagbwa miyani zichilingbwa-lingbwa hata zichikosa kuvyala. Hivi ni dza atu asikirao neno, ¹⁹ ela mambo ga dunia, na tamaa za mali na mambo ganjina nkpwdzalanga-linga rira neno hata rikakala tarivyala. ²⁰ Ela mbeyu zogbwa mtsanga wa nguvu, ni mfwano wa atu asikirao neno chisha akariphokera. Nao nkuvyala matunda, dza viratu mbeyu vyovyala masuche ga tembe mirongo mihahu, ganjina mirongo sita, na ganjina gana.”

Jesu anafundza na mfwano wa taa

(Luka 8:16-18)

²¹ Jesu wafundza achiamba, “Dze, mutu nkuasa taa akaibwiningiza bakuli au akayiika mvunguririni? Hata! Nkuyiika phatu pha dzulu. ²² Mana chitu chofwitswa chindaonekana wazi, na chila siri indamanyikana. ²³ Ichikala mutu yeyesi ana masikiro naasikire.”

²⁴ Piya achiaambira, “Phundzani vinono gara msikirago! Chipimo mupimiracho ayawenu, ndicho ndichopimirwa mwimwi, na hata muenjerezwe zaidi. ²⁵ Mana yeyesi ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa. Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho, hata chicho chindahalwa.”

Mfwano wa mbeyu ikulavyo

²⁶ Jesu waambira ndarira yanjina achiamba, “Hino ni ndarira kuhusu ufalume wa Mlungu ndivyokala. Mutu nkukumbira mbeyu, ²⁷ alafu achaenderera na shuulize. Usiku na mutsi, dzagbwe mutu arere hebu a matso, mbeyu nkumera na kukula bila iye kumanya higo gahendekadze. ²⁸ Mana mtsanga nkuhenda mbeyu ikamera, ikatuluza chikodza kpwandza, alafuye ikakula, ikatuluza suche, chisha mwisho suche rikahenda tembe. ²⁹ Mavuno gachiphera, ye mkurima nkuphiya na rumure achatsenga mana mavuno ga tayari.”

Ndarira ya tembe ya mgandi

(Mathayo 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

³⁰ Jesu wagomba tsona achiamba, “Huambe ufalume wa Mlungu ni dza utu wani? Hebu, huhumire ndarira hhiphi kueleza? ³¹ Hinyo ni dza tembe ya mgandi, ambayo ni ndide

4:21 4:21 Mathayo 5:15; Luka 11:33 **4:22** 4:22 Mathayo 10:26; Luka 12:2
4:24 4:24 Mathayo 7:2; Luka 6:38 **4:25** 4:25 Mathayo 13:12; 25:29; Luka
 19:26 **4:29** 4:29 Joeli 3:13

kuriko zosi. ³² Tembe hino ichiphandwa nkumera, ikakala muhi mkpwulu sana, hata nyama a mapha akedza dzenga nyumba zao dzulu ya pandaze ambapho taphafika dzuwa.”

³³ Phahi Jesu wahumira ndarira nyinji dza hino kufundza hura umati. Achisemurira chiasi ambacho angeweza kuelewa. ³⁴ Wakati wosi ariphogomba nao wahumira ndarira, ela ariphokala kanda na anafundzie wagomba wazi na kuaeleza chila chitu.

Jesu anahuriza phuto

(Mathayo 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ Dziloniye, Jesu waambira anafundzie, “Nahuvukeni ng’ambo.” ³⁶ Phahi aricha rira kundi ra atu, achimenya dauni arimokala Jesu na achipiya naye. Na piya kala phana madau ganjina ga nyuma. ³⁷ Gafula kpwazuka phuto kali, maimbi gachiandza kpwedza dzulu hata dau richikala rinainjira madzi. ³⁸ Ela Jesu ye ta kala arere, akaejemeza chitswache mutoni nyuma ya dau. Anafundzie achimlamusa, achimuamba, “Mwalimu, unaona si chitu swino kuhoha?” ³⁹ Phapho hiphohu walamuka na achidemurira rira phuto na achigaambira maimbi, “Amani! Hurira!” Hiphohu phuto raricha na kuchihurira hu.

⁴⁰ Alafu Jesu achiauzua anafundzie, “Mnaogophani? Dze tamnikuluphira?” ⁴¹ Ela nyo atishirwa sana, achiuzana, “Yuno akale ni ani ambaye hata phuto na maimbi ganamphundza?”

5

Jesu anaphoza mutu wa pepho

(Mathayo 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹ Phahi Jesu na anafundzie avuka Ziya ra Galilaya achifika tsi ya Agerasi.* ² Ariphtuluka dauni tu, Jesu wakutana na mutu yekala na pepho, ambaye kala ala vikurani. ³ Mutu hiyu kala achiishi vikurani, wala takuna yeyesi ariyeweza kumfunga hata na silisili. ⁴ Mana kano nyinji kala achi-fungbwa mikono na magulu, ela chila wakati anadusula zira silisili. Phahi, kpwa sababu ya mkpwotsewe, takuna yeyesi ariyeweza kumdinisa. ⁵ Usiku na mutsi mutu hiyu kala achinyendeka ko vikurani na gambani kuno anakota kululu na kudzikata-kata na mawe. ⁶ Ariphtomuona Jesu aredza kpwa kure, wazola achendamgbwerera maguluni. ⁷ Chisha pepho ariyekala ndani ya yuya mutu wakota kululu achiamba, “Jesu, Mwana wa Mlungu Ariye Dzulu Zaidi, unamini? Lapha kukala kundani gayisa!” ⁸ Ye pepho

* 5:1 5:1 Maandiko ganjina nkuiha tsi hino Gadara au Gerigesa.

wagomba vivi kpwa kukala Jesu kala akaamba, “Pepho mui we, mtuluke hiyu mutu!”⁹ Alafu Jesu achimuuzwa, “Uihwadze?” Naye achiamba, “Naihua Jeshi, mana hu anji!”¹⁰ Achim’bembeleza sana Jesu asiazole tsi hiyo.

¹¹ Sambu kala kuna chaa cha nguluwe anji chinariisa kanda-kanda ya gamba. ¹² Hara pepho achimvoya Jesu achimuamba, “Hulagize hukainjire hara nguluwe.”¹³ Jesu achikubali, na pepho achituluka yuya mutu, achendainjira hara nguluwe. Chaa chosi cha nguluwe elufu mbiri, chat-serera mairo mteremukoni, chichiinjira ziyani, na nguluwe osi achiho. ¹⁴ Arisa ariphoona vira, azola achendaambira atu hiko mudzini na mindani gara gachigohendeka. Na atu anji akpwedzalola gokala gakahendeka, ¹⁵ akpwedza phara ariphokala Jesu, na achimuona yuya mutu yekala akatuluzwa kundi ra pepho asegere akavwala nguwo na ana achilize, nao achitishirwa. ¹⁶ Hara ambao kala akaona vyo vyokala vikahendeka asemurira ayawao, achiambira atu vira vyokala kpwa ye mutu, na gara goaphaha hara nguluwe. ¹⁷ Ndipho atu a jimbo riro achiandza kumvoya Jesu auke tsi yao.

¹⁸ Jesu ariphokala anainjira dauni, yuya mutu ambaye kala akatuluzwa pepho wamvoya ruhusa aphiye naye. ¹⁹ Ela Jesu achikahala, achimuamba, “Phiya kaya na ukaasemurire asenao mambo gosi Mlungu achigokuhendera na vira achivyokuonera mbazi.”²⁰ Phahi yuya mutu wanyendeka kuko jimbo ra Midzi Kumi achendatangaza arigohenderwa ni Jesu, na osi ariogasikira achiangalala.

*Jesu anaphoza mchetu wa mruwo
na kufufula mwana wa Jairo
(Mathayo 9:18-26; Luka 8:40-56)*

²¹ Jesu ariphola tsi ya Agerasi, wavuka tsona na dau hadi ng’ambo ya phiri ya ziya. Waima kanda-kanda ya ziya, na kundi kulu ra atu richedza richimzunguluka. ²² Alafu mutu mmwenga aihwaye Jairo, yekala mmwenga wa akulu a masinagogi wakpwedza phapho. Ariphomuona Jesu, wamgbwerera maguluni, ²³ achimvoya achiamba, “Mwanangu mchetu anafwa. Tafadhali huphiye ukam’bandikire mkpwono, ili aphole na akale moyo.”²⁴ Hipho Jesu achiuka naye, na atu anji achimlunga hata achikala anamfyeha.

²⁵ Mo kundini, kala muna mchetu mmwenga, ariyekala mkpwongo wa mruwo[†] kpwa miaka kumi na miiri. ²⁶ Mchetu hiyu kala akagaya sana. Wamala aganga, na

[†] 5:25 5:25 Mchetu wa mruwo chishariya kala ni najisi.

kuhumira malize zosi, ela badala ya kuhenda baha, ukongo wazidi. ²⁷⁻²⁸ Aripfosikira habari za Jesu, waaza mwakpwe moyoni, "Nchiguta yo nguwoye tu, nindaphola." Ndipho wamlunga Jesu ko nyuma mo kundini, achiguta nguwoye. ²⁹ Aripfoiguta tu, mruwo uchituma na achidzisikira akaphola.

³⁰ Phapho hipho Jesu achimanya kala nguvuze zikaphoza mutu, achigalukira rira kundi ra atu achiauza, "Ni ani chiyeguta nguwo yangu?" ³¹ Anafundzie achimuamba, "Uwe unaona atu akakuzunguluka, tsona unauza, 'Ni ani chiyeniguta?' " ³² Ela Jesu achienderera kuendza ili amanye ni ani achiyeguta nguwoye. ³³ Hipho yuya mchetu, kpwa vira kala akamanya chigomphaha, wakpwedzangbwerera maguluni kuno anakakama kpwa wuoga, achisemurira chila chitu. ³⁴ Jesu achimuamba, "Mayo, kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola. Phiya salama mana kundagaya tsona."

³⁵ Aripfokala acheregomba gaga, kpwakpwedza atu kula kaya ya yuya chilongozi, achiamba Jairo, "Pore, ela ye mwanao msichana akafwa, kpwa hivyo takuna haja ya kumyuga mwalimu tsona." ³⁶ Ela Jesu kayagatiya nazi gara gobishwa ni hara atu, ela achimuamba Jairo, "Gasikuondose higo, kuluphira tu." ³⁷ Phahi Jesu kayaruhusu mutu yeyesi kumlunga isiphokala Petero, Jakobo na mwanáo Johana.

³⁸ Aripfofika kaya pha yuya chilongozi wa sinagogi, Jesu wakuta atu anapiga kululu na kurira. ³⁹ Wainjira ndani achiaambira hara atu, "Mbona munarira na kusononeka? Hiyu mwanache kafwere, ela arere tu!" ⁴⁰ Atu achimtseka, ela ye achiatuluzza kondze osi. Chisha achihala ise na nine a yuya mwanache na hara ariokala naye, achiinjira chumbani mokala akalazwa. ⁴¹ Jesu achimgbwira mkpwono achigomba chikpwao achiamba, "Talitha koum." Manage ni, "Msichana, nakuamba lamuka." ⁴² Phapho hipho yuya mwanache waunuka. Achiandza kunyendeka, na atu ariphomuona aangalala sana. Naye kala ni msichana wa miaka kumi na miiri. ⁴³ Hipho, Jesu waakahaza asimuambire mutu yeyesi dzambo hiro. Chisha achilagiza yuya mwanache ahewe chakurya.

6

*Jesu anaremewa hiko Nazareti
(Mathayo 13:53-58; Luka 4:16-30)*

¹ Jesu wauka hipho phamwenga na anafundzie, achiphiya mudzi arikorerwa. ²⁻³ Iripfofika Siku ya Kuoya, waandza

kufundza sinagogini na anji ariosikira aangelala. Achiuzana, “Yuno, si ni yuyatu fundi wa mbao, mwana wa Maryamu, na ambaye nduguze ni Jakobo, Jose, Juda na Simoni. Na nduguze a chichetu hunasagala nao phapha. Ni marifwa gani arigoheva? Vyo kpweli, yuno ana uwezo wa kuhenda vilinje hivyo?” Phahi nyo atu taayafwahirwa na achimrema tsetsetse.

⁴ Alafu Jesu achiaambira, “Nabii nkutogolwa chila phatu, isiphokala phao laloni pharipho na mbarize, na phao kaya pharipho na atue mwenye.” ⁵ Jesu kayaweza kuhenda vilinje isiphokala waabandikira mikono akongo achache achiaphoza. ⁶ Phahi Jesu waangalazwa ni hara atu kpwa sababu ya kusakuluphira kpwao.

Jesu anahuma anafundzie

kumi na airi

(Mathayo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Jesu waphiya chidzidzi hadi chidzidzi kuno anafundza. ⁷ Chisha achiiha anafundzie kumi na airi na achiandza kuahuma airi-airi. Achiapha uwezo wa kutuluzza pepho ayi. ⁸ Ndipho achialagiza asitsukule chochosi isiphokala bakora bahi. Msitsukule chakurya, au mkoba ama pesa mabindoni mwenu. ⁹ Msivwale nguwo mbiri, ela vwalani virahu. ¹⁰ Na achiambira, “Phatu mundiphokaribishwa, kalani kahi ya nyumba iyo hadi mundiphouka kuphiya kpwanjina. ¹¹ Phophosi ambapho atu andarema kukukaribishani ama kukuphundzani phaukeni, na ichikala munauka kukutani vumbi ra mwenu maguluni, kuaonyesa kala akahenda makosa kpwa kusakuphundzani.” ¹² Phahi anafundzi akpwendahubiriya atu kuno anaambira atubu dambi zao. ¹³ Achituluza pepho anji, na achiapaka mafuha akongo anji na achiphola.

Chifo cha Johana M'batizadzi

(Mathayo 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴ Herode, mfalume wa jimbo ra Galilaya, wasikira mambo higa gosi, kpwa vira dzina ra Jesu kala rikaenea chila phatu. Atu anjina kala achiamba, “Johana M'batizadzi akafufuka! Ndiyo mana anaweza kuhenda vilinje vinji.” ¹⁵ Anjina kala achiamba, “Mutu hiyu ni Elija.” Anjina nao achiamba, “Hiyu ni nabii dza viratu manabii anjina a kare.” ¹⁶ Ela Herode ariphosikira kuhusu Jesu, waamba, “Hiye ni Johana nriyemkata chitswa, akafufuka.”

17-18 Hipo awali Herode walagiza Johana agbwirwe na afungbwe jela. Wahenda hivyo kpwa mana Johana kala akamuambira kala chishariya ni makosa sana kumlóla Herodiya, ambaye kala ni mkpwaza nduguye Filipu. ¹⁹ Phahi, Herodiya wamzira sana Johana achilonda kumuo-
laga. Ela washindwa kuhenda hivyo ²⁰ kpwa sababu Herode kala anamrinda. Herode wamuogopha Johana kpwa mana wamanya kukala ni mutu wa haki na asiye na lawama. Herode wamendza kumphundza, dzagbwe kala anayugika mwakpwe moyoni.

²¹ Ela wakati wa kusherekeya kumbukumbu ya kuvyalwa kpwa Herode, Herodiya waphaha nafwasi. Siku iyo Herode waatayarishira karamu atumia a ngambiye, akulu a viha, na vilongozi a Galilaya. ²² Mwana mchetu wa Herodiya wakpwezafwiha vinono mbere za hara atu, hata Herode na ajenie achihamirwa. Ndipho mfalume achimuamba yuya msichana, “Voya chochosi ulondacho nami nindakupha.” ²³ Chisha achiendaapa achiamba, “Nindakupha chochosi ndichovoya, hata ikale ni nusu ya ufalume wangu!”

²⁴ Hipo yuya msichana watuluka achendamuuza nine, “Mayo, nkavoyeni?” Nine achimuamba, “Kavoye chitswa cha Johana M’batizadzi.” ²⁵ Ndipho yuya msichana achiuya kpwa mfalume upesi achendamuuza, “Nalonda uniphe chitswa cha Johana M’batizadzi ndani ya chano.”

²⁶ Mfalume ariphosikira hivyo wasononeka sana, ela kpwa vira kala akaapa mbere za ajenie, kayamendza kumkahaza. ²⁷ Phapho hipo achihuma mutu arehe chitswa cha Johana, naye mutu achendamkata chitswa mumo jela. ²⁸ Chisha achireha chira chitswa ndani ya chano, achimupha yuya msichana, naye achimphirikira nine. ²⁹ Anafundzi a Johana ariphosikira habari hizo, akpwezahala mwiriwe na achendauzika.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu tsano

(Mathayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Johana 6:1-14)

³⁰ Hara mitume ariphouya kula charo chao cha kpendahubiri, akutana phamwenga achimsemurira Jesu gosi arigohenda na kuhubiri. ³¹ Phahi kpwa vira kala phana atu anji, edzao na aukao, akala taana nafwasi ya hata kurya. Hipo Jesu waambira anafundzie, “Nahuukeni hukakale machiyehu, ili huoye kpwa muda.” ³² Phahi auka na dau achiphiya kpwahali kusikokala na atu, ili akakale machiyao.

³³ Ela Jesu waonewa anauka, nao atu anji kula midzi minji azola na kanda-kanda ya ziya hata Jesu na anafundzie ariphofika, nyo kala a kuko kare. ³⁴ Jesu ariphotuluka dauni waona rira kundi kulu ra atu. Naye achiaonera mbazi mana kala ni dza mang'ondzi gasigo na mrisa. Phahi achiafundza mambo manji.

³⁵ Kuriphotswa anafundzie akpwendamuamba, "Mwalimu, hipha ni kure na midzi, na jiza rinahanda. ³⁶ Baha uambire aphiye mindani na vidzidzi virivyo phephi akagule chakurya." ³⁷ Ela Jesu achiaambira, "Ariseni mwimwi." Nao achimuamba, "Huyaphahaphi chakurya cha maelufu ga pesa ili chitoshe atu hinya?" ³⁸ Jesu achiauza, "Kpwani muna mabofulo mangaphi? Phiyani mukalole." Ariphekwendalola, achimuamba, "Huna mabofulo matsano, na ng'onda airi." ³⁹ Phahi Jesu waambira atu asagale nyasini madiba-madiba. ⁴⁰ Nao achisagala makundi ga atu mirongo mitsano-mitsano, na ga gana-gana. ⁴¹ Jesu wahala gara mabofulo matsano na hara ng'onda airi, achilola dzulu mlunguni achimshukuru Mlungu. Ariphekwamala kuvoya, wamega-mega gara mabofulo na hara ng'onda achiapha anafundzie aaganyire atu. ⁴² Atu osi arya kumvuna. ⁴³ Chisha anafundzie achitsola-tsola masaza ga mabofulo na ng'onda goodzaza kaphu kumi na mbiri. ⁴⁴ Na hara ariorya mabofulo kala ni alume elufu tsano.

*Jesu ananyendeka dzulu ya madzi
(Mathayo 14:22-36; Johana 6:15-21)*

⁴⁵ Phapho hipho Jesu waambira anafundzie apande dau avuke ng'ambo aphiye Bethisaida. Ela ye mwenye wasala ko nyuma kuaambira atu auye makpwao. ⁴⁶ Bada ya kulagana na hara atu, waphiya gambani kpwendavoya Mlungu.

⁴⁷ Dziloni, dau kala rikafika kahi-kahi ya ziya, naye Jesu kala a macheye tsi kavu. ⁴⁸ Phahi waona anafundzie kpwa kure agayavyo na phuto kali kuhenda dau rao kuphiya mbere. Na iriphofika wakati wa dzogolo ra kpwandza kuika, waalunga anafundzie kuno ananyendeka dzulu ya madzi, achienda avi anaatsupa. ⁴⁹ Ela anafundzie ariphomuona ananyendeka dzulu ya madzi, aona ni tsunusi. Nao achikota kululu kpwa wuoga, ⁵⁰ mana atishirwa ariphomuona. Ela phapho hipho Jesu waambira, "Msitishirwe! Ni mimi!" ⁵¹ Chisha achiinjira mo dauni, naro phuto richihurira. Hinyo anafundzie aangalazwa sana ni gara arigogaona. ⁵² Taayaelewa uwezo wa Jesu wa kurisa atu

na mabofulo machache kala ulaphi, mana kala ni visoto na kala taamini.

⁵³ Bada ya kuvuka ziya, atuluka tsi kavu seemu za Genesareti, achitiya nanga. ⁵⁴ Jesu na anafundzie ariphotuluka dauni, phapho hipho atu amtambukira. ⁵⁵ Phahi atu azunguluka tsi yosi, achitsukula akongo ambao akalazwa michekani mwao, achiaphirika chila phatu ariphosikira Jesu akaphiya. ⁵⁶ Na kokosi Jesu arikophiya, vidzidzini, midzini ama mindani, atu asagika akongo cheteni. Nao achimvoya aaruhusu akongo agute hata dzagbwe ni mutse wa nguwoye ili aphozwe, nao osi arioriguta aphola.

7

Kuhusu mila za Ayahudi (Mathayo 15:1-9)

¹ Siku mwenga Mafarisayo na alimu a Shariya anjina ambao kala ala Jerusalemu, akpwedzakusanyana mbere za Jesu. ² Phapho aona anafundzi a Jesu anarya bila ya kutsukutsa mikono. ³ Mana Mafarisayo na Ayahudi anjina osi nkulunga mila za akare ao; taarya chitu bila ya kutsukutsa mikono vinono. ⁴ Tsona, achiuya kula cheteni taarya chochosi bila kutawaza. Piya kuna mila zanjina ambazo azirisi kula kpwa akare aho kama vira atsukut-savyo miyo ya kuririra na kujitira. ⁵ Phahi, Mafarisayo na alimu a Shariya amuuza Jesu, “Kpwa utu wani anafundzio anavundza mila hurizorichirwa ni akare eh? Mana nyo nkurya bila kutsukutsa mikono.”

⁶ Jesu achiaambira, “Mbavi mu anafiki mwi! Nabii Isaya wagomba kpweli kukuhusuni ariphotabiri ujumbe hinyu kula kpwa Mlungu.

Mana waamba, ‘Atu hinya nkuniogopha na maneno bahi, ela mioyo yao i kure nami.

⁷ Kuniabudu kpwao takuna mana, mana anafundza atu alunge mafundzo ga chibinadamu dza malagizo gangu.’

⁸ “Mwimwi mkuricha shariya za Mlungu na kugbwiririra mila za atu.”

⁹ Jesu achienderera kuaambira, “Mwimwi mnamanya kuricha shariya ya Mlungu chiwerevu ili mlunge mila zenu!

¹⁰ Mana nabii Musa walavya shariya achilagiza, ‘Ishimu sowe na mayoo.’ Na chisha achiamba, ‘Yeyesi alaphizaye ise na nine, ni lazima aolagbwe.’ ¹¹ Ela mwi munaruhusu mutu kuricha avyazie, kpwa kuambira, ‘Cho nricho nacho kpwa

kukuteryani nkachilavya sadaka kpwa Mlungu.’¹² Kpwa hivyo karuhusiwa kuterya ise au nine tsona.¹³ Kpwa kulunga mila zenu mrizophokera kula kpwa akare enu na kuzifundza, munabera malagizo ga Mlungu. Namwi munahenda mambo manji ga kuigana na higo.”

Mambo gamtiyago mutu najisi
(*Mathayo 15:10-20*)

¹⁴ Jesu waiha tsona rira kundi ra atu achiaambira, “Hebu niphundzani vinono mosi, na mmanye ninagokuambirani!¹⁵ Takuna chitu chochosi chiinjiracho ndani ya mutu kula kondze chinachoweza kumtiya najisi. Ela chilacho ndani ndicho chimtiyacho najisi.¹⁶ Ariye na masikiro, naasikire!”*

¹⁷ Bada ya kurichana na hara atu, Jesu wainjira ndani ya nyumba. Himo nyumbani, anafundzie amuuzza mana ya maneno arigogomba.¹⁸ Naye achiauza, “Hata mwimwi piya tamuelewa? Kpwani tammanya kukala chitu chimuinjiracho mutu kula kondze, tachiweza kumtiya najisi?¹⁹ Mana tachimuinjira moyoni, ela chinainjira ndanini na badaye chikanyewe.” (Kpwa kugomba hivyo, Jesu wahalalisha vyakurya vyosi.)

²⁰ Achienderera kuamba, “Maneno mai galago ndani ya mutu ndigo gamtiyago najisi.²¹ Mana kula ndani, moyoni mwa mutu, ndimo asili ya uyi wosi, kpwa mfwano maazo mai, udiya, wivi, kuolaga,²² uzembe, uroho, kuhenda mai, lihandzo, tamaa mbaya, chidzitso, lisengenyo, ngulu, na uzuzu.²³ Uyi wosi hinyu ula moyoni mwa mutu, nao ndio umtiyao mutu najisi.”

Mayo asiyekala Myahudi anaamini
(*Mathayo 15:21-28*)

²⁴ Jesu ariphouka hiko Galilaya, waphiya seemu ya mudzi wa Tiro. Hiko wamenya nyumba mwenga achitaka asimanywe ni atu, ela kayaweza kudzifwitsa.²⁵⁻²⁶ Kpwakala mchetu mmwenga Myunani, yevyalwa Foinike ya Siria, ambaye kala ana mwana mchetu yekala ana pepho, phahi ariphosikira kukala Jesu akedza a pho laloni, wakpwendadzibwaga maguluni pha Jesu.²⁷ Jesu achimuamba, “Richa anache amvune kpwandza, mana si vinono kuhala chakurya cha anache na kuchitsuphira madiya.”²⁸ Ela yuya mchetu achimjibu achiamba, “Ni kpweli Bwana, ela amba madiya nkurya pukupuku zibwagbwazo ni nyo anache.”²⁹ Alafu Jesu achimuamba, “Kpwa sababu

* 7:16 7:16 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 16.

ya maneno uchigogomba, phiya kaya. Pepho akamtu-luka mwanao!" ³⁰ Phahi, waphiya kaya, na ariphofika achimuona mwanawe arere chitandani, pepho kala akam-tophokpwa kare.

Jesu anaphoza bwibwi masito

³¹ Chisha Jesu wauka seemu za midzi ya Tiro na Sidoni, achiphiya avi anauya seemu za ziya ra Galilaya, hadi achi-fika jimbo ra Midzi Kumi. ³² Phahi atu amreha mutu am-baye kala ni bwibwi na masito, achimvoya Jesu amwiikire mikono ili aphole. ³³ Jesu wamuhala achiphiya naye kanda, kure na rira kundi ra atu. Achendamtiya mala ga masikiro, chisha achitsitsa mahe malani, achimguta lilimi. ³⁴ Chisha achilola dzulu mlunguni, achiuyiza mseho, achimuamba, "Efatha," manage ni "Vuguka." ³⁵ Phapho hipho yuya mutu achiandza kusikira na kugomba. ³⁶ Jesu achiaambira hara ariokala hipho asiseme na mutu yeyesi. Ela chila arivyozi kuakahaza, ndivyo arivyozi kutangaza sana. ³⁷ Atu aangalala sana, achiamba, "Mambo achigohenda ni manono sana, mana akahenda asioweza kusikira asikire, na mabwibwi agombe!"

8

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu ne
(*Mathayo 15:32-39*)

¹ Siku yanjina, kundi kulu ra atu rakusanyika phatu tsona, ela achikala taana chakurya. Hipho Jesu waiha anafundzie, achiamba, ² "Naaonera mbazi hinya atu, mana nkakala nao siku tahu, na hivi sambu taana chakurya. ³ Nchiaricha aphiye vyao na ndzala, anaweza kpwendahirika mo njirani, mana anjina ao ala kure." ⁴ Nao achimuamba, "Mutu anawezadze kuarisa atu phano weruni?" ⁵ Achiauza, "Kpwani muna mabofulo mangaphi?" Nao achiamba, "Sabaa."

⁶ Phahi Jesu waambira atu osi asagale. Chisha achi-hala gara mabofulo sabaa na achimshukuru Mlungu. Achigamega-mega, alafu achiapha anafundzie aaganyire atu, nao achienda vivyo. ⁷ Piya akala na ng'onda achache. Phahi Jesu waajaliya, achilagiza aganyirwe atu piya. ⁸ Atu osi arya kumvuna. Bada ya kurya anafundzie achitsola-tsola masaza goodzaza mabweke sabaa. ⁹ Nao atu ariorya kala ni kama elufu ne. Bada ya higo Jesu walagana nao, achiuka. ¹⁰ Phapho hipho wapanda dau phamwenga na anafundzie, achiphiya seemu za Dalimanutha.*

* **8:10** 8:10 Maandishi ganjina ga kare ganaamba Mageda au Magidala.

*Mafarisayo anamuamba Jesu
aonyese dalili*

(Mathayo 16:1-4)

¹¹ Badaye Mafarisayo akpwedzalumbana na Jesu kumhega achili, achimuamba “Uhendere ishara ya chilinje kuonyesa kala uwezoo ula mlunguni.” ¹² Ela Jesu achiuyiza mseho kpwa sonono, achiamba, “Mbona atu a chivyazi hichi analonda ishara? Nakuambirani kpweli kukala atu a chivyazi hichi taandaonyeswa dalili yoyosi.” ¹³ Phahi, waaricha hara atu achipanda dauni tsona, achivuka ng’ambo ya rira ziya.

*Onyo kuhusu mafundzo ga Mafarisayo
na Herode*

(Mathayo 16:5-12)

¹⁴ Anafundzi kala akayala kutsukula mabofulo, ela himo dauni achikala na bofulo mwenga tu. ¹⁵ Jesu achiaonya anafundzie, “Dzimanyirireni na unafiki wa Mafarisayo na wa Herode, ambao ni dza hamira.” ¹⁶ Ela nyo abisha enye kpwa enye achiamba, “Anagomba hivyo kpwa kukala tahuna mabofulo.” ¹⁷ Ela Jesu waamanya agombago, achi-aambira, “Mbona munabisha kuhusu kusakala na mabofulo? Kpwani bado tamdzangbweelewa? Mbona muna mioyo mifu? ¹⁸ Hangbwe muna matso na masikiro, ela tamuona wala kusikira! Kpwani tamtambukira, ¹⁹ wakati nriphomega-mega gara mabofulo matsano na kuaganyira atu elufu tsano? Mwaodzaza kaphu ngaphi za masaza?” Nao achimuamba, “Kumi na mbiri.” ²⁰ Jesu achiauya tsona, “Na nriphomega-mega gara mabofulo sabaa goapha atu elufu ne, mwaodzaza mabweko mangaphi ga masaza?” Nao achimuamba, “Sabaa.” ²¹ Phahi achiaambira, “Na tamdzangbweelewa?”

*Jesu anaphoza chipofu
hiko Bethisaida*

²² Jesu wafika Bethisaida phamwenga na anafundzie. Atu a hiko amrehera chipofu achimvoya Jesu amgute, ili aone. ²³ Jesu wamgbwira mkpwono yuya chipofu, achimphirika kondze ya chidzidzi. Achimtehera mahe matsoni, achimuikira mikono, chisha achimuuya, “Dze, unaweza kuona chitu?” ²⁴ Yuya mutu achilola, achiamba, “Naona atu vurungu-vurungu, avi mihi inanyendeka.” ²⁵ Chisha Jesu wauyira kumuikira mikono matsoni. Naye achikodola matso na uwezowe wa kuona uchimuuyira, achikala

8:11 8:11 Mathayo 12:38; Luka 11:16 **8:12** 8:12 Mathayo 12:39; Luka 11:29

8:15 8:15 Luka 12:1 **8:18** 8:18 Jeremia 5:21; Ezekieli 12:2; Mariko 4:12

anaona chila chitu sawa-sawa. ²⁶ Jesu wamuamba aphiye kpwakpwe kaya mwenga kpwa mwenga, na achimkahaza asiphiye achazunguluka chidzidzini.

*Petero anakubali kukala Jesu
ndiye Yetsambulwa ni Mlungu
(Mathayo 16:13-20; Luka 9:18-21)*

²⁷ Chisha Jesu waphiya phamwenga na anafundzie vidzidzi virivyo phephi na mudzi wa Kaisaria Filipi. Mo njirani, wauza anafundzie, "Atu nkuamba mino ni ani?" ²⁸ Nao achimuamba, "Anjina nkuamba u Johana M'batizadzi, anjina nkuamba u Elija na anjina nkuamba u mmwenga wa manabii." ²⁹ Jesu achiaua, "Dze, mwino, munaamba mino ni ani?" Petero achimuamba, "Uwe ndiwe Masihi."† ³⁰ Phahi Jesu waakahaza sana asimuambire mutu yeyesi kuhusu habarize.

*Jesu anatabiri kuhusu kugaya
na chifoche
(Mathayo 16:21-28; Luka 9:22-27)*

³¹ Jesu achiandza kuafundza anafundzie, waamba, "Ni lazima Mutu Yela Mlunguni ateswe na akahalwe ni vilongozi a Chiyahudi, na akulu a alavyadzi-sadaka, na alimu a Shariya na aolagbwe ela siku ya hahu andafufulwa." ³² Waambira anafundzie mambo higa ching'ang'a. Hipo Petero wamuhala Jesu kanda achendaandza kudemurira. ³³ Phahi Jesu achigaluka, achialola anafundzie, achimdemurira Petero achiamba, "Hebu niukira, Shetani wee! Maazogo ni ga chibinadamu bahi, sigo ga chimlungu."

³⁴ Chisha achiiha kundi ra atu na anafundzie, achiaambira, "Yeyesi amenzaye kukala mfuasi wangu ni lazima ariche njiraze, akale tayari kugaya kpwa kutsukula msalabawe, na anilunge. ³⁵ Mana yeyesi ndiyelonda kuokola maishage himu duniani andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani kpwa sababu yangu na kpwa sababu ya kutangazira atu habari zangu,‡ andagaokola. ³⁶ Mana indafwahani mutu achiphaha utajiri wosi wa dunia ndzima, ela roho ye yiangamike? ³⁷ Ama mutu anaweza kulavya chitu chani chikale badili ya uzima? ³⁸ Phundzani mwimwi atu ayi a chivyazi hichi msiokala aaminifu. Mmanyeye kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakpwedza phamwenga na malaika,

8:28 8:28 Mariko 6:14-15; Luka 9:7-8 **8:29** 8:29 Johana 6:68-69 † **8:29** 8:29 Masihi manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **8:34** 8:34 Mathayo 10:38; Luka 14:27 **8:35** 8:35 Mathayo 10:39; Luka 17:33; Johana 12:25 ‡ **8:35** 8:35 Chiyunani chinaamba, kpwa ajili ya injili.

na utukufu ulao kpwa Baba. Mutu yeyesi ndiyenionera waibu, na kuonera haya maneno gangu wakati hinyu, nami nindamuonera haya wakati ndiphokpwedza.”

9

1 Jesu waenderera kuaambira anafundzie, “Nakuambirani kpweli, phapha phana anjina ambao taandafwa hadi auone ufalume wa Mlungu ukedza kpwa nguvu.”*

Jesu anagaluka sura

(Mathayo 17:1–13; Luka 9:28–36)

2 Bada ya siku sita, Jesu wauka na Petero, Jakobo na Johana, achiambuka nao mwango mure ili akakale machiyao. Ariphokala hiko mwangoni, mwiri wa Jesu wagaluka mbere yao. 3 Nguwoze zang’ala sana zichikala nyereru hali ya kukala takuna mutu awezaye kuzifula dza hivyo. 4 Phapho hipho Elija na Musa achiatsembukira, achikala anabisha na Jesu. 5 Chisha Petero achimuamba, “Mwalimu, ni vinono swiswi kukala hipha. Phahi baha hudzenge vibanda vihahu. Chimwenga chako, cha phiri cha Musa, na cha hahu cha Elija.” 6 Petero achikala kana ra kugomba mana iye na hara ayae atishirwa sana. 7 Chisha phatserera ingu richiabwiningiza, na kuchituluka sauti kula himo inguni ichiamba, “Hiyu ni mwanangu nimmendzaye sana. Muogopheni!” 8 Phapho hipho hara anafundzi aphelephesa chila phatu, ela taonere mutu wanjina yeyesi ela Jesu macheye.

9 Na wakati kala anatserera kula mwangoni, Jesu waakahaza asimuambire mutu yeyesi mambo achigogaona, hadi iye, Mutu Yela Mlunguni, ndiphofufuka. 10 Phahi, agbwira lagizo hiro, ela achikala anadziuza, “Mana ya kufufuka nini?” 11 Nao achimuza, “Mbona alimu a Shariya anaamba ati ni lazima Elija edze kpwandza?” 12 Naye achiamba, “Ni kpweli Elija ni lazima edze kpwandza atayarishe chila chitu. Hata hivyo kpwa utu wani yaandikpwa kukala ni lazima mimi, Mutu Yela Mlunguni, niteswe sana na kukahalwa? 13 Ela nakuambirani kukala Elija wakpwedza kare, na nyo atu achimgbwayisa vira arivyolonda, dza maandiko gaambavyo kumuhusu.”

Jesu anaphoza barobaro wa pepho

(Mathayo 17:14–21; Luka 9:37–43a)

* **9:1** 9:1 Chiyunani chinaamba, kabila ya kuona ufalume wa Mlungu ukedza na uwezo mkpwulu. **9:2** 9:2 2 Petero 1:17–18 **9:7** 9:7 Mathayo 3:17; Mariko 1:11; Luka 3:22 **9:11** 9:11 Malaki 4:5; Mathayo 11:14

¹⁴ Jesu na hara anafundzi ahahu ariphofika kura kala kuna anafundzi ayawao, aona kundi kulu ra atu hipho. Na alimu anjina a Shariya akala analumbana nao. ¹⁵ Rira kundi ra atu ririphomuona Jesu, osi aangalala, chisha achimzorera kpwendamlamusa. ¹⁶ Jesu achiauza, "Mnalumbana nao chisa nini?" ¹⁷ Mutu mmwenga kula mo kundini wamuamba, "Mwalimu, nkakurehera mwanangu barobaro, ana pepho yemuhenda bwibwi. ¹⁸ Chila achigbwirwa ni hiye pepho, nkum'bwaga akatuluka fulo ra mromo, akasaga meno na kudina mwiri mzima. Nkaambira anafundzio amtuluze hiyu pepho ela akashindwa." ¹⁹ Jesu ariphosikira hivyo, waamba, "Mwi atu msiomkuluphira Mlungu! Ndakala namwi hadi rini? Nindakuvumirirani hadi rini? Hebu mreheni ye mwanache."

²⁰ Phahi amphirika yuya mwanache kpwa Jesu. Na phapho hipho pepho ariphomuona wam'bwaga yuya mwanache na achimtiya chifwafwa. Yuya mwanache wagbwa achigalagala na achituluka fulo ra mromo. ²¹ Jesu achimuza ise wa yuya mwanache, "Mambo gano gamuandza rini?" Naye achiamba, "Hangu wanachewe. ²² Mara nyinji hiye pepho nkum'bwaga mohoni au madzini ili amuolage. Phahi ichikala unaweza kuhenda chochosi, huonere mbazi na huuterye!" ²³ Achiamba, "Hangbwe ichikala ninaweza! Chila chitu chinawezekana kpwa mutu aaminiye." ²⁴ Phapho hipho yuya ise wa mwanache wakota kululu achiamba, "Naamini! Ela niterya niamini zaidi."

²⁵ Jesu ariphoona kundi kulu ra atu rinaenjerezeka zaidi, wamdemurira yuya pepho, achiamba, "Uwe pepho yemuhenda bwibwi na masito hiyu mwanache, nakulagiza umtuluke na usimuuyire tsona!" ²⁶ Hipho yuya pepho wakota kululu, achim'bwaga yuya mwanache na achimuhenda afurukute sana alafu achimtuluka. Yuya mwanache achizimiya, hata anji aho achiamba, "Akafwa." ²⁷ Ela Jesu achimgbwira mkpwono achimuunula, naye yuya mwanache achiima.

²⁸ Phahi, Jesu ariphoinjira nyumbani, anafundzie achimuza wakati kala a machiyao, "Kpwa utu wani swino tahuwezere kumtuluzi yuya pepho?" ²⁹ Naye achiamba, "Aina hino ya pepho taiweza kutuluka isiphokala kpwa kufunga na kuvoya bahi."

*Jesu anagomba tsona
kuhusu chifoche*

(Mathayo 17:22-23; Luka 9:43-45)

³⁰ Jesu na anafundzie auka hipho, na ariphokala anaphiya, atsupira seemu za Galilaya. Jesu kayamendza

atu amanye kura ariko, ³¹ kpwa mana kala anafundza anafundzie. Wagomba achiamba, “Wakati ukafika mimi, Mutu Yela Mlunguni, niyalaviwa kpwa anadamu ambao andaniolaga. Ela siku ya hahu bada ya kuolagbwa, ndafufuka.” ³² Ela hara anafundzie taelewere mana ya mambo higo, na achiogofha kumuza.

Ni ani mkpwulu kuriko osi?

(Mathayo 18:1–5; 20:26–27; Luka 9:46–48)

³³ Phahi aphiya Kaperinaumu. Na Jesu ariphokala akainjira nyumbani, waauza anafundzie, “Che munalumbana nani kura njirani?” ³⁴ Ela nyo achinyamala, mana himo njirani kala analumbana kuhusu ndiyekala mkpwulu kahi yao. ³⁵ Phahi bada ya Jesu kusagala, waiha hara anafundzi kumi na airi achiaambira, “Mutu achilonda kukala wa kpwandza ni lazima akale wa mwisho na akale mtumishi wa osi.” ³⁶ Chisha achigbwira mkpwono mwanache mdide, achimuimisa mbere zao. Achimuika chifuwani alafu achiaambira, ³⁷ “Mutu yeyesi ndiyemkaribisha mwanache dza hiyu kpwa sababu yangu, ananikaribisha mimi. Na kanikaribisha mimi bahi, ela anamkaribisha hiye ariyenihuma.”

Asiyehupinga ni myawehu

(Luka 9:49–50)

³⁸ Johana achimuamba, “Mwalimu, hwamuona mutu anahumira dzinaro kutuluza pepho, naswi huchimkahaza, kpwa kukala siye myawehu.” ³⁹ Ela Jesu achiaambira, “Msimzuwiye, mana takuna awezaye kuhenda vilinje kpwa uwezo wangu, chisha phapho akagomba mai kunihusu. ⁴⁰ Mana mutu ambaye kahupinga, manyani ni myawehu. ⁴¹ Mutu yeyesi ndiyekuphani chikombe cha madzi ga kunwa kpwa sababu mu atu a Masihi,† nakuambirani kpweli andatuzwa.”

Mambo gatiyago mutu dambini

(Mathayo 18:6–9; Luka 17:1–2)

⁴² Jesu waenderera kugomba achiamba, “Shakare yeyesi ndiyehenda mmwenga wa hano adide anikuluphirao kuhenda dambi; mutu hiye baha afungbwe lala kulu singoni akatsuphiwe ndani ya bahari. ⁴³ Na mkpwonoo uchikuhenda uhende dambi, ukate. Mana ni baha uinjire uzima wa kare na kare na mkpwono mmwenga, kuriko

9:34 9:34 Luka 22:24 **9:35** 9:35 Mathayo 20:26–27; 23:11; Mariko 10:43–44; Luka 22:26 **9:37** 9:37 Mathayo 10:40; Luka 10:16; Johana 13:20 **9:40** 9:40 Mathayo 12:30; Luka 11:23 **9:41** 9:41 Mathayo 10:42 † **9:41** 9:41 Chiyunani chinaamba Masihi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **9:43** 9:43 Mathayo 5:30

kukala na mikonoyo miiri na utsuphiwe moho wa kare na kare usiozimika.‡ 45 Na chigulucho chichikuhenda uhende dambi, chikate. Mana ni baha uinjire uzima wa kare na kare na chigulu chimwenga, kuriko kukala na magulugo mairi chisha utsuphiwe kuzimu. 47 Na dzitsoro richikuhenda uhende dambi, risokole! Ni baha kuinjira ufalume wa Mlungu na tsongo, kuriko kukala na matsogo mairi na utsuphiwe kuzimu. 48 Hiko atu andariwa ni mabulu ambago tagafwa, na andaochwa ni moho usiofwa. 49 Chila mmwenga andasafishwa na moho, dza viratu chakurya chitiywavyo munyu. 50 Munyu ni mzuri, ela uchibanangika taufwaha na tauweza kuhendwa ukafwaha tsona. Kpwa hivyo kundi renu rikale dza munyu, yani mdinise kuishi na amani na ayawenu.”

10

*Jesu anafundza kuhusu kulólana
na kurichana
(Mathayo 19:1-12; Luka 16:18)*

1 Alafu Jesu wauka achiphiya seemu ya Judea, ng’ambo ya Muho wa Joridani. Atu madiba-madiba amlunga tsona, naye achiafundza kama vyokala tabiyaye. 2 Hipo, Mafarisayo anjina akpwendamuza ili kumhega achili, achiamba, “Dze, shariya inamruhusu mutu kumricha mchewe?” 3 Naye achiamba, “Kpwani Shariya za Musa zinaambadze?” 4 Nao achiamba, “Musa waruhusu mlume amuphe mchewe cheti cha talaka na amriche.” 5 Jesu achiamba, “Musa wakuandikirani shariya iyo kpwa sababu ya mioyo yenu mifu. 6 Ela hangu dunia iumbwe, ‘Mlungu waumba mlume na mchetu.’ 7 ‘Kpwa sababu hiyo, mlume andaricha ise na nine, agbwirane na mchewe, 8 nao osi airi andakala mwiri mmwenga.’ Phahi atu hinyo si airi tsona ela ni mwiri mmwenga. 9 Kpwa hivyo ariounganishwa ni Mlungu, mwanadamu asiatenganishe.”

10 Badaye, ariphokala ndani ya nyumba, anafundzie amuza tsona dzulu ya dzambo hiri. 11 Naye achiaambira, “Mutu arichaye mchewe akalóla mchetu wanjina, nkukala anazinga. 12 Na mchetu arichaye mlumewe na akalólwa ni mutu wanjina, nkukala anazinga.”

‡ 9:43 9:43 Vitabu vyanjina vya kare vina misitari ya 44 na 46, ambayo ni sawa na msitari wa 48. 9:47 9:47 Mathayo 5:29 9:48 9:48 Isaya 66:24 9:50 9:50 Mathayo 5:13; Luka 14:34-35 10:4 10:4 Kumbukumbu 24:1-4; Mathayo 5:31 10:6 10:6 Mwandzo 1:27; 5:2 10:7 10:7 Mwandzo 2:24 10:11 10:11 Mathayo 5:32; 1 Akorintho 7:10-11

Jesu anajaliya anache adide
(Mathayo 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Atu amrehera Jesu anache adide ili aagute na kuajaliya, ela anafundzie achiademurira hara atu. ¹⁴ Aripoona hivyo, wareya sana achiaambira, "Aricheni hinyo anache adide edze kpwangu, wala msiazuwiye, mana ufalume wa Mlungu ni wa anache dza hinya. ¹⁵ Nakuambirani kpweli, mutu asiyekuluphira ufalume wa Mlungu dza mwanache akuluphiravyo ise, kandauinjira." ¹⁶ Chisha waakusanya phakpwe chifuwani, achiabandikira mikono kpwa kuajaliya.

Mutu tajiri
(Mathayo 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷ Jesu aripokala anaandza kuuka, mutu mmwenga wamtzolokera mairo achimgbwerera maguluni, achimuuzwa, "Mwalimu mnono, nihendedze mino ili Mlungu aniphe uzima wa kare na kare?" ¹⁸ Jesu achimuamba, "Kpwa utu wani unaniiha mnono? Takuna ariye mnono isiphokala Mlungu macheye. ¹⁹ Avi unamanya malagizo ga Mlungu: 'Usiolage, usizini, usiye, usizige myao na dzambo ra handzo, usichenge, tsona muishimu sowe na mayoo.' " ²⁰ Yuya tajiri achimuamba, "Mwalimu, higo gosi nágalunga hangu wanache wangu." ²¹ Jesu achimlola na achimendza. Chisha achiamba, "Ukaphungukirwa ni chitu chimwenga tu. Phiya ukaguze chila chitu urichonacho, na pesaze ukaziganyire achiya, nawe undakala na akiba hiko mlunguni. Chisha ndzo unilunge." ²² Yuya tajiri ariphosikira higo wasononeka, achiphiya vyakpwe na kureya, mana kala ana mali nyinji.

²³ Jesu waalolato hara anafundzie osi, chisha achiambira, "Indakala vigumu sana tajiri kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu." ²⁴ Nao anafundzie aangalazwa ni manenoge. Achiaambira tsona, "Anangu, indakala vigumu sana* kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu! ²⁵ Ni rahisi zaidi ngamia kutsapira na tundu ya sindano kuriko tajiri kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu." ²⁶ Anafundzie achiangalala achiuzana, "Pho sambini ni ano ani ambao anaweza kuokolwa?" ²⁷ Ela Jesu waalolato na achiamba, "Dzambo hiri tariwezekana kpwa anadamu, ela kpwa Mlungu ni chitu chidide. Kpwa Mlungu chila chitu chinawezekana."

10:15 10:15 Mathayo 18:3 **10:19** 10:19 Kutsama 20:12-16; Kumbukumbu 5:16-20 * **10:24** 10:24 Vitabu vyanjina vya kare tavina seemu hino: kpwa hara ambao anaona utajiri wao undaakola.

28 Petero achimuuzwa, “Dze swino? Kpwani hwaricha vitu vyehu vyosi huchikulunga hukale anafundzio!” 29 Jesu achiamba, “Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi arichaye mudziwe ama ndugu alume na achetu, ise ama nine, anae, ama minda kpwa sababu yangu na kpwa sababu ya kutangazira atu habari zangu,† 30 andaphaha kano gana zaidi. Himu duniani andaphaha midzi, ndugu alume na achetu, mayo, ana na minda. Ela andateswa piya. Na wakati wedzao andaphaha uzima wa kare na kare. 31 Ela anji ambao ni a kpwandza andakala a mwisho, na anji a mwisho andakala a kpwandza.”

*Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche
(Mathayo 20:17-19; Luka 18:31-34)*

32 Phahi, aenderera na charo chao cha kuphiya Jerusalem, na Jesu wakala mbere anaalongoza. Hara anafundzi achitezeka na atu ariomlunga-lunga achitishirwa. Tsona Jesu wahala hara anafundzi kumi na airi achiphiya nao njama, na kuaambira gara ambago andahenderwa. 33 “Phundzani, vivi hunaphiya Jerusalem, ambako mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindalaviwa kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya, nao andaniamula kuolagbwa. Chisha andanilavya kpwa atu ambao sio Ayahudi. 34 Nao andanizemerera, andanitehera mahe, andanichapa viboko na kuniolaga. Ela bada ya siku tahu nindafufuka.”

*Jakobo na Johana anamvoya Jesu
aaphe vyeo
(Mathayo 20:20-28)*

35 Jakobo na Johana anangbwa a Zebedayo, amlunga Jesu achendamuamba, “Mwalimu, hunalonda huuhendere chitu chochosi ndichokuvoya.” 36 Naye achiauzwa, “Mnalonda nikuhendereni utu wani?” 37 Nao achimuamba, “Wakati uchitawala, hunakuvoya mmwenga asagale uphandeo wa kulume na wanjina uphandeo wa kumotso.” 38 Ela achi-aambira, “Tammanya mvoyaro. Dze, munaweza kuvu-mirira mateso ambago gandaniphaha? Hebu munaweza kugaya dza vivyo ndivyogaya mimi?” 39 Nao achimuamba, “Hunaweza.” Achiaambira, “Mateso ndigophaha, namwi mundagaphaha, na mundagaya dza vivyo ndivyogaya. ‡ 40 Ela kusagala uphande wangu wa kulume au wa kumotso

† 10:29 10:29 Chiyunani chinaamba, kpwa ajili ya injili. 10:31 10:31 Mathayo 20:16; Luka 13:30 10:38 10:38 Luka 12:50 ‡ 10:39 10:39 Maandiko ganjina ganaamba, “Dze, munaweza kunwerera chikombe ndichochinwerera au kubatizwa kama ndivyobatizwa?” Nao achijibu “Hunaweza.” Jesu achiaambira, “Chikombe ndichonererwa mundachinererwa kpweli, na mundabatizwa kama ndivyobatizwa.”

siyo kazi yangu kupanga. Dzambo hiro andahewa hara ambao aikirwa kare.”

⁴¹ Hara anafundzi kumi ariphosikira hivyo, aandza kureyera Jakobo na Johana. ⁴² Ela Jesu waiha anafundzie na achiaambira, “Mnamanya kukala atawala a himu duniani nkuatawala atu aho chinguvu-nguvu, na hinyo vilongozi nkuatawala atu aho na uwezo wao. ⁴³ Ela kpwenu mwimwi taindakala hivyo. Amendzaye kukala mkpwulu ni lazima akale mtumishi wa ayae, ⁴⁴ na amendzaye kukala wa kpwandza kahi yenu, ni lazima akale mtumwa wa osi. ⁴⁵ Mana, ye Mutu Yela Mlunguni, kedzere kuhumikirwa, ela wakpwedzahumikira na alavye uzimawe ukale mzamana wa kukombola atu anji.”

*Jesu anaphoza chipofu
aihwaye Batimayo
(Luka 18:35-43)*

⁴⁶ Jesu na anafundzie atsupira mudzi wa Jeriko. Ariphokala anauka mudzi hinyo phamwenga na kundi kulu ra atu, chipofu, yehwa Batimayo (manage ni mwana wa Timayo), kala asegere kanda-kanda ya barabara anavoya-voya. ⁴⁷ Phahi hiye Batimayo, ariphosikira kukala Jesu wa Nazareti a pho phephi, waandza kukota kululu achiamba, “Jesu, Mwana wa Daudi, § nionera mbazi!” ⁴⁸ Atu anji andemurira anyamale, ela ye achizidi kukota kululu, “Jesu, Mwana wa Daudi, nionera mbazi!” ⁴⁹ Jesu ariphosikira waima achiamba, “Muiheni.” Phahi, atu amuiha yuya chipofu, achimuamba, “Dziphe moyo! Unuka, anakuiha.” ⁵⁰ Naye wabwaga nguwoye ya tadzi, aching’oka, achiphiya kpwa Jesu. ⁵¹ Jesu achimuuzi, “Unalonda nikuhendereni?” Yuya chipofu achimuamba, “Mwalimu, navoya nione.” ⁵² Jesu achimuamba, “Kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola, kpwa hivyo phiya salama.” Phapho hipho yuya chipofu achikala anaona, na achimlunga-lunga Jesu.

11

*Jesu anainjira Jerusalemu
(Mathayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Johana 12:12-19)*

¹ Jesu na anafundzie ariphofika phephi na Jerusalemu afika Bethifage na Bethania, ko Mwango wa Mizaituni. Midzi iyo kala i phephi na Jerusalemu. Hipho Jesu wahuma anafundzie airi, ² achiaambira, “Phiyani hinyo mudzi wa

10:42 10:42 Luka 22:25-26 **10:43** 10:43 Mathayo 23:11; Mariko 9:35; Luka 22:26 § **10:47** 10:47 Manage ni chivyazi cha Mfalume Daudi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue.

pho mbere, na mchiinjira tu mundaona mwana punda akafungbwa, naye kadzangbwepandwa ni mutu. Mvuguleni mumrehe. ³ Na mutu ndiyekuuzani, 'Mnayeni ye mwana punda, mbona munamvugula?' Muambeni, 'Bwana ana haja naye na achimala andamuuyiza mara mwenga.' "

⁴ Phahi aphiya na achendakuta mwana punda akafungbwa mryangoni phatu phereru. Aripbokala anamvugula, ⁵ atu ariokala aimire phephi aauza, "Mnahendadze! Mbona munamvugula ye mwana punda?"

⁶ Nao achigomba viratu arivyolagizwa ni Jesu; na atu achiarichira aphiye vyao. ⁷ Aripbokomrehera Jesu yuya mwana punda, ahandika nguwo zao dzuluye, naye achipanda achisagala. ⁸ Atu anji ahandika nguwo zao barabarani, na anjina achihandika makandza ga mitende ambago kala akagakata mo mindani.* ⁹ Phahi ariokala mbere na ariokala nyuma osi akota kululu achiamba: "Mlungu naatogolwe!"

"Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!"

¹⁰ "Naujaliwe ufalume wedzao wa baba Daudi!"

"Mlungu ariye dzulu mlunguni naatogolwe!"

¹¹ Jesu aripbokofika Jerusalemu, wakpwendamenya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Bada ya kulola chila chitu, kpwa vira kala kukatswa waphiya vyakpwe Bethania phamwenga na anafundzie kumi na airi.

Jesu analani muhi wa mtini

(Mathayo 21:18-19)

¹² Siku ya phiriye, Jesu aripbokokala anaaya kula Bethania, kala ana ndzala. ¹³ Waona muhi uihwao mtini kure chidide, uriokala na makodza, achiaphuka kpwendalola ichikala wavyala. Ela aripbokofika hipho wakuta makodza mahuphu, mana kala sio msimu wa tini. ¹⁴ Alafu waulani hura muhi achiamba, "Atu taandarya matundago tsona bii!" Na anafundzie achisikira gara maneno.

Jesu anazoresa achuuzi

kula ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

(Mathayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Johana 2:13-22)

¹⁵ Jesu aripbokofika Jerusalemu, wamenya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na achiandza kuzoresa atu ariokala anahenda bishara mo ndani. Achipendula-pendula meza za hara okala anabadilisha pesa na vihi vya hara okala anaguza njiya, ¹⁶ wala kayamruhusu mutu yeyesi kutikanya na

* **11:8** 11:8 Ayahudi ahenda hivyo kuonyesa ishima yao kpwa mutu muhimu, ama kuonyesa ushindi wakati mfalume anaaya kula vihani. **11:9** 11:9 Zaburi 118:25-26

chitu cha kuguza mura ndani. ¹⁷ Alafu achiafundza hara atu, “Maneno ga Mlungu gaandikpwa, ‘Nyumba yangu indaihwa nyumba ya mavoyo kpwa atu a mataifa gosi.’ Ela mwino munaihenda kukala mwamdzifwitso wa aivi!” ¹⁸ Akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya ariphosikira higo aendza njira ya kumuolaga. Mana amuogopha, kpwa sababu kundi kulu ra atu kala rikaangalazwa ni mafundzoge. ¹⁹ Dziloniye, Jesu na anafundzie auka mudzi hinyo.

Fundzo kuhusu hura muhi wa mtini
(Mathayo 21:20–22)

²⁰ Ligundzure Jesu na anafundzie ariphokala anaphiya Jerusalemu aona hura muhi wa mtini ukanyala wosi hadi mizi. ²¹ Petero achitambukira, achimuamba, “Mwalimu, lola! Hura mtini urio ulani dzana, ukanyala.” ²² Jesu achi-ajibu achiamba, “Mkuluphireni Mlungu. ²³ Nakuambirani kpweli, mutu anaweza kuuambira mwango hinyu, ‘Ng’oka ukadzitiye baharini.’ Mutu hiye achikuluphira bila wasi-wasi kukala go agombago gandakala, naye Mlungu andamuhendera. ²⁴ Kpwa hivyo, nakuambirani chochosi ndichomvoya Mlungu, kuluphirani kukala mkachiphokera, namwi mundachiphaha. ²⁵ Na muimapho kuvoya, na phana mutu yeyesi ariyekukoserani, mswameheni kpwandza, ili Sowe yenu ariye mlunguni piya aswamehe makosa genu.” ²⁶ Ela ichikala tamundaaswamehe, phahi Sowe yenu ariye mlunguni kandaswamehe makosa genu.†

Jesu anauzwa kuhusu uwezowe
(Mathayo 21:23–27; Luka 20:1–8)

²⁷ Jesu na anafundzie auya tsona Jerusalemu, na achendainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Jesu ariphokala ananyendeka himo, akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a Shariya, na vilongozi anjina a Chiyahudi amlunga, ²⁸ achendamuuza, “We, gano unagogahenda, unahenda kpwa uwezo wa ani? Ni ani yekupha uwezo huno wa kuhenda mambo higa?” ²⁹ Achiaambira, “Nindakuuzani swali, mchinijibu, nami nindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani. ³⁰ Niambirani, uwezo wa Johana wa kubatiza, wala kpwa Mlungu hebu wala kpwa atu?” ³¹ Phahi aphiya njama, achendabisha enye kpwa enye, achi-amba, “Huchiamba, ‘Wala mlunguni,’ andahuamba, ‘Sambi mbona tamyamkuluphira?’ ³² Na tahuweza kuamba, ‘Wala kpwa atu.’ ” (Agomba hivyo kpwa sababu aogopha

11:17 11:17 Isaya 56:7; Jeremia 7:11 **11:23** 11:23 Mathayo 17:20; 1 Akorintho 13:2 **11:25** 11:25 Mathayo 6:14–15 † **11:26** 11:26 Vitabu vyanjina vya kare tavana msitari wa 26.

kuphaha tabu, mana atu osi akubali kukala Johana kala ni nabii kpweli.) ³³ Phahi amuamba Jesu, "Tahumanya." Naye achiaambira, "Wala nami sindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani."

12

Ndarira ya akurima ayi

(Mathayo 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Chisha Jesu wahumira ndarira kugomba na hara vilongozi a Chiyahudi. Achiaambira, "Kpwakala na mutu mmwenga yephanda mizabibu mwakpwe mundani. Achizungulusira lichigo, achitsimba phatu pha kuminyira zabibu, na piya achidzenga uringo. Chisha hura munda achiukodishira akurima, naye mwenye achiphiya tsi yanjina. ² Wakati wa kuvuna zabibu uriphofika, yuya mchina-munda wahuma mtumishiwe aphiye kpwa hara akurima ariokodisha mundawe, ili akahewe fungure ra mavuno. ³ Hara ariokodi achimgbwira yuya mtumishi, achimpiga, na achimuuyiza mikono mihuphu. ⁴ Alafu mchina-munda wahuma mtumishi wanjina. Nao hara ariokodisha hura munda, ampiga, achimlumiza chitswa na achimuhenda mambo ga waibu. ⁵ Chisha, mchina-munda wahuma mtumishi wanjina ambaye amuolaga, na tsona achiagayisa anjina dza vivyo, kuapiga na anjina kuaolaga.

⁶ "Sambi wasala na mutu mmwenga bahi; mutu hiye kala ni mwanawe ammendzaye sana. Phahi wamuhuma kpwa hara akurima, achifikiri achiamba, 'Hakika hiyu andamuishimu, mana ni mwanangu.' ⁷ Ela hara akurima aambirana, 'Hiyu ni mwanawe ndiyemrisi, phahi nahumuolageni ili huno munda ukale wehu.' ⁸ Phahi amgbwira, achimuolaga, na achimtsupha kondze ya hura munda wa mizabibu.

⁹ "Dze! Ye mchina-munda achedza, andahendadze? Andakpwedzaolage hara akurima, na hura munda aukodishe akurima anjina. ¹⁰ Hakika mnamanya Maandiko higa ga Mlungu gaambago:

'Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.

¹¹ Mwenyezi Mlungu ndiye yehenda dzambo hiri,
naro huchirilola rinahuangalaza.' "

¹² Phahi hara vilongozi a Chiyahudi amanya kukala akagomba ndarira iyo kuonyesa kala aho ndio akurima ayi ariokodisha hura munda. Kpwa hivyo alonda kumgbwira

Jesu kpwa nguvu ili amutiye jela. Ela amricha, nao achiphiya vyao, mana aogopha rira kundi ra atu.

*Jesu anajibu swali
kuhusu kuripha kodi*

(Mathayo 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³ Mafarisayo anjina, na atu a chikundi cha Herode, ahumwa ni vilongozi a Chiyahudi akamuuze Jesu maswali kumhega achili. ¹⁴ Amuuzza, “Mwalimu, hunamanya kukala uwe u mutu muaminifu, kulunga maoni ga atu mana cheo si chochosi kpwako. Tsona unafundza kpweli kuhusu Mlungu alagizago. Dze, shariya zehu zinahuruhusu kuripha kodi kpwa Kaisari, mtawala wa Chirumi? Huriphe hebu husiriphe?”* ¹⁵ Ela Jesu wamanya lengo rao ra kpweli, achiamba, “Mbona munanipima achili? Hebu, nireherani pesa ya Chirumi, nami nindakuambirani.” ¹⁶ Ariphomupha hira pesa, Jesu achiuza, “Sura na dzina ni ra ani?” Nao achimuamba, “Ni vya Kaisari.” ¹⁷ Ndipho achiaambira, “Phahi, vya Kaisari mupheni Kaisari, na vya Mlungu, mupheni Mlungu.” Jibu hiri raangalaza hara atu.

*Jesu anauzwa kuhusu atu kufufulwa
(Mathayo 22:23-33; Luka 20:27-40)*

¹⁸ Siku mwenga Jesu watsolokerwa ni Masadukayo anjina. Nao Masadukayo ni kundi ra Ayahudi asioamini kukala atu achifwa andafufuka. Phahi achimuamba, ¹⁹ “Mwalimu, Musa wahuandikira kpwenye Shariya kukala, mutu achifwa na achikala karichire mwana, nduguye ni lazima ahale ufwa hiye gungu, na amvyarire ana yuya mufwa. ²⁰ Hipho kare kpwahenda ndugu sabaa. Wa mwanzo walóla mchetu, na ariphofwa karichire ana. ²¹ Mdidewe achihala ufwa yuya gungu, naye achifwa bila kuricha ana. Dzambo hiro rakala vivyo na ndugu wa hahu. ²² Osi sabaa alóla hiyu gungu ela afwa osi bila kuricha mwana. Mwisho, yuya mchetu naye piya wafwa. ²³ Dze, siku ndiphofufulwa atu, yuya mchetu andakala mkpwaza ani? Mana ndugu osi sabaa amlóla.”

²⁴ Ela Jesu waambira, “Makosa genu nkukala tammanya Maandiko wala uwezo wa Mlungu. ²⁵ Atu ndiphofufuka andakala dza malaika hiko mlunguni ambao taalóla wala

* **12:14** 12:14 Muhego wao wakala hinyu: ichikala angejibu ndiyo, angevundza shariya za Chiyahudi ambazo zinakahaza kuripha kodi kpwa atu asiokala Ayahudi. Angerema kukala atu asiriphe kodi, atu a chikundi cha Herode angephaha nafwasi ya kumshitaki kpwa mkpwulu wa Chirumi, mana chikundi hicho kala chinaunga mkpwono utawala wa Chirumi. **12:18** 12:18 Mahendo 23:8 **12:19** 12:19 Kumbukumbu 25:5

taalólwa. ²⁶ Mwasoma vitabu vya Musa ela tamdzangbwe-
 manya kukala atu andafufulwa! Seemu ihusuyo chira chit-
 saka chokala chinaaka moho, Mlungu wamuamba Musa,
 'Mimi ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.'[†]
²⁷ Kpwa hivyo, iye ni Mlungu wa atu hinyo dzagbwe afwa
 kare. Higa ganaonyesa kukala afwadzi kpwakpwe achere
 moyo. Mwimwi Masadukayo munakosera sana."

Shariya muhimu

(Mathayo 22:34–40; Luka 10:25–28)

²⁸ Mwalimu mmwenga wa Shariya watsoloka na
 achisikira Jesu na Masadukayo anashindana kuhusu
 mambo ga kufufulwa. Aripheona Jesu akaajibu vinono,
 wadzituluza, achimuza, "Kulengana na shariya zosi za
 Mlungu ni iphi ya muhimu kuriko zosi?" ²⁹ Jesu wajibu
 achiamba, "Ya muhimu zaidi ni hino: 'Phundzani mwimwi
 Aiziraeli! Mwenyezi Mlungu wehu, Mwenyezi Mlungu
 ni mmwenga. ³⁰ Mmendzeni Mwenyezi Mlungu, Mlungu
 wenu na mioyo yenu yosi, na roho zenu zosi, na achili zenu
 zosi na mkpwotse wenu wosi.' ³¹ Na ya phiri inaamba,
 'Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.' Takuna
 shariya muhimu zaidi kuriko hizi."

³² Yuya mwalimu wa Shariya wamuamba Jesu, "Mwalimu
 u sawa, ukagomba kpweli kuamba Mlungu ni mmwenga,
 wala takuna wanjina isiphokala iye. ³³ Kpwa kpweli ni
 lazima mutu amendze Mlungu na moyowe wosi, na roho
 yosi, na achilize zosi na mkpwotse wosi, na umendze
 myao dza vyo udzimendzavyo mwenye. Na kulunga
 mambo higa ni muhimu zaidi kuriko kulavya sadaka zosi
 za nyama na za kuocho nyama mzima kama hutakpwavyo
 ni Shariya."

³⁴ Jesu aripheona kukala hiyu mutu akagombato, wa-
 muamba, "Uwe kukure na ufalume wa Mlungu." Bada ya
 higo atu osi aogopha kumuza swali rorosi.

Swali dzulu ya Yetsambulwa ni Mlungu

kuokola atu

(Mathayo 22:41–46; Luka 20:41–44)

³⁵ Jesu aripheona anafundza muhalani, muhala wa
 Nyumba ya Kuvoya Mlungu, wauza, "Kpwani alimu a
 Shariya a sawa achiamba Masihi[‡] ni chivyazi cha Mfalume

12:26 12:26 Kutsama 3:6 † **12:26** 12:26 Ndani ya Chitabu cha Kutsama
 3:6 na 3:15, Mlungu wamuambira Musa maneno higa miaka minji ambapho
 Burahimu, Isaka na Jakobo kala akafwa kare. **12:29** 12:29 Kumbukumbu
 6:4–5 **12:31** 12:31 Alawi 19:18 **12:32** 12:32 Kumbukumbu 4:35 **12:33**
 12:33 Kumbukumbu 6:5; Hosea 6:6 **12:34** 12:34 Luka 10:25–28 ‡ **12:35**
 12:35 Yani Masihi.

Daudi? ³⁶ Ambapho Daudi mwenye walongozwa ni Roho Mtakatifu achiamba:

‘Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu, §

Sagala uphande wangu wa kulume,

hadi nihende maaduiyo akale chihicho cha kuikira magulu.’

³⁷ “Ichikala Daudi anamuiha hiye mutu, ‘Bwana wangu,’ vinakaladze akale ni chivyaziche?” Naro kundi kulu ra atu ramphundzato sana.

Jesu anademurira alimu a Shariya

(*Mathayo 23:1–36; Luka 11:39–52; 20:45–47*)

³⁸ Wakati Jesu kala anafundza waamba, “Dzimanyirireni na alimu a Shariya! Mana nkumendza kuvwala kandzu nyire na kutsupa-tsupa hiko cheteni ili alamuswe na ishima mbere za atu. ³⁹ Piya anamendza kusagala vihi vya mbere-mbere masinagogini na karamuni. ⁴⁰ Ela nkuafuta magungu vitu vyao, na kudzhenda kala ni atu anono kpwa kuvoya mavoyo mare! Siku ya mwisho atu dza hinyo andaphaha adabu kali sana.”

Gungu analavya sadaka

(*Luka 21:1–4*)

⁴¹ Jesu ariphokala ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, wasagala phephi na sanduku ra kuikira pesa za sadaka. Achikala analola kundi kulu ra atu atiyavyo pesa mura sandukuni. Matajiri anji alavya pesa nyinji. ⁴² Chisha phachedza mayo mmwenga gungu mgbwayi, achilavya senti mbiri. ⁴³ Phahi Jesu achiaambira anafundzie, “Lolani hiyu mayo. Nakuambirani kpweli, hiyu gungu mchiya akatiya pesa nyinji kuriko anjina osi. ⁴⁴ Mana anjina osi akatiya kulengana na fwaida ya mali arizo nazo. Ela hiyu mayo, dzagbwe ni mchiya, akalavya pesa zosi achizokala nazo, hata vivi kana chitu cha kumterya kuishi.”

13

Mateso ndigokpwedza

(*Mathayo 24:1–22; Luka 21:5–24*)

¹ Jesu ariphokala anatuluka kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu, mwanafundziwe mmwenga wamuamba, “Mwalimu, lola vira higa mawe garivyo manono na dzengo ririvyo nono ra ajabu!” ² Naye achimuamba, “Dze, unagaona gara madzengo makulu? Taphana hata dziwe mwenga ndirosala dzulu ya ranjina, chila chitu chindabomolwa.”

12:36 12:36 Zaburi 110:1 § **12:36** 12:36 Bwana wangu manage ni Masihi (soma Chitabu cha Zaburi 110:1).

³ Badaye aphiya Mwango wa Mizaituni, ambao unalolana na Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Wakati Jesu kala asegere hiko, Petero, Jakobo, Johana na Anderea amlunga achikala naye machiyao, achimuza, ⁴ “Huambire mambo higo gandakala rini? Ni dalili yani ndiyoonyesa kukala mambo higa gosi ga phephi gahendeka?” ⁵ Naye Jesu achiaambira, “Dzimanyirireni sedze mkachengbwa. ⁶ Mana kundakp-wedza anji ahumire dzina rangu, nao andachenga atu anji, na kuamba, ‘Mimi ndiye iye Masihi!’* ⁷ Na mchisikira habari za viha na ndziyendziye za viha, msitishirwe. Mana mambo higa ni lazima gakale, ela mwisho wa dunia undakala taudzangbwe. ⁸ Tsi mwenga indapigana na tsi yanjina, mfalume mmwenga andapigana na mfalume wanjina. Dunia indakala ichisumba kpwatu kunji na kundakala na ndzala. Mambo higa ni dza viratu mwandzo wa utsungu wa mayo alondaye kudzivugula.

⁹ “Ela mwimwi dzimanyirireni. Mana atu andakuphirikani mkashitakiwe mbere ya vilongozi vya chidini, na andakuchapani viboko ndani ya masinagogi. Chisha mundagbwirwa mphirikpwe mbere za atawala na afalume kpwa sababu yangu. Hino indakala nafwasi yenu ya kunishuhudiya mbere zao. ¹⁰ Na kabila dunia kuangamizwa, ni lazima habari nono kunihusu† itangazwe kpwa atu a mataifa gosi. ¹¹ Na wakati achikugbwirani na kukushitakini, msitangetange ra kugomba kabila tamdzangbweshitakiwa. Ela gombani rorosi ndirohewa ni Mlungu; mana si mwimwi ndiogomba, ela Roho Mtakatifu. ¹² Mutu andafyakatsira nduguye na amulavye aolagbwe, baba andamfyakatsira mwanawe, nao ana andaagalukira avyazi aho aafyakatsire ili aolagbwe. ¹³ Atu osi andakuzirani kpwa sababu yangu. Ela ndiyevumirira hadi mwisho, andaokolwa.

¹⁴ “Kundakp-wedza wakati muone ‘Chitu cha kutsukiza na cha kubananga,’ chiimire phatu phasiphokala phakpwe, nyo, (Asomadzi naamanye manage.) Ndiokala Judea naachimbirire myangoni. ¹⁵ Ndiyekala kondze ya nyumba naasiuye mwakpwe nyumbani kuhala chitu. ¹⁶ Na ariye mundani naasiuye kaya kpwedzahala nguwoye. ¹⁷ Shaka rani ro achetu a mimba na amwisao siku hizo! ¹⁸ Tsona voyani Mlungu ili mambo higa gasikale minga ya mnyevu. ¹⁹ Mana wakati hinyo kundakala na tabu kulu ambazo

* **13:6** 13:6 Yani Masihi. (Misitari 21 na 22.) **13:9** 13:9 Mathayo 10:17–20; Luka 12:11–12 † **13:10** 13:10 Chiyunani chinaamba injili. **13:13** 13:13 Mathayo 10:22 **13:14** 13:14 Danieli 9:27; 11:31; 12:11 **13:15** 13:15 Luka 17:31 **13:19** 13:19 Danieli 12:1; Maono 7:14

tazidzangbwekalako kula Mlungu aumbe dunia hadi rero, wala tazindahendeka tsona. ²⁰ Ela Mlungu wapanga kare kuphunguza siku za mateso kpwa ajili ya atu ariotsambula. Kala Mlungu kahendere hivyo, takungesala mutu.”

²¹ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Siku hizo mutu achikuambirani, ‘Lolani, ye Masihi hiyu hipha!’ Au ‘Hiye hiko!’ Musimphundze. ²² Mana kundazuka manabii a handzo na atu ambao andadziamba ni ye Masihi. Anda-henda vilinje na maajabu ili aachenge atu na hata ichi-wezekana piya aangamize atu ariotsambulwa ni Mlungu kukala afuasi angu. ²³ Phahi dzimanyirireni. Nakuambirani chimbere mambo higa gosi kabila tagadzangbwehendeka.

Wakati wa Mutu Yela Mlunguni

kuuya

(Mathayo 24:29–44; Luka 21:25–36)

²⁴ “Ela siku zizo, bada ya mateso gago kutsupa, dzuwa rindakala jiza, na mwezi taundang’ala. ²⁵ Nyenyezi zindagbwa kula dzulu, na nguvu za dzulu mlunguni zindasumbiswa. ²⁶ Ndipho atu ndiphoniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, nchitsembuka mainguni kpwedza na nguvu na utukufu munji. ²⁷ Chisha nindahuma malaika angu ili akusanye ariotsambulwa kula chila pembe ya dunia na chila pembe ya mlunguni.

²⁸ “Dzifundzeni kula kpwa mfwano hinyu wa mtini: Panda za mtini zinaphotula, mkumanya wakati wa kuvuna u phephi. ²⁹ Mwimwi namwi mchiona mambo higa ganahendeka, manyani kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kuuya. ³⁰ Nami nakuambirani kpweli, chivyazi hichi tachindasira kufwa kabila ya mambo higa gosi kuhendeka. ³¹ Dzulu mlunguni na dunia kundasika, ela maneno gangu tagana mwisho.”

³² Jesu waenderera kuaambira, “Ela takuna mutu amanyaye siku wala saa indakala rini ndiphohendeka mambo gaga, hata nyo malaika a mlunguni, wala Mwana taimanya bii. Baba macheye ndiye aimanyaye. ³³ Kpwa hivyo chesani, mana tammaanya mambo gaga gandahendeka rini. ³⁴ Kuuya kpwangu kundakala dza hivi. Mutu mmwenga wapanga kuphiya charo. Phahi warichira atumishie madaraka, chila mmwenga na kaziye, na badaye achimuamba mrindzi wa mryango akale matso. ³⁵ Atumishi taamanya mchina-nyumba andauya rini. Inawezekana

andauya dziloni, usiku wa manane, pepho za kucha au ligundzu. Phahi dzimanyirireni! ³⁶ Kalani matso ili nchedza gafula nisedze nkakukutani murere. ³⁷ Kpwa hivyo, gago ambago nakuambirani, ninagaambira chila mmwenga: Kalani matso!”

14

Chugo cha kumuolaga Jesu

(*Mathayo 26:1-5; Luka 22:1-2; Johana 11:45-53*)

¹ Phokala bado siku mbiri kabila ya Sikukuu ya Pasaka na Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira,* akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya akala anaendza njira ya kumbuwirira Jesu chisiri ili amuolage. ² Ela aphahana kukala dzambo hiro risihendeke wakati wa sikukuu, sedze atu akahenda fujo.

Jesu anapakpwa marashi

hiko Bethania

(*Mathayo 26:6-13; Johana 12:1-8*)

³ Jesu ariphokala hiko chidzidzi cha Bethania, wainjira nyumba ya Simoni, yekala na mahana. Wakati Jesu kala asegere anarya chakurya, phainjira mchetu mmwenga yekala akatsukula tupa ya marashi ga samani kulu.† Yuya mchetu wavundza hira tupa achimmwagira Jesu chitswani. ⁴ Atu anjina ariokalapho atsukirwa sana, achiuzana, “Hasara hino ya marashi ni yani? ⁵ Marashi higa che ganaweza kuguzwa pesa nyinji kama mshahara wa mwaka mzima, na pesaze zikahewa agayi!” Nao achimlaumu sana yuya mchetu.

⁶ Ela Jesu achiamba, “Kpwa utu wani munamyuga yuno mchetu? Mricheni, mana akanihendera dzambo ra mana sana. ⁷ Mana siku zosi, agayi mundakala nao, namwi munaweza kuaterya wakati wowosi mmendzao. Ela mino sindakala namwi siku zosi. ⁸ Hiyu mayo akahenda awezavyo, akaumwagira mwiri wangu marashi kuutayarisha kpwa mazishi gangu. ⁹ Nakuambirani kpweli kukala kokosi dunia ndzima ndikotangazwa habari nono,‡ dzambo hiri achirohenda hiyu mchetu rindahadzwa kpwa kumtam-bukira.”

14:1 14:1 Kutsama 12:1-27 * **14:1** 14:1 Sikukuu ya mikaha isiyotiywa hamira ni sikukuu ya Chiyahudi ambayo nkukala siku sabaa bada ya Pasaka. Soma chitabu cha Kutsama 12:1 hadi 13:10. **14:3** 14:3 Luka 7:37-38 † **14:3** 14:3 Marashi higa gala kpwa mizi ya muhi uihwao narido, na tupa yotengezwa na dziwe ra samani roihwa alabasta. **14:7** 14:7 Kumbukumbu 15:11 ‡ **14:9** 14:9 Chiyunani chinaamba injili.

Juda anakubali kumsalata Jesu
(Mathayo 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Phahi Juda Isikarioti, ambaye piya kala ni mwana-fundzi wa Jesu, waphiya kpwa akulu a alavyadzi-sadaka akamsalata Jesu. ¹¹ Nao ariphosikira habari hizo ahererwa sana, achilaga kumupha pesa. Phahi Juda waandza kuendza nafwasi ya kumsalatira Jesu.

Jesu anadzitayarisha kurya
ya Pasaka

(Mathayo 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Johana 13:21-30)

¹² Siku ya kpwandza ya Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira, wakati ambao Mwana ng'ondzi wa Pasaka nkutsindzwa kpwa sadaka, Jesu wauzwa ni anafundzie, "Unalonda huphiyephi hukakutayarishire chakurya cha Pasaka?" ¹³ Phahi Jesu wahuma anafundzie airi achiambira, "Phiyani Jerusalemu, namwi mundakutana na mlume achiyedzihika nyungu ya madzi. Mlungeni-lungeni ¹⁴ hadi nyumba ndiyoinjira, mkamuambe mchina-nyumba, 'Mwalimu anauza kukala, chumba ambacho nindarya chakurya cha Pasaka phamwenga na anafundzi angu nchiphi?' ¹⁵ Naye andakuonyesani chumba chikulu dzulu gorofani ambacho chikatayarishwa kare. Huandazireni chakurya mumo." ¹⁶ Phahi hara anafundzi airi auka kuphiya mudzini, na achendakuta viratu Jesu arivyoambira. Aчитayarisha chakurya cha Pasaka mumo.

¹⁷ Kuriphofika dziloni, Jesu wafika phamwenga na anafundzie kumi na airi. ¹⁸ Nao ariphokala anarya chakurya, waamba, "Nakuambirani kpweli, mmwenga wenu ambaye narya naye phapha, andanisalata." ¹⁹ Hipo anafundzie asononeka sana, na achiandza kumuuzwa, mmwenga-mmwenga achiamba, "Dze! Ikale ni mimi?" ²⁰ Jesu achiaambira, "Iye ni myawenu, naye anatsotsa mkpwahe bakuli mwenga nami. ²¹ Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindafwa kama Maandiko gaambavyo, ela shakare ye ndiyenaisalata! Baha kala mutu iye kavyarirwe."

Chakurya cha Bwana

(Mathayo 26:26-29; Luka 22:14-20; 1 Akorintho 11:23-25)

²² Ariphokala anarya na anafundzie, wahala mkpwahe na achimshukuru Mlungu. Chisha achiumega-mega na achiapha anafundzie, achiamba, "Halani murye; hinyu ni mwiri wangu." ²³ Tsona achihala chikombe cha uchi wa zabibu, achimshukuru Mlungu. Alafu achiapha, nao

achinwa osi. ²⁴ Ndipho Jesu achiaambira, “Hinyu ni mlatso wangu ambao unaika chilagane§ cha Mlungu na atue, nao unamwagbwa kpwa fwaida ya atu anji. ²⁵ Nakuambirani kpweli, sindanwa tsona uchi wa zabibu hadi siku iyo ndiphounwa luphya kahi ya ufalume wa Mlungu.”

Jesu anatabiri

kukala Petero andamtsamalala

(*Mathayo 26:30–35; Luka 22:31–34; Johana 13:36–38*)

²⁶ Bada ya kuimba wira wa kumtograma Mlungu,* auka achiphiya Mwango wa Mizaituni. ²⁷ Chisha Jesu achiaambira anafundzie, “Mwimwi mosi mundakala na wasi-wasi nami na kuniricha, mana Mlungu anaamba katika Maandikoge anaamba:

‘Nindampiga mrisa,

nago mang’ondzi gandatsamukana.’

²⁸ “Ela bada ya kufufulwa, nindakutanguliyani kuphiya Galilaya.” ²⁹ Ela Petero achimuamba, “Hata osi achikala andakuricha, mino sindakuricha bii.” ³⁰ Naye Jesu achimuamba, “Nakuambira kpweli kukala usiku uhu wa rero, kabila ya dzogolo kuika kano mbiri, undanitsamalala kano tahu.” ³¹ Ela Petero wahenda likani, achiamba, “Hata ichikala ni kufwa, nahufwe hosi, ela sindakutsamalala bii!” Chisha hara anjina osi nao achigomba dza vivyo.

Jesu anavoya Mlungu

hiko Gethisemane

(*Mathayo 26:36–46; Luka 22:39–46*)

³² Chisha auka hadi phatu phaihwapho Gethisemane, na Jesu achiaambira anafundzie, “Sagalani hipha wakati ninavoya.” ³³ Achimuhala Petero, Jakobo na Johana. Hipho waandza kusononeka sana na kuvundzika moyo, ³⁴ achiaambira, “Yo sonono nriyo nayo, naona indanirya! Phahi kalani hipha muchese.” ³⁵ Na ariphosengera mbere chidide, wagbwa chimabumabu, achivoya kukala ichi-wezekana wakati hinyo wa mateso asiuphahe. ³⁶ Achiamba, “Baba, mambo gosi kpwako ganawezekana. Niusira mateso chigonilenga; bora isikale vira nimendzavyo mimi, ela ulondavyo uwe.” ³⁷ Achiauyira hara anafundzie, na achi-akuta arere. Achimlamusa Petero achimuamba, “Simoni, mbona urere? Kuweza kukala matso hata dzagbwe ni dzisaa dzimwenga? ³⁸ Chesani kuvoya ili Shetani asedze

14:24 14:24 Kutsama 24:8; Jeremia 31:31–34 § **14:24** 14:24 Vitabu vyanjina

vinaenjereza chiphya. * **14:26** 14:26 Desturi ya Ayahudi ni kuimba Zaburi

115–118 bada ya kurya Pasaka. **14:27** 14:27 Zakariya 13:7 **14:28** 14:28

Mathayo 28:16

akakutiyani dambini, mana roho inamendza kuhendato, ela mwiri tauweza.”

³⁹ Bada ya kugomba higo, wauka tsona achendavoya vivyo hivyo vya mwanzo. ⁴⁰ Ariprouya tsona achiakuta arere, mana kala akashindwa ni usingizi. Nao achikala taana ra kumjibu. ⁴¹ Chisha achiauyira hara anafundzie kano ya hahu, na achialamusa kuno anaamba, “Mbona mchere rere na kuoya? Vikatosha! Saa ikafika, nami, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kulaviwa kpwa atu a dambi. ⁴² Unukani, huphiyeni vyehu. Lolani, mutu ndiyenialata aredza.”

Jesu anagbwirwa

(Mathayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Johana 18:3-12)

⁴³ Jesu ariproukala acheregomba, Juda, ambaye piya kala ni mwanafundziwe, wakpuedza na kundi ra atu ariokala akatsukula panga na marungu. Atu hinyo kala akahumwa ni akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a Shariya na vilongozi a Chiyahudi. ⁴⁴ Juda kala akaapha dalili achiamba, “Ye ndiyemdonera kumlamusa ndiye iye, mgbwireni, muuke naye na mumrinda.” ⁴⁵ Phahi ariproufika wamsengerera Jesu, achimuamba, “Mwalimu!” Chisha achimdonera, ⁴⁶ na hinyo atu achimgbwira. ⁴⁷ Ela mmwenga wa hara okala aimire na Jesu, watsomola upanga achimkata sikiro mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁴⁸ Chisha Jesu achiaambira, “Mbona mkedza na panga na marungu avi mkedzagbwira jambazi? ⁴⁹ Hwakalani hosi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na chila siku kala nchi-fundza. Mbona tamuyanigbwira? Ela ni lazima Maandiko gatimiye.” ⁵⁰ Hipho anafundzie osi amricha achichimbira.

⁵¹ Jesu ariproulongozwa, barobaro mmwenga, yekala akavwala shuka bahi, wamlunga-lunga. Hinyo atu ariproujeza kumgbwira, ⁵² yuya barobaro waahepa. Achiricha hira shuka, achidiganya chitsaha.

Jesu anaphirikpwa mbere za ngambi

(Mathayo 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Johana 18:13-14,19-24)

⁵³ Phahi Jesu waphirikpwa kaya kpwa mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambako akulu osi a alavyadzi-sadaka phamwenga na alimu a Shariya na vilongozi anjina a Chiyahudi kala akakutana. ⁵⁴ Petero wamlunga kpwa kure, hadi achifika muhala wa nyumba ya mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Wasagala phamwenga na arindzi achioha moho.

⁵⁵ Phahi akulu a alavyadzi-sadaka na ngambi yosi yaendza ushaidi wa handzo, wa kutosha wa kumshitakira Jesu ili aphahe kumuolaga, ela tauphahire. ⁵⁶ Mana atu anji alavya ushaidi wa handzo kumuhusu, ela ushaidi wao tauyagbwirana. ⁵⁷ Mwisho anjina aima achilavya ushaidi wa handzo achiamba, ⁵⁸ "Hwamsikira anaamba, 'Nindabomola hino Nyumba ya Kuvoya Mlungu yodzengbwa ni atu, na kpwa siku tahu nindadzenga yanjina isiyodzengbwa ni atu.' " ⁵⁹ Ela hata hivyo, ushaidi wao tauyagbwirana. ⁶⁰ Phahi mlavyadzi-sadaka mkpwulu waima, achimuza Jesu, "Ikale kuna ra kudzihehera kuhusu mashitaka ga atu hinya?" ⁶¹ Ela Jesu wanyamala zii. Mlavyadzi-sadaka Mkwulu achimuza swali ranjina, "We ndiwe Masihi,† yani Mwana wa Mlungu?" ⁶² Jesu achiamba, "Ehe ndimi. Tsona mundaniona mimi, Mutu Yela Mlungu, nisegere mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu sana, na chisha mundaniona nchedza dzulu ya maingu."

⁶³ Hiphho mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwanyula nguwoze, na achiamba, "Kuna haja yani ya mashaidi zaidi?" ⁶⁴ Mkasikira enye achivyokufuru! Hebu munaonadze?" Osi achigomba chivyamwenga kala anafwaha kuolagbwa. ⁶⁵ Phahi anjina aandza kumtehera mahe, achimfunga chigungu, achimuudula makonde kuno anamuza, "Huambire ni ani achiyekupiga." Nao arindzi amuhala na achimuwanga makofi.

Petero anamtsamalala Jesu

(Mathayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Johana 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Petero ariphokala bado achere pho muhalani, mtumishi wa chichetu wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwedza. ⁶⁷ Ariphomuona Petero anaoha moho, wamlolato, achimuamba, "Hata uwe wakala phamwenga na yuya Jesu Mnazareti." ⁶⁸ Ela achirema, achiamba, "Simanya wala sielewa unaambadze." Chisha achiuka, na ariphofika mryangoni kuphiya kondze, dzogolo richiika. ⁶⁹ Yuya mtumwa, ariphomuona tsona, waambira atu ariokala aimire hiphho, "Mutu hiyu piya ni myawao." ⁷⁰ Ela Petero achienderera kumtsamalala.

Bada ya muda, hara okala aimire phephi naye, amuamba Petero tsona, "Hakika uwe u myawao, mana hata uwe u mwenyezi wa Galilaya." ⁷¹ Phahi Petero waandza kudzilani

14:58 14:58 Johana 2:19 † **14:61** 14:61 Masihi, manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **14:62** 14:62 Zaburi 110:1; Danieli 7:13 **14:64** 14:64 Alawi 24:16

na kuapa achiamba, “Mutu hiye munayegomba habarize simmanya tsetsetse!” ⁷² Phapho hiphos dzogolo richiika kano ya phiri. Ndipho, naye Petero achitambukira maneno arigoambirwa ni Jesu, kukala, “Kabila ya dzogolo kuika kano mbiri, undanitsamalala kano tahu.” Phahi warira matsozi fwafwafwa kpwa sonono.

15

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato

(Mathayo 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Johana 18:28-38)

¹ Chiti kuriphocha, akulu a alavyadzi-sadaka osi, phamwenga na alimu a Shariya na vilongozi anjina a Chiyahudi, yani angambi osi, akutana achibisha. Amfunga Jesu mikowa achimphirika kpwa Pilato, liwali wa jimbo ra Chirumi. ² Pilato achimuza, “We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?” Naye achimuamba, “Kama uchivyogomba.” ³ Nao akulu a alavyadzi-sadaka amshitaki na mambo manji. ⁴ Phahi Pilato wamuza tsona Jesu, “Sikira go mashitaka manji anagokushitakira. Dze, vino kundadzikanira?” ⁵ Ela kayajibu neno, hata Pilato achiangalala.

Jesu anahukumiwa kuolagbwa

(Mathayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Johana 18:39—19:16)

⁶ Kawaida chila Sikukuu ya Pasaka, Pilato kala nkuavugurira Ayahudi mfungbwa mmwenga ariyemtsambula enye. ⁷ Wakati hinyo, kpwakala na mutu mmwenga yeihwa Baraba, ambaye kala akafungbwa phamwenga na atu anjina. Atu hinyo kala akahenda fujo na kuolaga atu. ⁸ Kundi kulu ra atu ramlunga Pilato achendamvoya aahendere kama kawaidaye. ⁹ Pilato achiauza, “Mnalonda nikuvugurireni Mfalume wa Ayahudi?” ¹⁰ Pilato wagomba hivyo mana kala akamanya kukala, akulu a alavyadzi-sadaka kala akamreha Jesu kpwakpwe kpwa sababu ya chidzitso. ¹¹ Ela akulu a alavyadzi-sadaka afyakatsira atu amuambe Pilato aavugurire Baraba badala ya Jesu.

¹² Pilato achiauza tsona, “Vino mnalonda nimuhendedze yuno mumuihaye Mfalume wa Ayahudi?” ¹³ Atu achikota kululu chivyamwenga achiamba tsona, “Naakotwe msalabani!” ¹⁴ Ela Pilato achiauza, “Kpwa utu wani? Kpwani wahenda uyi wani?” Ela nyo achizidi kukota kululu, achiamba, “Naakotwe msalabani!” ¹⁵ Kpwa vira Pilato kala analonda kufurahisha rira kundi ra atu, waavugurira

Baraba. Achilagiza Jesu achapwe viboko sana, chisha achimlavya akakotwe msalabani.

Asikari anamnyetera Jesu
(*Mathayo 27:27-31; Johana 19:2-3*)

¹⁶ Asikari amphirika Jesu dzumba ra liwali wa jimbo ra Chirumi, nao achiha chikosi chosi cha asikari chichimzunguluka. ¹⁷ Achimvika kandzu ya zambarau, rangi ya chifalume, achisuka chiremba cha miya achimvika chitswani. ¹⁸ Ndipho achiandza kumlamusa achimuamba, "Ikpwa ni Mlungu, mfalume wa Ayahudi!" ¹⁹ Achimchapa chitswani na mlawa na achimtehera mahe na achidzihenda anachita mavwindi mbereze. ²⁰ Bada ya kumnyetera, amvula hira kandzu ya zambarau, achimvika nguwoze. Chisha achimphirika kpendakotwa msalabani.

Jesu anakotwa misumari msalabani
(*Mathayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Johana 19:17-27*)

²¹ Ariphekala achere njirani, akutana na mutu mmwenga yeihwa Simoni. Mutu hiye kala ni isengbwa wa Isikanda na Rufo, mwenyezi wa mudzi wa Kirene. Wakati uho kala anainjira Jerusalem kula vidzidzini. Phahi asikari amlazimisha atsukule msalaba wa Jesu. ²² Chisha achimphirika Jesu hadi phatu phaihwapho Golgotha, manage ni, "Zekeya ra Chitswa." ²³ Atu amupha uchi wa zabibu uriotsanganywa na dawa ya kuusa mavune,* ela kayaunwa. ²⁴ Phahi asikari amkota Jesu msalabani. Chisha achipiga kura kuganya nguwoze ili amanye ni ani ndiyeziphaha. ²⁵ Ariphekota msalabani yakala saa tahu za ligundzu. ²⁶ Dzulu ya msalaba kala phakakotwa chibao chikaandikpwa shitakare, HIYU NI MFALUME WA AYAHUDI. ²⁷ Piya, asikari akota akora airi misalaba yanjina, mmwenga uphandewe wa kulume na wanjina uphande wa kumotso. ²⁸ Higa gatimiza Maandiko gaambago, "Amuhenda avi ni mkora."†

²⁹ Atu ariokala anatsupa phatu hipho amlaphiza na kusukasuka vitswa na kuamba, "Haya! We wadzikarya kukala unaweza kubomola Nyumba ya Kuvoya Mlungu na kuidzenga tsona bada ya siku tahu. ³⁰ Sambu amba tserera pho msalabani udzitivye!" ³¹ Vivyo hivyo akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya amnyetera, achiambirana, "Waokola anjina, ela kaweza kudziokola mwenye! ³² Hangbwe iye ndiye Masihi,‡ ati Mfalume wa Iziraeli!

15:21 15:21 Arumi 16:13 * **15:23** 15:23 Chitabu cha Zaburi 69:21. **15:24** 15:24 Zaburi 22:18 **15:27** 15:27 Isaya 53:12 † **15:28** 15:28 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 28. Soma chitabu cha Isaya 53:12. **15:29** 15:29 Zaburi 22:7; 109:25; Mariko 14:58; Johana 2:19 ‡ **15:32** 15:32 Masihi: Yani Muokoli, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

Amba naatserere msalabani ili huone na kuamini.” Hata hara aivi ariokotwa phamwenga naye, piya nao amlaphiza.

Chifo cha Jesu

(Mathayo 27:45–56; Luka 23:44–49; Johana 19:28–30)

³³ Kala ni kama saa sita za mutsi, na kpwakala na jiza tsi ndzima hadi saa tisiya. ³⁴ Saa tisiya iriphofika, Jesu warira na kululu achiamba, “*Eloi, Eloi, lama sabakithani?*” Manage ni, “*Mlungu wangu, Mlungu wangu, mbona ukaniricha?*” ³⁵ Atu anjina ariokala akaima phephi ariphosikira hivyo aamba, “*Phundzani! Anamuiha Elija.*” ³⁶ Mutu mmwenga wazola achendahala demu achirivwika uchi wa ngbwadu, achirigbwadzika mgongoni. Chisha achimupha Jesu afyondze, achiamba, “*Godzani, hulole ichikala Elija andakpwezamtserereza msalabani.*”

³⁷ Jesu wakota kululu tsona, na achidosa roho.

³⁸ Paziya ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu yaahuka pande mbiri, kula dzulu hadi photsi. ³⁹ Mkpwulu wa asikari yekala aimire kuelekezana naye wasikira chiriroche. Na ariphoona Jesu achivyofwa waamba, “*Hakika mutu hiyu ni Mwana wa Mlungu!*”

⁴⁰ Piya phakala na achetu ambao kala aimire kure chidide kulola. Anjina aho kala ni Maryamu kula Magidala, Salome, phamwenga na Maryamu ninengbwa wa Jose na Jakobo mdide. ⁴¹ Hinya kala achimlunga-lunga Jesu ariphokala Galilaya ili amuhumikire. Piya phakala na achetu anjina anji ambao kala akedza Jerusalemu phamwenga naye.

Jesu anazikpwa

(Mathayo 27:57–61; Luka 23:50–56; Johana 19:38–42)

⁴² Siku iyo kala ni Ijumaa, dzuwa kala rinatswa, wakati wa kuandza Siku ya Kuoya. ⁴³ Phahi phakpwedza Yusufu mwenyezi wa Arimathaya, ariyeishimiwa sana. Iye piya kala anagodzera kpwa hamu ufalume wa Mlungu. Phahi, wamlunga Pilato bila chiwewe, achivoya ahewe mwiri wa Jesu. ⁴⁴ Pilato waangalala ariphosikira kukala Jesu kala akafwa kare. Phahi wamuiha mkpwulu wa asikari, achilonda kumanya ichikala ni kpweli. ⁴⁵ Pilato ariphoambirwa ni hiye mkpwulu wa asikari kukala Jesu akafwa, wamruhusu Yusufu kuuhala hura mwiri. ⁴⁶ Phahi Yusufu wagula shanda ya katani, achitserereza hura mwiri, achiulinga-linga hira shanda. Chisha achiwiika mbirani, mbira ambayo kala ikatsongbwa mwambani, achipingilisira

dziwe phara mryangoni. ⁴⁷ Nao Maryamu kula Magidala, na Maryamu nine wa Jose, aona phatu Jesu ariphozikpwa.

16

Jesu anafufuka

(Mathayo 28:1-8; Luka 24:11-12; Johana 20:1-10)

¹ Dziloni bada ya Siku ya Kuoya kusira, Maryamu kula Magidala, Salome, na Maryamu nine wa Jakobo agula marashi ili akapake mwiri wa Jesu. ² Siku ya kpwandza ya wiki chiti, afika mbirani, dzuwa kala rinatuluka. ³ Nao achikala anauzana-uzana, "Ni ani ndiyehupingilisira rira dziwe phara mryango wa mbira?" ⁴ Naro ro dziwe kala ni kulu sana, ela ariphololato, aona dziwe rikapingiliswa kare.

⁵ Hara achetu amenya mbirani, nao achimuona baro-baro yekala akavwala kandzu nyereru, asegere uphande wa kulume wa hira mbira. Nao achiangalala sana, ⁶ ela ye baro-baro waambira, "Msiangalale. Mnamuendza Jesu wa Nazareti, yekotwa msalabani. Phahi akafufuka, kapho hipha. Lolani! Hipha ndipho phatu ambapho kala akamlaza. ⁷ Phiyani mkaambire anafundzie phamwenga na Petero kukala akakutanguliyani kuphiya Galilaya. Mundamuona hiko kama arivyokuambirani."* ⁸ Phahi atuluka mairo mo mbirani, kuno anakakama kpwa wuoga na kuangalala. Tayaambira mutu yeyesi mana kala ni aoga.†

Jesu anaatsembukira atu anji

(Mathayo 28:9-10,16-20; Luka 24:13-53; Johana 20:11-22; Mahendo 1:6-11)

⁹ [Jesu ariphofufuka chiti cha siku ya Jumapili, kpwandza wadzionyesa kpwa Maryamu kula Magidala, ambaye kala akamtuluza pephe sabaa. ¹⁰ Maryamu waphiya achen-daambira hara ariokala phamwenga na Jesu, na wakati uho akala ana sonono na kurira. ¹¹ Ela ariphosikira kukala Jesu a moyo tsona na kukala iye akamuona, taayaamini.

¹² Badaye, Jesu waatsembukira anafundzie airi njirani, nao kala ala Jerusalemu. Ela tayamtambukira mana kala akagaluka chivyanjina. ¹³ Aho piya auya achendaambira ayawao, ela hata hivyo taayaamini. ¹⁴ Mwishowe Jesu waatsembukira anafundzie kumi na mmwenga wakati kala anarya. Achiademurira kpwa kusakuluphira kpwao na usoto wao, mana taayaamini hara kala akamuona bada ya kufufuka. ¹⁵ Ndipho achiaambira, "Phiyani chila phatu

16:7 16:7 Mathayo 26:32; Mariko 14:28 * **16:7** 16:7 Mariko 14:28. † **16:8** 16:8 Vitabu vinji vya kare tavina misitari ya 9 hadi 20. **16:15** 16:15 Mahendo 1:8

duniani mkatangaze habari nono kunihusu‡ kpwa makabila gosi duniani. ¹⁶ Yeyesi ndiyekuluphira na kubatizwa andaokolwa, naye asiyeamini andahukumiswa. ¹⁷ Na Mlungu andaapha hara anikuluphirao uwezo wa kuhenda dalili hizi. Andatuluza pepho kpwa uwezo wangu na andagomba kpwa luga ambazo taazimanya. ¹⁸ Andagbwira nyoka na mikono yao, na hata achinwa chochosi chiricho na sumu kali tachindaazuru. Piya andabandikira mikono akongo, nao andaphola.”

¹⁹ Bwana Jesu ariphomala kugomba higo na anafundzie, wahalwa kuphiya mlunguni, ambako asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. ²⁰ Anafundzie aphiya kpwendatangaza nenore chila phatu. Bwana Jesu achiaterya na vira vilinje arivyohenda vyaonyesa kala ujumbe wao ni wa kpweli.]

Injili irivyoandikpwa ni **LUKA** Tanga mbere

Muandishi wa chitabu hichi ni dakitari Luka yekala msaidizi wa mtume Paulo (soma Baruwa yoandikirwa Akolosai 4:14; Baruwa ya Phiri yoandikirwa Timothi 4:11 na Baruwa yoandikirwa Filemoni 24). Piya ndiye yeandika chitabu cha *Mahendo ga Mitume*.

Injili irivyoandikpwa ni Luka inaonyesa kukala Mlungu anamendza chila mutu, na kukala Jesu wakpwedza duniani ili aokole chila mutu. Sura ya 19:10 Jesu mwenye anaamba, “Mimi, Mutu Yela Mlunguni, nákpwedza ili niendze na kutivya atu arioangamika.” Hasa Luka anasemurira vira Jesu arivyoterya hara ambao kala anaharirwa kukala ni enye dambi, kama atoza kodi (3:12–13; 5:27–32 na 18:9–14), na hara ambao kala anaharirwa kukala taana mana, kama ajeni (7:1–10; 9:51–55 na 17:11–19) na achetu (1:5–7, 1:26–56; 2:36–38; 7:11–17; 8:1–3; 13:10–13; 23:27–29 na 24:1–10).

Ndarira zinazohumirwa kuonyesa mendzwa ya Mlungu kpwa atu ni kama vira: Msamariya mnono (10:25–37), ng’ondzi roangamika (15:1–7) na mwana yetubu bada ya kumkosera ise (15:11–32). Mambo Luka anagosisitiza kula mwandzo hadi mwisho wa chitabu hichi ni mavoyo, kazi ya Roho Mtakatifu, kazi ya achetu kumuhumikira Jesu, habari nono kpwa achiya na msamaha wa dambi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Sababu ya Luka kuandika chitabu hichi 1:1–4

Utabiri na kuvyalwa kpwa Johana M’batizadzi na Jesu 1:5–2:52

Matayarisho ga kazi ya Jesu 3:1–4:13

Kazi ya Jesu hiko Galilaya 4:14–9:50

Jesu anaphiya Jerusalem na anafundzie 9:51–19:27

Sabaa ya mwisho ya Jesu kabila ya chifoche 19:28–23:56

Jesu anafufuka na kutsembukira anafundzie 24:1–49

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni 24:50–53

¹ Muishimiwa Theofilo:

Atu anji aandika kare habari za mambo gohendeka ku kpwehu. ² Ahumira maelezo ga hara arioona mambo higa na matso gao kula mwandzo na ambao atangaza habari hizo. ³ Muishimiwa Theofilo, bada ya kugachunguza gosi sawa-sawa kula mwandzo, nami náona inafwaha nikuandikire kpwa mpango, ⁴ ili nawe udzionere mwenye ukpweli wa mambo hurigofundzwa.

*Kuvyalwa kpwa Johana M'batizadzi
kunasemwa*

⁵ Wakati Herode kala ni mfalume wa tsi ya Judea, kpwakala kuna mlavyadzi-sadaka mmwenga yeihwa Zakariya. Mutu hiye wahenda kazi na chikundi cha Abija. Mchewe kala ni Elizabethi, naye piya kala ni wa chivyazi cha Aruni. ⁶ Osi airi kala ni atu a kumuogopha Mlungu, alunga shariya za Mlungu na malagizoge gosi bila lawama tse. ⁷ Ela kala taana mwana, mana Elizabethi kala ni tasa, tsona osi airi kala ni atumia sana.

⁸ Siku mwenga, kala ni zuma ra chikundi cha Zakariya kulavya sadaka. ⁹ Mila yao kala ni kupiga kura kutsambula mmwenga kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu kufukiza ubani, na siku iyo kura yamgbwerera Zakariya. ¹⁰ Wakati Zakariya kala anafukiza ubani himo ndani, kundi rosi ra atu kala rinavoya hiko kondze.

¹¹ Phahi Malaika wa Mlungu wamtsembukira mo ndani, achiima mkpwono wa kulume wa phatu pha kufukizira uvumba. ¹² Zakariya ariphomuona yuya malaika wakala na wasiwasi na achiogopha. ¹³ Ela malaika achimuamba, "Usiogophe Zakariya! Mlungu wasikira mavoyogo na mcheo Elizabethi andavyala mwana mlume. Nawe undamuiha Johana. ¹⁴ Ni raha ya viphi yo ndiyokala nayo, na atu anji andahererwadze ndiphovyalwa ye mwana! ¹⁵ Mlungu andamuona mutu muhimu. Ni lazima asinwe uchi wala asihumire ulevi wa aina yoyosi, na andatawalwa ni Roho Mtakatifu hangu ndanini mwa nine. ¹⁶ Na andaaelekeza Aiziraeli anji kumuogopha Mlungu wao tsona. ¹⁷ Andamtanguliya Mlungu na nguvu na uwezo dza viratu nabii Elija. Andaapatanisha ano baba na ana ao; andaagaluzwa atu asiomuogopha Mlungu kukala na maazo ga kumuogopha Mlungu na andamtayarishira Mlungu atue." ¹⁸ Zakariya achimuuza yuya malaika, "Nindamanyadze kala mambo higa gandahendeka kpweli? Mimi ni mtumia sana na mkpwazangu naye piya ni mtumia." ¹⁹ Malaika achimuamba, "Mimi ni Gaburaeli, niimaye mbere za Mlungu kumuhumikira, na nkahumwa nedze nikuambire higa mambo manono. ²⁰ Sikiza, undakala bwibwi kpwa sababu kukaamini maneno gangu, ambago gandakala wakatiwe uchifika. Kundagomba hadi higo chigokuambira gahendeke."

²¹ Wakati hinyo, hara atu kura kondze kala anamgodzera Zakariya kuno akatezeka kpwadze anakaa mo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. ²² Ariphtuluka kondze,

achikala kaweza kubisha nao. Ndipho hara atu achimanya kala Zakariya akaphaha ruwiya mo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Kayaweza kugomba ela kala anabisha nao na mikono.

²³ Zakariya ariphomala zumare, waphiya kaya. ²⁴ Badaye mchewe Elizabethi wagbwira mimba. Wadzifwitsa nyumbani miezi mitsano. ²⁵ Waamba, “Sambi Mlungu akaniterya, akaniusira waibu nriokala nao mbere za atu.”

*Malaika anatangaza
kuyyalwa kpwa Jesu*

²⁶ Mwezi wa sita wa mimba ya Elizabethi, yuya malaika Gaburaeli wahumwa ni Mlungu aphiye mudzi wa Nazareti ko jimbo ra Galilaya, ²⁷ kpwa msichana mmwenga mwanamwali aihwaye Maryamu. Hiye Maryamu kala ni mchumba wa mutu yeihwa Yusufu ambaye kala ni chivyazi cha Mfalume Daudi. ²⁸ Malaika ariphofika kpwa Maryamu achimuamba, “Togola we umendzwaye sana! Mlungu wakujaliya.”

²⁹ Maryamu wayugika sana na maneno higa, na achidziuza mana ya mwadzo hinyo. ³⁰ Malaika achimuamba, “Usiogophe Maryamu, mana Mlungu wakujaliya. ³¹ Sikiza, undagbwira mimba na undavyala mwana mlume na undamuiha Jesu. ³² Naye andakala mkpwulu na andaihwa mwana wa Mwenyezi Mlungu. Bwana Mlunguo andamuhenda mfalume dza mkarewe Daudi. ³³ Naye andakala mfalume wa atu a chivyazi cha Jakobo hata kare na kare, na utawalawe taundakala na mwisho.”

³⁴ Maryamu achimuza yuya malaika, “Gandakaladze gano, na bado mino nchere mwanamwali?” ³⁵ Achiambwa, “Undakpwedzerwa ni Roho Mtakatifu na nguvu za Mwenyezi Mlungu zindakufwinika. Kpwa hivyo ndiyevyalwa andaihwa Mtakatifu, Mwana wa Mlungu. ³⁶ Piya umanye kala m’bario Elizabethi ana mimba ya mwana mlume, hata dzagbwe atu kala achiamba ni tasa; phamwenga na utumiawe, huno ni mweziwe wa sita. ³⁷ Mana kpwa Mlungu takuna rorosi risirowezekana.” ³⁸ Maryamu achiamba, “Mimi ni muja wa Mlungu, naikale kama uchivyoamba.” Alafu yuya malaika achiuka.

Maryamu ayamlamusa Elizabethi

³⁹ Phahi, bada ya muda, Maryamu waphiya mara mwenga kpwa Elizabethi, mudzi mmwenga urio myango ya Juda. ⁴⁰ Wamenya nyumbani mwa Zakariya na achendalamusa

Elizabethi. ⁴¹ Elizabethi ariphosikira mwadzo wa Maryamu, yuya mwana mura ndanini wasumba. Chisha Elizabethi walongozwa ni Roho Mtakatifu, ⁴² achikota kululu achi-amba, "Wajaliwa kuriko achetu osi na hiye ndiyemvyala piya wajaliwa! ⁴³ Ni ajabu ya viphi yo, nine wa Bwana wangu kpwedza kpwangu kunijambosa! ⁴⁴ Lola! Nchiphosikira mwadzoo tu, mwanangu himu ndanini akasumba-sumba kpwa raha. ⁴⁵ Wajaliwa uwe yeamini kala gandahendeka gara ambago Mlungu wakuambira!"

Shairi ra Maryamu

⁴⁶ Naye Maryamu achiamba:

"Roho yangu inamtogola Mlungu,

⁴⁷ na inahererwa kpwa sababu ya Mlungu Muokoli wangu.

⁴⁸ Kpwa mana Mlungu wanionera mbazi mimi mtumishiwe mnyonje.

Hangu sambu vivyazi vyosi vindaniiha yejaliwa.

⁴⁹ Kpwa sababu Mlungu wa Uwezo Wosi wanihendera mambo makulu, naye dzinare ni takatifu.

⁵⁰ Andaaonera mbazi atu amuogophao, vivyazi na vivyazi.

⁵¹ Wahenda mambo makulu na uwezowe; waatsamula atu a mioyo ya kudzikarya.

⁵² Waausira ufalume wao afalume akulu-akulu, na achiahenda muhimu anyonje.

⁵³ Waamvunisa andzala na mambo manono-manono, ela achiausa matajiri mikono mihuphu.

⁵⁴ Waaterya Aiziraeli atumishie, na achiaonera mbazi,

⁵⁵ Burahimu na uvyaziwe hata kare na kare, kama vyoalaga akare ehu."

⁵⁶ Maryamu wasagala kama miezi mihahu na Elizabethi, ndipho achiuya kaya.

Johana M'batizadi anavyalwa

⁵⁷ Wakati wa kuvyala uriphofika, Elizabethi wavyala mwana mlume. ⁵⁸ Ndugu na majirani ga Elizabethi ariphosikira kala Mlungu akamjaliya mwana, ahererwa piya.

⁵⁹ Mwana ariphokala akamala sabaa mwenga, akpwedza atu achimdeka, na atu kala analonda amuihe dzina ra Zakariya, dzina ra ise. ⁶⁰ Ela nine achiamba, "Hata! Kandaihwa hivyo, ela ni aihwe Johana." ⁶¹ Hara atu achimuamba, "Ni m'bario ani aihwaye Johana?" ⁶² Phahi,

abisha na mikono na ise wa yuya mwana ili amanye analonda kumuiha ani. ⁶³ Hiphho, Zakariya wavoya chibao cha kuandikira, achiandika hivi: “Dzinare ni Johana.” Na atu osi achiona ajabu! ⁶⁴ Phapho hiphho Zakariya achivugulwa kauli, achimtogola Mlungu. ⁶⁵ Majirani osi aangalala na achiogopha. Mambo higo gaenea seemu za gambani za tsi yosi ya Judea. ⁶⁶ Osi ariosikira mambo higo aririkana mwao mioyoni na achiamba, “Mwana yuno andakala mutu wa viphi?” Mana kala ni wazi kala uwezo wa Mlungu kala u phamwenga naye.

Shairi ra Zakariya

⁶⁷ Alafu Zakariya ise wa Johana, walongozwa ni Roho Mtakatifu na achiaambira atu maneno ga Mlungu:

⁶⁸ “Naatogolwe Bwana Mlungu wa Iziraeli, mana wakpwedza kuterya na kukombola atue.

⁶⁹ Wahurehera muokoli wa uwezo mkpwulu, kula kpwa chivyazi cha mtumishiwe Daudi,

⁷⁰ kama arivyolaga hiphho kare, ariphohumira manabiige matakatifu,

⁷¹ kukala andahuokola kula kpwa maadui gehu na atu osi ariohuzira.

⁷² Mlungu waamba andaonera mbazi akare eh, na andatimiza ahadiye takatifu.

⁷³ Ahadiye yomlaga mkare wehu Burahimu:

⁷⁴ Kukala andahutivya kula kpwa maadui gehu na andahujaliya ili humhumikire bila wuoga,

⁷⁵ piya hudzitenge kumuhumikira Mlungu, na hulunge haki siku zosi za maisha gehu.

⁷⁶ Nawe mwanangu, undaihwa nabii wa Mwenyezi Mlungu, mana undatanguliya Mlungu kumtayarishira njiraze,

⁷⁷ kuatangazira atue kukala andaaokola, kpwa kuswamehewa dambi zao.

⁷⁸ Mlungu wehu ni mpole na wa mbazi;

andahurehera mwanga wa dzuwa wa wokofu kula mlunguni.

⁷⁹ Undaang’arira atu ario jizani,

ambaro ni dalili ya chifo,

na undahuelekeza maisha ga salama.”

⁸⁰ Phahi, yuya mwana wakula, na achiphera chiroho. Naye wasagala vidze-vidze hadi siku ariyotsembukira Aiziraeli ching’ang’a.

2

*Kuvyalwa kpwa Jesu
(Mathayo 1:18-25)*

¹ Siku hizo Kaisari Augusto, Mtawala wa Chirumi, walagiza atu osi akalao tsi zitawalwazo ni Arumi atalwe. ² Hino yakala isabu ya atu ya kpwandza wakati Kirenio kala ndiye mkpwulu wa tsi ya Siria. ³ Phahi, chila mmwenga waphiya mudzi wa kpwao kpendadziandikisha kotalwa. ⁴ Yusufu piya wauka kula mudzi wa Nazareti tsi ya Galilaya kuphiya Bethlehemu tsi ya Judea, kovyalwa Mfalume Daudi. Waphiya hiko kpwa sababu kala ni chivyazi cha Daudi. ⁵ Wakpendadziandikisha phamwenga na mchumbawe Maryamu ambaye kala ana mimba. ⁶ Ariphekala hiko Bethlehemu, wakatiwe wa kudzivugula uchifika, ⁷ naye Maryamu wadzivugula mwanawe wa kpwandza, mwana mlume. Phahi wamuhala ye mwana achimfunga-funga nguwo na achimlaza chidau cha kutiira mifugo chakurya. Vivi vyahendeka kpwa sababu zo nyumba za ajeni kala zikaodzala atu.

Arisa anaambirwa habari ni malaika

⁸ Uphande uho kala kuna arisa ambao kala anarinda mbuzi na mang'ondzi gao usiku ko weruni. ⁹ Malaika wa Mlungu waatsembukira na mwanga wa Mlungu uchiang'arira pande zosi, nao achitishirwa sana. ¹⁰ Ela malaika achiaambira, "Msiogophe! Nkakureherani habari nono za raha sana kpwa atu osi. ¹¹ Mana rero, hiko mudzi wa Daudi, Muokoli wenu akavyalwa, naye ndiye Bwana Muokoli. ¹² Na hivi hino ndiyo ndokala dalili ya kukumanyisani: Mundakuta mwana mtsanga akafungbwa-fungbwa nguwo, na akalazwa ndani ya chidau cha kutiira mifugo chakurya."

¹³ Gafula kundi kulu ra malaika a mlunguni akala phamwenga na yuya malaika wanjina na achimtogola Mlungu, achiamba:

¹⁴ "Naatogolwe Mlungu dzulu mlunguni, na atu ambao anamuhamira Mlungu naakale salama duni-ani!"

¹⁵ Hara malaika aripkouka kuuya mlunguni, hara arisa abisha achiambirana, "Huphiyeni Bethlehemu hukario-neni rira chirohendeka na chiroambirwa ni Mlungu."

¹⁶ Phahi, auka upesi na achendamuona Maryamu na Yusufu na yuya mwana mtsanga akalazwa ndani ya chidau cha kutiira mifugo chakurya. ¹⁷ Aripkomuona yuya mwana, asemurira gara ambago aambirwa ni malaika kuhusu ye mwana. ¹⁸ Osi ariosikira habari hizo za arisa aangalala. ¹⁹ Ela Maryamu wagaika rohoni mambo gosi higa, na

achikala anagaririkana sana. ²⁰ Hara arisa auya kpwao, kuno anamtogola Mlungu na kumshukuru kpwa gara gogasikira na kugaona, ambago gakala viratu vyoambirwa ni malaika.

*Jesu anaphirikpwa
kwenye Nyumba ya Kuvoya Mlungu*

²¹ Bada ya sabaa mwenga, kala ni wakati wa kutiya tsatsani yuya mwana na kumupha dzina; amuiha Jesu, dzina ambaro ralaviwa ni malaika hata kabila nine kadzangbwegbwira mimba.

²² Maryamu ariphomala mirongo mine kala ni wakati wa iye na Yusufu kutakaswa, kama vyolagiza Shariya za Musa. Phahi amphirika mwana wao Jerusalemu kumuonyesa Mlungu, ²³ kama Shariya ya Mlungu vyoandikpwa: "Chila mwana mlume yevyalwa kpwandza ni atengbwe kpwa kazi ya Mlungu." ²⁴ Piya alavya sadaka kulengana na Shariya ya Mlungu, ambayo inaamba, "Sadaka ya njiya airi au ana njiya manga airi."

²⁵ Wakati hinyo hiko Jerusalemu, kala kuna mutu mmwenga aihwaye Simioni, mutu wa haki ariyekala anamuogopha Mlungu. Naye kala anagodza wokofu wa Aiziraeli, na Roho Mtakatifu kala a phamwenga naye. ²⁶ Roho Mtakatifu kala akamhakikishira kukala kandafwa hadi amuone yuya Masihi.* ²⁷ Simioni walongozwa ni Roho Mtakatifu na achiinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Avyazi a Jesu ariphomreha mwana wao himo ndani ili amuhendere vira Shariya ilondavyo, ²⁸ Simioni wamphokera achikala naye mikononi na achimtogola Mlungu achi-amba:

²⁹ "Sambi, Mlungu Mtawala wangu, ukanitimizira ahadiyo, niricha mtumishio nifwe pore.

³⁰ Mana nkamuona Muokoli kula kpwako

³¹ ambaye wamtayarisha kpwa atu osi.

³² Ni mwanga ndiong'arira atu ambao sio Aiziraeli kuaonyesa mendzwayo,

na ni mwanga wa kureha nguma kpwa atuo Aiziraeli."

³³ Avyazi a Jesu aangalazwa ni maneno ga Simioni kuhusu mwana wao. ³⁴ Alafu Simioni waajaliya, na achimuamba nine wa Jesu, "Mwana hiyu andakala sababu ya Aiziraeli anji kuangamika na anji kuokoka, na andakala dalili ndiyopingbwa ni atu. ³⁵ Hivyo maazo ga atu anji gandakala

2:21 2:21 Alawi 12:3; Luka 1:31 **2:23** 2:23 Kutsama 13:2-12 **2:24** 2:24

Alawi 12:6-8 * **2:26** 2:26 Masihi manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **2:32** 2:32 Isaya 42:6; 49:6; 52:10

ching'ang'a. Piya utsungu undakulumiza roho dza upanga udungavyo mwiri."

³⁶ Mumo Nyumba ya Kuvoya Mlungu kala muna nabii wa chichetu mzehe sana, dzinare kala ndiye Ana, mwana wa Fanueli, kabila ra Asheri. Bada ya kulólwa waishi na mlume miaka sabaa, ³⁷ alafu wakala gungu hadi wakati huno, ambapho kala ana miaka mirongo minane na mine. Wakati wosi nabii Ana kala katuluka Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kpwa kumuabudu usiku na mutsi, kufunga na kuvoya. ³⁸ Wakati uratu ura, Ana wadzitu-luza mbere zao, achimshukuru Mlungu na achigomba na atu osi okala anagodza wakati Mlungu ndiphoikombola Jerusalemu. Phahi wagomba nao kuhusu yuya mwana.

Yusufu na Maryamu anauya Nazareti

³⁹ Yusufu na Maryamu ariphomala mambo gosi ambago kala ni agahende kulengana na Shariya za Mlungu, auya kaya, mudzi wa Nazareti, jimbo ra Galilaya. ⁴⁰ Yuya mwana wakula, achikala na nguvu na achili, na Mlungu achimjaliya.

Jesu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

⁴¹ Chila mwaka avyazi a Jesu kala achiphiya Jerusalemu wakati wa Sikukuu ya Pasaka. ⁴² Jesu ariphokala na miaka kumi na miiri, waphiya sikukuuni na avyazie, kama vyokala desturi. ⁴³ Sikukuu iriphosira, avyazie aandza charo cha kuuya, ela Jesu wasala Jerusalemu bila ya avyazie kumanya. ⁴⁴ Aona mwana wao a mo kundini, nao achisafiri mwendo wa kutwa ndzima, ndipho achi-andza kuuza-uza kpwa ndugu na asena. ⁴⁵ Ariphokala taamuona, auya Jerusalemu kpendamuenda. ⁴⁶ Siku ya hahu amkuta ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, asegere na alimu, anaaphundza na kuauza maswali. ⁴⁷ Chila mmwenga yemsikira watezeka kpwa achiliye na majibuge. ⁴⁸ Avyazie ariphomuona, aangelala. Alafu nine achimuamba, "Mwanangu, mbona ukahuhenda hivi? Mimi na sowe hukaangaika sana kukuenda." ⁴⁹ Naye achiamba, "Kala munaniendzerani? Tamyamanya kukala ni nikale nyumbani mwa Baba?" ⁵⁰ Ela aho taayamuelewa vira arivyoaambira.

⁵¹ Hipo, Jesu wauya kaya Nazareti na avyazie, na achikala anaagogpha. Ela nine wagaika rohoni mambo gosi

higa. ⁵² Phahi, Jesu waenderera kukula chimo na achili, achizidi kumuhamira Mlungu na atu.

3

Johana M'batizadzi anahubiri

(Mathayo 3:1-12; Mariko 1:1-8; Johana 1:19-28)

¹ Mwaka wa kumi na tsano wa utawala wa Kaisari Tiberiyo, mfalume mkpwulu wa tsi zosi zotawalwa ni Arumi, Pontio Pilato kala anatawala jimbo ra Judea. Herode kala anatawala jimbo ra Galilaya, na nduguye Filipu kala anatawala majimbo ga Iturea na Tirakoniti, naye Lusania kala anatawala Abilene. ² Anasi na Kayafa kala ni akulu a alavyadzi-sadaka. Wakati hinyo Johana mwana wa Zakariya kala a weruni na Mlungu achimlagiza aandze kazi ya kuhubiri. ³ Phahi, Johana waphiya seemu zosi zophakana na muho Joridani kuno anahubiri, kuamba, "Tubuni dambi m'batizwe ili Mlungu akuswameheni." ⁴ Kala anahubiri kama vyoandikpwa ni nabii Isaya kuamba:

"Kuna mutu anakota kululu hiko weruni kuaambira atu: 'Mtsengerani Mwenyezi Mlungu njira na muigolose.

⁵ Chila dete narisirirwe,

chila mwango na chidzango navihendwe herera, phariphobeta naphagoloswe, na njira mbii nazitengezwe zikale nono.

⁶ Anadamu osi andaona wokofu wa Mlungu.' "

⁷ Hipo, atu anji akpwedza ili abatizwe ni Johana, naye achiaamba, "Ehe, nyoka mwi! Mnalonda kuchimbira adabu ya Mlungu yedzayo bila ya kutubu kpweli! Iyo siyo sababu nono ya kukala mnalonda m'batizwe!" ⁸ Haya onyesani na mahendo genu kala kpweli mkatubu. Na msidzichenge mukaamba, 'Swino huna haki kpwa kukala hu ana a Burahimu.' Nakuambirani kpweli kala Mlungu anaweza kugaluzza hata mawe higa gakakala ana a Burahimu. ⁹ Hata vivi sambu uamuli wa Mlungu u tayari, dza mbadzo iriyo tayari kubwaga muhi. Chila muhi usiovyala matunda manono undakatwa utsuphiwe mohoni."

¹⁰ Alafu hara atu amuuza Johana, "Sambu swino huendedge?" ¹¹ Naye achiaambira, "Ariye na nguwo mbiri, naamuphe mwenga myawe asiye na nguwo, na ariye na chakurya naamganyire myawe ambaye kana." ¹² Atoza kodi piya nao akpwedza ili abatizwe, achimuuza, "Mwalimu, dze naswi huhendedge?" ¹³ Naye achiaambira, "Msitoze kodi zaidi ya chipimo choikpwa." ¹⁴ Na asikari nao achimuuza,

“Dze, swino huhendedze?” Achiaambira, “Msihale pesa za atu kpwa nguvu wala msizige mutu. Toshekani na mishahara yenu.”

¹⁵ Atu okala hipho kala ana dzuphi, na osi achidziuza rohani kuhusu Johana, achiamba, “Menzerepho hiyu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.”* ¹⁶ Ndipho Johana ariphogomba na atu osi, achiamba, “Mimi nakubatizani na madzi; ela aredza mutu ambaye ana uwezo zaidi yangu, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuvye. Naye andakubatizani na Roho Mtakatifu na moho. ¹⁷ Iye ana lungore mkpwononi, na a tayari kupheha nganu na aitiye chitsagani. Ela maphephe andagatsupha mohoni, moho usiofwa.” ¹⁸ Hipho, Johana watangaza habari nono kula kpwa Mlungu; waaonya na achiakalata ahende mambo manono, naye wahumira mifwano minji tafwauti-tafwauti.

¹⁹ Johana piya wamkanya mtawala Herode, mana kala akalóla Herodiya mkpwaza nduguye, na mambo ganjina mai manji ambago kala akahenda. ²⁰ Chisha Herode wazidisha ubayawe kpwa kumtiya jela Johana.

Jesu anabatizwa

(Mathayo 3:13–17; Mariko 1:9–11)

²¹ Atu osi ariphokala anabatizwa, Jesu naye wabatizwa. Na phokala anavoya Mlungu, mlunguni kpwafwenuka, ²² na Roho Mtakatifu achitserera dza mfwano wa njiya na achigbwerera Jesu mwirini. Chisha kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Uwe ndiwe mwanangu niku-menzaye, nawe unanihamira sana.”

Akare a Jesu

(Mathayo 1:1–17)

²³ Jesu ariphoandza kaziye kala ana kama miaka mirongo mihahu. Atu kala achiona ni mwana wa Yusufu, mdzukulu wa Heli. ²⁴ (Madzina gosi chigohadzwa ni ga ana alume.)

Heli kala ni mwana wa Mathati, naye Mathati kala ni mwana wa Lawi, naye Lawi kala ni mwana wa Meliki. Meliki kala ni mwana wa Janai, naye Janai kala ni mwana wa Yusufu, naye ²⁵ Yusufu kala ni mwana wa Matathia. Matathia kala ni mwana wa Amosi, naye Amosi kala ni mwana wa Nahumu, naye Nahumu kala ni mwana wa Hesili.

Hesili kala ni mwana wa Nagai, naye ²⁶ Nagai kala ni mwana wa Maathi, naye Maathi kala ni mwana wa Matathia.

* **3:15** 3:15 Yani Masihi. **3:19** 3:19 Mathayo 14:3–4; Mariko 6:17–18 **3:22** 3:22 Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 3:17; Mariko 1:11; Luka 9:35

Matathia kala ni mwana wa Semeni, naye Semeni kala ni mwana wa Joseki, naye Joseki kala ni mwana wa Joda.

²⁷ Joda kala ni mwana wa Joanani, naye Joanani kala ni mwana wa Resa, naye Resa kala ni mwana wa Zerubabeli.

Zerubabeli kala ni mwana wa Shealtieli, naye Shealtieli kala ni mwana wa Neri, naye ²⁸ Neri kala ni mwana wa Meliki.

Meliki kala ni mwana wa Adi, naye Adi kala ni mwana wa Kosamu, naye Kosamu kala ni mwana wa Elimadamu.

Elimadamu kala ni mwana wa Eri, naye ²⁹ Eri kala ni mwana wa Joshuwa, naye Joshuwa kala ni mwana wa Eliezeri.

Eliezeri kala ni mwana wa Jorimu, naye Jorimu kala ni mwana wa Mathati, naye Mathati kala ni mwana wa Lawi.

³⁰ Lawi kala ni mwana wa Simioni, naye Simioni kala ni mwana wa Juda, naye Juda kala ni mwana wa Yusufu.

Yusufu kala ni mwana wa Jonamu, naye Jonamu kala ni mwana wa Eliakimu, naye ³¹ Eliakimu kala ni mwana wa Melea.

Melea kala ni mwana wa Mena, naye Mena kala ni mwana wa Matatha, naye Matatha kala ni mwana wa Nathani.

Nathani kala ni mwana wa Daudi, naye ³² Daudi kala ni mwana wa Jese, naye Jese kala ni mwana wa Obedi.

Obedi kala ni mwana wa Boazi, naye Boazi kala ni mwana wa Salimoni, naye Salimoni kala ni mwana wa Nashoni.

³³ Nashoni kala ni mwana wa Aminadabu, naye Aminadabu kala ni mwana wa Adimini, naye Adimini kala ni mwana wa Arini.

Arini kala ni mwana wa Hezironi, naye Hezironi kala ni mwana wa Peresi, naye Peresi kala ni mwana wa Juda.

³⁴ Juda kala ni mwana wa Jakobo, naye Jakobo kala ni mwana wa Isaka, naye Isaka kala ni mwana wa Burahimu.

Burahimu kala ni mwana wa Tera, naye Tera kala ni mwana wa Nahori, naye ³⁵ Nahori kala ni mwana wa Serugi.

Serugi kala ni mwana wa Reu, naye Reu kala ni mwana wa Pelegi, naye Pelegi kala ni mwana wa Eberi.

Eberi kala ni mwana wa Sala, naye ³⁶ Sala kala ni mwana wa Kainani, naye Kainani kala ni mwana wa Arifakisadi.

Arifakisadi kala ni mwana wa Shemu, naye Shemu kala ni mwana wa Nuhu, naye Nuhu kala ni mwana wa Lameki.

³⁷ Lameki kala ni mwana wa Methusela, naye Methusela kala ni mwana wa Enoko, naye Enoko kala ni mwana wa Jaredi.

Jaredi kala ni mwana wa Mahalaleli, naye Mahalaleli kala ni mwana wa Kainani, naye ³⁸ Kainani kala ni mwana wa Enoshi.

Enoshi kala ni mwana wa Sethi, naye Sethi kala ni mwana wa Adamu, naye Adamu kala ni mwana wa Mlungu.

4

Jesu anajezwa ni Shetani

(Mathayo 4:1-17; Mariko 1:12-15)

¹ Jesu wauya na uwezo mkipwulu wa Roho Mtakatifu kula muho Joridani, na achilongozwa ni Roho hadi weruni, ² hiko Jesu wakala siku mirongo mine kuno anajezwa ni Shetani. Siku zosi hizo kayarya chitu, badaye wasikira ndzala. ³ Shetani achimuamba, "Ichikala kpweli u Mwana wa Mlungu, riambire hiri dziwe rigaluke mkipwahe." ⁴ Jesu achimjibu achiamba, "Yaandikpwa kukala, 'Mwanadamu kandaishi kpwa chakurya bahi.' "

⁵ Chisha Shetani achiphiya naye hadi phatu phokala dzulu, mara mwenga achimuonyesa falume zosi za dunia. ⁶⁻⁷ Alafu achimuamba, "Uchiniabudu, nindakupha uwezo wa kutawala falume zosi hizi na manono gosi garigo himo, kpwa mana náhewa na naweza kumupha yeyesi nilondaye. Kpwa iyo uchinivoya, vivi vyosi vindakala vyako." ⁸ Jesu achimuamba, "Yaandikpwa, 'Mvoye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo na umuhumikire iye macheye.' "

⁹ Chisha Shetani achimuhala hadi mudzi wa Jerusalemu achendamuimisa chirere cha Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Achimuamba, "Ichikala u Mwana wa Mlungu, tina ugbwe, ¹⁰ mana yaandikpwa, 'Mlungu andalagiza malaikawe akurinde sawa-sawa, ¹¹ naye andakuunula, ili usedze ukakpwala dziwe.' " ¹² Ela Jesu achimjibu achiamba, "Neno ra Mlungu rinaamba, 'Usimjeze Bwana Mlunguo.' " ¹³ Phahi, Shetani wamala kumjeza Jesu, achiuka achimricha hadi muda wanjina.

¹⁴ Jesu wauya Galilaya kuno analongozwa ni uwezo wa Roho Mtakatifu. Habarize zichienea seemu zosi za jirani. ¹⁵ Phahi wafundza mo masinagogini mwao, na chila mmwenga achimtogola.

Atu a Nazareti anamkahala Jesu

(Mathayo 13:53-58; Mariko 6:1-6)

¹⁶ Jesu waphiya Nazareti, ambako ndiko korerwa, na Siku ya Kuoya wainjira sinagogini kama vyokala kawaidaye. Achiima ili asome maandiko. ¹⁷ Wahewa Chitabu cha nabii Isaya, achichivugula na achisoma phatu phoandikpwa kuhusu Masihi phoamba hivi:

¹⁸ “Roho Mtakatifu a phamwenga nami,
mana wanitsambula niarehere achiya habari nono.
Akanihuma niatangazire afungbwa kuvugulwa kpwao
na niatangazire vipofu kala andaona,
kuaika huru aonerwao, ¹⁹ na kutangaza
mwaka ambao Mwenyezi Mlungu andaonyesa mbaz-
ize.”

²⁰ Aripomala kuasomera, wafunga chitabu, achimuuyizira mtumishi na achisagala. Chila mmwenga mo sinagogini wantong’orera matso. ²¹ Alafu Jesu achiamba, “Rero maneno higa gakatimiya, kula wakati mchiphosikira naga-soma.”

²² Atu osi amtogola, na achiangalazwa ni manenoge mazuri achigogomba. Chisha achiuzana, “Yuno siye yuya mwana wa Yusufu?” ²³ Naye achiaambira, “Namanya mundaniamba msemu huno: ‘Ichikala u mganga dzilagule mwenye!’ Piya mundaniamba, ‘Mbona phano phenu laloni kuhenda mambo dza higo hurigosikira hiko Kaperinaumu?’” ²⁴ Ela nakuambirani kpweli kala nabii kamenzwa phao laloni. ²⁵ Nakuhakikishirani kala, zamani za nabii Elija, Iziraeli kala kuna magungu anji, kuriphokosekana mvula miaka mihahu na nusu na kuchikala na ndzala kali tsi ndzima. ²⁶ Ela nabii Elija kayahumwa kpwa yeyesi hiko, ela kpwa gungu yesagala Sareputa, tsi ya Sidoni. ²⁷ Tsona wakati wa nabii Elisha, Iziraeli kala kuna akongo anji a mahana, ela takuna hata mmwenga yephozwa isiphokala Naamani kula tsi ya Siria.”

²⁸ Jesu phogomba hivyo, atu osi ariokala mo sinagogini areya sana. ²⁹ Phahi aunuka achimtuluza kondze ya mudzi, aphiya naye hadi mchechemo wa mwango phodzengbwa mudzi wao, ili amsukume ko tsini mavoromokoni. ³⁰ Ela achitsapa na pho kahi-kahi za atu achiphiya vyakpwe.

Jesu anaphoza mutu wa pepho
(Mariko 1:21-28)

³¹ Alafu Jesu waphiya Kaperinaumu, mudzi wa Galilaya, na Siku ya Kuoya, wainjira sinagogini achiandza kufundza. ³² Atu aangalazwa ni mafundzoge, kpwa kukala kala ana-fundza na uwezo.

³³ Mo sinagogini kala muna mutu yekala na pepho, na achikala anakota kululu, ³⁴ anaamba, “Unamini wee, Jesu wa Nazareti? Ukedzahumarigiza? Nakumanya! Uwe u Mutu wa Haki yela kpwa Mlungu.” ³⁵ Ela Jesu wamdemurira yuya pepho, achimuamba, “Nyamala na utuluke!” Alafu yuya pepho wam’bwaga yuya mutu pho mbere za atu, chisha achituluka bila ya kumlumiza. ³⁶ Atu osi aangelala na achibisha enye kpwa enye, achiamba, “Ni mafundzo ga viphi gano? Kpwa mana anademurira pepho kpwa uwezo na nguvu nao anatuluka!” ³⁷ Habarize zaenea chila phatu seemu hiyo.

Jesu anaphoza atu anji

(Mathayo 8:14–17; Mariko 1:29–34)

³⁸ Jesu wauka sinagogini na achiphiya kaya kpwa Simoni. Mtsedza mchetu wa Simoni kala ana homa kali, atu achimuamba Jesu amphoze. ³⁹ Phahi, waima phephi naye na achiridemurira rira homa riuke, na richiuka achiphola. Yuya mchetu waunuka na phapho hipho achiandza kuahumikira.

⁴⁰ Dzuwa phokala rinatswa, osi ariokala na akongo a chila aina, amrehera Jesu, naye achiabandikira mikono osi achiaphoza. ⁴¹ Piya pepho atuluka atu anji, kuno anapiga kululu, anaamba, “Uwe ndiwe Mwana wa Mlungu!” Ela Jesu kala achiademurira, na kala kaaricha akagomba, mana kala anamanya kukala iye ndiye Masihi.

Jesu anatangaza neno ra Mlungu

(Mariko 1:35–39)

⁴² Ligundzure, Jesu wauka achiphiya phatu kanda achen-dakala macheye. Atu achikala anamuendza na ariphomuona ajeza kumzuwiya asiariche machiyao. ⁴³ Ela achi-aambira, “Ni lazima piya nikatangaze midzi yanjina habari nono kuhusu ufalume wa Mlungu, mana iyo ndiyo sababu yohenda nihumwe.”

⁴⁴ Phahi, waenderera kutangaza ujumbe mo masinagogini ko Judea ndzima.

5

Jesu anatsambula anafundzie

a kpwandza

(Mathayo 4:18–22; Mariko 1:16–20)

¹ Siku mwenga, Jesu kala aimire kanda-kanda ya ziya ra Genesareti na phachikala pha tele atu anji anasukumana

hata Jesu mwenye achikala anafyehwa. Nao kala akedza-phundza mafundzo ga Jesu kula kpwa Mlungu. ² Waona madau mairi pho kanda-kanda ya ziya, enye kala akatuluka anatsukutsa nyavu zao. ³ Dau mwenga rakala ni ra Simoni; Jesu wapanda dau hiro ra Simoni na achimuamba arisengeze madzi manji chidide. Wasagala himo dauni na achifundza nyo atu.

⁴ Aripomala kufundza, wamuamba Simoni, "Phirika dau chinani, mkabwage nyavu zenu mvuwe ng'onda." ⁵ Simoni achimuamba, "Bwana, usiku kucha hukahenda chadi cha kuvuwa, wala tahukaphaha chitu. Kpwa kukala ukaamba, hundabwaga nyavu huvuwe." ⁶ Phahi ariphoandza kuvuwa, agbwira ng'onda anji hata nyavu zao zichiantza kudoka. ⁷ Aripoona hivyo, aatsuphira mikono ayawao okala dau ranjina ili edze aaterye. Nao ariphokpwedza aodzaza ng'onda madau gosi mairi, hata phadide gahohe. ⁸ Simoni Petero aripoona hivyo, wamgbwerera Jesu maguluni, na achimuamba, "Bwana, tafadhali uka hipha, mana mino ni mutu wa dambi, sifwaha kukala na uwe!" ⁹ Simoni na ayae aangelazwa ni vira arivyogbwira ng'onda anji, ¹⁰ nao Jakobo na Johana, ana a Zebedayo, ambao kala ni avuvi ayae piya aangelala. Alafu Jesu wamuamba Simoni, "Usiogophe! Hangu sambu na kpwenderera undavuwa atu." ¹¹ Phahi, ariphotuluza madau gao kondze, aricha chila chitu na achimlunga Jesu.

*Jesu anaphoza mutu wa mahana
(Mathayo 8:1-4; Mariko 1:40-45)*

¹² Siku mwenga Jesu ariphokala mudzi fulani, kp-wakpwedza mutu ana mahana mwiri mzima. Aripomuona Jesu, wadzibwaga photsi chimabumabu mbereze na achimuamba, "Bwana, uchimendza unaweza kunitakasa."* ¹³ Jesu wagolosa mkpwonowe achimguta yuya mutu wa mahana, achimuamba, "Ehe! Nalonda, takasika." Phapho hipho mahana gachiyaya. ¹⁴ Chisha achimkahaza achimuamba, "Usimuambire mutu yeyesi! Ela phiya ukadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka na ulavye sadaka ya kutakaswa dza vyolagiza Musa, ili ukale ushaidi kpwa atu kala ukaphola kpweli."

¹⁵ Ela habari za Jesu zazidi kugota, hata atu anji achedzamphundza na kuphozwa makongo gao. ¹⁶ Mara

5:5 5:5 Johana 21:3 5:6 5:6 Johana 21:6 * 5:12 5:12 Mutu wa mahana, kala ni najisi, kpwa hivyo kala karuhusiwa kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kuguta ama kugutwa ni myawe. Na achiphozwa kala ni akadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, ndipho aweze kutsanganyikana na atu. 5:14 5:14 Alawi 14:1-32

kpwa kano Jesu kala nkuphiya phatu kanda macheye achavoya Mlungu.

*Jesu anaphoza mkpwongo
wa kuphola vilungo*

(Mathayo 9:1-8; Mariko 2:1-12)

¹⁷ Siku mwenga, wakati Jesu kala anafundza, kpwakp-wedza Mafarisayo na alimu a Shariya kula chila lalo ra Galilaya, na kula Judea na Jerusalem. Jesu kala ana uwezo wa Mlungu wa kuphoza akongo, ¹⁸ phahi phakp-wedza atu akatsukula mutu wa kuphola vilungo mzega-mzega chitandani. Ajeza kumuinjiza ndani amphirikire Jesu, ¹⁹ ela kpwa sababu ya hura umati wa atu uriokala hipho akosa phatu pha kuinjirira mo ndani. Phahi, apanda naye dzulu ya nyumba, achiusa vigae vichache na achimtseriza na chitandache hadi mbere za Jesu. ²⁰ Jesu ariphoona hara atu vira amkuluphiravyo, wamuamba yuya mkpwongo, "Msena wangu, dambizo zikaswamehewa."

²¹ Hara Mafarisayo na alimu a Shariya achiandza kudzu-izua chimoyo-moyo, achiamba, "Ni ani yuno ambaye anagomba kufuru? Takuna mutu awezaye kuswamehe dambi siphokala Mlungu macheye!" ²² Jesu ariphomanya aazago, achiauza, "Kpwa utu wani munaaza hivyo mwenu mioyoni? ²³ Ni riphi ra rahisi, ni kumuamba mutu, 'Dambizo zikaswamehewa,' hebu ni kuamba, 'Unuka uphiye vyako?' ²⁴ Ela ili kukuhakikishirani kala mimi Mutu Yela Mlunguni nina uwezo wa kuswamehe dambi duniani, ninamuamba hiyu mkpwongo, 'Unuka, hala chitandacho uphiye kpwako kaya.' "

²⁵ Mara mwenga yuya mkpwongo achiunuka, achiima pho mbere za atu, achihala tandikore achiphiya kaya kuno anamtogola Mlungu. ²⁶ Chila mmwenga waangalala sana na achimtogola Mlungu. Atishirwa sana na achiamba, "Rero hukaangirwa."

Jesu anamtsambula Lawi

(Mathayo 9:9-13; Mariko 2:13-17)

²⁷ Badaye, Jesu watuluka kondze ya mudzi, achimuona muandishi mmwenga wa kodi aihwaye Lawi, asegere phakpwe ofisini. Achimuamba, "Nilunga." ²⁸ Naye Lawi waunuka, achiricha chila chitu, achimlunga.

²⁹ Alafu Lawi wamuhendera Jesu karamu kulu phakpwe kaya, na kundi kulu ra atoza kodi na atu anjina ar-iokala achiharirwa kala ni achina-dambi akp-wedzarya phamwenga nao. ³⁰ Phahi, Mafarisayo anjina na alimu

aho a Shariya ariphoona gago, anung'unika kuauza anafundzi a Jesu, "Mbona munarya na kunwa na atoza kodi na achina-dambi?" ³¹ Jesu achiaambira, "Azima taana haja ya mganga, ela hara akongo ndio ario na haja ya mganga. ³² Siyakpwezaiha atu adzionao ana haki, ela nakpwezambira enye dambi atubu dambi zao."

Jesu anauzwa kuhusu kufunga

(Mathayo 9:14-17; Mariko 2:18-22)

³³ Alafu atu anjina amuuza Jesu, "Anafundzi a Johana kano kpwa kano kala achifunga na kuvoya Mlungu, na hata anafundzi a Mafarisayo piya. Ela mbona anafundzio kazi yao ni kurya na kunwa bahi?" ³⁴ Jesu waambira, "Mchi-aalika ajeni harusini, kpwa kpweli tamuweza kuahenda afunge na kuno bwana arusi a phamwenga nao. ³⁵ Ela kundakpwedza wakati ambapho ye bwana arusi andauswa asikale phamwenga nao. Hinyo ndio wakati ndiphofunga."

Mafundzo ga kare na maphya

tagagbwirana

³⁶ Chisha achiaambira mfwano hinyo: "Takuna mutu akataye chipande cha nguwo nyiphya akachitiya chiraka nguwo ya kare. Kpwa mana uchihenda hivyo undabananga hira nguwo nyiphya, na hicho chiraka tachindagbwa sawa na iyo nguwo ya kare. ³⁷ Wala takuna atiyaye uchi muphya viriba vya kare; mana achihenda hivyo vira viriba vindafutuka na viahuke, chisha uchi undamwagika na vyo viriba vindakala tavina mana. ³⁸ Ela uchi muphya ni lazima utiywe viriba viphya! ³⁹ Tsona phahi, takuna mutu anwaye uchi wa kare akaaza muphya, mana andaamba, 'Hura wa kare ndio mnono.' "

6

Jesu anauzwa kuhusu Siku ya Kuoya

(Mathayo 12:1-8; Mariko 2:23-28)

¹ Siku mwenga, kala ni Siku ya Kuoya, Jesu na anafundzie atsapira minda ya nganu. Anafundzie achikata masuche ga nganu, achigaphulula na kurya. ² Mafarisayo anjina achiauzua, "Mbona munahenda dzambo ambaro si shariya kpwehu swiswi Ayahudi kuhendwa Siku ya Kuoya?"*

6:1 6:1 Kumbukumbu 23:25 * **6:2** 6:2 Shariya za Musa kala zinaruhusu atu kuphulula nganu wakati anatsupa na minda ya atu anjina (soma chitabu cha Kumbukumbu za Shariya 23:25.) Mafarisayo atsukirwa kpwa sababu anafundzi a Jesu kala anaona kukala anahenda kazi ya "kuvuna", ambayo ni mwengayapho ya malagizo mirongo mine na tisiya ambago kala taaruhusiwa kugahenda siku ya kuoya (soma chitabu cha Kutsama 20:8-11 na 34:21, na chitabu cha Kumbukumbu za Shariya 5:12-15.)

³ Jesu achiaambira, “Kale tamdzangbwesoma arivyohenda Mfalume Daudi na ayae ariphosikira ndzala? ⁴ Daudi wamenya hema ra kumuabudu Mlungu, achihala mabofulo gotengbwa kpwa kazi ya Mlungu na achiirya. Chishariya, alavyadzi-sadaka bahi ndiokala anaruhusiwa kugarya. Piya waapha ayae achirya.” ⁵ Chimarigizo achiaambira, “Mutu Yela Mlunguni, ndiye mwenye uwezo wa mambo gosi ga Siku ya Kuoya.”†

Jesu anaphoza mutu Siku ya Kuoya
(*Mathayo 12:9–14; Mariko 3:1–6*)

⁶ Siku yanjina ya Kuoya, Jesu wainjira sinagogini kufundza, na kala muna mutu ambaye mkpwonowe wa kulume wafuwa. ⁷ Alimu a Shariya na Mafarisayo kala anaendza chizigbwa cha kumshitakira Jesu, hipho, amrorera ichikala andamphoza hiye mutu Siku ya Kuoya. ⁸ Ela Jesu wamanya maazo gao, na achimuamba yuya mutu wa kufuwa mkpwono, “Ng’oka wedze uime hipha.” Yuya mutu wang’oka na achendaima hipho. ⁹ Alafu Jesu achiaambira, “Nakuuzani, ni rhiphi ra shariya kuhenda Siku ya Kuoya? Ni mutu kuhenda manono hebu kuhenda mai? Ni kutivya mutu hebu kuolaga?” ¹⁰ Waatong’orera matso atu osi, chisha achimuamba yuya mkpwongo, “Golosa mkpwonoo.” Yuya mkpwongo achiugolosa, na uchikala mzima. ¹¹ Ela aho areya sana achibisha nyo enye kpwa enye achiamba, “Humuhendedze yuno Jesu?”

Jesu anatsambula anafundzie
kumi na airi
(*Mathayo 10:1–4; Mariko 3:13–19*)

¹² Siku mwenga Jesu waphiya gambani kpwendavoya Mlungu. Wakala kuko usiku kucha kuvoya. ¹³ Ligundzure kuriphocha, waiha afuasie, na kahi yao achitsambula kumi na airi ambao waaiha “mitume.” ¹⁴ Nao kala ni: Simoni (ambaye piya kala achimuiha Petero) na nduguye Anderea, Jakobo, Johana, Filipu, Batholomayo, ¹⁵ Mathayo, Tomasi, Jakobo mwana wa Alifayo, Simoni (ambaye piya kala achiihwa Mpiganiadzi Uhuru.) ¹⁶ Juda mwana wa Jakobo na Juda Isikarioti, ambaye mwisho wamsalata Jesu.

Jesu anafundza atu
na kuphoza akongo
(*Mathayo 4:23–25*)

¹⁷ Jesu wala gambani na hara mitume, achedzaima hererani. Kala phana kundi kulu ra afuasie na kundi kulu

6:4 6:4 Alawi 24:9 6:4 6:4 1 Samueli 21:1–6 † 6:5 6:5 Chiyunani chinaamba, ni Bwana hata wa siku ya kuoya.

ra atu anjina. Hinyo kala ala Jerusalemu na seemu zanjina zosi za Judea, na kula seemu za pwani ya midzi ya Tiro na Sidoni. ¹⁸ Nao kala akedzaphundza mafundzo na kuphozwa makongo gao. Piya Jesu waphoza atu ariokala anayugbwa ni pepho. ¹⁹ Atu osi kala achiaza kunguta, mana nguvu kala zichimtuluka zikaaphoza osi.

Raha na mashaka
(Mathayo 5:1-12)

²⁰ Jesu walola afuasie, na achiamba:

“Baha mwi agayi, mana nyo ufalume wa Mlungu ni wenu.

²¹ Baha mwimwi mhirikao na ndzala sambi, mana mundamvuniswa!

Baha mwimwi mrirao sambi, mana mundatseka!

²² Baha mwimwi, atu achikuzirani, achikuhendani nyunga na kukulaphizani,
na achikuocherani ngulu kpwa sababu ya mimi Mutu Yela Mlunguni.

²³ “Phahi, siku mambo higo gachikuphahani, hererwani na mtinetine na raha, mana Mlungu wakuikirani zawadi kulu hiko mlunguni. Mana ndivyo akare aho arivyoahendera manabii pho kare.

²⁴ Ela shaka rani hiro mwi matajiri,
mana mundakala mwarya raha yenu kare.

²⁵ Shaka rani hiro mwi mmvunao sambi, mana badaye mundahirika!

Shaka rani hiro mwi mtsekao sambi, mana badaye mundarira!

²⁶ Shaka rani hiro atu achikutogolani,
mana piya akare aho atogola manabii a handzo.”

Menzani maadui enu
(Mathayo 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Chisha Jesu achiamba, “Ela mino nakuambirani mwimwi mphundzao kukala, amendzeni maadui genu. Ahendereni manono anaokuzirani. ²⁸ Ajaliyeni anaokuvoyera mai, avoyereni Mlungu anaokuhenderani vibaya.

²⁹ Mutu achikupiga ndzeya hino, mgaluzire yanjina nayo apige. Mutu achikufuta kandzuyo, mrichire na shatiro piya. ³⁰ Akuvoyaye chitu muphe, na ndiyekufuta chituchomrichire wala usimuisse. ³¹ Viratu ambavyo mnalonda atu akuhendereni, mwi namwi ahendereni dza vivyo.

³² Kpwani ichikala munamendza anaokumenzani bahi, mundaphaha zawadi yani? Mana hata atu a dambi nao anamendza asena ao! ³³ Na ichikala munahenderato hara anaokuhenderani manono bahi, mundaphaha

zawadi yani? Mana vivyo ndivyo atu a dambi ahendavyo. ³⁴ Na mundaphahani mchiaaphasa pesa atu ambao munaona anaweza kukuriphani? Mana hata atu a dambi nao nkuaaphasa ayawao na nkulonda ariphiwe pesa zosi. ³⁵ Ela amendzeni maadui genu na ahendereni manono. Aphaseni wala msikale na tamaa ya kuriphiwa. Namwi mundatuzwa vinono na mundakala ana a Mlungu wa Uwezo wosi. Mana Mlungu nkuaonera mbazi atu asioshukuru na ayi. ³⁶ Phahi, kalani na mbazi dza Sowe yenu ariye mlunguni arivyo.”

*Msilavye makosa ayawenu
(Mathayo 7:1-5)*

³⁷ Tsona Jesu waamba, “Msiamule ayawenu, namwi tamundaamulwa ni Mlungu. Msilaumu ayawenu, namwi tamundalaumiwa. Swameheni ayawenu, namwi mundaswamehewa. ³⁸ Apheni ayawenu, naye Mlungu andakuphani. Mundahewa tele ya kusindirirwa na kusukpwa-sukpwa hata kufwasa. Mana chipimo mpimiracho ayawenu, ndicho ndichopimirwa mwimwi.”

³⁹ Alafu Jesu waapha mfwano, waamba, “Dze chipofu anaweza kumlongoza njira chipofu myawe? Hata! Kaweza, mana osi airi andagbwa dibwani. ⁴⁰ Mwanafundzi kamshinda mwalimuwe, ela mwanafundzi achimala masomoge vinono, andakala dza mwalimuwe.

⁴¹ “Kpwa utu wani unalola chifusi dzitsoni mwa myao, ela kuona boriti ndzima iriyo mwako dzitsoni? ⁴² Unawezadze kumuamba myao, ‘Hebu mwenehu, nikuuse chifusi mwako dzitsoni,’ kuno we mwenye kuona boriti ndzima mwako dzitsoni? Munafiki we! Andza kutuluza boriti iriyo mwako dzitsoni, ndipho undaona vinono hata utuluze chifusi chiricho dzitsoni mwa myao.”

*Muhi nkumanyikana kpwa matundage
(Mathayo 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ Jesu achienderera kugomba achiamba, “Muhi mnono tauvyala matunda mai, wala muhi mui tauvyala matunda manono. ⁴⁴ Mana chila muhi nkumanyikana kpwa gara matunda uvyalago. Kuweza kuphaha zabibu kula muhi wa miya, wala mngololi tauvyala tende. ⁴⁵ Mutu mnono nkutuluzwa manono kula kpwa akibaye nono iriyo mwakpwe moyoni. Naye mutu mui nkutuluzwa mai kula kpwa akibaye mbii. Kpwa mana mutu nkugomba gachigoodzala mwakpwe moyoni.”

Mfuasi wa kpweli
(*Mathayo 7:24-27*)

⁴⁶ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Phahi, mbona munaniha ‘Bwana, Bwana,’ ela tamuhenda go nigombago?
⁴⁷ Nami nindakuambirani mutu asikiraye maneno gangu na kugalunga arivyo: ⁴⁸ Hiye ni dza mutu yedzenga nyumba, achitsimba msingi wa ndani na achidzenga dzulu ya mwamba. Mafuriko gariphokpwedza, gapiga nyumba ela taiyagbwa, mana kala ikadzengbwa vinono. ⁴⁹ Ela yuya asikiraye maneno gangu na akagapuza, ni dza mutu yedzenga nyumba dzulu ya mtsanga bila ya kutsimba msingi. Mafuriko gariphokpwedza gapiga hira nyumba, na kano nyumba ichigbwa na kubomokakpwe kpwakala kukulu sana.”

7

Jesu anaphoza mtumishi
wa mkpwulu wa jeshi
(*Mathayo 8:5-13*)

¹ Jesu ariphomala kuaambira atu mambo higo, wainjira mudzi wa Kaperinaumu. ² Kuko kpwakala na mkpwulu wa jeshi ra Chirumi, yekala na mtumishi ambaye kala anamendza sana. Hiye mtumishi wakala mkpwongo hata kaya-manyikana kutiya. ³ Mkwulu wa jeshi ariphosikira habari za Jesu, wahuma vilongozi a Chiyahudi achiaambira, “Kamuambireni Jesu edze amphoze mtumishi wangu.” ⁴ Nao ariphofika kpwa Jesu, amlonda sana amterye, amuamba, “Mutu hiye anafwaha kuterywa, ⁵ mana anamendza atu ehuna na wahudzengera sinagogi.”

⁶ Phahi, Jesu waphiya nao. Ela ariphofika phephi na hipho, yuya mkpwulu wa jeshi ra Chirumi wahuma asenae akamuambe, “Bwana, usidziyuge kpwedza hadi kpwangu, mana sifwaha kukukaribisha mwangu nyumbani. ⁷ Ndiyo mana sedzere kpwako mimi mwenye. Nakuvoya ugombe neno tu, na mtumishi wangu andaphola. ⁸ Mana hata mimi ni tsini ya akulu angu, nami nina asikari ambao a tsini yangu. Nchimuamba mmwenga ‘Phiya phatu fulani!’ Anaphiya; na wanjina nchimuamba, ‘Ndzo!’ Aredza. Piya nchimuamba mtumishi wangu, ‘Henda utu fulani!’ Naye anahenda.”

⁹ Jesu ariphosikira hivyo, waangalala sana; achiugalukira hura umati wa atu okala unamlunga-lunga, achiaambira, “Nakuambirani kukala sidzangbweona mutu ariye na imani kulu dza ihi mumu tsi ya Iziraeli.”

¹⁰ Phahi, hara ahumwa auya kaya kpwa mkpwulu wa jeshi na ariphofika mura nyumbani akuta yuya mtumishi akaphola.

Jesu anafufula mwana wa gungu

¹¹ Siku ya phiri Jesu waphiya mudzi uihwao Naini phamwenga na anafundzie na umati mkpwulu wa atu. ¹² Ariphofika phephi na ryango ra mudzi, wakuta atu anatuluka kula mudzi hinyo, akatsukula lufu ra mutu ambaye kala ni mwana wa macheye kpwa nine, tsona nine kala ni gungu. Atu anji kula mudzi hinyo kala a phamwenga na yuya gungu. ¹³ Jesu ariphomuona yuya nine wa mufwa, wamuonera mbazi, na achimuamba, "Usirire mayo." ¹⁴ Warisengerera rira jeneza achiriguta na hara okala anaritsukula achiima. Alafu achiamba, "We mvulana, nakuamba unuka!" ¹⁵ Yuya mufwa wang'oka achisagala na achiandza kubisha. Chisha Jesu achimlavya kpwa nine. ¹⁶ Atu osi ariokala hipho atezeka na achiogopha sana, na achimtogola Mlungu, achiamba, "Kpwazuka nabii mkpwulu kpwehu siku hizi. Mlungu wakpwedzaterya atue!" ¹⁷ Habari hizo zaenea tsi ndzima ya Judea na seemu zosi za jirani.

Jesu anagomba kuhusu Johana

M'batizadzi

(Mathayo 11:2-29)

¹⁸ Johana M'batizadzi ariphoambirwa ni anafundzie habari za mambo gosi higo, waiha anafundzie airi, ¹⁹ achiahuma kpwa Jesu akamuuze, "Dze, we ndiwe iye huriye kala hunamgodzera, hebu hugodze mutu wanjina?"

²⁰ Phahi, hara ahumwa ariphofika kpwa Jesu, amuamba, "Johana M'batizadzi akauhuma wedze hukuuze, 'Dze, we ndiwe hiye Muokoli ugodzerwaye, hebu hugodze mutu wanjina?' "

²¹ Wakati hinyo-hinyo Jesu kala anaphoza atu anji makongo na ayugbwao ni pepho, piya waphoza vipofu anji. ²² Phahi, waajibu hara ahumwa achiamba, "Phiyani mkamsemurire Johana gara mchigogaona na kugasikira: Vipofu anaona, viswere ananyendeka, akongo a mahana anaphozwa, masito anasikira, atu a kufwa anafufulwa na achiya anasemurirwa habari nono kula kpwa Mlungu. ²³ Tsona muambireni kukala mutu yeyesi asiye na wasiwasi nami waajaliwa."

²⁴ Ahumwa a Johana ariphokala anauka, Jesu wagomba na rira kundi ra atu kuhusu Johana, achiamba,

“Mriphophiya weruni kpwendamphundza Johana, kala munaona muyaonani? Dze, mwakpwendalola nyasi zizugbwazo ni phuto? ²⁵ Ichikala sio hivyo, sambi kala mchalolani? Hebu kala mchalola mutu wa kuvwala nguwo nono? Hata! Atu avwalao nguwo maridadi na kuishi maisha mazuri akala madzumba ga chifalume. ²⁶ Haya niambirani, kala mchalolani? Kala mchalola nabii? Ehe! Ni kpweli kabisa, tsona nakuambirani iye ni zaidi ya nabii. ²⁷ Iye ndiye ambaye Maandiko gaandikpwa kumuhusu, gaambago,

‘Nindatanguliza muhumwa wangu mberezo, ambaye andakutengezera njirayo.’

²⁸ “Nakuambirani, kahi ya anadamu osi takuna mutu muhimu kuriko Johana, ela mutu yeyesi ariye mdide kwenye ufalume wa Mlungu, iye ni mkpwulu kuriko Johana.”

²⁹ Na atu osi phamwenga na atoza kodi amphundza Johana, achimtogola Mlungu, nao achibatizwa ni Johana.

³⁰ Ela Mafarisayo na alimu a Shariya arema kubatizwa ni Johana, hipho achikala akarema mpango wa Mlungu.

³¹ Jesu waenderera kugomba achianza, “Sambi atu a siku hizi ndaafwananisha na chitu chani. ³² Aho ni dza anache avumbao cheteni, kundi mwenga rinaambira ranjina:

‘Hukakupigirani ngoma ya arusi,
ela tamkafwiha!

Hukakupigirani ngoma ya chifudu,
ela tamkarira!’

³³ “Kpwa mana Johana M’batizadzi kala achifunga na kanwere uchi, ela mwi mchiamba, ‘Ana Pepho.’

³⁴ Nriphokpwedza mimi Mutu Yela Mlunguni, narya na kunwa uchi, vino munaamba, ‘Mloleni hiye mroho na mlevi, tsona ni msena wa atoza kodi na achina-dambi!’

³⁵ Ela phahi, ikima ya Mlungu nkuhakikishwa kala ni kpweli ni atu osi aikubalio na kuilunga.”

Jesu anaphiya kaya kpwa Mfarisayo mmwenga

³⁶ Mfarisayo mmwenga wamualika Jesu akarye naye kpwakpwe kaya. Alafu Jesu waphiya achendasagala chakuryani. ³⁷ Phahi, mudzi hinyo kala kuna mchetu mmwenga malaya. Hiye mchetu ariphosikira Jesu anarya nyumbani mwa Mfarisayo, wahala tupa ya marashi ga samani na achedza nago mura nyumbani. ³⁸ Waima phephi na Jesu, achiandza kurira na matsozige gachitwena

maguluni pha Jesu. Chisha achigaphangusa na nyereze, achimdonera magulu alafu achigapaka higo marashi.

³⁹ Yuya Mfarisayo yemualika Jesu ariphoona vira, wagomba na rohore, achiamba, “Kala mutu hiyu ni nabii, angemanya ni ani na ni mchetu wa aina yani amgutaye, mana ni mchina-dambi!” ⁴⁰ Ndipho Jesu achimuamba yuya Mfarisayo, “Simoni, nina maneno nalonda nikuambire.” Simoni achiamba, “Haya mwalimu, niambira.”

⁴¹ Phahi, Jesu waamba, “Kpwahenda mutu mmwenga achiaphasa pesa atu airi: Mmwenga wamuaphasa shilingi elufu mirongo mitsano na wanjina achimuaphasa shilingi elufu tsano. ⁴² Osi airi ashindwa kuripha, hipho yuya mutu yeaphasa pesa achiaswamehe. Sambi, unafikiri ni yuphi ndiyeshukuru zaidi?” ⁴³ Simoni achimuamba, “Naona ni yuya yeswamehewa deni kulu.” Jesu achimuamba, “Ni sawa, ukagomba kpweli.”

⁴⁴ Alafu wagaluka achilola yuya mchetu na achimuamba Simoni, “Unamuona yuno mchetu? Nchiphoinjira himu mwako nyumbani, kukanipha madzi ga kusinga magulu, ela yuno mchetu akanisinga magulu na matsozige na akaniphangusa na nyereze. ⁴⁵ Kukanipha mwadzo wa kunidonera, ela hiyu mchetu akanidonera magulu hangu nchiphokpwedza. ⁴⁶ Tsona kukanipaka mafuha chitswani kama desturi, ela iye akanipaka marashi ga magulu. ⁴⁷ Phahi, nakuamba, mendzwa nyinji achigonihendera hiyu mayo ganaonyesa akaswamehewa dambize nyinji. Ela mutu aswamehewaye chidide andamendza chidide.”

⁴⁸ Ela Jesu achimuamba yuya mchetu, “Mayo, ukaswamehewa dambizo.” ⁴⁹ Ndipho hara atu anjina okala anarya naye achiuzana, “Ni ani yuno, ambaye anaswamehe hata dambi?” ⁵⁰ Ela Jesu achimuamba yuya mchetu, “Kuluphi-roro rikakuokola, phiya salama.”

8

Achetu okala achimlunga-lunga Jesu

¹ Bada ya higo, Jesu wazunguluka midzi na vidzidzi achitangaza na kusemurira habari nono kuhusu ufalume wa Mlungu. Piya kala achiphiya na hara anafundzie kumi na airi. ² Achetu anjina ambao kala akatuluzwa pepho na kuphozwa makongo kala achiphiya naye. Achetu hinyo kala ni Maryamu (mwenyezi wa Magidala), naye kala akatuluzwa pepho sabaa, ³ Joana, mkpwaza Kuza (hiye Kuza kala ni muimirizi wa nyumba ya Mfalume Herode), Suzana

na achetu anjina anji. Achetu hinyo kala achitsanga mali zao kumterya Jesu na anafundzie.

Ndarira ya mkurima

(Mathayo 13:1-9; Mariko 4:1-9)

⁴ Siku mwenga, umati wa atu waphiya kpwa Jesu na anjina achikala bado acherephiya kula chila mudzi, phahi waatsuphira ndarira, achiamba, ⁵ “Mkurima mmwenga waphiya kpwakpwe mundani kpendakumbira mbeyuye. Ariphekala anamwaga-mwaga zira mbeyu, zanjina zagbwa njirani, zichivyogbwa-vyogbwa na zichitsotwa ni nyama a mapha. ⁶ Zanjina zagbwa seemu za mawe, na ziriphoandza kumera zichinyala, mana kala taphana mtsanga wa haja wa kuika chinemi. ⁷ Zanjina zagbwa zichimera phamwenga na mbeyu za miya. Phokala zinakula, miya nayo yakula, hipho, hira mimea ichilingbwa-lingbwa ni hira miya. ⁸ Zanjina nazo zichigbwa mtsanga wa nguvu, zichikulato na kuvyala masuche ga tembe gana.”

Chimarigizo Jesu wagomba achiamba, “Ariye na masikiro, naasikire!”

Jesu anaeleza mana ya ndarira

ya mkurima

(Mathayo 13:10-23; Mariko 4:10-20)

⁹ Anafundzie amuuza, “Ndarira iyo manaye nini?” ¹⁰ Jesu achiamba, “Mwimwi mwaajaliwa kumanya siri za ufalume wa Mlungu, ela kpwa atu anjina nagomba nao na ndarira tu, ili ‘alole na matso gao ela asione, na asikize na masikiro gao ela asielewe.’

¹¹ “Mana ya ndarira hino ni hivi: Zira mbeyu ni neno ra Mlungu. ¹² Mbeyu zogbwa njirani na zichiriwa ni nyama a mapha, ni dza atu asikirao neno, alafu Shetani akariusa mwao mioyoni, ili asedze akaamini na kuokoka. ¹³ Mbeyu zogbwa seemu za mawe zichimera upesi ela kpwa vira mizi kala i dzulu-dzulu zafwa. Hizi ni dza atu asikirao neno akariphokera na raha, ela tarimenya mwao ndani. Nkuriamini kpwa muda tu, ela Shetani achiajeza nkuriricha. ¹⁴ Mbeyu zogbwa miyani zichilingbwa-lingbwa hata zichikosa kuvyala. Hizi ni dza atu asikirao neno, ela anavyoenderera kuishi, badaye nkulingbwa-lingbwa ni mambo ga dunia, tamaa za mali na raha za maisha, hipho, imani zao taziphera. ¹⁵ Ela mbeyu zogbwa mtsanga wa nguvu, ni dza aratu atu asikirao neno ra Mlungu, akarigbwira moyo kutsuka, nao kpwa kuvumirira nkpwenderera kuhenda mambo manono.”

Jesu anafundza na mfwano wa taa
(Mariko 4:21-25)

¹⁶ Alafu Jesu waamba, “Takuna mutu aasaye taa akaifwinika daba ama akayiika mvunguririni. Ela mutu achiasa taa, nkuyiika dzulu, ili chila ainjiraye aone nyo mwanga. ¹⁷ Mambo gosi gofwitsika gandaonekana wazi na maneno gosi ga siri gandamanyikana wazi. ¹⁸ Phahi phundzanito neno ra Mlungu, kpwa mana ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa. Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho, hata chicho chindahalwa.”

Udugu wa kpweli
(Mathayo 12:46-50; Mariko 3:31-35)

¹⁹ Siku mwenga, nine na ndugu za chilume a Jesu akpwedzamlola, ela taayaweza kumfikira kpwa sababu ya umati wa atu uriokala hipho. ²⁰ Mutu mmwenga wamuamba Jesu, “Mayoo na enenu aimire kondze analonda kukuona.” ²¹ Ela Jesu achiaambira atu, “Mayo na enehu ni hara aphundzao neno ra Mlungu na kuhenda vira riambavyo.”

Jesu anahuriza phuto
(Mathayo 8:23-27; Mariko 4:35-41)

²² Siku mwenga, Jesu na anafundzie ainjira dauni, achi-aambira, “Nahuvukeni ng’ambo ya ziya.” Phahi achi-andza charo chao. ²³ Ariphekala anavuka, Jesu wagbwirwa ni usingizi achilala mo dauni. Alafu kpwapiga phuto kali ziyani, na dau richikala rinainjira madzi, phadide ahohe. ²⁴ Hara anafundzie akpwendamlamusa, achimuamba, “Bwana, Bwana, hunahoha!” Jesu walamuka na achiridemurira rira phuto na maimbi, rira phuto rahurira, na kuchikala kuhurire. ²⁵ Alafu achiaambira anafundzie, “Kuluphiro renu ri kuphi?” Ela aho aangelala na achiona wuoga, na achiuzana, “Yuno ni mutu wa viphi ambaye anaweza kudemurira hata phuto na maimbi, ganamphundza?”

Jesu anaphoza mutu wa pepho
(Mathayo 8:28-34; Mariko 5:1-20)

²⁶ Badaye Jesu na anafundzie aenderera na charo chao na achifika tsi ya Agerasi,* ambayo ni kuvuka ng’ambo ya ziya kula Galilaya. ²⁷ Jesu ariphtuluka dauni, wakutana na mutu kula mudzi uho yepagaliwa ni pepho. Siku nyinji mutu hiye kala kavwala nguwo wala kala kaishi

8:16 8:16 Mathayo 5:15; Luka 11:33

8:17 8:17 Mathayo 10:26; Luka 12:2

8:18 8:18 Mathayo 25:29; Luka 19:26

* **8:26** 8:26 Maandiko ganjina nkuiha

tsi hino Gadara au Gerigesa.

kaya, ela kala achisagala vikurani. ²⁸ Ariphomuona Jesu, wapiga kululu na achidzibwaga maguluni, achigomba na hoyo, achiamba, “Jesu, Mwana wa Mlungu Ariye Dzulu Zaidi, unamini? Nakuvoya usinitese!” ²⁹ Mana Jesu kala akaademurira hara pepheo atuluke mura mwa yuya mutu. (Mara nyinji pepheo kala achidedemuka hiye mutu; kala nkufungbwa silisili za mikono na magulu na akarindwa, ela kala achizidusula na akaphirikpwa weruni ni pepheo.) ³⁰ Jesu achimuuza, “Uihwadze?” Naye achiamba, “Ndimi Jeshi.” Wagomba hivyo mana kala ana pepheo anji. ³¹ Hara pepheo am’bembeleza sana Jesu asiatsuphe kuzimu.

³² Sambu kala kuna chaa cha nguluwe anji chinariisa kanda-kanda ya gamba. Pepheo amvoya ruhusa Jesu akainjire hara nguluwe, naye achikubali. ³³ Hiphu, hara pepheo atuluka yuya mutu na achendainjira rira kundi ra nguluwe, nacho chira chaa chosi chatserera mairo mteremukoni, chichiinjira ziyani, na nguluwe osi achihoha.

³⁴ Arisa ariphoona gara gachigohendeka, azola achen-dasema habari hizo ko midzini na mindani. ³⁵ Atu akpwedzalola mambo gachigohendeka. Ariphofika phara ariphokala Jesu, amuona yuya mutu kala akatuluzwa pepheo asegere maguluni pha Jesu, akavwala nguwo na ana achilize, nao achitishirwa. ³⁶ Hara ambao kala akaona vyo vyokala vikahendeka asemurira ayawao, achiambira atu vira vyokala kpwa ye mutu yekala na pepheo achivyophozwa. ³⁷ Alafu enyezi osi a tsi ya Gerasi amvoya Jesu auke, mana kala anatishirwa sana. Phahi, wapanda dauni na achiuka.

³⁸ Kabila Jesu kadzangbweuka, yuya mutu yekala akatuluzwa pepheo wamvoya ruhusa Jesu aphiye naye. Ela wamkahaza, achimuamba, ³⁹ “Phiya kaya na ukaambire atu mambo gosi Mlungu achigokuhendera.” Phahi, yuya mutu wauka na achendatangazira atu mudzi mzima mambo gosi achigohenderwa ni Jesu.

*Jesu anaphoza mchetu wa mruwo
na kufufula mwana wa Jairo
(Mathayo 9:18–26; Mariko 5:21–43)*

⁴⁰ Jesu ariphouya ng’ambo ya phiri, kundi ra atu ambaro kala rinamgodzera, ramkaribisha. ⁴¹ Alafu kpwapwedza mutu mmwenga aihwaye Jairo. Mutu yuyu kala ni chiongozi wa sinagogi. Phahi ariphofika wadzigbwaga maguluni pha Jesu, na achimvoya aphiye naye kpwapwe kaya. ⁴² Mana kala ana mwanawe wa chichetu, wa kama miaka kumi na miiri, na kala ndiye mwana macheye, naye kala ni mkpwongo hata wa kutsungurira mbira.

Phahi, Jesu phokala anaphiya kpwa Jairo, kala anafyehwa sana chila uphande. ⁴³ Mo kundini, kala muna mchetu mmwenga, ariyekala mkpwongo wa mruwo kpwa miaka kumi na miiri.† Naye wamala aganga‡ na malize zosi wala takuna yemphoza. ⁴⁴ Phahi, hiye mchetu waphiya ko nyuma ya Jesu, achiguta mutse wa nguwoye, mara mwenga hura mruwo uchituma. ⁴⁵ Ndipho Jesu wauza, “Ni ani chiyeniguta?” Phahi, chila mmwenga ariphorema kala akamguta, Petero wamuamba, “Bwana, umati wosi huno uchiokuzunguluka na vyo atu afyehanavyo, unauza chiyekuguta!” ⁴⁶ Ela Jesu achiamba, “Mmwenga akaniguta, mana nkasikira nguvu zangu za kuphoza zikanituluka.”

⁴⁷ Phahi, yuya mchetu ariphoona akamanyikana, wadzituluza kuno anakakama, achimgbwerera maguluni, na achimuambira sababu ya kumguta pho mbere za atu osi, na vira achivyophola phapho kpwa phapho. ⁴⁸ Phahi Jesu wamuamba yuya mchetu, “Mayo, kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola. Phiya salama.”

⁴⁹ Phokala acherebisha na yuya mchetu, kpwakpwedza muhumwa kula kaya ya yuya chilongozi, achimuamba Jairo, “Pore, ela ye mwanao msichana akafwa, kpwa hivyo takuna haja ya kumyuga mwalimu tsona.” ⁵⁰ Ela Jesu ariphosikira higo, wamuamba Jairo, “Gasikuondose higo, kuluphira tu.”

⁵¹ Jesu ariphofika phara kaya, kayamruhusu mutu yeyesi kuinjira naye mura nyumbani, siphokala Petero, Johana na Jakobo, na avyazi a ye mufwa. ⁵² Wakati na hinyo, atu osi himo nyumbani kala anapiga kululu na kurira kpwa sonono. Ela Jesu achiaambira, “Nyamalani, msirire! Mana hiyu mwanache kafwere, ela arere tu!”

⁵³ Atu amtseka, mana kala anamanya yuya mwanache akafwa. ⁵⁴ Ela Jesu wamgbwira mkpwono yuya msichana, na achiamba, “Mwanangu, unuka!” ⁵⁵ Yuya mwanache wauya moyo, na mara mwenga achiima. Alafu Jesu achi-lagiza ahewe chakurya. ⁵⁶ Avyazie aangalala sana. Ela Jesu waambira asimuambire mutu yeyesi higo chigohendeka.

9

Jesu anahuma anafundzie

kumi na airi

(Mathayo 10:5-15; Mariko 6:7-13)

¹ Badaye Jesu wakusanya anafundzie kumi na airi, achi-apha nguvu na uwezo wa kutuluza pepho osi na kuphoza

† **8:43** 8:43 Mchetu wa mruwo chishariya kala ni najisi. ‡ **8:43** 8:43 Naye wamala aganga. Vitabu vyanjina vya kare tavina maneno higa.

makongo. ² Chisha waahuma akahubiri kuhusu ufalume wa Mlungu na kuphoza akongo. ³ Waambira, “Msitsukule chitu chochosi: bakora, wala mkoba, wala chakurya, wala pesa; wala mutu naasitsukule nguwo yanjina. ⁴ Nyumba ndiyokaribishwa, kalani nyumba iyo hadi mundiphouka kuphiya kpwanjina. ⁵ Atu achirema kukukaribishani, ukani mudzi hinyo, na ichikala munauka kukutani vumbi ra mwenu maguluni kuaonyesa kala akahenda makosa kpwa kusakuphundzani.”

⁶ Phahi, hara anafundzi auka, achiphiya chidzidzi hadi chidzidzi kutangaza habari nono na kuphoza akongo chila phatu.

Wasiwasi wa Herode

(Mathayo 14:1–12; Mariko 6:14–29)

⁷ Herode, mtawala wa jimbo ra Galilaya, ariphosikira habari za higo mambo gahendwago ni Jesu, wahenda wasiwasi sana, mana anjina kala anaamba, “Johana M’batizadzi akafufuka!” ⁸ Na anjina kala anaamba, “Elija wazembuka,” na anjina nao kala anaamba, “Nabii mmwenga wa kare wafufuka.” ⁹ Phahi, Herode waamba, “Johana námkata chitswa; sambu ye nisikiraye habarize, akale ni ani?” Hipo, wahenda chadi akutane naye.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu tsano

(Mathayo 14:13–21; Mariko 6:30–44; Johana 6:1–14)

¹⁰ Anafundzi a Jesu auya, achimsemurira chila chitu arichohenda. Alafu Jesu na hara anafundzie auka machiyao achiphiya mudzi wa Bethsaida. ¹¹ Hura umati wa atu uriphomanya achikophiya, wamlunga kuko. Jesu waakaribisha na achiafundza kuhusu ufalume wa Mlungu, na achiphoza akongo.

¹² Dzuwa riphokala rinatswa, hara anafundzie kumi na airi akpwendamuamba, “Mwalimu, aambire hano atu aphiye mitaa na midzi ya phephi ili akaendze chakurya na malazi, mana hiku huriko ni weruni.” ¹³ Ela Jesu achiaambira, “Ariseni mwimwi.” Nao achimuamba, “Huna mabofulo matsano na ng’onda airi tu. Tavitosha kurisa atu hinya osi, labuda hukaagurire.” ¹⁴ (Kala phana alume kama elufu tsano.) Phahi, waambira anafundzie, “Aambireni asagale madiba-madiba, kama atu mirongo mitsano-mitsano.” ¹⁵ Anafundzie ahenda hivyo, chila mmwenga achisagala. ¹⁶ Alafu Jesu wahala gara mabofulo matsano na ng’onda airi, achilola dzulu mlunguni na achimshukuru Mlungu, alafu achigamega-mega, na achiapha anafundzie

aandazire atu. ¹⁷ Atu osi arya kumvuna. Chisha anafundzie achitsola-tsola masaza na achiodzaza kaphu kumi na mbiri.

*Petero anaamba kukala Jesu
ndiye Yetsambulwa ni Mlungu*

(Mathayo 16:13–19; Mariko 8:27–29)

¹⁸ Siku mwenga, Jesu kala anavoya Mlungu macheye. Anafundzie amlunga pho phephi, naye achiaua, “Atu nkuamba mino ni ani?” ¹⁹ Nao achimuamba, “Anjina nkuamba uwe u Johana M’batizadzi; anjina nkuamba u Elija; anjina nao nkuamba u nabii fulani wa kare ye fufuka.” ²⁰ Chisha achiaua, “Dze, mwino, munaamba mino ni ani?” Petero achimuamba, “Uwe ndiwe Masihi.”* ²¹ Jesu waakahaza sana, asimuambire mutu yeyesi.

*Jesu anagomba kuhusu kugaya
na chifoche*

(Mathayo 16:21–28; Mariko 8:31–9:1)

²² Alafu Jesu achiamba, “Ni lazima Mutu Yela Mlunguni ateswe na akahalwe ni vilongozi a Chiyahudi, na akulu a alavyadzi-sadaka, na alimu a Shariya na aolagbwe ela siku ya hahu andafufulwa.”

²³ Alafu Jesu wagomba na atu osi, achiaambira, “Yeyesi amendzaye kukala mfuasi wangu ni lazima ariche njiraze, akale tayari kugaya chila siku kpwa kutsukula msalabawe, na anilunge. ²⁴ Mana yeyesi ndiyelonda kuokola maishage himu duniani andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani kpwa sababu yangu, andagaokola. ²⁵ Indafwahani mutu achiphaha utajiri wosi wa dunia ndzima ela rohoye yiangamike? ²⁶ Mmanye kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakpwedza na utukufu, phamwenga na wa malaika, na utukufu wa Baba. Mutu yeyesi ndiyenionera waibu, na kuonera haya maneno gangu, nami nindamuonera haya wakati ndiphokpwedza. ²⁷ Tsona nakuambirani kpweli, phapha phana anjina ambao taandafwa hadi auone ufalume wa Mlungu.”

Jesu anagaluka sura

(Mathayo 17:1–8; Mariko 9:2–8)

²⁸ Iriphotsapa kama wiki bada ya kugomba maneno higa, Jesu wamuhala Petero, Johana na Jakobo kpwendavoya Mlungu dzulu ya mwango. ²⁹ Aripokala anavoya Mlungu,

9:19 9:19 Mathayo 14:1–2; Mariko 6:14–15; Luka 9:7–8 **9:20** 9:20 Johana 6:68–69 * **9:20** 9:20 Masihi manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.
9:23 9:23 Mathayo 10:38; Luka 14:27 **9:24** 9:24 Mathayo 10:39; Luka 17:33; Johana 12:25

suraye yagaluka, na nguwoze zichikala nyereru za kung'alang'ala. ³⁰⁻³¹ Gafula katika utukufu, phatsembuka atu airi ariokala anang'ala-ng'ala, atu hinyo kala ni Musa na Elija, nao kala anabisha na Jesu kuhusu vira ambavyo kala andatimiza kpwa chifoche, ambacho kala chindakala ko Jerusalemu. ³² Wakati hinyo Petero na ayae kala anasenukira, ela ariphong'aza matso, aona Jesu anang'ala ajabu, naye kala aimire na hara airi. ³³ Badaye, Musa na Elija aandza kuuka. Ariphokala anauka, Petero wamuamba Jesu, "Bwana, ni vinono swiswi kukala hipha. Nahudzen-
geni vibanda vihahu. Chimwenga chako, cha phiri cha Musa, na cha hahu cha Elija." (Ela Petero kala kamanya agombago.)

³⁴ Petero phokala acherogomba, kpwakpwedza ingu na chira chivurivuriche chichiabwiningiza. Hara anafundzi atishirwa ariphokala ndani ya rira ingu. ³⁵ Alafu kwat-uluka sauti kula mo inguni, ichiamba, "Hiyu ni mwanangu, yemtsambula. Muogopheni!" ³⁶ Bada ya iyo sauti kutsupa, anafundzie amuona Jesu akasala macheye, na taayamuamb-bira mutu yeyesi mambo higo arigogaona.

Jesu anaphoza mvulana wa pepho
(*Mathayo 17:14-18; Mariko 9:14-27*)

³⁷ Siku ya phiriye, Jesu na hara anafundzie ahahu ariphokala akatserera kula mwangoni, umati wa atu wakp-wedzakutana na Jesu. ³⁸ Mutu mmwenga mo kundini wapiga hoyo achiamba, "Mwalimu, nakuvoya umterye mwanangu, ambaye ni yuyu mmwenga tu. ³⁹ Pepho nkumbwira akapiga hoyo gafula. Nkumuhenda aka-furukuta na kutuluka fulo ra mromo. Nkpwenderera kumbgwayisa sana na nkumrichira kpwa tabu. ⁴⁰ Nkavoya anafundzio amtuluze hiyu pepho, ela akashindwa." ⁴¹ Jesu achiamba, "Aa! Mwi atu msiolunga manono na kusamkuluphira Mlungu! Ndakala namwi hadi rini? Nin-dakuvumirani hadi rini?" Chisha achimuamba ise wa yuya mwanache, "Mrehe hipha ye mwanao."

⁴² Wakati yuya mvulana kala anarehwa, yuya pepho achim'bwaga photsi na achifurukuta. Ela Jesu achimde-murira amtuluke, na achimphoza yuya mwanache, chisha achimlavya kpwa ise. ⁴³ Atu osi aangelazwa ni uwezo mkpwulu wa Mlungu.

Jesu anagomba tsona
kuhusu chifoche
(*Mathayo 17:22-23; Mariko 9:30-32*)

Wakati atu osi kala achere angalazwa ni mambo gahendwago ni Jesu, Jesu waambira anafundzie, ⁴⁴ “Niphundzani sawa-sawa higa ndigokuambirani. Wakati ukafika mimi, Mutu Yela Mlunguni, niyalaviwa kpwa anadamu.” ⁴⁵ Ela taelewere mana ya maneno higo. Manage kala gakafwitswa ili asielewe, nao achiogopha kumuuzwa kuhusu mambo higo.

Ni ani mkpwulu kuriko osi?

(Mathayo 18:1–5; Mariko 9:33–37)

⁴⁶ Anafundzi a Jesu aandza kulumbana kuhusu ni ani ndiyekala mkpwulu kahi yao. ⁴⁷ Ela wamanya anafundzie aazago, hipo, wahala mwanache mdide na achimuimisa phephi naye. ⁴⁸ Alafu achiaambira, “Mutu yeyesi ndiyemkaribisha hiyu mwanache kpwa sababu yangu, ananikaribisha mimi. Na hiye ndiyenikaribisha mimi, anamkaribisha hiye ariyenihuma. Kpwa mana yuya ndiyekubali kuhumikira ayae, ndiye mkpwulu kuriko mosi.”

Asiyekupingani ni myawenu

(Mariko 9:38–40)

⁴⁹ Alafu Johana achimuamba, “Bwana, hwamuona mutu anahumira dzinaro kutuluzwa pepho, naswi huchimkahaza, kpwa kukala siye mmwenga wehu.” ⁵⁰ Jesu achiamba, “Msimzuwiye, mana mutu ambaye kakupingani, manyani a uphande wenu.”

Asamariya anamkahala Jesu

⁵¹ Phokala Jesu sikuze za kuhalwa kuphiya mlunguni zi phephi, wakata shauri kuphiya Jerusalemu. ⁵² Phahi, walavya ahumwa amtanguliye, ambao akpwendainjira lalo mmwenga ra Asamariya ili amtayarishire phatu. ⁵³ Ela enyezi a lalo hiro arema kumkaribisha Jesu, mana kala anatsapa kuphiya Jerusalemu.† ⁵⁴ Phahi, anafundzie airi, Johana na Jakobo ariphoona vira, amuamba, “Bwana, unalonda huihe moho kula mlunguni wedze uangamize?” ⁵⁵ Ela Jesu wagaluka na achiademurira. ⁵⁶ Alafu Jesu na anafundzie aphiya lalo ranjina.

Garama ya kukala mfuasi wa Jesu

(Mathayo 8:19–22)

⁵⁷ Phahi, ariphokala anaphiya vyao, akutana na mutu mmwenga mo njirani, achimuamba Jesu, “Mwalimu, mino

9:46 9:46 Luka 22:24 **9:48** 9:48 Mathayo 10:40; Luka 10:16; Johana 13:20
 † **9:53** 9:53 Asamariya kala akazirana na Ayahudi na kala taataki Ayahudi atsape na tsi yao kuphiya Jerusalemu kpwendahiji. **9:54** 9:54 2 Afalume 1:9–16

nindakulunga kokosi ndikophiya.”⁵⁸ Jesu achimuamba, “Makala gaishi winani na nyama a mapha ana nyumba zao, ela mimi Mutu Yela Mlunguni sina phatu pha kuika mbavu.”⁵⁹ Wakati wanjina Jesu wakutana na mutu wanjina achimuamba, “Nilunga.” Ela yuya mutu achiamba, “Bwana, niricha kpwandza nkazike baba ndipho nedze nikulunge.”⁶⁰ Ela Jesu achimuamba, “Ariche atu ambao taamkuluphira Mlungu adzishuulische na mambo dza higo, ela uwe ni muhimu zaidi ukatangazire atu ufalume wa Mlungu.”⁶¹ Alafu mutu wanjina wamuamba, “Bwana, nindakulunga, ela niricha mwandzo nkalage enehu.”⁶² Ela Jesu achimuamba, “Mutu yeyesi achiandza kumuhumikira Mlungu alafu achiaza kuuyira mamboge ga kare, kafwaha kpwenye ufalume wa Mlungu.”

10

*Jesu anahuma afuasie
mirongo sabaa na airi*

¹ Bada ya higo, Jesu watsambula afuasi anjina mirongo sabaa na airi, achialavya airi-airi amtanguliye kuphiya chila mudzi na kpwahali ambako kala akapanga kuphiya.
² Achiaambira, “Mavuno ni manji ela avunadzi ni achache. Phahi, mvoyeni Mlungu, Bwana mchina-munda, ahume ahendadzi-kazi zaidi edze avune.”³ Phundzani! Nakuhumani mphiyeye, namwi mundakala dza ana ng’ondzi aphiyaokahi ya mabawa.⁴ Msihale pochi, wala mkoba, wala virahu, wala msihumire muda ure kulamusana na atu njirani.

⁵ “Nyumba yoyosi ndiyoinjira, kpwandza ambani, ‘Mlungu naakupheni amani.’”⁶ Ichikala muna mutu wa kumendza amani, phahi, andaphaha amani. Ela ichikala tamuna mutu wa amani, phahi amani indamuuyira enye.
⁷ Kalani nyumba iyo, murye na munwe ndichohewa, kpwa mana muhendadzi-kazi anafwaha kuhewa mariphoge. Msitsame-tsame kuphiya nyumba hadi nyumba.

⁸ “Mchiinjira mudzi wowosi na mchikaribishwa, ryani hicho ndichoandazirwa.”⁹ Phozani akongo a mudzi hinyo na muambire atu, ‘Ufalume wa Mlungu ukakufikirani.’¹⁰ Ela mchiinjira mudzi wowosi na enyezi achirema kukukaribishani, phiyani barabara za mudzi hinyo na muambe,
¹¹ ‘Kpwa kukala mkarema kuhukaribisha mkasikira maneno ga Mlungu, tahutaki kugbwirana namwi hata chidide. Hata vumbi ra mudzi wenu chirogbwira mwehu

9:61 9:61 1 Afalume 19:20 **10:2** 10:2 Mathayo 9:37-38 **10:3** 10:3 Mathayo 10:16 **10:7** 10:7 1 Akorintho 9:14; 1 Timothi 5:18 **10:10** 10:10 Mahendo 13:51 **10:11** 10:11 Mathayo 10:7-14; Mariko 6:8-11; Luka 9:3-5

maguluni, hunarikutakuta, kuonyesa tahu phamwenga. Ela mmanye kukala hwalonda kukuambirani kukala ufalume wa Mlungu ukafika.’ ¹² Nakuambirani kukala, siku ya mwisho, vindakala baha vyo ndivyokala Sodoma, kuriko vyo ndivyokala mudzi hinyo.”

Midzi isiyokuluphira
(Mathayo 11:20–24)

¹³ Jesu waamba, “Shaka hiro, mwi atu a midzi ya Korazini na Bethisaida!* Mana kala vilinje vyohendwa kpweni, vyahenderwa atu a midzi ya Tiro na Sidoni, atue angekala atubu chitambo, akasagala photsi kuno akavwala magunia na kudzisaka ivu kuonyesa akatubu. ¹⁴ Ela siku ya mwisho, mwimwi mundaphaha hukumu kali kuriko ya atu a Tiro na Sidoni. ¹⁵ Namwi atu a Kaperinaumu, dze mundadzikarya hadi mfike mlunguni? Hata! Mundatserezwa hadi kuzimu.”

¹⁶ Jesu waambira afuasie, “Mutu ndiyekuphundzani ananiphundza mimi, na ndiyekukahalani ananikahala mimi; na ndiyenikahala mimi anamkahala hiye ariyenihuma.”

Afuasi mirongo sabaa na airi anauya

¹⁷ Badaye, hara afuasi mirongo sabaa na airi auya kpwa Jesu na raha, achimuamba, “Bwana, hata pephe atuluka huriphozidemurira kpwa dzinaro!” ¹⁸ Jesu achiaambira, “Námuona Shetani anagbwa kula mlunguni dza limeme. ¹⁹ Phundzani! Náakuphani uwezo wa kuvyoga nyoka na visuse, na uwezo wa kuturya nguvu za adui Shetani. Takuna chochosi ndichokulumizani. ²⁰ Ela, msishererwe kpwa kukala mwatuluza pephe, ela hererwani kpwa kukala mkakubaliwa ni Mlungu kukala atue hata kare na kare.”

Raha ya Jesu

(Mathayo 11:25–27; 13:16–17)

²¹ Wakati hinyo-hinyo, Roho Mtakatifu wamuhenda Jesu akale na raha sana, naye achiamba, “Baba Mlungu, Bwana wa dzulu mlunguni na duniani, nakushukuru kpwa sababu waafwitsa atu a ilimu na marifwa mambo higa na uchiang’azira atu akuluphirao dza anache. Ehe, ni sawa Baba, mana hivyo ndivyo vyokuhamira. ²² Baba wanipha uwezo wa mambo gosi. Takuna mutu ammanyaye Mwana isiphokala Baba, wala takuna ammanyaye Baba Mlungu

10:12 10:12 Mwandzo 19:24–28; Mathayo 10:15; 11:24 **10:13** 10:13 Isaya 23:1–18; Ezekieli 26:1–28:26; Joeli 3:4–8; Amosi 1:9–10; Zakariya 9:2–4 * **10:13** 10:13 Jesu anafwananisha atu a midzi ya Chiyahudi na atu a midzi ya atu asiokala Ayahudi (Tiro na Sidoni) ambao kala anamanyikana kpwa uyi wao.
10:15 10:15 Isaya 14:13–15 **10:16** 10:16 Mathayo 10:40; Mariko 9:37; Luka 9:48; Johana 13:20 **10:19** 10:19 Zaburi 91:13 **10:22** 10:22 Johana 3:35; 10:15

isiphokala Mwana na mutu yeyesi ambaye Mwana nkumt-sambula kumfwenurira.”

²³ Alafu wagalukira anafundzie ariphokala machiyao, achiaambira, “Baha mwimwi muonao mambo higa mgaon-ago! ²⁴ Kpwa hivyo nakuambirani kukala manabii anji na afalume anji aaza kuona mgaonago mwimwi ela taa-gaonere, piya achiaza kusikira higa msikirago mwimwi ela taayagasikira.”

Ndarira ya Msamariya mnono

²⁵ Sikuye, mwalimu mmwenga wa shariya wakpwedza kpwa Jesu kumhega achili, achimuamba, “Mwalimu, ni-hendedze hata niphahe uzima wa kare na kare?” ²⁶ Jesu achimuamba, “Shariya za Mlungu zinaambadze?” ²⁷ Yuya mwalimu achiamba, “Zinaamba, Mmendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi, na roho zenu zosi, na mkpwotse wenu wosi, na umendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.” ²⁸ Jesu achimuamba, “Ukagomba sawa-sawa. Nawe henda vivyo na undaphaha uzima wa kare na kare.” ²⁹ Ela yuya mwalimu walonda kuonyesa kala swalire achiroriuza mwandzo ni ra mana, hipho wamuuza Jesu, “Ye myangu ambaye ni nimmendze ni yuphi?”

³⁰ Phahi, Jesu wamtsuphira ndarira, achimuamba, “Myahudi mmwenga kala ala Jerusalemu anaphiya Jeriko. Mo njirani achivwamukirwa ni akora. Achimvula nguwo, achimpiga, na achimfuta malize zosi, chisha achim’bwaga pho njirani kadzimanya. ³¹ Kpwa bahati, mlavyadzi-sadaka mmwenga wa dini ya Chiyahudi wagbwira njira hiyo. Aripomuona yuya mutu achiyevwamukirwa ni akora, watsega-tsega na kanda, achimricha phapho. ³² Alafu Mlawi naye aripomuona yuya mutu achiyevwamukirwa ni akora, watsega-tsega na kanda. ³³ Ela Msamariya mmwenga yekala ana vyarovye, watsapa na phapho. Na aripomuona yuya mutu achiyevwamukirwa ni akora, wamuon-era mbazi. ³⁴ Achimsengerera, achendamfuta-futa viron-davye na uchi kama dawa na mafuha chisha achimfunga bendeji. Yuya Msamariya kala ana pundawe, wamuhala yuya mutu achimpandiza dzulu ya punda, achimtsukula hadi hotelini, ambako wakpwendamtundza. ³⁵ Siku ya phiriye, yuya Msamariya walavya pesa achimupha mwenye hoteli, achimuamba, ‘Mrorome hiyu mkpwongo wangu, na

chochosi ndichozidi ndakpwedza nikuriphe, siku nchiuya.’ ”

³⁶ Chimarigizo Jesu wamuamba yuya mwalimu wa Shariya, “Sambi unaonadze, hara atu ahahu, ni yuphi ambaye waonyesa kukala ni myawe wa kpweli wa yuya mutu yevwamukirwa ni akora?” ³⁷ Yuya mwalimu wa Shariya achiamba, “Ni yuya yemuonera mbazi.” Jesu achimuamba, “Phahi, nawe kahende dza vyo arivyohenda Msamariya.”

*Jesu anatsapa na kaya
pha ano Maritha na Maryamu*

³⁸ Jesu na anafundzie ariphokala anaenderera na charo chao ya kuphiya Jerusalemu, afika lalo fulani, ambako wakaribishwa kaya ni mchetu yeihwa Maritha. ³⁹ Maritha kala ana mdidewe ambaye kala aihwa Maryamu. Maryamu wasagala photsi, phephi na Jesu na achikala anamphundza afundzago. ⁴⁰ Ela Maritha kala anagaya macheye na kazi ya kutayarishira ajeni. Phahi, wamlunga Jesu achen-damuamba, “Bwana, kuona vibaya ichikala mwenehu akanirichira kazi zosi machiyangu? Muambire edze aniterye!” ⁴¹ Ela Jesu wamuamba Maritha, “Unagaya na kuhangaishwa ni mambo manji, ⁴² ela umanye kuna chitu chimwenga muhimu. Maryamu akatsambula chitu chinono, kuniphundza, na takuna ndiyemfuta.”

11

*Jesu anafundza anafundzie
kuvoya Mlungu*

(Mathayo 6:9-13; 7:7-11)

¹ Siku mwenga, Jesu kala a phatu anavoya Mlungu. Ariphomala, mwanafundziwe mmwenga wamuamba, “Bwana, hufundze kuvoya Mlungu, dza Johana vyofundza anafundzie.” ² Phahi, Jesu waambira, “Ichikala munavoya Mlungu, ambani:

‘Baba Mlungu, dzinaro nariogophewe.

Utawalao nauonekane wazi duniani.

³ Chila siku huphe chakurya chehu cha kuhutosha.

⁴ Na huswamehe dambi zehu,

dza viratu hunavyoswamehe osi ahukoserao.

Usihuriche hukatiywa dambini ni Shetani.’ ”

⁵ Chisha Jesu achiaambira, “Mendzerepho mutu una mse-nao, siku mwenga uphiye kpwakpwe usiku wa manane, ukamuambe, ‘Msena wangu, nikopesha mabofulo mahahu,

⁶ mana nkatsolokerwa ni mjeni, nami sina chitu cha

kumupha.’⁷ Alafu hiye msenao himo nyumbani akuambe, ‘Usiniyuge, mino nkafunga kare mryango; mimi na anangu hurere. Sindang’oka nkedzakupha chitu chochosi.’⁸ Ela nakuhakikishirani, dzagbwe kandakupha mabofulo kpwa ni msenao, ela andang’oka na edze akuphe chochosi utakacho kpwa sababu ya likaniro.

⁹ “Phahi, nakuambirani, Voyani namwi mundahewa, endzani namwi mundaphaha, pigani hodi namwi mundavugurirwa. ¹⁰ Mana chila avoyaye nkuhewa, aendzaye nkuphaha, na apigaye hodi nkuvugurirwa. ¹¹ Ni yuphi kahi yenu ambaye mwanawe achimvoya ng’onda andamupha nyoka? ¹² Ama mwanawe achimvoya yayi andamupha chisuse? ¹³ Ichikala mwi atu ayi tu, mnamanya kuapha ana enu vitu vinono, dze si zaidi ye Sowe yenu ariye mlunguni? Iye nkuapha Roho Mtakatifu atu osi amvoyao.”

Jesu ana nguvu kumshinda Shetani
(Mathayo 12:22–30; Mariko 3:20–27)

¹⁴ Badaye, Jesu kala anatuluza pephe bwibwi. Yuya pephe ariphotuluka, yuya bwibwi waandza kugomba na atu osi achiangalala. ¹⁵ Ela atu anjina kala anaamba, “Anatuluza pephe kpwa uwezo wa Belizebuli,* mkpwulu wa pephe.” ¹⁶ Anjina achimhega achili kpwa kumuamba ahende ishara ya chilinje kuonyesa kala uwezowe ula mlunguni. ¹⁷ Jesu wamanya maazo gao ndipho achiaambira, “Tsi yoyosi ambayo vilongozie anapingana, tsi iyo taindadumu, na nyumba iganyanayo makundi kupingana, nkutsamuka. ¹⁸ Sambu, ichikala Shetani akadzigananya, nyo ufalumewe undadumu? Nkaamba hivyo kpwa sababu, mwimwi munaamba kala natuluza pephe na uwezo wa Belizebuli. ¹⁹ Pho mino ichikala natuluza pephe na uwezo wa Belizebuli, dze, afuasi enu nkutuluza pephe na uwezo wa ani? Afuasi enu ndio ndiokuamulani. ²⁰ Ela kpwa kukala ninatuluza pephe kpwa uwezo wa Mlungu, phahi manyani kukala ufalume wa Mlungu ukedza kpwenu.

²¹ “Mutu wa mkpwotse ariye na silaha, arindapho nyumbaye, malize zindakala salama. ²² Ela achedza mutu wa mkpwotse zaidi kumvwamukira na kumshinda nguvu, andamfuta silahaze achizozikuluphira na kuapha ayae mali achizozihala zewe.

²³ “Yeyesi ambaye ka uphande wangu, manyani ananipinga; na iye ambaye tahukusanya phamwenga, manyani anatsamula.”

11:15 11:15 Mathayo 9:34; 10:25
Chiyunani renye mana ya shetani.

* **11:15** 11:15 Belizebuli ni dzina ra
11:16 11:16 Mathayo 12:38; 16:1; Mariko

8:11 **11:23** 11:23 Mariko 9:40

Mutu auyirwaye ni pepho
(Mathayo 12:43-45)

²⁴ “Pepho achimtuluka mutu, nkuphiya weruni achaendza phatu pha kuoya, ela asiphophaha, nkudziamba, ‘Nindauya kpwangu nyumbani kpwa kare nrikola.’ ²⁵ Phahi achedzakuta phara phatu ni phahuphu, phaphyerwa na chila chitu chaikpwato, ²⁶ nkuphiya achahala pepho ayae sabaa ayi zaidi kuriko iye, na achamuinjira yuya mutu na akaishi himo. Hiphho, hali ya yuya mutu nkukala mbii zaidi kuriko hira ya mwanzo.”

²⁷ Jesu phokala anagomba higo, mchetu mmwenga mo kundini wapiga kululu, achiamba, “Baha hiye mchetu yekuvyala na achikuamwisa!” ²⁸ Ela Jesu achimuamba, “Ni kpweli, ela ario na raha zaidi ni hinyo asikirao ujumbe wa Mlungu na akaukubali!”

Chivyazi chii chinalonda dalili za vilinje
(Mathayo 12:38-42)

²⁹ Atu ariphokala anazidi kpwedza, Jesu waamba, “Atu a chivyazi hichi ni ayi. Analonda ishara ya chilinje, ela taandaonyeswa chochosi isiphokala chiratu chohenderwa Jona. ³⁰ Viratu Jona arivyokala ishara kpwa atu a Ninawi, vivyo hivyo nami Mutu Yela Mlunguni ndakala ishara kpwa atu a chivyazi hichi. ³¹ Vivyo hivyo siku hiyo, malikia wa kula tsi ya Mwakani andaima phamwenga na atu a chivyazi hichi, naye andachishitaki kpwa makosa gao. Mana wala pembe ya dunia kpwedzaphundza maneno ga marifwa ga Selemani, ela sambu, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Selemani. ³² Siku ya hukumu atu a Ninawi andaima phamwenga na atu a chivyazi hichi, nao andachishitaki kpwa makosa gao. Mana atu a Ninawi atubu dambi zao kpwa sababu ya mahubiri ga Jona, ela sambu, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Jona.”

Mafundzo ga Jesu
ganang’aza atu matso
(Mathayo 5:15; 6:22-23)

³³ Chisha Jesu achiaambira atu, “Takuna mutu aasaye taa na kuitiya mvunguririni, ela nkuyiika dzulu ili ainjirao aone nyo mwanga. ³⁴ Matsogo ndigo taa ya mwiri, nago gachikala ni mazima, mwiri wosi undakala na mwanga. Ela gachikala ni makongo, phahi mwiri wosi undaodzala jiza. ³⁵ Phahi, hakikishani munagbwira mafundzo gangu, ili maisha genu

gasikale na jiza. ³⁶ Chumbacho chosi chichikala na mwanga, maishago gandakala na mwanga munji, dza taa iakavyo chumbani.”

*Jesu anaonya Mafarisayo
na alimu a Shariya*

(Mathayo 23:1–36; Mariko 12:38–40)

³⁷ Jesu ariphomala kugomba higo, Mfarisayo mmwenga wamualika kpwakpwe kaya akarye naye. Jesu wakubali, achiinjira nyumbani, achisagala achirya naye. ³⁸ Mfarisayo hiye watezeka ariphomuona Jesu anarya bila ya kulunga mila ya dini yao, yani bila ya kutsukutsa mikono kabila ya kurya. ³⁹ Jesu wamuamba, “Mwimwi Mafarisayo muna chadi cha kudzionyesa mu atu anono. Hivyo ni sawa na kutsukutsa chikombe na sahani kondze macheye. Ela mwenu marohoni mukaodzala unyang’anyi na uyi. ⁴⁰ Mu azuzu! Kpwani tammanya kala yetengeza kondze ndiye ariyetengeza ndani piya? ⁴¹ Ela phahi, lavyani zaka vyo murivyo navyo mo vikombeni muaphe agayi, alafu tamundakala na chochosi chiricho najisi.

⁴² “Ela shaka hiro mwi Mafarisayo! Kpwa mana munalunga Shariya ya kumupha Mlungu fungu ra kumi ra mavuno makulu na hata mavuno madide, ela tamjali haki wala tammendze Mlungu. Higa ndigo mlondwago kuhenda, bila ya kubera higo ganjina.

⁴³ “Shaka hiro mwi Mafarisayo! Kpwa mana muna-mendza kusagala vihi vya mbere-mbere masinagogini na kulamuswa na ishima mbere za atu. ⁴⁴ Shaka hiro, mana mu dza mbira zisizo na alama, ambazo atu nkunyendeka dzuluze bila ya kumanya uyi na lovu ririro himo.”

⁴⁵ Alafu mwalimu mmwenga wa Shariya wamuamba Jesu, “Mwalimu, uchiamba hivyo, unahuiinjirira hata swiswi alimu a Shariya piya.” ⁴⁶ Achiambwa, “Shaka hiro hata mwimwi alimu a Shariya. Mnamendza kutsukuza ayawenu mizigo miziho, yani Shariya ngumu, ela mwi enye tamuterya atu kuzilunga hata chidide.

⁴⁷ “Shaka hiro! Mana munadzengera mbira manabii ambao aolagbwa ni akare enu. ⁴⁸ Hivyo munadzishuhudiya kukala munakubaliana na mambo gohendwa ni akare enu, mana aho aolaga manabii, namwi munaadzengera vikuta. ⁴⁹ Kpwa sababu ya higo, Mlungu wa marifwa waamba, ‘Nindakureherani manabii na mitume, ela mundaolaga anjina na anjina mundaagayisa.’ ⁵⁰ Phahi, atu a chivyazi hichi andatiywa adabu kpwa sababu ya vifo vya manabii

osi oolagbwa hangu kuumbwa kpwa dunia,⁵¹ tsona hangu chifo cha Abeli hadi chifo cha Zakariya.† Hiye Zakariya waolagbwa mbere za Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kahi-kahi ya iyo nyumba na phatu pha kulavira sadaka. Kpweli nakuambirani, atu a chivyazi hichi andatiywa adabu kpwa sababu ya hinyo manabii.

⁵² “Shaka hiro mwi alimu a Shariya! Kpwa mana mu-naafwitsa ayawenu mafundzo ga kpweli ga Mlungu. Mwi enye mwagarema na munazuwiya atu ambao analonda kugamanya!”

⁵³ Jesu ariphouka phara, Mafarisayo na alimu a Shariya atsukirwa sana na achikala anampinga na kumhega achili na maswali manji,⁵⁴ ili kulola ichikala andagomba maneno ambago sigo, kpwa amgbwire.

12

Jesu anaonya kuhusu unafiki
(Mathayo 10:26–27)

¹ Wakati hinyo-hinyo, atu aodzazana maelufu na maelufu hata ichikala anasukumana. Phahi, Jesu wagomba na anafundzie kpwandza, achiaambira, “Dzimanyirireni na unafiki wa Mafarisayo, ambao ni dza hamira, ambayo ni ko kudzikarya kpwao. ² Takuna chochosi chofwitsika ambacho tachindamanyikana wazi, wala takuna dzambo ra siri ambaro tarindamanyikana. ³ Phahi, gosi mgombago jizani gandasikirwa mutsi, na gosi mgombago pokopoko chumbani, gandatangazwa mbere za atu.

Muogopheni Mlungu macheye
(Mathayo 10:28–31)

⁴ “Asena angu, nakuambirani, msiogophe atu aolagao miri bahi, na badaye taana ranjina rorosi ariwezaro. ⁵ Ela nindakuambirani wa kumuogopha: Muogopheni iye ambaye bada kuolaga mwiri, ana uwezo wa kuuhala na akaut-supha mohoni. Ehe, nakuambirani kpweli, muogopheni iye! ⁶ Mnamanya kala mberya atsano anaguzwa rahisi, ela taphana hata mmwenga ambaye Mlungu anaweza kumyala. ⁷ Hata nyere zenu za vitswani zosi Mlungu anazimanya isabuye. Phahi, msiogophe, mana mwimwi muna samani zaidi kuriko mberya anji!

11:51 11:51 Mwandzo 4:8; 2 Nyakati 24:20–21 † **11:51** 11:51 Zakariya: Siye yuya ise wa Johana, ela ni mutu wanjina yeishi miaka minji yotsupa. Soma chitabu cha phiri cha Mambo ga Nyakati 24:20–21. **12:1** 12:1 Mathayo 16:6; Mariko 8:15 **12:2** 12:2 Mariko 4:22; Luka 8:17

Kumkubali ama kumkahala Jesu
(Mathayo 10:32–33; 12:32; 10:19–20)

⁸ “Tsona nakuambirani, yeyesi ndiyedzimanyisa wazi mbere za atu kala ni mfuasi wangu, nami Mutu Yela Mlunguni nindamkubali mbere za malaika a Mlungu. ⁹ Ela ndiyenitsamalala mbere za atu, andatsamalalwa mbere za malaika a Mlungu. ¹⁰ Atu osi ndiogomba maneno kunipinga mimi Mutu Yela Mlunguni andaswamehewa, ela yeyesi ndiyekufuru Roho Mtakatifu, kandaswamehewa bii!

¹¹ “Mchiphirikpwa masinagogini ama kpwa atawala kushitakiwa, msitangetange ndivyokpwendadzikanira ama ndivyogomba, ¹² kpwa mana phapho hipho Roho Mtakatifu andakufundzani maneno ambago ni mugombe.”

Ndarira ya tajiri mzuzu

¹³ Alafu mutu mmwenga pho kundini wamuamba Jesu, “Mwalimu, muambire mwenehu aniganyire urisi wa baba nami.” ¹⁴ Jesu achimuamba, “Msena wangu, ni ani yenitsambula nikale muamuli wenu ama mutu wa kuku-ganyirani urisi?” ¹⁵ Chisha achiamba, “Dzimanyirireni! Dziepusheni na chila aina ya tamaa. Mana maisha ga mutu tagakala kamili kpwa unji wa mali arizo nazo.”

¹⁶ Chisha achiatsuphira ndarira, achiamba, “Kpwahenda tajiri mmwenga ambaye mundawe wavyala sana. ¹⁷ Yuya tajiri waaza rohoni, ‘Nihendedze mino? Mana sina phatu pha kuika mavuno gangu. ¹⁸ Ndahenda hivi: Nindabomola vitsaga vyangu vyosi na nidzenge vyanjina vikulu zaidi, alafu mavuno gangu gosi nigatiye himo na vitu vyangu vyanjina. ¹⁹ Nchimala kuhenda vivyo niambire roho yangu, una vitu vinji vya akiba vya kuumira miaka na miaka. Sambu oya, urye, unwe na ustarehe.’ ²⁰ Ela Mlungu achimuamba, ‘U mpumbavu uwe! Rero usiku undafwa. Sambu, vyo vitu vyodziikira akiba, vindakala vya ani?’ ” ²¹ Jesu achimarigiza kuamba, “Hivyo ndivyo ndivyokala mutu adziikiraye mali ya akiba, ela maishage tagamhamira Mlungu.”

Mkuluphireni Mlungu
(Mathayo 6:25–34)

²² Alafu Jesu waambira anafundzie achiamba, “Phahi, nakuambirani, msihende wasiwasi kuhusu maisha genu, kala mundaryani, wala kuhusu miri yenu mundavwalani. ²³ Kpwa mana maisha ni muhimu kuriko chakurya, na

mwiri ni muhimu kuriko nguwo. ²⁴ Hebu lolani makunguru. Tagaphanda wala tagavuna, tsona tagana vitsaga wala tagaika akiba, ela Mlungu anagarisa. Dze, mwino si mu a samani kulu kuriko nyama a mapha? ²⁵ Ni ani awezaye kudzienjerezera maisha kpwa kuhenda wasiwasi, hata dzagbwe ni dzisaa dzimwenga tu? ²⁶ Sambu, ichikala neno dide dza hiri tamriweza, kpwa utu wani munadzitiya wasiwasi wa higo mambo ganjina?

²⁷ "Lolani maruwa gameravyo. Tagahenda kazi wala tagashona nguwo, ela nakuambirani, hata Mfalume Selemani mwenye na utajiriwe wosi, kayapambwa vinono dza ruwa mwengarapho. ²⁸ Ee, mwi atu mukuluphirao chidide mwi! Ichikala Mlungu anaweza kupamba nyasi, ambazo rero munazona na muhondo zinatiywa moho, dze si zaidi andakuvwikani mwi? ²⁹ Phahi, msitangetange kala mundaryani, wala mundanwani, msihende wasiwasi kuhusu mambo gago. ³⁰ Mana gosi higo ni kuendzwa ni atu osi asiomanya Mlungu, ela Sowe yenu ariye mlunguni anamanya mnalonda vitu hivyo. ³¹ Phahi, dzilavyeni kpwa Mlungu Mfalume wenu, na go ganjina andakuenjerezani.

Utajiri wa mlunguni
(Mathayo 6:19-21)

³² "Mwi afuasi angu mu chikundi chidide, ela msio-gophe, mana Sowe Yenu Mlungu anaonato kukutawalani na kukurindani. ³³ Guzani mali zenu na zo pesa muaphe achiya. Namwi kpwa kuhenda vivyo, mundakala munadzi-ikira akiba ko mlunguni, ambako taisira. Mana kuko, muivi kaweza kuisengerera, na adudu taaweza kubananga vitu. ³⁴ Mana hipho uikapho akibayo ndipho ambapho rohoyo inalonda ikale."

Dzimanyirireni na mkale tayari wakati wowosi

³⁵ Alafu Jesu waamba, "Kalani tayari kuhumika, na muase taa zenu tayari tayari. ³⁶ Mkale avi mu atumishi amgodzao tajiri wao edze kula harusini, ili achitsoloka na kupiga hodi, amvugurire mryango mara mwenga. ³⁷ Baha hinyo atumishi ndiokpwezakutwa matso ni tajiri wao. Nakuambirani kpweli, iye mwenye andavwala nguwo za kazi, aakaribishe na aandaze chakurya. ³⁸ Baha hinyo atumishi ndiokpwezakutwa tayari ni tajiri wao, hata achedza usiku wa manane au pephe za kucha. ³⁹ Ela mmanyeye: Kalapho mchina-nyumba anamanya saa edzerayo muivi,

kpwa kpweli kangekubali nyumbaye ivundzwe. ⁴⁰ Namwi piya ni lazima mkale tayari, kpwa sababu tammanya saa ndizokpwedzera mimi, Mutu Yela Mlunguni.”

*Mtumishi muaminifu
na asiye muaminifu
(Mathayo 24:45–51)*

⁴¹ Alafu Petero wamuuza Jesu, “Bwana, huno mfwanu uchiohuambira, unauhusu swiswi bahi hebu ni unahusu atu osi?”

⁴² Jesu achimuamba, “Kalani dza mtumishi muaminifu na wa marifwa, ambaye tajiriwe nkumupha kazi ya kuimirira nyumbaye na kuapha atumishi ayae chakurya wakati unaofwaha. ⁴³ Ni baha hiye mtumishi ambaye siku tajiriwe achedza, andakutwa anahenda hivyo. ⁴⁴ Nami nakuambirani kpweli, tajiriwe andamuhenda muimirizi wa malize zosi. ⁴⁵ Ela yuya mtumishi achiamba, ‘Tajiri wangu kedza sambu,’ naye aandze kupiga atumishi ayae, alume kpwa achetu, na kurya, kunwa na kulewa. ⁴⁶ Phahi yuya tajiriwe ndiphouya siku asiyomtarajiya na saa asiyoimanya, andamtiya adabu vibaya sana, na andamuika kundi ra atu asiomkuluphira Mlungu.

⁴⁷ “Mtumishi ambaye anamanya tajiriwe alondavyo, ela kadzitayarisha wala kahenda alondavyo tajiriwe, andapigbwa vibaya sana. ⁴⁸ Ela mtumishi ambaye kamanya tajiriwe alondavyo, achienda mambo ambago ni atiywe adabu, phahi, andapigbwa chidide. Chila ariyehewa chinji, andaiswa chinji, chiasi ndichohewa mutu ndicho ndichoiswa.”

*Atu taandakubaliana kuhusu Jesu
(Mathayo 10:34–36)*

⁴⁹ Jesu waenderera kuaambira atu, “Nákpwedzaasa moho duniani wa kutakasa atu ndionikuluphira na kuangamiza atu asionikuluphira. Nami naaza ukale unaaka kare! ⁵⁰ Nákpwedzagaya na kuolagbwa, na nina tabu kulu hadi mambo higa ndiphokamilika! ⁵¹ Munaona nákpwedzahenda atu aelewane himu duniani? Aa, nakuambirani kpwedza kpwangu kundahenda atu aganyane. ⁵² Hangu sambu, atu a nyumba mwenga andakala na maoni tafwauti-tafwauti kunihusu; anjina andanipinga na anjina andanikubali. ⁵³ Kpwa mfwanu, baba andakala na maoni tafwauti na mwanawe wa chilume, naye mwana wa chilume andakala na maoni tafwauti na ise. Mayo andakala na maoni tafwauti na mwanawe wa chichetu,

naye mwana wa chichetu andakala na maoni tafwauti na nine. Mayovyala andakala na maoni tafwauti na mkpwaza-mwanawe, naye mkpwaza-mwana andakala na maoni tafwauti na nine-vyala.”

Kumanya minga
(Mathayo 16:2-3)

⁵⁴ Jesu waambira atu, “Mchiona ingu rikakunga mtswerero wa dzuwa, mara mwenga mkuamba, ‘Kundanya mvula,’ na kpweli mvula nkunya. ⁵⁵ Na mchiona phuto rinapiga kula mwakani, mkuamba, ‘Kundahenda dzoho,’ na kpweli nkuhenda dzoho. ⁵⁶ Anafiki mwi! Kumbavi munaweza kumanya hali ya hewa kpwa kulola dunia na mlunguni kurivyo. Mbona tamuweza kumanya mambo ganagohendeka wakati hurio nao?”

Phahana na mdenio mapema
(Mathayo 5:25-26)

⁵⁷ Alafu Jesu waamba, “Kpwa utu wani tamtsambula ra sawa? ⁵⁸ Mutu achikala anakuphirika kotini, henda chadi murye suluhu mo njirani, asedze akakuguruta hata kpwa muamuli, naye muamuli akakulavya kpwa asikari, nao asikari akakutiya jela. ⁵⁹ Nami nakuambirani wazi, kundatuluka hadi uriphe faini yosi tsetsetse.”

13

Tubuni dambi zenu ama mundafwa

¹ Wakati hinyo-hinyo atu fulani amuambira Jesu habari za kuhusu atu a Galilaya arioolagbwa ni Pilato, mtawala wa Chirumi, enye kala akareha nyama kualavya sadaka kpwa Mlungu. ² Jesu achiamba, “Dze, munafikiri vyo arivyogaya, nyo atu a Galilaya arioolagbwa, kala ana dambi zaidi kuriko anjina osi hiko Galilaya? ³ Si hivyo hata chidide! Nakuambirani kpweli, msiphotubu dambi zenu, mwimwi mosi mundafwa piya. ⁴ Hebu munaona hara atu kumi na anane ariogbwererwa ni gorofa ya Siloamu achifwa, kala ana dambi zaidi kuriko atu anjina osi akalao Jerusalem? ⁵ Si hivyo hata chidide! Nakuambirani kpweli, msiphotubu dambi zenu, mwimwi mosi mundafwa piya.”

Mfwano wa muhi usiovyala matunda

⁶ Chisha Jesu waatsuphira atu ndarira hino: “Mutu mmwenga kala akaphanda muhi uihwao mtini mwakpwe mundani. Sikuye, wakpwendaenda matunda, ela kayaphaha rorosi. ⁷ Phahi, yuya mchina-munda wamuamba mkurimawe, ‘Lola, na miaka mihahu sambi kpedza nchilola huno muhi ichikala wavyala, ili nami

nifwaidi matundage, ela sidzangbwephaha rorosi. Ukate, mana naona unabananga munda bure!’⁸ Yuya mkurima achimuamba, ‘Bwana, uriche uhu mwaka mmwenga, ni-urimire na niutiire mboleya.’⁹ Uchivyala mwaka wedzao, ni vinono, ela usiphovyala, phahi ndipho undaukata.’ ”

Jesu anaphoza mchetu chiswere

Siku ya Kuoya

¹⁰ Siku mwenga ya Kuoya, Jesu kala anafundza ndani ya sinagogi fulani. ¹¹ Mo sinagogini kala muna mchetu ambaye pephe kala akamuhenda mkpwongo miaka kumi na minane. Kala akamuhenda chinundu hata kaweza kugoloka kabisa. ¹² Jesu ariphomuona yuya mchetu, wamuiha phara mbere, na achimuamba, “Mayo, ukarichirwa, ukongoo ukaphozwa.” ¹³ Achim’bandikira mkpwono, na phapho hiphe yuya mchetu achigoloka, na achimtogola Mlungu.

¹⁴ Ela mkpwulu wa sinagogi wareya kpwa sababu Jesu akaphoza mutu Siku ya Kuoya. Achiaambira atu, “Kuna siku sita za kuhenda kazi. Phahi, ndzoni siku hizo mwedze mphozwe makongo genu, ela sedze Siku ya Kuoya.” ¹⁵ Phahi, Jesu wamuamba, “Mu anafiki mwimwi! Ni ani asiyevugula ng’ombeye ama pundawe achanwesa kpwa sababu ni Siku ya Kuoya?” ¹⁶ Sambu yuno mchetu, chivyazi cha mkare wehu Burahimu, Shetani wamfunga miaka kumi na minane. Dze, kafwaha kuvugulwa Siku ya Kuoya?” ¹⁷ Aripheoamba hivyo, apindzanie osi agbwirwa ni haya, ela atu anjina kala anahamirwa ni higo maajabu ahendago.

Ndarira ya hamira

na ya tembe ya mgandi

(Mathayo 13:31–33; Mariko 4:30–32)

¹⁸ Alafu Jesu waamba, “Ufalume wa Mlungu u viphe? Sambu nindakuambirani urivyo. ¹⁹ Ufalume ambao Mlungu wanipha ni dza tembe ya mgandi, ambayo mutu waitsupha mwakpwe mundani, ichimera na ichikala muhi hata nyama a mapha achidzenga nyumba zao dzulu ya pandaze.”

²⁰ Achiaambira tsona, “Nindakuambirani ufalume wa Mlungu urivyo. ²¹ Hinyo ni dza hamira chache ambayo mchetu waitiya unгани, na unga wosi pishi tahu uchiu-muka.”

Kuokoka ni kama kuinjira

na mryango mwembamba

(Mathayo 7:13–14, 21–23)

²² Jesu ariphokala anaphiya Jerusalemu, watsapa na midzini na laloni kuno anafundza. ²³ Mutu mmwenga achimuza, “Bwana, dze, Mlungu andaokola atu achache tu?” ²⁴ Naye Jesu achimuamba, “Hendani chadi muinjire na mryango mwembamba, kpwa kukala, nakuambirani kukala atu anji andalonda kuinjira, ela taandaweza. ²⁵ Siku mchina-nyumba achedzafunga mryango, mundakala kondze mpige hodi na muambe, ‘Bwana, huvugurire mryango!’ Ela andakuambirani ‘Sikumanyani tse wala simanya mlako!’ ²⁶ Ndipho namwi mundamuamba, ‘Hwarya na huchinwa phamwenga na uwe, tsona wafundza kpwehu malaloni.’ ²⁷ Ela naye andaamba, ‘Sikumanyani tse. Niukirani hipha mwi atu ayi!’ ²⁸ Ndipho mundarira na kusaga meno mana mundaona akare ehu Burahimu, Isaka na Jakobo na manabii osi a kahi za nyo ufalume wa Mlungu, ela mwi enye mukatsuphiwa kondze. ²⁹ Atu kula mlairo wa dzuwa, na mtswerero wa dzuwa, kula vurini na kula mwakani, andakpwedza karamuni kpwenye ufalume wa Mlungu. ³⁰ Hakika, kuna atu ambao ni a mwisho ambao andakala a mwandzo, na ambao ni a mwandzo vi sambu andakala a mwisho.”

Jesu anaririra Jerusalemu
(Mathayo 23:37-39)

³¹ Siku iyo-iyu Mafarisayo anjina akpwedzamuamba Jesu, “Uka hipha, uphiye phatu phanjina, mana Mfalume Herode analonda akuolage.” ³² Jesu achiaambira, “Kamuambireni hiye mwerevu, ‘Natuluza pephe na kuphoza akongo rero na muhondo, na wairya nindamala kazi yangu.’ ³³ Ela, ni lazima nienderere na charo changu kuphiya Jerusalemu rero, muhondo na wairya, mana si sawa nabii kuolagbwa phatu phanjina siphokala Jerusalemu!

³⁴ “Ee, mwi atu a Jerusalemu! Mkuolaga manabii na kuapiga mawe ariohumwa kpweni. Mara ngaphi náaza kukuikani phamwenga dza kolo ra kuku rifwinikavyo anae mwakpwe maphani, ela mwi mwakahala! ³⁵ Haya phundzani, mkarichirwa mudzi wenu* enye, Mlungu kandakurindani tsona. Nami nakuhakikishirani, tamundani tsona hadi wakati ndiphokpwedzaamba, ‘Wajaliwa iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.’ ”

13:27 13:27 Zaburi 6:8 **13:28** 13:28 Mathayo 22:13; 25:30 **13:28** 13:28 Mathayo 8:11-12 **13:30** 13:30 Mathayo 19:30; 20:16; Mariko 10:31 **13:35** 13:35 Zaburi 118:26 * **13:35** 13:35 Mana yanjina ni nyumba yenu ya kuvoya Mlungu au tsi yenu (soma chitabu cha Zaburi 118:26).

14

Jesu anaphoza mkpwongo

Siku ya Kuoya

¹ Siku mwenga ya Kuoya, Jesu kala anarya nyumbani kpwa mkpwulu mmwenga Mfarisayo, na atu amlolato chila ahendaro. ² Pho mbereze kala phana mkpwongo wa kufutuka mwiri. ³ Phahi Jesu wauza Mfarisayo na alimu a Shariya, “Dze, chishariya ni sawa kuphoza mkpwongo Siku ya Kuoya hebu si sawa?” ⁴ Ela aho achinyamala. Phahi, Jesu wamguta yuya mkpwongo, achimphoza na achimricha aphiye vyakpwe. ⁵ Alafu achiamba, “Ni ani ambaye mwanawe ama ng’ombeye ichigbwa chisimani Siku ya Kuoya kandaituluza mara mwenga?” ⁶ Ela taayakala na ra kugomba.

Msidzihende a mbere-mbere

⁷ Phahi phara karamuni ajeni anjina adzitsamburira nafwasi za ishima ko mbere-mbere. Jesu ariphoona vira ahendavyo, achiakanya achiaambira, ⁸ “Mutu achikualika harusini, usisagale nafwasi ya mbere, sedze kala kuna mutu aishimiwaye zaidi ya uwe yealikipwa, ⁹ na mwenyezi wenu yekualikani akakuamba, ‘Tafadhali mphise hiyu bwana iyo nafwasiyo.’ Hiphohi undaona waibu mbere za atu kuphiya nafwasi ya nyuma. ¹⁰ Ela uchialikipwa, sagala nafwasi ya nyuma, ili yuya mwenyezi achedzakuona, akuambe, ‘Msena wangu, ndzo usagale hiku mbere zaidi.’ Hino indakuikira ishimo mbere za ajeni anjina osi. ¹¹ Mana mutu yeyesi ndiyedzihenda muhimu, andatserezwa, na ndiyedzitereza, andahendwa muhimu.”

Ajeni anaalikipwa karamu

¹² Alafu Jesu wagomba na yuya chiyemualika karamu, achimuamba, “Uchihenda karamu, usialike asenao, enenu, mbarizo wala majiranigo matajiri. Mana uchihenda hivyo, nao anaweza kukualika, nao akakala akariphiza. ¹³ Ela uchihenda karamu, alika agayi, viswere, atu a virema na vipofu, ¹⁴ nawe undajaliwa, hata dzagbwe taana cha kukuripha. Mlungu andakuripha wakati atu a haki achifufuka.”

Ndarira ya karamu ya arusi

(Mathayo 22:1-10)

¹⁵ Phahi, mutu mmwenga ambaye kala anarya na Jesu phosikira hivyo, wamuamba, “Baha aho ndiorya karamu kpwenye ufalume wa Mlungu.” ¹⁶ Jesu achimuamba, “Mutu mmwenga wahenda karamu kulu, achialika atu

anji. ¹⁷ Karamu iriphokala tayari, wamhuma mtumishiwe akaambire hara ariolikpwa, 'Ndzoni, mana sambu chila chitu chi tayari.' ¹⁸ Ela chila mmwenga walavya sababuye ya kusaphiya karamuni. Wa mwandzo waamba, 'Nágula munda, na ni lazima nkaulole. Tafadhali niswamehe.' ¹⁹ Wanjina naye achiamba, 'Nágula ng'ombe kumi za kurima, na vivi naphiya nkazijeze. Tafadhali niswamehe.' ²⁰ Na wanjina naye achiamba, 'Mino nálóla dzuzi-dzuzi, kpwa hivyo sindaweza kpwedza.'

²¹ "Phahi, yuya mtumishi wauya kaya kpwa tajiriwe achendasema. Tajiriwe watsukirwa, ndipho achimuamba hiye mtumishiwe, 'Upesi phiya ukazunguluke mudzi mzima, barabarani na malaloni ukaarehe agayi, viswere, atu a virema na vipofu.'

²² "Badaye yuya mtumishi wakpwezamuamba tajiriwe, 'Bwana, higo uchigonilagiza nikagahenda, ela bado kuchere na nafwasi.' ²³ Yuya tajiri achimuamba, 'Sambu phiya chila barabara na chila njira, ukaashurutishe atu edze, ili nyumba yangu iodzale. ²⁴ Mana kpwa kugomba kpweli, hinyo ariolikpwa taphana yeyesi ndiyetata karamu yangu.' "

*Garama ya kukala mfuasi wa Jesu
(Mathayo 10:37-38)*

²⁵ Wakati mmwenga, umati wa atu kala unamlunga-lunga Jesu, achiagalukira na achiamba, ²⁶ "Mutu yeyesi achitaka kukala mfuasi wangu, ni lazima animendze kuriko ise na nine, nduguze, mchewe na anae, na hata maishage mwenye. ²⁷ Mana asiyekala tayari kugaya na kunilunga, kaweza kukala mfuasi wangu.

²⁸ "Ela kabila ya kukala mfuasi wangu, ni lazima mwandzo umanye ichikala undaweza kuvumirira hadi mwisho. Kpwa mfwano, uchilonda kudzenga nyumba,* kpwandza ni lazima uhende isabu ya pesa urizo nazo ichikala zindatosha. ²⁹ Mana uchidzenga msingi macheye alafu uchishindwa ni kuimarigiza, atu andakutseka, ³⁰ andaamba, 'Lolani, mutu hiyu waandza kudzenga nyumba, vino inamshinda kumarigiza!'

³¹ "Ama, mfalume yeyesi achitaka kuphiya vihani, kupigana na mfalume wanjina, kpwandza ni lazima apime ichikala asikarie elufu kumi andaweza kupiga asikari elufu mirongo miiri. ³² Na achiona kaweza kupigana nao, analavya muhumwa wakati hara asikari anjina achere kure

14:26 14:26 Mathayo 10:37 **14:27** 14:27 Mathayo 10:38; 16:24; Mariko 8:34;

Luka 9:23 * **14:28** 14:28 Nyumba: Neno hiri Chiyunani rina mana ya nyumba nyire za gorofa.

ili atake mapatano. ³³ Phahi, mutu yeyesi achitaka kukala mfuasi wangu, ni lazima akale tayari kuricha chila chitu aricho nacho.”

Munyu wa kubanangika
(*Mathayo 5:13; Mariko 9:50*)

³⁴ Tsona Jesu achiamba, “Munyu ni mzuri, ela uchibanangika taufwaha na tauweza kuhendwa ukafwaha tsona. ³⁵ Taufwaha kuhendwa rorosi kabisa, kpwa hivyo ni wa kutsuphiwa. Phahi, atu ambao taandavumirira kukala afuasi angu ni dza munyu uriobanangika.† Ariye na masikiro, naasikire.”

15

Ndarira ya ng'ondzi roangamika
(*Mathayo 18:12-14*)

¹ Siku mwenga, atoza kodi anji na atu anjina ariokala achiharirwa kala ni achina-dambi akpwedza kpwa Jesu ili amusikize. ² Phahi, Mafarisayo na alimu a Shariya aandza kunung'unika achiamba, “Mloleni hiyu! Anakaribisha achina-dambi na kurya nao!”

³ Ndipho Jesu ariphoatsuphira ndarira hino: ⁴ “Menzerepho mutu ana mang'ondzi gana, mwenga richiangamika, andahendadze? Andaricha gara mirongo tisiya na tisiya ko marisani na akaendze rira richiroangamika hadi arione. ⁵ Achiriphaha andaribandika mafuzini kuphiya naro kaya na kuhererwa. ⁶ Na achifika kaya, andaiha asenae na majirani aambire, ‘Ayangu, nauherwereni mana ng'ondzi rangu che rikaangamika na vino nkariphaha.’ ⁷ Phahi, nakuambirani kpweli, vivyo hivyo kundakala na kuhererwa zaidi mlunguni mchina-dambi mmwenga achitubu dambize, kuriko atu mirongo tisiya na tisiya ambao anadziona ana haki na wala taana haja ya kutubu.”

Ndarira ya pesa yoangamika

⁸ Alafu Jesu waatsuphira ndarira yanjina, achiamba, “Menzerepho mchetu ana shilingize kumi,* mwenga ichiangamika, andahendadze? Andaasa taa, aphyere nyumbani mosi kuno anaendza pore-pore hadi aione. ⁹ Na achiiona, andaiha asenae na majirani aambire, ‘Ayangu nauherwereni, mana shilingi yangu che nkayaangamiza, na vino

† **14:35** 14:35 Chiyunani chinaamba munyu ambao taufwaha kpwa mtsanga na hata kuhendwa mboleya. **15:1** 15:1 Luka 5:29-30 * **15:8** 15:8 Shilingi: Neno ra Chiyunani dragma, pesa ya Chiyunani. Dragma mwenga kala ni sawa na mshahara wa siku mwenga wa chibaruwa.

nkaiphaha.’¹⁰ Phahi, nakuambirani, malaika a Mlungu nkuhamirwa kpwa sababu ya mchina-dambi mmwenga achiyetubu dambize.”

Ndarira ya mwana yeangamika

¹¹ Alafu Jesu waatsuphira ndarira yanjina, achiamba, “Kpwahenda mutu na anae airi.¹² Yuya mdide wamuamba ise, ‘Baba, niganyira urisi wangu sambu kabila kudzangbwefwa.’ Phahi, ise yao waaganyira osi airi, chila mmwenga fungure.

¹³ “Bada ya siku chache, yuya mdide waguza fungure na achiuka, kuphiya tsi ya kure, ambako wakpwendahumira pesaze ovyo ovyo.¹⁴ Ariphekala akamala chila chitu, kpwahenda ndzala kali tsi hiyo, naye achiandza kugaya.¹⁵ Phahi, wakpwendauza kazi kpwa mwenyezi mmwenga wa tsi hiyo, ambaye wamphirika kpwakpwe mundani akarise nguluwe.¹⁶ Waaza kurya chakurya chokala anarisa nguluwe, ela takuna mutu yeyesi yemupha chitu.

¹⁷ “Badaye achili zamuedzera, achiamba, ‘Kaya, baba ana ahendadzi-kazi anji ambao anarya na kusaza, mino kuno nahirika!¹⁸ Nindaphiya kpwa baba nkamuambe, “Baba, námkosera Mlungu na nchikukosera uwe piya.¹⁹ Sifwaha kuihwa mwanao tsona; nihenda kama muhendadzi-kazi.” ’

²⁰ “Phahi, waandza charo cha kuuya kaya kpwa ise. Ela ariphekala achere chikure-kure, ise wamuona na achimuonera mbazi. Achimzorera achendamkumbatira na achimdonera.²¹ Phahi yuya mwana wamuamba ise, ‘Baba, námkosera Mlungu na nchikukosera uwe piya. Sifwaha kuihwa mwanao tsona.’²² Ela ise achiaambira ahendadzi-kazie, ‘Upesi kahaleni kandzu nono mumvwike, piya muhale pete na virahu mumvwike.²³ Chisha mrehe mwana ng’ombe wa kunona mumtsindze, ili huhendeni karamu na kusherekeya.²⁴ Kpwa mana kala naona mwanangu wafwa, kumbavi ni mzima, kala akaangamika na vino akaphahikana.’ Ndipho achiandza kusherekeya.

²⁵ “Wakati hinyo, mwana mvyere wa yuya mzehe kala a mundani. Ariphefika phephi na kaya kula mundani, wasikira ngoma na njerejere.²⁶ Hiphho, wamuiha muhendadzi-kazi mmwenga achimuuzi, ‘Phano kaya rero phanani?’²⁷ Muhendadzi-kazi achimuamba, ‘Mwenenu akedza, na sowe akamtsindzira mwana ng’ombe wa kunona, kpwa sababu mwanawe akauya kaya mzima na salama.’²⁸ Ela hiye mwanawe mvyere wareya na achirema kuinjira nyumbani. Phahi, ise waphiya achendamchenga-chenga.²⁹ Ela naye achimuamba ise, ‘Lola baba, miaka yosi yokuhumikira kama mtumwa, tsona wakati wosi

náhenda ulondavyo. Ela kudzangbwenipha hata mwana mbuzi nami nkarya na asena angu. ³⁰ Ela yuno mwanao yehumira maliyo ovyo ovyo na malaya, achiphokpwedza, ukamtsindzira mwana ng'ombe wa kunona!' ³¹ Naye ise achimuamba, 'Mwanangu, uwe hu osi siku zosi, na vitu vyosi nrivyo navyo ni vyako. ³² Ela ni lazima huhendeni karamu na kusherekeya kpwa sababu ya mwenenu, mana kala naona wafwa, kumbavi achere moyo, kala akaangamika na vino akaphahikana.' "

16

Ndarira ya muandishi muimirizi mlachu

¹ Jesu waatsuphira anafundzie ndarira, achiamba, "Kp-wahenda tajiri mmwenga ambaye muandishiwe muimirizi kala analaumiwa kpwa kuhumira mali za tajiriwe komakoma. ² Phahi, hiye tajiri wamuiha muandishiwe achimuuzi, 'Ni maneno gani gano nisikirago? Nalonda ulavye isabu kamili ya mali na fwaida, mana kuweza kpwenderera kukala muandishi wangu.'

³ "Yuya muandishi achidziuza, 'Nihendedze mino? Tajiri wangu analonda kunifuta kazi. Nami siweza kurima, na kuvoya-voya naona haya! ⁴ Sambu, namanya ndivyohenda ili siku nchifutwa kazi, atu anikaribishe kpwa madzumbani.' ⁵ Hipo, waiha adeni a tajiriwe osi, mmwenga-mmwenga. Achimuuzi yuya wa kpwandza, 'Unaiswani ni tajiri wangu?' ⁶ Yuya mdeni achiamba, 'Naiswa madaba gana mwenga ga mafuha.' Naye muandishi achimuamba, 'Hala hino karatasiyo ya deni, sagala upesi na uandike madaba mirongo mitsano.' ⁷ Alafu achimuuzi mdeni wanjina, 'Nawe unaiswani ni tajiri wangu?' Yuya mdeni achimuamba, 'Naiswa magunia gana mwenga ga nganu.' Yuya muandishi achimuamba, 'Hala hino karatasiyo ya deni, na uandike magunia mirongo minane.'

⁸ "Phahi, yuya tajiri wamtogola hiye muandishi mkora kpwa vira achivyohumira achili. Sambu, hivyo ndivyo atu asiomjali Mlungu arivyo, ni erevu zaidi kushuulikiya mambo gao kuriko atu amukuluphirao Mlungu ashuulikiyavyo mambo ga Mlungu. ⁹ Nami nakuambirani, humirani pesa chiwerevu, yani dziphahireni asena kpwa kuhumira pesa, ili siku mchifwa, Mlungu akuphokereni mlunguni, kuriko na makalo ga kare na kare.

¹⁰ "Yeyesi ambaye ni muaminifu wa mambo madide, piya andakala muaminifu wa mambo makulu; na mutu ambaye si muaminifu wa mambo madide, piya andakala muaminifu wa mambo makulu. ¹¹ Sambu, ichikala

tamyaaminika na mali ya duniani, ni ani ndiyekuaminini na mali ya kpweli yola Mlunguni? ¹² Na kama tamyaaminika na mali ya mutu wanjina, ni ani ndiyekuphani mali ikale yenu?

¹³ “Takuna mtumishi awezaye kuhumikira matajiri airi. Mana achienda vivyo, andamendza mmwenga na amzire yuya wanjina. Mmwenga andamuhendera kazi vinono na am’bere yuya wa phiri. Tamuweza kuhumikira Mlungu na kuno munahumikira mali.”

Jesu anademurira Mafarisayo

(Mathayo 11:12–13; 5:31–32; Mariko 10:11–12)

¹⁴ Mafarisayo ariphosikira hivyo, amzemerera Jesu, kpwa sababu ni atu a kumendza pesa. ¹⁵ Phahi waambira, “Mwimwi munadzionyesa kpwa atu kala mu atu anono, ela Mlungu anamanya wazi mambo mai garigo mwenu mioyoni. Kpwa mana mambo gamuhendago mutu aonekane mzuri kpwa atu anjina, kpwa Mlungu ni mabaya.

¹⁶ “Shariya za Musa na Maandiko ga manabii gahumika hadi wakati wa Johana M’batizadzi. Hangu siku hizo habari nono kuhusu utawala wa Mlungu unahubiriwa atu, na anji anahenda chadi ili akubaliwe kukala atu a Mlungu. ¹⁷ Ni rahisi zaidi mlunguni na duniani kusira kuriko arufu mwenga au seemu ndide ya Shariya kuuswa.

¹⁸ “Mutu arichaye mchewe akalóla mchetu wanjina, nkukala anazinga, na mutu alólaye mchetu yerichwa ni mlumewe, nkukala anazinga.”

Tajiri na Lazaro

¹⁹ Alafu Jesu waamba, “Kpwakala na mutu mmwenga tajiri, ambaye kala achivwala nguwo nono za gali sana, na kuishi maisha manono chila siku. ²⁰⁻²¹ Na phakpwe ryangoni kala phachilazwa mgbwayi mmwenga yeihwa Lazaro kpwedzavoya. Mutu hiye kala nkuhenda ndzala hata akaaza kurya pukupuku za chakurya cha yuya tajiri. Tsona kala ana vironda mwiri mzima, na madiya kala nkpwedzamlamba-lamba vira virondavye.

²² “Lazaro sikuze za kufwa ziriphofika, wafwa. Malaika achimuhala achendamuka phamwenga na Burahimu hiko mlunguni. Yuya tajiri naye, sikuze phofika, piya naye wafwa, achizikpwa. ²³ Yuya tajiri phokala mohoni hiko kuzimu, wagaya sana. Aripshotsupha matso, wamuona Burahimu kpwa kure na Lazaro pho kanda-kanda. ²⁴ Phahi, wamuiha Burahimu, ‘Baba Burahimu, nionera mbazi

umhume Lazaro adyoge madzi na tsa ya chalache edze anireze lilimi, mana nagaya sana na huno moho!’²⁵ Ela Burahimu achimuamba, ‘Mwanangu, umanye wakati kala unasagala ko duniani waphaha mambogo manono manono, kuno Lazaro anagaya. Ela sambi iye anafurahishwa hipha, na uwe unagaya.’²⁶ Zaidi ya hivyo, kahi-kahi ya uwe na swiswi phana dibwa kulu ra ndani, ili kuzuwiya atu alondao kutsapa kula hiku kpwedza hiko, wala kusivuke mutu yeyesi kula hiku kpwedza kpwehu.’

²⁷ “Alafu yuya tajiri achiamba, ‘Phahi, nakuvoya baba Burahimu umhume Lazaro kpwehu kaya,²⁸ aphiye akaaonye enehu atsano, ili nao asedze akainjira hipha mashakani.’²⁹ Ela Burahimu achimuamba, ‘Enenu ana Shariya za Musa na Maandiko ga manabii, naalunge higo.’³⁰ Yuya tajiri achiamba, ‘Hata baba Burahimu, iyo taitosha, ela kuchiphiya mutu kula kuzimu, enehu andatubu dambi zao.’³¹ Ela achiambwa, ‘Ichikala enenu taandagbwira Shariya za Musa na maneno ga manabii, phahi, hata mutu achifufuka kula kuzimu taandagbwira manenoge.’ ”

17

*Mafundzo kuhusu kuswamehe
na kuluphiro*

(*Mathayo 18:6–7,21–22; Mariko 9:42*)

¹ Jesu waambira anafundzie, “Mambo gamtiyago mutu dambini ga kuko, ela shakare hiye mutu ndiyegareha!² Mutu hiye baha afungbwe lala singoni na akatsuphiwe baharini, kuriko kumuhenda mmwenga wa hinya anyonje ainjire dambini.³ Phahi dzimanyirireni!

“Myao achikukosera, mkanye, na achitubu achikuvoya msamaha, mswamehe.⁴ Hata achikukosera kano sabaa siku mwenga, na achedza kano sabaa achikuamba, ‘Nkatubu mwenehu, niswamehe,’ phahi ni lazima umswamehe.”

*Mafundzo kuhusu imani
na kazi ya mtumishi*

⁵ Hara mitume achimuamba Jesu, “Hutiye imani zaidi.”⁶ Naye achiaambira, “Kala muna imani, hata dzagbwe ni ndide dza tembe ya mgandi, mngeweza kuuambira muhi huno, ‘Ng’oka ukamere baharini,’ nao hinyo muhi ungehenda uchivyoulagiza.”

⁷ Chisha achiamba, “Menzerepho una mtumishio acharima ama acharisa mang’ondzi. Achedza kula mundani ama marisani, unaweza kumuamba, ‘Karibu wedze

hurye?’⁸ Hata chidide! Ela ungemuamba, ‘Nitengezera chakurya, uniandazire nirye na ninwe, nchimala ndipho nawe undarya.’⁹ Wala kundamshukuru hiye mtumishio kpwa sababu akakuhendera vira uchivyomlagiza.¹⁰ Phahi, hata mwimwi piya, muchikala mkahenda chila chitu sawa-sawa kama mchivyolagizwa, ambani, ‘Sisi hu atumwa tu na hukahenda vyo hulondwavyo kuhenda.’ ”

Jesu anaphoza akongo kumi a mahana

¹¹ Wakati Jesu kala anaphiya Jerusalemu, watsapira mphaka wa Samariya na Galilaya.¹² Wainjira lalo fulani, ambako wakutana na akongo kumi a mahana. Hara akongo aima chikure-kure,¹³ na achikota kululu achi-amba, “Bwana Jesu, huonere mbazi!”¹⁴ Jesu ariphoona, waambira, “Phiyani kpwa alavyadzi-sadaka akakuloleni ichikala mkaphola.” Na wakati kala anaphiya, gara mahana gaphola.

¹⁵ Ndipho mmwenga wao ariphoona akaphola, wauya kpwa Jesu, kuno anamtogola Mlungu na kululu.¹⁶ Achedzadzibwaga maguluni pha Jesu na achimshukuru. Naye kabilaye kala ni Msamariya.¹⁷ Jesu achiuza, “Akongo osi kumi akaphozwa. Dze, hara tisiya a kuphi?”¹⁸ Mbona chiyeyu kpwedzamtogola Mlungu ni yu mjeni bahi?”¹⁹ Alafu Jesu achimuamba, “Unuka uphiye vyako; kuluphiroro rikakuphoza.”

Utawala wa Mlungu ndivyokpwedza (Mathayo 24:23–28,37–41)

²⁰ Siku mwenga, Mafarisayo anjina amuuzwa Jesu ufalume wa Mlungu ndiphokpwedza. Jibure waamba, “Ufalume wa Mlungu tawedza na ishara za kuonekana na matso.²¹ Wala atu taandaamba, ‘Huno hipha,’ ama ‘Hura kura,’ mana ufalume wa Mlungu u kahi-kahi yenu.”

²² Chisha achiaambira anafundzie, “Kundakpwedza wakati ambapho mundaaza siku mwengayapho ya mimi Mutu Yela Mlunguni, ela tamundaiona.²³ Atu anjina andakuambirani, ‘Yuya kura,’ ama ‘Hiyu hipha,’ ela msialunge gao, wala musiphiye mchalola.²⁴ Kpwa mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, kpwedza kpwangu kundaonekana ching’ang’a chila phatu, dza viratu limeme rimekavyo mlungu mzima.²⁵ Ela, kpwandza ni lazima niteswe sana na niremewe ni atu a chivyazi hichi.

²⁶ “Vivyo vyokala wakati wa Nuhu, ndivyo ndivyokala wakati mimi Mutu Yela Mlunguni ndiphouya.²⁷ Wakati

wa Nuhu atu kala achirya na kunwa, kala achilóla na kulólwa, hadi siku Nuhu ariphoinjira safina, alafu mafuriko gachedza, na gachiolaga atu osi. ²⁸ Hata siku za Lutu yakala vivyo piya, atu arya na kunwa, kuhenda bishara, kurima na kudzenga. ²⁹ Ela siku Lutu ariphouka Sodoma, vidziwe vya chibiriti viakavyo moho kula mlunguni vyamwagika dza mvula na vichiaolaga osi.

³⁰ “Phahi, hivyo ndivyo ndivyokala siku mimi Mutu Yela Mlunguni ndiphouya himu duniani. ³¹ Siku hiyo, mutu ndiyekala kondze ya nyumba naasiuye mwakpwe nyumbani kuhala malize. Naye ariye mundani naasiuye kpwedzahala chitu chochosi. ³² Mnatambukira gomphaha mkpwaza Lutu!” ³³ Mutu yeyesi ndiye dzishuulisha na maishage himu duniani bahi, andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani andarinda maishage ga kare na kare. ³⁴ Nakuambirani, usiku uho ndiokpwezera mimi, atu airi andakala arere chitanda chimwenga, mmwenga andahalwa na wanjina arichwe. ³⁵ Achetu airi andakala anasaga, mmwenga andahalwa na wanjina andarichwa. ³⁶ Alume airi andakala mundani anahenda kazi phamwenga, mmwenga andahalwa na wanjina andarichwa.”† ³⁷ Anafundzie achimuza, “Bwana, mambo higa gandakala kuphi?” Naye achiaambira, “Pho pharipho na lufu, ndipho nderi nkukutana.”

18

*Ndarira ya gungu yevoya
bila kuremwa*

¹ Alafu Jesu waatsuphira anafundzie ndarira kuafundza kala ni lazima atu avoye Mlungu chila wakati na asikate tamaa. ² Waamba, “Kpwahenda muamuli mmwenga mudzi fulani, ambaye kala kamuogopha Mlungu wala kujali mutu. ³ Na piya kala kuna gungu mmwenga mudzi uho, ambaye kano kpwa kano kala achimlunga yuya muamuli achamuamba, ‘Nakuvoya unisaidiye niphahe haki yangu kula kpwa mviha wangu.’ ⁴ Kpwa muda mure hiye muamuli warema. Ela badaye waamba, ‘Hata dza-gbwe simuogopha Mlungu wala sijali mutu, ⁵ ela kpwa kukala hiyu mchetu ananiyuga, nindamupha hakiye, ama

17:28 17:28 Mwandzo 18:20; 19:25 **17:31** 17:31 Mathayo 24:17-18; Mariko 13:15-16 * **17:32** 17:32 Lutu na mchewe aambwa ni malaika achimbire kuphiya mwangoni, ela mkpwaza Lutu walola nyuma na achigaluka nguzo ya munyu. Soma Chitabu cha Mwandzo 19:26. **17:33** 17:33 Mathayo 10:39; 16:25; Mariko 8:35; Luka 9:24; Johana 12:25 † **17:36** 17:36 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari huno wa 36.

andaniremweza achienderera kpwedza chila wakati.' ”
⁶ Alafu Jesu achiamba, “Ichikala ye muamuli mui tu waona baha amuhehere ye gungu mana kala kumvoya gago kpwagago. ⁷ Phahi, Mlungu andaahendera haki atu oatsambula akale atue, amririrao na kumvoya usiku na mutsi. Na wala kandakaa kuaterya. ⁸ Nakuhakikishirani, andaahendera haki, tsona upesi. Ela dze, mino Mutu Yela Mlunguni, siku nchiuya duniani, nindakuta atu anikuluphirao?”

*Ndarira ya Mfarisayo
na mtoza kodi*

⁹ Jesu waatsuphira ndarira hara atu adzionao a mana na kubera ayawao, waamba: ¹⁰ “Kpwahenda atu airi, achiphiya Nyumba ya Kuvoya Mlungu kpwendavoya. Mmwenga kala ni Mfarisayo na wanjina kala ni mtoza kodi. ¹¹ Yuya Mfarisayo waima na achivoya chimoyo-moyo, achiamba, ‘Nakushukuru Mlungu, kpwakukala mino si dza atu anjina: aivi, atu ayi na azinifu, wala si dza hiyu mtoza kodi. ¹² Mino nafunga kano mbiri kpwawiki na nalavya sadaka fungu ra kumi ra pato rangu.’ ¹³ Ela yuya mtoza kodi waima kanda. Kayaweza hata kuunula usowe kulola mlunguni, ela wadzipiga-piga chifuwa kpwawutsungu na achiamba, ‘Mlungu nakuvoya unionere mbazi, mimi mchina-dambi.’ ”

¹⁴ Alafu Jesu achiaambira, “Nakuambirani kpweli, hiye mtoza kodi waswamehewa dambize na achikubaliwa ni Mlungu. Ela kpwawuyaya Mfarisayo taiyakala hivyo. Kpwawamana chila adzikpwezaye andatserezwa, na adzitserezaye andakpwezwa.”

*Jesu anajaliya anache adide
(Mathayo 19:13-15; Mariko 10:13-16)*

¹⁵ Atu anjina amrehera Jesu hata ana aho atsanga ili aagute na kuaajaliya. Ela anafundzie ariphoona hivyo, achiademurira hara atu. ¹⁶ Ela Jesu waaiha na achiaambira, “Aricheni hinyo anache adide edze kpwangu wala msiazuwiye, mana ufalume wa Mlungu ni wa anache dza hinya. ¹⁷ Nakuambirani kpweli, mutu asiyephokera ufalume wa Mlungu dza mwanache kandauinjira.”

*Mtawala tajiri
(Mathayo 19:16-30; Mariko 10:17-31)*

¹⁸ Siku mwenga mtawala mmwenga wamuuzwa Jesu, waamba, “Mwalimu mnono, nihendedze mino ili Mlungu aniphe uzima wa kare na kare?” ¹⁹ Jesu achimuamba, “Kpwawutu wani unaniiha mnono? Takuna ariye mnono

isiphokala Mlungu macheye. ²⁰ Avi unamanya malagizo ga Mlungu: ‘Usizini, usiolage, usiye, usizige myao na dzambo ra handzo, tsona muishimu sowe na mayoo.’ ”

²¹ Yuya mutu achiamba, “Ehe, higa gosi nágalunga hangu wanache wangu.” ²² Jesu ariphosikira hivyo, wamuamba, “Bado kuna chitu chimwenga ambacho unatakiwa uchi-hende. Kaguze malizo zosi na pesaze ukaaphe achiya, nawe undakala na akiba hiko mlunguni. Chisha ndzo unilunge.”

²³ Ela yuya mutu ariphosikira higo, wasononeka sana, mana kala ni tajiri.

²⁴ Jesu ariphoona yuya mutu anasononeka, waamba, “Ni vigumu sana atu ario na utajiri kuinjira ufalume wa Mlungu. ²⁵ Ni rahisi zaidi ngamia kutsupira tundu ya sindano kuriko tajiri kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu.” ²⁶ Atu ariphosikira hivyo, amuuzza, “Pho sambini ano ani ambao anaweza kuokolwa?” ²⁷ Achiaambira, “Risirowezekana kpwa mwanadamu, kpwa Mlungu rinawezekana.” ²⁸ Ndipho Petero wamuamba, “Dze, swino? Hwaricha vitu vyehu vyosi ili hukale anafundzio!” ²⁹ Jesu achiaambira, “Hakika nakuambirani, yeyesi ndiyeona kazi ya ufalume wa Mlungu ni muhimu zaidi kuriko nyumbaye, mchewe ama nduguze, avyazie ama anae, ³⁰ andaphaha vinji zaidi wakati wa maishage, na wakati wedzao andaphaha uzima wa kare na kare.”

Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche

(Mathayo 20:17–19; Mariko 10:32–34)

³¹ Jesu wahala hara anafundzi kumi na airi achiphiya nao njama, achendaambira, “Phundzani, vivi hunaphiyani Jerusalem, ambako gosi goandikpwa ni manabii kuhusu mimi, Mutu Yela Mlunguni, gayatimiya. ³² Nindalaviwa kpwa atu ambao sio Ayahudi, andanizemerera, andanilaphiza na kunithehera mahe, ³³ andanichapa viboko na mwisho andaniolaga, ela siku ya hahu nindafufuka.”

³⁴ Ela anafundzie taayaelewa chochosi kuhusu mambo higo. Taayaelewa manage wala taayamanya Jesu anagomba kuhusuni.

Jesu anaphoza chipofu

(Mathayo 20:29–34; Mariko 10:46–52)

³⁵ Jesu na anafundzie ariphokala a phephi na Jeriko, kala phana chipofu asegere kanda-kanda ya barabara, anavoya-voya pesa. ³⁶ Hiye chipofu ariphosikira umati wa atu unatsapa, wauza, “Kunani?” ³⁷ Achiambwa, “Jesu wa Nazareti anatsapa.” ³⁸ Phahi, hiye chipofu wakota kululu,

achiamba, "Jesu, Mwana wa Daudi,* nionera mbazi!"
³⁹ Atu ambao kala a mbere ya msafara wa Jesu amdemurira anyamale, ela ye achizidi kukota kululu achiamba, "Jesu, Mwana wa Daudi, nionera mbazi!"
⁴⁰ Phahi Jesu waima, achilagiza hiye mutu arehwe. Arip Hofika phephi, achimuuza, ⁴¹ "Unalonda nikuhendereni?" Achiamba, "Bwana, nalonda nione." ⁴² Achiambwa, "Vi sambu ona! Kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola." ⁴³ Phapho hipho yuya chipofu achikala anaona, achimlunga-lunga Jesu na kumtologa Mlungu. Atu osi ariphoona hivyo, nao piya amtogola Mlungu.

19

Jesu anakutana na Zakayo

¹ Jesu wainjira mudzi wa Jeriko ambapho kala anat-sapa kuphiya Jerusalemu. ² Hiko Jeriko kala kuna mutu mmwenga yeihwa Zakayo, mkpwulu wa atoza kodi tsona kala ni tajiri. ³ Zakayo kala analonda kumuona Jesu, ela kayaweza, mana kala phana umati wa atu, naye mwenye kala ni mfupi. ⁴ Phahi, watanguliya mbere ya hura umati wa atu, achendapanda dzulu ya muhi ili amuone Jesu, mana kala andatsapa na njira iyo.

⁵ Jesu arip Hofika phara, walola dzulu na achimuamba, "Zakayo tserera upesi, mana rero ni lazima nikale mjenio."
⁶ Zakayo watserera upesi na achimkaribisha na raha. ⁷ Atu osi ariokala hipho aandza kunung'unika, kuno anaamba, "Jesu anahenda ujeni kaya kpwa mchina-dambi!"
⁸ Ela Zakayo waunuka achimuamba Jesu, "Sikiza Bwana, nusu ya mali yangu nindaipha achiya, na ichikala námchenga mutu yeyesi kpwa kumtoza kodi zaidi, nindamuuyizira kano ne zaidi."
⁹ Phahi Jesu achiamba, "Rero yuyu akaokolwa phamwenga na atue, mana hata iye piya ni chivyazi cha Burahimu. ¹⁰ Kpwa mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, nákpwedzakuendza na kuokola atu arioangamika."

Ndarira ya atumishi kumi *(Mathayo 25:14-30)*

¹¹ Wakati atu kala anaphundza mambo higo, Jesu wat-supha ndarira. Mana kala a phephi na kufika Jerusalemu, nao atu kala anaona ufalume wa Mlungu undaonekana wakati hinyo-hinyo. ¹² Phahi Jesu waambira, "Kpwahenda mutu mmwenga wa mbari ya chifalume, achiphiya tsi ya kure ili akahewe madaraka ga chifalume, alafu auye. ¹³ Ela

* **18:38** 18:38 Manage ni chivyazi cha Mfalume Daudi, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. **19:10** 19:10 Mathayo 18:11

kabila kadzangbweuka, waiha atumishie kumi, na achiapha osi pesa chiasi sawa,* achiaambira, 'Zihendereni bishara hadi ndiphouya.' ¹⁴ Nao anatsi a tsi iyo kala akamzira, phahi ariphouka hiye mutu, hiku nyuma hara anatsi alavya ahumwa akaambe, 'Tahumtaki mutu hiyu akale mfalume wehu.'

¹⁵ "Ela, yuya mutu wakpwendahendwa mfalume vivyo, na achiuya. Alafu walagiza hara atumishie ariophapha pesa aihwe, ili amanye chila mmwenga arichophaha. ¹⁶ Mtumishi wa kpwandza wakpwendza mbereze, achiamba, 'Bwana, náphaha fwaida kano kumi ya zira pesa zonipha.' ¹⁷ Yuya mfalume achimuamba, 'Wahendato! U mtumishi mnono! Kpwa sababu wakala muaminifu wa mambo madide, nindakuhenda mkpwulu wa midzi kumi.' ¹⁸ Wa phiri naye achedza, achiamba, 'Bwana, pesazo zaphaha fwaida kano tsano zaidi.' ¹⁹ Yuya mfalume achimuamba, 'Nindakuhenda mkpwulu wa midzi mitsano.' ²⁰ Alafu achedza mtumishi wanjina, achiamba, 'Bwana, pesazo hizi, názifwitsa vinono chitambaani. ²¹ Nákuogopha, kpwa sababu uwe u mutu mufu, mana unahala ambacho si chako, na unavuna ambacho kuyaphanda.' ²² Yuya mfalume achimuamba, 'Nindakuamula kpwa kauliyo mwenye, u mtumishi mui! Nawe unamanya mino ni mutu mgumu, ni-halaye ambacho si changu na kuvuna ambacho siphandire, ²³ phahi, kpwa utu wani kuyaika pesa zangu bengi ili nikaziphaha na fwaida siku ndiphouya?'

²⁴ "Ndipho achiaambira hara ariokala aimire pho phephi, 'Mfutuni hizo pesa na mumuphe iye ariye na mifuko kumi.' ²⁵ Ela hara atu achimuamba, 'Bwana, iye anazo kare pesa dza zizo kano kumi!' ²⁶ Naye achiaambira, 'Nakuhakikishirani kukala, chila ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa. Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho, hata chicho chindahalwa. ²⁷ Sambu, hara maadui angu ambao kala taanitaki nikale mfalume wao, areheni phano na muaolage pha mbere zangu.' "

Jesu anainjira Jerusalemu

(Mathayo 21:1-11; Mariko 11:1-11; Johana 12:12-19)

²⁸ Jesu ariphomala kugomba higo, watsapa mbere ya afuasie kuphiya Jerusalemu. ²⁹ Ariphekala a phephi na kufika midzi ya Bethifage na Bethania, ko Mwangi wa Mizaituni, watanguliza anafundzie airi, na achialagiza

* **19:13** 19:13 Chiyunani, chila mmwenga wahewa mina mwenga, ambayo ni sawa na mshahara wa siku gana mwenga, kama nusu kilo ya feza. **19:26** 19:26 Mathayo 13:12; Mariko 4:25; Luka 8:18 **19:27** 19:27 Mathayo 25:14-30

hivi: ³⁰ “Phiyani hinyo mudzi wa pho mbere, na mchi-injira tu, mundamkuta mwana punda akafungbwa, naye kadzangbwepandwa ni mutu. Mvuguleni munirehere. ³¹ Mutu achikuuzani, ‘Mnayeni ye mwana punda, mbona munamvugula?’ Muambeni, ‘Bwana ana haja naye.’ ”

³² Phahi, hara ahumwa aphiya na achendaona viratu achivyoambwa. ³³ Ariphekala anamvugula yuya mwana punda, enye aauza, “Mbona munamvugula ye mwana punda?” ³⁴ Achiaambira, “Bwana ana haja naye.” ³⁵ Chisha amreha yuya mwana punda kpwa Jesu, achihandika nguwo zao dzulu ya hiye punda, alafu achimterya Jesu kupanda pho dzulu. ³⁶ Jesu ariphekala anaphiya, atu ahandika nguwo zao barabarani.†

³⁷ Ariphefika phephi na Jerusalemu, phatu ambapho barabara inatserera Mwango wa Mizaituni, umati wosi wa afuasie waandza kupiga njerejere kpwa raha na kumtogola Mlungu kpwa mambo gosi makulu-makulu gohenda Jesu. Achiamba,

³⁸ “Wajaliwa hiye mfalume edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!”

“Naatogolwe Mlungu ariye dzulu na mlunguni nakukale salama!”

³⁹ Ela Mafarisayo anjina ariokala mo kundini amuamba Jesu, “Mwalimu, anyamaze hano afuasio.” ⁴⁰ Ela achi-aambira, “Nakuhakikishirani, hano atu achinyamala, higo mawe gandapiga hoyo.”

Jesu anaririra Jerusalemu

⁴¹ Jesu ariphefika phephi na Jerusalemu na kuona hinyo mudzi, wauririra ⁴² achiamba, “Naaza kala rero mnamanya mambo garehago amani! Ela tamyamanya. ⁴³ Kundakpwedza wakati ambapho jeshi ra maadui genu rindauzungulusira lichigo mudzi wenu, asikarie akuzungulukeni na akupigeni kula chila uphande. ⁴⁴ Andakuolagani na kubomola mudzi wenu kabisa. Taandaricha hata dziwe mwenga dzulu ya ranjina, kpwa kukala tamyamanya wakati wa Mlungu kpwedzakuokolani!”

Jesu anazoresa achuuzi

kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu

(Mathayo 21:12-17; Mariko 11:15-19; Johana 2:13-22)

⁴⁵ Alafu Jesu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu na achiandza kuzola nyo achuuzi. ⁴⁶ Waamba, “Maneno ga Mlungu gaandikpwa, ‘Nyumba yangu indakala nyumba

† **19:36** 19:36 Ahenda hivyo kuonyesa ishima yao kpwa mutu muhimu. **19:38**
19:38 Zaburi 118:26 **19:46** 19:46 Isaya 56:7; Jeremia 7:11

ya mavoyo.’ Ela mwino munaihenda mwamdzifwitso wa aivi!”

⁴⁷ Chila siku Jesu kala achifundza ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a Shariya, na vilongozi aendza njira ya kumuolaga, ⁴⁸ ela taayaweza, mana atu osi ammendza sana dza mwalimu wao na alonda kumphundza vinono na taatakire atsupwe ni neno hata mwenga.

20

Jesu anauzwa kuhusu uwezowe
(*Mathayo 21:23-27; Mariko 11:27-33*)

¹ Siku mwenga, Jesu kala anafundza atu na kutangaza habari nono za Mlungu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Hipo, akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a Shariya, na vilongozi anjina akpwezabisha naye. ² Achimuamba, “Huambire, gano unagogahenda, unahenda kpwa uwezo wa ani? Ni ani yekupha uwezo huno?” ³ Naye achiaambira, “Nami nindakuuzani swali, niambirani, ⁴ dze, uwezo wa Johana wa kubatiza wala kpwa Mlungu hebu wala kpwa atu?”

⁵ Hara vilongozi aphiya njama kpwendabisha, achi-amba, “Huchiamba, ‘Wala mlunguni,’ andahuamba, ‘Sambi mbona tamyamkuluphira?’ ⁶ Na huchiamba, ‘Wala kpwa atu,’ atu osi andahupiga mawe, mana kpwa kpweli anaamini kukala Johana kala ni nabii.” ⁷ Phahi, amuamba Jesu, “Tahumanya uwezowe urikola.” ⁸ Naye achiaambira, “Wala nami sindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani.”

Ndarira ya munda wa mizabibu
na akurima
(*Mathayo 21:33-46; Mariko 12:1-12*)

⁹ Jesu waatsuphira atu ndarira achiamba, “Kpwakala na mutu mmwenga yephanda mizabibu mwakpwe mundani, na hura munda achiukodishira akurima. Alafu achiphiya tsi yanjina kpwa muda wa kukola. ¹⁰ Wakati wa kuvuna zabibu uriphofika, mchina-munda wahuma mtumishiwe aphiye kpwa hara ariokodisha mundawe ili akahewe fungure ra mavuno. Ela hara ariokodisha hura munda ampiga na achimuuyiza mikono mihuphu. ¹¹ Alafu mchina-munda wahuma mtumishi wanjina, ela naye ampiga, achimuhenda mambo ga waibu na achimuusa mikono mihuphu. ¹² Yuya mchina-munda achihuma mutu wa hahu. Hiye naye

ampiga na achimlumiza, chisha achimtsupha kondze ya munda.

¹³ “Phahi yuya mchina-munda waamba, ‘Sambi mino nihendedze? Si chitu, nindamhuma mwanangu mwenye nimmendzaye, mwanangu nimmendzaye sana, naona andamuishimu.’ ¹⁴ Ela hara akurima ariokodisha hura munda ariphomuona yuya mwanangbwa, aima njama, achiambi-rana, ‘Hiyu ni mwanawe ndiyemrisi, phahi nahumuolageni ili huno munda ukale wehu.’ ¹⁵ Hiphho amtuluza kondze ya hura munda na achimuolaga. Dze! Ye mchina-munda achedza, andaahendadze hara akurima ariokodisha hura munda? ¹⁶ Andakpwedza aalage, na hura munda aukodishe akurima anjina.”

“Hara atu phosikira hivyo, aamba, ‘Hunavoya dzambo dza hiri risihendeke kabisa!’ ” ¹⁷ Phahi Jesu waatong’orera matso, chisha achiamba, “Sambi mana ga Maandiko gano nini?

‘Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.’

¹⁸ “Mutu yeyesi ndiyegbwa dzulu ya hiro dziwe andavundzika-vundzika, na ndiyegbwererwa ni hiro dziwe andasagbwa-sagbwa.”

*Jesu anajibu swali
kuhusu kuripha kodi*

(Mathayo 22:15–22; Mariko 12:13–17)

¹⁹ Phahi hara alimu a Shariya na akulu a alavyadzi-sadaka amanya kala akagomba ndarira iyo kuonyesa kala aho ndio akurima ayi ariokodisha hura munda. Kpwa hivyo alonda kungbwira Jesu mara mwenga, ela achimricha kpwa kuogopha atu. ²⁰ Phahi amchunguza chila ahendaro na achihuma apelelezi ambao adzihenda avi ni aaminifu. Nia yao kala ni kungbwira na manenoge agombago ili amshitaki kpwa liwali wa jimbo ra Chirumi. ²¹ Phahi hara achunguzi amuamba Jesu, “Mwalimu, hunamanya kala manenogo na mafundzogo ni ga kpweli na ga haki, wala kuonera mutu, ela unafundza kpweli kuhusu Mlungu alagizago. ²² Dze, ni shariya kuripha kodi kpwa Kaisari, mtawala wa Chirumi, hebu si shariya?”

²³ Ela Jesu wamanya werevu wao, hiphho waamba, ²⁴ “Nionyesani pesa mwenga. Dze, pesa hino ina sura na dzina ra ani?” Nao achimuamba, “Ni vya Kaisari.” ²⁵ Ndipho achiaambira, “Phahi, vya Kaisari mupheni Kaisari, na vya Mlungu, mupheni Mlungu.” ²⁶ Hiphho, taayaweza

kumbwira kpwa maneno achigogomba mbere za atu, ela aangelazwa ni majibuge na achikala taana ra kuamba.

Jesu anauzwa kuhusu atu kufufulwa
(*Mathayo 22:23-33; Mariko 12:18-27*)

²⁷ Jesu watsolokerwa ni Masadukayo anjina. Nao Masadukayo ni kundi ra Ayahudi asioamini kukala atu achifwa andafufuka. Phahi achimuamba, ²⁸ "Mwalimu, Musa wahuandikira kwenye Shariya kukala, mutu achifwa na achikala kavyarire, nduguye ni lazima ahale ufwa hiye gungu, na amvyarire ana yuya mufwa. ²⁹ Phahi, hipho kare, kpwahenda ndugu sabaa. Wa mwandzo walóla, achifwa bila ya kuvyala naye ana. ³⁰ Mdidewe achimuhala ufwa, naye achifwa, ³¹ na wa hahu achimlóla, na achifwa. Phahi, yakala hivyo hadi ndugu osi sabaa achisira kufwa, bila ya kuvyala naye. ³² Mwisho, hiye mchetu naye piya wafwa. ³³ Sambu, siku ndiphofufulwa atu, yuya mchetu andakala mkpwaza ani? Kpwa mana ndugu osi sabaa amlóla."

³⁴ Jesu achiaamba, "Hipha sambu alume na achetu analólana, ³⁵ ela wakati wedzao, atu ambao Mlungu andaona anafwaha kufufulwa na kuishi tsona wakati hinyo, taandalólana. ³⁶ Kpwa kpweli taandafwa tsona, mana andakala dza malaika na ni ana a Mlungu, ahendafufulwa. ³⁷ Na kuhusu atu kufufulwa, si Musa wakuhakikishirani ching'ang'a ariphoandika kuhusu chitsaka chokala chinaaka moho. Mana Musa anamhadza Bwana dza Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.* ³⁸ Kpwa hivyo iye si Mlungu wa atu ariofwa, ela ni Mlungu wa ario moyo, mana kpwakpwe anadamu osi a moyo."

³⁹ Alimu a Shariya anjina achiaamba, "Mwalimu, ukagombato!" ⁴⁰ Phahi, atu osi tayasubutu kumuza maswali tsona.

Swali dzulu ya Yetsambulwa
ni Mlungu kuokola atu

(*Mathayo 22:41-46; Mariko 12:35-37*)

⁴¹ Chisha Jesu wauza, "Kpwadze, atu nkuamba Masihi† andakala chivyazi cha Mfalume Daudi? ⁴² Kpwa mana hata Daudi mwenye ariphoandika Chitabu cha Zaburi waamba: 'Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu:

Sagala uphande wangu wa kulume,

20:27 20:27 Mahendo 23:8 **20:28** 20:28 Kumbukumbu 25:5 **20:37** 20:37

Kutsama 3:6 * **20:37** 20:37 Ndani ya chitabu cha Kutsama 3, Musa waandika gara arigoambirwa ni Mlungu. Mlungu wamuamba kukala iye ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo miaka minji bada ya atu hinya kufwa.

† **20:41** 20:41 Masihi, manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

20:42 20:42 Zaburi 110:1

⁴³ hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.'

⁴⁴ "Ichikala Daudi anamuiha hiye mutu, 'Bwana wangu,' vinakaladze akale ni chivyaziche?"

*Jesu anaonya atu
kuhusu alimu a Shariya*

(Mathayo 23:1-36; Mariko 12:38-40)

⁴⁵ Jesu wagomba na anafundzie mbere za atu osi, achi-amba, ⁴⁶ "Dzimanyirireni na alimu a Shariya! Mana nkumendza kuvwala kandzu nyire na kutsupa-tsupa hiko cheteni ili alamuswe na ishima mbere za atu. Piya anamendza kusagala vihi vya mbere-mbere masinagogini na karamuni. ⁴⁷ Nkufuta magungu vitu vyao na kudzhenda kukala ni atu anono kpwa kuvoya mavoyo mare! Siku ya mwisho atu a aina iyo andaphaha adabu kali sana."

21

Gungu analavya sadaka

(Mariko 12:41-44)

¹ Badaye Jesu watsupha matso na achiona matajiri anatiya pesa zao ndani ya sanduku ra kulavira sadaka. ² Piya wamuona mayo mmwenga gungu, tsona mchiya, anatiya senti mbiri. ³ Jesu waamba, "Lolani hiyu mayo. Nakuambirani kpweli, hiyu gungu mchiya akatiya pesa nyinji kuriko anjina osi. ⁴ Mana anjina osi akatiya kulengana na fwaida ya mali arizo nazo. Ela hiyu mayo, dzagbwe ni mchiya, akalavya pesa zosi achizokala nazo, hata vivi kana chitu cha kumterya kuishi."

Mateso ndigokpwedza

(Mathayo 24:1-22; Mariko 13:1-20)

⁵ Anafundzie anjina kala anabisha kuhusu vira Nyumba ya Kuvoya Mlungu vyodzengbwato na mawe manono, na vira vyopambwa vinono na zawadi zolaviwa sadaka kpwa Mlungu. Ela Jesu achiamba, ⁶ "Kuredza wakati ambapho higa gosi mgaonago gandabomolwa, na taphana hata dziwe mwenga ndirosala dzulu ya ranjina."

⁷ Phahi anafundzi anjina a Jesu amuuzwa, "Mwalimu, mambo higo gandakala rini? Na ni dalili yani ndiyoonyesa kukala mambo higa gosi ga phephi gahendeke?" ⁸ Jesu waambira, "Dzimanyirireni sedze mkachengbwa. Kpwa mana atu anji andadzihenda kala ni mimi na andaamba, 'Mimi ndiye hiye Yetsambulwa ni Mlungu,' na andaamba, 'Huno ndio wakati wa mwisho!' Ela nakuambirani, msialunge gao. ⁹ Na mchisikira habari za viha na fujo,

msiogophe, mana kpwandza, higo ni lazima gakale, ela sio kukala ni mwisho kare.”

¹⁰ Chisha achiamba, “Tsi mwenga indapigana na tsi yanjina, na mfalume mmwenga andapigana na mfalume wanjina. ¹¹ Dunia indakala ichisumba sana, kundakala na ndzala na makongo ga kuolaga atu anji seemu nyinji. Kundakala na mambo ga ajabu-ajabu na ga kutisha ko dzulu mlunguni. ¹² Ela kabila ya kpwedza mambo higa, atu andakugbwirani akuteseni. Andakushitakini masinagogini na kukufungani jela, mundashitakiwa kpwa afalume na atawala kpwa sababu yangu. ¹³ Na uho ndio ndiokala wakati mnono wa kulavya ushaidi kunihusu. ¹⁴ Ela nalonda mgbwireto mambo higa. Msitangetange ra kugomba kuhusu ndivyodzikanira, ¹⁵ kpwa mana nindakuphani maneno ga marifwa, ambago maadui genu gosi tagandaweza kugarema wala kugapinga. ¹⁶ Mundafyakatsirwa na kulaviwa hata ni avyazi enu, ndugu zenu, abari enu na asena enu kpwa atu akuteseni, na anjina mundaolagbwa. ¹⁷ Atu osi andakuzirani kpwa sababu yangu. ¹⁸ Ela mambo higa tagandaangamiza roho zenu, hata chidide! ¹⁹ Mchivumirira, mundaokola roho zenu.”

*Jesu anagomba kuhusu kuangamizwa
kpwa Jerusalemu*

(Mathayo 24:15–21; Mariko 13:14–19)

²⁰ Alafu Jesu waamba, “Mchiona Jerusalemu ikazungulukpwa ni majeshi, phahi manyani i phephi na kuangamizwa. ²¹ Wakati na hinyo, ario seemu ya Judea naachimbirire myangoni, ario mudzini Jerusalemu naamutuluke, na ario mindani ni asiinjire nyo mudzi. ²² Kpwa sababu siku hizo zindakala ni siku za kutiywa adabu ili gosi goandikpwa ndani ya Maandiko ga Mlungu gatimiye. ²³ Shaka rani ro achetu a mimba na amwisao siku hizo! Kundakala na tabu kulu sana tsi hiyo, na utsungu wa Mlungu undaapiga atu a tsi hiyo. ²⁴ Atu anjina andaolagbwa vihani na anjina andahalwa mateka kuphirikpwa tsi tafwauti-tafwauti duniani. Jerusalemu indatekpwa na itawalwe ni atu ambao sio Ayahudi hadi wakati wao ndiphosira.”

*Wakati wa Mutu Yela Mlunguni
kuuya*

(Mathayo 24:29–44; Mariko 13:24–37)

²⁵ “Kundakala na vituko vya dzuwa, mwezi na nyenyezi. Himu duniani, atu anjina andakala na tabu sana na

kuangalala kpwa sababu ya mngurumo wa maimbi makulu ga bahari. ²⁶ Atu andafwa purungire kpwa wuoga, na kuririkana higo gedzago himu duniani, mana nguvu za dzulu mlunguni zindasumbiswa. ²⁷ Ndipho atu ndiphoniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, nchitsembuka inguni kpwedza na nguvu na utukufu munji. ²⁸ Mambo higa gachiandza kuonekana, hererwani na msifwe moyo, mana mu phephi na kukombolwa.”

²⁹ Chisha Jesu walavya mfwano, achiamba, “Lolani mtini na mihi yanjina. ³⁰ Mchiiona inatula, mkumanya wakati wa kuvuna u phephi. ³¹ Mwimwi namwi mchiona mambo higa ganahendeka, manyani kukala ufalume wa Mlungu u phephi. ³² Nami nakuambirani kpweli, chivyazi hichi tachindasira kufwa kabila ya mambo higa gosi kuhendeka. ³³ Dzulu mlunguni na dunia kundasika, ela maneno gangu tagana mwisho.

³⁴ “Dzimanyirireni sedze mkavwererwa ni kurya kunji, kulewa, na shuuli za maisha, ama siku ya mwisho indakpwedzakugbwirani gafula ³⁵ dza muhego. Kpwa mana siku iyo indakpwedza kpwa atu osi duniani. ³⁶ Kpwa hivyo Kalani matso wakati wosi, na mvoye ili mphahwe nguvu za kugatsupira mambo gago ndigohendeka, tsona muweze kuima mbere za ye Mutu Yela Mlunguni.”

³⁷ Phahi chila siku, namutsi Jesu kala achifundza atu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na dziloni kala achiphiya Mwango wa Mizaituni achalala. ³⁸ Ligundzu chiti atu osi kala achiphiya Nyumba ya Kuvoya Mlungu achamphundza Jesu.

22

Chugo cha kumuolaga Jesu

(Mathayo 26:1–5; Mariko 14:1–2; Johana 11:45–53)

¹ Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira, yani Pasaka, kala i phephi. ² Phahi, akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya alonda kumuolaga Jesu, ela kala analonda njira ambayo atu taandahenda fujo, utu ambao kala anaugopha. ³ Phahi, Shetani wamuinjira Juda Isikarioti, ambaye piya kala ni mwanafundzi wa Jesu. ⁴ Juda waphiya kpwendabisha na akulu a alavyadzi-sadaka na akulu a asikari a kurinda Nyumba ya Kuvoya Mlungu vira ambavyo andamsalata Jesu. ⁵ Nao ahererwa sana, achilaga kumupha pesa. ⁶ Phahi, Juda wakubali na achikala anaendza

penyenye ya kumsalatira Jesu kpwa hinyo akulu bila ya makundi ga atu kumanya.

Jesu anadzitayarisha kurya Sikukuu ya Pasaka

(Mathayo 26:17-25; Mariko 14:12-21; Johana 13:21-30)

⁷ Alafu yafika Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira, ambapho siku iyo mwana ng'ondzi wa Pasaka nkutsindzwa kpwa sadaka. ⁸ Jesu walagiza Petero na Johana, achi-aambira, "Phiyani mkahutayarishire chakurya cha Pasaka wedze huryeni." ⁹ Achimuza, "Unalonda hukaitayarishere kuphi?" ¹⁰ Achiaambira, "Wakati muchikala mkainjira mudzini, mundakutana na bwana mmwenga akadzihika nyungu ya madzi. Mlungeni-lungeni hadi nyumba ndiyoinjira. ¹¹ Chisha muambeni mchina-nyumba hiyo, 'Mwalimu anakuuza: Chi kuphi chira chumba ambacho nindarya Pasaka na anafundzi angu?' ¹² Andakuonyesani chumba chikulu dzulu gorofani ambacho chikatayarishwa. Tayarishani chakurya cha Pasaka mumo." ¹³ Phahi, nyo anafundzi auka na achendakuta viratu Jesu arivyoaambira. Achitayarisha chakurya cha Pasaka mumo.

Chakurya cha Bwana

(Mathayo 26:26-30; Mariko 14:22-26; 1 Akorintho 11:23-25)

¹⁴ Wakati wa kurya uriphofika, Jesu wasagala phamwenga na hara mitume kurya chakurya. ¹⁵ Chisha achiaambira, "Kala naaza sana kurya Pasaka hino na mwimwi kabila sidzangbweteswa. ¹⁶ Mana kpwa kpweli nakuambirani, sindairya tsona hadi manage ndiphokamilika kpwenye ufalume wa Mlungu."

¹⁷ Wahala chikombe cha uchi wa zabibu, na bada ya kumshukuru Mlungu, waamba, "Halani hinyu uchi mtsumbuzane mosi. ¹⁸ Nakuambirani, hangu sambu sindanwa tsona uchi wa zabibu hadi ufalume wa Mlungu ndiphokp-wedza." ¹⁹ Chisha achihala mkpwahe, achimshukuru Mlungu alafu achiumega-mega na achiapha arye, achi-amba, "Huno ni mwiri wangu, ambao unalaviwa kpwa fwaida yenu. Kalani muchihenda hivi ili mkale mchinita-mbukira."

²⁰ Aripomala kurya chakurya, vivyo hivyo Jesu wahala chikombe cha uchi wa zabibu na achigomba tsona, achiamba, "Uchi wa chikombe hichi ni dalili ya chilagane chiphya cha Mlungu, ambacho chinaikpwa na mlatso wangu ndiomwagika kpwa fwaida yenu. ²¹ Ela

phundzani, hiye mutu ndiyenialata a phapha, hata narya naye. ²² Mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindaolagbwa kama vyopangbwa ni Mlungu, ela shakare ye ndiyenialata!" ²³ Hiphohara mitume achikala anauzana, "Ni myawehu ani ye ambaye andahenda dzambo dza hiro?"

Mitume analumbana kuhusu ndiyekala mkpwulu zaidi

²⁴ Alafu phazuka malumbano kuhusu ni ani ndiye tsukurirwa kukala ni mkpwulu kuriko ayae osi. ²⁵ Ndiphohesu achiaambira kukala, "Afalume a duniani nkutawala atu chinguvu-nguvu, nao atawala nkumendza kuihwa 'atu anono aterayo anansi.'" ²⁶ Ela mwimwi taindakala hivyo. Ela mkpwulu kahi yenu ni lazima akale mdide wa osi. Chisha chilongozi ni lazima akale dza mtumishi. ²⁷ Kpwani mkpwulu ni ani: ni yuya asagalaye mezani, hebu ni yuya aandazaye? Asagalaye mezani ndiye mkpwulu. Ela mimi ni myawenu kama muandazi. ²⁸ Mwimwi ndimwi muriokala nami wakati wosi nriphoharibiwa. ²⁹ Phahi, nakuphani uwezo wa kutawala, dza viratu Baba Mlungu arivyonipha uwezo wa kutawala, ³⁰ ili murye na munwe phangu chikaloni wakati wa utawala wangu, na mundasagarira vihi vya chifalume kuhukumu mbari kumi na mbiri za Iziraeli."

Jesu anatabiri kukala Simoni Petero andamtsamalala

(Mathayo 26:31–35; Mariko 14:27–31; Johana 13:36–38)

³¹ Alafu Jesu wagomba na Simoni Petero achimuamba, "Simoni, phundza! Shetani wavoya ruhusa Mlungu akujezeni, kuatenga aaminifu na asio aminifu, dza viratu mkurima aphehavyo nganu kutuluza makoya. ³² Ela nkakuvoyera Mlungu Simoni, ili kuluphiroro risiphunguke. Na wakati ndiphoniuyira, atiye nguvu ayao." ³³ Petero achimuamba, "Bwana, mimi ni tayari kutiywa jela na piya kufwa phamwenga nawe." ³⁴ Jesu achiamba, "Petero, nakuambira, rero usiku kabila dzogolo taridzangbweika, undakala ukanitsamalala kano tahu na uambe kala kuni-manya."

Wakati wa hatari

³⁵ Alafu Jesu wauza anafundzie, "Nriphokulavyani mphiyebile ya pochi, mkoba wala virahu vya akiba, mwakosa chitu chochosi?" Aho achimuamba, "Hata, tahuyakosa chitu." ³⁶ Achiaambira, "Ela sambu, ariye na

22:24 22:24 Mathayo 18:1; Mariko 9:34; Luka 9:46 **22:26** 22:26 Mathayo 23:11; Mariko 9:35 **22:26** 22:26 Mathayo 20:25–27; Mariko 10:42–44 **22:27** 22:27 Johana 13:12–15 **22:30** 22:30 Mathayo 19:28 **22:35** 22:35 Mathayo 10:9,10; Mariko 6:8,9; Luka 9:3; 10:4

pochi au mkoba naahale. Na mutu asiye na upanga, naaguze nguwoye agule upanga. ³⁷ Gara maneno ga Mlungu goandikpwa, 'Amtsukurira kama avi ni mkora,' gananihusu mimi. Nakuhakikishirani maneno higa ni lazima gatimizwe. Ehe, mambo goandikpwa kunihusu ga phephi na kutimu." ³⁸ Anafundzie achimuamba, "Bwana, lola, huna panga mbiri." Achiaambira, "Zinatosha."

Jesu anavoya Mlungu

Mwango wa Mizaituni

(*Mathayo 26:36-46; Mariko 14:32-42*)

³⁹ Jesu wauka kuphiya Mwango wa Mizaituni kama kawaidaye, na anafundzie nao achimlunga. ⁴⁰ Aripkofika kuko, waambira anafundzie, "Voyani Mlungu ili Shetani asedze akakujezani."

⁴¹ Phahi Jesu waphiya kanda macheye, hatuwa ya mutu kutsupha dziwe, achichita mavwindi na achivoya Mlungu. ⁴² Achiamba, "Baba, nakuvoya ichikala ni kumendzako niusira mateso chigonilenga, ela isikale vira nimendzavyo mimi, ela vihendeke ulondavyo uwe." ⁴³ Alafu malaika wa Mlungu wamtsembukira na achimtiya nguvu. ⁴⁴ Ela wasikira utsungu sana rohoni na achivoya Mlungu kpwa chadi zaidi. Achituluka jasho, na richitwena photsi dza matone makulu ga mlatso. ⁴⁵ Aripfomala kuvoya, wang'oka achiuyira anafundzie na achendaakuta arere, akaremwa na sonono. ⁴⁶ Achiaambira, "Mbona mrere? Lamukani mvoye ili Shetani asedze akakujezani."

Jesu anagbwirwa

(*Mathayo 26:47-56; Mariko 14:43-50; Johana 18:3-11*)

⁴⁷ Phahi, Jesu aripfokala acheregomba na anafundzie, phakpwedza kundi ra atu chirolongozwa ni Juda, mmwenga wa nyo kumi na airi. Phahi wamsengerera Jesu ili amdonere. ⁴⁸ Ela achimuamba, "Juda, mimi, Mutu Yela Mlunguni, unanilavya na atu kpwa kunidonera?" ⁴⁹ Anafundzie aripfona gara gedzago, amuamba, "Bwana, huakate na upanga?" ⁵⁰ Mwanafundzi mmwenga wa Jesu wamkata sikiro ra kulume mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁵¹ Ela Jesu achiamba, "Bahi, richani!" Alafu achiguta sikiro ra yuya mutu achiyekatwa na achimphoza. ⁵² Chisha achigomba na akulu a alavyadzi-sadaka, arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na vilongozi anjina okala akedzambwira, achiamba, "Mkanilunga na panga na marungu avi mkedzagbwira jambazi! ⁵³ Hwakalani hosi chila siku ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Mbona

tamuyanigbwira? Ela hinyu ndio wakati wenu wa kuhenda mlondago, wakati jiza rinatawala.”

Petero anamtsamalala Jesu

(*Mathayo 26:57-58,69-75; Mariko 14:53-54,66-72; Johana 18:12-18,25-27*)

⁵⁴ Phahi amgbwira Jesu, achimphirika kaya kpwa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Petero achikala anaalungalunga kpwa kure. ⁵⁵ Atu hinyo ariphofika hipho muhalani akuta moho, achisagala kuwooha, alafu Petero achedzasagala phamwenga nao. ⁵⁶ Msichana mmwenga muhendadzi-kazi wamuona Petero asegere pho mohoni. Achimlolato, chisha achiamba, “Mutu hiyu piya kala a phamwenga na Jesu!” ⁵⁷ Ela Petero achirema, achiamba, “Mwenehu mchetu, hata! Simmanya hiye.” ⁵⁸ Badaye chidide mutu wanjina wamuona Petero na achimuamba, “Uwe piya u myawao.” Ela Petero achiamba, “Mwenehu, hata, simi.”

⁵⁹ Bada ya kama dzisaa dzimwenga, mutu wanjina wamng’atira dzino Petero, achiamba, “Hakika mutu hiyu kala a phamwenga na Jesu, mana piya ni mwenyezi wa Galilaya!” ⁶⁰ Ela Petero achimuamba, “Msena wangu, sikuelewa unaambadze!”

Na phapho hipho, wakati Petero bado acheregomba, dzogolo raika. ⁶¹ Alafu Jesu wagaluka achimlola. Ndipho Petero achitambukira maneno ga Bwana Jesu, ariphoambwa, “Rero usiku, kabila ya dzogolo taridzangbweika, undanit-samalala kano tahu.” ⁶² Phahi watuluka kondze, achen-darira na sonono.

Jesu anazemererwa na kupigbwa

(*Mathayo 26:67-68; Mariko 14:65*)

⁶³ Atu ambao kala anamrinda Jesu amzemerera na kumpiga. ⁶⁴ Amfunga chigungu, chisha mmwengammwenga achimuamba, “Ichikala u nabii kpweli, huambire achiyekupiga ni ani?” ⁶⁵ Na achizidi kumlaphiza na matusi manji.

Jesu anaphirikpwa kpwa angambi

(*Mathayo 26:59-66; Mariko 14:55-64; Johana 18:19-24*)

⁶⁶ Ligundzu kuriphocha, vilongozi a Chiyahudi akusanyika phamwenga, yani akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya. Phahi Jesu waphirikpwa hiko ngambini, nao achimuamba, ⁶⁷ “Huambire ichikala uwe ndiwe Masihi.”* Jesu achiaambira, “Hata nchikuambirani ndimi,

* **22:67** 22:67 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

tamundaniamini, ⁶⁸ na nchikuuzani swali, piya tamundanijibu. ⁶⁹ Ela hangu sambu mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndasagala mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu sana.” ⁷⁰ Hipo, osi amuza, “Vino we u Mwana wa Mlungu?” Naye achiaambira, “Mwimwi mkagomba kukala mimi ndiye iye.” ⁷¹ Chisha hinyo atu hipo ngambini achiamba, “Hunaenda ushaidi wani zaidi? Mana hukamsikirani swiswi enye achigogomba na kauliye!”

23

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato

(*Mathayo 27:1-2,11-14; Mariko 15:1-5; Johana 18:28-38*)

¹ Hipo, atu osi ariokala hipo ngambini aunuka na achimphirika Jesu kpwa Pilato, liwali wa jimbo ra Chirumi. ² Achiandza kumshitaki Jesu, achiamba, “Hunaona mutu hiyu anaangamiza atu ehu, anaambira atu asiriphe kodi kpwa sirikali ya Kaisari, na piya anadziiha Masihi, yani mfalume.” ³ Phahi, Pilato wamuza Jesu, “We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?” Naye achimuamba, “Kama uchivyogomba.”

⁴ Pilato waambira akulu a alavyadzi-sadaka na atu anjina osi okala hipo, “Mutu hiyu simuona kosa rorosi.” ⁵ Ela hara atu azidi na kuamba, “Mafundzoge gakahenda Judea ndzima ihende fujo! Waandza hiko Galilaya na vino akafika hiku.”

Jesu anaphirikpwa kpwa Herode

⁶ Pilato ariphosikira hivyo, wauza ichikala Jesu wala Galilaya. ⁷ Phahi, Pilato ariphomanya kala Jesu ala Galilaya, ambako ni kpwa Mfalume Herode, walagiza apherikpwe kpwa Herode, ambaye wakati hinyo piya kala a Jerusalemu.

⁸ Herode phomuona Jesu, wahererwa sana, mana kala akasikira habarize na waaza kumuona siku nyinji. Kala anaaza kumuona Jesu anahenda vilinje. ⁹ Hipo wamuza maswali manji, ela Jesu kayamjibu. ¹⁰ Nao akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya kala aimire kuno akadina kulavya mashitaka gao kuhusu Jesu. ¹¹ Alafu Herode na asikarie am’bera Jesu na achimnyetera. Achimvwika kandzu nono sana na achimuuyiza kpwa Pilato. ¹² Kula siku hiyo, Herode na Pilato akala asena, mana kabila ya hipo kala taaphahana.

Jesu anaamulwa kuolagbwa

(*Mathayo 27:15-26; Mariko 15:6-15; Johana 18:39-19:16*)

¹³ Phahi, Pilato waiha akulu a alavyadzi-sadaka, vilongozi na atu anjina, ¹⁴ achiaambira, “Mkamreha kpwangu kpwedzamshitaki kala anaangamiza atu na mafundzoge. Ela phundzani, nkamuza maswali kuhusu higo mashitaka mbere zenu, na sikaona makosage, kama muambavyo. ¹⁵ Na hata Herode kamuonere na makosa; ndiyo mana naye wamuuyiza kpwangu. Phahi, ni wazi kahendere rorosi ra kumuhenda anyongbwe. ¹⁶ Kpwa hivyo, nindalagiza achapwe viboko, alafu arichirwe.”* ¹⁸ Ela atu osi achipiga kululu chivyamwenga achiamba, “Naaolagbwe hiye! Huvugurire Baraba!” ¹⁹ (Baraba kala akafungbwa jela kpwa sababu ya kuandza kuhenda fujo na kuolaga atu hiko mudzini.)

²⁰ Pilato kala analonda kumrichira Jesu, hipho wagomba na hura umati wa atu tsona. ²¹ Ela aho achipiga kululu, kuamba, “Naakotwe, naakotwe msalabani!” ²² Alafu Pilato wagomba nao kano ya hahu, “Kpwa utu wani? Kpwani wahenda uyi wani yuno hata aolagbwe? Mino siona uyi wowosi wa kumuhenda anyongbwe! Kpwa hivyo, nindalagiza achapwe viboko na arichirwe.” ²³ Ela atu azidi kupiga kululu na nguvu kulonda Jesu akotwe msalabani. Na mwisho kululu rao rashinda.

²⁴ Phahi, Pilato wakata shauri kuahendera hivyo enye vyolonda. ²⁵ Waavugurira hiye mutu yefungbwa kpwa kuhenda fujo na kuolaga, na achimlavya Jesu anyongbwe kama enye vyolonda.

Jesu anakotwa misumari msalabani

(Mathayo 27:32-44; Mariko 15:21-32; Johana 19:17-27)

²⁶ Phahi, asikari amuhala Jesu kumphirika akaolagbwe. Na mo njirani amgbwira mutu mmwenga yekala anai-hwa Simoni, mwenyezi wa mudzi wa Kirene. Mutu iye kala anainjira Jerusalemu kula vidzidzini. Amuimisa na achimhika msalaba, autsukule nyuma za Jesu. ²⁷ Umati wa atu wamlunga-lunga Jesu, phamwenga na achetu ambao kala anamririra na kudzipiga-piga vifuwa kpwa utsungu. ²⁸ Ela Jesu waagalukira hara achetu na achiaambira, “Ano mayo a Jerusalemu, msiniririre, ela dziririreni enye na ana enu. ²⁹ Kpwa mana kundakpwedza wakati atu aambe, ‘Baha achetu ambao taavyarire!’ ³⁰ Wakati hinyo atu andaiambira myango, ‘Hugbwererene!’ Piya andaviambira vidzango, ‘Hufwinikeni.’ ³¹ Ichikala atu ananihenda hivi

* **23:16** 23:16 Vitabu vyanjina vya kare vina msitari wa 17: Chila wakati wa sikukuu ya Pasaka, Pilato kala inam'bidi aavugurire busu mwenga. **23:30** 23:30 Hosea 10:8; Maono 6:16

mimi, ambaye sina makosa, dze, andakuhendani viphi, mwino murio na makosa?"†

³² Phahi, atu anjina airi ambao kala ni akora, apherikpwa phamwenga na Jesu akanyongbwe. ³³ Aripkofika phatu phaihwapho "Zekeya ra Chitswa", asikari amkota Jesu misumari msalabani na piya akota misalabani hara akora airi, mmwenga uphandewe wa kulume na wanjina uphande wa kumotso. ³⁴ Jesu waamba, "Baba Mlungu, aswamehe, kpwa mana taamanya ahendaro."

Phahi, hara asikari aganya nguwoze kpwa kuzipiga kura. ³⁵ Atu aima hipho kumrorera, kuno vilongozi a Chiyahudi anamnyetera, anaamba, "Waokola ayae, phahi naadziokole mwenye ichikala kpweli ndiye Muokoli,‡ Yetsambulwa ni Mlungu!" ³⁶ Asikari nao achendamchania, amupha uchi wa ngbwadu anwe, ³⁷ achimuamba, "Ichikala kpweli uwe ndiwe mfalume wa Ayahudi, phahi dzitivye!" ³⁸ Dzulu ya msalaba kala phakakotwa chibao chikaandikpwa: HIYU NI MFALUME WA AYAHUDI.

³⁹ Mmwenga wa hara akora okala akakotwa phara msalabani wamlaphiza Jesu, achimuamba, "Avi we ndiwe Masihi? Phahi, dziokole na uhuokole naswi piya!" ⁴⁰ Ela yuya mkora wanjina wandemurira myawe achimuamba, "We kuogopha hata Mlungu? Hosi hwahukumiwani hukumu mwenga. ⁴¹ Hukumu yehu ni ya haki mana hunatiywa adabu kpwa sababu ya makosa gehu. Ela hiyu kahendere kosa rorosi." ⁴² Chisha achiamba, "Jesu, nakuvoya unitambukire wakati ndiphoandza kutawala." ⁴³ Jesu achimuamba, "Nakuahidi kala vivi rero hundakala hosi Peponi."

Chifo cha Jesu

(Mathayo 27:45–56; Mariko 15:33–41; Johana 19:28–30)

⁴⁴ Kala ni kama saa sita za mutsi, na kpwakala na jiza tsi ndzima hadi saa tisiya. ⁴⁵ Wakati uho paziya ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu yaahuka pande mbiri. ⁴⁶ Jesu wakota kululu achiamba, "Baba, roho yangu nayiika mwako mikononi." Aripmomala kugomba hivyo, achidoso.

⁴⁷ Mkpwwulu wa hara asikari ariokala hipho phoona hivyo, wamtogola Mlungu na achiamba, "Hakika mutu hiyu kala ni mutu wa haki!" ⁴⁸ Atu osi ariokpwedza hipho kulola Jesu na hara akora airi aolagbwavyo, ariphoona hivyo, auya

† **23:31** 23:31 Chiyunani chinaamba: Sambi ichikala atu anauhendera muhi muitsi hivi, dze, wa kuuma indakaladze? **23:34** 23:34 Zaburi 22:18 **23:35** 23:35 Zaburi 22:7 ‡ **23:35** 23:35 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu (msitari wa 39 piya). **23:36** 23:36 Zaburi 69:21 **23:44** 23:44 Kutsama 26:31–33 **23:46** 23:46 Zaburi 31:5

kaya kuno anadzipiga-piga vifuwa kpwa sababu ya sonono.
⁴⁹ Ela asena osi a Jesu, na achetu ambao kala akamlunga-
 lunga kula Galilaya, aima kure chidide kulorera mambo
 higo.

Jesu anazikpwa

(Mathayo 27:57-61; Mariko 15:42-47; Johana 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Phahi, kala kuna mutu mmwenga aihwaye Yusufu, mwenyezi wa mudzi wa Arimathaya, tsi ya Judea. Kala ni mutu mnono na wa haki na kala anagodzera kpwa hamu kuona ufalume wa Mlungu. Yusufu kala ni mngambi, ela kayakubaliana na ayae kuhusu uamuzi uho. ⁵² Phahi, waphiya kpwa Pilato achendavoya ruhusa ahewe mwiri wa Jesu ili akauzike. ⁵³ Alafu wakpwendautsereza phara msalabani, achiuvwika shanda ya katani na achendauwiika mbirani, mbira ambayo kala ikatsongbwa mwambani na kala taidzangbwezikipwa mutu. ⁵⁴ Gago ganahendeka, kala ni siku ya Matayarisho, mana siku ya Kuoya kala i phephi na kuandza. ⁵⁵ Hara achetu ambao kala akamlunga-lunga Jesu kula Galilaya, aphiya na Yusufu na achiona mbira na vira mwiri wa Jesu urivyolazwa himo. ⁵⁶ Alafu aphiya vyao kaya na achendatayarisha marashi ga kupaka mwiri wa Jesu. Ela Siku ya Kuoya taayahenda kazi yoyosi, kama Shariya za Musa vyolonda.

24

Jesu anafufuka

(Mathayo 28:1-10; Mariko 16:1-8; Johana 20:1-10)

¹ Siku ya kpwandza ya wiki, ligundzu chiti, hara achetu ahala gara marashi ga kupaka lufu, ambago kala akagatarisha, na achiphiya mbirani. ² Ariphefika hipho, akuta dziwe ra kubwiningizira mryango wa mbira rikapingiliswa kure na yo mbira. ³ Ainjira mo mbirani, ela taayaona mwiri wa Bwana Jesu. ⁴ Wakati acheretezeka na higo, phatsembuka atu airi gafula okala akavwala nguwo za kung'ala-ng'ala, achiima phephi. ⁵ Hara achetu azamisa vitswa photsi kpwa wuoga, ela hara atu achiaambira, "Kpwa utu wani munaenda mutu mzima phatu pha atu a kufwa? ⁶ Jesu kapho hipha, akafufuka! Mnatambukira go arigokuambirani ariphefika achere Galilaya, ⁷ kukala iye, Mutu Yela Mlunguni, ni lazima alaviwe kpwa atu a dambi, anyongbwe na siku ya hahu afufuke." ⁸ Ndipho hara achetu achitambukira.

23:49 23:49 Luka 8:2,3 **23:56** 23:56 Kutsama 20:10; Kumbukumbu 5:14

24:6 24:6 Mathayo 16:21; 17:22,23; 20:18,19; Mariko 8:31; 9:31; 10:33,34; Luka 9:22; 18:31-33

*Mitume anakahala kuamini
maneno ga achetu ola mbirani*

⁹ Hara achetu ariphouya kula mbirani, akpwendase-murira mambo higo hara anafundzi kumi na mmwenga na afuasi osi. ¹⁰ Achetu hinyo kala ni Maryamu kula Magidala, Joana, Maryamu nine wa Jakobo, na achetu anjina ndio arioambira mitume higa. ¹¹ Ela mitume taayaamini hara achetu kpwa sababu aona maneno gao ni maphuphe. ¹² Ela Petero wang'oka achizola mairo hadi ko mbirani. Wazama achitsungurira hiko ndani, achiona yo shanda i macheye. Hipo wauya kaya na kuangalala.

*Jesu anatsembukira afuasie airi
njira ya Emau*

(Mariko 16:12-13)

¹³ Siku iyo-iyo, afuasi airi a Jesu kala anaphiya lalo ra Emau, ambao ni mwendo wa kama masaa mairi kula Jerusalemu. ¹⁴ Akala anabisha kuhusu mambo gohendeka. ¹⁵ Ariphokala anabisha, Jesu mwenye wakpwedza kula nyuma zao na achinyendeka nao. ¹⁶ Amuona na matso gao, ela aangamizwa fwahamu za kumanya kala ni Jesu. ¹⁷ Jesu achiaua, "Mnabishani mu njirani?" Hara mabwana airi aima, na sura zao zichionyesa taana raha. ¹⁸ Mmwenga, ambaye kala aihwa Kileopa, achimuamba, "Naona ni uwe macheyo hiko Jerusalemu usiyemanya mambo gohendeka vi dzuzi-dzuzi." ¹⁹ Achiaua, "Mambo gani?" Nao achimuamba, "Ni mambo garigomphaha Jesu wa Nazareti. Iye kala ni nabii, tsona Mlungu na atu osi aona manenoge na mahendoge gana uwezo mkpwulu. ²⁰ Ela akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi ehu amlavya ili aamulwe kuolagbwa, na achinyongbwa, wakotwa misumari dzulu ya msalaba. ²¹ Kala huna tamaa kukala iye ndiye ndeikombola tsi ya Iziraeli. Zaidi ya higo, rero ni siku ya hahu hangu mambo higa gahendeke. ²² Tsona, achetu anjina a kundi rehu akahuteza rero. Akaphiya mbirani ligundzu chiti, ²³ ela achiphofika hipo, taauonere mwiri wa Jesu. Achiphouya akahuambira kala akatsembukirwa ni malaika, akaambwa Jesu ni mzima. ²⁴ Alafu ayawehu anjina akaphiya ko mbirani na achakuta vivyo achivyoambirwa ni nyo achetu, ela Jesu mwenye taamuonere."

²⁵ Ndipho Jesu achiaambira, "Mu azuzu mwimwi, mbona munaona ugumu kuamini maneno garigogombwa ni man-abii? ²⁶ Mana Masihi* kala ni lazima agaye hivyo kp-wandza, ndipho aphahe nguma nyinji kula kpwa Mlungu."

* **24:26** 24:26 Masihi, manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

²⁷ Alafu waeleza vinono mambo goandikpwa kumuhusu iye, kuandzira vitabu vya Musa hadi goandikpwa ni manabii anjina gosi.

²⁸ Hara mabwana ariphofika phephi na Emau ambako kala anaphiya, Jesu wahenda avi anatsapa. ²⁹ Ela aho am'bembeleza, achimuamba, "Kala phapha na sisi, mana dzuwa rikatswa na jiza rinahanda." Hiphohi, wakubali kukala nao. ³⁰ Wakati wa chakurya wasagala kurya nao, achihala bofulo na achishukuru Mlungu, achimega-mega chisha achiapha. ³¹ Ndiphohi nao aching'alwa ni matso na achimtambukira. Ela Jesu achiyaya. ³² Hara mabwana achiamba, "Kpwa kpweli roho zehu che zina raha kura njirani, achiphokala anahueleza Maandiko ga Mlungu!"

³³ Auka phaphohi hiphohi kuuya Jerusalemu. Ariphofika hiko, akuta hara anafundzi kumi na mwenga a Jesu na ayawao anjina akakutana phamwenga. ³⁴ Hara anafundzi kumi na mwenga achiamba, "Ni kpweli Bwana Jesu akafufuka! Akamtsembukira Simoni Petero." ³⁵ Alafu nao hara afuasi airi achieleza gachigohendeka hiko njirani, na vira achivyomtambukira Jesu achiphomega-mega bofulo.

Jesu anatsembukira afuasi

(Mathayo 28:16-20; Mariko 16:14-18; Johana 20:19-23; Mahendo 1:6-8)

³⁶ Wakati kala acheresemurirana mambo higo, Jesu mwenye watsembuka gafula achiima kahi-kahi yao achiamba, "Amani naikale kpwenu." ³⁷ Atishirwa, mana kala anaona akaona jine. ³⁸ Ela Jesu achiamba, "Kpwa utu wani munaogopha? Na ni kpwela utu wani muna shaka mwenu mioyoni?" ³⁹ Hebu lolani mikono yangu na magulu, muone ichikala simi. Nigutani muone, mana jine tarina mwiri na mifupha dza hivyo nrivyo mimi." ⁴⁰ Ariphomarigiza kugomba vivyo, achiaonyesa mikonoye na maguluge. ⁴¹ Akala na raha sana ela taayaamini, piya achiangalala. Hiphohi Jesu achiaambira, "Muna chakurya phano?" ⁴² Achimupha chipande cha ng'onda wa kuwada, ⁴³ na achichirya pho mbere zao.

⁴⁴ Alafu achiaambira, "Nriphokala nchere namwi kala nchikuambirani kukala, mambo gosi ganikusugo garigoandikpwa Chitabu cha Shariya za Musa, goandikpwa ni manabii na garigo mo ndani ya Chitabu cha Zaburi, ni lazima gatimizwe." ⁴⁵ Chisha waang'aza matso ili aelewe Maandiko ga Mlungu, ⁴⁶ achiaambira, "Higa ndigo goandikpwa himo vitabuni kukala Masihi † ni lazima ateswe

† **24:46** 24:46 Yani yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

na siku ya hahu afufuke. ⁴⁷ Kpwa sababu yangu, kuandzira hipha Jerusalemu, atu a makabila gosi duniani andasikira kukala Mlungu anaswamehe dambi za osi anaokubali makosa gao na kumuuyira Mlungu. ⁴⁸ Mwimwi mu mashaidi a mambo higa. ⁴⁹ Na phundzani, nindakureherani Roho Mtakatifu kama Baba arivyolaga. Ela kalani hipha Jerusalemu hadi ndiphohewa nguvu kula mlunguni.”

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni

(Mariko 16:19-20; Mahendo 1:9-11)

⁵⁰ Alafu Jesu walongoza njira afuasie kuuka Jerusalemu hadi phephi na Bethania. Ariphofika hipho waunula mikono[‡] achiajaliya afuasie. ⁵¹ Aripbokala anaajaliya, wauswa, achihalwa kuphiya dzulu mlunguni. ⁵² Alafu afuasie amuabudu, chisha achiuya Jerusalemu na raha sana. ⁵³ Phahi, afuasie kala nkuhumira muda munji chila siku kumtogola Mlungu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

Injili irivyoandikpwa ni JOHANA Tanga mbere

Injili ya Johana inahuambira kukala Jesu ni Neno wa Mlungu. Injili hino yaandikpwa ili asomao aamini kukala, “Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu, yani Mwana wa Mlungu.” (20:31) Na mutu achimuamini aphahe uzima wa kare na kare.

Muandishi wa Injili hino ni mwanafundzi wa Jesu yehwa Johana. Ye mwenye anadziiha “mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu.” (19:26 na 21:7). Bada ya kuhung’azira ching’ang’a kukala Jesu ndiye Neno wa Mlungu, Johana anaandika dzulu ya mutu wanjina yehwa Johana, yani Johana M’batizadzi, ariyemtanguliya Jesu.

Johana anahuonyesa Jesu arivyokala anahumira mifwano ya maisha ga kawaida kueleza maisha ga chiroho: mfwano, madzi, chakurya, mwanga, mrisa, mkurima, na ganjinage. Haswa, Johana waonyesa kukala, uzima wa kare na kare unaphahikana kpwa Jesu bahi, ambaye iye ndiye njira, kpweli, na uzima (14:6).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jesu anasemwa ching’ang’a kala ndiye Neno wa Mlungu

1:1–18

Johana M’batizadzi anamtanguliya Jesu 1:19–34

Anafundzi a kpwandza a Jesu 1:35–51

Vilinje na kazi zohendwa ni Jesu 2:1–12:50

Jesu anabisha na anafundzie na kuvoya Mlungu 13:1–17:26

Jesu anagbwirwa na kuhukumiwa 18:1–19:16

Jesu anaolagbwa na kuzikpwa 19:17–42

Jesu anafufuka na kuatsembukira anafundzie 20:1–21:25

Jesu ni Neno ra uzima

¹ Hipo mwandzo kabila ya dunia kuumbwa kpwakala na Neno. Hiye Neno kala a phamwenga na Mlungu, naye kala ni Mlungu. ² Hangu mwandzo, Neno kala a phamwenga na Mlungu. ³ Viumbe vyosi vyaumbwa ni hiye Neno, wala takuna hata chiumbe chimwenga ambacho chaumbwa bila iye. ⁴ Hiye Neno ndiye chandzo cha uzima, nao uzima nkureha mwanga kpwa atu. ⁵ Hinyo mwanga nkung’ala jizani, naro jiza tariuturya bii.

⁶ Mlungu wahuma mutu mmwenga yehwa Johana.

⁷ Mutu hiye wakpwedzaambira atu kuhusu mwanga, ili atu osi asikire hinyo ujumbewe na aamini. ⁸ Johana kala siye hinyo mwanga, ela wakpwedzaambira atu kuhusu mwanga hinyo. ⁹ Hiye mwanga wa kpweli, ang'ariraye chila mmwanga, kala aredza duniani. ¹⁰ Hiye Neno wakpwedza duniani, ela atu duniani taayammanya, hata dzagbwe iye ndiye ariyeumba dunia. ¹¹ Wakpwedza kpwa atue, ela taayamkubali. ¹² Ela osi ariomkubali na kumkuluphira, waapha haki ya kukala ana a Mlungu. ¹³ Taayakala ana a Mlungu kpwa kumanyana chimwiri, wala kpwa mipango ya mutu, wala kpwa kuvyalwa ni baba wa chibinadamu. Ela Mlungu mwenye ndiye yehenda akale anae.

¹⁴ Tsona Neno rakala mutu, na achiishi phamwenga naswi. Naswi hwaona ukuluwe, ukulu wa mwana wa macheye yela kpwa Baba. Maishage gahuonyesa ukulu wa Mlungu, mana kala ni mutu wa mbazi nyinji tsona muaminifu. ¹⁵ Johana walavya ushahidi kumuhusu, achikota kululu, achiamba, "Hiye ndiye yekuambirani, 'Ye edzaye nyuma zangu ni mkpwulu kuriko mimi, mana kala a kuko hangu sidzangbwevyalwa.' "

¹⁶ Kpwa vira ni mutu wa mbazi nyinji, anaenderera kuhuonera mbazi. ¹⁷ Mlungu walavya Shariya na Musa, ela waonyesa mbazi na kpweliye kpwa gara arigohenda Jesu Masihi. ¹⁸ Takuna mutu yeyesi ariyemuona Mlungu isiphokala mwana wa macheye yela kpwa Mlungu, ambaye iye mwenye ni Mlungu. Naye ana uhusiano wa phephi na Baba, na wahumanyisa Mlungu arivyo.

Ushaidi wa Johana M'batizadzi

(Mathayo 3:1-12; Mariko 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹ Siku mwenga vilongozi a Chiyahudi hiko Jerusalem ahuma alavyadzi-sadaka na Alawi akamuuze Johana, "Ye edzaye ni ani?" ²⁰ Johana karemere kulavya ushaidi, ela wagomba tsona ching'ang'a achiamba, "Mimi simi iye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu."* ²¹ Nao achimuuza, "Vino we u ani? Ukale u Elija?" Johana achiamba, "Hata simi." Chisha achimuuza, "Ukale we u yuya Nabii?"† Ela achiamba, "Hata simi." ²² Hara ariohumwa amuuza tsona, "Hebu huambire kpwani we u ani, mana ni lazima huphirike majibu kpwa hinyo achiouhuma. Unaambadze kuhusu we mwenye?" ²³ Achiaambira, "Mimi ni hiye api-gaye kululu hiko weruni, kuamba, 'Mtsengerani Mwenyezi

* **1:20** 1:20 Yani Masihi (mstari wa 25 piya). **1:21** 1:21 a Malaki 4:5; b Kumbukumbu 18:15,18 † **1:21** 1:21 Ayahudi aamini kukala Mlungu andahumira nabii dza Musa, ambaye andakala na uwezo mkpwulu (soma Kumbukumbu 18:15,18). **1:23** 1:23 Isaya 40:3

Mlungu njira na muigolose.’ ” (Maneno higa gagombwa kare ni nabii Isaya.)‡

²⁴ Phahi hara atu ariohumwa kpwa Johana, anjina kala ni Mafarisayo. ²⁵ Nao achimuuza, “Ichikala siwe Yetsambulwa Kuokola Atu, wala Elija, wala siwe hiye Nabii, mbona unabatiza atu?” ²⁶ Johana achiamba, “Ninabatiza na madzi, ela mumu makundini muna mutu ambaye tamumanya. ²⁷ Iye ndiye ndekpwedza bada ya mimi, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuvye.” ²⁸ Gosi higo gahendeka Bethania, uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, ambako Johana kala anabatiza atu.

Jesu ndiye Mwana ng’ondzi wa Mlungu

²⁹ Siku ya phiriye Johana waona Jesu anatsoloka, naye Johana achiamba, “Hiyu ndiye Mwana ng’ondzi wa Mlungu ausaye dambi za atu osi! ³⁰ Ndiye yekala nchikuambirani, ‘Ye edzaye nyuma zangu ni mkpwulu kuriko mimi, mana a kuko hangu sidzangbwevyalwa.’ ³¹ Kala simmánya, ela chonihenda nibatize na madzi, ni kuamanyisa Aiziraeli kuhusu hiye mutu.”

³² Chisha Johana achishudiya achiamba, “Náona Roho Mtakatifu anatsrerera dza njiya kula mlunguni, achendagbwa mwakpwe mwirini achisala phapho. ³³ Kalapho siyagaona higa, singegamanya. Ela Mlungu ariyenihuma nibatize na madzi wagomba nami achiniamba, ‘Uchedzaona Roho Mtakatifu anatsrerera na kusala na mutu, manya iye ndiye ndiyebatiza na Roho Mtakatifu.’ ³⁴ Nikaona mwenye mambo higa gachihendeka, nami nashuhudiya kukala yuyu ndiye Mwana wa Mlungu.”

Jesu anatsambula anafundzie a kpwandza

³⁵ Siku ya phiriye tsona Johana kala a phamwenga na anafundzie airi. ³⁶ Ariphomuona Jesu anatsupa, waamba, “Lolani, yuya ndiye Mwana ng’ondzi wa Mlungu!” ³⁷ Hara anafundzi airi ariphosikira maneno higo, amlunga-lunga Jesu. ³⁸ Phahi Jesu wagaluka achiaona anamlunga-lunga achiauza, “Mnaenzani?” Nao achiamba, “Rabi, usagalaphi?” (Rabi manage ni Mwalimu.) ³⁹ Achiaambira, “Ndzoni namwi mundaona.” Kala ni kama saa kumi za dziloni ariphophiya naye kuona asagalapho na achendamarigiza naye dzuwa phapho.

⁴⁰ Mmwenga wa hara ariosikira Johana anagomba na kumlunga Jesu, kala ni Anderea. Iye kala ni ndugungbwa

‡ 1:23 1:23 Chitabu cha Isaya 40:3.

wa Simoni Petero. ⁴¹ Dzambo ra kpwandza Anderea arirohenda ni kumlunga nduguye Simoni na achendamuamba, "Hukamuona Masihi." (Manage ni Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.) ⁴² Alafu Anderea wamreha Simoni kpwa Jesu. Jesu wamlolato Simoni achimuamba, "Uwe u Simoni mwanangbwa wa Johana. Hivi sambi undaihwa Kefa." (Yani Petero).[§]

*Filipu na Nathanieli
anakala anafundzi a Jesu*

⁴³ Siku ya phiri, akata shauri kuphiya Galilaya. Hiko akpwendamuona mutu yeihwa Filipu, naye Jesu achimuamba, "Nilunga-lunga." ⁴⁴ Filipu kala ala Bethisaida, mudzi ambao Anderea na Petero kala ndiko kpwao. ⁴⁵ Filipu wamuona msenawe Nathanieli achimuamba, "Hukamuona mutu ambaye Musa na manabii aandika habarize. Mutu hiye ni Jesu mwana wa Yusufu, mwenyezi wa mudzi wa Nazareti." ⁴⁶ Nathanieli achiamba, "Takuna chochosi chinono ambacho chinaweza kula Nazareti." Ndipho Filipu achimuamba, "Ati unaambadze? Huphiye ukadzionere mwenye."

⁴⁷ Jesu ariphomuona Nathanieli anatsoloka, wagomba kumuhusu achiamba, "Ye edzaye ni Muiziraeli mwenyemwenye, mana mwakpwe rohoni, kana handzo." ⁴⁸ Nathanieli achimuza, "Ukanimanyadze?" Achiambwa, "Nkakuona kabila Filipu kadzangbwekukuiha, mana che u kolo ya muhi wiihwao mtini." ⁴⁹ Ndipho Nathanieli achiamba, "Rabi, uwe u Mwana wa Mlungu! Ndiwe Mfalume wa Iziraeli!" ⁵⁰ Jesu achiamba, "Vino, ukaamini kpwa vira nkakuamba nkakuona che u kolo ya mtini? Hebu ni viphi? Phahi undaona mambo makulu zaidi ya higa." ⁵¹ Achienjereza kuamba, "Nakuambirani kpweli mundaona mlunguni kuchifwenuka, piya mundaona malaika a Mlungu achikpwera na kutserera kpwa sababu yangu mimi, Mutu Yela Mlunguni."

2

Jesu anaphiya harusini hiko Kana

¹ Siku ya hahu kpwakala na arusi hiko mudzi wa Kana, jimbo ra Galilaya. Nine wa Jesu kala a phapho. ² Jesu naye piya waalikpwa arusi iyo phamwenga na anafundzie. ³ Uchi wa zabibu uriphosira hipo harusini, nine wa Jesu wakpwezamuamba, "Uchi wao ukasira." ⁴ Jesu

[§] **1:42** 1:42 Dzina Petero ni ra Chiyunani na dzina Kefa ni ra Chieburania, gosi manage ni mwamba. **1:51** 1:51 Mwandzo 28:12

achimuamba nine, “Phana rangu rani mayo? Wakati wangu taudzangbwe.”⁵ Nine achiaambira ahendadzi-kazi, “Hendani rorosi ndirokuambirani muhende.”

⁶ Phahi kala phana simikiro sita za mawe ambazo chila mwenga kala inaodzala madzi, madaba mane hadi sita. Zaikpwa kpwa jadi ya Chiyahudi ya kudzitakasa.*

⁷ Jesu waambira hara ahendadzi-kazi, “Odzazani madzi hizi simikiro zosi.” Nao achiziodzaza lingo lingo. ⁸ Chisha achiaambira, “Haya hekani mumphirikire muandazi mkpwulu wa sharee.” Nao achiheka achimphirikira, ⁹ naye muandazi mkpwulu achitsumbula. Mbavi gara madzi kala gaka-galuka uchi, phahi wadziuza ulaphi huno. Ela ahendadzi-kazi arioheka higo madzi kala anamanya ulako. Phahi yuya muandazi mkpwulu wamuiha kanda bwana arusi, ¹⁰ achendamuamba, “Kawaida mutu nkuandza kulavya uchi mnono hata atu achikolwa, ndipho akalavya uchi mui. Ela uwe unalavya uchi mnono mwisho-mwisho!”

¹¹ Jesu wahenda chilinje hichi hiko Kana, jimbo ra Galilaya. Chilinje hichi chakala dalili ya kpwandza kuonyesa kukala uwezowe wala kpwa Mlungu. Kpwa sababu iyo anafundzie amkuluphira.

¹² Badaye Jesu wauka achiphiya Kaperinaumu phamwenga na nine, nduguze a chilume na anafundzie. Hiko akpwendakala siku chache.

*Jesu anazola achuuzi
kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu*

(Mathayo 21:12–13; Mariko 11:15–17; Luka 19:45–46)

¹³ Sikukuu ya Chiyahudi ya Pasaka iriphofika phephi, Jesu waphiya Jerusalemu. ¹⁴ Arip Hofika hiko, wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu na achiona atu anaguzana ng’ombe, mang’ondzi na njiya. Piya waona atu okala asegere mezani anagaluzana pesa. ¹⁵ Phahi wasuka chikoto achiatuluzana kondze hara atu phamwenga na ng’ombe na mang’ondzi. Achipendula-pendula meza za ariokala anagaluzana pesa, na pesa zao zichimwagika. ¹⁶ Chisha achiagalukira hara aguzana njiya, na achiaambira kpwa usiru, “Tuluzani vitu vyenu! Nyumba ya Baba msiihende chete!” ¹⁷ Anafundzie ariphosikira hivyo, atambukira Maandiko gaambago, “Mendzwa nriyo nayo kpwa sababu ya nyumbayo indanirya.”

* **2:6** 2:6 Ayahudi kala achisinga mikono na kudzitakasa kpwa njira malumu kabila ya kurya, kabila ya kuinjira ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na wakati wanjina malumu. **2:12** 2:12 Mathayo 4:13 **2:13** 2:13 Kutsama 12:1–27 **2:17** 2:17 Zaburi 69:9

18 Phahi vilongozi a Chiyahudi amuuza Jesu, “Undahuonyesa chilinje chani hata humanye una uwezo wa kuhenda gosi higa uhendago?” 19 Achiaambira, “Ivundzeni hino Nyumba ya Kuvoya Mlungu nami nindaidzenga tsona kpwa siku tahu.” 20 Nao achimuamba, “Dzengo rohala miaka mirongo mine na sita kusira, uridzenge kpwa siku tahu? Iyo taiwezekana bii!” 21 Ela nyumba ambayo Jesu kala anabisha habarize, kala ni mwiriwe. 22 Phahi ariphofufulwa, anafundzie atambukira kukala maneno higa wagagomba. Nao achiamini higo Maandiko na higo ambago Jesu kala akaambira.

23 Jesu ariphokala Jerusalemu, wakati wa Sikukuu ya Pasaka, atu anji amkuluphira kpwa sababu aona vilinje arivyohenda. 24 Ela Jesu wamanya hinya atu taakuluphirika, mana anamanya achili za anadamu zirivyo. 25 Kala kana haja ya mutu yeyesi kumuambira vira anadamu arivyo, kpwa sababu ye mwenye anamanya moyo wa chila mutu.

3

Jesu anabisha na Nikodemu

1 Kpwakala na chilongozi mmwenga wa Chiyahudi yehwa Nikodemu. Mutu hiyu piya kala ni Mfarisayo. 2 Siku mwenga waphiya kpwa Jesu usiku achendamua, “Rabi, hunamanya kukala uwe u mwalimu yehumwa ni Mlungu. Mana takuna awezaye kuhenda vilinje uhendavyo bila ya Mlungu kukala phamwenga naye.” 3 Jesu achiamba, “Nakuambira kpweli, mutu kaweza kuona ufalume wa Mlungu asiphovyalwa kano ya phiri.”*

4 Nikodemu achimuza, “Ela mutu anawezadze kuvyalwa ichikala ni mvyere? Mana kpwa kpweli mutu kaweza kuuya ndanini mwa nine kano ya phiri na akavyalwa tsona!” 5 Achiambwa, “Hakika nakuambira kpweli, mutu asiphovyalwa kpwa madzi na Roho Mtakatifu, kaweza kuinjira kwenye ufalume wa Mlungu. 6 Anadamu nkuvyala anadamu ario na uhai, ela Roho Mtakatifu nkuvyala atu ario na uhai wa chiroho. 7 Kpwa hivyo gasikuangalaze higa nchigokuambira, kukala ni lazima mutu avyalwe kano ya phiri. 8 Roho Mtakatifu ndiye aaphaye atu uhai wa chiroho. Ni dza viratu phuto, mana nkuvuma kuphiya kokosi rilondako. Unarisikira rinavuma, ela kumanya rilako wala riphiyako.”

2:19 2:19 Mathayo 26:61; 27:40; Mariko 14:58; 15:29 * 3:3 3:3 Chiyunani, mana ganjina ga kano ya phiri ni kula dzulu.

⁹ Nikodemu achiuza, “Mambo gano ganawezekanadze?”
¹⁰ Jesu achimuamba, “Uwe mwalimu mzima wa Ayahudi uheshimiwaye sana hipha Iziraeli! Inawezekanadze kale kumanya mambo higa? ¹¹ Nakuambira kpweli kukala hunagomba mambo humanyago na kuaambira atu hurigoona, ela bado tamuna mioyo ya kukubali ujumbe wehu. ¹² Sambu nakuuza, nkakuambirani mambo ga himu duniani, ela tamniamini, dze, nchikuambirani mambo ga mlunguni vyo kpweli mundaamini? ¹³ Takuna ariyephiya dzulu mlunguni, ela mimi, Mutu Yela Mlunguni, nátserera kula kuko. ¹⁴ Dza viratu Musa arivyounula nyoka ya shaba† dzulu ya chatsi hiko weruni, vivyo hivyo nami, Mutu Yela Mlunguni, ni lazima niunulwe ¹⁵ ili chila mutu ndiyenikuluphira aphahe uzima wa kare na kare.”

¹⁶ Kpwa sababu iyo Mlungu wamendza atu duniani hata achimlavya mwanawe wa macheye, ili chila mutu amkuluphiraye asiangamike, ela akale na uzima wa kare na kare. ¹⁷ Mlungu kayamhuma mwanawe ili aamule atu himu duniani, ela wamhuma ili edze kuokola atu. ¹⁸ Takuna uamuli umgodzayo mutu amkuluphiraye. Ela aamulwa kare osi asiomkuluphira, mana taayamkuluphira Mwana wa macheye wa Mlungu. ¹⁹ Na sababu ya kuamulwa kpwa ni kukala, mwanga wakpwedza duniani kula mlunguni, ela atu amendza jiza zaidi kuriko mwanga, mana mahendo gao ni mai. ²⁰ Chila mutu ahendaye mai nkuuzira hinyo mwanga. Na kaweza kuusengerera phephi kpwa kuogopha dambize zisedze zikamanywa. ²¹ Ela ahendaye ga haki nkpwedza mwangani bila wasiwasi. Nkpwedza mwangani ili chila mmwenga aone kukala ahendago anawezeshwa ni Mlungu.

*Johana M'batizadzi
 anashuhudiya kuhusu Jesu*

²² Badaye, Jesu na anafundzie auka Jerusalemu, achen-dakala seemu zanjina za jimbo ra Judea kpwa muda na achikala anabatiza atu kuko. ²³ Johana naye kala anabatiza hiko Ainoni phephi na seemu za Salimu, sababu kala kuna madzi manji na atu kala aredza kubatizwa. ²⁴ (Wakati hinyo Johana kala kadzangbwetiyya jela.)

²⁵ Siku mwenga anafundzi anjina a Johana na Myahudi mmwenga alumbana kuhusu mila za kutawaza. ²⁶ Phahi anafundzi a Johana akpwedza achimuamba, “Mwalimu,

3:14 3:14 Isabu 21:9 † **3:14** 3:14 Nyoka ya shaba: Nyoka yotengezwa na shaba yoikpwa dzulu ya chatsi ili yeyesi ariyekala mkpwongo ariphoilola waphola (soma Isabu 21:9). **3:24** 3:24 Mathayo 14:3; Mariko 6:17; Luka 3:19,20

yuya mutu yekala naye ng'ambo ya Joridani ambaye wamshuhudiya, vivi sambu anabatiza na chila mutu anaphiya kpwakpwe.”²⁷ Johana achiamba, “Mutu kaweza kuphaha chitu asiphohewa ni Mlungu.²⁸ Mwimwi enye munaweza kushuhudiya kukala náamba, ‘Mino simi Yetsambulwa Kuokola Atu,’ ela náamba, ‘Natangulizwa.’²⁹ Bwana arusi ndiye mwenye bibi arusi. Chandama nkuhamirwa kumuona bwana arusi na kukala phephi naye. Iye ndiye bwana arusi, nami ni dza chandamawe na iyo ndiyo mana nkahamirwa.³⁰ Ni lazima aphahe nguma zaidi na zaidi, nami nguma yangu izidi kuphunguka.

³¹ “Edzaye kula dzulu ni mkpwulu kuriko osi. Alaye duniani ni wa dunia, naye nkugomba mambo ga chidunia. Ela edzaye kula mlunguni ni mkpwulu kushinda osi.³² Iye nkugomba arigogaona na kugasikira ela taphana mutu aphokeraye ujumbewe.³³ Ela mutu achikubali ushaidi wa Jesu, anaonyesa kukala Mlungu ni wa kpweli.³⁴ Mana iye ambaye Mlungu wamhuma anagomba maneno ga Mlungu. Na nkuhewa nguvu za Roho ni Mlungu bila chipimo.³⁵ Baba nkumendza mwanawe na waika chila chitu chikale tsini ya uwezowe.³⁶ Yeyesi akuluphiraye Mwana ana uzima wa kare na kare. Ela asiyemuogopha kandakala na uzima mana Mlungu anaenderera kumreyera.”

4

Jesu anagomba na mchetu wa Chisamariya

¹⁻³ Mafarisayo asikira kukala Jesu anaphaha afuasi anji kuriko Johana na anaabatiza. (Ela si Jesu ariyekala anabatiza afuasie, ela anafundzie ndiokala anabatiza.) Jesu ariphomanya mambo higa, wauka Judea na achiuya jimbo ra Galilaya.⁴ Jesu ariphokala anaphiya, yambidi atsupe na jimbo ra Samariya.⁵ Wafika Sukari, mudzi mmwenga wa jimbo ra Samariya, ambao kala u phephi na munda wa Yusufu ariokala akahewa ni ise Jakobo.⁶ Phahi hipho kala phana chisima chokala cha Jakobo. Jesu wasagala hipho chisimani mana kala akaremwa na charo. Nayo kala ni kama saa sita za mutsi.

⁷⁻⁸ Anafundzie amricha hipho chisimani achiphiya mudzini kpendagula chakurya. Badaye chidide, phachedza mchetu wa Chisamariya kuheka madzi. Jesu wamuamba yuya mchetu, “Nipha madzi ninwe.”⁹ Yuya mchetu achiamba, “Uwe u Myahudi, nami ni mchetu wa

Chisamariya, inakaladze unanivoya madzi ga kunwa?" (Wagomba hivyo mana Ayahudi na Asamariya kala taagbwirana.)

¹⁰ Jesu achimuamba, "Uwe kumanya zawadi ya Mlungu alavyayo kpwa anadamu wala kumanya akuvoyaye madzi ga kunwa ni ani. Kala unamanya, uwe ungemvoya iye akakupha madzi, naye angekupha madzi garehago uzima."

¹¹ Yuya mchetu achiamba, "Bwana kuna mwiyo wa kuhekerera madzi na chisima chi ndani. Undagaphahadze go madzi garehago uzima?" ¹² Ama unalonda kudzhihenda mkpwulu kuriko mkare wehu Jakobo? Iye wahurichira chisima hichi ambacho iye mwenye, anae na mifugoye, osi anwa madzi ga chisima hichi."

¹³ Achiambwa, "Yeyesi ndiyenwa madzi higa nkukala na chiru tsona, ¹⁴ ela mutu ndiyenwa madzi ndigomupha mimi, kandahenda chiru hata kare na kare. Higo madzi ndigomupha gandakala dza pula za muho urehao uzima wa kare na kare." ¹⁵ Yuya mchetu achiamba, "Bwana nakuvoya, uniphe madzi higo, ili nisikale na chiru tsona ama kpwedza hipha chisimani kuheka madzi."

¹⁶ Jesu achiamba, "Phiya ukamuihe mlumeo wedze naye." ¹⁷ Yuya mchetu achimuamba, "Sina mlume." Achiambwa, "Ukagomba kpweli kabisa kukala kuna mlume. ¹⁸ Mana wahalwa ni alume atsano, na hata iye uriye naye, kayakulola ela ni msena tu, wala siye mlumeo. Phahi uchivyogomba uwe ni kpweli tsetsetse!"

¹⁹ Yuya mchetu achiamba, "Bwana, naona kukala uwe u nabii. ²⁰ Akare ehu aabudu dzulu ya mwango uhu, ela mwimwi Ayahudi mkuamba kukala Jerusalemu ndipho phatu pha atu kuabudu Mlungu." ²¹ Jesu achimuamba, "Mayo! Amini nagokuambira, wakati uredza ambapho tamundamuabudu Baba dzulu ya mwango hinyu wala hiko Jerusalemu. ²² Mwimwi Asamariya tamumanya munayemuabudu, ela swiswi Ayahudi humamnya humuabuduye, mana wokofu uredza kula kpwa Ayahudi. ²³ Kuredza wakati, na wakati wenye ni uhu, wa Roho Mtakatifu kulongoza atu amuabudu Baba Mlungu chikpweli-kpweli. Mana hiye Baba anamendza atue amuabudu dza hivi. ²⁴ Mlungu ni Roho, na atue achimuabudu ni lazima alongozwe ni Rohowe ili amuabudu chikpweli-kpweli." ²⁵ Yuya mchetu achiamba, "Namanya kukala kuredza Masihi. Ndiphofika andahueleza mambo gosi." (Masihi manage ni Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.) ²⁶ Jesu achimuamba, "Mimi nigombaye, ndiye."

²⁷ Phapho hipho anafundzie achiuya. Arip houya, achitezeka kumuona Jesu anabisha na mchetu. Ela taphana yemuza yuya mchetu, “Unalondani?” Wala taphana ariyemuza Jesu, “Kpwa utu wani unabisha naye?” ²⁸ Phahi yuya mchetu waricha nyunguye ya madzi na achiphiya hiko mudzini, achendaambira atu, ²⁹ “Ndzoni muone mutu achiyeniambira chila chitu nrichohenda. Kale mutu yuno ndiye Masihi?” ³⁰ Atu akpwedza kula hiko mudzini kulola Jesu.

³¹ Wakati atu kala aredza kulola Jesu, anafundzie kala anamchenga-chenga kumuamba, “Mwalimu rya chakurya.” ³² Ela achiaambira, “Nina chakurya ambacho tamchimana.” ³³ Hara anafundzie achiuzana, “Kale kuna mutu achiyemrehera chakurya?” ³⁴ Ndipho achiaeleza achiamba, “Chakurya changu ni kuhenda gara ambago nalagizwa ni iye ariyenihuma, na kumala kaziye. ³⁵ Mwimwi mkuamba, ‘Sere miezi mine tu atu avune.’ Ela nakuambirani, ilolenito yo minda namwi mundaona! Lolani, mavuno ga tayari kuvunwa. ³⁶ Avunadzi anahewa mshahara kpwa kazi ahendayo. Na mavuno avunago ni atu ambao andaphaha uzima wa kare na kare. Kpwa hivyo aphantaye na avunaye osi andahererwa. ³⁷ Mnamanya msemu uambao, ‘Mmwenga nkuphanda na wanjina akavuna.’ Nayo ni kpweli! ³⁸ Kpwa hivyo nákuhumani mkavune minda ambayo tamuiphandire mwimwi. Mana ariohenda kazi kpwa chadi ni anjina, namwi munavuna jasho rao.”

³⁹ Asamariya anji kula mudzi hinyo amkuluphira Jesu kpwa sababu ya maneno arigogomba yuya mchetu. Mana kala akaambira, “Mutu hiyu akaniambira chila chitu nrichohenda.” ⁴⁰ Phahi hinyo Asamariya arip hokpwedza kpwa Jesu, am’bembeleza akale nao. Hipho wasagala nao siku mbiri, ⁴¹ na manenoge arigogomba gahenda atu anji sana amkuluphire. ⁴² Hara atu achimuamba yuya mchetu, “Hipha sambu hukaamini kpwa sababu hukamsikira enye na masikiro gehu, wala si kpwa sababu ya maneno uchigohuambira. Kpwa hivyo hunamanya kpwa kpweli, yuyu ndiye ndiyetivya atu duniani.”

Jesu anaphoza mwana wa dzumbe

⁴³ Zira siku mbiri ambazo Jesu wakubali kusagala Samariya phosira, wauka achiphiya Galilaya. ⁴⁴ Mana Jesu mwenye kala akaamba, “Nabii katogolwa phao laloni.” ⁴⁵ Atu a Galilaya kala akaphiya kuko Jerusalem wakati wa Sikukuu ya Pasaka, nao kala akaona chila chitu ambacho

Jesu kala akahenda hiko. Kpwa sababu ya higo, Jesu ariphofika Galilaya, atu amkaribisha vinono.

⁴⁶ Phahi Jesu ariphokala Galilaya, wauya mudzi wa Kana ambako kala akagaluzza madzi kukala uchi. Kpwakala na mkpwulu wa jeshi ambaye kala ana mwana mkpwongo sana mudzi wa Kaperinaumu. ⁴⁷ Ye mkpwulu wa jeshi ariphosikira kukala Jesu akedza Galilaya kula Judea, wamlunga kuko Kana. Ariphofika, wamvoya sana aphiye naye Kaperinaumu, ili akamuphoze mwanawe ambaye kala kamanyikana kutiya. ⁴⁸ Jesu achimuamba, "Tamundaamini hadi muone vilinje na mambo ga kuanalaza!" ⁴⁹ Ela yuya mkpwulu wa jeshi achimuamba, "Bwana, huphiye phamwenga kabila mwanangu kadzangbwekufwa." ⁵⁰ Achiambwa, "Phiya kaya; mwanao akaphola." Naye achiamini maneno ga Jesu, achigbwira njira.

⁵¹ Siku ya phiriye, ariphokala achere njirani anauya kaya, wakutana na atumishie, achimuamba kukala mwanawe waphola. ⁵² Phahi waauza, "Waandza kuphola saa ngaphi?" Nao achimuamba, "Dzana saa sabaa za mutsi ndipho homa ramrichira." ⁵³ Ise wa yuya mwanache watambukira kukala uho ndio wakati ambao Jesu waamba, "Mwanao akaphola." Kpwa hivyo iye na atue osi pho phakpwe kaya amkuluphira Jesu. ⁵⁴ Chilinje hichi chakala ishara ya phiri, ambayo Jesu waihenda hiko Galilaya bada ya kuuya kula Judea.

5

Jesu anaphoza chiswere

¹ Badaye Jesu wauya Jerusalemu kusherekeya Sikukuu muhimu ya Chiyahudi. ² Hiko Jerusalemu, phephi na ryango roihwa Ryango ra Mang'ondzi, kala phana birika ra madzi ambaro Chieburania kala richiihwa Betizatha. Hiro birika razungulukpwa ni mabanda matsano. ³ Himo mabandani kala muna kundi kulu ra akongo ambao kala akadziambalaza. Kala phana vipofu, viswere, na ariopholoza vilungo.* Akongo kala achigodza madzi gatebulwe. [⁴ Kpwa mana chila bada ya muda fulani malaika wa Mlungu kala achitserera mura madzini na akagatebula. Mkpwongo wa kpwandza yetserera mura madzini bada ya madzi kutebulwa kala achiphola.] ⁵ Phahi kala phana mutu mmwenga yekala mkpwongo miaka mirongo mihahu na minane. ⁶ Jesu ariphomuona akadziambalaza hipho na

4:46 4:46 Johana 2:1-11 * 5:3 5:3b Maandiko ganjina ga Chiyunani tagana seemu ya mwisho ya msitari wa 3 wala msitari wa 4.

kumanya kukala ukongowe ni wa masiku, wamuuzwa, “Unalonda kuphola?” ⁷ Yuya mkpwongo achiamba, “Bwana, sina mutu wa kuniterya kunitiya himu birikani, madzi gachitebulwa. Mana nchitaka kuinjira, mutu wanjina ananitanguliya.” ⁸ Phahi Jesu wamuamba, “Unuka! Hala tandikoro uphiye vyako.” ⁹ Phapho hipho yuya mkpwongo waphola. Achiunuka, achihala tandikore, na achiandza kunyendeka.

Mambo higa gahendwa Siku ya Kuoya, ¹⁰ kpwa hivyo vilongozi a Chiyahudi amuamba yuya mutu achiyephozwa, “Chishariya rero ni Siku ya Kuoya na tairuhusiwa kutsukula mzigo.” ¹¹ Ela ye achiamba, “Iye mutu achiyeniphoza akaniamba nihale tandiko rangu niphiye vyangu.” ¹² Nao achimuuzwa, “Ye chiyekuamba uhale tandikoro uphiye vyako ni ani?” ¹³ Ela yuya mutu yekala akaphozwa, kamanyire achiyemphoza. Mana Jesu kala akayaya mo kahi-kahi za atu, kpwa vira kala phana atu anji sana. ¹⁴ Badaye Jesu wamuona yuya mutu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu achimuamba, “Unaona, sambu u mzima, phahi usihende dambi tsona, usedze ukaphaha mashaka makulu zaidi.” ¹⁵ Yuya mutu waphiya vyakpwe achendaambira vilongozi a Chiyahudi kukala Jesu ndiye yemphoza.

Jesu anagomba kuhusu uwezowe

¹⁶ Phahi, kpwa vira Jesu kala achihenda mambo higa Siku ya Kuoya, vilongozi a Chiyahudi amgbwayisa. ¹⁷ Jesu achiaambira, “Baba anahenda kazi wakati wosi, na ndiyo mana nami ni lazima nihende kazi.” ¹⁸ Aripogomba hivyo, kayavundza shariya ya Siku ya Kuoya bahi, ela piya wadzihenda sawa na Mlungu kpwa kuamba Mlungu ni ise. Hicho ndicho chokala chizigbwa cha vilongozi a Chiyahudi azidi kutaka kumuolaga.

¹⁹ Jesu achienderera kugomba, achiamba, “Nakuambirani kpweli, mimi Mwana siweza kuhenda rorosi mi mwenye kare. Mambo ambago nkumuona Baba anahenda, ndigo nihendago bahi. Mana higo gahendwago ni Baba, nami Mwana ndigo nihendago. ²⁰ Kpwa vira Baba ananimendza mi Mwanawe, nkunionyesa chila chitu ambacho ye mwenye nkuhenda. Na andanionyesa mambo makulu zaidi kuhenda kuriko higa mchigogaona, namwi mundaangalazwa sana. ²¹ Viratu Baba afufulavyo atu ariofwa na kuapha uzima, ndivyo nrivyo hata mimi Mwana, nkuapha uzima atu nrioatsambula. ²² Baba mwenye kaamula mutu yeyesi, ela uwezowe wosi wa kuamula wanirichira mi Mwanawe,

²³ ili atu osi aniishimu, dza viratu amuishimuvyo Baba. Mutu yeyesi asiyemuishimu Mwana, piya kamuishimu Baba ambaye wanihuma.

²⁴ “Nakuambirani kpweli, mutu asikiraye maneno gangu na kumuamini ye ariyenihuma, ana uzima wa kare na kare. Kandaamulwa, ela wavuka kufwewako achiinjira uzimani. ²⁵ Nakuambirani kpweli kuredza wakati, na wakati wenye ni uhu, ambapho ariofwa chiroho andasikira sauti ya Mwana wa Mlungu, na hinyo ndiosikira, andaishi. ²⁶ Vyo ambavyo Baba ndiye chandzo cha uzima, phahi wamjaliya Mwanawe naye akale chandzo cha uzima. ²⁷ Tsona wamupha uwezo wa kuamula kpwa sababu iye ni Mutu Yela Mlunguni. ²⁸ Msitezeke na higa mana wakati uredza ambapho osi ario mbirani andasikira sautiye, ²⁹ nao andatuluka. Hara ariohenda manono andafufulwa na aishi hata kare na kare. Ela ariohenda mai andafufulwa, chisha aamulwe na kutiywa adabu. ³⁰ Siweza kuhenda chochosi mimi mwenye machiyangu. Naamula niambiwapho ni Mlungu. Kpwa hivyo uamuli wangu ni wa haki kpwa sababu sihenda nilondavyo, ela nahenda alondavyo iye ariyenihuma.”

³¹ Jesu waenderera kugomba achiamba, “Ichikala nin-dadzishuhudiya mi mwenye tu, phahi ushaidi wangu taundakala na mana. ³² Ela kuna wanjina ambaye ananishuhudiya, na namanya higo agombago kunihusu ni kpweli. ³³ Mwimwi mwalavya ahumwa kpwa Johana, naye piya achiashuhudiya ukpweli kunihusu. ³⁴ Kugomba hivi sio kala nina haja na mwanadamu akale shaidi, ela nakuambirani ili muamini na muokolwe. ³⁵ Johana kala ni dza taa ing’alayo, namwi mwahererwa kpwa muda, kpwa sababu ya hinyo mwangawe. ³⁶ Ela ushaidi nirio nao ni mkpwulu kuriko wa Johana. Chila nihendacho, nahewa ni Baba nchikamilishe. Higa nihendago ganagomba badala ya mimi na ganaonyesa kukala Baba ndiye ariyenihuma. ³⁷ Naye Baba ariyenihuma washuhudiya mwenye kunihusu. Tamdzangbwesikira sautiye wala kumuona uso kpwa uso, ³⁸ wala tamlunga manenoge, kpwa sababu tamnikuluphira mimi ariyenihuma. ³⁹ Mnadzifundza sana Maandiko kpwa sababu munaona ndigo ndigokuphani uzima wa kare na kare. Ela Maandiko genye gananishuhudiya mimi! ⁴⁰ Ela mbona munarema kpwedza kpwangu kuphaha uzima wa kare na kare?”

⁴¹ Phahi Jesu wazidi kugomba na hara atu, achiamba, “Mino silonda nguma kula kpwa anadamu. ⁴² Ela naku-manyani murivyo, na namanya kukala tamummendza Mlungu mioyo kutsuka. ⁴³ Nákpwedza kumuwakilisha Baba, ela mwimwi mchinikahala. Ela mutu wanjina achidzihuma mwenye, mundamkaribisha. ⁴⁴ Mnamendza kutogolwa ni ayawenu, ela tamlonda kuphaha nguma kula kpwa Mlungu mwenye. Vyo kpweli mundaweza kunikuluphira mino? ⁴⁵ Msione kukala nindaima mbere za Baba nikushitakini. Ye Musa yemkuluphira akuteryeni, ndiye ndekushitakini. ⁴⁶ Kalapho mwamuamini Musa, hata mimi piya mngeniamini, kpwa sababu Musa waandika kunihusu. ⁴⁷ Ela ichikala tamuamini Maandiko ga Musa, gano nigombago mundagaaminidze?”

6

Jesu anarisa atu elufu tsano

(Mathayo 14:13–21; Mariko 6:30–44; Luka 9:10–17)

¹ Badaye Jesu na anafundzie avuka ziya ra Galilaya, ambaro piya riihwa Tiberiya. ² Kundi kulu ra atu ramlungalunga, kpwa sababu kala akaona vilinje arivyohenda kpwa kuphoza akongo. ³ Phahi Jesu waphiya gambani achen-dasagala na anafundzie.

⁴ Wakati hinyo Sikukuu ya Pasaka kala i phephi. ⁵ Jesu ariphokala hiko gambani, watsupha matso achiona likumundi ra atu rinamlunga. Achimuza Filipu, “Hunaweza kugulaphi chakurya cha kurisa atu hinya?” ⁶ Wamuza Filipu kumpima tu, ela ye mwenye kala anamanya ndirohenda. ⁷ Filipu achimuamba, “Hata maripho ga siku mwenga ga vibaruwa magana mairi tagatosha kuhenda chila mmwenga hipha ang’ate chitu.” ⁸ Phahi Anderea, mwanafundzi wa Jesu, na ambaye kala ni ndugungbwa wa Simoni Petero, waamba, ⁹ “Phana barobaro ambaye ana mabofulo matsano ga shayiri, na ng’onda airi. Ela kpwa kpweli tagatosha atu osi hinya.” ¹⁰ Jesu achiamba, “Aambireni atu asagale.” Phatu hipho kala phana seemu kulu ya nyasi, nao achisagala pho nyasini. Alume machiyao ariosagala kurya kala ni kama elufu tsano.

¹¹ Phahi Jesu wahala gara mabofulo na hara ng’onda na achimshukuru Mlungu. Ariphomala achiapha anafundzie aaganyire hara atu, nao osi arya kumvuna. ¹² Hinyo atu ariphokala akarya na kumvuna, Jesu waambira anafundzie, “Tsolani-tsolani masaza gosi, ili husibanange chakurya.” ¹³ Phahi anafundzie atsola-tsola na achiodzaza kaphu kumi

na mbiri za masaza kula kpwa gara mabofulo matsano ga shayiri gosazwa ni hara ariorya.

¹⁴ Atu ariphoona chilinje ambacho Jesu akachihenda, abisha nyo enye achiamba, "Kpwa kpweli hiyu ndiye nabii ambaye kala ni edze himu duniani!" ¹⁵ Jesu ariphomanya hara atu analonda kumgbwira amuhende mfalume wao turi-turi, wauka tsona achisengera mbere ko gambani achendasagala macheye.

Jesu ananyendeka dzulu ya madzi
(*Mathayo 14:22-33; Mariko 6:45-52*)

¹⁶ Dziloni anafundzi a Jesu atserera hadi ziyani. ¹⁷ Ariphofika hiko, apanda dau achiandza charo cha kuvuka ziya kuphiya Kaperinaumu. Phahi jiza kala rikahanda na Jesu kadzangbwepwedza kula gambani. ¹⁸ Hiko ziyani kpwazuka phuto kali hata kuchikala na maimbi makulu. ¹⁹⁻²⁰ Hinyo anafundzi ariphokala akauka mwendo wa kama kilomita tsano ama sita, amuona mutu ananyendeka dzulu ya madzi. Hiye mutu kala aredza ko dauni, kpwa hivyo hara atu atishirwa sana. Ela yuya mutu kumbavi kala ni Jesu, naye achiaambira, "Ni mimi, msitishirwe!" ²¹ Phahi anafundzie akala razi kumphokera mo dauni, na phapho hipho dau richifika yo tsi yokala anaphiya.

²²⁻²³ Siku ya phiriye, hiro likumundi ra atu rorya mabofulo bada ya Bwana Jesu kumshukuru Mlungu, kala richere phapho ng'ambo ya ziya rinamgodzera. Mana ratambukira kukala dzana Jesu na anafundzie kala akedza na dau mwenga bahi, na badaye hara anafundzi achiuka na dau machiyao. Jesu kayainjira dauni phamwenga nao. Ela madau ganjina kula Tiberiya kala gakatiya nanga phephi na phapho. ²⁴ Phahi hara atu ariphomanya kala Jesu na anafundzie taapho, nao ainjira madauni achiphiya Kaperinaumu kpwendamuendza.

²⁵ Hara atu ariphomuona Jesu ng'ambo ya ziya, amuamba, "Mwalimu, wakpwedza rini phano?" ²⁶ Jesu achiaambira, "Nakuambirani kpweli, munaniendza kpwa sababu mwarya mabofulo mchimvuna wala si kpwa sababu ya vilinje nrivyohenda. ²⁷ Msidziyuge kuendza chakurya chibanangikacho. Ela endzani chakurya chirehacho uzima ambacho mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindakuphani. Mana Baba Mlungu wanipha uwezo wa kulavya chakurya sichobanangika."

²⁸ Ndipho hara atu achimuza, "Sambi, huhendedge ili hutimize gara ambago Mlungu analonda?" ²⁹ Achiambwa, "Mlungu analonda mumuamini hiye ariye-muhuma." ³⁰ Phahi amuamba, "Swino hunalonda kuona

chilinje, sambi we, undauhendera chilinje chani hata hukuamini? ³¹ Akare ehū aya chakurya choihwa manna hiko weruni, kama Maandiko gagombavyo, 'Waapha mikahe kula mlunguni achirya.' " ³² Phahi achiaambira, "Nakuambirani kpweli, Musa siye yekuphani chakurya kula mlunguni, ela ni Baba ndiye alavyaye chakurya cha kpweli kula mlunguni. ³³ Kpwa sababu chakurya hicho chitsereracho kula mlunguni nkuapha atu uzima himu duniani." ³⁴ Nao achiamba, "Bwana, huphe hicho chakurya chila wakati."

³⁵ Phahi Jesu wagomba ching'ang'a achiamba, "Mimi ndimi hicho chakurya chirehacho uzima. Yeyesi edzaye kpwangu kandasikira ndzala tsona tse! Na ndiyenikuluphira, kpwa kpweli kandasikira chiru bii! ³⁶ Ela kama nchivyokuambirani, mkaniona wala tamundanikuluphira. ³⁷ Ela phahi, osi ambao Baba andanipha andakpwedza kpwangu, na yeyesi ndiyekpwedza kpwangu, sindamricha bii. ³⁸ Kpwa sababu siyakpwedza kula mlunguni kuhenda nilondago, ela nakpwedza ili nihende gara nrigolagizwa ni iye ariyenihuma. ³⁹ Na iye ariyenihuma alondago ni kukala, osi arionipha nisiyaze hata mmwenga, ela siku ya mwisho osi niafufule. ⁴⁰ Baba analonda yeyesi ndiyemuona mwana na kumkuluphira akale na uzima wa kare na kare. Nami nindamfufula siku ya mwisho."

⁴¹ Ndipho hara atu* achiandza kunung'unika, sababu Jesu kala akaamba, "Mimi ndimi hicho chakurya chotserera kula mlunguni." ⁴² Nao achiamba, "Avi yuno ni Jesu mwana wa Yusufu? Ise na nine ni atu huamanyao sana! Kpwadze anaamba wala mlunguni?"

⁴³ Ela Jesu achiamba, "Richani kunung'unika kpwa higa nchigogomba. ⁴⁴ Takuna mutu awezaye kpwedza kpwangu isiphokala Baba ariyenihuma amrehe, nami nindamfufula siku ya mwisho. ⁴⁵ Manabii aandika achiamba, 'Atu osi andafundzwa ni Mlungu.' Yeyesi aphundzaye na kudzifundza kula kpwa Baba, nkpwedza kpwangu. ⁴⁶ Takuna ariyemuona Baba isiphokala mimi yela kp-wakpwe. ⁴⁷ Nakuambirani kpweli, ndiyenikuluphira ana uzima wa kare na kare. ⁴⁸ Mimi ndimi hicho chakurya chirehacho uzima. ⁴⁹ Akare enu aya chakurya choihwa Manna,† hiko weruni, na achifwa. ⁵⁰ Ela chakurya hicho chatserera kula mlunguni ili mutu achichirya asifwe.

6:31 6:31 Kutsama 16:4,15; Zaburi 78:24 * **6:41** 6:41 Chiyunani chinaamba, Ayahudi. **6:45** 6:45 Isaya 54:13 † **6:49** 6:49 Manna Kpwa Chieburania manage ni; Ni utu wani?

⁵¹ Mimi ndimi chakurya chotserera kula mlunguni, china-choapha atu uzima. Uchirya chakurya hicho undaishi hata kare na kare. Chakurya hicho ni mwiri wangu, ulaviwao ili atu himu duniani akale na uzima.”

⁵² Atu‡ ariphosikira gara gogombwa ni Jesu, alumbana enye kpwa enye achiamba, “Inawezekanadze mutu hiyu ahuphe mwiriwe hurye?” ⁵³ Phahi Jesu wagomba nao achiamba, “Nakuambirani kpweli, msiphorya mwiri wa Mutu Yela Mlunguni na kunwa mlatsowe, tamuna uzima wa kare na kare. ⁵⁴ Yeyesi ndiyerya mwiri wangu na kunwa mlatso wangu ana uzima wa kare na kare, nami nindamfulula siku ya mwisho. ⁵⁵ Kpwa sababu mwiri wangu ndio chakurya cha kpweli na mlatso wangu unausa chiru haswa. ⁵⁶ Aryaye mwiri na kunwa mlatso wangu andakala nami, nami ndakala naye. ⁵⁷ Kpwa vira Baba aishiye wanihuma, naye ndiye anihendaye niishi, phahi yeyesi ndiyenirya nami piya nindamuhenda aishi. ⁵⁸ Phahi hichi ndicho chakurya chotserera kula mlunguni. Sicho dza chira chakurya chorya akare enu. Mana bada ya kurya afwa, ela osi ndiorya chakurya hichi andaishi hata kare na kare.”

⁵⁹ Jesu wagomba higa gosi phokala anafundza sinagogini hiko Kaperinaumu.

Maneno garehago uzima wa kare na kare

⁶⁰ Afuasi anji a Jesu ariphomsikira anagomba hivyo, aamba, “Higa ni mafundzo mafu sana. Ni ani ndiyegakubali?” ⁶¹ Ela Jesu wamanya bila ya kuambirwa ni mutu kukala afuasie ananung’unika kuhusu dzambo hiro, naye achiaua, “Kpwani dzambo rino rinakutsukizani? ⁶² Indakaladze ndiphoniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, ninauya hiko dzulu kokala mwandzo? ⁶³ Roho Mtakatifu ndiye alavyaye uzima. Mwanadamu kana rorosi awezaro. Maneno higa nchigokuambirani ni ga Roho Mtakatifu, nago ganalavya uzima. ⁶⁴ Ela anjina tamnikuluphira.” Jesu waamba hivyo mana wamanya kula mwandzo ni ano ani asiomkuluphira, na hiye ndiyemsalata. ⁶⁵ Naye achienjereza kuamba, “Hino ndiyo sababu hata nkakuambirani kukala takuna mutu ndiyeweza kpwedza kpwangu isiphokala Baba amuwezeshe.”

⁶⁶ Kufikira hipho, afuasie anji aricha kumlunga-lunga.

⁶⁷ Phahi Jesu wagalukira hara anafundzi kumi na airi, achiaua, “Hata mwimwi piya mnalonda munichimbire?”

⁶⁸ Ela Simoni Petero achiamba, “Bwana, huphiye kpwa

‡ 6:52 6:52 Chiyunani chinaamba, Ayahudi. 6:68 6:68 Mathayo 16:16; Mariko 8:29; Luka 9:20

ani? Uwe ndiwe uriye na maneno ga kuapha atu uzima wa kare na kare. ⁶⁹ Naswi hunaamini na kumanya kukala uwe ndiwe Mtakatifu wa Mlungu.” ⁷⁰ Ndipho Jesu achiamba, “Avi mino nákutsambulani mwimwi kumi na airi? Ela mmwenga wenu ni wa Shetani!” ⁷¹ Wagomba higo kumuhusu Juda, mwana wa Simoni Muisikarioti. Hiyu piya kala ni mwanafundzi wa Jesu ela kala mwishowe andamsalata.

7

Jesu anabisha na nduguze

¹ Badaye Jesu wakpwendazunguluka jimbo ra Galilaya. Kayalonda kuphiya jimbo ra Judea, mana vilongozi a Chiyahudi kala analonda amuolage. ² Ela Sikukuu ya Vibanda, sharee muhimu ya Ayahudi, iriphokala ikafika phephi, ³ nduguze amuamba, “Baha uuke hipha uphiye Judea, ili afuasio aone vilinje uhendavyo. ⁴ Takuna mutu amendzaye kumanyikana na atu, na akadzifwitsa. Ichikala kpweli unaweza kuhenda mambo ga kpwaangalaza, gahende ching’ang’a ili atu amanye u ani.” ⁵ Nduguze Jesu agomba higa, mana hata aho kala taamuamini. ⁶ Jesu achigomba nao achiamba, “Wakati wangu taudzangbwefika, ela mwimwi munaweza kuphiya hiko wakati wowosi. ⁷ Atu a dunia taana sababu ya kukureyerani mwimwi, ela mimi ananireyera kpwa vira naambira wazi kukala mahendo gao ni mai. ⁸ Kpwa hivyo mwimwi phiyani hiko shareeni, ela mimi sindaphiya sambu mana wakati wangu taudzangbwefika.”

⁹ Bada ya kugomba higo wasala hiko Galilaya. ¹⁰ Ela bada ya nduguze kuuka kuphiya kuko shareeni, Jesu naye waphiya ela kudziya-ya.

Jesu anafundza ching’ang’a ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

¹¹ Hiko shareeni, vilongozi a Chiyahudi azunguluka kumuendza Jesu kuno anauza, “Yu phaphi yuno mutu?” ¹² Phahi phakala na pokopoko nyinji kumuhusu Jesu hipho kundini. Anjina achiamba, “Iye ni mutu mnono,” na anjina achirema achiamba, “Hata anachenga ayae.” ¹³ Ela taphana mutu yegomba ching’ang’a kpwa kuogopa vilongozi a Chiyahudi.

¹⁴ Sharee iriphokala ikafika kahi-kahi, Jesu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu achiandza kufundza.

15 Vilongozi a Chiyahudi aangelala nao achiuzana achi-amba, “Inakaladze mutu hiyu anamanya sana mambo gano bila ya kusomera walimu?” 16 Jesu achiaamba, “Higa mafundzo si gangu, ela ni ga iye ariyeni-huma. 17 Mutu achitsambula kuhenda amenzago Mlungu, iye andamanya ichikala mafundzo higa gala kpwa Mlungu ama nagomba gangu. 18 Ye agombaye gakpwe nkudziendzera nguma mwenye, ela hiye amuendzeraye nguma ariyemuhuma ni mkpweli, wala kana handzo bii. 19 Musa wakuphani Shariya, ela taphana hata mmwenga azilungaye. Na ichikala munazilunga, mbona mnalonda kuniolaga?” 20 Atu achimuamba, “Una pepho nini? Ni ani alondaye kukuo-laga?”

21 Jesu achiaamba, “Mino nriphohenda chiline chimwenga cha kuphoza mutu Siku ya Kuoya, chakuangalazani na chichikutsukizani mosi. 22 Musa walagiza muatiye tsatsani ana enu a chilume. Ela siye wa kpwandza kugomba kuhusu tsatsa, ela akare enu ndio arioandza mambo higa. Namwi mkuatiya tsatsani ana enu hata Siku ya Kuoya. 23 Mwimwi mkumtiya tsatsani mwanache hata dzagbwe ni Siku ya Kuoya, ili Shariya za Musa zisivundzwe. Phahi, mbona munanireyera kpwa kuphoza mutu akale mzima Siku ya Kuoya? 24 Richani kulola mambo dzulu-dzulu na kulavya hukumu, ela hukumuni na haki kulengana na vira mambo garivyo.”

Atu anadziuza napho Jesu ndiye

Yetsambulwa Kuokola Atu

25 Atu anjina a Jerusalemu agomba achiamba, “Dze! Mutu yuno siye aendzwaye aolagbwe ni vilongozi ehu? 26 Hiyu anafundza ching’ang’a na taphana hata chilongozi mmwenga agombaye chochosi kumuhusu. Nyo vilongozi akale taamanya kukala hiyu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu?”* 27 Ela hino taiwezekana, mana swino hunamanya mutu hiyu alako. Wakati Yetsambulwa Kuokola Atu ndiphokpwedza takuna mutu ndiyemanya alako.”

28 Phahi Jesu ariphokala acherefundza himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, wagomba achiamba, “Mnanimanya na hata kura nilako. Mimi sedzere kpwa uwezo wangu! Ela iye yenihuma ni wa kpweli, namwi tamumanya. 29 Mino nammanya kpwa sababu nála kpwakpwe, naye ndiye yenihuma kpwenu.”

30 Phahi Ayahudi anjina ariokala himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu ajeza kumbwira, ela taphana mutu yemguta,

mana wakatiwe kala taudzangbwefika. ³¹ Ela atu anji pho kundini amuamini. Achiamba, “Wakati yuya Yetsambulwa Kuokola Atu ndiphokpwedza, andahenda vilinje vinji kuriko hiyu?”

Arindzi anahumwa kumbwira Jesu

³² Mafarisayo asikira hira pokopoko ya rira kundi kuhusu Jesu. Nao Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka ahuma arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu akamgbwire. ³³ Ela Jesu achiaambira, “Ndakala namwi muda mchache na badaye nindauya kpwa iye ariyeni-huma. ³⁴ Chisha mundaniendza, ela tamundaniona, na phatu ndiphokala tamundaweza kuphafika.” ³⁵ Phahi hinyo akulu a Chiyahudi ariphosikira hivi, aandza kuuzana achiamba, “Mutu yuno analonda aphiye kuphi ambako swino tahundaweza kumuona? Akale andaphiya midzi ambako atu ehu atsamukana, ili akafundze atu asiokala Ayahudi? ³⁶ Mutu yuno anahuambirani, anaphoamba hundamuendza ela tahundamuona, na phatu ndiphokala swino tahundaweza kuphafika?”

Myuho ya madzi ga uzima

³⁷ Siku ya mwisho ya Sikukuu ya Vibanda, ambayo ni muhimu sana, Jesu waima na achikota kululu achi-amba, “Mutu yeyesi ariye na chiru naedze kpwangu edze anwe madzi. ³⁸ Mutu yeyesi anikuluphiraye, vidzuho vya madzi ga uzima vindatuluka kula mwakpwe moyoni, kama Maandiko gagombavyo.” ³⁹ Ariphogomba higa kala anagomba kuhusu Roho Mtakatifu, ambaye hara ambao kala andamkuluphira andamhewa. Nao kala taadzangbwehewa hiyu Roho, mana Jesu kala kadzangbwehalwa kuphiya mlunguni.

⁴⁰ Atu ariphosikira maneno garigogombwa ni Jesu, anjina agomba achiamba, “Kpwa kpweli hiyu ndiye yuya nabii kala hunamgodzera.” ⁴¹ Anjina achiamba, “Iye ni lazima akale ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.” Ela anjina aho achiamba, “Yetsambulwa Kuokola Atu kaweza kula Galilaya! ⁴² Mana Maandiko ganaamba kukala Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu ni m’bari wa Mfalume Daudi, naye andavyalwa Bethlehemu, mudzi arikovyalwa Daudi.” ⁴³ Kpwa hivyo hara atu aganyikana chimaazo kuhusu Jesu. ⁴⁴ Anjina kala analonda kumbwira, ela taphana mutu yemguta.

*Vilongozi a Chiyahudi
taamkuluphira Jesu*

⁴⁵ Phahi, hara arindzi okala akahumwa kpwendamgb-wira Jesu ariphouya, akulu a alavyadzi-sadaka na Mafarisayo aauza, "Kpwa utu wani tamumgbwirire mkedza naye?" ⁴⁶ Hara arindzi achiamba, "Takudzangbwehenda mutu yegomba maneno dza higo achigogomba hiyu!" ⁴⁷ Mafarisayo achiamba, "Hata mwimwi piya mchahendwa azuzu? ⁴⁸ Hebu mkasikira angaa mmwenga wa vilongozi ama Mafarisayo achiyemkuluphira? ⁴⁹ Ela kundi rosi hiri tarimanya Shariya za Musa, kpwa hivyo ralaniwa."

⁵⁰ Mfarisayo mmwenga kala ni Nikodemu. Mutu hiyu kala akaphiya kpwa Jesu hipho mwandzo. Phahi wagomba na ayae achiamba, ⁵¹ "Kulengana na Shariya zehu, tahuweza kuhukumu mutu bila ya kumphundza na kumanya arigohenda." ⁵² Nao achiamba, "We nawe ula Galilaya? Kasometo Maandiko nawe undamanya kukala takuna nabii ndiyekpwedza kula Galilaya."

⁵³ Badaye chila mmwenga waphiya kpwakpwe kaya.

8

Mchetu anagbwirwa anazinga

¹ Jesu ariphomala kufundza, waphiya dzulu Mwango wa Mizaituni. ² Kuriphocha, chiti sana, wakpwedza tsona Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Atu anji achedzamzunguluka, naye achisagala achiandza kuafundza.

³ Alimu a Shariya na Mafarisayo areha mchetu ambaye kala akagbwirwa anazinga, achimuimisa mbere za hiro kundi. ⁴ Ariphomreha amuamba Jesu, "Mwalimu, mchetu hiyu akagbwirwa anazinga. ⁵ Na kulengana na Shariya zehu, Musa walagiza mchetu dza hiyu ni apigbwe mawe hadi afwe. Dze, we ndiwe unaambadze?" ⁶ Atu hinyo ahumira swali hiri kumhega Jesu, ili aphahe chizigbwa cha kumshitakira. Ela ye wazama achiandika photsi na chala. ⁷ Na ariphokala anazidi kumuuzza maswali, waunuka achigomba nao achiamba, "Yeyesi asiye na dambi, naakale wa kpwandza kumpiga dziwe." ⁸ Achiuya kuzama tsona na achiandika photsi. ⁹ Hara atu ariphosikira higa auka mmwenga-mmwenga. Avyere ndio ariokala a mwandzo kuuka, hadi mwisho Jesu achisala macheye na yuya mchetu ambaye kala achereimire. ¹⁰ Jesu ariphounula uso achimuuzza yuya mchetu, "Mayo, phana angaa mmwenga achiyesala kukuamula kukutiya adabu?" ¹¹ Yuya mchetu

achiamba, “Bwana, taphana hata mmwenga.” Phahi Jesu achimuamba, “Mimi nami sindakuamula kukala una makosa. Phiya vyako, ela kula rero usihende dambi tsona.”
*

Jesu ni mwanga wa atu duniani

¹² Jesu waenderera kugomba na atu achiamba, “Mimi ni mwanga ung’arirao atu himu duniani. Mutu ndiye-nilunga mimi kandanyendeka jizani kamare, ela andaphaha mwanga uaphao atu uzima.”

¹³ Mafarisayo achigomba naye achiamba, “Unagomba ushaidi wa kuhusu we mwenye, phahi iyo inaonyesa kala ushaidio ni wa handzo!” ¹⁴ Phahi Jesu achiamba, “Gaga nigombago ni kpweli, hata dzagbwe nikadzishuhudiya mwenye. Kpwa mana mimi namanya nilako na niphiiyako, ela mwimwi tammanya nilako wala niphiiyako. ¹⁵ Mwimwi munanihukumu chibinadamu, ela mino sihukumu mutu. ¹⁶ Na hata nchihukumu, hukumu yangu ni ya kpweli kpwa sababu si mimi machiyangu nihukumuye, ela ni phamwenga na ye Baba ariyenihuma. ¹⁷ Yaandikpwa mwenu Shariyani kukala ushaidi wa atu airi uchikubaliana, chochosi agombacho nkukala kpweli. ¹⁸ Kpwa hivyo mimi ni mmwenga wa hinyo mashaidi alavyao ushaidi kunihusu, na wa phiri alavyaye ushaidi kunihusu, ni Baba ariyenihuma.”

¹⁹ Ndipho hara atu amuza, “Yu kuphi ye sowe?” Achiaambira, “Tamnimanya mimi wala Baba, na kalapho munanimanya, hata Baba naye piya mngemmanya.”

²⁰ Jesu wagomba higo ariphokala anafundza himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, phephi na phatu phokala phachiikpwa visanduku vya pesa. Na taphana yemgbwira, mana wakatiwe kala taudzangbwefika.

Jesu anaonya atu asioamini

²¹ Waenderera kugomba na atu achiamba, “Nindaphiya vyangu, namwi mundaniendza. Ela bila ya kutubu iyo dambi yenu ya kusaniamini, mundafwa. Kura niphiiyako mwimwi tamuweza kukufika.” ²² Maneno higa gahenda vilongozi a Chiyahudi auzane, “Akale andadziolaga? Mana anaamba, ‘Niphiiyako tamuweza kukufika.’ ” ²³ Jesu achiaambira, “Mwimwi mu a photsi, ela mino ni wa dzulu. Mwimwi mu a duniani, ela mimi ni wa mlunguni. ²⁴ Nkakuambirani kare kukala bila ya kutubu iyo dambi yenu ya kusaniamini, mundafwa. Na hakika mundafwa

* **8:11** 8:11 Vitabu vinji vya kare tavina misitari ya 7:53 hadi 8:11. **8:12** 8:12 Mathayo 5:14; Johana 9:5 **8:13** 8:13 Johana 5:31 **8:17** 8:17 Kumbukumbu 19:15

ichikala tamundaamini kukala Mimi ndiye hiye.”²⁵ Hara atu amuuza achiamba, “Kpwani we u yuphi?” Achiambwa, “Vyo nchivyokuambirani hangu mwandzo, ni vivyo.”²⁶ Nina manji ga kugomba kukuhusuni, tsona ga kukuhukumuni. Ela mwimwi atu a duniani nakuambirani nrigosikira kula kpwa iye ariyenihuma tu. Naye agombago ni ga kpweli.”

²⁷ Ela taayamanya kala Jesu anagomba nao kuhusu Ise ariye mlunguni. ²⁸ Phahi waamba, “Ndiphomuunula msalabani Mutu Yela Mlunguni, ndipho ndiphomanya kukala Mimi ndiye hiye. Na piya mundamanya kala sihenda rorosi kpwa uwezo wangu, ela nkugomba nfundzwago ni Baba.” ²⁹ Naye ariyenihuma a phamwenga nami. Kadzangbweniricha machiyangu, mana chila wakati nahenda alondago.” ³⁰ Atu anji ariomsikira Jesu anagomba hivyo, amuamini.

Kpweli inaika atu huru

³¹ Jesu wagomba na hara Ayahudi ariomkuluphira achiamba, “Ichikala mundaenderera kulunga mafundzo gangu, mundakala afuasi angu chikpweli-kpweli.” ³² Mwimwi mundamanya kpweli, nayo kpweli indakuikani huru.” ³³ Nao achimuamba, “Swino hu chivyazi cha Burahimu, na tahudzangbwekala atumwa a mutu yeyesi. Kpwadze unaamba hundakala huru?” ³⁴ Ndipho achiaambira, “Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi aishiye maisha ga dambi ni mtumwa wa dambi. ³⁵ Mtumwa kaweza kukala hata kare na kare nyumba ya tajiriwe ariphogulwa, ela mwana nkukala phao kaya hata kare na kare. ³⁶ Mimi ndimi hiye mwana, phahi nchikuikani huru, mundakala huru kpweli-kpweli. ³⁷ Nakubali kukala, mwimwi mu chivyazi cha Burahimu. Ela mnalonda kuniolaga, kpwa sababu tamlonda kukubali mafundzo gangu. ³⁸ Nakuambirani kukala higa nigombago ni gara goonyeswa ni Baba, ela namwi mkuhenda mrigoambirwa ni sowe yenu.”

³⁹ Nao achimuamba, “Sisi, baba ni Burahimu.” Ndipho achiaambira, “Ichikala mu chivyazi cha Burahimu kpweli, mbona tamlunga mifwanoye? ⁴⁰ Mimi nákuambirani kpweli ambayo Mlungu waniambira, ela kpwadze mcherelonda kuniolaga? Kala ni Burahimu, kangehenda higo muhendago! ⁴¹ Ela mwimwi mkuhenda mambo ambago sowe yenu ndigo ahendago.”

Nao achimuamba, “Sisi sio ana a vuweni, hunaye baba, naye ni Mlungu.” ⁴² Jesu achiaambira, “Kala Mlungu ndiye Sowe yenu, mngenimendza. Kpwa sababu mimi nála kpwakpwe, na ndiyo mana ni hipha. Siyakpwedza

kpwa uwezo wangu, ela iye ndiye ariyenihuma. ⁴³ Mwimwi tamuelewa nagokuambirani, mana tamlonda kusikira maneno gangu! ⁴⁴ Kpwa kpweli mwimwi sowe yenu ni Shetani, namwi mkumendza kuhenda mai go alondago. Hangu mwandzo iye ni muolagi wala kamendze kpweli, kpwa sababu ye mwenye kana kpweli. Na chila agombapho handzo, nkugomba kulengana na asiliye, mana iye ana handzo na ni baba wa handzo. ⁴⁵ Ela kpwa vira mimi nagomba kpweli, mwimwi tamuamini nigombago. ⁴⁶ Phano phana mutu yeyesi ambaye anaweza kunihukumu? Sambi, ichikala nagomba kpweli, kpwadze tamniamini? ⁴⁷ Yeyesi ambaye ni mutu wa Mlungu, anaphundza maneno ga Mlungu. Na kpwa vira tamphundza, inaonyesa kala simwi atu a Mlungu.”

Jesu ni mkpwulu kuriko Burahimu

⁴⁸ Ayahudi amuamba Jesu, “Phahi tahukosera huchi-amba uwe siwe Myahudi ela u Msamariya, tsona una pepho!” ⁴⁹ Achiaambira, “Mimi sina pepho tsetsetse, ela namuishimu Baba! Ela mwimwi munanibera. ⁵⁰ Mino sidziendzera nguma kabisa, ela kuna mmwenga ambaye analonda nitogolwe, naye ndiye muamuli. ⁵¹ Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi ndiyelunga mafundzo gangu kandafwa bii.”

⁵² Phahi hara atu achimuamba, “Kpwa kpweli hivi sambu hukakumanya kala una pepho! Ichikala Burahimu mwenye wafwa na manabii piya nago gachifwa, kpwadze unaamba ndiyelunga mafundzogo kandafwa bii? ⁵³ Kpwani we u mkpwulu kuriko mkare wehu Burahimu? Iye tu wafwa! Na piya manabii afwa. Kpwani we unadzihenda u ani?” ⁵⁴ Jesu achiamba, “Nchidzihenda mkpwulu mi mwenye, phahi ukulu hinyo tauna mana. Ela Baba, ambaye mwimwi munamuiha Mlungu wenu, ndiye anihendaye mkpwulu. ⁵⁵ Mwimwi tamdzangbwemmanya, ela mimi nammanya. Mimi nchiamba simmanya, phahi ndakala ninagomba handzo dza mwimwi. Ela nammanya, tsona nalunga manenoge. ⁵⁶ Mkare wenu Burahimu wahererwa ariphomanya kala andaona siku ya mimi kpwedza. Burahimu waiona na achihamirwa.”

⁵⁷ Ndipho achimuza, “Uwe kudzangbwefisa hata miaka mirongo mitsano, ye Burahimu wamuonaphi?” ⁵⁸ Achiaambira, “Nakuambirani kpweli, kabila ya Burahimu kuvyalwa, mino kala ni kuko kare!” ⁵⁹ Phahi ariphosikira hivyo, alonda kumpiga mawe Jesu. Ela achidzifwitsa na achituluka mura Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

9

Jesu anaphoza mutu yevyalwa chipofu

¹ Siku mwenga, Jesu ariphokala anatsupa, wamuona mutu yekala chipofu hangu kuvyalwakpwe. ² Anafundzie achimuuzwa, “Mwalimu, ni dambi za yuphi zomuhenda yuno avyalwe chipofu? Ni dambize mwenye, hebu ni za avyazie?” ³ Jesu achiamba, “Upofuwe tauhusiana na dambize, wala za avyazie. Ela ni chipofu ili uwezo wa Mlungu uonekane unahenda kazi mwa hiye mkpwongo. ⁴ Kpwa vira kuchere namutsi, ni lazima huendeni kazi za iye ariyenihuma. Kpwa mana usiku uredza ambapho taphana mutu yeyesi ndiyeweza kuhenda kazi. ⁵ Vivi nrivyo mumu duniani, mimi ndimi mwanga wa atu.”

⁶ Bada ya kugomba higo, watsitsa mahe mtsangani na achikoroga tope achimpaka yuya chipofu matsoni. ⁷ Na achimuamba, “Phiya ukasinge uso chidimbwi cha Siloamu.” (Manage ni “Yehumwa.”) Phahi yuya mutu wakpwendasinga uso na ariphokala anauya achikala anaona.

⁸ Majiranige na atu anjina ariomuona wakati kala ni mutu wa kuvoya-voya auzana, “Yuno siye yuya mutu ambaye kala achisagala akavoya-voya?” ⁹ Anjina achiamba, “Ee, niye.” Ela anjina nao achiamba, “Wahendaigana naye.” Ela ye mwenye achiamba, “Ni mimi.” ¹⁰ Nao achimuuzwa, “Vyakaladze hata vino sambu unaona?” ¹¹ Achiaambira, “Yuya mutu aihwaye Jesu akatengeza tope, akanipaka matsoni, na akaniamba nkasinge uso mtsara wa Siloamu. Phahi nchasinga uso, na vino naona.” ¹² Nao achimuuzwa, “Ye mutu yu kuphi?” Naye achiamba, “Simmanya ariko.” ¹³ Badaye yuya mutu yekala chipofu achimphirika kpwa Mafarisayo.

¹⁴ Hira siku ambayo Jesu watengeza tope na kumphoza yuya chipofu kala ni Siku ya Kuoya. ¹⁵ Phahi Mafarisayo nao piya amuuzwa vira arivyophozwa. Naye achiaambira, “Iye mutu achiyeniphoza, akanipaka tope matsoni, alafu nchisinga uso, na vino naona.” ¹⁶ Mafarisayo adziganya makundi mairi. Kundi mwenga richiamba, “Mutu hiyu kayala kpwa Mlungu, kpwa sababu kalunga Shariya ya Siku ya Kuoya.” Ela anjina nao achiuza, “Ichikala mutu hiyu ni mutu wa dambi, anawezadze kuhenda vilinje dza hivi?” ¹⁷ Phahi amuuzwa tsona yuya mutu yekala chipofu, “Uwe mwenye ndiwe uriyephozwa matso. Vino unaambadze kuhusu mutu hiye?” Yuya mutu achiamba, “Mutu hiye ni nabii.”

18 Hara vilongozi a Chiyahudi taayamini kukala yuya mutu wakala chipofu na vino anaona. Kpwa hivyo achiha avyazie, 19 achiauza, “Yuno ni mwana wenu? Na ni kpweli kala mwamvyala chipofu? Hebu huambireni, vyakaladze hata vino sambu anaona?” 20 Avyazie achiamba, “Hunamanya kukala hiyu ni mwana wehu, naye wavyalwa chipofu. 21 Ela tahumanya rohendeka hata akale hivi sambu anaona, wala tahumanya ariyemuphoza upofuwe. Muuzeni ye mwenye mana ni mwana nyama mzima, na anaweza kugomba mwenye.” 22 Avyazie aamba hivyo kpwa kuogopa vilongozi a Chiyahudi. Mana hinyo vilongozi kala akatsapiza kukala, mutu yeyesi ndiyekubali na kuamba Jesu ndiye Yetsambulwa Kuokola Atu,* andahendwa nyunga wala kandainjira sinagogini. 23 Hino ndiyo sababu yohenda avyazie aambe, “Ni mwana nyama mzima, muuzeni mwenye.”

24 Phahi hara vilongozi amuiha tsona yuya mutu yekala chipofu, achimuamba, “Hebu gomba kpweli mbere za Mlungu. Swino hunamanya mutu hiyu ni mutu wa dambi.” 25 Yuya mutu achiamba, “Ichikala ni mchina-dambi ama siye mchina-dambi, mino simanya. Ela nina hakika ya chitu chimwenga: kala ni chipofu vino naona.” 26 Alafu achimuuza tsona, “Wakuhendadze hata vino sambu unaona?” 27 Yuya mutu achiamba, “Mimi nkakuambirani kare arivyoni hendera, namwi tamnisikira. Kpwa utu wani munaniuza tsona? Hebu piya namwi mnalonda mkale afuasie?”

28 Ndipho amtsuphira maneno ga kumuifya, achimuamba, “We mwenye ndiwe mfuasi wa hiye mutu, ela swiswi hu afuasi a Musa. 29 Hunamanya kukala Mlungu wagomba na Musa, ela ichikala ni hiye mutuo, swino tahumanya alako.” 30 Phahi yuya mutu waamba, “Mbona munaniangalaza ayangu! Munaamba tamumanya alako, ela wanivugula matso! 31 Humanyavyo Mlungu kaphundza achina-dambi, ela anaphundza mutu yeyesi amuabuduye na kuhenda gara alondago. 32 Hangu dunia iumbwe, tahudzangbwesikira mutu fulani wavugula matso mutu yevyalwa chipofu. 33 Kalapho mutu hiyu kayala kpwa Mlungu, kangeweza kuhenda chitu dza hichi.” 34 Nao achimuamba, “Hangu kuvyalwako uwe u mutu wa dambi kabisa. Sambu unahufundzani?” Chisha achimzola mura Sinagogini.

35 Jesu wasikira kukala yuya mutu yekala chipofu wazolwa Sinagogini. Phahi wamuendza na ariphomuona

* 9:22 9:22 Yani Masihi.

wamuuza, “Dze, unamkuluphira Mutu Yela Mlunguni?”
³⁶ Yuya mutu achiuza, “Ni yuphi Bwana ili nimkuluphire?”
³⁷ Jesu achimuamba, “Wamuona kare, na iye ugombaye naye ndiye.”
³⁸ Phahi hiye mutu waamba, “Bwana nakukuluphira.” Naye achimgbwerera maguluni.
³⁹ Chisha Jesu achiamba, “Nákpwedza himu duniani ili vipofu aone, nao adzihendao anaona, akale vipofu. Nami, nin-daahukumu hinyo adzihendao anaona.”

⁴⁰ Mafarisayo anjina ariokala phephi na Jesu amsikira anagomba hivyo, achimuuza, “Yani hata swiswi naswi hu vipofu?”
⁴¹ Achiaambira, “Kalapho munakubali mu vipofu, tamngekala na kuamulwa. Ela bada munaamba munaona, na mbavi sivyo, phahi mundasala na kuamulwa kpwenu.”

10

Ndarira ya mrisa na mifugoye

¹ Jesu waamba, “Nakuambirani kpweli kukala, mutu asiyeinjira chaa cha mang’ondzi kutsupira mryangoni, ni muivi tsona ni mnyang’anyi.”
² Ela mrisa mwenye-mwenye wa mang’ondzi nkuinjira chaani kutsupira mryangoni.
³ Mrindzi nkuvugurira mryango yuya mrisa, naye akainjira chaani. Nago mang’ondzi ganamanya kauliye. Iye mrisa nkugaiha mang’ondzige na madzina na kugatuluza kondze.
⁴ Naye achituluza mang’ondzige gosi kuphiya marisani, nkutsupa mbere, nago nkumlunga-lunga, mana ganamanya kauliye.
⁵ Higo mang’ondzi tagaweza kulunga-lunga mjeni. Kpwa vira tagamanya sauti ya mutu wanjina, gandamchimbira.”
⁶ Jesu waambira atu ndarira hino ela atu taayaelewa manage.

⁷ Phahi Jesu wagomba tsona achiamba, “Nakuambirani kpweli, mimi ndimi mryango wa mang’ondzi.”
⁸ Osi ariokpwedza kabila ya mimi kala ni aivi na anyang’anyi, ela mang’ondzi tagayaaphundza.
⁹ Mimi ni mryango. Mutu yeyesi ndiyeinjira kutsupira kpwangu, andaokolwa. Naye andainjira na kutuluka na kuphaha marisa.
¹⁰ Muivi nkpwedzaiya, kuolaga na kubananga. Ela mino nákpwedza ili atu aphahe uzima, tsona akale na uzima kpweli-kpweli.

¹¹ “Mimi ndimi mrisa mnono. Na hiye mrisa mnono a tayari kufwa kpwa sababu ya mang’ondzige.”
¹² Ela mrisa wa kuandikpwa kakala dza mwenye mchina-mang’ondzi. Mana mang’ondzi sigo gakpwe, phahi achiona mabawa garedza, andaricha mang’ondzi phapho, achimbire. Nago mabawa nkugagbwira na ganjina gakatsamukana.
¹³ Mrisa wa kuandikpwa nkuchimbira, kpwa vira mang’ondzi sigo

gakpwe wala kanago utsungu. ¹⁴⁻¹⁵ Mimi ndimi mrisa mnono, nami nindafwa kpwa mang'ondzi gangu. Mana nagamanya nago gananimanya, dza viratu Baba aniamanyavyo nami nammanya. ¹⁶ Kuna mang'ondzi gangu ganjina ambago sigo ga chaa hichi, na ni lazima nigarehe piya. Gandasikira sauti yangu, na hipho ndipho kundakala na kundi mwenga na mrisa mmwenga.

¹⁷ "Baba ananimendza kpwa sababu ni tayari kufwa ili nifufuke tsona. ¹⁸ Takuna mutu awezaye kuniolaga bila mimi mwenye kumendza. Ela nindafwa mwenye kumendza kpwangu. Nina uwezo wa kudziricha niolagbwe na uwezo wa kufufuka. Mana Baba ndiye ariyenilagiza nihende hivi."

¹⁹ Kpwa sababu ya maneno higa, Ayahudi auya tsona kusaelewana. ²⁰ Anji agomba achiamba, "Mutu hiyu ana pepho, chisha ana koma. Mnamphundza wani?" ²¹ Ela anjina achiamba, "Mutu ariye na pepho kaweza kugomba mambo dza higa. Kpwani pepho anaweza kumuhenda chipofu akaona?"

Jesu anakahalwa ni Ayahudi

²² Kala ni majira ga mnyevu, na piya kala ni wakati wa Sikukuu ya kutambukira kuusa najisi Nyumba ya Kuvoya Mlungu ko Jerusalemu. ²³ Wakati hinyo, Jesu kala a ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu ananyendekanyendeka seemu iihwayo baraza ya Selemani. ²⁴ Phahi vilongozi a Chiyahudi amzunguluka na achimuuza, "Mbona kuhuambira kpweli hadi rini? Ichikala ndiwe Masihi,* hebu huambire ching'ang'a." ²⁵ Jesu achiamba, "Nákuambirani kare ela tamuamini. Higa mambo nihendago kpwa uwezo wa Baba, ganaonyesa mino ni ani. ²⁶ Ela tamuamini kpwa vira simwi mang'ondzi gangu. ²⁷ Mang'ondzi gangu nagamanya. Nago ganasikira sauti yangu, na nkunilungalunga. ²⁸ Nkuapha uzima wa kare na kare afuasi angu, nao taandafwa bii. Takuna mutu yeyesi ndiyenifuta, ²⁹ mana Baba, ariyenipha atu hinyo, ni mkpwulu kuriko osi, wala takuna awezaye kumfuta Baba. ³⁰ Mimi na iye hu chitu chimwenga."

³¹ Ayahudi ariphosikira Jesu akagomba hivyo, at-sola mawe tsona ili amuolage. ³² Ela achiaambira, "Nákuhenderani mambo manji manono kpwa uwezo wa Baba. Gosi higo nrigokuhenderani, nriphi ambaro rinakuhendani hata mtake kuniolaga?" ³³ Achimuamba,

10:14-15 10:14-15 Mathayo 11:27; Luka 10:22 * **10:24** 10:24 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **10:33** 10:33 Alawi 24:16

“Tahutaki kukupiga mawe kpwa sababu ya higo mambo manono, ela ni kpwa sababu ya kukufuru. Uwe u mwanadamu dza anjina, mbona unadzihenda u Mlungu!”³⁴ Achiamba, “Avi Maandiko genu gaandikpwa kukala, Mlungu anaamba, ‘Mwimwi mu milungu!’³⁵ Maandiko ganaamba kukala, atu ariophokera ujumbe wa Mlungu aihwa ‘milungu’ ni Mlungu mwenye. Naswi hunamanya kukala Maandiko ganagomba kpweli siku zosi.³⁶ Sambi mino nchiamba ni mutu yetsambulwa ni Mlungu akale Mwanawe, kpwadze munaamba nakufuru? Mana Baba mwenye ndiye ariyenitenga kpwa kaziye na achinihuma himu duniani.³⁷ Ichikala sihenda kazi za Baba, phahi msiniamini.³⁸ Ela ichikala nazihenda, hata muchikala tammendze kuniamini, ela aminini zo kazi zangu. Muchihenda hivyo, ndipho mundamanya na kuelewa kala Baba a phamwenga nami, nami ni phamwenga na Baba.”³⁹ Phahi vilongozi a Chiyahudi alonda tsona kumbwira Jesu, ela waahepa achiuka.

⁴⁰ Hipho Jesu wauka tsona achendavuka muho Joridani na achendakala phatu ambapho mwandzo Johana kala achibatiza atu.⁴¹ Wakati kala a hiko, atu anji amlunga. Nao ng’andzi zao kala anaamba, “Johana kayahenda vilinje, ela chila chitu arichohuambira kuhusu mutu hiyu ni kpweli.”⁴² Phahi atu anji a seemu hizo amkuluphira Jesu.

11

Chifo cha Lazaro

¹⁻² Kpwakala na mutu mmwenga yeihwa Lazaro ambaye kala ni mkpwongo. Mutu hiyu kala ni ndugu wa chilume wa Maryamu na Maritha, na osi kala achisagala Bethania. (Maryamu yuyu ndiye yekpwedzammwagira Bwana Jesu mafuha ga kunukato maguluni, na kugaphangusa na nyereze.)³ Phahi hara nduguze Lazaro, alavya muhumwa kpwa Jesu akaambirwe, “Bwana, msenao ummendzaye ni mkpwongo.”⁴ Ela Jesu ariphosikira hivyo, waamba, “Ukongo hinyo sio wa kumurya. Ela wakpwedza ili kuonyesa vira Mlungu na Mwanawe arivyo na nguvu.”

⁵ Jesu wamendza Maritha, Maryamu na ndugu yao Lazaro.⁶ Phahi ariphosikira kukala Lazaro ni mkpwongo, kayauka mara mwenga. Bada ya kusala siku mbiri phapho,⁷ achiaambira anafundzie, “Huphiyeni tsona Judea.”⁸ Anafundzie achimuamba, “Mwalimu, undauyadze Judea? Avi dzuzi-dzuzi vilongozi a Chiyahudi kala analonda

kukupiga mawe!"⁹ Jesu achiaambira, "Mutsi una masaa kumi na mairi ga mwanga. Mutu achinyendeka wakati hinyo kandakpwala, mana anaona na mwanga wa himu duniani.¹⁰ Ela mutu yeyesi achinyendeka usiku andakpwala, mana kaona kpwa vira takuna mwanga."

¹¹ Bada ya kugomba higa, chisha wazidi kuambira hara anafundzie, "Msena wehu Lazaro arere, ela nindaphiya nkamlamuse."¹² Anafundzie achimuamba, "Bwana, ichikala arere, phahi, achilamuka andaphola."¹³ Aona kala arere kpweli. Ela Jesu kala anagomba kuhusu chifo cha Lazaro.¹⁴ Ndipho Jesu ariphogomba ching'ang'a, achiamba, "Lazaro akafwa."¹⁵ Ela achiphofwa mino che sipho. Ela naonato kpwa sababu yenu, mana mambo higa gakahendeka ili mnikuluphire. Sambu nahuphiyeni."¹⁶ Tomasi, ambaye piya kala achiihwa "Patsa," waambira anafundzi ayae, "Nahuphiyeni na Mwalimu, ili ichikala ni kufwa, hukafweni hosi."

Jesu anamfufula Lazaro

¹⁷ Phahi Jesu ariphotosoloka hiko Bethania, Lazaro kala akazikpwa siku ne zotsupa.¹⁸ Mudzi wa Bethania kala u kama kilomita tahu hivi kula Jerusalem, ¹⁹ na atu anji kala akedza kpwa Maritha na Maryamu kuapha pore kpwa chifo cha ndugu yao.²⁰ Maritha ariphosikira kala Jesu aredza, wakpwendamchinjira, ela Maryamu wasala pho kaya.

²¹ Phahi Maritha ariphokutana naye, wamuamba, "Bwana, kalapho kala u phapha, mwenehu kangefwa.²² Na hata vivi namanya kukala ndichovoya kpwa Mlungu, andakupha."²³ Naye achimuamba, "Mwenenu andafufuka."²⁴ Ndipho Maritha achiamba, "Namanya mwenehu naye andafufuka siku ya mwisho, atu osi ndiphofufulwa."²⁵ Jesu achiamba, "Mimi ndimi nifufulaye atu na kuapha uzima. Mutu yeyesi ndiyenikuluphira, hata dzagbwe andafwa, andaishi tsona.²⁶ Mutu yeyesi ariye na uzima kpwa kunikuluphira, kandafwa bii. Sambu Maritha nakuuza, unagaamini gano?"²⁷ Maritha achiamba, "Ehe Bwana! Naamini kukala ndiwe Masihi,* Mwana wa Mlungu, ndiyekpwedza himu duniani."

²⁸ Phahi Maritha ariphomala kugomba higo, wauya achendamuiha nduguye Maryamu kanda, achimuamba, "Mwalimu akedza, anakuiha."²⁹ Maryamu kusikira hivyo, wang'oka phapho hipho na achiphiya.³⁰ Wakati hinyo Jesu kala kadzangbweinjira chidzidzi hicho, kala achere pho achiphokutana na Maritha.³¹ Mura nyumbani kala

* 11:27 11:27 Masihi manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

muna atu ambao akedzamupha pore Maryamu. Aripomuona anatuluka kondze mairo, amlunga-lunga, mana aona anaphiya mbirani akarire.

³² Maryamu waphiya hadi phokala ariphe Jesu. Aripomuona, wamgbwerera maguluni na achimuamba, “Bwana, kalapho kala u phapha, mwenehu kangefwa.” ³³ Phahi Jesu aripheona Maryamu anarira na hara ariokala naye piya anarira, wasikira utsungu rohoni na kusononeka sana. ³⁴ Chisha achiuza, “Mwamzikaphi?” Nao achiamba, “Bwana, ndzo ulole.” ³⁵ Jesu achirira. ³⁶ Phahi atu aamba, “Lolani vyo ambavyo kala anammendza Lazaro!” ³⁷ Ela anjina achiamba, “Ichikala wamvugula matso chipofu, washindwa ni utu wani kuzuwiya Lazaro asifwe?”

³⁸ Phahi Jesu ariphefika hiko mbirani, wazidi kusononeka sana. Iyo mbira yenye kala ni pango ambaro kala rikazibwa na dziwe pho mryangoni. ³⁹ Jesu achiamba, “Riuseni ro dziwe.” Maritha, ndugungbwa wa ye mufwa, achimuamba, “Bwana, hangu azikpwe rero ni siku ya ne, ro dziwe richiuswa ela phandakalika phano?” ⁴⁰ Ndiphe achiamba, “Maritha, sikakuambira uchiamini undaona uwezo mkpwulu wa Mlungu?” ⁴¹ Phahi hara atu ariusa rira dziwe. Chisha Jesu achilola dzulu mlunguni na achiamba, “Baba, nakushukuru mana ukasikira kare mavoyo gangu. ⁴² Namanya kukala chila wakati unanisikira. Ela nkagomba hivyo ili hinya atu aimireo hipha aamini kukala uwe ndiwe uriyeni huma.” ⁴³ Aripheomala kugomba higa, wakota kululu achimuiha Lazaro, “Lazaro, tuluka!” ⁴⁴ Phahi Lazaro watuluka kondze na shandaye vivyo. Kala akafungbwa-fungbwa kula chitswani hadi maguluni. Jesu waambira hara atu, “Mvuguleni na mumriche aphiye vyakpwe.”

Vilongozi a Chiyahudi

anahenda njama ya kumuolaga Jesu

(Mathayo 26:1-5; Mariko 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵ Phahi atu okala akamlunga-lunga Maryamu hadi mbirani, na kuona gara achigohenda Jesu, anji amkuluphira. ⁴⁶ Ela anjina aphiya kpwa Mafarisayo achendasema gara Jesu achigohenda. ⁴⁷ Alafu Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka ahenda mkpwutano wa Baraza ra vilongozi a Chiyahudi, achiambirana, “Hunagaya bure! Mana mutu hiyu anazidi kuhenda vilinje vinji. ⁴⁸ Huchimricha vivi hivi, chila mmwenga andamkuluphira. Alafu vilongozi a Chirumi andakpweza abanange tsi yehu na kubomola Nyumba yehu ya Kuvoya Mlungu.”

⁴⁹ Ela Kayafa ambaye kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu mwaka hinyo, waamba, “Mwimwi tammanya chochosi!

⁵⁰ Tammanya kukala baha mutu mmwenga afwe kpwa sababu ya atu osi, kuriko tsi ndzima kuangamizwa?”

⁵¹ Higa arigogomba Kayafa, kayagagomba kula mwakpwe achilini. Ela kpwa vira kala ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu mwaka hinyo, watabiri bila ya kumanya, kukala Jesu andafwa kpwa Ayahudi osi. ⁵² Tsona kandafwa kpwa Ayahudi bahi, ela piya ana a Mlungu osi ariotsamulwa tsi zanjina, ili aakusanye akale chitu chimwenga.

⁵³ Kpwa hivyo kula siku iyo na kpwenderera vilongozi a Chiyahudi ahenda njama za kumuolaga Jesu. ⁵⁴ Phahi kayaweza kunyendeka ching'ang'a kahi-kahi ya Ayahudi. Ela wauka achiphiya tsi yokala kanda-kanda ya weru, mudzi urioihwa Efuraimu, achisagala hiko na anafundzie.

⁵⁵ Wakati Sikukuu ya Pasaka kala i phephi, atu anji ala kpwao midzini achiphiya Jerusalemu. Kulengana na mila yao, aphiya mapema ili akadzitakase kabila ya siku hiyo.

⁵⁶ Phahi ariphokala ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, amuendza-endza Jesu. Chisha achiuzana, “Mnaonadze ayangu? Akale kpweli Jesu andakpwedza Sikukuuni?”

⁵⁷ Akulu a alavyadzi-sadaka na Mafarisayo kala akalagiza atu kukala yeyesi amanyaye Jesu aripho, ni lazima akaseme ili agbwirwe.

12

*Jesu anapakpwa manukato
hiko Bethania*

(Mathayo 26:6–13; Mariko 14:3–9)

¹ Siku sita kabila ya Sikukuu ya Pasaka, Jesu waphiya Bethania, kokala achiishi Lazaro. Lazaro hiyu ndiye ariyefufulwa ni Jesu. ² Jesu wajitirwa chakurya cha dziloni ambacho chaandazwa ni Maritha. Mmwenga wa hara okala asegere kumrisa Jesu kala ni Lazaro. ³ Phahi Maryamu wahala tupa ya nusu lita ya manukato ga samani kulu, gotengezwa kula kpwa muhi uihwao narido. Wampaka Jesu manukato maguluni na achimphangusa na nyereze. Nyumba yosi yagota kunuka manukato higo.

⁴ Ela mwanafundzi mmwenga yeihwa Juda Isikarioti, ambaye kala ndiye ndemsalata Jesu, waamba, ⁵ “Kpwadze gano manukato tagakaguzwa na pesaze zikaganyirwa agayi? Mana samaniye ni mshahara wa mwaka mzima wa mchibaruwa!” ⁶ Juda kayagomba hivyo kpwa kuaonera mbazi agayi, ela ye mwenye kala ni muivi. Kala ndiye muiki wa pesa za rira kundi rosi. Naye kala achitsola chidide-chidide chitiywacho himo mkobani. ⁷ Jesu achiamba,

“Mriche ahende alondavyo. Mana wagaika ili a tayarishe mwiri wangu kpwa siku ya mazishi gangu. ⁸Siku zosi, agayi mundakala nao, ela mino sindakala namwi siku zosi.”

Chugo cha kumuolaga Lazaro

⁹ Kundi kulu ra Ayahudi ririphosikira kukala Jesu a hiko mudzi wa Bethania, aphiya kuko. Nao taayaphiya kumuona Jesu bahi, ela haswa kumuona Lazaro yekala akafufulwa ni Jesu. ¹⁰ Phahi akulu a alavyadzi-sadaka ahenda njama ya kumuolaga Lazaro piya. ¹¹ Mana kpwa sababu ya kufufulwa Lazaro, Ayahudi anji aricha kulunga vilongozi ao, na achimkuluphira Jesu.

Jesu anainjira Jerusalemu

(*Mathayo 21:1-11; Mariko 11:1-11; Luka 19:28-40*)

¹² Siku ya phiriye, hiro kundi kulu rokala rikedza kusherekeya Sikukuu ya Pasaka, rasikira kukala Jesu a njirani aredza Jerusalemu. ¹³ Phahi ahala makandza ga mitende na achiphiya kondze ya mudzi kpwendamchinjira, kuno anagomba kululu anaamba:

“Mlungu naatogolwe!”

“Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!”

“Mlungu naamjaliye hiye Mfalume wa Iziraeli!”

¹⁴ Jesu kala akaphaha mwana punda na achisagala dzuluye, viratu Maandiko gagombavyo:

¹⁵ “Msiogophe, mwi atu a Jerusalemu!

Lolani, mfalume wenu aredza,

naye akasagala dzulu ya mwana punda.”

¹⁶ Mwandzo anafundzie taayaelewa mambo higa, ela Jesu ariphohalwa kuphiya mlunguni, atambukira kukala mambo higa gaandikpwa kumuhusu na vira arivyohen-derwa.

¹⁷ Hara atu ariokala a phamwenga na Jesu wakati ana-muiha Lazaro kula mbirani na kumfufula, azidi kusemurira ayawao gara garigohendeka. ¹⁸ Phahi, sababu ya atu anji kpwendamchinjira Jesu, kala akasikira akahenda chilinje cha kufufula Lazaro. ¹⁹ Ndipho Mafarisayo achiambirana, “Lolani, hunagaya bure! Dunia ndzima inamlunga-lunga iye!”

Jesu anagomba kuhusu chifoche

²⁰ Atu ambao kala achiphiya Jerusalemu kpwendaabudu wakati wa Sikukuu, anjina kala ni Ayunani. ²¹ Phahi atu hinya amlunga Filipu yela Bthesisaida hiko Galilaya, achen-damuamba, “Bwana, hunalonda kumuona Jesu hugombe

naye.”²² Filipu wakpwendamuambira Anderea, chisha badaye osi airi achendamuambira Jesu.²³ Achiaambira, “Wakati wangu mimi, Mutu Yela Mlunguni, kuphaha nguma ukafika.²⁴ Nakuambirani kpweli, mbeyu isiyozikpwa mt-sangani, inasala iyo mbeyu bahi. Ela ichizikpwa inamera, na ivyale sana.²⁵ Yeyesi aonaye maishage ni muhimu zaidi hipha duniani, andaangamiza uzima wa kare na kare. Na ambaye anaona maishage ga hipha duniani si muhimu zaidi, andagarinda na kuphaha uzima wa kare na kare.²⁶ Mutu ndiyemendza kunihumikira ni lazima anilunge, ili muhumwa wangu akale nami phara ndiphokala. Mana chila anayenihumikira andatukuzwa ni Baba.

²⁷ “Hipha sambu roho yangu inasikira utsungu, tsona simanya niambedze. Niambe, ‘Baba, niokola na higo garigo mbere yangu?’ Hata, siweza kuhenda hivyo mana nákpwedza duniani kpwa sababu ya gago.²⁸ Baba onyesa uwezoo urivyo mkpwulu.”

Phahi kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Mimi náonyesa uwezo wangu na nindahenda hivyo tsona.”²⁹ Umati wosi uriokala uimire hipho wasikira sauti hiyo. Anjina achiamba ni chiguruguru, na anjina nao achiamba ni malaika wa Mlungu akagomba na Jesu.

³⁰ Ela Jesu achiamba, “Sauti iyo ikatuluka kpwa fwaida yenu, wala siyo kpwa sababu yangu.³¹ Wakati wa dunia kuamulwa ukafika, na mkpwulu wa dunia hino* andependulwa.³² Nami ndiphounulwa dzulu, nindavweha chila mmwenga kpwangu.”³³ Wagomba hivi kumanyisa atu ni chifo cha viphi ndichomphaha.

³⁴ Hura umati wa atu uchimuamba, “Maandiko ganaamba Masihi† andaishi hata kare na kare. Na vino we unaamba Mutu Yela Mlunguni ni lazima aolagbwe msalabani. Dze, yuno Mutu Yela Mlunguni ni yuphi?”³⁵ Jesu achiaambira, “Kuchere na mwanga kpwa muda. Kpwa hivyo nyendekani mwangani sedze mkagbwirwa ni jiza njirani. Mana mutu yeyesi anyendekaye jizani, kaweza kuona aphiyako.³⁶ Na wakati muna hiyu ariye mwanga, mkuluphireni ili namwi mkale ana a ye mwanga.” Jesu ariphomala kugomba higo, wauka na achendadzifwitsa.

Ayahudi anji anarema kumkuluphira Jesu

12:25 12:25 Mathayo 10:39; 16:25; Mariko 8:35; Luka 9:24; 17:33 * **12:31** 12:31 Yani, shetani. **12:34** 12:34 Zaburi 110:4; Isaya 9:7; Ezekieli 37:25; Danieli 7:14 † **12:34** 12:34 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

³⁷ Hata dzagbwe Jesu wahenda vilinje vinji mbere za Ayahudi, ela taayamkuluphira. ³⁸ Mambo higa gahendeka ili maneno ga nabii Isaya gatimiye, goamba:

“Bwana, ni ani ariyeamini ujumbe wehu huriogomba?

Ni ani yeonyeswa

nguvu za Mwenyezi Mlungu?”

³⁹ Phahi hara atu taawezere kuamini, dza viratu nabii Isaya arivyogomba phatu phanjina ariphoamba:

⁴⁰ “Mlungu waahenda vipofu,
nayo mioyo yao achiihenda mifu.

Ndiyo mana matso gao tagaona,
wala mioyo yao taiweza kuamini.

Kpwa hivyo taaweza kumgalukira Mlungu, akaaphoza.”

⁴¹ Isaya wagomba higa kpwa sababu waona ukulu wa Jesu, ndipho achigomba kumuhusu.

⁴² Hata hivyo vilongozi anji a Chiyahudi amkuluphira. Ela kpwa kuogopha Mafarisayo, taayashuhudiya ching’ang’a, asedze akakahazwa kuinjira sinagogini. ⁴³ Aho kala anamendza kuphaha sifwa kula kpwa anadamu kuriko kuphaha sifwa kula kpwa Mlungu.

Maneno ga Jesu gandaamula atu

⁴⁴ Jesu wakota kululu achiamba, “Mutu yeyesi anikuluphi-raye, kanikuluphira mimi bahi, ela piya anamkuluphira iye ariyenihuma. ⁴⁵ Na yeyesi anionaye mimi, anamuona iye ariyenihuma. ⁴⁶ Nákpwedza duniani dza mwanga, ili chila mmwenga ndiyenikuluphira asisale jizani tsona. ⁴⁷ Mutu achisikira maneno gangu na asigagbwire, sindamuamula mimi. Mana sedzere duniani kpwedzaamula atu, ela nákpwedza kuaokola. ⁴⁸ Mutu yeyesi ndiyenikahala na kuricha kulunga mafundzo gangu, andaamulwa. Mafundzo nigombago ndigo ndigoonyesa kukala atu ana makosa siku ya mwisho. ⁴⁹ Mana siyagomba gangu, ela Baba ariyenihuma ndiye yenilagiza ga kugomba, na ga kufundza. ⁵⁰ Na namanya kukala malagizoge ganaapha atu uzima wa kare na kare. Phahi rorosi nigombaro ni riratu rolagizwa ni Baba nigombe.”

13

Jesu anasinga magulu anafundzie

¹ Iyo Sikukuu ya Pasaka kala ikafika phephi, na Jesu kala anamanya kukala wakatiwe wa kuuka himu duniani na kuuya kpwa Ise ukafika. Wamendza atue osi okala

anamkuluphira himu duniani, na achiaonyesa mendzwaye hadi mwisho.

² Kuriphofika dziloni, Jesu na anafundzie kala asegere anarya. Shetani kala akamupha Juda, mwana wa Simoni Isikarioti, maazo ga kumsalata Jesu. ³ Jesu kala anamanya kukala wala kpwa Mlungu na andauya kpwa Mlungu. Na piya wamanya kukala Ise wamupha chila chitu chikale tsini ya uwezowe. ⁴ Phahi waunuka hipho chakuryani, achivula nguwoye ya dzulu, na achidzifunga nguwo chibiruni. ⁵ Alafu achitiya madzi karaini, na achiandza kusinga magulu anafundzie na achiafuta na hira nguwo.

⁶ Ariphomfikira Simoni Petero, Petero wamuamba, "Bwana, kpwa utu wani uwe unisinge mimi magulu?"

⁷ Jesu achimuamba, "Hipha sambu kumanya nihendaro, ela badaye undamanya." ⁸ Petero achimuamba, "Kundanisinga magulu hata chidide." Ela achiambwa, "Nisiphokusinga magulu, phahi kundakala wangu tsona." ⁹ Ndipho Simoni Petero achiamba, "Bwana, usinisinge magulu bahi, ela nisinga mikono na chitswa piya!" ¹⁰ Achiambwa, "Mutu yeyesi achiyeoga kare ni mswafi. Kana lazima ya kuoga tsona, labuda asisinge magulu bahi. Phahi hata dzagbwe mkaera, ela simwi mosi." ¹¹ Jesu kala anamanya kare ndiyemsalata, ndiyo mana waamba, "Mkaera, ela simwi mosi."

¹² Jesu ariphomala kusinga magulu anafundzie, wavwala kandzuye, achiuya kusagala. Chisha achiauya, "Mnamanya kpwa utu wani nkahenda hivyo?" ¹³ Mwimwi munaniha Mwalimu na Bwana, namwi tamkosere, mu sawa kabisa. ¹⁴ Sambu ichikala mimi, Bwana na Mwalimu wenu, nkakusingani magulu, namwi piya ni lazima muhenderane dza vivi. ¹⁵ Nkakuphani mfwano, ili namwi muhende kama nchivyokuhenderani. ¹⁶ Nakuambirani kpweli, mtumishi siye mkpwulu kuriko tajiriwe, wala muhumwa kaweza kukala mkpwulu kuriko ariyemuhuma. ¹⁷ Na kpwa vira mnamanya mambo higa, phahi mchigalunga mundaajaliwa.

¹⁸ "Hivi nchivyogomba, sikagomba kuhusu mwimwi mosi. Mana chila mmwenga nriyemtsambula namanya arivyo. Ela ni lazima Maandiko gatimiye, gaambago, 'Mutu yeya mkpwahe phamwenga nami, ndiye yenigalukira.'" ¹⁹ Nakuambirani mambo higa hivi sambu, kabila tagadzangbwehendeka, ili gachihendeka mkale mundaamini kukala mimi ndimi hiye Yetsambulwa.

13:12 13:12 Luka 22:27 **13:16** 13:16 Mathayo 10:24; Luka 6:40; Johana 15:20

13:18 13:18 Zaburi 41:9

²⁰ Kpweli nakuambirani, mutu ndiyephokera muhumwa wangu yeyesi, ananiphokera mimi. Na aniphokeraye mimi, anamphokera iye ariyenihuma.”

Jesu anagomba kuhusu ndiyemsalata

(Mathayo 26:20–25; Mariko 14:17–21; Luka 22:21–23)

²¹ Jesu ariphomala kugomba higa, wasononeka rohani. Achigomba wazi achiamba, “Nakuambirani kpweli, mmwenga wenu andanisalata.” ²² Hara anafundzie alolana, na achitezeka achikala taamanya Jesu anagomba kuhusu yuphi. ²³ Mwanafundziwe mmwenga, yuya ambaye kala anamendzwa sana ni Jesu, kala asegere phephi naye. ²⁴ Phahi Simoni Petero wamtsuphira nyusi yuya mwanafundzi ili amuuze Jesu anagomba kuhusu ani. ²⁵ Yuya mwanafundzi wamsengerera Jesu zaidi achimuuzwa, “Bwana, ni yuphi?” ²⁶ Jesu achimjibu achiamba, “Iye ndiyemupha chipande cha mkpwahe bada ya kuchitsotsa mtsuzini.” Phahi Jesu wahala chipande cha mkpwahe, achichitsotsa, achimupha Juda, mwana wa Simoni Isikarioti. ²⁷ Juda ariphohala hura mkpwahe, Shetani wamujira. Naye Jesu achimuamba, “Hiro ulondaro kurihenda, rihende mara mwenga.” ²⁸ Ela taphana hata mmwenga pho mezani yeelewa gara gomuambira Juda. ²⁹ Ela kpwa vira Juda kala ndiye muiki wa mkoba wa pesa, anafundzi anjina aona Jesu akamuhuma akagule vitu vya Sikukuu, ama akahumwa akalavye vitu kpwa agayi. ³⁰ Bada ya Juda kuphokera chira chipande cha mkpwahe, watuluka kondze mara mwenga. Nako kala ni usiku.

³¹ Juda ariphotuluka kondze, Jesu waamba, “Sambi ukulu wangu mimi, Mutu Yela Mlunguni, undamanyikana, nami nindang’aza atu matso kukala Mlungu ni mkpwulu. ³² Na nching’aza atu matso kala Mlungu ni mkpwulu, Mlungu naye andaonyesa ukulu wangu nirio nao pha sambu. ³³ Anangu, ndakala namwi kpwa muda mchache tu. Badaye mundaniendza, ela kama nrivyoaambira vilongozi a Chiyahudi, namwi nakuambirani, ‘Kura niphiyako tamuweza kukufika.’ ³⁴ Nakuphani shariya nyiphya, nakuambirani: Mendzanani dza vyo nrivyokumendzani. ³⁵ Ichikala mundamendzana, chila mmwenga andamanya kukala mu anafundzi angu.”

Jesu anatabiri

kukala Petero andamtsamalala

(Mathayo 26:31–35; Mariko 14:27–31; Luka 22:31–34)

³⁶ Simoni Petero achimuuza, “Bwana, unaphiyaphi?” Jesu achiamba, “Niphiyako kuweza kunilunga hivi sambi, ela undanilunga badaye.” ³⁷ Petero achimuamba, “Bwana, kpwa utu wani vino sambi siweza kukulunga? Ni tayari kufwa kpwa sababuyo.” ³⁸ Jesu achimuamba, “Kpweli uwe u tayari kufwa kpwa sababu yangu? Mino nakuambira kpweli, kabila dzogolo taridzangbweika, undakala ukanit-samalala kano tahu.”

14

*Jesu ndiye njira
ya kuphiya kpwa Baba*

¹ Jesu waambira anafundzie, “Msisononeke mwenu mioyoni. Mkuluphireni Mlungu, na munikuluphire mimi piya.* ² Sababu ya kuuka kpwangu ni kpwendakutengezerani phatu, mana nyumbani mwa Baba muna makalo manji. Kala tamuna, ningekuambirani. ³ Na nchimala kukutengezerani makao, nindauya tsona nedze nikuhaleni, ili phatu ndiphokala mimi, nanwi piya mkale phapho. ⁴ Namwi mnamanya njira ambayo inalongoza phara phatu niphiyapho.”

⁵ Tomasi achimuuza Jesu, “Bwana, swino hundaimanyadze yo njira ichikala tahumanya uphiyako?” ⁶ Achiambwa, “Mimi ndimi njira, ndimi kpweli na ndimi uzima. Takuna mutu awezaye kufika kpwa Baba isiphokala atsupire kpwangu. ⁷ Kpwa vira munanimanya, mundamanya hata Baba. Hakika munammanya na mwamuona kare.”†

⁸ Filipu achimuamba, “Bwana, huonyese Sowe, naswi hundatosheka.” ⁹ Achiambwa, “Filipu, nchivyosagala na mwimwi muda wosi hinyo ela inakaladze kunimanya? Yeyesi ariyeniona mimi wamuona Baba. Mbona un-aamba, ‘Huonyese Sowe?’ ¹⁰ Kuamini kukala mino ni phamwenga na Baba, naye Baba a phamwenga nami? Maneno nagokuambirani si gangu, ela ni ga Baba aishiye mwangu, naye ndiye ahendaye kazi kutsupira kpwangu mimi. ¹¹ Nchikuambirani kukala ni phamwenga na Baba naye Baba a phamwenga nami, aminini kukala nakuambirani kpweli. Ichikala sivyo, aminini kpwa sababu ya vilinje nrivyohenda. ¹² Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi anikuluphiraye mimi, naye piya andahenda nihendavyo. Tsona andahenda mambo makulu zaidi ya higa, kpwa

* **14:1** 14:1 Ama: Kpwa vira munamkuluphira Mlungu, nikuluphirani mimi piya. † **14:7** 14:7 Ama: Ichikala munanimanya, phahi hata Baba munammanya. Na kula sambu na kpwenderera munammanya na mwamuona kare.

sababu naphiya kpwa Baba. ¹³ Na rorosi mndirovoya kpwa uwezo wangu, nindarihenda, ili ukulu wa Baba uonyeswe wazi kutsupira mimi mwanawe. ¹⁴ Mchinivoya chochosi kpwa uwezo wangu, nindakuhenderani.”

Jesu analaga

kumreha Roho Mtakatifu

¹⁵ Jesu waenderera kugomba na anafundzie achiamba, “Kpwa kpweli mchinimendza, mundagbwira na kulunga malagizo gangu. ¹⁶ Nami nindamvoya Baba, naye andakuphani Msaidizi‡ wanjina, ambaye andasagala namwi hata kare na kare. ¹⁷ Hiye Msaidizi ni Roho aonyesaye atu kpweli kuhusu Mlungu arivyo. Atu a dunia hino taaweza kumkubali mana taamuona wala taammanya. Ela mwimwi munammanya, mana a phamwenga namwi na andakala mwenu mioyoni.

¹⁸ “Sindakurichani machiyenu dza anachiya, mana nindakuuwirani. ¹⁹ Bada ya muda mchache atu asionikuluphira taandaniona tsona, ela mwimwi ndimwi ndioniona. Na kpwa kukala nindaishi tsona, namwi piya mundakala na uzima. ²⁰ Wakati nchifufulwa mundamanya kukala mimi ni phamwenga na Baba. Na mwimwi mu phamwenga na mimi, nami ni phamwenga namwi. ²¹ Agbwiraye malagizo gangu na kugalunga, ndiye animendzaye. Na kpwa sababu ya kunimendza mimi, Baba naye andammendza. Nami piya nindammendza na kudzionyesa kpwakpwe.” ²² Alafu Juda, ambaye siye yuya Juda Isikarioti, wamuza Jesu achiamba, “Bwana, kpwa utu wani undadzimanyisa kpwehu bahi, wala si kpwa atu a dunia?” ²³ Achimuamba, “Mutu yeyesi animendzaye andagbwira mafundzo gangu. Baba andammendza, naswi hundakpwedzasagala naye. ²⁴ Asiyenimendza kagbwira mafundzo gangu. Higo mafundzo msikirago sigo gangu, ela ni ga Baba mana ndiye ariyenihuma.

²⁵ “Nkakuambirani mambo higa vivi hurivyo huchere phamwenga. ²⁶ Ela Mlungu andamuhuma Msaidizi ariye ni Roho Mtakatifu, edze aniwakilishe. Naye Msaidizi andakpwedza akufundzeni mambo gosi na akutambukizeni gosi nrigokuambirani. ²⁷ Nakurichirani amani yangu, nayo si dza hira ilaviwayo ni atu asiomkuluphira Mlungu. Msisononeke wala kukala aoga. ²⁸ Mwanisikira nchikuambirani kukala, ‘Nakurichani, ela nindakuuwirani.’ Kalapho mwanimendza kpweli, mngehererwa kusikira naphiya kpwa Baba, mana Baba ndiye mkpwulu kuriko

‡ **14:16** 14:16 Msaidizi: Maandiko ga Chiyunani neno hiri rina mana ya mshauri.

mimi. ²⁹ Nkakuambirani mambo higa hivi sambi kabila tagadzangbwehendeka, ili gachihendeka, muamini. ³⁰ Mimi sina muda munji kukala phamwenga namwi na kugomba mambo manji, mana mkpwulu wa dunia hino§ aredza. Ela kana uwezo kpwangu, ³¹ ela nahenda viratu nrivyolagizwa ni Baba, ili atu osi a dunia hino amanye kukala nammendza Baba. Unukani huphaukeni hipha.”

15

Jesu ndiye mzabibu wa kpweli

¹ Phahi Jesu waenderera kugomba na anafundzie, achi-aamba, “Mimi ndimi mzabibu wa kpweli, na Baba ndiye mkurima. ² Panda ya mzabibu isiyovyala, Baba nkuikata. Ela panda ivyalayo andaitsatsula ili ivyale zaidi. ³ Mwimwi mu dza panda zivyalazo; mwatsatsulwa kare ni mafundzo ambago nákufundzani. ⁴ Gbwiranani na mimi, nami nindagbwirana namwi. Mana panda taiweza kuvyala macheye, hadi igbwirane na mzabibu wenye. Phahi namwi piya ni vivyo, tamuweza kuvyala matunda hadi mugbwirane nami.

⁵ “Mimi ndimi mzabibu, namwi mu panda. Mchigbwirana na mimi mundavyalato, mana bila mimi tamuweza kuhenda rorosi. ⁶ Mutu asiyegbwirana nami, ni dza panda yokatwa ichiuma. Panda dza hizo nkutsolwa-tsolwa zikapigbwa iyi, chisha zikatiywa moho.

⁷ “Mchigbwirana nami, na maneno gangu gachisala mwenu mioyoni, voyani chochosi mlondacho namwi mundaphaha. ⁸ Anafundzi angu a chikpweli-kpweli nkuvyala matunda manji. Kpwa sababu iyo atu andamanya Baba arivyo mkpwulu.

⁹ “Nakumendzani dza vyo Baba animendzavyo. Phahi gbwiranani nami ili nikuonyeseni mendzwa yangu. ¹⁰ Mimi nagbwira malagizo ga Baba, naye anaenderera kuni-mendza. Vivyo hivyo, namwi mchigbwira malagizo gangu, mundaenderera kuona mendzwa yangu. ¹¹ Nkakuambirani mambo gosi higa ili mkale na raha dza ihi nriyo nayo mimi, tsona muweze kukala na raha sana mwenu mioyoni. ¹² Sambu nakuphani lagizo rangu: Mendzanani dza vyo nrivyokumendzani.

¹³ “Takuna mutu ariye na mendzwa kulu kutsupa ihi ya mutu kudzilavya kufwa kpwa sababu ya asenae. ¹⁴ Phahi mchigbwira malagizo gangu, mundakala asena

§ 14:30 14:30 Yani, shetani. 15:12 15:12 Johana 13:34; 15:17; 1 Johana 3:23; 2 Johana 1:5

angu. ¹⁵ Sikuihani atumishi tsona, mana mtumishi kamanya tajiriwe ahendaro. Ela vivi nakuihani asena angu, kpwa sababu gosi ambago nágasikira kula kpwa Baba nákuambirani. ¹⁶ Mwimwi simwi murionitsambula, ela mimi ndiye yekutsambulani na nchikuhumani mkavyale matunda gasigosira na Baba andakuphani chochosi mundi-chomvoya kpwa dzina rangu. ¹⁷ Phahi nakulagizani kukala ni lazima mmendzane.”

Atu himu duniani andamzira Jesu na anafundzie

¹⁸ Jesu wazidi kugomba na anafundzie, achiamba, “Atu himu duniani achikuzirani, mmanyeye kukala aandza kunizira mimi kpwandza. ¹⁹ Kalapho mu atu a dunia hino, phahi dunia ingekumendzani avi mu ayawao. Ela atu a dunia hino akuzirani, mana simwi a dunia hino, tsona náhendakutsambulani mimi kula mumu duniani. ²⁰ Msiyale gara nrigokuambirani, kukala, ‘Mtumishi siye mkpwulu kuriko tajiriwe.’ Ichikala atu anigayisa, phahi hata mwimwi piya andakugayisani. Kalapho agbwira mafundzo gangu, hata go genu nago angegagbwira. ²¹ Ela gosi higo andakuhenderani kpwa sababu mu afuasi angu, mana taamanya ariyenihuma.

²² “Kala sedzeregomba nao, taangekala na makosa. Ela kpwa vira nákpwedza na nchigomba nao, phahi taaweza kudzikanira. ²³ Mutu yeyesi aniziraye amanye piya anamzira Baba. ²⁴ Kala siyaahendera vilinje ambavyo takuna wanjina yevihenda, phahi taangekala na makosa. Ela sambu, vilinje aviona na bado ahuzira hosi, mimi na Baba. ²⁵ Hivyo arivyohenda atimiza, Maandiko gaambago, ‘Anizira bure.’

²⁶ “Mimi nindakuhumirani Msaidizi kula kpwa Mlungu. Iye ndiye Roho ndiyekuonyesani kpweli, na andakuambirani kunihusu. ²⁷ Namwi piya ni lazima muambire atu anjina kunihusu, mana mwakala nami kula mwandzo wa kazi yangu.”

16

¹ Hipo Jesu waenderera kugomba na anafundzie, achiamba, “Nakuambirani higa gosi ili sedze mkaricha kuluphiro renu. ² Atu andakutuluzani masinagogini. Tsona kuredza wakati atu andakuolagani na aone avi anahenda kazi ya Mlungu. ³ Nao andakuhenderani mambo higa kpwa sababu taanimanya mimi wala Baba. ⁴ Phahi nkakuambirani chimbere mambo higa, ili wakati gachedza,

mtambukire kala nákuambirani. Siyakuambirani kula mwandzo, mana kala nchere phapha namwi.”

Kazi za Roho Mtakatifu

⁵ “Ela vino nauya kpwa iye yenihuma, mbona taphana hata mmwenga aniuzae, ‘Unaphiyaphi?’ ⁶ Naona munasikira utsungu kpwa gara mambo nchigokuambirani, ⁷ ela nakuambirani kpweli, kuuka kpwangu ni fwaida kpwenu. Mana nsiphouka mimi, hiye Msaidizi kandakpwedza. Ela nchiuka nindaphiya nkamhume edze. ⁸ Naye achedza, andaahukumu atu himu duniani kuhusu dambi, haki, na hukumu yao. ⁹ Andahukumiwa kuhusu dambi, mana taamendze kunikuluphira. ¹⁰ Tsona aona kala mimi sina haki, ela aho anayo; ela andahukumiwa, mana naphiya kpwa Baba ambako tamundaniona tsona. ¹¹ Nao andahukumiwa kuhusu hukumu yao, mana mkpwulu wa dunia hino* wahukumiwa kare.

¹² “Nina mambo manji ambago nalonda nikuambireni, ela kpwa sambini vigumu mwimwi kugaelewa. ¹³ Ela ye Roho Mtakatifu ndiphokpwedza, andakulongozani kulunga chila chitu cha kpweli. Iye kandagomba gakpwe mwenye, ela andakuambirani higo ndigosikira na ndigokpwedzahendeka. ¹⁴ Andaonyesa ukulu wangu, mana andaphokera gangu na akumanyiseni. ¹⁵ Vya Baba vyosi ni vyangu. Ndiyo mana anaamba Roho Mtakatifu andaphokera gangu na akumanyiseni.”

Sonono indagaluzwa kukala raha

¹⁶ Jesu waenderera kugomba na anafundzie achiamba, “Bada ya muda mchache tamundaniona, na bada ya muda mchache mundaniona tsona.” ¹⁷ Anafundzie anjina achiuzana achiamba, “Ni gaphi gano ahuambirago? Angbwe anaamba kala bada ya muda tahundamuona, na bada ya muda tsona hundamuona! Na achiamba anaphiya kpwa Ise, manage nini?” ¹⁸ Phahi hara anafundzie azidi kuuzana achiamba, “Sambini achiamba bada ya muda mchache, manage nini? Ela mbona tahumuelewa?”

¹⁹ Jesu wamanya kukala hara anafundzi analonda kumuza mana ga gara achigogomba. Ndipho achiauza, “Mnauzana mana ga higo nchigogomba, kukala bada ya muda mchache tamundaniona, na bada ya muda mchache tsona mundaniona?” ²⁰ Nakuambirani kpweli, mundarira na kusunoneka ela atu a himu duniani andaherewa. Mundakala na sonono ela sonono yenu indagaluka raha. ²¹ Hata mchetu achifisa wakati wa kudzivugula

* 16:11 16:11 Yani, shetani.

nkuhenda utsungu, mana wakatiwe wa kugaya ukafika. Ela achidzivugula salama nkuyala hura utsungu, kpwa raha ya kuphaha mwana. ²² Phahi hata mwimwi hivi sambi munasononeka. Ela nindakuonani tsona na mundakala na raha, wala takuna mutu ndiyekuusirani iyo raha.

²³ “Wakati hinyo uchifika, tamundanivoya chitu. Nakuambirani kpweli Baba andakuphani mudiromvoya kpwa dzina rangu. ²⁴ Hadi sambi tamdzangbwevoya chitu chochosi kpwa uwezo wangu. Phahi voyani namwi mundaheva, ili mkale na raha sana mwenu mioyoni.

²⁵ “Nkakuambirani mambo higa kpwa mafumbo. Ela kuredza wakati ambapho sindakuambirani kpwa mafumbo tsona, ela nindakuambirani ching’ang’a kuhusu Baba. ²⁶ Wakati hinyo uchifika mundavoya Mlungu kpwa uwezo wangu. Ela siamba mimi nindakuvoyerani kpwa Baba, ela mundavoya enye. ²⁷ Mana Baba mwenye anakumendzani, kpwa vira mwimwi munanimendza na munaamini kukala mimi nála kpwa Baba. ²⁸ Mino nákpwedza duniani kula kpwa Baba, nami nairicha niuye kpwa Baba.”

²⁹ Phahi anafundzie amuamba, “Ehe! Sambu ndipho unagomba ching’ang’a, bila mafumbo. ³⁰ Hivi sambu hukamanya kukala uwe unamanya chila chitu, wala takuna haja ya mutu kukuuzza. Higo ndigo gahendago huamini kala uwe wala kpwa Mlungu.” ³¹ Ndipho Jesu achiauza, “Dze, vino sambu munaamini? ³² Ela wakati uredza, na vivi ukafika kare, ambapho mundatsamukana. Chila mmwenga andaphiya kpwao kaya, nami nindasala machiyangu. Ela kpwa kpweli si machiyangu, mana Baba a phamwenga nami. ³³ Enehu, nkakuambirani mambo higa, ili mkale na amani mwenu mioyoni kpwa sababu yangu. Himu duniani atu andakugayisani, ela dinani chilume! Mana mino náshinda dunia.”

17

Jesu anadzivoyera

¹ Bada ya Jesu kugomba maneno higa, walola dzulu mlunguni, achiamba, “Baba, wakati ukafika! Onyesa atu ching’ang’a ukulu wangu, ili nami mwanao, niaonyese ukuluo. ² Mana wanipha uwezo wa kulongoza atu dunia ndzima, ili niaphe uzima wa kare na kare osi urionipha. ³ Na hinyo uzima wa kare na kare ni kukumanya uwe, Mlungu wa kpweli, Mlungu macheye, na kunimanya mimi, Jesu Masihi, uriyenihuma himu duniani. ⁴ Náonyesa ukuluo hipha duniani kpwa kukamilisha kazi uriyonipha niihende. ⁵ Sambu Baba nakuvoya uniphe nguma mberezo,

dza iratu nriyokala nayo huriphokala phamwenga, kabila ya dunia kuumbwa.

Jesu anavoyera anafundzie

⁶ “Baba, hinya atu urionipha kula himu duniani, náamanyisa uwe u ani. Osi kala ni ako, nawe uchinipha mimi. Nao alunga mafundzogo. ⁷ Hipha sambi anamanya kala chila chitu urichonipha chala kpwako. ⁸ Kpwa mana náapha ujumbe urionipha, nao achiuphokera. Amanya kpwa kpweli nála kpwako na piya aamini kukala uwe ndiwe uriyeni-huma.

⁹ “Sivoyera atu osi dunia ndzima, ela navoyera aho urionipha bahi, mana ni ako. ¹⁰ Atu osi nirio nao mimi ni ako, na osi urio nao uwe ni angu. Nao anaonyesa ukulu wangu. ¹¹ Vi sambi mino nindauka himu duniani nedze kpwako, ela hinya atu achere mumu duniani. Baba usiye na lawama, nakuvoya uarinde kpwa uwezoo, ili akale chitu chimwenga dza viratu mimi na uwe hurivyo chitu chimwenga. ¹² Nriphokala nao, náarinda kpwa uwezoo. Náarisato, na ariyeangamika ni hiye mmwenga bahi, ambaye kala ni wakuangamika, ili Maandiko gatimiye.

¹³ “Phahi Baba, hivi sambi nredza kpwako, ela nagomba maneno higa wakati nchere himu duniani, ili akale na raha yangu yosi mwao mioyoni. ¹⁴ Mino náambira higo manenogo, ela atu a dunia hino aazira, kpwa vira sio a dunia hino, dza viratu ambavyo mimi simi wa dunia hino. ¹⁵ Sivoya ili uause himu duniani, ela nakuvoya uarinde na yuya Mui, yani Shetani. ¹⁶ Aho sio a dunia hino, dza vivyo mimi.

¹⁷ “Nenoro ni kpweli, kpwa hivyo humira iyo kpweli kuahenda adzilavye kpwako tsetsetse. ¹⁸ Vivyo urivyoni-huma nedze himu duniani, ndivyo nami naahuma mumu himu. ¹⁹ Vivi nadzilavya kpwako kpwa fwaida yao, ili nao adzilavye kukuhumikira uwe chikpweli-kpweli.

Jesu anavoyera afuasie osi

²⁰ “Baba, sivoya kpwa hinya anafundzi angu bahi, ela hata hinyo ndionikuluphira kpwa sababu ya ujumbe wa atu hinya. ²¹ Navoya ili osi akale chitu chimwenga, dza vivyo mimi na uwe hurivyo. Naavoyera akale chitu chimwenga naswi, ili atu anjina aamini kukala uwe ndiwe uriyeni-huma himu duniani. ²² Uwezo ambao wanipha nami náapha afuasi angu, ili akale chitu chimwenga dza mimi na uwe hurivyo. ²³ Yani mimi nikale chitu chimwenga nao, dza mimi na uwe hurivyo. Nao naakale chitu chimwenga

kabisa, ili atu anjina amanye kukala uwe wanihuma, nawe unaamendza afuasi angu dza unimendzavyo.

²⁴ “Baba, hara urionipha, naaza akale nami ndiphokala, ili aone uwezo ambao wanipha. Uwezo huno wanipha kpwa sababu wanimendza kabila ya dunia kuumbwa. ²⁵ Baba uriye wa haki, atu a dunia taakumanya. Ela mimi nakumanya, nao anafundzi angu anamanya kukala uwe ndiwe uriyenihuma. ²⁶ Náamanyisa uwe urivyo, na nindaenderera kuhenda hivyo, ili amendze ayawao kama unimendzavyo, tsona nami nikale chitu chimwenga nao.”

18

Jesu anagbwirwa

(Mathayo 26:47–56; Mariko 14:43–50; Luka 22:47–53)

¹ Jesu ariphomala kugomba maneno higa, wauka na anafundzie. Avuka uphande wanjina wa dete ra Kedironi, na achendainjira chungu cha mizaituni. ² Juda, ariyemsalata Jesu, kala anaumanya munda hinyo, mana Jesu na anafundzie kala achiphiya mara kpwa mara. ³ Phahi walongoza chikosi cha asikari a Chirumi phamwenga na arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ambao kala akahumwa ni Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka. Hara asikari na arindzi kala akatsukula taa, vimwindi na silaha.

⁴ Phahi kpwa vira Jesu kala anamanya gosi ndigomphaha, wadzilavya na achiaua, “Mnaendza ani?” ⁵ Hara atu achiamba, “Hunaendza Jesu kula Nazareti.” Nao achiambwa, “Ni mimi.” Juda, yemsalata, kala aimire phamwenga nao. ⁶ Jesu ariphoamba, “Ni mimi,” hara atu auya nyuma na achigbwa. ⁷ Achiaua tsona, “Mnaendza ani?” Nao achiamba, “Amba hunaendza Jesu kula Nazareti.” ⁸ Ye achiaamba, “Amba nkakuambirani kare kukala ni mimi. Ichikala munaniendza, phahi aricheni hinya atu aphiye vyao.” ⁹ Higa gahendeka ili arigogomba wakati kala anavoya gatimiye, “Baba, osi urionipha siangamizire hata mmwenga.”

¹⁰ Phahi Simoni Petero kala ana upanga, wautsomola na achikata sikiro ra kulume ra mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. (Hiye mtumwa kala achihiwa Maliko.)

¹¹ Jesu achimuamba Petero, “Haka! Haka! Uyiza upangao chowani! Mateso higa ná pangirwa ni Baba Mlungu, kpwadze gasiniphahe?”

¹² Phahi chira chikosi cha asikari na chilongozi wao phamwenga na hara arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu amgbwira Jesu na achimfunga mikowa. ¹³ Mwanzo

amphirika kpwa Anasi, mtsedza wa Kayafa. Kayafa kala ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu mwaka uho,¹⁴ naye kala akaambira vilongozi a Chiyahudi kukala ni baha mutu mmwenga afwe kpwa sababu ya atu osi.

Petero anamtsamalala Jesu

kano ya kpwandza

(Mathayo 26:69–70; Mariko 14:66–68; Luka 22:55–57)

¹⁵ Simoni Petero wamlunga-lunga Jesu phamwenga na mwanafundzi wanjina ambaye kala anamanywa pho kaya pha mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Mutu hiye wainjira ndani ya muhala wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu phamwenga na Jesu,¹⁶ ela Petero achisala phara mryangoni. Yuya wanjina ambaye kala anamanywa pho kaya watuluka kondze, na bada ya kugomba na msichana yekala anaimirira mryango, wamuinjiza ndani Petero.¹⁷ Yuya msichana yekala mryangoni wamuuzza Petero, “Kale piya we u mwanafundzi wa hiye mutu achiyegbwirwa?” Petero achiamba, “Hata, mino simi.”

¹⁸ Kpwa sababu ya mnyevu, hara arindzi na atumishi a mlavyadzi-sadaka mkpwulu kala akakuta moho wa makala anaoha. Petero naye kala aimire phapho anaoha moho.

Anasi anamuuzza maswali Jesu

(Mathayo 26:59–66; Mariko 14:55–64; Luka 22:66–71)

¹⁹ Mo nyumbani, mlavyadzi-sadaka mkpwulu* kala anamuuzza Jesu kuhusu anafundzie na mafundzoge.²⁰ Jesu achimuamba, “Chila wakati kala nchifundza atu ching’ang’a masinagogini na ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ambako Ayahudi osi nkukusanyika. Nami siyagomba chochosi chisiri.²¹ Kpwadze unaniuza maswali? Uza atu arionisikira, aho anamanya nrigogomba.”

²² Ariphomala kugomba maneno higo, mrindzi mmwenga ariyekala aimire phephi naye wamuwanga kofi ra uso na achimuamba, “Vyo ndivyo ambavyo mutu anaweza kumjibu mlavyadzi-sadaka mkpwulu?”²³ Achimuambira yuya mutu, “Ichikala nkagomba makosa, hebu sema makosa nchigogomba. Ela ichikala nkagomba sawa, kpwa utu wani unanipiga?”²⁴ Badaye Anasi walagiza Jesu aphirikpwe kpwa Kayafa, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, kuno akafungbwa.

18:14 18:14 Johana 11:49,50 * **18:19** 18:19 Yani Anasi. Anasi kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu hadi wakati ambao Arumi kala akamuhenda Kayafa, mtsedzawe, kukala mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Dzagbwe Ayahudi anjina aharira kukala Anasi ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu.

*Petero anamtsamalala Jesu tsona**(Mathayo 26:71-75; Mariko 14:69-72; Luka 22:58-62)*

²⁵ Wakati Simoni Petero kala aimire anaoha moho, hara ayae amuamba, "Kale piya we u mwanafundzi wa hiye mutu achiyegbwirwa?" Ela Petero watsamalala achiamba, "Aa! Mino simi." ²⁶ Mtumishi mmwenga wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu, m'bari wa yuya yekatwa sikiro ni Petero, wamuuzi, "Avi nkakuona ngiri-ngiri naye kura mundani?" ²⁷ Petero achimtsamalala tsona Jesu, na phapho hipho dzogolo richiika.

*Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato**(Mathayo 27:1-2,11-14; Mariko 15:1-5; Luka 23:1-5)*

²⁸ Siku ya phiriye kuriphocha, Jesu waphirikpwa hadi dzumba ra Pilato, liwali wa jimbo ra Chirumi, kula kpwa Kayafa. Ela vilongozi a Chiyahudi enye taainjirire mo dzumbani ili asedze akatiywa najisi (mana kulengana na mila za Chiyahudi, kala achiinjira nyumba ya mutu asiyekala Myahudi, andakahazwa kusherekeya Sikukuu ya Pasaka). ²⁹ Phahi Pilato watuluka kondze kukutana nao na achiauzi, "Yuno mutu, munamshitaki na makosa gani?" ³⁰ Nao achiamba, "Kalapho mutu hiyu kahendere makosa, tahungemreha kpwako." ³¹ Pilato achiaambira, "Phahi halani mutu wenu mkamhukumu kulengana na shariya zenu." Ela hara vilongozi a Chiyahudi achimuamba, "Shariya za Chirumi tazihuruhusu kuolaga mutu." ³² Higa gahendeka ili arigogomba Jesu dzulu ya ndivyofwa gatimiye.†

³³ Alafu Pilato wauya tsona ndani ya dzumbare, achi-lagiza Jesu arehwe. Aripforehwa himo ndani, Pilato wamuuzi, "We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?" ³⁴ Naye achiamba, "Gano ugombago ni gako uwe ama ukaambirwa ni atu anjina kunihusu?" ³⁵ Pilato achiamba, "Kpwani mino ni Myahudi? Atuo mwenye a kabilaro, akulu a alavyadzi-sadaka ndio achiokureha kpwangu. Dze, wakosani?" ³⁶ Jesu achiamba, "Ufalume wangu sio wa dunia hino. Kalapho ufalume wangu ni wa dunia hino, atumishi angu angebwaga viha ili nisigbwirwe ni vilongozi a Chiyahudi. Ni mfalume kpweli, ela ufalume wangu sio wa hipha duniani." ³⁷ Phahi Pilato achimuamba, "Kpwa hivyo we u mfalume!" Naye achiamba, "Uwe unaamba kukala ni mfalume, nawe u sawa. Mana nákpwedza mu duniani na kuvyalwa ili nifundze atu kuhusu kpweli. Chila ariye wa kpweli nkuniphundza." ³⁸ Pilato achimuuzi, "Kpweli nini?"

*Jesu anahukumiswa kuolagbwa**(Mathayo 27:15-31; Mariko 15:6-20; Luka 23:13-25)*

Bada ya kugomba higo, Pilato watuluka kondze tsona kokala na vilongozi a Chiyahudi, achiaambira, “Mutu hiyu simuonere na kosa rorosi ra kumshitakira. ³⁹ Ela kpwa vira ni kawaida yenu mvugurirwe mfungbwa mmwenga chila Sikukuu ya Pasaka, munaambadze nchikuvugurirani Mfalume wa Ayahudi?” ⁴⁰ Ela nyo akota kululu achiamba, “Usimvugule hiye, huvugurire Baraba!” (Baraba wakala ni mpindzani wa serikali.)‡

19

¹ Alafu Pilato walagiza Jesu ahalwe, akachapwe viboko. ² Hinyo asikari asuka chiremba cha miya na achimvika chitswani. Piya achimvika kandzu ya zambarau, rangi ya chifalume. ³ Hara asikari amlunga-lunga kuno anamuwanga makofi, achiamba, “Mfalume wa Ayahudi! Kala na maisha mare!”

⁴ Pilato watuluka kondze tsona achendaamba, “Phundzani, nakureherani hiyu mutu, ela mmanye simuonere kosa rorosi ra kumshitakira.” ⁵ Phahi Jesu watuluka kondze, kuno akavwala chiremba cha miya na kandzu ya rangi ya zambarau. Naye Pilato achiaambira hara atu, “Mutu wenu hiye!” ⁶ Akulu a alavyadzi-sadaka na arindzi ariphomuona Jesu, akota kululu achiamba, “Naakotwe misumari! Naakotwe misumari!” Ndipho Pilato achiaambira, “Hiye, mhaleni mwimwi enye mkamkote msalabani, mana mino simuonere na kosa rorosi.” ⁷ Hara vilongozi a Chiyahudi adinisa kumuamba Pilato, “Swino huna shariya iambayo mutu achikufuru ni lazima aolagbwe. Phahi hiyu akakufuru kpwa kuamba ni Mwana wa Mlungu.”

⁸ Pilato ariphosikira maneno higo wazidi kutishirwa. ⁹ Achiuya himo ndani ya dzumbare achendamuuza Jesu achiamba, “Kpwani we walaphi?” Ela Jesu kayajibu neno. ¹⁰ Phahi Pilato achimuamba, “Kutaki kunigombekeza? Kumanya kukala nina uwezo wa kukurichira au kukulavya ukakotwe msalabani?” ¹¹ Achimuamba, “Kalapho kuyaphaha uwezo kula kpwa Mlungu, kungekala na uwezo wowosi kpwangu. Ela iye achiyenireha kpwako ana dambi kulu zaidi.”

¹² Pilato ariphosikira higa, waendza njira ya kumrichira Jesu, ela vilongozi a Chiyahudi achienderera kukota kululu achiamba, “Mutu hiyu uchimrichira, undakala adui wa

‡ **18:40** 18:40 Kpwa Chiyunani neno hiri manage ganjina ni mkora.

Kaisari, Mtawala wa Chirumi. Mana mutu yeyesi adzihendaye ni mfalume dza iye, phahi anampinga Kaisari!”¹³ Pilato ariphosikira maneno higa, walagiza Jesu atuluzwe kondze. Naye achendasagala chihi cha uamuli, phatu phoi-hwa “Muhala wa Mawe.” (Ambapho phaihwa “Gabatha” kpwa Chieburania).

¹⁴ Siku iyo kala ni Ijumaa, kala ni kama saa sita, na siku ya phiriye kala ni Sikukuu ya Pasaka. Pilato achiaambira hara vilongozi a Chiyahudi, “Mfalume wenu hiyu!”¹⁵ Nao achikota kululu achiamba, “Naaolagbwe, naaolagbwe! Naakotwe msalabani!” Pilato achigomba nao tsona achiamba, “Dze, mnalonda mfalume wenu nimkote msalabani?” Akulu a alavyadzi-sadaka achiamba, “Tahuna mfalume wanjina isiphokala Kaisari bahi!”¹⁶ Phahi Pilato wamlavya Jesu kpwa hinyo asikari akakotwe msalabani.

Jesu anakotwa misumari msalabani

(Mathayo 27:32-44; Mariko 15:21-32; Luka 23:26-43)

Phahi Jesu wahalwa ni hara asikari,¹⁷ achitsukuzwa msalabawe na achilongozwa kuphiya phatu phaihwapho “Zekeya ra Chitswa.” (Ambapho Chieburania phaihwa Golgotha.)¹⁸ Hipho ndipho ariphokotwa misumari msalabani. Atu anjina airi akotwa misalabani piya, mmwenga uphande huno na mwenga uphande wanjina, naye Jesu achikala kahi-kahi.

¹⁹ Pilato piya walagiza tangazo riandikpwe na ribandikpwe pho dzulu ya msalaba wa Jesu. Hiro tangazo kala rikaandikpwa, HIYU NI JESU WA NAZARETI, MFALUME WA AYAHUDI.²⁰ Phatu Jesu ariphokotwa msalabani kala ni phephi na mudzi, tsona maneno ga tangazo hiro kala gakaandikpwa kpwa luga za Chieburania, Chilatini na Chiyunani. Phahi Ayahudi anji aweza kusoma tangazo hiro.²¹ Akulu a alavyadzi-sadaka achendamuamba Pilato, “Usiandike, ‘Hiyu ni Mfalume wa Ayahudi,’ ela rikale, ‘Mutu hiyu waamba, ni Mfalume wa Ayahudi.’ ”²² Ela Pilato achiaambira, “Nchigoandika, nkaandika. Sigaluza.”

²³ Hara asikari ariphomala kumkota misumari phara msalabani, ahala nguwoze achizipiga mafungu mane, ili chila asikari aphahe fungure. Piya kandzuye kala ikafumwa kula dzulu hadi photsi bila ya kushonwa,²⁴ phahi achi-ambirana nyo enye, “Nahusiikpwanyule hino kandzu, ela hupigeni kura humanye kandzu indakala ya ani.” Hara asikari ariphohenda hivyo, Maandiko gatimizwa gaambago: “Aganya nguwo zangu, na kupigira kura kandzu yangu.”

²⁵ Atu okala aimire phephi na hura msalaba kala ni ninengbwa wa Jesu na mwanáo mchetu wa nine, phamwenga na Maryamu mkpwaza Kileopa, Maryamu kula Magidala, ²⁶ na mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu. Jesu ariphoona nine aimire phephi na ye mwanafundziwe, wamuamba, “Sikiza Mayo, mwanao hiye.” ²⁷ Ndipho achim-galukira yuya mwanafundzi, achimuamba, “Mwenehu, mayoo hiye!” Kula hipho nine wakpwendasagala kaya kpwa yuya mwanafundzi.

Chifo cha Jesu

(Mathayo 27:45–56; Mariko 15:33–41; Luka 23:44–49)

²⁸ Jesu wamanya kala kaziye ikasira. Phahi, bada ya higa, ili akamilishe Maandiko waamba, “Nasikira chiru.” ²⁹ Kala phana bakuli tele ra sichi pho hipho, phahi atu ahala demu achirilweka himo sichini achirigbwadzika phungo ra muhisopo na achim’bandika mromoni. ³⁰ Jesu ariphomala kufyondza rira sichi, waamba, “Gakasira!” Ndipho achizamisisa chitswache achikata roho.

³¹ Siku iyo kala ni Ijumaa, na siku ya phiriye kala ni Siku ya Kuoya. Tsona iyo Siku ya Kuoya kala i chivyakpwe mana kala ikagbwirana na Sikukuu ya Pasaka. Kpwa vira vilongozi a Chiyahudi kala taamendze miri isale misalabani Siku ya Kuoya, anjina akpwendamshauri Pilato magulu ga hara atu gavundzwe ili afwe upesi, na miri yao iuswe. ³² Phahi hara asikari akpwendavundza magulu ga yuya wa kpwandza yekotwa phamwenga na Jesu. Alafu achendavundza yuya wa phiri. ³³ Ela ariphomfikira Jesu amuona akafwa kare, sebu amvundze magulu. ³⁴ Ela asikari mmwenga wamdunga fumo ra lavu, na phapho hipho achimwagika mlatso na madzi.

³⁵ Hinyu ni ushaidi wa mutu ariyegaona ganahendeka. Nao ni ushaidi wa kpweli, mana iye anamanya kukala ni kpweli agombaro. Tsona anashuhudiya ili mwimwi piya muamini. ³⁶ Mambo higa gahendeka ili Maandiko gatimiye gaambago, “Kana hata mfupha mmwenga ndiovundzwa.” ³⁷ Na Maandiko ganjina ganaamba, “Atu andamlola iye ariyemdunga fumo.”

Jesu anazikpwa

(Mathayo 27:57–61; Mariko 15:42–47; Luka 23:50–56)

³⁸ Badaye, phakpwedza mutu mmwenga yeihwa Yusufu, kula mudzi wa Arimathaya. Iye kala ni mwanafundzi wa Jesu, ela kpwa chisiri kpwa kuogopha vilongozi a

Chiyahudi. Wakpwendavoya ruhusa Pilato ahale mwiri wa Jesu, naye Pilato achimruhusu. Achedzahala hura mwiri³⁹ phamwenga na Nikodemu, ambaye wakati wanjina kala akamlunga Jesu usiku. Nikodemu wareha mtsanganyiko wa udi na ubani wa uziho wa kama kilo mirongo mihahu.⁴⁰ Hara alume airi, bada ya kuhala hura mwiri, achiusaka hura udi na ubani, na achiufunga vipande vya shanda ya katani kama irivyokala mila ya Chiyahudi.

⁴¹ Phephi na phapho phokotwa Jesu msalabani kala phana munda. Himo mundani kala muna mbira nyiphya ambayo kala taidzangbwezikipwa mutu.*⁴² Kpwa vira kala siku ya Chiyahudi ya Matayarisho, na kpwa kukala yo mbira kala i phephi, aika mwiri wa Jesu mumo.

20

Jesu anafufuka

(Mathayo 28:1-8; Mariko 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Siku ya kpwandza ya wiki, wakati kala kuchere chimir- imiri, Maryamu kula Magidala waphiya mbirani. Hipo mbirani phakala na dziwe kulu rohumirwa kuzibira hira mbira, ela ariphofika waona rira dziwe rikauswa. ² Phahi waphiya mairo kpwa Simoni Petero na yuya mwanafundzi ariyemendzwa ni Jesu, achendaambira, "Atu akausa mwiri wa Bwana Jesu kula mbirani, na tahumanya achikouika."

³ Phahi Petero na hiye mwanafundzi myawe aphiya hiko mbirani. ⁴ Osi airi azola, ela ye wanjina wamtsupa Petero. Ariphofika phara mbirani chimbere ⁵ wakpwendazama kut-sungurira, achiona vira vipande vya shanda vikaandikpwa mo mbirani, ela kayainjira mo mbirani. ⁶ Badaye Simoni Petero wakpwedza, ela iye wainjira mura mbirani, achiona hira shanda ikaandikpwa phapho. ⁷ Piya achiona chipande cha shanda ambacho kala chikafungirwa chitswa cha Jesu, chikakundzwa na chikaikpwa kanda na vira vyanjina. ⁸ Ndipho yuya mwanafundzi ambaye kala akafika mbirani chimbere, naye achiinjira achiona na kuamini gara chigo- hendeka. ⁹ (Mana anafundzi a Jesu kala taadzangbweelewa Maandiko goamba kukala, ni lazima afufuke.) ¹⁰ Alafu hara anafundzi airi auya kura kala anasaga.

Jesu anamtsembukira Maryamu kula Magidala

(Mathayo 28:9-10; Mariko 16:9-11)

19:39 19:39 Johana 3:1,2 * **19:41** 19:41 Ayahudi mila yao, kala achitsimba mbira zao kama pango.

¹¹ Maryamu wafika tsona mbirani achiima kondze kuno anarira. Wakati kala anarira, wazama kutsungurira mo mbirani, ¹² achiona malaika airi akavwala nguwo nyereru. Nao kala asegere hipho phokala mwiri wa Jesu, mmwenga uphande wa chitswani na wanjina uphande wa maguluni. ¹³ Hara malaika amuuzwa, “Mayo, unarizwa nini?” Naye achiamba, “Atu akamuusa Bwana wangu na simanya achikomuika.”

¹⁴ Bada ya kugomba higo, watsupha matso achiona mutu aimire nyumaze. Kumbavi kala ni Jesu, ela kayamtambukira. ¹⁵ Achiamba, “Mayo, unarizwa nini? Unaendza ani?” Maryamu kala anaona ni muhendadzi-kazi wa pho mundani. Phahi achimuamba, “Bwana, ichikala ukamuusa uwe, niambira uchikomuika, nkamhale.” ¹⁶ Jesu wamuiha, “Maryamu.” Maryamu wagaluka achiihika Chieburania, “Raboni!” (Neno ambaro manage ni mwalimu.) ¹⁷ Jesu achimuamba, “Richa usinigute, mana sidzangbwehalwa kuphiya dzulu kpwa Baba. Ela phiya kpwa enehu, yani afuasi ayao, ukaambire naphiya dzulu kpwa Baba, ambaye ni Sowe yenu. Iye ni Mlungu wangu, namwi piya ni Mlungu wenu.”

¹⁸ Phahi Maryamu waphiya achendaambira hara anafundzi, “Nkamuona Bwana Jesu!” Na achiaambira gara ambago Jesu kala akaamba.

Jesu anaatsembukira anafundzie

(Mathayo 28:16–20; Mariko 16:14–18; Luka 24:36–49)

¹⁹ Dziloniye siku iyo ya Jumapili, anafundzi kala akakutana phamwenga, na achifunga miryango kpwa kuogopha vilongozi a Chiyahudi. Phahi Jesu wakpwedza gafula achiima pho kahi-kahi yao achiamba, “Amani naikale kpwenu.”

²⁰ Aripomaringiza kugomba vivyo, achiaonyesa mikonoye na lavure. Nao hara anafundzi ahererwa kpwa kumuona Bwana Jesu. ²¹ Jesu wagomba tsona, achiamba, “Togolani enehu. Baba wanihuma, na viratu arivyonihuma, nami nakuhumani.” ²² Bada ya kugomba higo, waavuvurira, na achiaambira, “Phokerani Roho Mtakatifu. ²³ Mchiswamehe mutu dambize, Mlungu naye anamswamehe; ela msiphomswamehe, Mlungu naye kamswamehe.”

Jesu na Tomasi

²⁴ Jesu aripheetsembukira anafundzie, mwanafundzi wanjina yeihwa Tomasi (manage ni patsa) kala kapho. ²⁵ Phahi hara anafundzi ayae amuamba, “Hukamuona Bwana Jesu!” Ela Tomasi waamba, “Siamini bii, hadi nione alama za misumari mwakpwe mikononi, tsona nigute

hizo alama na chala changu! Na nitiye mkpwono wangu phakpwe lavuni, ndipho niamini.”

²⁶ Bada ya siku nane, anafundzie kala akakutana phamwenga tsona himo nyumbani, Tomasi naye kala a mumo. Miryango yosi kala ikafungbwa, ela Jesu achiinjira na achiima phamwenga nao, chisha achiamba, “Togolani enehu.” ²⁷ Phahi wamuamba Tomasi, “Lola mikono yangu na urehe chalacho ugute hipha. Chisha golosa mkpwonoo utiye phangu lavuni. Richa wasiwasi na uamini.” ²⁸ Tomasi achimuamba, “Hai! Bwana wangu na Mlungu wangu!” ²⁹ Achiambwa, “Ukaamini kpwa sababu ukaona? Anda-jaliwa atu ambao taonere ela anaamini.”

³⁰ Jesu wahenda vilinje vyanjina vinji mbere za anafundzie, ambavyo taviandikirwe himu chitabuni. ³¹ Ela mambo higa gaandikpwa ili muamini kukala, Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu, yani Mwana wa Mlungu. Namwi mchimuamini, mundakala na uzima wa kare na kare.

21

Jesu anaatsembukira anafundzie

Galilaya

¹ Bada ya higa, Jesu watsembukira tsona anafundzie kanda-kanda ya Ziya ra Galilaya (piya roihwa “Ziya ra Tiberiya.”) Na hivi ndivyo vyokala: ² Simoni Petero, Tomasi ambaye piya kala aihwa “Patsa”, Nathanieli chivyarira wa Kana jimbo ra Galilaya, ana a Zebedayo, na anafundzi anjina airi kala a phamwenga. ³ Simoni Petero waambira ayae, “Naphiya vyangu nkavuwe.” Nao achimuamba, “Sisi piya hundaphiya.” Phahi apanda dau achendavuwa usiku kucha, ela taayaphaha chitu.

⁴ Wakati dzuwa kala rinaahula ingu, Jesu waima kanda-kanda ya ziya, ela hara anafundzi taayamtambukira.

⁵ Waauza achiamba, “Enehu, tamphahire ng’onda?” Nao achiamba, “Tahuphahire.” ⁶ Achiaambira, “Tsuphani chimia uphande wa kulume wa dau, namwi mundaaphaha ng’onda.” Phahi ahenda hivyo, na ariphotsupha chimia, agbwira ng’onda anji hata asiweze kuchivweha na kuchiinjiza dauni, kpwa sababu ya unji wa ng’onda.

⁷ Mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu wamuamba Petero, “Hiyu ni Bwana Jesu!” Simoni Petero ariphosikira kala ni Jesu, wavyala nguwoze, (mana kala akazivula) na achidzitabwisa madzini. ⁸ Ela hara anafundzi anjina akpwedza kanda-kanda ya ziya na dau, kuno anavweha

chira chimia chokala chikaodzala ng'onda, mana kala taakure na kanda-kanda ya ziya, kama nyago gana mwenga bahi.

⁹ Aripfofika kanda-kanda ya ziya, aona moho wa makala na ng'onda anawadwa. Piya kala phana mkpwahe. ¹⁰ Alafu Jesu achiaambira, "Reheni ng'onda anjina mchiaoagbwira vi sambu." ¹¹ Phahi Simoni Petero, yekala achere madzini, wavweha chira chimia hadi kanda-kanda ya ziya. Nacho kala chikaodzala ng'onda akulu-akulu gana mwenga na mirongo mitsano na tahu. Hata dzagbwe chimia kala china ng'onda anji, ela tachiyadoka bii. ¹² Chisha Jesu achiaambira, "Ndzoni hufunguleni." Phahi hara anafundzi osi kala anamanya hakika kukala ni iye, na kpwa hivyo aogopha kumuuzwa, "We u ani?" ¹³ Phahi Jesu wahala hura mkpwahe, achiapha anafundzie achirya. Chisha achihala ng'onda na achihenda dza vivyo. ¹⁴ Hino yakala kano ya hahu Jesu kutsembukira anafundzie bada ya kufufulwa.

Jesu na Petero

¹⁵ Bada ya kufungula, Jesu wamuamba Simoni Petero, "Simoni, mwana wa Johana, dze unanimentza zaidi kuriko hinya ayao animenzavyo?" Petero achiamba, "Ehe Bwana, hata we mwenye unamanya kala nakumenzza." Achimuambira, "Haya, risa ana ng'ondzi angu."

¹⁶ Wamuuzwa kano ya phiri, achiamba, "Simoni, mwana wa Johana, unanimentza?" Petero achiamba, "Ehe Bwana, unamanya kukala nakumenzza." Achimuambira, "Rinda mang'ondzi gangu."

¹⁷ Wamuuzwa tsona kano ya hahu, "Simoni, mwana wa Johana, unanimentza?" Petero wasikira utsungu kpwa kuuzwa kano tahu, "Unanimentza?" Naye achiamba, "Bwana, unamanya chila chitu, mana hata we mwenye unamanya kala nakumenzza." Jesu achimuambira, "Risa mang'ondzi gangu. ¹⁸ Nakuambira kpweli, uriphokala baro-baro, kala ukadzifunga nguwo na ukaphiya ulondako. Ela wakati ndiphokala mtumia, undagolosa mikono na mutu wanjina akufunge na akuphirike usikolonda kuphiya." ¹⁹ (Jesu wagomba higa kuonyesa ni chifo cha viphi ndichomphaha Petero ili amuphe nguma Mlungu.)

Chisha achimuambira Petero, "Nilunga!" ²⁰ Petero ariphokala anamlunga-lunga, wagaluka, achilola nyuma, na achimuona yuya mwanafundzi yemenzza sana ni Jesu. (Mwanafundzi hiye ndiye ariyekala lavuni pha Jesu wakati wa chakurya cha dziloni na ndiye kala akamuuzwa Jesu, "Bwana ni yuphi ndiyekusalata?") ²¹ Petero ariphomuona

yuya amenzwaye, chisha wamuuzwa Jesu, “Dze yuno, andafwadze?” ²² Achiamba, “Rinakuhusuni hata nchitaka akale moyo hadi ndiphouya? Phana rako rani, we nilunga tu!” ²³ Phahi habari hizi zaenea kpwa afuasi osi kala hiyu mwanafundzi kandafwa. Ela Jesu kayagomba hivyo, ela kala akaamba, “Rinakuhusuni hata nchitaka akale moyo hadi ndiphouya?”

²⁴ Hiyu ndiye mwanafundzi ariyeona mambo higa na matsoge mwenye, na ndiye yegaandika. Naswi hunamanya maneno agombago ni ga kpweli. ²⁵ Ela kuna mambo ganjina manji ambago Jesu wagahenda na tagaandikirwe. Kalapho chila chitu chaandikpwa, nafikiri dunia ndzima taingekala na nafwasi ya kuika vitabu vyosi.

MAHENDO ga Mitume Tanga mbere

Hichi ni chitabu cha phiri choandikpwa ni Luka, yekala mfuasi wa Jesu. Chitabuche cha kpwandza ni chira cha *Injili irivyoandikpwa ni Luka* ambacho chinasemurira habari za Jesu kula mwandzo hadi ariphohalwa kuphiya mlunguni. Chitabu hichi cha *Mahendo ga Mitume* chinaenderera kula phara chitabuche cha mwandzo chiriphosika. Chinaonyesa gara garigoaphaha anafundzi bada ya Jesu kuphiya mlunguni na arivyokala mashaidi a Jesu, yani mitumee.

Chitabu hichi chinaandza wakati Jesu anahalwa kuphiya mlunguni nao afuasie anauya Jerusalemu. Hiko anaphokera Roho Mtakatifu, kama Jesu arivyoalaga, achiamba kwenye sura ya 1:8 kukala, “siku Roho Mtakatifu ndiphokp-wedzerani mundaphaha nguvu na mundakala mashaidi gangu kula phapha Jerusalemu, Judea na Samariya kosi, na hata hadi chila phatu duniani.”

Sura ya 2:1 hadi ya 8:3 zinasemurira kazi ya Petero na mitume anjina ko Jerusalemu, na sura ya 8:4 hadi ya 12:25 zinahueleza vira habari nono kuhusu Jesu Masihi vyoenea Judea na Samariya kosi.

Chitabu cha *Mahendo ga Mitume* chinahuambira wazi kukala Jesu wakpwedzaokola atu osi, Ayahudi na hata atu asio kala Ayahudi. Mtume ambaye kaziye inasemurirwa sana himu chitabuni ni Paulo, ambaye mwandzo kala anagayisa afuasi a Jesu. Mwisho Paulo wakpwendatangaza ujumbe kuhusu Jesu mudzi wa Rumi, ambao kala ni muhimu sana dunia ndzima endzi hizo. Habarize zinaphahikana sura ya 13 hadi ya 28.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni nao afuasie anauya Jerusalemu 1:1–26

Afuasi a Jesu anaphokera Roho Mtakatifu 2:1–13

Habari za Jesu zinatangazwa Jerusalemu 2:14–8:3

Ujumbe wa Jesu unaenea Judea na Samariya 8:4–12:25

Charo cha kpwandza cha Paulo 13:1–14:28

Shauri muhimu kuhusu afuasi a Jesu asio kala Ayahudi 15:1–35

Charo cha phiri cha Paulo 15:36–18:22

Charo cha hahu cha Paulo 18:23–21:16

Paulo anagbwirwa hiko Jerusalemu 21:17–23:22

Paulo anaphirikpwa mudzi wa Kaisaria 23:23–26:32

Paulo anaphirikpwa mudzi wa Rumi 27:1—28:31

¹ Muishimiwa Theofilo.

Kahi ya chitabu changu cha kpwandza, naandika mambo gosi ambago Jesu wahenda na kufundza, kula mwandzo ² hadi siku yohalwa kuphiya mlunguni. Kabila kadzangbweuya mlunguni, waapha mitume malagizo kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu.

³ Bada ya kufwa na kufufuka Jesu wakala na mitumee kano nyinji kpwa siku mirongo mine. Achiaonyesa dalili nyinji kuahakikishira kala ni mzima, na achigomba nao kuhusu ufalume wa Mlungu. ⁴ Siku mwenga ariphokala phamwenga nao waambira, “Msiuke hipha Jerusalem, godzani ahadi yokuambirani, ambayo Baba Mlungu wailaga. ⁵ Mana Johana wabatiza na madzi, ela siku chache zedzazo mwimwi mundabatizwa na Roho Mtakatifu.”

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni

⁶ Siku yanjina hara mitume ariphokala phamwenga na Jesu, amuuza, “Dze, Bwana, vino ndipho wakpwedzauyizira Aiziraeli utawala wao ili adzitawale enye?” ⁷ Ela iye achiambira, “Siro renu kumanya wakati ama majira ambago Baba Mlungu waika, hinyo ni uwezowe mwenye. ⁸ Ela siku Roho Mtakatifu ndiphokpwedzerani mundaphaha nguvu na mundakala mashaidi gangu kula phapha Jerusalem, Judea na Samariya yosi, na hadi pembe zosi za dunia.” ⁹ Ariphomala kugomba higo, wahalwa kuphiya mlunguni, kuno anamlola. Alafu achizibwa ni maingu na achikala taamuona tsona.

¹⁰ Wakati hara mitume kala acherelola dzulu mlunguni vira Jesu ahalwavyo, phakpwedza alume airi gafula okala akavwala kandzu nyereru. Achiima phephi nao, ¹¹ achiamba, “Mwi atsi a Galilaya! Mbona mkaima kulola dzulu mlunguni? Jesu yuyu ambaye akahalwa kuphiya mlunguni, andauya vivyo hivyo mchivyomuona anaphiya mlunguni.”

Mathiasi anatsambulwa kuhala nafwasi ya Juda

¹² Jesu ariphohalwa kuphiya mlunguni hara mitume auya Jerusalem kula Mwango wa Mizaituni, ambako ni kama mwendo wa dakika kumi na tsano kula Jerusalem. ¹³ Ariphofika Jerusalem, apanda chumba cha gorofani

ambako kala anakala. Nao kala ni Petero, Johana, Jakobo, Anderea, Filipu, Tomasi, Batholomayo, Mathayo, Jakobo mwana wa Alifayo, Simoni (ambaye piya kala achihiwa Mpiganiadi Uhuru), na Juda mwana wa Jakobo. ¹⁴ Chila wakati hara mitume kala achiungana phamwenga na achetu fulani, Maryamu nine wa Jesu, na nduguze. Achikala anavoya Mlungu kama kundi mwenga.

¹⁵ Siku mwenga afuasi a Jesu kama atu gana mwenga na mirongo miiri kala akakutana phamwenga. Phahi Petero waima achigomba nao achiamba, ¹⁶⁻¹⁷ "Enehu, kala ni lazima Maandiko ga Mlungu gatimizwe. Hiphokare Mfalume Daudi walongozwa ni Roho Mtakatifu achigomba chimbere maneno ambago gamphaha Juda. Iye kala ni myawehu, mana piya naye kala akatsambulwa kuhenda kazi phamwenga, ela wakala chilongozi wa atu ariomgwira Jesu."

¹⁸ (Juda wagula munda na zira pesa zophaha kpwa kuhenda mai, wagbwa mo mundani achifwa; achiahuka ndani na mahumbo gosi gachitsamuka. ¹⁹ Atu osi a Jerusalem ariphosikira habari hizo, hinyo munda awiika "Akeliidama" kpwa kabila yao, manage ni, Munda wa Mlatso.)

²⁰ Phahi Petero achienderera kugomba, achiaambira, "Kpwa mana Chitabu cha Zaburi chaandikpwa, 'Nyumbaye naitamwe; asisagale mutu yeyesi mumo.' Na tsona ichiandikpwa, 'Na cheoche nachihalwe ni mutu wanjina.' ²¹⁻²² Kpwa hivyo ni lazima mutu mmwenga adziunge naswi na akale shaidi wa kufufuka kpwa Jesu. Ni lazima hutsambuleni mutu yekala myawehu wakati wosi phokala Bwana Jesu anazunguluka hiku na hiko, hangu ariphobatzwa ni Johana hadi siku yohalwa kuphiya mlunguni."

²³ Phahi, hura mkpwutano walavya madzina ga atu airi; mmwenga ni Yusufu Barisaba ambaye piya kala achihiwa Justo na wanjina kala ni Mathiasi. ²⁴ Chisha achivoya Mlungu, achiamba, "Mlungu umanyaye roho ya chila mutu, hunakuvoya uhuonyese hinya alume airi, ni yuphi uchiyemtsambula, ²⁵ ili ahale nafwasi ya kazi ya utume yorichwa ni Juda, na achiphiya kpwahali komuajira." ²⁶ Alafu apiga kura, na kura ichimgbwerera Mathiasi. Naye achitiiwa kundi ra hara mitume anjina kumi na mmwenga.

2

Afuasi a Jesu anaphokera Roho Mtakatifu

¹ Siku ya Pentekosti* iriphofika, afuasi osi a Jesu kala akakusanyika phatu phamwenga. ² Phahi, kpwakala na mvumo gafula kula mlunguni kama wa phuto kali. Hura mvumo uchiodzaza nyumba yosi yokala afuasi asegere. ³ Alafu mura chumbani mwatsembuka vilinje vya moho vyokala vinaaka, vichidziganya na vichigbwerera chila mmwenga. ⁴ Na Roho Mtakatifu wainjira mwao mioyoni na chila mmwenga achiandza kugomba na luga tafwautitafwauti kama Roho Mtakatifu arivyoajaliya.

⁵ Phahi hiko Jerusalemu kala kuna Ayahudi amuogophao Mlungu, kula tsi zosi dunia ndzima. ⁶ Aripshosikira hinyo mvumo, umati mkpwulu wa atu wakpwedza na uchitezeka mana chila mmwenga wasikira higo gagombwago kpwa lugaye. ⁷ Aona vituko na achitezeka sana, chisha achi-amba, “Dze, hinya osi huasikirao kugomba si ni enyezi a Galilaya? ⁸ Ikaandzadze hata hosi hunasikira anagomba kpwa luga zehu za chienyedzi? ⁹ Mana hipha phana makabila manji: phana Aparithi, Amedi, Aelamu, na anjina ni a kula Mesopotamia, Judea, Kapadokia, Ponto, Asia, ¹⁰ anjina ala Firigia, Pamfilia, Misiri na seemu za Libiya phephi na Kirene. Anjina ni ajeni kula Rumi, ¹¹ (Ayahudi na atu anjina ambao sio Ayahudi ela ahendainjira dini ya Chiyahudi), piya phana Akirete na Arabu. Naswi hunasikirani anagomba luga zehu enye, vituko vikulu vya Mlungu ahendavyo!” ¹² Atu osi atezeka na achikala na wasiwasi, kuno anauzana, “Mambo gano manage nini?” ¹³ Ela anjina achikala anaachania anaamba, “Hinya atu akalewa!”

Petero anabisha na umati wa atu

¹⁴ Ndipho Petero achiunuka phamwenga na hara mitume anjina kumi na mwenga, achigomba kpwa sauti na hura umati, achiamba, “Ayahudi ayangu na mwimwi mosi mkalao Jerusalemu, phundzani vinono nkusemurireni mana ya mambo higa. ¹⁵ Atu hinya taakalewa kama mfikiriyavyo, mana bado ni saa tahu tu za ligundzu. ¹⁶ Ela mambo higa gagombwa hipho kare ni nabii Joeli achiamba: ¹⁷ ‘Mlungu anaamba:

Siku za mwisho anadamu osi nindaarehera Roho wangu. Ana enu, alume kpwa achetu andatangaza ujumbe kula kpwangu.

Barobaro enu andaona ruwiyana, nao atumia andaloha ndoso.

¹⁸ Ehe! Hata atumishi angu, alume kpwa achetu,

2:1 2:1 Alawi 23:15-21; Kumbukumbu 16:9-11 * **2:1** 2:1 Pentekosti ni sikukuu ya Ayahudi ya kusherekeya mavuno ga nganu siku mirongo mitsano bada ya Pasaka. **2:17** 2:17 Joeli 2:28-32

nindaarehera Roho wangu siku hizo,
nao andalavya unabii.

19 Nindahenda mambo ga kuangalaza ko dzulu mlunguni,
na ko duniani,

kundakala na milatso, moho na maingu ga mosi.

20 Kabila ya kufika siku iyo kulu muhimu ya Mwenyezi
Mlungu,

dzuwa rindagbwirwa rikale jiza na mwezi nao undagb-
wirwa ukale kundu dza mlatso.

21 Ela mutu yeyesi ndiyemririra Mwenyezi Mlungu an-
daokolwa.' "

22 Petero waenderera kuaambira atu, "Enehu Aiziraeli,
phundzani! Mosi mnamanya kukala Jesu wa Nazareti wa-
henda vilinje na ishara kahi zenu. Na higa ganaonyesa wazi
kukala watsambulwa ni Mlungu. 23 Mutu hiyu warehwa
kpweni ni Mlungu kpwa uamuziwe kama arivyopanga. Ela
mwamuolaga kpwa kumlavya na atu asiomanya Shariya za
Mlungu, nao achimkota misumari msalabani. 24 Ela Mlungu
wamfufula, na achimuusira utsungu wa chifo kpwa sababu
kala taiwezekana asale lufu. 25 Kpwa mana hipho kare
Mfalume Daudi wagomba kumuhusu, achiamba:

'Namanya Mwenyezi Mlungu a phephi nami na ananirinda
wakati wosi;

nguvuze nkuniika salama wakati wa tabu.

26 Kpwa hivyo moyo wangu unahererwa,
tsona napiga njerejere.

Nami hata dzagbwe nindafwa
ela naishi na matumaini.

27 Kpwa sababu kudaricha roho yangu mbirani,
wala kudaricha mtumishio muaminifu uriyemtsam-
bula aole.

28 Wanifundza njira za kuishi vinono,
nindahamirwa sana ni uwe kukala phephi nami.' "

29 "Enehu, nakuhakikishirani kuhusu mkare wehu Daudi.
Iye wafwa, achizikpwa na mbiraye i mumu hata rero.

30 Ela Daudi kala ni nabii, na wamanya kukala Mlungu
wamlaga na achimuapira kukala mmwenga wa chivyaziche
mwenye, kpwenye chihicho cha endzi. 31 Daudi watabiri
kuhusu kufufuka kpwa Masihi, ariphoamba kukala, rohore
tariyarichwa mbirani, wala mwiriwe kuola. 32 Sambu,

swiswi hosi hu mashaidi kukala Mlungu wamfufula kpwele
hiyu Jesu. 33 Phahi, Jesu wahalwa kuphiya mlunguni,
asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima

kulu sana, na waphokera Roho Mtakatifu kula kpwa Baba Mlungu ambaye kala akamlaga, naye wahupha swiswi ye Roho. Mambo higa mgasikirago na kugaona ganahakikisha maneno higa. ³⁴ Mana Daudi mwenye kayahalwa kuphiya mlunguni, ela waamba:

‘Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu:†

“Sagala uphande wangu wa kulume,

³⁵ hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.” ’ ’ ”

³⁶ Chimarigizo Petero waamba, “Phahi Aiziraeli osi ni amanye kukala, Jesu yuyatu ambaye mwamkota misumari msalabani, Mlungu wamuhenda Mtawala na Muokoli.” ‡

³⁷ Phahi hara atu okala anamphundza Petero phosikira vira, ajuta, achimuza Petero na hara mitume anjina, “Enehu, vino sambu swino huhendedze?” ³⁸ Petero achi-aambira, “Chila mmwenga naatubu dambize na abatizwe kpwa dzina ra Jesu Masihi, ili aswamehewe. Namwi mundaphaha zawadi ya Roho Mtakatifu. ³⁹ Ahadi hino ni fwaida yenu, vivyazi vyenu na atu osi ario kure, ni ya mutu yeyesi ambaye Mwenyezi Mlungu wehu andamualika.”

⁴⁰ Petero waeleza kpwa chirefu na achiachengachenga sana, waambira, “Dzimanyirireni na adabu ndizoaphaha atu hinya ayi!” ⁴¹ Phahi, atu osi ariokubali maneno ga Petero abatizwa, na siku iyo kundi ra afuasi a Jesu raenjerezeka atu kama elufu tahu.

Umwenga na maisha ga afuasi a Jesu

⁴² Afuasi hinya adzilavya wakati wosi kudzifundza kpwa mitume, kuishi kama ndugu, kurya mikaha§ phamwenga na kuvoya Mlungu phamwenga.

⁴³ Chila mmwenga waangalazwa ni vilinje vinji vyohendwa ni mitume. ⁴⁴ Atu osi ariomkuluphira Jesu akala phatu phamwenga na achihumira vitu vyao vyosi phamwenga. ⁴⁵ Aguza vitu arivyokala navyo, na pesa arizophaha achiganyira ayawao okala analonda msada. ⁴⁶ Na kala achikutana ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu chila siku. Piya kala achirya phamwenga hiko kpwao madzumbani, kala achirya na raha na roho mwenga, ⁴⁷ kuno anamtogola Mlungu. Atu anji ahamirwa sana, na

2:34 2:34 Zaburi 110:1 † **2:34** 2:34-35 Bwana wangu: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. Soma chitabu cha Zaburi 110:1. ‡ **2:36** 2:36 Muokoli: Yani Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

§ **2:42** 2:42 Kurya mikaha: Afuasi kala achirya mikaha phamwenga kpwa kumbukumbu ra chifo cha Jesu. (Soma Chitabu cha Luka 22:14-23.) **2:44** 2:44 Mahendo 4:32-35

chila siku Mlungu warienjeza kundi rao na hara ambao kala achiokoka.

3

Petero na Johana anaphoza chiswere

¹ Siku mwenga, Petero na Johana kala anainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, akavoye mavoyo ga saa tisiya.

² Mutu mmwenga chiswere hangu kuvyalwakpwe kala anatsukulwa kurehwa ryango ra Nyumba ya Kuvoya Mlungu riihwaro Ryango Nono. Kala nkurehwa chila siku kpwedzavoya-voya atu ainjirao himo. ³ Aripheona Petero na Johana analonda kuinjira ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, yuya chiswere waavoya amuphe chochosi. ⁴ Petero na Johana amlolato, chisha Petero achimuamba, "Hebu huloleto!" ⁵ Hipo, yuya chiswere waalolato achiona labuda andahewa chitu. ⁶ Ela Petero achimuamba, "Mino sina feza wala zahabu, ela nindakupha nricho nacho. Kpwa uwezo wa Jesu Masihi wa Nazareti, ng'oka unyendeke."

⁷ Wamgbwira mkpwono wa kulume achimuunula, na mara mwenga yuya chiswere achidina magulu. ⁸ Watina achiima na maguluge na achiandza kunyendeka. Alafu achiinjira nao Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Wanyendeka mwenye na kutinatina kuno anamtogola Mlungu.

⁹ Atu osi amuona ananyendeka na achimtogola Mlungu. ¹⁰ Hara atu achimtambukira kala ni yuya chiswere ambaye kala achisagala phara ryango Nono ra kuinjirira Nyumba ya Kuvoya Mlungu kpwa kuvoya pesa. Phahi aangelazwa sana ni higo gohenderwa yuya chiswere.

Petero anahubiri

ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

¹¹ Yuya chiswere phokala akamgbwira Petero na Johana, atu osi aphiya mairo hadi phatu phoihwa Varanda kulu ya Selemani na achitezeka. ¹² Petero aripheona hara atu, waamba, "Enehu, Aiziraeli ayangu, mkaangelazwa nini? Mbona mkahutumburira matso? Uwezo uchiomuhenda hiyu mutu anyendeke sio uwezo wehu, wala sio uzuri wehu kpwa Mlungu. ¹³ Ela Mlungu yeabudiwa ni Burahimu, Isaka, Jakobo na akare ehujina, wamtogola mtumishiwe Jesu. Ela mwamlavya na atawala a Chirumi, tsona mchimrema mbere za mtawala Pilato, hata bada ya Pilato kukata shauri amrichire. ¹⁴ Iye asiye na lawama wala makosa, mwamrema, na mchimuamba Pilato akuvugurireni mutu yeolaga atu. ¹⁵ Mwaolaga mutu ambaye ndiye chandzo

cha uzima, ela Mlungu achimfufula, naswi hu mashaidige. ¹⁶ Mutu hiyu mummanyaye kala ni chiswere, akaphola kpwa kukuluphira uwezo wa Jesu. Kumkuluphira Jesu kukamphoza kabisa kama mmuonavyo.

¹⁷ "Enehu, namanya murivyomuhenda Jesu mwimwi na atawala enu mwayugbwa nkusamanya. ¹⁸ Ela hivyo ndivyo Mlungu arivyotimiza maneno gotabiriwa kare ni manabii ariphoamba Masihi,* ni lazima agaye. ¹⁹ Phahi tubuni na mgaluze mioyo yenu na kulola Mlungu ili akuusireni dambi zenu. ²⁰ Namwi muchihenda hivyo Mlungu andakujaliyani, na kukureherani Muokoli,† ambaye ni Jesu. ²¹ Ni lazima asale hiko mlunguni hadi wakati Mlungu ndiphotengeza uphya chila chitu, kama manabii matakatifu arivyogomba hipho kare. ²² Mana Musa waamba, 'Ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andazula nabii dza mimi kula kahi ya nyo atu enu enye. Namwi ni lazima muhende chila chitu ndichokuambirani. ²³ Mutu yeyesi ambaye kandamphundza nabii iye, andatengbwa na atue na kuangamizwa.' ²⁴ Manabii gosi hangu Samueli na kpwenderera atabiri kuhusu siku hizi hurizo nazo sambi. ²⁵ Hizo ahadi za Mlungu arizolaga kuhumira manabiige ni zenu, na chilagane choikpwa na akare enu dza vivyo. Mlungu wamuambira Burahimu hivi, 'Makabila gosi duni-ani gandabarikiwa kpwa sababu ya uvyazio.' ²⁶ Phahi ariphomtsambula mtumishiwe Jesu, mwandzo wamreha kpwenu ili akujaliyeni kpwa kumuhenda chila mmwenga atubu dambize na kuricha njiraze mbii."

4

Petero na Johana anashitakiwa kpwa atawala a Chiyahudi

¹ Petero na Johana kala acheregomba na atu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, alavyadzi-sadaka, Masadukayo na mkpwulu wa asikari a Nyumba ya Kuvoya Mlungu achitsoloka. ² Atsukirwa sana kpwa sababu kala anafundza na kugomba wazi kukala Jesu wafufuka, kuonyesa kukala atu a kufwa andafufuka. ³ Aagbwira na achendaatiya jela, na kpwa vira kala ni dziloni kare, aaricha jela hadi ligundzu. ⁴ Ela atu anji ambao asikira mafundzo gao aamini. Afuasi a Jesu aenjerezeka hadi achifika kama alume elufu tsano.

* **3:18** 3:18 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. † **3:20** 3:20 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **3:22** 3:22 Kumbukumbu 18:15,18 **3:23** 3:23 Kumbukumbu 18:19 **3:25** 3:25 Mwandzo 22:18

⁵ Kuriphocha, hara alimu a Shariya, atumia na vilongozi anjina a Chiyahudi akala na baraza hiko Jerusalem. ⁶ Anasi, ambaye kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu, kala a phapho barazani, phamwenga na Kayafa, Johana, Isikanda na ndugungbwa zanjina za mlavyadzi-sadaka mkpwulu. ⁷ Petero na Johana arehwa barazani na achiuzwa, achiambwa, “Mwino, yuya chiswere mwamphoza kpwa uwezo wani ama kpwa dzina ra ani?” ⁸ Phahi, Petero walongozwa ni Roho Mtakatifu achiamba, “Atawala ehu na atumia! ⁹ Ichikala rero ndipho hunalondwa huseme vyomterya yuya chiswere na kusema vyophozwa, ¹⁰ phahi ni hivi: Mwimwi atumia na atu osi a Iziraeli ni lazima mmanye kukala hiyu chiswere aimireye hipha ni mzima tsetsetse waphozwa ni uwezo wa dzina ra Jesu Masihi wa Nazareti, ambaye mwamuolaga msalabani, ela Mlungu achimfulula. ¹¹ Naye ndiye ambaye neno ra Mlungu ragomba kumuhusu phoambwa:

‘Dziwe mrirorema mwimwi adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.’

¹² “Wokofu tauphahikana kula kpwa mutu wanjina yeyesi, isiphokala kpwa Jesu, mana takuna dzina ranjina rorosi duniani rohewa anadamu kuaokola.”

¹³ Hara atumia a ngambi kala anamanya kala Petero na Johana ni atu a kawaida wala taana ilimu ya mwanya. Hipho, atezeka aripheaona anagomba chilume, achimanya kukala akala phamwenga na Jesu. ¹⁴ Ela kpwa vira amuona yuya mutu yephezwa aimire phephi, taayakala na ra kugomba. ¹⁵ Phahi alagiza Petero na Johana atuluke kondze ya baraza, alafu achibisha aho enye kpwa enye. ¹⁶ Achiuzana achiamba, “Huahendedze atu hano? Chila mmwenga akalaye Jerusalem anamanya kukala ahenda vilinje, naswi tahuweza kurema. ¹⁷ Ela, huchilonda kuzuwiya mambo higa kuenea zaidi, ni lazima huakahaze asigombe tsona na mutu yeyesi kuhusu Jesu.”

¹⁸ Alafu Petero na Johana aihwa ndani na achiambirwa asigombe tsona wala kufundza mambo ga kuhusu Jesu. ¹⁹ Ela achiamba, “Lolani enye ra sawa mbere za Mlungu, kukuogophani mwimwi ama kumuogopha Mlungu. ²⁰ Kpwa mana tahuweza kuricha kugomba mambo hurigogaona na kugasikira.” ²¹ Phahi hara atumia a baraza aatishira zaidi Petero na Johana, chisha achiarichira aphiye vyao. Nao aona wazi kala taiwezekana kuatiya adabu, kpwa sababu atu osi kala anamtogola Mlungu kpwa

gara arigohenda. ²² Hiye chiswere yehenderwa vilinje achiphozwa kala ana zaidi ya miaka mirongo mine.

Afuasi a Jesu anavoya ili asikale aoga

²³ Petero na Johana ariphorichirwa, auya kpwa afuasi ayawao na achendasemurira mambo gosi arigoambwa ni akulu a alavyadzi-sadaka na atumia a Chiyahudi. ²⁴ Hinyo ayawao ariphosikira hivyo, aungana phamwenga osi achivoya Mlungu na raka ra dzulu, achiamba, "Mwenyezi Mlungu, uriyeumba dzulu mlunguni, tsi, bahari na vyosi virivyo mumo. ²⁵ Uwe ndiwe uriyelongoza mkare wehu Daudi, ariye ni mtumishio agombe kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu achiamba:

'Mbona atu a mataifa ganjina atsukirwa?

Atu hinyo anapanga njama za bure.

²⁶ Afalume a duniani adzitayarisha,
nao atawala akutana phamwenga,

ili ampinge Mwenyezi Mlungu na ye Masihiwe.' ^{**}

²⁷ Chisha achienderera kuvoya achiamba, "Mana, kpwa kpweli Herode, Pontio Pilato, Aiziraeli na atu asio Aiziraeli akutana phamwenga mumu mudzini kumpinga Jesu, mtumishio mwenye uriyemtsambula. ²⁸ Nao ahenda gago ambago uwe kpwa uwezoo na mahendogo, wagapanga kare kukala nigakale. ²⁹ Sambu Bwana, lola vyo vitisho vyao, hunakuvoya uhujaliye swiswi atumishio ili hutangaze nenoro bila ya wuoga kabisa. ³⁰ Hunavoya uhuphe uwezo wa kuphoza na uhende vilinje kpwa uwezo wa mtumishio Jesu."

³¹ Ariphomala kuvoya, phara phatu phokala anakutana phasumba. Nao achiodzalwa ni Roho Mtakatifu na achi-tangaza ujumbe wa Mlungu bila ya wuoga.

Afuasi a Jesu anasagala

kama ndugu mwenga

³² Atu osi ariomkuluphira Jesu akala chitu chimwenga chiroho na chimaazo. Takuna hata mmwenga yehenda malize zikale zakpwe macheye, ela ahumira vitu vyao vyosi phamwenga. ³³ Hara mitume kala achitangaza kufufuka kpwa Jesu na uwezo munji sana, na osi Mlungu achiajaliya sana. ³⁴ Takuna yeyesi yephungukirwa ni chitu. Kpwa mana hara ariokala na minda ama nyumba aguza na pesaze achizirehera mitume. ³⁵ Mitume kala ana uwezo wa hizo

4:24 4:24 Kutsama 20:11; Nehemia 9:6; Zaburi 146:6 **4:25** 4:25 Zaburi 2:1,2

* **4:26** 4:26 Masihi: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue.

4:27 4:27 a Luka 23:7-11; b Mathayo 27:1,2; Mariko 15:1; Luka 23:1; Johana 18:28,29 **4:32** 4:32 Mahendo 2:44,45

pesa, nao kala achiaganyira ario na shida, kulengana na shida ya mutu.

³⁶ Mmwenga wa atu arioguzwa mali zao ni Yusufu, wa mbari ya Lawi† kula tsi ya Kupuro. Mitume kala achimuiha Barinaba (manage ni Mutu wa kutiya moyo.) ³⁷ Waguza mundawe na pesaze achizilavya kpwa mitume.

5

Handzo ra Anania na Safira

¹ Kala kuna mutu mmwenga yeihwa Anania, na mchewe Safira, ambao nao aguza munda wao. ² Anania na mchewe akubaliana na achifwitsa pesa zanjina na zosala achiziphirikira mitume. ³ Phahi Petero wamuamba Anania, "Mbona ukakubali Shetani akatawala rohoyo hata unamchenga Roho Mtakatifu kpwa kufwitsa pesa zanjina urizophaha uriphoguzwa munda? ⁴ Hinyo munda uriphokala kudzangbweuguzwa kala ni wako, na uriphoguzwa, hizo pesa piya kala ni zako. Sambu, yakaladze hata uchiona uhende dzambo dza hiri? Phahi, kunchengere mimi binadamu myao, ela ukamchenga Mlungu." ⁵ Anania ariphosikira hivyo, wagbwa na achifwa. Atu osi osikira mambo higo atishirwa sana. ⁶ Alafu phakpwedza barobaro achimtiya shanda, achimtsukula kondze na achendamzika.

⁷ Bada ya kama masaa mahahu hivi, naye Safira, mkpwaza Anania, wakpwedza, achikala kamanya chigohendeka. ⁸ Petero achimuuzwa, "Hebu niambira, zino pesa ni zosi mrizophaha na mlumeo mriphoguzwa munda?" Safira achiamba, "Ehe, ni zosi." ⁹ Ndipho Petero achiamba, "Mbona mwahenda njama na mlumeo kumpima Roho Mtakatifu? Sikiza! Hara achiozika mlumeo a pho mryangoni, na andakutsukula kondze piya uwe." ¹⁰ Phapho hipho achigbwa maguluni pha Petero na achifwa. Hara barobaro ambao kala akamzika mlumewe ariphoinjira ndani amkuta akafwa kare, achimuhala na achendamzika phephi na mlumewe. ¹¹ Kundi rosi ra afuasi a Jesu na atu osi anjina osikira mambo higo aona wuoga sana.

Mitume anahenda vilinje na maajabu manji

¹² Atu ahenderwa vilinje vinji na maajabu ni mitume. Afuasi osi a Jesu kala achikutana kpwenye varanda kulu ya Selemani ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. ¹³ Mutu

† 4:36 4:36 Lawi kala ni mwana wa Jakobo na ni chandzo cha mbari mwengayapho ya kabila ra Izraeli. Mbari hino kaziye kala ni kuterya alavyadzi-sadaka ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

yeyesi ambaye kala kamkuluphira Jesu waogopha kudziunga nao, ela atu osi kala achiatogola. ¹⁴ Ela ariomkuluphira Jesu na kukala afuasie azidi kuenjerezeka sana, alume kpwa achetu. ¹⁵ Kpwa sababu ya vilinje vyohendwa ni mitume, atu kala achireha akongo aho vitandani na michekani na kualaza barabarani ili Petero achitsapa, chivurivuriche chigute akongo anjina. ¹⁶ Piya atu anji kula midzi ya kanda-kanda ya Jerusalemu areha akongo aho na ambao kala anayugbwa ni pepho, nao osi aphozwa.

Mitume anagayiswa

¹⁷ Badaye mlavyadzi-sadaka mkpwulu na ayae osi ambao kala ni kundi ra Masadukayo, waaonera wivu sana hara mitume. ¹⁸ Phahi waagbwira achiatiya jela. ¹⁹ Ela usiku malaika wa Mlungu wakpwedzaavugurira mryango na achiatuluza kondze, chisha achiaambira, ²⁰ “Phiyani mkaimbe ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na muambire atu habari zosi za maisha higa maphya.” ²¹ Hara mitume ainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu pepho za kucha, kama vyolagizwa na achiandza kufundza atu.

Wakati hinyo-hinyo mlavyadzi-sadaka mkpwulu na ayae, waiha mkpwutano wa angambi, yani baraza rosi ra vilongozi a Iziraeli, chisha achilagiza hara mitume alaviwe jela na arehwe hipho barazani. ²² Ela hinyo arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu ariphofika hiko jela, akpwendakuta mitume taamo. Hipho, auya na achendasema kpwa akulu hipho barazani, ²³ achiaambira, “Hukakuta jela ikafungbwa vinono sana, na arindzi anarinda pho mryangoni. Ela huchiphoinjira tahukaona mutu himo ndani.” ²⁴ Mkwulu wa arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu na akulu a alavyadzi-sadaka ariphosikira hivyo, atezeka sana na achishindwa ni kumanya chiroaphaha. ²⁵ Alafu kpwakpwedza mutu achiamba, “Phundzani! Hara atu murioatiya jela, anafundza ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.” ²⁶ Hipho, mkpwulu wa arindzi na ayae apiya kpwendaahala na achiareha, ela taayahumira nguvu, kpwa sababu aogopha atu asedze akaapiga mawe.

²⁷ Hara mitume ariphorehwa, aimiswa mbere za hira ngambi, chisha mlavyadzi-sadaka mkpwulu achiamba, ²⁸ “Swino hwakukahazani kabisa kufundza kuhusu mutu hiyu Jesu, ela tamdzangbwesikira. Sambu lolani, mwaeneza mafundzo genu Jerusalemu ndzima na vino mnalonda muutiye lawamani kuhusu chifoche!”

²⁹ Ela Petero na mitume ayae achiamba, “Ni lazima humuogophe Mlungu wala siye mwanadamu! ³⁰ Mlungu ariyevoywa ni akare ehu wamfulula Jesu, ambaye mwa-muolaga kpwa kumkota misumari msalabani. ³¹ Chisha Mlungu wamuika uphande wa mkpwono wa kulume, phatu pha ishima kulu sana, wamuhenda Chilongozi na Muokoli, ili kuapha nafwasi Aiziraeli atubu dambi zao na aswamehewe. ³² Naswi hu mashaidi a mambo higo. Roho Mtakatifu ambaye Mlungu waapha atu amuogophao piya ni shaidi.”

³³ Hara atumia a ngambi ariphosikira vira, atsukirwa sana hata achitaka hara mitume aolagbwe. ³⁴ Ela phakala na Mfarisayo mmwenga yeihwa Gamalieli, mwalimu wa Shariya, ambaye kala anaishimiwa ni atu osi. Waima mbere ya atu osi na achilagiza hara mitume atuluzwe kondze kpwandza. ³⁵ Alafu achiamba, “Enehu, Aiziraeli ayangu, dzimanyirireni sana na higo mtakago ahendera atu hano. ³⁶ Kare chidide, kpwakala mutu yeihwa Theuda, achidzhenda mutu wa kumanyikana, wakala na afuasi kama magana mane. Badaye waolagbwa na afuasie osi achitsamukana, mamboge gachisirira hipho. ³⁷ Badaye, wakati hura wa kuolanga atu, kpwazuka wanjina yeihwa Juda kula Galilaya. Iye naye wahenda afuasie, ela piya naye waolagbwa, nao afuasie osi achitsamukana. ³⁸ Phahi, nakuambirani aricheni aphiye vyao, wala msiahende ro-roso! Mana ichikala mipango ama mambo gao gaandzwa ni binadamu, gandakala na mwisho. ³⁹ Ela ichikala mambo higa gala kpwa Mlungu, tamundaweza kuazuwiya, richirosala mundadzikuta munashindana na Mlungu.”

Hipho, hara angambi akubali maneno ga Gamalieli. ⁴⁰ Achiaiha ndani hara mitume, achiachapa viboko, chisha achiakahaza asifundze tsona kuhusu Jesu. Alafu achiarichira aphiye vyao. ⁴¹ Phahi hara mitume ariphokala anatuluka na hira ngambi, ahererwa sana kpwa mana Mlungu waharirwa kukala anafwaha kuphaha waibu wa kukiritwa viboko kpwa sababu ni afuasi a Jesu. ⁴² Ela chila siku, ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na midzini mwa atu, hara mitume aenderera kufundza na kusemurira kukala Jesu ndiye Muokoli.*

6

*Atu sabaa anatsambulwa
kuterya mitume*

* 5:42 5:42 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

¹ Siku hizo afuasi a Jesu aenjerezeka. Ayahudi agombao Chiyunani anung'unika kukala Ayahudi agombao Chieburania anaabaguwa. Aamba kala magungu gao tagaganyirwa maitaji gao ga chakurya cha chila siku sawa-sawa. ² Hipo, hara mitume kumi na airi akusanya afuasi osi na achi-aambira, "Si vinono swiswi kuricha neno ra Mlungu na kuimirira chakurya. ³ Phahi enehu, tsambulani atu sabaa kula mu kundini ambao anatogolwa na manono, anatawalwa ni Roho Mtakatifu, na ana marifwa. Naswi hundaarichira kazi hiyo. ⁴ Ela swiswi enye hundadzishu-ulisha na kuvoya Mlungu na kazi ya kusemurira mafundzoge."

⁵ Mpango hinyo wafwahira kundi zima. Hipo atsambula atu sabaa: Stefano (ambaye kala anamkuluphira sana Mlungu na yetawalwa ni Roho Mtakatifu), Filipu, Purokoro, Nikanori, Timoni, Parmena, na Nikolao wa Antiokia (kala siye Myahudi ela pho mwandzo kala ni mfuasi wa dini ya Chiyahudi). ⁶ Afuasi achiarehera mitume hara atu achiotsambulwa, nao mitume achiavoyera na achiabandikira mikono.

⁷ Hipo, atu anji zaidi asikira habari za Jesu, na afuasi aenjerezeka sana hiko Jerusalem. Tsona, kundi kulu ra alavyadzi-sadaka a dini ya Chiyahudi achilunga mafundzo kuhusu Jesu na achimkuluphira.

Stefano anagbwirwa na kushitakiwa

⁸ Mlungu kala akamjaliya sana Stefano. Wamupha uwezo munji hata achikala anahendera atu vilinje vinji na maajabu. ⁹ Ela kuchizuka upindzani kahi ya Stefano na atu a sinagogi ra Ayahudi riithwaro Sinagogi ra Atu Huru.* Sinagogi hiro kala ni ra Ayahudi kula midzi ya Kirene na Isikandaria, na kundi ranjina kula majimbo ga Kilikia na Asia. ¹⁰ Ela Roho Mtakatifu wamupha Stefano achili nyinji sana hata ichikala chila agombaro takuna mutu aripingaye. ¹¹ Alafu apanga njama na atu edze agombe handzo aambe, "Hwamsikira Stefano anamkufuru Mlungu na kugomba mai kuhusu Shariya za Musa." ¹² Hinyo atu okala anapingana na Stefano afyakatsira kundi ra atu, phamwenga na alimu a Shariya na vilongozi anjina a Chiyahudi. Phahi amgbwira Stefano na achimreha mbere za ngambi. ¹³ Achireha mashaidi a handzo achiamba, "Chila wakati mutu hiyu anagomba mai kuhusu Nyumba ya Kuvoya Mlungu na Shariya za Musa. ¹⁴ Kpwa mana

* **6:9** 6:9 Sinagogi ra atu huru kala ni kundi ra Ayahudi ambao mwandzo kala ni atumwa alafu achikombolwa.

swino hwamsikira anaamba, 'Jesu wa Nazareti andabomola Nyumba ya Kuvoya Mlungu na agaluze mila zosi zorehwa ni Musa.' " ¹⁵ Atu osi okala hipho ngambini amtong'orera matso Stefano, na achiona usowe ukagaluka dza wa malaika.

7

Stefano anadzihehera

mbere za ngambi

¹ Phahi mlavyadzi-sadaka mkpwulu wamuuzwa Stefano, "Dze mambo gano ni ga kpweli?" ² Naye Stefano achi-amba, "Enehu na ano baba, niphundzani! Mwenyezi Mlungu wamtsembukira mkare wehu Burahimu wakati acheresagala Mesopotamia, kabila kadzangbwe kpwendasagala Harani. ³ Mlungu wamuamba, 'Uka kpwenye tsi yenu, uriche mbarizo na nduguzo na uphiye tsi ambayo nindakuonyesa.' ⁴ Hipho, watsama tsi ya Akalidayo na achendasagala Harani. Bada ya chifo cha ise, Mlungu wamtsamiza hadi tsi hino mriyo mwimwi hivi sambu. ⁵ Wakati hinyo Mlungu kayamupha Burahimu hata nyago mwenga ya tsi iyo ikale yakpwe. Ela wamlaga kala andamupha na badaye ikale ya vivyazivyeye, hata dzagbwe Burahimu mwenye kala kana mwana wakati na hinyo. ⁶ Mlungu wamuamba Burahimu, 'Uvyazio undakala ujenini tsi ambayo siyo yao, na atu a tsi iyo andaahenda akale atumwa na andaatesa miaka magana mane. ⁷ Ela nin-daatiya adabu hara atu ndioahenda atumwa, chisha badaye uvyazio undatsama tsi iyo na wedze uniabudu hipha.' ⁸ Alafu Mlungu wahenda tsatsa ikale ishara ya chilagane cha iye na Burahimu. Phahi, badaye Burahimu wavyala Isaka na achimdeka ariphokala ana siku nane. Naye Isaka ariphovyala Jakobo wamtiya tsatsani, naye Jakobo achivyala ana kumi na airi, akarengbwa a mbari kumi na mbiri za Aiziraeli.

⁹ "Hinya ana a Jakobo amuonera wivu Yusufu na achinguza akakale mtumwa hiko Misiri. Ela Mlungu wamrinda, ¹⁰ na achimtiyaya na mashaka gosi. Mlungu wamjaliya marifwa na achimuhenda aonekane mnono kpwa Farao, mfalume wa Misiri. Hipho, mfalume wamuika mkpwulu wa tsi ya Misiri na muimirizi wa nyumbaye.

7:2 7:2 Mwandzo 12:1 **7:4** 7:4 a Mwandzo 11:31; b Mwandzo 12:4 **7:5** 7:5 Mwandzo 12:7; 13:15; 15:18; 17:8 **7:6** 7:6 Mwandzo 15:13,14 **7:7** 7:7 Kutsama 3:12 **7:8** 7:8 a Mwandzo 17:10-14; b Mwandzo 21:2-4; c Mwandzo 25:26; d Mwandzo 29:31-35:18 **7:9** 7:9 a Mwandzo 37:11; b Mwandzo 37:28; c Mwandzo 39:2,21 **7:10** 7:10 Mwandzo 41:39-41

¹¹ Alafu kpwakala na ndzala kali Misiri yosi na Kanani, ambayo yagayisa sana atu, na hinyo akare ehu achikala taana chakurya. ¹² Phahi Jakobo ariphosikira kukala Misiri kuna chakurya, wahuma anae, yani akare ehu, kuphiya Misiri kano ya kpwandza. ¹³ Charo cha phiri, Yusufu wakpwendadzimanyisa kpwa nduguze, na piya mfalume wa Misiri waphaha habari kuhusu ndugungbwa za Yusufu na ise yao. ¹⁴ Badaye Yusufu wahuma atu alungirwe ise, na abarie osi ili edze Misiri. Jumula osi kala ni atu mirongo sabaa na atsano. ¹⁵ Phahi Jakobo waphiya Misiri, ambako ndiko kofwa iye na akare ehu. ¹⁶ Miri yao yauyizwa Shekemu, ambako yakpwendazikpwa vikurani pha Burahimu ambapho kala akaphagula na uvyazingbwa wa Hamori kpwa chiasi fulani cha pesa.

¹⁷ "Wakati uriphofika wa Mlungu kumtimizira Burahimu ahadiye ya kutuluza uvyaziwe utumwani, Ayahudi kala akaenjerezeka sana hiko Misiri. ¹⁸ Alafu mfalume wanjina, ambaye kala kamanya rorosi kuhusu Yusufu, watawala Misiri. ¹⁹ Warihendera uyi kabila rehu na kuagayisa akare ehu kpwa kualazimisha aike ana aho atsanga kondze ili afwe. ²⁰ Wakati na hinyo ndipho Musa phovyalwa, naye kala ni mnono sana mbere za Mlungu. Warerwa nyumbani mwa ise miezi mihahu, ²¹ na ariphoikpwa kondze ili afwe, mwana mchetu wa Farao wamtsola na achimrera kama mwanawe. ²² Musa wafundzwa marifwa gosi ga Amisiri na achikala mutu mashuhuri wa kugomba na hata kuhenda.

²³ "Musa ariphokala ana miaka mirongo mine, wakata shauri kpwendanyendekera Aiziraeli ayae. ²⁴ Hiko arikophiya, wakpwendamuona Muiziraeli myawe anateswa ni Mmisiri. Hiphohi, Musa wamkanira myawe na achidziriphiza kpwa kumuolaga yuya Mmisiri. ²⁵ (Musa kala anaona hinyo Aiziraeli ayae andamanya kala Mlungu anamhumira iye kuaokola, ela taayamanya.) ²⁶ Siku ya phiriye, Musa waona Aiziraeli airi anapigana, achijeza kuasuluhisha achi-amba, 'Enehu, amba mwi mu ndugu, mbona munaheha?' ²⁷ Ela yuya ambaye kala anamlumiza myawe, wamsukuma Musa kanda na achimuamba, 'Ni ani yekuhenda mtawala wehu na muamuli wehu?' ²⁸ Hebu unalonda uniolage dza vira vyomuolaga yuya Mmisiri dzana?' ²⁹ Musa ariphosikira

7:11 7:11 Mwandzo 42:1,2 **7:13** 7:13 a Mwandzo 45:1; b Mwandzo 45:16
7:14 7:14 a Mwandzo 45:9,10,17,18; b Mwandzo 46:27 **7:15** 7:15 a Mwandzo 46:1-7; b Mwandzo 49:33 **7:16** 7:16 Mwandzo 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Joshuwa 24:32 **7:17** 7:17 Kutsama 1:7,8 **7:19** 7:19 a Kutsama 1:10,11; b Kutsama 1:22 **7:20** 7:20 Kutsama 2:2 **7:21** 7:21 Kutsama 2:3-10 **7:23** 7:23 Kutsama 2:11-15 **7:29** 7:29 Kutsama 18:3,4

hivyo, wachimbira achiphiya tsi ya Midiani. Waishi kuko na achivyala ana airi a chilume.

³⁰ “Bada ya miaka mirongo mine kutsapa, malaika wantsembukira Musa weruni phephi na Mwango Sinai. Hipo wantsembukira na mfwano wa jimbijimbi ra moho kpwenye chitsaka cha miya. ³¹ Musa ariphoona vira, watezeka. Aripokala anasengera phephi ili aphaloleto, wasikira sauti ya Mlungu inaamba, ³² ‘Mimi ni Mlungu wa akareo, ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.’ Hipo, Musa wagbwirwa ni mchecheta kpwa wuoga hata kayalonda tsona kuphalola. ³³ Alafu Mlungu achimuamba, ‘Vula virahuvyo, mana pho uimirepho ni phatu phatakatifu. ³⁴ Kpwa kpweli nikaona mateso ga atu angu hiko Misiri. Nikasikira chiriro chao na nkedzaaokola. Sambu, ndzo hipha ili nikuhume hiko Misiri.’

³⁵ “Musa yuhiyu ndiye yeremewa ni Aiziraeli, achimuamba, ‘Ni ani yekuhenda mtawala wehu na muamuli wehu?’ Iye ndiye yehumwa ni Mlungu akakale mtawala na mkomboli wao, wakati ariphotsembukirwa ni malaika phara chitsaka cha miya. ³⁶ Iye ndiye ariyetsamiza Ayahudi kula Misiri na achihendera vilinje na maajabu aripokala Misiri na hiko Bahari ya Shamu, na aripokala weruni miaka mirongo mine. ³⁷ Musa ye iye ndiye yeaambira Aiziraeli, ‘Mlungu andazula nabii dza mimi kula kahi ya nyo atu enu enye.’ ³⁸ Musa yehiye ndiye yekala phamwenga na Aiziraeli aripokala akakusanyika phamwenga hiko weruni. Ndiye yehewa malagizo ni malaika dzulu ya Mwango Sinai aripokala na akare ehu. Tsona ndiye yehewa maneno garehago uzima aurehere sisi.

³⁹ “Ela akare ehu arema kumphundza, achimkahala na achiaza kuuya Misiri. ⁴⁰ Amuamba Aruni, ‘Hutengezere milungu ambayo indahulongoza njirani. Kpwa mana hiye Musa ye wahulavya Misiri tahumanya gomphaha.’ ⁴¹ Wakati hinyo ndipho ariphotengeza chizuka cha mfwano wa ndzau. Achilavira sadaka; ahendera sharee chitu ambacho ahendachitengeza nyo enye. ⁴² Ela Mlungu wagaluka na achiaaricha aenderere kuabudu nyenyezi za mlunguni, kama vyoandikpwa ni manabii, achiamba: ‘Dze, mwanilavira sadaka za kuochwa na sadaka zanjina, yo miaka mirongo mine mripokala ko jangbwani,

7:30 7:30 Kutsama 3:1-10 **7:35** 7:35 Kutsama 2:14 **7:36** 7:36 a Kutsama 7:3; b Kutsama 14:21; c Isabu 14:33 **7:37** 7:37 Kumbukumbu 18:15,18 **7:38** 7:38 Kutsama 19:1-20:17; Kumbukumbu 5:1-33 **7:40** 7:40 Kutsama 32:1
7:41 7:41 Kutsama 32:2-6 **7:42** 7:42 Amosi 5:25-27

mwi atu a nyumba ya Iziraeli?

⁴³ Mwatsukula ro hema ra Moloki,
na chizuka cha nyenyezi ya Refani,
ambavyo kala ni vizuka murivyotengeza ili muviabudu.
Kpwa hivyo nindakutsamizani mkaishi tsi isiyokala yenu,
kutsapa tsi ya Babeli.'

⁴⁴ "Hiko weruni akare ehu akala na hema ra kumuabudu
Mlungu. Ratengezwa viratu Mlungu vyomlagiza Musa, na
ratengezwa na mfwano ambao Musa kala akaonyeswa.

⁴⁵ Chisha akare ehu a wakati wa Musa arisiza hema ana
ao. Aritsukula na achiphiya na Joshuwa na achendateka
tsi ya atu anjina ambao kala sio Ayahudi, ambao Mlungu
waazoresa mbere za akare ehu. Hema hiro rakala hiko hadi
endzi ya Mfalume Daudi. ⁴⁶ Mlungu wamjaliya Daudi, naye
achivoya ruhusa amdzengere Mlungu wa Jakobo nyumba
ya kuishi. ⁴⁷ Ela Mfalume Selemani ndiye yemdzengera
Mlungu nyumba.

⁴⁸ "Ela Mwenyezi Mlungu kaishi nyumba zidzengbwazo
ni atu; kama arivyogomba nabii Isaya:

⁴⁹ 'Mlunguni ni chihi changu cha chifalume
na dunia ni chigogo changu cha kuikira magulu.
Ni nyumba ya viphi yo ndiyonidzengera mwimwi?
Na ni phatu gani ambapho naweza kuoya?

⁵⁰ Vitu vyosi hivyo navitengeza na mkpwono wangu.' "

⁵¹ Phahi Stefano waamba, "Aa! Atu siosikira mwi!
Maroho genu ni mafu na masikiro genu ni mazito kugbwira
maneno ga Mlungu. Munahenda dambi dza akare enu.
Chila wakati munampinga Roho Mtakatifu! ⁵² Dze, ni
nabii yuphi ambaye akare enu taayamgbwayisa? Piya
aolaga ahumwa ambao atabiri kpwedza kpwa mutu asiye
na lawama wala makosa, ambaye mwimwi mwamsalata
na mchimuolaga vi dzuzi-dzuzi. ⁵³ Mwimwi mwahewa
Shariya zirizolaviwa kpwa Musa ni malaika, ela mchirema
kuzilunga."

Stefano anaolagbwa

⁵⁴ Hara angambi ariphosikira hivyo, atsukirwa sana,
achiphya roho kpwa utsungu. ⁵⁵ Ela Roho Mtakatifu
wamuinjira Stefano na achimupha uwezo. Achilola dzulu
mlunguni na achiona mwanga mkpwulu wa Mlungu,
achimuona Jesu aimire mkpwono wa kulume wa Mlungu,
phatu pha ishima kulu sana. ⁵⁶ Achiaambira, "Lolani!

Naona mlungu ukafwenuka, na Mutu Yela Mlunguni aimire mkpwono wa kulume wa Mlungu.”

⁵⁷ Phahi atu osi okala hipho, apiga kululu na achiziba masikiro na mikono. Chisha osi achimuurukira chivyamwenga. ⁵⁸ Amsukula hadi kondze ya mudzi na achiandza kumpiga mawe. Mashaidi amupha nguwo zao barobaro mmwenga yeihwa Sauli ili azirinde. ⁵⁹ Wakati Stefano kala anapigbwa mawe, wavoya Mlungu, achiamba, “Bwana Jesu, phokera roho yangu.” ⁶⁰ Alafu wachita mavwinda na achipiga kululu, achiamba, “Bwana Mlungu, aswamehe kpwa kuhenda dambi hino.” Bada ya kugomba hivyo, achifwa.

8

¹ Naye Sauli waona sawa-sawa Stefano kuolagbwa.

Sauli anagayisa afuasi a Jesu

Siku iyo-iyo, kundi ra afuasi a Jesu hiko Jerusalem raandza kuteswa sana, na osi achitsamukana kuphiya seemu za Judea na Samariya, siphokala hara mitume ndio ariosala. ² Atu amuogophao Mlungu amzika Stefano na achimririra kudzipiga vifuwa.

³ Sauli wajeza kuangamiza kundi ra afuasi a Jesu. Kala achiinjira nyumba hadi nyumba na kuaguruta afuasi alume kpwa achetu kpwendaatiya jela.

Ujumbe wa Jesu unatangazwa tsi ya Samariya

⁴ Hinyo afuasi a Jesu ambao kala akatsamukana akpwendatangaza habari nono kuhusu Jesu chila phatu ariphophiya. ⁵ Naye Filipu waphiya mudzi fulani tsi ya Samariya na achendatangaza kukala Jesu ndiye Muokoli.*

⁶ Umati wa atu uriphomsikira Filipu na kuona vilinje ahendavyo, amphundzato agombago. ⁷ Pepho nyinji zatuluzwa kuno zinapiga kululu, na atu anji ambao kala akapooza na viswere aphozwa. ⁸ Phahi, atu a mudzi hinyo ahererwa sana.

Mtsai anademurirwa ni Petero

⁹ Phahi, mudzi hinyo kala kuna mutu mmwenga yeihwa Simoni. Iye kala achiteza atu osi a Samariya na utsai na achidzikarya kukala ni mutu mkpwulu. ¹⁰ Phahi atu osi, enye vyeo na atu a kawaida kala achimphundzato, nao kala achiamba, “Mutu yuyu ndiye ye mlungu aihwaye ‘Uwezo Mkpwulu.’ ” ¹¹ Atu amphundza kpwa sababu waangalaza

8:3 8:3 Mahendo 22:4,5; 26:9-11

* **8:5** 8:5 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

atu na utsaiwe siku nyinji. ¹² Ela Filipu ariphotangaza habari nono kuhusu ufalume wa Mlungu na uwezo wa Jesu Masihi, atu anji aamini na achibatizwa, alume kpwa achetu. ¹³ Hata Simoni mwenye naye waamini na achibatizwa. Wakala na Filipu chila phatu na achitezwa ni vilinje na maajabu makulu gohendwa ni Filipu.

¹⁴ Hiko Jerusalemu hara mitume ariphosikira atu hiko Samariya akakubali ujumbe kula kpwa Mlungu, amlavya Petero na Johana aphiye kuko. ¹⁵ Aripkofika hiko, aavoyera hara arioamini ili Roho Mtakatifu ainjire mwao mioyoni. ¹⁶ Nao kala takuna yeyesi ambaye kala akaphokera Roho Mtakatifu moyoni, kala akabatizwa kpwa dzina ra Bwana Jesu tu. ¹⁷ Alafu Petero na Johana aabandikira mikono, na Roho Mtakatifu achiinjira mwao mioyoni.

¹⁸ Simoni ariphoona Roho Mtakatifu akainjira mwao mioyoni phobandikirwa mikono ni hara mitume, walonda kuapha pesa, ¹⁹ na achiamba, "Nami piya niphani uwezo hinyo, ili chila mutu ndiyem'bandikira mkpwono, Roho Mtakatifu ainjire mwakpwe moyoni." ²⁰ Ela Petero achimuamba, "Angamika na zo pesazo! Unafikiri unaweza kugula zawadi yolaviwa bure ni Mlungu? ²¹ Taphana funguro kabisa kpwa kazi hino, mana moyoo tausawa mbere za Mlungu. ²² Phahi, tubu uyio na uvoye Mlungu akuswamehe maazogo mai uazago mwako moyoni. ²³ Mana ukaodzala wivu mui kama sumu na u mtumwa wa dambi." ²⁴ Simoni achiamba, "Nivoyerani Mlungu ili higo mchigoamba gasiniphahe."

²⁵ Petero na Johana ariphomala kuaonya nyo atu na kusemurira habari nono kuhusu Jesu, auya Jerusalemu. Himo njirani atangaza habari nono kuhusu Jesu, mitaa minji ya Asamariya.

Filipu anabatiza muandishi mkpwulu wa Ithiyopia

²⁶ Alafu malaika wa Mlungu wamuamba Filipu, "Unuka uphiye uphande wa mwakani, barabara ya weruni ilayo Jerusalemu kuphiya Gaza." ²⁷ Phahi, Filipu waandza charo, na mo njirani achimuona muandishi mkpwulu wa pesa za sirikali ya Malikia wa Ithiyopia, yeihwa Kandake. Hiye muandishi kala ala Jerusalemu kumuabudu Mlungu, ²⁸ na kala anauya kaya. Kala anaphiya kuno anasoma chitabu cha nabii Isaya ndani ya gari ra kuvwehwa ni farasi. ²⁹ Roho Mtakatifu achimuamba Filipu, "Zorera rira gari rivwehwaro ni farasi na unyendeke naro chi phephi." ³⁰ Hiphoo, warizorera ro gari ra kuvwehwa ni farasi na achimsikira yuya mutu anasoma Chitabu cha

nabii Isaya. Achimuuzwa, “Dze, unaelewa go usomago?”
³¹ Yuya muandishi achimuamba, “Nindaelewadze bila ya mutu kunieleza?” Alafu achimkaribisha Filipu apande mo garini asagale naye.

³² Yuya muandishi kala anasoma neno ra Mlungu ri-ambaro:

“Iye wakala dza ng’ondzi riphirikpwaro kutsindzwani,
 naye dza mwana ng’ondzi anyamalavyo mbere za iye
 amunyolaye,
 iye naye wanyamala.

³³ Watiywa waibu na achilafiwa haki.

Takuna awezaye kueleza kuhusu chivyaziche,
 kpwa sababu wahendaolagbwa himu duniani.”

³⁴ Yuya muandishi wamuuzwa Filipu, “Hebu tafadhali ni-ambira, yuno nabii anabishira ani? Ganamhusu ye mwenye, hebu anagomba kuhusu mutu wanjina?” ³⁵ Phahi Filipu waandza na phara phatu ambapho yuya muandishi kala akasoma na achimuambira habari nono kuhusu Jesu Muokoli.

³⁶ Wakati kala anaenderera na charo chao, afika phatu ambapho kala phana madzi. Ndipho yuya muandishi achimuamba Filipu, “Lola, madzi higa. Kpwa utu wani nisibatizwe?” [³⁷ Filipu achimuamba, “Uchiamini chikpweli rohoni, unaweza kubatizwa.” Yuyu mutu achiamba, “Naamini kala Jesu Masihi ndiye Mwana wa Mlungu.”]

³⁸ Phahi wamuamba mtumishiwe aimise rira gari. Alafu osi airi, Filipu na yuya muandishi, atserera tsini madzini, na Filipu achim’batiza.

³⁹ Ariphtuluka madzini, Roho Mtakatifu wamuhala Filipu, na yuya muandishi sebu amuone tsona, ela waenderera na charoche na raha sana. ⁴⁰ Filipu watsembuka mudzi wa Azoto, achitangaza habari nono kuhusu Jesu midzi yosi ya njirani hadi achifika mudzi wa Kaisaria.

9

Sauli anatubu dambi na kumlunga Jesu

¹ Wakati hinyo-hinyo, hiko Jerusalemu Sauli wazidi kutisha kuolaga afuasi a Jesu. Waphiya kpwa mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ² na achendavoya baruwa za kudzi-manyisa kpwa masinagogi hiko mudzi wa Damasikasi, ili achiphaha afuasi a Jesu, alume ama achetu, aagbwire na aaphirike Jerusalemu.

³ Phahi, Sauli wauka, achifika phephi na Damasikasi. Gafula wapigbwa ni mwanga mkali kula mlunguni, ⁴ achigbwa photsi na achisikira sauti inamuamba, "Sauli, Sauli mbona unanigayisa?" ⁵ Sauli achiuza, "U ani Bwana?" Sauti ichilavukiza ichiamba, "Ni mimi Jesu, ambaye unanigayisa. ⁶ Sambu unuka na uinjire nyo mudzi, nawe kuko undaambirwa ra kuhenda." ⁷ Hara atu kala a charoni phamwenga naye aima gbwi, mana asikira sauti ela taaonere mutu yeyesi. ⁸ Sauli waunuka phara photsi, achifwenula matso ela gachikala tagaona. Kpwa hivyo hara ayae amgbwira mkpwono na achimlongoza kuphiya naye hadi Damasikasi. ⁹ Wakala chipofu siku tahu na kayarya wala kunwa chitu chochosi.

¹⁰ Hiko Damasikasi kala kuna mfuasi mmwenga wa Jesu yehwa Anania. Bwana Jesu wagomba naye ruwiyani na achimuiha, "Anania." Achihika, "Ehe, Bwana." ¹¹ Achiambwa, "Phiya phatu phaihwapho Barabara ya Kugoloka, nyumbani kpwa Juda, na ukauze mutu aihwaye Sauli kula mudzi wa Tariso. Iye vivi anavoya Mlungu, ¹² na akaona ruwiya. Hiko ruwiyani akaona mutu aihwaye Anania aredza kum'bandikira mikono ili aphahe kuona tsona." ¹³ Phahi Anania waamba, "Bwana, mutu hiye namsikira manenoge kula kpwa atu anji, kuhusu mateso manji ahenderago atakatifuo hiko Jerusalem. ¹⁴ Hata vivi ana baruwa kula kpwa akulu a alavyadzi-sadaka ya kumupha uwezo wa kugbwira mutu yeyesi amkuluphiraye Jesu." ¹⁵ Ela achiambwa, "Phiya vivyo, mana nkamtsambula akale mtumishi wangu wa kutangaza habari zangu kpwa atu ambao sio Ayahudi phamwenga na afalume ao, na hata kpwa Aiziraeli. ¹⁶ Na mi mwenye nindamuonyesa ndivyogaya kpwa sababu yangu."

¹⁷ Phahi Anania waphiya na achendainjira nyumba iriyokala Sauli. Chisha achim'bandikira mikono na achimuamba, "Mwenehu Sauli, Bwana Jesu yekutsembukira njirani phokala uredza hiku, wanihuma ili uone tsona na ulongozwe ni Roho Mtakatifu." ¹⁸ Phapho hipho kuchigbwa vitu dza mamba ga ng'onda kula matsoni mwa Sauli, na achikala anaona. Phahi, wang'oka achiima na achibatizwa, ¹⁹ na bada ya kurya, wauyiza mkpwotsewe.

Sauli anahubiri mudzi wa Damasikasi

Sauli wasagala masiku hiko Damasikasi phamwenga na afuasi anjina a Jesu. ²⁰ Phahi waandza mara mwenga kusemurira masinagogini kukala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu. ²¹ Atu osi ariomsikira Sauli anagomba atezeka sana, na achikala anauzana, "Dze, yuno siye yuya mutu

yekala achigayisa atu amukuluphirao Jesu hiko Jerusalemu? Mana hata kuku wakpwedza na nia ya kuagbwira na kuaphirika Jerusalemu kpwa akulu a alavyadzi-sadaka!”

²² Ela Sauli wazidi kukala na nguvu za kuaonyesa na Maandiko kukala Jesu ndiye Masihi,* hata Ayahudi a Damasikasi achikala taana ra kumuamba. ²³ Bada ya masiku kutsapa, vilongozi a Chiyahudi ahenda njama ya kumuolaga Sauli, ²⁴ ela ye wamanya njama hiyo. Hinyo Ayahudi kala achigodza ryangoni usiku na mutsi, ili amuphahe Sauli amuolage. ²⁵ Ela afuasie, usiku amuhala achimtiya bwekoni na achimtsereza kondze na dzitunduni, dzitundu ririrokala ukutani, ukuta uriozunguluka mudzi.

²⁶ Sauli waphiya Jerusalemu na ariphofika hiko walonda kudziunga na afuasi a Jesu. Ela afuasi osi achikala anamuogopha, mana kala taamini kama ni mfuasi wa Jesu kpweli. ²⁷ Ela Barinaba wakpwendzamhala Sauli achimphirika kpwa mitume. Wakpwendasemurira vira Sauli arivyomuona Bwana Jesu njirani, phokala anaphiya Damasikasi, alafu achiaeleza vira Jesu vyogomba naye. Piya waeleza hara mitume vira Sauli arivyogomba kuhusu Jesu bila ya wuoga hiko Damasikasi. ²⁸ Phahi, Sauli wasagala nao na achinyendeka nao hiko Jerusalemu, achisemurira habari za Jesu bila ya wuoga. ²⁹ Kala achilumbana na Ayahudi agombao Chiyunani, ela achitaka kumuolaga. ³⁰ Afuasi a Jesu ariphomanya dzambo hiri, aphiya naye mudzi wa Kaisaria, alafu achimuhuma kuphiya mudzi wa Tariso.

³¹ Hiphohi, afuasi a Jesu okala Judea, Galilaya na Samariya akala salama na achienderera kumuogopha Mlungu. Roho Mtakatifu aatiya moyo na kuapha nguvu, na kundi ra afuasi richienjerezeka.

Petero anaphoza Ainea

³² Petero kala achizunguluka chila phatu kunyendekera afuasi a Jesu. Siku mwenga wanyendekera atakatifu okala anaishi mudzi wa Lida. ³³ Hiko Lida wakpwendakuta mutu yeihwa Ainea, ambaye kala akaphola vilungo, hata ni wa chitanda, chitanda na iye, miaka minane. ³⁴ Phahi Petero wamuamba, “Ainea, Jesu Masihi akaphoza ukongoo. Unuka uhandike mwenye chitandacho!” Na phapho hiphohi Ainea achiunuka. ³⁵ Atu anji osagala Lida na pwani ya Sharoni aona mambo higo na achigaluka achimkuluphira Bwana Jesu.

Petero anamfula Tabitha

* 9:22 9:22 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. 9:23 9:23 2 Akorintho 11:32,33

³⁶ Hiko mudzi wa Jopa kala kuna mfuasi wa Jesu wa chichetu yeihwa Tabitha (kpwa Chiyunani ni Dorokasi, manage ni chiphala.) Kala ni mutu mzuri na chila wakati kala achiterya achiya. ³⁷ Phahi wakati uratu phokala Petero anawehera seemu hizo, Tabitha walumwa na achifwa. Achiogeswa na achendaikpwa chumba cha gorofani. ³⁸ Midzi ya Lida na Jopa kala ni pula na mromo, hipho afuasi a Jesu ariphomanya kala Petero a mudzi wa Lida, ahuma atu airi akamuambe, "Tafadhali ndzo upesi."

³⁹ Petero wakpwedza nao, na ariphotosloka waphirikpwa chumba cha gorofani, ambako kala akaikpwa ye mufwa. Magungu gosi kala gakamzangira Petero kuno anarira na kumuonyesa mashati na marinda gotengezwa ni Dorokasi wakati kala ni mzima. ⁴⁰ Petero waatuluza atu osi mura chumbani, alafu achichita mavwinda achivoya Mlungu. Chisha achigaluka kpwa ye mufwa na achiamba, "Tabitha, lamuka." Tabitha wavugula matso na ariphomuona Petero, waunuka achisagala. ⁴¹ Wamgbwira mkpwono na achimterya kung'oka. Alafu achiaiha hara atakatifu phamwenga na hara magungu, achimlavya Tabitha, mzima.

⁴² Habari za mambo higa zaenea mudzi wosi wa Yafa, na atu anji achimkuluphira Bwana Jesu. ⁴³ Petero wasagala Jopa kpwa muda na mutu yeihwa Simoni, ambaye kala ni fundi wa kutengeza chingo.

10

Korinelio anatsembukirwa ni malaika

¹ Kpwakala na mutu mmwenga hiko mudzi wa Kaisaria yeihwa Korinelio, ambaye kala ni chilongozi wa jeshi ra Chirumi riihwaro, "Chikosi cha Itali." ² Iye na atue osi a phakpwe kaya kala ni atu azuri mbere za Mlungu, naye kala achiterya achiya, na kuvoya Mlungu chila wakati. ³ Siku mwenga dzuwa ra mutsi kama saa tisiya, Korinelio waona ruwiya. Malaika wa Mlungu wamtsembukira ching'ang'a na achimuiha, "Korinelio!" ⁴ Korinelio wamtong'orera matso kpwa wuoga, achiamba, "Ee Bwana, unaambadze?" Yuya malaika achiamba, "Mlungu wasikira mavoyogo hiko mlunguni na waona sadaka ulavyazo kuterya agayi, naye waika mambogo achilini. ⁵ Sambu, huma atu aphiye mudzi wa Jopa akamuihe mutu mmwenga aihwaye Simoni, dzina ranjina ndiye Petero. ⁶ Ni mjeni wa Simoni, fundi wa chingo na ambaye nyumbaye i kanda-kanda ya bahari." ⁷ Yuya malaika ariyegomba naye ariphouka, Korinelio waiha atumishie airi na mrindziwe mmwenga ambaye

kala anamuogopha Mlungu. ⁸ Achiaeleza gosi achigogaona, chisha achiahuma Jopa kpwendamuhala Petero.

Petero anaona ruwiya

⁹ Siku ya phiriye, hara atu ariphokala achere charoni, ela phephi na mudzi wa Yafa, Petero wapanda dzulu ya nyumba kama saa sita za mutsi ili avoye. ¹⁰ Ela wasikira ndzala na achiaza chitu arye, na wakati chakurya kala chinatayarishwa, waona ruwiya. ¹¹ Wakati hinyo waona mlunguni kukafwenuka na achiona chitu dza dziyamba kulu rinatserezwa photsi kuno rikagbwirwa pembe zosi ne. ¹² Rira dziyamba kala rina chila aina ya nyama a magulu mane, nyama a kuambala photsi na nyama a mapha. ¹³ Chisha achisikira sauti inamuamba, "Petero, unuka utsindze urye." ¹⁴ Ela Petero achiamba, "Hata Bwana! Taiwezekana mana sidzangbwerya chitu ambacho ni najisi ama chichafu." ¹⁵ Hira sauti ichigomba tsona ichiamba, "Vitu ambavyo Mlungu wavitsusa usiviambe ni vichafu." ¹⁶ Mambo higa gahendeka kano tahu, alafu phapho hipho rira dziyamba richiuya mlunguni.

¹⁷ Wakati Petero kala achereririkana mana ya hira ruwiya, hara alume ariokala akahumwa ni Korinelio kala akazembula hira nyumba ya Simoni, nao kala aimire ryangoni. ¹⁸ Apiga hodi na achiuza, "Phano phana mjeni aihwaye Simoni ama dzina ranjina Petero?"

¹⁹ Petero ariphokala acherefikiriya kuhusu hira ruwiya, Roho wamuamba, "Petero, kuna atu ahahu anakuendza. ²⁰ Sambu unuka utserere ko kotsi, na usihende wasiwasi kuphiya nao mana mimi ndiye nchiyeahuma." ²¹ Phahi watserera na achendaambira hara mabwana, "Mimi ndiye hiye mumuendzaye. Dze munaniendzerani?" ²² Hara mabwana achimuamba, "Hukahumwa ni Korinelio chilongozi wa jeshi. Ni mutu wa haki na ambaye anamuogopha Mlungu, tsona anaishimiwa ni Ayahudi osi. Malaika wa Mlungu wamuamba akualike kpwakpwe kaya ili asikize chochosi ndichomuamba." ²³ Alafu Petero waakaribisha ajenie na achilala phapho. Siku ya phiriye, waandza charo na ajenie, phamwenga na afuasi anjina a Jesu kula hipho Yafa.

Petero anamnyendekera Korinelio

²⁴ Siku ya phiriye afika Kaisaria. Korinelio kala anamgodzera na kala akaalika nduguze na asenae. ²⁵ Petero ariphokala anainjira nyumbani, Korinelio wamchinjira na achimbwerera maguluni achimuabudu. ²⁶ Ela Petero achimuamba, "Unuka, mimi ni mwanadamu dza uwe

tu.” ²⁷ Waenderera kubisha naye hadi nyumbani ambako wakpwendakuta atu anji. ²⁸ Achiaambira, “Mosi mnamanya kukala kulengana na shariya za Chiyahudi ni makosa Myahudi kugbwirana na mutu asiye Myahudi ama kumnyendekera. Ela Mlungu wanionyesa wazi nisimuihe mutu yeyesi mui ama mchafu. ²⁹ Kpwa sababu hiyo, nripholavirwa muhumwa, nkedza bila ya wasiwasi. Sambu nami nauza, mwanihirani?”

³⁰ Korinelio achimuamba, “Dzuzi kala ni mwangu nyumbani navoya Mlungu, saa tisiya za mutsi, saa dza zizi. Gafula mutu yekala akavwala nguwo za kung’alalang’ala wakpwedzaima mbere zangu. ³¹ Na achiniamba, ‘Mlungu wasikira mavoyogo hiko mlunguni na waona sadaka ulavyazo na vitu uteryavyo agayi, andavitambukira. ³² Huma atu aphiye mudzi wa Jopa akamuihe Simoni na ambaye dzina ranjina ni Petero. Iye ni mjeningbwa wa Simoni fundi wa chingo, ambaye asagala kanda-kanda ya bahari.’ ³³ Ndipho nami nchikulavira ahumwa mara mwenga, na ukahendato kpwedza. Sambu swino hu mbere za Mlungu kuphundza chila chitu ambacho Mlungu akakulagiza uhuambire.”

³⁴ Phahi, Petero waandza kugomba nao achiamba, “Kpwa kpweli sambu nikaelewa kala Mlungu kana ubaguzi, ³⁵ ela anamkubali mutu wa kabila rorosi amuogophaye na kuhenda haki. ³⁶ Mnamanya ujumbe ambao Mlungu wauphirikira Aiziraeli, kukala mutu yeyesi amkuluphiraye Jesu Masihi, ambaye ndiye Bwana wa atu osi, andasagala na amani. ³⁷ Mnamanya rira rotokea tsi yosi ya Judea, kuandzira Galilaya bada ya Johana kuhubiri atu atubu na abatizwe. ³⁸ Mlungu wamupha Jesu wa Nazareti uwezo na Roho Mtakatifu. Kpwa sababu Mlungu kala anamterya, wazunguluka chila phatu kuhenda manono na kuphoza atu osi okala akatekpwa ni Shetani. ³⁹ Swiswi hu mashaidi a chila chitu arichohenda tsi ya Ayahudi na Jerusalemu. Wakotwa misumari msalabani na achiolagbwa, ⁴⁰ ela Mlungu wamfufula siku ya hahu. Na wamuhenda aonewe, ⁴¹ ela sio atu osi, ni hara mashaidi ambao Mlungu kala akaatsambula kare, yani swiswi ambao warya na huchinwa naye bada ya kufufuka. ⁴² Jesu wahulagiza huatangazire atu habarize na kuashuhudiya kukala iye ndiye ambaye Mlungu wamtsambula akale muamuli wa azima na akufwa. ⁴³ Manabii osi agomba kumuhusu, achiamba kala chila mutu ndiyemkuluphira andaswamehewa dambize kpwa uwezo wa dzinare.”

*Roho Mtakatifu anainjira atu
ambao sio Ayahudi*

⁴⁴ Petero ariphokala acheregomba nao, Roho Mtakatifu wainjira moyoni mwa chila mmwenga yekala anaphundza maneno higo. ⁴⁵ Ayahudi amukuluphirao Jesu okala akedza na Petero atezeka kpwa sababu zawadi ilayo kpwa Mlungu ambayo ni Roho Mtakatifu kala ikahewa atu hata ambao sio Ayahudi. ⁴⁶ Kpwa mana hara Ayahudi aasikira anagomba luga tafwauti-tafwauti na kumtogola Mlungu. Alafu Petero achiamba, ⁴⁷ "Atu hano akamphokera Roho Mtakatifu dza vivyo swiswi. Dze, ni ani ambaye anaweza kuazuwiya asibatizwe na madzi?" ⁴⁸ Phahi walagiza abatizwe kpwa dzina ra Jesu Masihi. Alafu ariphobatzwa amuamba Petero asale naye kpwa siku chache.

11

*Petero anaasemurira afuasi
a Jerusalemu*

¹ Mitume na atu amukuluphirao Jesu Judea yosi asikira kala atu asio kala Ayahudi nao akubali mafundzo ga kumuhusu Jesu. ² Phahi, Petero ariphophiya Jerusalemu, afuasi anji ariotiywa tsatsani ampinga sana. ³ Achimuamba, "Waphiya madzumbani kpwa atu ambao taatiywa tsatsani na uchendarya nao."

⁴ Phahi Petero waandza kueleza chila chitu hangu mwandzo hadi mwisho. ⁵ Achiamba, "Siku mwenga kala navoya Mlungu ko mudzi wa Yafa, nchiona ruwiya. Náona chitu dza dziyamba kulu rikagbwirwa pembe zosi ne, rinatserezwa kula mlunguni, na richedza hata phokala niripho. ⁶ Nárilolato rira dziyamba kulu na nchiona nyama a magulu mane, nyama a tsakani, nyama a kuambala photsi na nyama a mapha. ⁷ Alafu nchisikira sauti inaniamba, 'Petero, unuka, utsindze urye.' ⁸ Ela mino nchiamba, 'Hata Bwana! Taiwezekana, mana sidzangbwerya chitu chochosi ambacho ni najisi ama chichafu.' ⁹ Iyo sauti yagomba tsona kula mlunguni, ichiamba, 'Vitu ambavyo Mlungu wavitsusa usiviambe ni vichafu.' ¹⁰ Higa gahendeka kano tahu, alafu rira dziyamba kulu richivutwa kuuya mlunguni.

¹¹ "Phapho hipho alume ahahu ariokala akahumwa kula mudzi wa Kaisaria, atsoloka phara nyumbani phokala nasagala. ¹² Roho waniamba niphiye nao wala nisihende wasiwasi. Piya náphiya na afuasi sita na nchendainjira nyumbani mwa Korinelio. ¹³ Korinelio wahuambira vira malaika vyomtsembukira mwakpwe nyumbani na achimuamba, 'Huma atu hiko mudzi wa Jopa akamuihe

Simoni ambaye piya aihwa Petero. ¹⁴ Iye andakpwedza-kuambira maneno ambago gandakuokola, uwe na atuo osi phako kaya.’

¹⁵ “Nriphoandza kugomba, Roho Mtakatifu wainjira mwao mioyoni dza viratu vyokpwedza kpwehu hipho mwandzo. ¹⁶ Ndipho nriphotambukira Bwana Jesu vyogomba, achiamba ‘Johana wabatiza na madzi, ela mwimwi mundabatizwa na Roho Mtakatifu.’ ¹⁷ Ichikala Mlungu waapha zawadi dza iratu yohewa swiswi, huriphomkuluphira Bwana Jesu Masihi, sambu mino nina uwezo wani wakumpinga Mlungu?”

¹⁸ Aripfosikira hivyo, taayalumbana naye tsona. Amto-gola Mlungu kuno achiamba, “Mlungu waapha atu ambao sio Ayahudi nafwasi ya kutubu na kuphaha uzima wa kare na kare.”

*Ujumbe wa Jesu unafika
mudzi wa Antiokia*

¹⁹ Hara afuasi ambao kala akatsamukana kpwa sababu ya mateso wakati wa kuolagbwa Stefano, aphiya hadi seemu za Foinike, chisuwa cha Kupuro na mudzi wa Antiokia. Akpwendasemurira neno ra Mlungu kpwa Ayahudi bahi. ²⁰ Ela afuasi anjina kula chisuwa cha Kupuro na mudzi wa Kirene aphiya Antiokia na achendasemurira habari nono kuhusu Bwana Jesu kpwa Ayunani nao. ²¹ Mlungu waajaliya achiapha uwezo, na kundi kulu ra atu ragaluka na richimkuluphira Jesu.

²² Habari hizi zaafikira afuasi okala Jerusalemu, nao achimuhuma Barinaba kuphiya Antiokia. ²³ Ariphofika hiko na kuona baraka za Mlungu, wahererwa na achiatiya moyo osi ili akale aaminifu chikpweli-kpweli kpwa Mlungu. ²⁴ Mana kala ni mutu mnono, ambaye kala anatawalwa ni Roho Mtakatifu na ariyekala na kuluphiro ra kudina. Phahi kundi kulu ra atu richimkubali Bwana Jesu.

²⁵ Badaye Barinaba waphiya mudzi wa Tariso kpwendamuendza Sauli, ²⁶ na ariphomphaha, wakpwedza naye Antiokia. Phahi Barinaba na Sauli akala na kundi ra afuasi mwaka mzima na achifundza kundi kulu ra atu. Hiko Antiokia ndiko ambako afuasi a Jesu aandza kuihwa Akristo.*

²⁷ Wakati hinyo-hinyo hiko Antiokia kpwakpwedza manabii kula Jerusalemu. ²⁸ Mmwenga wa hinyo manabii kala aihwa Agabo. Agabo waima na achitabiri kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu kukala; vi karibuni kundahenda ndzala kali

dunia ndzima. (Ndzala iyo yakala wakati wa utawala wa Klaudia.) ²⁹ Afuasi akata shauri chila mmwenga atsange chochosi kulengana na uwezowe kuterya afuasi ayawao okala anaishi Judea. ³⁰ Phahi atsanga, na achilavya pesa zao kpwa Barinaba na Sauli ili ziphirikpwe Judea kpwa vilongozi a kundi ra afuasi a Jesu.

12

Afuasi a Jesu anazidi kuteswa

¹ Siku hizo Mfalume Herode wagbwira afuasi anjina na achiandza kuagayisa. ² Wamuolaga Jakobo ndugungbwa wa Johana na upanga. ³ Herode ariphoona Ayahudi akahamirwa ni dzambo hiro, walagiza Petero agbwirwe. Petero wagbwirwa bada ya Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira.* ⁴ Bada ya Petero kugbwirwa, wamtiya jela, na achilavya asikari amrinde. Asikari aganywa madiba mane na chila diba kala rina asikari ane. Nia ya Herode kala analonda Petero ashitakiwe mbere za atu bada ya Sikukuu ya Pasaka. ⁵ Phahi, Petero ariphokala jela, afuasi ayae amuvoyera Mlungu kpwa chadi sana.

Malaika anamtuluza Petero jela

⁶ Usiku ambao Herode kala andamlavya Petero kpwa atu, Petero kala arere kahi-kahi ya asikari airi kuno akafungbwa silisili mbiri. Piya kala kuna arindzi anarinda ryango ra jela. ⁷ Gafula malaika wa Mlungu achitsembuka na muching'ala mo jela. Wampiga Petero lavuni achimlamusa, achimuamba, "Lamuka upesi!" Na mara mwenga hira silisili zichivuguka mura mikononi na zichigbwa. ⁸ Alafu yuya malaika achimuamba, "Vwala nguwozo na virahuvyo." Petero achivwala. Chisha malaika achimuamba, "Dzifunge mkumbuuo na unilunge." ⁹ Petero achimlunga-lunga yuya malaika hadi kondze. Ela kala kamanya kukala, gara gahendwago ni malaika ganahendeka kpweli; waona analoha tu. ¹⁰ Atsapa asikari a mwandzo, na achitsapa a phiri, alafu achifika ryango ra chuma ra kuinjirira mudzini. Hiro ryango ravuguka renye na achitsapa. Anyendeka barabarani phamwenga, alafu gafula yuya malaika achiangamika na achimricha Petero macheye.

¹¹ Ndipho Petero aching'alwa ni matso na achiamba, "Ehe! Sambu ndipho, nikaelewa. Kpwa kpweli Mlungu

* **12:3** 12:3 Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira ni sikukuu ya Chiyahudi ambayo nkukala siku sabaa bada ya Pasaka. Soma chitabu cha Kutsama 12:1 hadi 13:10. **12:4** 12:4 Kutsama 12:1-27

akahuma malaikawe ili edze aniokole na uyi wa Herode na chila chitu ambacho Ayahudi kala akapanga kunihendera.”

¹² Petero ariphomanya hivyo, waphiya kaya kpwa Maryamu, nine wa Johana Mariko, ambako atu anji kala akakutana na anavoya Mlungu. ¹³ Wapiga hodi mryangoni, na mtumishi wa chichetu aihwaye Roda wakpwedza mryangoni ili amvugurire. ¹⁴ Yuya msichana ariphotambukira sauti ya Petero, wahererwa sana, na badala ya kuvugula mryango, wazola ndani na achendaambira atu, “Petero a pho mryangoni!” ¹⁵ Nao achimuamba yuya msichana, “Una koma we?” Ela iye achishata kukala ni kpweli, Petero anapiga hodi phondze. Nao achimuamba, “Hiye ni lazima akale ni malaikawe.”† ¹⁶ Naye Petero hiko kondze kala akadinisa kupiga hodi. Mwisho hara atu avugula mryango, na ariphomuona, atezeka sana. ¹⁷ Petero waatsuphira mikono ili anyamale na alafu achiaeleza vira Mlungu achivyomtuluza jela. Chisha achiaambira, “Muelezeni Jakobo‡ mambo higa na afuasi anjina a Jesu.” Alafu Petero wauka achiphiya phatu phanjina.

¹⁸ Ligundzure kuriphocha, hiko jela kpwakala na fujo ra ajabu, kpwa mana hinyo asikari kala anauzana richiromphaha Petero. ¹⁹ Herode walagiza Petero aendzwe chila phatu, ela kayaphahikana. Hipo walagiza hara asikari auzwe maswali, chisha aolagbwe.

Chifo cha Herode

Bada ya higo, Herode wauka Judea achiphiya mudzi wa Kaisaria na achendakala kpwa muda. ²⁰ Wareyezwa sana ni atu a midzi ya Tiro na Sidoni. Ela nao alonda mapatano kpwa sababu tsi zao kala zikaadamira tsi ya Mfalume Herode kpwa chakurya. Phahi aungana phamwenga na achim'bembeleza Balasto, ambaye kala ni mtumishi muhimu wa mfalume, ili akale uphande wao wakati achiphiya kpwa mfalume. ²¹ Alafu kpwatsambulwa siku, Herode achivwala kandzuye ya chifalume, achisagala chihiche cha chifalume, na achilavya hutuba kpwa atu a Tiro na Sidoni. ²² Hinyo umati wa atu wapiga kululu uchiamba, “Iyo ni sauti ya mlungu na wala sio ya mwanadamu.” ²³ Phapho hipo malaika wa Mlungu wam'bwaga Herode na ukongo, kpwa sababu kala kamuphere Mlungu sifwa hiyo. Wariwa ni minyololo na achifwa.

† **12:15** 12:15 Ayahudi aamini kala malaika arindaye mutu anaweza kutsembuka na sura ya ye mutu amrindaye. ‡ **12:17** 12:17 Jakobo: Ndukungbwa wa Jesu.

²⁴ Ela atu anji asikira habari za Jesu, na afuasi aenjerezeka sana. ²⁵ Barinaba na Sauli ariphomala kazi yao Jerusalem, auya Antiokia phamwenga na Johana Mariko.

13

Barinaba na Sauli anatsambulwa kuhenda kazi ya Mlungu

¹ Hiro kundi ra afuasi hiko Antiokia kala rina manabii na alimu. Atu hinyo kala ni Barinaba, Simioni ambaye piya kala achihiwa Mwiru, Lukio kula tsi ya Kirene, Manaeni ambaye warerwa phamwenga na Mfalume Herode, na Sauli. ² Wakati kala anamuabudu Mlungu na kufunga, Roho Mtakatifu waamba, "Nitengerani Barinaba na Sauli ili ahende kazi yoatsamburira." ³ Phahi, bada ya kufunga na kuvoya, aabandikira mikono achiavoyera, na achiaricha achipiwa vyao.

Barinaba na Sauli ko chisuwa cha Kupuro

⁴ Barinaba na Sauli ahumwa ni Roho Mtakatifu na achiuka kuphiya bandari ya Seleukia. Bada ya hipho asafiri na meli kuphiya chisuwa cha Kupuro. ⁵ Ariphofika mudzi wa Salami, atangaza ujumbe wa Mlungu masinagogini. Johana Mariko wakala phamwenga nao kama msaidizi wao.

⁶ Anyendeka chisuwa chosi hadi achifika mudzi wa Pafu ambako akutana na Myahudi mmwenga mtsai yehiwa Bari-Jesu, na ambaye kala ni nabii wa handzo. ⁷ Hiye mtsai kala ni msena wa Serigio Paulo, ambaye kala ni mtawala wa chisuwa hicho. Hiye mtawala Serigio Paulo kala ni mutu wa achili, naye wamuiha Barinaba na Sauli ili edze amuambire mafundzo kula kpwa Mlungu. ⁸ Ela yuya mtsai Elimasi (dzinare kpwa Chiyunani) wapinga na achijaribu kumzuwiya mtawala asikubali mafundzo kuhusu Jesu. ⁹ Ela Sauli, ambaye piya kala achihiwa Paulo, walongozwa ni Roho Mtakatifu, achimlolato yuya mtsai, achimuamba, ¹⁰ "Mwana wa Shetani wee! Adui wa mambo ga kpweli! Wadziesera chila aina ya lihandzo na werevu, na chila wakati unalonda kugaluzwa ukpweli wa Mlungu ukale handzo. ¹¹ Sambu Mlungu andakutiya adabu; undakala chipofu na kundaona mwanga wa dzuwa kpwa muda."

Mara mwenga Elimasi achiona chitu dza guro na jiza. Waangaika hiku na hiko kuendza mutu wa kungbwira mkpwono na kumlongoza njira. ¹² Yuya mtawala wa hicho chisuwa ariphoona hivyo waangalazwa ni mafundzo ga Mlungu, na achiamini.

*Paulo na Barinaba mudzi wa Antiokia
seemu za Pisidia*

¹³ Kula mudzi wa Pafo, Paulo wapanda meli na ayae kuphiya mudzi wa Periga, seemu za Pamfilia, ambako Johana Mariko waricha ayae na achiuya Jerusalem. ¹⁴ Paulo na atu anjina atsapa na Periga hadi mudzi wa Antiokia seemu za Pisidia. Siku ya Kuoya ainjira sinagogini, na achendasagala. ¹⁵ Bada ya mutu kusoma kula chitabu cha Shariya za Musa na Maandiko ga manabii, atawala a sinagogi amlavira muhumwa Paulo na ayae. Achiamba, "Enehu, ichikala muna neno rorosi ra kuaambira atu ili kuatiya moyo, tafadhalini gombani."

¹⁶ Phahi Paulo waima, achiatsuphira mkpwono, chisha achiamba, "Enehu Aiziraeli na mwimwi anjina mu-muabuduo Mlungu, niphundzani! ¹⁷ Mlungu wa Aiziraeli watsambula akare ehu, achiajaliya na achikala anji wakati ariphokala Misiri. Tsona waalongoza kuuka Misiri kpwa uwezowe mkpwulu sana. ¹⁸ Chisha achivumirira miaka mirongo mine ariphokala hiko weruni. ¹⁹ Bada ya higa Mlungu waangamiza mataifa ganjina sabaa gokala tsi ya Kanani na iyo tsi achiipha atue. ²⁰ Mambo higa gosi gahala kama miaka magana mane na mirongo mitsano. Badaye Mlungu waapha akare ehu aamuli ili aalongoze. Nao alongoza hadi wakati wa nabii Samueli. ²¹ Chisha hinyo akare ehu avoya Mlungu aphahe mfalume. Naye Mlungu achiapha Sauli, mwana wa Kishi wa kabila ra Benjamini, ambaye wakala mfalume wao miaka mirongo mine. ²² Na Mlungu ariphomuusa Sauli, wamuika Daudi akale mfalume. Mlungu wagomba maneno manono kuhusu Daudi, achiamba, 'Daudi mwana wa Jese anafurahisha moyo wangu; ni mutu ambaye andahenda chila chitu nilondacho.'

²³ "Mlungu wamuhenda mmwenga wa chivyazi cha Daudi akale Muokoli wa Aiziraeli kama arivyolaga. Naye ni Jesu. ²⁴ Kabila Jesu kadzangbweandza kaziye, Johana M'batizadzi waatangazira Aiziraeli osi atubu dambi zao na abatizwe. ²⁵ Johana ariphokala anamarigiza kaziye, waamba, 'Munafikiri mino ni ani? Mimi siye hiye mum-godzaye. Ela phundzani! Kuna mutu aredza bada ya mimi ambaye sifwaha hata kuvula virahuvye.'

13:17 13:17 a Kutsama 1:7; b Kutsama 12:51 **13:18** 13:18 Isabu 14:34; Kumbukumbu 1:31 **13:19** 13:19 a Kumbukumbu 7:1; b Joshuwa 14:1 **13:20** 13:20 a Aamuli 2:16; b 1 Samueli 3:20 **13:21** 13:21 a 1 Samueli 8:5; b 1 Samueli 10:21 **13:22** 13:22 a 1 Samueli 13:14; b 1 Samueli 16:12; Zaburi 89:20 **13:24** 13:24 Mariko 1:4; Luka 3:3 **13:25** 13:25 a Johana 1:20; b Mathayo 3:11; Mariko 1:7; Luka 3:16; Johana 1:27

26 “Enehu, chivyazi cha Burahimu, na mwimwi muabuduo Mlungu, habari za Mlungu za kuokola atu zarehwa kpwehu. 27 Atu a Jerusalemu na atawala aho taayamtambuwa Jesu ni ani. Wala taaelewere maneno ga manabii ambago kala gachisomwa chila Siku ya Kuoya. Phahi, kpwa sababu iyo Ayahudi atimiza maneno ga manabii, mana amhukumu kuolagbwa. 28 Hata dzagbwe taayaphaha sababu ya kpweli ya kumuolaga Jesu, ela amuamba Pilato, ni aolagbwe. 29 Bada ya kumuhendera chila chitu choandikpwa kumuhusu, amtsereza msalabani na achendamla mbirani. 30 Ela Mlungu wamfufula, 31 na kpwa muda mure atu ambao kala achisafiri na Jesu kula Galilaya hadi Jerusalemu amuona. Nao ni mashaidige kpwa atu a Iziraeli.

32 “Rero hunakuambirani habari nono kukala mambo ambago Mlungu waalaga akare ehu, 33 wahutimizira swiswi chivyazi cha hinyo akare, kpwa kumfufula Jesu. Zaburi ya phiri, Mlungu waamba, ‘Uwe u Mwanangu, rero nikakala Sowe.’* 34 Na kuhusu kumfufula Jesu na asiote mbirani, Mlungu achiamba, ‘Nindakupha baraka zangu za kpweli zomlaga Daudi.’† 35 Piya phatu phanjina phaandikpwa, ‘Kundamricha mtumishio muaminifu uriyemtsambula aole.’‡ 36 Daudi wamhumikira Mlungu wakati wa uzimawe, alafu wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree, na mwiriwe uchiola. 37 Ela iye ambaye Mlungu wamfufula, kayaola.

38 “Kpwa hivyo, enehu, nalonda mmanye kala kpwa sababu ya mutu hiyu Jesu, hunaweza kukusemurirani ujumbe kuhusu kuswamehewa dambi zenu. 39 Shariya za Musa taziweza kumuhenda mutu kuphaha haki, ela chila mutu amkuluphiraye Jesu anahendwa kukala wa haki. 40 Phahi dzimanyirireni sedze mkaphahwa ni higo gogombwa ni manabii:

41 ‘Phundzani mwi atu a chibero,
mundamaka na muangamike,
mana nindahenda chitu wakati wenu ambacho,
hata mutu achikuambirani, tamundaamini bii.’ ”§

42 Paulo na Barinaba ariphokala anatuluka sinagogini, waalikpwa edze afundze tsona mambo higo Siku ya Kuoya

13:28 13:28 Mathayo 27:22,23; Mariko 15:13,14; Luka 23:21–23; Johana 19:15

13:29 13:29 Mathayo 27:57–61; Mariko 15:42–47; Luka 23:50–56; Johana 19:38–42

13:31 13:31 Mahendo 1:3 **13:32** 13:32 Zaburi 2:7 * **13:33** 13:33 Chitabu cha Zaburi 2:7. **13:34** 13:34 Isaya 55:3 † **13:34** 13:34 Chitabu cha Isaya 55:3. **13:35** 13:35 Zaburi 16:10 ‡ **13:35** 13:35 Chitabu cha Zaburi 16:10.

13:41 13:41 Habakuki 1:5 § **13:41** 13:41 Chitabu cha Habakuki 1:5.

yedzayo. ⁴³ Mkpwutano uriphosira, Ayahudi anji na atu anjina alungao dini ya Chiyahudi aalunga na achendabisha nao. Paulo na Barinaba aabembeleza ili azidi kukuluphira mendzwa ya Mlungu, ambaye waajaliya.

⁴⁴ Siku ya Kuoya iriphofika, karibu atu osi mudzi mzima akpwezaphundza neno ra Mlungu. ⁴⁵ Ela Ayahudi ariphoona hura umati wa atu, aona wivu, achimlaphiza Paulo na achipinga gara agombago. ⁴⁶ Phahi, Paulo na Barinaba agomba nao chilume, achiaambira, "Kala ni lazima hutangaze ujumbe wa Mlungu kpwa Ayahudi kpwandza. Ela kpwa vira munarema, na munaona tamuna haja ya uzima wa kare na kare, phahi, ni lazima hutangazire atu anjina ambao sio Ayahudi. ⁴⁷ Mana Mlungu wahulagiza hivi:

'Nákuhenda mwanga kpwa atu ambao sio Ayahudi, ili uphirike wokofu wangu chila phatu duniani.' **

⁴⁸ Atu ambao sio Ayahudi ariphosikira hivyo, ahererwa na achiutogola hura ujumbe kula kpwa Mlungu. Nao osi ariotsambulwa kuphokera uzima wa kare na kare amkuluphira Jesu. ⁴⁹ Phahi, neno ra Mlungu ragota chila phatu seemu yosi. ⁵⁰ Ela Ayahudi atiya fitina kpwa achetu okala na vyeo na anamuogopha Mlungu na alume muhimu a mudzini. Achiafyakatsira amtese Paulo na Barinaba na achiazola auke seemu hiyo. ⁵¹ Phahi akukuta vumbi ra mwao maguluni ili rikale onyo kpwapo na achiuka kuphiya mudzi wa Ikonio. ⁵² Afuasi a Jesu hiko Antiokia achihererwa sana na achiodzalwa ni Roho Mtakatifu.

14

*Paulo na Barinaba
hiko mudzi wa Ikonio*

¹ Hiko Ikonio nako mambo gakpwendakala vivyo: Paulo na Barinaba kala achiphiya sinagogini. Afundza neno ra Mlungu vizuri sana hata Ayahudi anji na atu anjina ambao sio Ayahudi achiamini. ² Ela Ayahudi ariorema kuamini, aafyakatsira atu ambao sio Ayahudi ili areyerane na hara oamini. ³ Phahi Paulo na Barinaba asagala muda mure hiko kusemurira neno ra Mlungu bila ya wuoga. Na Mlungu waajaliya uwezo wa kuhenda vilinje na dalili, kuonyesa kala mafundzo gao kuhusu mbazi na mendzwa ya Mlungu ni ga kpweli. ⁴ Atu a mudzi hinyo aganyana: anjina akala uphande wa Ayahudi na anjina achiunga mkpwono hara mitume.

⁵ Mwisho, Ayahudi na atu anjina ambao sio Ayahudi aungana na akulu ao, achipanga kuhenda vibaya na kuaolaga kpwa kuapiga mawe. ⁶ Hara mitume ariphomanya njama hiyo, achimbira kuphiya midzi ya Lisitira na Dabe seemu za Likonia na mitaa ya jirani, ⁷ ambako azidi kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli.

Paulo anaphoza chiswere hiko Lisitira

⁸ Hiko Lisitira kala kuna mutu mmwenga chiswere, ambaye hangu kuvyalwakpwe kala kadzangbwenyendeka bii. ⁹ Hiye chiswere wamphundza Paulo wakati kala anagomba. Paulo wamlolato na achiona yuya chiswere ana imani ya kumphoza. ¹⁰ Achimuamba kpwa raka ra dzulu, "Unuka uime na magulugo!" Gafula yuya chiswere watina na achiandza kunyendeka. ¹¹ Atu ariphoona chiline chohendwa ni Paulo, apiga kululu chikpwao Chilikonia achiamba, "Milungu ikedza kpwehu na umbo ra binadamu!" ¹² Hara atu amtunga dzina Barinaba, achimuiha Zeusi, naye Paulo achimuiha Herime,* mana kala ndiye agombaye sana. ¹³ Mlavyadzi-sadaka wa Zeusi ambaye phatuphe pha kulavira sadaka kala ni phephi na mudzi, wareha ndzau na maruwa ryango ra mudzi. Mana ye mlavyadzi-sadaka na hinyo umati wa atu kala analonda kulavira sadaka mitume.

¹⁴ Ela hara mitume, Barinaba na Paulo ariphosikira hivyo, akpwanyula nguwo zao na achizola mo kahi-kahi za atu kuno anapiga kululu anaamba, ¹⁵ "Msihende hivyo alume, mana swiswi hu anadamu tu dza mwimwi! Hwakupwedza-kureherani habari nono ili mriche kuvoya hivi vitu visivyo mana, ela mvoyeni Mlungu ariye moyo, uriyeumba dzulu mlunguni, tsi, bahari na vyosi virivyo mumo. ¹⁶ Wakati wa nyuma Mlungu waricha chila taifa ranjina rilunge mamboge, ¹⁷ ela kadzangbwericha kuonyesa atu kala a kuko, mana nkuhenda manono. Nkukureherani mvula kula mlunguni na mavuno wakati wa sawa. Piya nkukuphani vyakurya vya kutosha na raha mwenu mioyoni." ¹⁸ Ela hata bada ya kugomba maneno gosi higo, bado yakala vigumu Paulo na Barinaba kuzuwiya hura umati wa atu usialavire sadaka.

¹⁹ Badaye kpwapwedza Ayahudi kula midzi ya Antiokia na Ikonio achedzatiya ndzili kpwa atu kukala Paulo ni mutu mui, nao achikubali. Achimpiga mawe hata achiona labuda akafwa, alafu achinguruta kondze ya mudzi. ²⁰ Ela afuasi

* **14:12** 14:12 Zeusi kala ndiye mlungu mkpwulu wa Ayunani kuriko mlungu yosi. Hinyo Ayunani kala achiamini Herime ni mlungu wanjina ambaye kala achihendwa muhumwa. **14:15** 14:15 Kutsama 20:11; Zaburi 146:6

a Jesu amzunguluka, naye achiunuka na achiuya mudzini. Siku ya phiriye Paulo na Barinaba auka achiphiya mudzi wa Dabe.

Paulo na Barinaba anauya mudzi wa Antiokia, jimbo ra Siria

²¹ Paulo na Barinaba atangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli hiko mudzi wa Dabe na achiphaha afuasi anji. Alafu auya midzi ya Lisitira, Ikonio na Antiokia seemu za Pisidia. ²² Hara mitume atiya moyo afuasi a midzi iyo na achiafundza zaidi kumkuluphira Jesu. Chisha achiatambukiza achiamba, "Huchilonda kuinjira kwenye ufalume wa Mlungu ni lazima hutsapireni tabu nyinji." ²³ Chila phatu phokala na kundi ra afuasi a Jesu, Paulo na Barinaba atsambula vilongozi. Afunga na achiavoyera Mlungu aarinde hinyo amukuluphirao Jesu.

²⁴ Hara mitume atsapa na seemu za Pisidia na achifika seemu za Pamfilia. ²⁵ Bada ya kufundza neno ra Mlungu hiko mudzi wa Periga, atserera kuphiya bandari ya Atalia. ²⁶ Kula Atalia, apanda meli kuuya Antiokia ambako pho mwandzo kala akavoyerwa Mlungu aajaliye kpwa kazi yao. Sambu kala anauya Antiokia mana kala akamala kazi.

²⁷ Aripkofika Antiokia akusanya kundi rosi ra afuasi achiasemurira mambo gosi ambago Mlungu waahendera na vira Mlungu arivyoavugurira njira atu ambao sio Ayahudi kumkuluphira Jesu. ²⁸ Paulo na Barinaba akala hipho na hinyo afuasi siku za kukola.

15

Mkpwutano wa afuasi a Jesu hiko Jerusalemu

¹ Alafu pho Antiokia phakpwedza atu kula Judea ambao kala anafundza hara afuasi anaamba, "Tamuweza kuokoka hadi mtiywe tsatsani, kama mila yorehwa ni Musa iambavyo." ² Mambo higo gahenda Paulo na Barinaba akale na malau mafu sana na hinyo okala anafundza hivyo. Hipho, Paulo na Barinaba phamwenga afuasi anjina atsambulwa kuphiya Jerusalemu kpwendakutana na mitume na vilongozi anjina, kuhusu dzambo hiro.

³ Phahi kundi ra afuasi ramsindikiza Paulo na ayae kuphiya Jerusalemu, nao aripbokala anatsapa na seemu za Foinike na Samariya, asemurira vira atu asio kala Ayahudi vyogaluka na achimkuluphira Mlungu. Habari hizi zhamira afuasi osi. ⁴ Aripkofika Jerusalemu, akaribishwa ni kundi ra afuasi, phamwenga na mitume na vilongozi a hiko,

nao aasemurira chila chitu ambacho Mlungu waahendera. ⁵ Alafu afuasi anjina ambao kala ni kundi ra Mafarisayo aima na achiamba, “Afuasi a Jesu ambao sio Ayahudi, ni lazima atiywe tsatsani na alunge Shariya za Musa.”

⁶ Phahi hara mitume na vilongozi anjina akutana kushisha kuhusu dzambo hiro. ⁷ Bada ya kulumbana kpwa muda mure, Petero wang’oka achiamba, “Enehu, mnamanya kukala pho nyuma Mlungu wanitsambula mimi kumanyisa atu asio kala Ayahudi habari nono kuhusu Jesu, ili nao asikire na kumkuluphira. ⁸ Mlungu ambaye anamanya mioyo ya atu, waonyesa kala waakubali, mana waapha Roho Mtakatifu dza viratu sisi. ⁹ Mlungu kayaika tafwauti ya swiswi Ayahudi na asio kala Ayahudi, ela hosi wahuswamehe dambi zehu kpwa mana hwamkuluphira Jesu. ¹⁰ Sambu kwadze munamjeza Mlungu kwahika kuahika mizigo afuasi yawenu, ambayo hata akare ehu na swiswi tahuweza kuitsukula? ¹¹ Sivyoy kabisa! Hunaamini kukala atu osi, Ayahudi na asio kala Ayahudi, anaokolwa ni mbazi na mendzwa ya Bwana Jesu bahi.”

¹² Alafu mkpwutano mzima wanyamala kuphundza Barinaba na Paulo. Asemurira kuhusu Mlungu arivyoojaliya kuhenda vilinje na dalili kuonyesa uwezowe kwatu asio kala Ayahudi. ¹³ Arophomala kubisha, Jakobo waamba, “Enehu, hebu niphundzani. ¹⁴ Simoni Petero akahueleza vira ambavyo Mlungu wadzishuulisha na atu asio kala Ayahudi hipho mwandzo, kwahika kuatsambula anjinae akale atue. ¹⁵ Hata maneno ga manabii piya ganakubaliana na higo phoamba:

¹⁶ ‘Badaye, mimi Mlungu, nindauya
nedze nidzenge uphya nyumba ya Daudi iriyogbwa.
Nindauyiza kula kwahika masazage
na niudzenge uphya tsona.

¹⁷ Nao atu anjina aniendze mimi Mlungu,
na atu osi asio kala Ayahudi aihwao kwahika dzina rangi
aniendze.

Vivi ndivyo ambavyo Mwenyezi Mlungu ahendaye mambo
gaga gosi,

¹⁸ ambago wahenda gamanyikane kula pho kare.’

¹⁹ “Kwaha hivyo, maoni gangu naamba, husiayugeni atu ambao sio Ayahudi ndiogaluka kumlunga Mlungu. ²⁰ Ela ni lazima huaandikire baruwa kwaambira, asirye vyakurya vyotiywa uyi kwahika kulaviwa sadaka kwahika milungu ya vizuka, asihende uzinifu, asirye nyama achiyesongolwa

wala asirye mlatso. ²¹ Mana mmanyeye kala hangu kare Shariya za Musa zinatangazwa mudzi hadi mudzi na kusomwa masinagogini Siku za Kuoya.”

*Baruwa inaandikirwa afuasi a Jesu
asio kala Ayahudi*

²² Phahi mitume na vilongozi anjina, phamwenga na afuasi osi, akubaliana na achitsambula atu airi apiye Antiokia phamwenga na Paulo na Barinaba. Atsambula Juda piya yehwa Barisaba, na Sila, ambao kala ni vilongozi piya. ²³ Phahi iyo baruwa yophirikpwa kala inaamba:

Swiswi ndugu zenu, mitume na vilongozi osi, hunakulamusani mwimwi afuasi a Jesu ambao simwi Ayahudi mkalao mudzi wa Antiokia, na seemu za Siria na Kilikia.

²⁴ Swino hwasikira kuna ayawehu anjina okpwedza hiko kpwenu bila ya ruhusa yehu, achikuyugani achili na kukuangaishani kpwa higo arigogomba. ²⁵ Phahi swino hwakutana na huchikubaliana kutsambula atu edze kpwenu phamwenga na asena ehu Barinaba na Paulo, ²⁶ ambao adzilavya maisha gao kumuhumikira Bwana wehu Jesu Masihi. ²⁷ Hukalavya hano ndugu airi, Juda na Sila ili akuelezeni na miromo yao mambo gaga higa hunagokuandikirani. ²⁸ Mana Roho Mtakatifu phamwenga na swiswi hwaona vibaya kukuhikani mzigo wanjina zaidi isiphokala ziratu shariya muhimu: ²⁹ Msirye chakurya cholaviwa sadaka kpwa vizuka, msirye mlatso wala nyama yehendasongolwa na msihende uzinifu. Mchigbwira mambo higa mundasagala vinono sana. Kpwaherini, mkale salama.

³⁰ Phahi asindikizwa kula Jerusalemu achiphiya Antiokia ambako akpwendakusanya afuasi osi na achiapha hira baruwa. ³¹ Aripfosoma hira baruwa aonato sana kpwa kutiywa moyo. ³² Juda na Sila kala ni manabii, nao aambira mambo manji ambago gaaterya sana hara afuasi na gachiatiya moyo. ³³ Bada ya kukala nao kpwa muda, hinyo afuasi aasindikiza kuuya salama. Auya Jerusalemu kpwa hinyo okala akaahuma. [³⁴ Ela Sila wakata shauri kusala kuko.]*

³⁵ Ela Paulo na Barinaba asala Antiokia ambako, phamwenga na atu anjina anji, afundza na kutangaza neno ra Mlungu.

Paulo na Barinaba anatengana

* 15:34 15:34 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 34.

³⁶ Badaye wakati fulani Paulo wamuamba Barinaba, "Nahuphiye hukaalole afuasi a Jesu chila mudzi huri-otangaza neno ra Mlungu, ili hukamanye aendereravyo." ³⁷ Barinaba kala analonda aphiye na Johana ambaye piya kala aihwa Mariko. ³⁸ Ela Paulo achiona sio sawa, kpwa sababu Johana waachimbira ariphokala Pamfilia na achiricha kuhenda nao kazi. ³⁹ Paulo na Barinaba alum-bana sana hata ichibidi chila mmwenga akale lwakpwe. Barinaba wahala Johana Mariko na achendapanda meli achiphiya chisuwa cha Kupuro. ⁴⁰ Ela Paulo wahala Sila, achivoyerwa Mlungu ni hara afuasi anjina ili aarinde, alafu achiuka. ⁴¹ Paulo watsapira seemu za Siria na Kilikia ambako wakpwendaatiya moyo afuasi a Jesu okala kuko.

16

Timothi anaungana na Paulo na Sila

¹ Paulo wasafiri hadi midzi ya Dabe na Lisitira ambako wakutana na mfuasi mmwenga yeihwa Timothi. Nineye kala ni Myahudi na wamkuluphira Jesu, ela ise kala ni Myunani. ² Afuasi osi a Jesu okala Lisitira na Ikonio kala achimlika Timothi. ³ Paulo kala analonda kumhala aphiye naye. Ichibidi amutiye tsatsani kpwa sababu Ayahudi ariokala seemu hizo kala anamanya ise ni Myunani.* ⁴ Azunguluka mudzi hadi mudzi, kuambira atu omkuluphira Jesu malagizo gotsapizwa ni mitume na vilongozi anjina hiko Jerusalem, ili agalunge. ⁵ Phahi, kuluphiro ra makundi ga afuasi razidi kukula na atu achienjerezeka chila siku.

Paulo anaona ruwiya

kuhusu kuphiya seemu za Makedonia

⁶ Paulo na ayae atsapa na seemu za Firigia na Galatia, kpwa sababu Roho Mtakatifu waazuwiya kusemurira neno ra Mlungu jimbo ra Asia. ⁷ Ariphofika mphaka wa Misia alonda kuinjira jimbo ra Bithinia, ela Roho wa Jesu achiazuwiya. ⁸ Hiphohi aenderera na charo, achitsapa na seemu ya Misia hadi bandari ya Tirowa. ⁹ Usikuwe Paulo waona mutu ruwiyani kula jimbo ra Makedonia akamuimira pho phephi, achimuamba, "Nakuvoya wedze Makedonia wedze uhuterye!" ¹⁰ Paulo ariphoona ruwiya hiyo, hwafunganya upesi kuphiya Makedonia, mana hwa-manyanya Mlungu anahuiha hukatangaze habari nono kuhusu Jesu hiko.

15:38 15:38 Mahendo 13:13 * **16:3** 16:3 Ayunani taatiywa tsatsani, kpwa hivyo Ayahudi kala taaweza kumkubali Timothi hadi adekpw.

*Mchetu yeihwa Lidia anaokoka
hiko Filipi*

¹¹ Hwapanda meli bandari ya Tirowa huchiphiya mwenga kpwa mwenga hadi chisuwa cha Samotirake, na siku ya phiriye huchifika bandari ya Neapoli. ¹² Kula hipho huaphiya Filipi ambako hwakala kpwa muda. Filipi kala ni mudzi muhimu wa jimbo ra Makedonia, nao kala unatawalwa ni Arumi. ¹³ Siku ya Kuoya iriphofika, hwatuluka kondze ya ryango ra mudzi hadi muhoni, ambako hwaona kala kuna phatu ambapho Ayahudi nkuvoya Mlungu. Huchisagala na huchibisha na achetu ambao kala anakutana. ¹⁴ Mmwenga yekala anaphundza mafundzo gehu ni mchetu yeihwa Lidia kula mudzi wa Thiatira, ambaye kala ana bishara ya vitambara vya zambarau. Lidia kala anamuogopha Mlungu, naye wamng'aza matso na achikubali mafundzo ga Paulo. ¹⁵ Wabatizwa phamwenga na atu osi a phakpwe kaya. Alafu achiualika kpwakpwe, achiamba, "Ichikala mukakubali kala ni mfuasi muaminifu wa Bwana Jesu, karibuni mkakale kpwangu." Wahubembeleza, mwisho huchiphiya.

Paulo na Sila anatiywa jela hiko Filipi

¹⁶ Siku mwenga huriphokala hunaphiya hipho phatu pha kuvoya Mlungu, hwakutana na mtumwa wa chichetu, yekala ana pepho. Pepho zomuhenda akale na uwezo wa kutabiri mambo ndigokpwedza badaye. Watajirisha sana matajirige kpwa kutabiriya atu bahati zao. ¹⁷ Yuya msichana waandza kulunga-lunga Paulo na swiswi kuno anapiga kululu anaamba, "Atu hano ni atumishi a Mlungu Ariye Dzulu Zaidi. Nao anakutangazirani vira ambavyo munaweza kuokolwa!" ¹⁸ Waenderera kugomba hivyo siku nyinji, mwisho Paulo gamsinya, achimgalukira na achimuamba yuya pepho, "Kpwa dzina ra Jesu Masihi, tuluka himo mwa hiye msichana!" Na phapho hipho yuya pepho achituluka.

¹⁹ Enye a yuya mtumwa ariphomanya kala taaweza kuphaha pesa tsona, amgbwira Paulo na Sila achiaguruta hadi mbere za atu na akulu a Chirumi. ²⁰ Aripheofisa hiko kpwa akulu, aashitaki achiamba, "Atu hinya ni Ayahudi, na anahenda fujo mwehu mudzini. ²¹ Anafundza mila ambazo siyo sawa chishariya. Tahuzikubali na tahuweza kuzilunga mana hu anatsi a Utawala wa Rumi."

²² Umati wa atu waunga mkpwono mashitaka higo ga Paulo na Sila. Hara akulu a Chirumi alagiza avulwe nguwo na achapwe viboko. ²³ Achapwa viboko sana kabisa, alafu achitiywa jela. Naye asikari wa jela walagizwa

aarinde vinono sana. ²⁴ Asikari jela ariphophaha malagizo higo, waatiya chumba cha ndani na achiafunga silisili za maguluni phamwenga na mapande ga magogo.

²⁵ Iriphofika saa sita za usiku, Paulo na Sila kala anavoya Mlungu na kumuimbira, mabusu ganjina kala ganaphundza. ²⁶ Gafula dunia ichisumba sana hata misingi ya jela ichisumba. Phapho hipho miryango ya jela ichivuguka na silisili zokala zikafungbwa mabusu osi maguluni zichigbwa. ²⁷ Yuya asikari jela walamuka na ariphoona miryango ya jela i wazi, watsomola upangawe achilonda kudziolaga, mana kala anaona mabusu gosi gakachimbira. ²⁸ Ela Paulo achikota kululu achiamba, "Usidziolage! Hosi hu mumu!"

²⁹ Asikari walagiza taa, alafu achizola ndani kuno anakakama, achendagbwa maguluni pha Paulo na Sila. ³⁰ Alafu achimlavya Paulo na Sila kondze, chisha achiuza, "Mabwana, nihendedze mino hata niokoke?" ³¹ Nao achimuamba, "Mkuluphire Bwana Jesu nawe undaokoka, uwe na atuo osi a phako kaya." ³² Chisha achimsemurira neno ra Mlungu na anjina osi a phakpwe kaya. ³³ Phapho hipho usiku, yuya asikari jela waahala achendaatsukutsa vironda. Chisha achiabatizwa iye mwenye na atue osi a phakpwe kaya. ³⁴ Wahala Paulo na Sila achiphiya nao kpwapkwe kaya na achendaapha chakurya. Iye na atue osi ahererwa sana kpwa sababu amkuluphira Mlungu.

³⁵ Ligundzure kuriphocha, aamuli alavya asikari aphiye hiko jela akaambe, "Hara alume airi arichireni." ³⁶ Phahi asikari jela wakpwendamuamba Paulo, "Akulu a Chirumi akalagiza mrichirwe, sambu, tulukani mphiyeye vyenu. Phiyani salama." ³⁷ Ela Paulo achiamba, "Taiwezekana tse! Swino hu anatsi a Utawala wa Chirumi. Hwachapwa viboko mbere za atu, chisha huchitiywa jela bila ya kuphirikpwa kotini. Na vino analonda hurichirwe chisiri! Iyo taiwezekana! Naaedze ahulavye nyo enye." ³⁸ Phahi hara asikari okala akahumwa, auya kpwendasema na hinyo akulu a Chirumi, nao ariphosikira kala Paulo na Sila ni anatsi a Utawala wa Rumi, amaka sana. ³⁹ Akpwedzaavoya msamaha na achiasindikiza kula jela na achiaambira atsame pho mudzini. ⁴⁰ Paulo na Sila ariphotuluka jela, aphiya nyumbani kpwa Lidia na achendakutana na afuasi anjina a Jesu, achiatiya moyo, chisha achiuka.

17

*Atu a mudzi wa Thesalonike
anahenda fujo*

¹ Phahi Paulo na Sila atsapa na midzi ya Amfipoli na Apolonia hadi mudzi wa Thesalonike, ambako kala kuna sinagogi ra Chiyahudi. ² Paulo kala achimenya sinagogini kama kawaidaye. Kpwa Siku tahu za Kuoya za kulungirana wabisha na atu, ³ achiaeleza na kuaonyesa na Maandiko kukala kala ni lazima Masihi* agayiswe, afwe na afufuke. Paulo waamba, “Hiye Jesu ambaye nakusemurirani habarize, iye ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.” ⁴ Ayahudi anjina akubali na achidziunga na Paulo na Sila. Kundi kulu ra Ayunani rimuogopharo Mlungu piya radziunga, na achetu anji a vyeo adziunga na Paulo.

⁵ Ela vilongozi a Chiyahudi aonera chidzitso na achitsola-tsula atu ayi barabarani na achiakusanya ili ahende fujo mudzi mzima. Akpwendazunguluka nyumba ya Jasoni kuendza Paulo na Sila aagbwire na aarehe mbere za atu. ⁶ Ela ariphoakosa hiko, amguruta Jasoni na afuasi anjina hadi kpwa akulu a mudzi. Achipiga kululu achiamba, “Atu hano akaeneza fujo dunia ndzima, vino ndipho akpwedza kpwehu. ⁷ Naye Jasoni waakaribisha kpwakpwe kaya. Hano osi anahenda chinyume cha shariya za mfalume Kaisari anaamba kala kuna mfalume wanjina aihwaye Jesu.” ⁸ Maneno higo gaatiya wasiwasi sana vilongozi akulu a mudzi na umati wa atu. ⁹ Vilongozi akulu amuhenda Jasoni na ayae atozwe makosa, ndipho achirichirwa.

Paulo na Sila anaphiya mudzi wa Berea

¹⁰ Jiza phoanda, afuasi aachimbiza Paulo na Sila kuphiya Berea. Ariphokala hiko, ainjira sinagogi ra Chiyahudi. ¹¹ Atu a Berea kala ni asikizi, wala kala sio dza atu a Thesalonike. Nao aphokera neno kpwa hamu sana. Chila siku kala achichunguza Maandiko kuona ichikala gara afundzwago ni Paulo ni ga kpweli. ¹² Phahi Ayahudi anji akuluphira, na anji ariokuluphira ni achetu a Chiyunani amanyikanao sana phamwenga na alume a chiyunani nao akuluphira. ¹³ Ela Ayahudi a Thesalonike ariphosikira kala Paulo anatangaza ujumbe wa Mlungu hiko Berea, aphiya kuko na achendafyakatsira atu ahende fujo. ¹⁴ Mara mwenga hinyo afuasi achimphirika Paulo pwani, ela Sila na Timothi achisala Berea. ¹⁵ Atu ambao kala anamsindikiza Paulo, aphiya naye hadi mudzi wa Atheni. Ariphokala anarichana, Paulo waalagiza akaambire Sila na Timothi akutane naye Atheni maruru sana.

Paulo hiko mudzi wa Atheni

* 17:3 17:3 Masihi: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

¹⁶ Paulo ariphokala anagodza Sila na Timothi hiko Atheni, moyowe wasononeka sana ariphoona mudzi mzima wa Atheni ukaodzala milungu ya vizuka. ¹⁷ Chila siku Paulo kala achilumbana na Ayahudi na atu anjina amuabuduo Mlungu ariokutana nao sinagogini na piya ariokutana nao cheteni. ¹⁸ Piya wabisha na atu alungao mafundzo ga Epikuro na ga Stoiki. Anjina aamba, "Anahuambirani yuno mpuzi?" Anjina nao achiamba, "Anahufundza habari za milungu mijeni!" Agomba vivi kpwa sababu Paulo kala anagomba kuhusu habari za Jesu na kufufukakpwe. ¹⁹ Phahi amuhala Paulo na achiphiya naye mwango wa Areopago, ambako kala kuna mkpwutano wa baraza ra atumia, achendamuaamba, "Hebu hueleze zaidi kuhusu dini hino nyiphya ufundzayo! ²⁰ Kpwa mana mambo ganjina ufundzago hunagaona ga ajabu sana, kpwa hivyo hunalonda humanye manage." ²¹ (Anatsi na ajeni a mudzi wa Atheni kala achihumira muda wao wosi kubisha ama kuphundza mambo maphya.)

²² Hiphohi, Paulo waima mbere za baraza ra Areopago achiamba, "Anatsi a Atheni! Mino kala naona chila muhendaro mu atu a kulunga dini sawa-sawa. ²³ Ela phokala ninazunguluka-zunguluka kulola vitu muabuduvyo, náona phatu pha kulavira sadaka phakaandikpwa, 'Kpwa Mlungu Asiyemanyikana.' Sambi mino nakuhubirani habari za hiye Mlungu mmuabuduye na msiyemanya. ²⁴ Mlungu ariyeumba dunia na vitu vyosi, ndiye Mtawala wa dzulu mlunguni na dunia, naye kaishi mizukani, mizuka yodzengebwa ni anadamu. ²⁵ Wala kana haja na chochosi chotengezwa ni binadamu, mana ye mwenye ndiye alavyaye uzima kpwa anadamu, pumuzi za kuphumira na chila chitu. ²⁶ Mlungu waumba chila taifa duniani kula kpwa mkare mmwenga, na achiahenda agote chila phatu dunia ndzima. Wapanga chimbere chila kabila ndiphosagala na mudawe. ²⁷ Wahenda hivyo ili anadamu amuendze na amuone, hata dzagbwe ni kpwa kuphaphasa-phaphasa. Ela kpwa kpweli Mlungu kakure naswi. ²⁸ Mana, kama mmwenga wenu vyoamba, 'Ndiye ahuphaye uzima, na anahupha uwezo wa kunyendeka na kuishi.' Tsona atu enu a kuandika mashairi aamba, 'Sisi piya hu anae.' ²⁹ Kpwa vira hu ana a Mlungu, taifwaha kuhenda sura ya Mlungu ikale yaiga sanamu za zahabu, feza ama dziwe, vitu vyohendatsongbwa chiufundi ni binadamu. ³⁰ Mlungu wapuza uzuzu wa anadamu kpwa muda wa kukola, ela sambhi analagiza chila mmwenga himu dunia ndzima atubu.

³¹ Kpwa mana waika siku ambayo andaamula dunia ndzima kpwa haki, muamuli andakala hiye mutu ariyemtsambula. Naye wammanyisa chila mutu, hiye yetsambulwa, kpwa kumfufula.”

³² Atu ariphosikira habari za kufufuka, anjina amtseka, ela anjina achiamba, “Badaye, hunalonda wedze uhueleze zaidi kuhusu mambo higa.” ³³ Bada ya higo, Paulo wauka mkpwutanoni. ³⁴ Ela atu anjina aamini na achiungana na Paulo. Mmwenga wao kala aihwa Dionisio, ambaye kala ni mwanachama wa baraza ra Areopago. Piya kala kuna mchetu, yeihwa Damarisi, na atu anjina.

18

Paulo anaphiya mudzi wa Korintho

¹ Bada ya higo, Paulo wauka Atheni na achiphiya Korintho. ² Ariphofika hiko wakutana na Myahudi mmwenga yeihwa Akpwila na mchewe Prisila kula jimbo ra Ponto. Nao kala akedza dza dzuzi-dzuzi kula tsi ya Itali kpwa sababu mtawala Klaudia kala akalagiza Ayahudi osi azolwe hiko Rumi. Phahi Paulo waawehera, ³ na kpwa sababu Paulo kala ni fundi wa kutengeza mahema dza Akpwila na mchewe, wakala nao na achihenda nao kazi. ⁴ Chila Siku ya Kuoya Paulo kala achibisha na Ayahudi na Ayunani sinagogini na kuabembeleza akubali mafundzoge.

⁵ Sila na Timothi ariphokpwedza kula jimbo ra Make-donia, Paulo kala achihumira wakatiwe wosi kuaonyesa Ayahudi na Maandiko kukala Jesu ndiye Masihi.* ⁶ Ela Ayahudi ariphompinga na kumlaphiza, wakuta-kuta vumbi nguwoze ili rikale onyo kpwao na achiamba, “Ndirokuphahani narikale dzulu yenu enye, mino sina lawama kabisa. Hangu sambu nindaphiya kpwa atu ambao sio Ayahudi.” ⁷ Phahi Paulo waricha kufundza sinagogi hiro na achen-dasagala nyumbani kpwa Tito Justo, phephi na sinagogi riro hiro. Tito Justo kala siye Myahudi ela wamuabudu Mlungu. ⁸ Mkwulu wa sinagogi hiro yeihwa Kirisipo wamkuluphira Jesu phamwenga na atu osi a phakpwe kaya. Akorintho anji ariosikira mafundzo ga Paulo aamini na achibatizwa.

⁹ Siku mwenga usiku, Mlungu wagomba na Paulo ruwiyani, achimuamba, “Usiogophe! Enderera kufundza atu, wala usinyamale. ¹⁰ Kpwa mana nindakurinda na takuna mutu ndiyekuvwamukira kukulumiza, mana nina atu anji himu mudzini.” ¹¹ Hipho, Paulo wasagala mwaka

* 18:5 18:5 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

mmwenga na nusu kufundza atu mafundzo kula kpwa Mlungu.

¹² Wakati Galio kala ni mtawala wa jimbo ra Akaya, Ayahudi anjina aungana achimgbwira Paulo achimphirika kotini. ¹³ Amshitaki achiamba, "Mutu hiyu anachengachenga atu amuabudu Mlungu chinyume cha shariya za Chiyahudi." ¹⁴ Kabila Paulo kadzangbwegomba, Galio wagomba achiamba, "Mwi Ayahudi, kama che munalavya mashitaka kuhusu mahendo mai-mai ama kosa iyi sana, ingekalato kukuphundzani. ¹⁵ Ela kpwa vira ganahusu maneno genu, madzina na shariya zenu enye, kagabisheni mwi enye. Ela napho ni mimi simendze kukala muamuli wa mambo higo." ¹⁶ Hiphho, Galio waazola mura kotini. ¹⁷ Alafu atu osi amgalukira Sositene, mkpwulu wa sinagogi achimgbwira, na achimpiga mbere za koti, ela Galio kayajali hata chidide.

Paulo anauya tsona Antiokia

¹⁸ Paulo wasagala siku nyinji sana na hara afuasi a Jesu hiko Korintho alafu achilagana nao achiuka. Arip Hofika bandari ya Kenikeria, wanyolwa[†] mana kala akaika naziri kpwa Mlungu. Badaye wapanda meli phamwenga na Prisila na Akpwila achiphiya Siria. ¹⁹ Arip Hofika mudzi wa Efeso, Paulo waricha ayae Prisila na Akpwila na ye mwenye achendainjira sinagogini na achibisha na Ayahudi. ²⁰ Hinyo Ayahudi amtaka akale naye siku za kukola, ela achirema. ²¹ Phokala analaga waamba, "Mlungu achimendza nindauya tsona." Alafu wauka Efeso na meli.

²² Meli yatiya nanga Kaisaria na Paulo achiphiya Jerusalemu kpwendalamusa afuasi a Jesu. Alafu achiphiya Antiokia. ²³ Bada ya kusagala kpwa muda hiko Antiokia, wauka na achikala wa mwendo chila phatu hiko seemu za Galatia na Firigia, ili kuatiya nguvu afuasi osi a Jesu.

Apolo anafundza Efeso na Korintho

²⁴ Wakati fulani hiko Efeso kala kukedza Myahudi mmwenga aihwaye Apolo, mwenyezi wa mudzi wa Isikandaria. Naye kala ni mutu wa kumanya kugomba na tsona kala anamanya Maandiko vinono sana. ²⁵ Kala akafundzwa njira ya kukala mfuasi wa Bwana Jesu, na kala achiifundzato. Higo gokala achifundza kala ni sawa, ela kala anamanya ubatizo wa Johana bahi. ²⁶ Apolo kala achiinjira sinagogi na akafundza atu bila ya wuoga. Prisila na Akpwila arip homsikira, amualika kpwao kaya na

18:18 18:18 Isabu 6:18 † **18:18** 18:18 Wanyolwa: Ayahudi kala achihenda hivyo kuonyesa mwisho wa wakati wa naziri yoyiika kpwa Mlungu.

achendamfundza kuhusu njira ya kukala mfuasi wa Mlungu tsetsetse. ²⁷ Aripfhokala Apolo analonda kuphiya seemu za Akaya, atu a Mlungu amtiya nguvu na achiandika baruwa iphirikirwe afuasi a Jesu akalao hiko ili akamkaribisheto. Aripfhofika hiko, wakala msada mkpwwulu wa atu ambao, kpwa mbazi na mendzwa ya Mlungu, kala akamkuluphira Bwana Jesu. ²⁸ Mana kala achilumbana sana na Ayahudi mbere za atu, na kuaonyesa Maandiko ga Mlungu kala, Jesu ndiye Masihi.‡

19

Paulo hiko mudzi wa Efeso

¹ Apolo aripfhokala achere hiko mudzi wa Korintho, Paulo wasafiri na magulu na njira za ndani-ndani hadi achifika mudzi wa Efeso, ambako wakutana na afuasi anjina a Jesu. ² Aripfhokutana nao waaauza, “Mriphomkuluphira Jesu, Roho Mtakatifu wainjira mwenu mioyoni?” Ela aho achiamba, “Aa! Wala tahudzangbwesikira kala kuna Roho Mtakatifu.” ³ Phahi, Paulo waaauza, “Sambi mwabatizwa ubatizo uphi?” Hara afuasi achimuamba, “Ubatizo ariofundza Johana.” ⁴ Paulo achiamba, “Ubatizo wa Johana kala ni ubatizo wa atu atubu dambi zao. Johana waambira atu amkuluphire hiye edzaye nyumaze, ambaye kala ni Jesu.” ⁵ Hinyo afuasi aripfhosikira hivyo, abatizwa kpwa dzina ra Bwana Jesu. ⁶ Alafu Paulo aripfhobandikira mikono, Roho Mtakatifu wainjira mwao mioyoni. Agomba kpwa luga zanjina na achitangaza maneno ga Mlungu. ⁷ Osi akala kama alume kumi na airi.

⁸ Kpwa muda wa miezi mihahu, Paulo kala achiinjira sinagogini na kuhubiri bila ya wuoga, kubisha na kuabembeleza kuhusu ufalume wa Mlungu. ⁹ Ela anjina ahenda kani na achirema kuamini, achikala anagomba vibaya mbere za atu kuhusu kumkuluphira Jesu. Phahi, Paulo wahala atu oamini achiuka. Chila siku achikala anabisha na atu ndani ya dzumba ra kusomera ra Tirano. ¹⁰ Paulo wafundza hipho miaka miiri, hadi atu osi a jimbo ra Asia, Ayahudi na asio kala Ayahudi, achisikira neno ra Bwana Jesu.

Anangbwa a Sikeva anajeza kutuluzwa pepho

¹¹ Mlungu wamhumira Paulo kuhenda vilinje vya ajabu. ¹² Atu kala achihala vitambara na mikumbuu chiyoguta Paulo akaphirikira akongo aho na akaphola, nao pepho kala

‡ **18:28** 18:28 Masihi: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.
19:4 19:4 Mathayo 3:11; Mariko 1:4,7,8; Luka 3:4,16; Johana 1:26,27

achituluka. ¹³ Ayahudi anjina kala achizunguluka kutuluza atu pepheho. Phahi wakati uhu ajeza kuhumira dzina ra Bwana Jesu kutuluza pepheho. Nao kala achiamba, “Kpwa dzina ra Jesu ahubiriwaye ni Paulo, tuluka.” ¹⁴ Kala kuna ana sabaa a mkpwulu wa alavyadzi-sadaka wa dini ya Chiyahudi yehwa Sikeva, aha nao kala ni kahi ya aho kala achihenda vivyo. ¹⁵ Phahi siku mwenga pepheho aambira, “Jesu nammanya na Paulo piya nammanya, ela dze, mwino mu ano ani?” ¹⁶ Yuya mutu yepagaliwa ni pepheho waurukira na achiaturya mkpwotse osi. Achiapiga vizuri sana hata achiakopola-kopola maronda, nao achituluka mo nyumbani mairo kuno a vitsaha.

¹⁷ Ayahudi osi na Ayunani a mudzi wa Efeso ariphosikira mambo higo, atishirwa sana, na dzina ra Bwana Jesu richitogolwa. ¹⁸ Phahi, atu anji ariomkuluphira Jesu adzituluza mbere za atu na achisema mambo mai gosi arigohenda. ¹⁹ Atu anji ambao mwandzo kala ni atsai ama aganga, akusanya vitabu vyao phamwenga na achiviocha mbere za atu. Garama ya vitabu hivyo vyoochwa kala ni kama vipande elufu mirongo mitsano vya feza. ²⁰ Phahi kpwa sababu hiyo, neno ra Mlungu raenea sana na richiphaha nguvu.

²¹ Bada ya higo gosi kuhendeka, Paulo wakata shauri kuphiya Jerusalem, kutsupira seemu za Makedonia na Akaya.* Waamba, “Nchifika hiko, ni lazima piya niphaye Rumi.” ²² Watanguliza Timothi na Erasito asaidizie airi kuphiya Makedonia, ela ye mwenye achibaki jimbo ra Asia kpwa muda.

Atu a mudzi wa Efeso anahenda fujo

²³ Wakati na hinyo kpwazuka fujo kulu sana hiko Efeso kpwa sababu ya atu kumkuluphira Jesu. ²⁴ Kpwahenda fundi mmwenga yehwa Demetirio yekala achitengeza vizuka vya feza, vyoigana na nyumba ya mlungu wa chichetu yehwa Aritemi. Kazi ihi kala ichiaphahira pesa nyinji sana Demetirio na mafundige. ²⁵ Demetirio wakusanya mafundi osi ambao kala achihenda kazi dza hiyo, achiamba, “Aangu, mnamanya kala kazi hino inahuphahirani pesa nyinji sana! ²⁶ Ela mwi enye munaona na kusikira vira mutu hiyu aihwaye Paulo anavyochenga-chenga atu. Anaamba kala milungu itengezwayo ni anadamu siyo milungu bii. Wagaluzwa atu anji himu Efeso, na hata jimbo zima ra Asia. ²⁷ Phahi kuna hatari, siyo kala ati bishara yehu indaphaha nguma mbii bahi, ela hata nyumba ya mlungu

* **19:21** 19:21 Makedonia ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na Akaya ni seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.

mcpwulu Aritemi indaonekana si chitu cha mana. Na hiye mlungu ambaye anaabudiwa jimbo zima ra Asia na hata dunia ndzima kandaishimiwa kabisa.”

²⁸ Hinyo mafundi ariphosikira hivyo, atsukirwa sana na achipiga kululu achiamba, “Aritemi mlungu wa Aefeso, ndiye mcpwulu!” ²⁹ Alafu mudzi mzima uchikala na fujo. Agbwira Gayo na Aristariko, enyezi a Makedonia, ambao kala anasafiri na Paulo. Atu osi okala hipho azola nao mairo hadi chiwanja cha michezo. ³⁰ Paulo kala analonda kudzituluza mbere za hura umati wa atu, ela afuasi a Jesu achimzuwiya. ³¹ Akulu anjina a jimbo hiro piya kala ni asena a Paulo, nao piya achilavya muhumwa kumvoya Paulo asimenye himo chiwanjani. ³² Wakati na hinyo hipho mcpwutanoni kala phana fujo sana, diba mwenga rinaamba hivi, na diba ranjina rinaamba hivi. Anji kala taamany chisa cha atu kuhenda mcpwutano. ³³ Ayahudi anjina amuona Isikanda pho mcpwutanoni na achimuamba atuluke mbere za atu adzihehere. Phahi Isikanda waat-suphira mikono ili anyamale na achikala analonda kugomba nao. ³⁴ Ela rira borori ra atu ririphomanya kala Isikanda ni Myahudi, apiga kululu osi chivyamwenga kama masaa mairi, achiamba, “Aritemi mlungu wa Aefeso, ndiye mcpwulu!”

³⁵ Mwisho, muandishi wa mudzi wanyamaza hura umati wa atu, chisha achiamba, “Anatsi a Efeso, dunia ndzima inamanya kala Efeso ndiye mrindzi wa nyumba ya mlungu wehu Aritemi. Tsona Efeso ndiye mrindzi wa sanamu ya Aritemi yogbwa kula mlunguni. ³⁶ Ni ani aremaye mambo higa? Phahi, hurirani msihende mambo na more bila ya kufikiri. ³⁷ Mkareha atu hano hipha, hata dzagbwe taayaiya ndani ya nyumba ya Aritemi wala kukufuru mlungu wehu. ³⁸ Phahi, ichikala Demetirio na mafundige ana mashitaka kuhusu atu hano, kuna koti, tsona kuna akulu a jimbo. Kpwa hivyo naaphirike mashitaka gao hiko. ³⁹ Ela ichikala kuna mambo ganjina ambago mnalonda mmany, ni lazima gabishwe mcpwutano wa kawaida na anatsi. ⁴⁰ Mana swiswi hu tabuni, hunaweza kushitakiwa kpwa hiri fujo chirotsapa rero. Na huchishitakiwa, tahundakala na sababu yoyosi ya kueleza, mana fujo renye tarina sababu ya mana.” ⁴¹ Ariphomala kugomba hivyo, wafunga mcpwutano.

20

*Paulo anaphiya seemu za Makedonia
na Yunani*

¹ Rira fujo ririphosira, Paulo waiha afuasi a Jesu na achigomba nao maneno ga kuatiya moyo. Alafu achilagana nao, achiphiya seemu ya Makedonia. ² Ariphekala anatsapa na seemu hizo, waambira afuasi maneno manji ga kuatiya moyo, hadi achifika tsi ya Yunani, ³ ambako wasagala miezi mihahu. Ariphekala a phephi na kupanda meli kuphiya Siria, watsunirwa kala Ayahudi anjina akampangira njama. Hipo wakata shauri kuuya nyuma kutsapira Makedonia. ⁴ Paulo kala achinyendeka na Sopatiro mwana wa Piro kula mudzi wa Berea, Aristariko na Sekundo kula mudzi wa Thesalonike, Gayo kula Dabe, Tikiko na Tirofimo kula jimbo ra Asia, na Timothi. ⁵ Atu hinyo atanguliya na achendahugodza mudzi wa Tirowa. ⁶ Ela swino huchiuka na meli kula bandari ya Filipi bada ya Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira,* na bada ya siku tsano hwakpwendagbwirana nao Tirowa, ambako hwasagala siku sabaa.

Paulo anafufula mutu hiko Tirowa

⁷ Siku ya Kuoya hwakutana osi phamwenga kuganya na kurya mikahe.† Kpwa vira Paulo kala akapanga kuuka siku ya phiriye, waenderera kubisha hadi usiku wa manane. ⁸ Hinyo mkpwutano kala u chumba cha dzulu gorofani ambako kala kuna taa nyinji sana. ⁹ Phahi, barobaro mmwenga yeihwa Yutiko kala asegere dirishani Paulo phokala anabisha nao. Ariphekala anaenderera kubisha, yuya barobaro wagbwirwa ni usingizi wa fungo na achigbwa photsi kula gorofa ya hahu. Atu ariphekpwendamguta achikala akafwa kare. ¹⁰ Paulo watserera na achendamgwerera yuya barobaro, achimgbwira, chisha achiaambira atu, "Msihende wasiwasi, mana achere mzima!" ¹¹ Alafu Paulo wauya dzulu tsona na achendaganya mikahe achirya. Wabisha nao vya kukola hadi ligundzu, alafu achiphiya vyakpwe. ¹² Hara atu aphiya naye kaya mzima yuya barobaro, nao ahererwa sana.

*Charo cha kula Tirowa
hadi mudzi wa Mileto*

¹³ Paulo kala analonda kuphiya mudzi wa Aso na magulu, hipo wapanga hukutane naye kuko. Phahi swino hwamricha huchendapanda meli na huchiphiya vyehu. ¹⁴ Paulo ariphekpwedza hipo Aso, hwapanda melini na huchisafiri naye hadi mudzi wa Mitileni. ¹⁵ Siku ya

* **20:6** 20:6 Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira ni sikukuu ya Chiyahudi ambayo nkukala siku sabaa bada ya Pasaka. Soma chitabu cha Kutsama 12:1 hadi 13:10. † **20:7** 20:7 Kurya mikahe: Afuasi kala achirya mikahe phamwenga kpwa kumbukumbu ra chifo cha Bwana Jesu. Soma Luka 22:14-23.

phiriye, hwauka na meli hipho Mitileni na huchifika phephi na chisuwa cha Kio. Bada ya siku mwenga, hwafika chisuwani Samo, na siku ya phiriye huchitsoloka bandari ya Mileto. ¹⁶ Paulo wakata shauri kutsupa bandari ya Efeso mwenga kpwa mwenga, ili asedze akachelewa hiko jimbo ra Asia, mana kala anawaniya ichiwezekana afike Jerusalemu kabila ya Siku ya Pentekosti.

Paulo anabisha ra mwisho na atumia a Efeso hiko Mileto

¹⁷ Paulo ariphokala Mileto, walavira salamu vilongozi a kundi ra afuasi a mudzi wa Efeso, edze akutane nao. ¹⁸ Hinyo vilongozi ariphokpwedza, Paulo waambira, “Mnamanya maisha gangu vyokala wakati wosi nriphokala namwi, hangu siku ya kpwandza photsoloka jimbo ra Asia. ¹⁹ Námhumikira Mlungu na matsozi manji tsona bila ngulu hata chidide. Nami náphaha tabu nyinji kpwa sababu ya njama za Ayahudi. ²⁰ Mnamanya kala siyasita kufundza chochosi ambacho kala chingekuteryani, ela nákufundzani hazarani na nchiphiya nyumba hadi nyumba. ²¹ Náaonya Ayahudi na asiokala Ayahudi ariche dambi na amgalukire Mlungu na amkuluphire Bwana wehu Jesu. ²² Phahi, namsikira Roho Mtakatifu analonda nipiye Jerusalemu na simanya ndirokpwendaniphaha hiko. ²³ Ela namanya kala chila mudzi nrizophiya, Roho Mtakatifu ananionya kala ninagodzwa ni jela na tabu. ²⁴ Hata hivyo, siona kama maisha gangu ni chitu cha mana. Ela navoya tu, nimale kazi yohewa ni Bwana Jesu, ambayo ni kutangaza habari nono kuhusu mbazi na mendzwa ya Mlungu.

²⁵ “Vivi namanya kala mwimwi mosi nrionkusemurirani ufalume muphya wa Mlungu, tamundaniona tsona. ²⁶ Kpwa hivyo, hino rero nakuambirani wazi: Sina lawama na mutu yeyesi ambaye kandaokolwa. ²⁷ Mana nákutangazirani mambo gosi ambago Mlungu wapanga kuhenda. ²⁸ Phahi, rindani mioyo yenu na mmanyirire kundi rosi ra afuasi a Jesu ambaro Roho Mtakatifu wakuphendani aimirizi. Kalani arisa a atu a Mlungu, ambao waakombola na chifo cha mwanawe mwenye. ²⁹ Namanya nchiuka, mabawa masiru gandakuinjirirani, wala tagandakuonerani mbazi. ³⁰ Piya kundazuka atu anjina mo mwenu kundini, agombe handzo, ili aahale afuasi a Jesu na aahende afuasi ao. ³¹ Phahi, dzimanyirireni! Mmanye kala náonya chila mmwenga na kurira. Nákufundzani miaka mihahu usiku na mutsi, bila ya kukosa hata chidide.

³² “Sambi, nakuikani mikononi mwa Mlungu akujaliyeni. Mmanye neno ra Mlungu kuhusu mbazize. Neno hiro rinaweza kukuphezani chiroho na kukumanyisani majaliwa ambago Mlungu waalagiza osi ariolatenga akale atue. ³³ Siyaaza pesa za mutu, zahabu, wala nguwo za mutu yeyesi. ³⁴ Mwi enye mnamanya kala nchihenda kazi na mikono yangu ili niphahe maitaji gangu phamwenga na ga ayangu. ³⁵ Chila nrrohenda, nakuonyesani mfwano kala, ni lazima huterye agayi kpwa kuhenda kazi kpwa chadi. Na ni hutambukire maneno ga Bwana Jesu phoamba, ‘Alavyaye nkujaliwa zaidi kuriko aphokeraye.’ ”

³⁶ Paulo ariphomala kugomba hivyo, wachita mavwindi na achivoya Mlungu phamwenga na hara atumia osi. ³⁷ Osi arira ariphokala akamkumbatira na kumdonera Paulo. ³⁸ Neno roasononesa sana ni rira ra kukala taandamuona tsona. Chisha, amsindikiza hadi melini.

21

Paulo anaphiya Jerusalemu

¹ Phahi, huriphorichana nao hinyo atumia a Efeso, hwapanda melini huchiphiya mwenga kpwa mwenga hadi chisuwa cha Kosi. Siku ya phiriye hwafika Rodo na kula hipho huchiphiya bandari ya Patara. ² Kuko, hwaona meli yokala inaphiya Foinike, huchipanda na huchiuka. ³ Huriphoona chisuwa cha Kupuro, hwatsapa na uphande wa mwakani na huchienderera hadi Siria. Hwatiya nanga bandari ya Tiro, ambako meli kala indatsereza mizigo. ⁴ Hwaendza afuasi a Jesu hiko na huriphokutana nao hwakala nao siku sabaa. Alongozwa ni Roho Mtakatifu achimkahaza Paulo kuphiya Jerusalemu. ⁵ Ela wakati wehu uriphosira, hwauka na huchienderera na charo. Ahusindikiza, osi phamwenga na achetu na ana ao, hadi kondze ya mudzi. Huriphofika pwani, hwachita mavwindi na huchivoya Mlungu na huchilagana. ⁶ Bada ya kulagana, hwapanda melini, na hinyo okala anahusindikiza achiuya kaya.

⁷ Hwaenderera na charo kula Tiro hadi mudzi wa Tolemai ambako hwakpwendajambosa afuasi na huchikala nao siku mwenga. ⁸ Siku ya phiriye, hwauka huchiphiya Kaisaria. Hiko hwakpwendakala nyumbani kpwa muhubiri Filipu, mmwenga wa hara atu sabaa.* ⁹ Filipu kala ana asichanae a ne ambao kala taadzangbwelólwa, nao kala achitangaza ujumbe kula kpwa Mlungu.

21:8 21:8 Mahendo 6:5; 8:5 * **21:8** 21:8 Atu sabaa kala akatsambulwa kama asaidizi a mitume. Soma Chitabu cha Mahendo sura ya 6.

¹⁰ Hwasagala hiko siku za kukola, alafu kuchedza nabii yeihwa Agabo kula Judea. ¹¹ Aripohufikira, wahala mkumbuu wa Paulo, achidzifunga magulu na mikono. Chisha achiamba, "Roho Mtakatifu anaamba: Vilongozi a Chiyahudi hiko Jerusalem andakufunga dza hivi uwe mchina-mkumbuu. Alafu akulavye kpwa atu ambao sio Ayahudi."

¹² Huriphosikira hivyo, swiswi na atu anjina osi okala hipho, hwam'bembeleza Paulo asiphiye Jerusalem. ¹³ Ela Paulo achiamba, "Mbona munaniriza na kunivundza moyo? Mino ni tayari, sio kufungbwa bahi, ela hata kufwa hiko Jerusalem kpwa sababu ya Bwana Jesu." ¹⁴ Huriphoona kataki kukubali maneno gehu, hwamricha, huchiamba, "Navikale vyo Mlungu alondavyo!"

¹⁵ Bada ya higo, hwafunganya na huchiandza charo chehu cha kuphiya Jerusalem. ¹⁶ Afuasi anjina kula Kaisaria adziunga naswi na achiuhuphirika kaya kpwa Mnasoni ambako kala hundakala. Hiye Mnasoni kala ni mwenyezi wa chisuwa cha Kupuro, naye kala ni mmwenga wa afuasi a Jesu a mwandzo-mwandzo.

Paulo ananyendekera Jakobo

¹⁷ Huriphotosoloka Jerusalem, atu amukuluphirao Jesu ahuphokera vinono sana. ¹⁸ Siku ya phiriye, Paulo phamwenga naswi huaphiya kpendamjambosa Jakobo, na vilongozi osi a afuasi a Jesu kala a phapho. ¹⁹ Bada ya kulamusana nao, Paulo wasemurira kpwa chirefu vira Mlungu arivyomterya kuhenda kazi kahi ya atu ambao sio Ayahudi. ²⁰ Nao aripohosikira hivyo, amtogola Mlungu.

Alafu achimuamba Paulo, "Mwenehu, lola! Maelufu na maelufu ga Ayahudi anamkuluphira Jesu, na tsona osi adzilavya kulunga Shariya za Musa. ²¹ Ela aho aambirwa kala, unaafundza Ayahudi aishio kahi ya atu asio kala Ayahudi asilunge Shariya za Musa. Ati ana aho alume asitiywe tsatsani wala asilunge mila za Chiyahudi. ²² Sambu swino hundahendadze? Mana kpwa kpweli atu andasikira kala u phapha wakpwedza.

²³ "Phahi, henda hivi ndivyokuambira. Phapha huna atu a ne ambao aika naziri. ²⁴ Sambu dziunge nao mdzitakase, na uariphire garama zao, ili anyolwe vip hala. Ndipho chila mutu ndiphomanya kala mambo higo uambwago sigo ga kpweli, ela we mwenye unalunga Shariya za Musa. ²⁵ Ela kuhusu afuasi a Jesu ambao sio Ayahudi, swino hwaandikira baruwa ya vira mkpwutano vyokata,

hwaambira asirye chakurya cholavirwa sadaka vizuka, asirye mlatso wala nyama yehendasongolwa, wala asihende uzinifu.”

²⁶ Siku ya phiriye, Paulo wahala hara atu a ne na achen-dadzitakasa phamwenga nao. Alafu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu kpwendatangaza siku ya mwisho ya kudzitakasa, na sadaka ambayo indalaviwa ni chila mmwenga.

Paulo anagbwirwa

ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

²⁷ Phokala zira siku sabaa zi phephi na kusira, Ayahudi kula jimbo ra Asia amuona Paulo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Achifyakatsira umati wa atu na achimgbwira, ²⁸ kuno anapiga kululu anaamba, “Alume a Iziraeli! Huteryeni! Hiyu ndiye yuya mutu aphiyaye chila phatu na kufundza atu mambo mai, yani mambo gapingago atu ehu, Shariya za Musa, na Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Tsona ichizidi, akatiya uyi hipha, phatu phatakatifu, mana akainjiza Ayunani ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu!” ²⁹ (Atu aamba hivyo, mana kala akamuona Paulo hiko mudzini anazunguluka na Tirofimo kula Efeso, achiona akamenya naye ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.)

³⁰ Hipho, mudzi mzima waandza fujo, atu achedza mairo kula chila uphande. Achimgbwira Paulo na achimguruta kula himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na phapho hipho miryango yosi ichifungbwa. ³¹ Ariphekala analonda kumuolaga, habari zichifika kpwa mkpwulu wa jeshi ra Chirumi, kukala mudzi mzima wa Jerusalemu ni fujo huphu. ³² Mkwulu wa jeshi wahala asikari na vilongozi aho na achizola mara mwenga hadi phara phokala na fujo. Hura umati wa atu uriphomuona yuya mkpwulu wa jeshi na asikarie, waricha kumpiga Paulo. ³³ Mkwulu wa jeshi wakpwedzambwira Paulo na achilagiza afungbwe silisili mbiri. Chisha achiaua, “Ni ani yuno, na akahendani?” ³⁴ Phahi, kahi ya ro kundi rapiga kululu, kundi mwenga rinaamba hivi, na kundi ranjina rinaamba hivi. Na kpwa vira yuya mkpwulu wa jeshi kala kaweza kumanya ukpweli kpwa rira hoyo, walagiza Paulo agbwirwe na aphirikpwe ngomeni. ³⁵ Paulo ariphekala akafika ngazini, fujo ra hura umati razidi hata ichibidi hara asikari amuunule. ³⁶ Hura umati wa atu ambao kala unamlunga-lunga, wazidi kupiga kululu uchiamba, “Muolageni!”

Paulo anadzihehera

mbere za umati wa Ayahudi

³⁷ Asikari ariphokala a phephi na kumuinjiza ngomeni, Paulo wamuamba yuya mkpwulu wa jeshi, “Nakuvoya nikuambire chitu.” Naye achimuamba, “Unamanya Chiyunani? ³⁸ Kpwani we siye yuya Mmisiri ambaye vi dzuzidzuzi walongoza magaidi elufu ne okala akapiga kambi hiko weruni?” ³⁹ Phahi Paulo waamba, “Mino ni Myahudi, návyalwa Tariso mudzi wa Kilikia, ni mwanatsi wa mudzi ambao si mdide. Tafadhali niruhusu nigombe na hinya atu.” ⁴⁰ Phahi, yuya mkpwulu wa jeshi wamruhusu agombe nao. Hipo, Paulo waima phara ngazini, achiatsuphira mikono hara atu. Na ariphonyamala, wagomba nao Chieburania.

22

¹ Achiamba, “Enehu na ano baba, navoya mniphundzeto vira ndivyodzihehera hipha.” ² Hinyo atu ariphomsikira Paulo anagomba Chieburania, azidi kunyamala zii. Alafu naye achiamba, ³ “Mino ni Myahudi, návyalwa Tariso mudzi wa Kilikia. Ela nárerwa phapha hipha Jerusalemu, kala ni mwanafundzi wa Gamalieli. Náfundzwato sana shariya za akare ehuni na nchidzilavya kpwa Mlungu dza vyo murivyo mwimwi hivi rero. ⁴ Mino nágayisa atu ariolunga njira hino ya Jesu hata kuaolaga. Nágbwira alume kpwa achetu, nchendaatiya jela. ⁵ Ichikala ninagomba handzo, mlavyadzi-sadaka mkpwulu phamwenga na ngambi yosi naagombe. Piya kala achinipha baruwa chizoandikirwa Ayahudi a Damasikasi, ili nikagbwire afuasi a Jesu hiko na niarehe hipha Jerusalemu kama mabusu na atiywe adabu.

⁶ “Phahi siku mwenga, kama saa sita za mutsi, kala ni njirani nikafika phephi na Damasikasi, gafula nchipigbwa ni mwanga mkali sana kula mlunguni. ⁷ Nágbwa photsi na nchisikira sauti inianiamba, ‘Sauli, Sauli mbona unanigayisa?’ ⁸ Nchiuza, ‘U ani Bwana?’ Nchiambwa, ‘Mimi ambaye unanigayisa ni Jesu wa Nazareti.’ ⁹ Ayangu nriokala nao auona hura mwanga, ela taayasikira sauti ya mutu yegomba nami. ¹⁰ Nchimuuza, ‘Sambi nihendedze, Bwana?’ Ye Bwana achiniamba, ‘Unuka uphiye Damasikasi. Uchifika kuko, undaambirwa ambago watsamburirwa kuhenda.’ ¹¹ Hara ayangu nriokala nao, anigbwira mkpwono hadi Damasikasi, kpwa sababu hura ukali wa mwanga wanihenda chipofu.

¹² “Hiko Damasikasi, kala kuna mutu mmwenga yeihwa Anania, ambaye kala anamuogopha Mlungu, kala analunga Shariya za Musa tsona kala anaishimiwa sana ni Ayahudi

osi a hiko. ¹³ Wakpwezaniimira phephi achiniamba, 'Mwenehu Sauli, matsogo nagaone.' Navugulwa matso phapho hipho, hata naye piya nchimuona. ¹⁴ Alafu achi-amba, 'Mlungu wa akare ehu, wakutsambula ili umanye alondago, umuone Mutu asiye na lawama wala makosa na umusikire anagomba na sautiye mwenye. ¹⁵ Mana undakala shaidiwe kpwa atu osi, shaidi wa higo urigogaona na kugasikira. ¹⁶ Sambu usikae, ng'oka ubatizwe na uvoye kpwa dzina ra Jesu uswamehewe dambizo.'

¹⁷ "Nriphouya Jerusalemu, wakati fulani kala ninavoya Mlungu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, nchiona ruwiya. ¹⁸ Námuona Bwana Jesu achiniamba, 'Uka upesi hipha Jerusalemu, kpwa sababu atu taandaamini ushaidio kunihusu mimi!' ¹⁹ Nchimuamba, 'Bwana, atu hinya anamanya kukala kala nchiphya chila sinagogi kpwendafunga na kupiga atu akukuluphirao. ²⁰ Hata wakati shaidio Stefano anaolagbwa, kala niimire phapho, nchikubali na nchirinda nguwo za hara okala anamuolaga.' ²¹ Alafu achiniamba, 'Uka, nindakuhuma kuphiya kure kpwa atu ambao sio Ayahudi.' "

²² Hura umati wa atu wamphundza hadi ariphohadza kuhusu kuphiya kpwa atu asio kala Ayahudi, ndipho nao achiandza kupiga kululu achiamba, "Muuseni hipha! Muolageni! Kafwaha kuishi bii!" ²³ Phokala anapiga kululu na kutsupha nguwo zao, na kutsupha vumbi dzulu kpwa sababu ya tsukizi, ²⁴ yuya mkpwulu wa jeshi walagiza atue amphirike Paulo ngomeni. Walagiza achapwe viboko ili kuendza chisa chokala chinahenda Ayahudi ampigire kululu Paulo.

²⁵ Ariphekala akamlaza ili amchape viboko, Paulo wamuza chilongozi mmwenga yekala aimire hipho, "Ni halali kumchapa viboko mwanatsi wa Rumi ambaye kaka-patikana na makosa?" ²⁶ Yuya chilongozi ariphosikira hivyo, waphiya kpwa mkpwulu wa jeshi achendamuaamba, "Yuya mutu ni mwanatsi wa Rumi! Dze, undahendadze?" ²⁷ Yuya mkpwulu wa jeshi wakpwendamuuza Paulo, "Hebu niambira, ati we u mwanatsi wa Rumi?" Paulo achiamba, "Ehe." ²⁸ Phahi yuya mkpwulu wa jeshi wamuamba, "Mino nárípha pesa nyinji sana kukala mwanatsi wa Rumi." Paulo achimuamba, "Ela mino ni mwanatsi wa Rumi kuvyalwa." ²⁹ Hinyo atu ambao kala ni amuuze maswali, aricha mara mwenga. Ye mkpwulu mwenye wa jeshi naye wahenda wasiwasi ariphomanya akafunga silisili Paulo, ambaye ni mwanatsi wa Rumi.

Paulo anadzihehera mbere ya ngambi

³⁰ Siku ya phiriye, yuya mkpwulu wa jeshi walonda kumanya chisa haswa chohenda vilongozi a Chiyahudi amshitaki Paulo. Wamvugula na achilagiza akulu a alavyadzi-sadaka na angambi osi akutane. Alafu achimreha Paulo mbere ya ngambi.

23

¹ Phahi, Paulo waatong'orera matso hara angambi achi-amba, "Enehu, mino námhumikira Mlungu kpwa nia nono siku hizo zosi hadi rero." ² Phapho hipho Anania, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, walagiza atu okala aimire phephi na Paulo, amuwange kofi ra mromo. ³ Alafu Paulo achimuamba, "Mlungu andakupiga we mwenye. Uwe mnafiki udzihendaye mutu mzuri. Unanihukumu na Shariya za Musa, ela mbavi unalonda atu avundze Shariya, kpwa kualagiza anipige." ⁴ Atu ambao kala aimire phephi na Paulo amuamba, "Unalaphiza mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa Mlungu?" ⁵ Phahi, Paulo waamba, "Poreni enehu, simanyire kama ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Mana hata Maandiko ga Mlungu ganaamba, 'Usigombe mai kuhusu mtawala wa atuo.' " *

⁶ Paulo kala anamanya angambi anjina ni Masadukayo na anjina ni Mafarisayo. Phahi, wagomba hoyo achi-amba, "Enehu mino ni Mfarisayo, akare angu piya ni Mafarisayo. Mimi nashitakiwa kpwa sababu naamini kukala hakika Mlungu andafufula atu ariofwa." ⁷ Bada ya kugomba hivyo, phakala na malau mafu ga Mafarisayo na Masadukayo, hata anachama achiganyana. ⁸ Alumbana kpwa sababu Masadukayo anaamba mutu achifwa takuna kufufuka tsona, takuna malaika wala roho, ela Mafarisayo nyo anaamini higo gosi. ⁹ Phakala na fujo sana, hata alimu anjina a Shariya a kundi ra Mafarisayo achiunuka na achilumba kpwa nguvu sana. Achiamba, "Tahuona kosa rorosi kpwa mutu hiyu. Mendzerepho roho wa Mlungu au malaika wagomba naye."

¹⁰ Fujo rakala dzinji sana hata mkpwulu wa jeshi achi-tishirwa, achiona labuda Paulo andakatwa-katwa. Hipho, walagiza asikarie ainjire hipho kahi-kahi ya atu na amuhale chinguvu-nguvu, amphirike ngomeni.

¹¹ Usiku, Bwana Jesu wamtsembukira Paulo na achimuamba, "Dina chilume! Uriphokala hiko Jerusalemu

23:3 23:3 Mathayo 23:27,28 **23:5** 23:5 Kutsama 22:28 * **23:5** 23:5 Chitabu cha Kutsama 22:29. **23:6** 23:6 Mahendo 26:5; Afilipi 3:5 **23:8** 23:8 Mathayo 22:23; Mariko 12:18; Luka 20:27

kuyanikahala, na hata hiko Rumi piya ni lazima usiphiye uchanikahala.”

Ayahudi anahenda njama

ya kumuolaga Paulo

¹² Ligundzure kuriphocha, Ayahudi anjina ahenda njama, achirya chirapho achiamba, “Tahundarya wala kunwa hadi humuolage Paulo.” ¹³ Zaidi ya atu mirongo mine kala akahenda njama hiyo. ¹⁴ Aphiya kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi anjina a Chiyahudi achendaamba, “Swino hukarya chirapho hukaamba tahundarya chitu chochosi hadi ndiphomuolaga Paulo. ¹⁵ Phahi, uwe na angambi kamuambireni mkpwulu wa jeshi amrehe Paulo hipha na mdzihende avi mnalonda mmanye zaidi kuhusu laure. Naswi hu tayari kumuolaga hata kabila kufika hipha.”

¹⁶ Ela muwa wa Paulo ariphosikira njama hiyo, waphiya ngomeni achendamuambira. ¹⁷ Alafu Paulo wamuiha chilongozi mmwenga achimuamba, “Hiyu barobaro mphirike kpwa mkpwulu wa jeshi, ana salamu analonda akamuambire.” ¹⁸ Phahi yuya chilongozi wamphirika yuya barobaro kpwa mkpwulu wa jeshi, achendamuamba, “Paulo yuya busu, akanitaka nimrehe hiyu barobaro kpwako, mana ana maneno analonda kukuambira.” ¹⁹ Mkwulu wa majeshi wamgbwira mkpwono yuya barobaro achiphiya naye kanda, na achimuza, “Che unalonda uambedze?” ²⁰ Yuya barobaro achiamba, “Vilongozi a Chiyahudi ana chizigbwa cha kukala analonda kumanya zaidi kuhusu lau ra Paulo, hipho akakubaliana edze akuambe, muhondo mphirike Paulo mbere ya ngambi ya Chiyahudi. ²¹ Ela usimulavye, kpwa sababu zaidi ya atu mirongo mine andadzifwitsa ili amvwamukire. Nao arya chirapho kukala taandarya wala kunwa hadi amuolage. Tsona a tayari hata vi sambu, anagodza uamuzio.” ²² Phahi mkpwulu wa jeshi wamruhusu yuya barobaro aphiye, ela achimuamba, “Usimuambire mutu yeyesi kala ukaniambira maneno gaga.”

Paulo anaphirikpwa kpwa liwali

²³ Badaye yuya mkpwulu wa jeshi waiha vilongozi airi achiaambira, “Tayarishani asikari magana mairi a kawaida, asikari mirongo sabaa a farasi na asikari magana mairi a mikuki, ili aphiye Kaisaria. Kalani tayari kuuka rero usiku saa tahu. ²⁴ Piya muikireni Paulo farasi, na mumfise salama kpwa Felisi, liwali.” ²⁵ Alafu yuya mkpwulu wa jeshi achiandika baruwa achiamba:

²⁶ Ni mimi Klaudia Lusia.

Nakuandikira uwe Muishimiwa Felisi, Mkwulu wa Jimbo. Togola.

²⁷ Ayahudi amgbwira mutu hiyu na achikala analonda kumuolaga. Ela mino nchiinjira na jeshi rangu na nchintivya, mana násikira ni mwanatsi wa Rumi. ²⁸ Námphirika mbere ya ngambi ya Chiyahudi ili ni-manye chisa cha kushitakirwa. ²⁹ Ndipho námanya kala mashitakage ganahusu shariya zao, ela kana shitaka ambaro anastahili kuolagbwa wala kufungbwa. ³⁰ Piya náambirwa kala Ayahudi ana njama ya kumuolaga, ndipho nchiona baha nimrehe kpwako mara mwenga. Tsona nálagiza ariomshitaki edze akuambire mashitaka gao.

³¹ Phahi, hara asikari, kama arivyolagizwa, amuhala Paulo achiuka naye usiku kpwa usiku hadi mudzi wa Antipatiri. ³² Siku ya phiriye, hara asikari a magulu auya ngomeni, na achiricha asikari a farasi aphiye naye. ³³ Hinyo asikari a farasi ariphofika Kaisaria, alavya hira baruwa kpwa liwali, chisha achimlavya Paulo. ³⁴ Yuya liwali wasoma hira baruwa alafu achimuza Paulo jimbo alaro. Ariphomanya kala Paulo ala jimbo ra Kilikia, ³⁵ waamba, “Nindaphundza lauro mara tu atu ariokushitaki ndiphokpwedza.” Chisha achilagiza Paulo arindwe ndani ya dzumba rodzengbwa ni mfalume Herode.

24

*Ayahudi anamshitaki Paulo
kpwa Felisi*

¹ Bada ya siku tsano, Anania mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwedza Kaisaria na atumia fulani phamwenga na wakili mmwenga yeihwa Teritulo. Achimshitaki Paulo mbere za Felisi, mkpwulu wa Jimbo. ² Paulo ariphoihwa, yuya wakili Teritulo waandza kulavya mashitakage mbere za Felisi achi-amba, “Muishimiwa! Utawalao mnono wahurehera amani, nawe ukumanya chimbere mambo ambago ganafwaha kugaluzwa kpwa fwaida ya tsi yehu. ³ Siku zosi na chila phatu swino hunakubali mambo higo, kpwa shukurani kulu. ⁴ Ela kabila sidzangbwekucheleweshana sana, nakuvoya uhuonere mbazi na uhusikize shida yehu kpwa chifupi. ⁵ Swino hwamanya kala mutu hiyu ni mui sana, anareha fujo kpwa Ayahudi dunia ndzima. Iye ndiye chilongozi wa chama cha afuasi a Jesu Mnazareti. ⁶ Piya kala analonda kutiya uyi Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ndipho swino huchimbwira. Kala hunalonda kumuhukumu kpwa

kulunga shariya zehu za Chiyahudi.* ⁷ Ela Lusia mkpwulu wa jeshi, achedza na asikarie na achimuhala chinguvu-nguvu. ⁸ Naye walagiza atu ariomshitaki edze ashitaki kpwako. We mwenye uchimuza maswali, undamanya ukpweli wa mashitaka higo gosi gomshitakira.” ⁹ Ayahudi aunga mkpwono higo mashitaka, na achiamba higo gosi ni ga kpweli.

Paulo anadzihehera mbere za Felisi

¹⁰ Phahi liwali wamtsuphira mkpwono Paulo ili agombe. Ndipho achiamba, “Namanya wakala muamuli wa tsi hino miaka ya kukola, kpwa hivyo naona raha kudzihehera hipha mberezo. ¹¹ Kpwa kpweli kama siku kumi na mbiri zotsupa, mino kala naphiya Jerusalemu kpwendaabudu. ¹² Ayahudi taayanikuta ninalumbana na mutu yeyesi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Piya taayanikuta nafyakatsira atu ahende fujo masinagogini, wala phophosi himo mudzini. ¹³ Tsona, taaweza kuonyesa ukpweli wa mashitaka higo gonishitakira. ¹⁴ Ela Muishimiwa, nakubali kala naabudu Mlungu wa akare ehu kpwa kulunga njira ya Jesu, ambayo Ayahudi anayiiha chama. Tsona naziamini Shariya zosi za Musa na chila chitu choandikpwa ni manabii. ¹⁵ Nami piya namkuluphira Mlungu dza vivyo aho, nina hakika atu a kufwa osi andafufulwa, anono na ayi. ¹⁶ Kpwa hivyo, siku zosi nahenda chadi kuhenda mambo manono mbere za Mlungu na anadamu.

¹⁷ “Bada ya kusagala kure na Jerusalemu miaka minji, náuya kpwedzarehera Ayahudi ayangu pesa za msada na piya kpwedzalavya sadaka. ¹⁸ Ariphtonikuta ninahenda hivyo himo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, nákala nkagamala kare mavoyo ga kudzitakasa. Piya kala sina atu anji, wala siyahenda fujo rorosi. ¹⁹ Ela kala phana Ayahudi anjina kula jimbo ra Asia, ambapho mimi naona hinyo ndio angefwaha kukala hipha na kunishitaki, ichikala ana rorosi ra kugomba kunihusu. ²⁰ Ama aha ario phapha naaseme makosa nrigophahikana nago nriphoshitakiwa mbere za ngambi ya Chiyahudi. ²¹ Hebu kosa rangu ni phara nriphokota kululu mbere zao nchiamba kala nkashitakiwa kpwa sababu naamini kala atu a kufwa andafufulwa?”

²² Hipho, Felisi ambaye kala anamanya vinono sana iyo njira ya Jesu, waamba, “Rino lau, nindariamula wakati Lusia, mkpwulu wa jeshi, ndiphokpwedza.” ²³ Hipho,

* **24:6** 24:6-8 Vitabu vyanjina vya kare tavina seemu hino hangu msitari wa 6b hadi msitari wa 8a. **24:17** 24:17 Mahendo 21:17-28 **24:21** 24:21 Mahendo 23:6

walagiza Paulo arindwe, ela achimupha uhuru vichache ili edze alamuswe ni asenae na amrehere vitu alondavyo.

²⁴ Jumwa na chisiku, Felisi wakpwedza na mchewe Durusila ambaye kala ni Myahudi. Wahumiza Paulo akai-hwe, alafu achimphundza ariphokala anagomba kuhusu kuluphirore kpwa Jesu Muokoli. ²⁵ Ela Paulo ariphoandza kugomba kuhusu haki, kutosheka, na kuhusu hukumu ndiyokpwedza, Felisi watishirwa sana na achimuamba, “Ni bahi, kpwa sambu phiya; nchiphaha nafwasi nindakuiha.” ²⁶ Wakati hinyo Felisi kala anaona anaweza kuhongbwa ni Paulo, hipho chila mara kala achimlagizira aihwe kubisha naye.

²⁷ Bada ya miaka miiri, phatu pha Felisi phahalwa ni Porikio Fesito. Ela kpwa vira Felisi kala analonda kupendeleya Ayahudi, wamricha Paulo jela.

25

Paulo anakata pili kpwa Kaisari

¹ Porikio Fesito wakpwedza Kaisaria kukala mkpwulu muphya wa jimbo. Bada ya siku tahu wauka kuphiya Jerusalemu, ² ambako akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi adzituluza na achiandza kumshitaki Paulo. Amvoya sana Fesito ³ aapendeleo ili amrehe Paulo hiko Jerusalemu, mana kala akapanga njama ya kumuolaga njirani. ⁴ Fesito waambira, “Paulo wafungbwa jela Kaisaria, nami nápanga kuuya kuko vi sambu-sambu. ⁵ Akulu enu anjina naanilunge kuphiya hiko Kaisaria, ichikala mutu hiye ana makosa, andalavya mashitaka kuko.”

⁶ Fesito ariphomala kama siku nane ama kumi hivi, wauya Kaisaria. Siku ya phiriye, wamenya kotini achen-dasagala chihiche cha uamuli, na achilagiza Paulo arehwe. ⁷ Paulo ariphokpwedza, Ayahudi ola Jerusalemu amzangira na achiandza kulavya mashitaka mai-mai ambago aho enye kala taana ushaidi nago. ⁸ Ela Paulo wadzihehera, achiamba, “Siyakosera Shariya za Ayahudi wala Nyumba ya Kuvoya Mlungu na hata Kaisari, Mtawala wa Chirumi.” ⁹ Fesito walonda kuapendeleya Ayahudi, ndipho achimuza Paulo, “Dze, u tayari kuphirikpwa Jerusalemu na ukasik-izwe lauro hiko?” ¹⁰ Paulo achiamba, “Mimi niimire mbere za koti ya Chirumi, ambapho ni lazima nihukumiwe. Kpwa kpweli kama umanyavyo, siyakosera Ayahudi chitu chochosi. ¹¹ Nchipatikana na makosa ambago adabuye ni kuolagbwa, sindavoya mswamaha ili nisinyongbwe. Ela ichikala mashitaka nishitakiwago ni Ayahudi ni ga handzo,

takuna mutu yeyesi ariye na ruhusa ya kunilavya kpwa Ayahudi. Nakata pili kpwa Kaisari!”

¹² Fesito ariphomala kubisha njama na anachama a barazaye, wamuamba Paulo, “Kpwa vira ukakata pili kpwa Kaisari, phahi undaphirikpwa kpwa Kaisari.”

*Lau ra Paulo rinasikizwa
ni Mfalume Agiripa*

¹³ Bada ya siku chache, Mfalume Agiripa na mchewe Benike akpwedza Kaisaria kpwedzamkaribisha Fesito.

¹⁴ Bada ya kusagala hipho siku za kukola, Fesito wabisha na mfalume kuhusu kesi ya Paulo. Achimuamba, “Hipha phana mutu mmwenga busu ambaye Felisi wamricha jela.

¹⁵ Nriphokala Jerusalemu, akulu a alavyadzi-sadaka na atumiā a Chiyahudi anirehera mashitaka gao na achitaka nimuhende kala ana makosa. ¹⁶ Ela mino nchiaambira iyo siyo mila ya Chirumi, kumlavya mutu kabila ya kukutana matso kpwa matso na atu ariomshitaki, naye akahewa nafwasi ya kudzihehera. ¹⁷ Nriphokutana nao hipha, mino siyachelewa, náiha koti siku ya phiriye na nchilagiza hiye mutu arehwe mbere za koti. ¹⁸ Atu ariomshitaki ariphounuka, taayamshitaki na makosa ga kuvundza shariya kama nrivyoona. ¹⁹ Ela akala na makosano gao kuhusu dini yao na kuhusu mutu yefwa aihwaye Jesu, ambaye Paulo anadai kala ni mzima. ²⁰ Siyamanya njira ya kuchunguza mambo higo, hipho námuamba Paulo achikala a tayari kuphiya Jerusalemu kpwendasikizwa laure hiko.

²¹ Ela wakata pili ili laure rikasikizwe ni Kaisari, phahi nálagiza azuiywe hadi ndiphomphirika kpwa Kaisari.”

²² Ndipho Mfalume Agiripa achimuamba Fesito, “Indakalato ichikala nindamphundza mutu hiye mi mwenye.” Fesito achimuamba, “Undamphundza muhondo.”

²³ Phahi, siku ya phiriye Agiripa na mchewe Benike avwaliya nguwo za chifalume achiinjira nyumba ya mkipwutano phamwenga na vilongozi a vyeo vikulu na vilongozi a mudzi. Fesito walagiza Paulo arehwe. ²⁴ Chisha achiamba, “Mfalume Agiripa, na mwimwi mosi murio hipha, mutu hiyu mumuonaye hipha washitakiwa ni Ayahudi osi a hipha Kaisaria na hiko Jerusalemu. Apiga kululu vya kukala kafwaha kpwenderera kuishi. ²⁵ Ela mino nchiona kahendere kosa rorosi ra kumuhenda anyongbwe, ela kpwa vira wakata pili kpwa Kaisari, nami nákata shauri apherikpwe kpwa Kaisari. ²⁶ Ela sina habari za sawa za kumuandikira Kaisari kuhusu mutu hiyu. Kpwa hivyo, nkamreha mbere zenu mosi, haswa uwe Mfalume Agiripa, ili bada ya uchunguzi huno niphahe chitu cha kuandika.

27 Kpwa sababu náona taina mana kutsukula busu bila ya kuandika makosage goshitakirwa.”

26

Paulo anadzihehera mbere za Agiripa

1 Alafu Agiripa wamuamba Paulo, “Una ruhusa ya kugomba we mwenye.” Phahi, Paulo waunula mkpwono na achidzihehera, achiamba, 2 “Mfalume Agiripa, nadziona mutu wa bahati sana hipha rero kudzihehera mberezo kuhusu mashitaka gohenderwa ni atumia a Chiyahudi, 3 haswa kpwa vira uwe mwenye unamanyato mila za Chiyahudi na tafwauti zao. Kpwa hivyo nakuvoya uniphundzeto na univumirire.

4 “Ayahudi osi ananimanya vyoishi hangu wanache wangu. Anamanya vyohumira maisha gangu gosi hangu mwandzo phokala kpwehu na hata phokala Jerusalem. 5 Ananimanya siku nyinji kukala mino náishi kama mwanachama wa chama cha Mafarisayo, ambacho china shariya ngumu zaidi. Ela achilonda anaweza kugomba. 6 Sambini hipha mberezo kugodza uamuli kpwa sababu ya kuamini ahadi yolagbwa akare ehu ni Mlungu. 7 Hino ndiyo ahadi igodzwayo itimiye ni mbari kumi na mbiri za Aiziraeli anaomuabudu Mlungu usiku na mutsi. Mfalume, atumia a Chiyahudi anishitaki kpwa sababu ya kuamini hivyo! 8 Kpwa utu wani mwi munaona Mlungu kaweza kufufula atu a kufwa? 9 Kpwa kpweli mimi piya kala nchionato sana kuhenda rorosi dzii ili nipinge dzina ra Jesu wa Nazareti. 10 Na hivyo ndivyo nrivyohenda hiko Jerusalem. Akulu a alavyadzi-sadaka kala achinipha uwezo wa kugbwira na kuatiya jela atakatifu, na ariphohukumiwa kuolagbwa, piya mino ná kubali. 11 Mara nyinji mino kala nchiphya sinagogi hadi sinagogi kuatiya adabu, tsona ná alazimisha areme kuluphiro rao. Kala nikaamena sana hata nchikala naaendza midzi yanjina ili niagayise.

Paulo anasemurira arivyookolwa

12 “Siku mwenga, kala nikahewa malagizo na uwezo ni akulu a alavyadzi-sadaka niphaye Damasikasi. 13 Nriphokala ni njirani, kama saa sita za mutsi, ná pigbwa ni mwanga mkali hata kuriko dzuwa. Mwanga wang’ala kula mlunguni uchining’aza phamwenga na ayangu okala nasafiri nao. 14 Hosi hwagbwa photsi, alafu nchisikira sauti kpwa kabila ya Chieburania inaniamba, ‘Sauli, Sauli mbona unanigayisa? Uwe u dza punda ashindanaye na tajiriwe,

ela unadzilumiza bure.’¹⁵ Nami nchiuza, ‘U ani Bwana?’ Naye achimjibu achiamba, ‘Ni mimi Jesu, ye umugayisaye.’¹⁶ Ela sambu, unuka uime na magulugo. Nikakutsembukira mana nikakutsambula kama mtumishi na uambire atu go uchigoona na ndigokuonyesa badaye.¹⁷ Nindakutivya kula kpwa Ayahudi na atu asio kala Ayahudi, na nindakuhuma kpwao¹⁸ ukaang’aze matso, ili atuluke jizani na ainjire mwangani, na ariche kutawalwa ni Shetani na akubali utawala wa Mlungu. Nao aswamehewe dambi zao na aphahe nafwasi phamwenga na ariotengbwa kpwa sababu ya kunikuluphira.’

¹⁹ “Kpwa hivyo Mfalume Agiripa, mino náhenda vira ruwiya iyo yola mlunguni vyolagiza.²⁰ Mwandzo nákwendahubiri mudzi wa Damasikasi, alafu nchiphiya Jerusalemu na Judea yosi, chisha nchendahubiri kpwa atu asio kala Ayahudi nchiamba, ‘Tubuni dambi na mumgalukire Mlungu, na muonyese na mahendo genu kala mwagaluka kpweli.’²¹ Ndiyo mana Ayahudi anigbwira ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na achilonda kuniolaga.²² Ela Mlungu waniterya siku zosi hizo hadi rero niimire hipha kushuhudiya atu osi, enye vyeo na atu a kawaida. Mino nagomba mambo gogombwa ni Musa na manabii,²³ ariphoamba Masihi* andagaya, andakala wa kpwandza kufufuka, na andatangaza mwanga kpwa swiswi Ayahudi na atu asio kala Ayahudi piya.”

²⁴ Kufika hipho Fesito wampigira kululu Paulo na achimuamba, “Paulo una koma? Kusomako kunji kwakutiya koma!”²⁵ Ela Paulo achimuamba, “Sina koma Muishimiwa Fesito! Nagomba maneno ga kpweli na achili yangu i sawa kabisa.²⁶ Mambo higa tagayahendeka kanda phatu siphomanyikana. Nina hakika Mfalume Agiripa anagamanyato sana, ndiyo mana nagomba naye ching’ang’a na bila ya wuoga.²⁷ Dze, Mfalume Agiripa, kuamini maneno ga manabii? Namanya unaamini.”²⁸ Naye Mfalume Agiripa achimuamba Paulo, “Unafikiri muda mchache huno unaweza kunigaluzwa nikale mfuasi wa Jesu?”²⁹ Paulo achiamba, “Muda munji wala mchache si chitu. Navoya Mlungu uwe Mfalume na mwi anjina mosi mnisikirao hivi rero, mkale vyo nrivyo mimi, siphokala msifungbwe silisili.”

³⁰ Alafu Mfalume Agiripa waunuka phamwenga na Fesito, Benike na atu anjina okala asegere nao.³¹ Atuluka

26:20 26:20 Mahendo 9:20,28,29 **26:23** 26:23 a 1 Akorintho 15:20; b Isaya

42:6; 49:6 * **26:23** 26:23 Masihi, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

mura chumba cha malau, na achihiya njama achiamba, “Mutu hiyu kana kosa rorosi ra kumuhenda ahukumwiwe kuolagbwa ama kufungbwa.”³² Alafu Mfalume Agiripa wamuamba Fesito, “Kala mutu hiyu kayakata pili kpwa Kaisari, angerichirwa.”

27

Paulo anaphirikpwa mudzi wa Rumi

¹ Fesito ariphokata shauri huphirikpwe Itali, Paulo na mabusu anjina akabidhiwa chilongozi yehwa Juliasi wa chikosi chiihwacho “Chikosi cha Kaisari.”² Hwakpwendapanda meli yokala ila bandari ya Adiramito ambayo kala indatsapa na bandari za pwani ya jimbo ra Asia. Kala kuna Mmakedonia, yehwa Aristariko, mwenyezi wa Thesalonike, ambaye hwasafiri naye mo melini.³ Siku ya phiriye hwatiya nanga bandari ya Sidoni. Juliasi wamuhenderato Paulo, mana wamruhusu akakutane na asenae na amterye na vitu alondavyo.⁴ Huriphouka bandari ya Sidoni, phuto rapiga kula mbere zehu, hipho hwadzifwitsa na chisuwa cha Kupuro ili husipigbwe ni hiro phuto.⁵ Huriphotsapa bahari ya Kilikia na Pamfilia hwatiya nanga bandari ya Mura, mudzi wa Lukia.⁶ Huriphokala hipho Mura, yuya chilongozi wa jeshi waphaha meli kula Isikandaria inaphiya Itali, na achiupandiza himo.

⁷ Hwasafiri pore-pore siku nyinji na huchifika bandari ya Nido kpwa tabu. Kpwa vira phuto kala richerepiga kula mbere zehu, hwakala tahuweza kpwenderera zaidi. Hipho, hwasafiri na uphande wa mwakani wa chisuwa cha Kirete, phephi na Salimoni.⁸ Hwatsapa na kanda-kanda ya pwani iyo kpwa tabu sana, mwisho huchifika phatu phaihwapho “Bandari ya Salama”, phephi na mudzi wa Lasea.

⁹ Atu kala akaangamiza muda munji, tsona wakati na hinyo kala ni hatari kusafiri na meli kpwa sababu Sikukuu ya Kufunga* kala ikatsapa. Phahi Paulo waakanya achi-amba,¹⁰ “Alume, naona charo chehu chindakala cha tabu na hasara kulu kpwa meli, mizigo na hata maisha gehu.”¹¹ Ela yuya chilongozi wa jeshi badala ya kuphundza Paulo, wamphundza dereva wa meli na mchina-meli.¹² Kpwa vira bandari iyo kala si nono wakati wa mnyevu, anji akata shauri atu aenderere na charo, na ichiwezekana hufike bandari ya Foinike na hukale hipho wakati wosi wa

* 27:9 27:9 Sikukuu ya Kufunga inasherekeywa mwisho wa mwezi wa tisiya ama mwanzo wa mwezi wa kumi. Wakati hinyo, bahari nkukala ni mbaya, kpwa hivyo ni hatari kusafiri na meli.

mnyevu. Bandari hino i Kirete na inalola na mtswerero wa dzuwa.

Baharini kunahenda phuto kali sana

¹³ Badaye kpwapiga phuto ra pore-pore kula mwakani, enye achiona ni wakati mzuri wa kuhenda alondavyo. Hiphho, achiandza charo na achitsapa na phephi na pwani ya Kirete. ¹⁴ Ela mara mwenga phuto kali sana, riihwaro "Phuto ra Vuri na Mlairo wa Dzuwa", rahupiga kula chisuwani. ¹⁵ Rira phuto rapiga meli na huchikala tahuweza kuphiya hiko rilako, hiphho, hwairicha hira meli itsukulwe ni rira phuto. ¹⁶ Chisuwa chidide chiihwacho Kauda chazuwiya vichache rira phuto kali. Hata dzagbwe yakala kpwa tabu sana, ela hwaweza kuunula dau ra kuokola na huchirifungato. ¹⁷ Hara mabahariya ariphofungato rira dau, alafu afunga hira meli yenye, kuizungulusira mikowa na tsini ndani ya madzi kpwa kuogopheza isivundzike. Kpwa vira kala anaogopha meli inaweza kugama ndani ya mtsanga wa bahari ya Libiya, atsereza tanga na achiricha meli iphirikpwe ni phuto. ¹⁸ Phuto razidi kuupiga sana, hata phofika siku ya phiri mabahariya achiandza kutsupha mizigo madzini. ¹⁹ Siku ya hahu, atsupha miyo ya meli madzini kuhumira mikono. ²⁰ Phokala tahuona dzuwa wala nyenyezi kpwa siku nyinji, na kuno phuto kali rinazidi kuvuma, hwakata tamaa.

²¹ Bada ya kukosa chakurya kpwa muda mure, Paulo waima mbere zao na achiamba, "Alume, kala mwani-phundza na hukasalani Kirete, tahungephahani tabu hino yosi na hasaraye. ²² Ela sambu, nakuvoyani msifwe moyo! Kpwa mana taphana hata mmwenga ndiyefwa, meli bahi ndiyo ndiyobanangika. ²³ Kpwa mana malaika wa hiye Mlungu anitawalaye na ambaye namhumikira, akaniimira chi phephi usiku, ²⁴ naye akaamba, 'Paulo, usiogophe! Ni lazima ukalumbe kesiyo mbere za Kaisari, Mtawala wa Chirumi. Naye Mlungu kpwa mbazize anakuahidi kala atu osi ambao unasafiri nao melini, andakala salama.' ²⁵ Kpwa hivyo ayangu, nalonda mdine chilume, mana mino naamini kala vyo Mlungu achivyogomba, ndivyo ndivyokala. ²⁶ Ela phahi, ni lazima meli igame pwani ya chisuwa fulani."

²⁷ Phofika usiku wa kumi na ne meli kala bado icherephirikpwa ni rira phuto hiko bahari ya Adiria. Hata inafika usiku wa manane, hara mabahariya adzisikira a phephi na kufika tsi kavu. ²⁸ Phahi, ariphokala analonda kumanya china cha madzi, afunga mkpwwa chitu chiziho achichitabwisa madzini. Achikuta kama china cha madzi, ni mita mirongo mihahu na sabaa. Bada ya muda achipima

tsona, achikuta china cha madzi, ni mita mirongo miiri na sabaa. ²⁹ Kpwa kuogopha meli isigame maweni, atsereza nanga ne nyuma za meli, na achivoya kuche. ³⁰ Alafu mabahariya apanga kuchimbira, hipho atsereza rira dau ra kuokola, kpwa chizigbwa cha kukala akabwage nanga uphande wa mbere. ³¹ Ela Paulo achimuamba yuya chilongozi na asikarie, "Ichikala hinya mabahariya taandasala melini, mmanye tamundasalimika bii!" ³² Phahi, hinyo asikari akata hira mikowa yokala ikafungirwa dau na achiriricha riphaye na madzi.

³³ Phofika pepho za kucha, Paulo waabembeleza arye chakurya. Waamba, "Rero ni siku ya kumi na ne munalola na kugodza ndirokala na wala tamdzangbwerya. ³⁴ Phahi nakuvoyani murye. Ni lazima murye ili mphahе nguvu za kuishi. Taphana hata mmwenga ndiyeangamiza lidzerere." ³⁵ Bada ya kugomba hivyo, Paulo wahala bofulo, achimshukuru Mlungu mbere zao, achirimega na achiandza kurya. ³⁶ Adina chilume na chila mmwenga achiryа. ³⁷ Hosi jumula himo melini kala hu alume magana mairi na mirongo sabaa na sita. ³⁸ Bada ya chila mmwenga kurya chakurya cha kukola, atsupha nganu baharini ili ahpungule uziho wa meli.

Meli inavundzika-vundzika

³⁹ Kuriphocha, aona tsi kavu, ela taamanyire dzinare. Ela aona ufuwo mzuri wa bahari na achipanga, ichikala indawezekana, agamize hira meli phara mtsangani. ⁴⁰ Hipho akata mikowa ya nanga na achiziricha baharini, na phapho hipho achivugula mikowa yokala ikafungirwa sukani. Alafu achiunula tanga ra mbere ili ihege phepho na achiielekeza kanda-kanda ya ziya. ⁴¹ Ela meli yapiga ndulu ya mtsanga mo madzini na ichigama. Seemu ya mbere ya meli yazikika mtsangani na ichikala taiweza kuuka. Nayo seemuye ya nyuma ichiandza kuvundzika vipande-vipande kpwa nguvu za maimbi.

⁴² Asikari kala akapanga kuolaga mabusu gosi, ili asedze akaojorera kondze na akachimbira. ⁴³ Ela kpwa vira yuya chilongozi kala analonda kumtivya Paulo, waazuwiya asihende hivyo. Walagiza hara ambao anaweza kuojojorera, atine madzini na ajojorere hadi kondze. ⁴⁴ Na hinyo asioweza kuojojorera ahumire mbao ama vipande vya meli vya kuvundzika. Chihivyo chila mmwenga wafika tsi kavu salama.

¹ Huriphofika salama tsi kavu, hwaambirwa kala chira chisuwa chiihwa Malita. ² Enyezi a chisuwa hicho kala ni atu anono sana. Ahukaribisha na achihukutira mohu, mana kala kuna mnyevu tsona kala kunanya mvula. ³ Paulo wahala hiha ra kuni achiritiya mohoni. Alafu mwatuluka nyoka mo kunini kpwa rira dzoho ra mohu, ichimuondza mkpwono na ichidina phapho. ⁴ Enyezi ariphoona hira nyoka inalewa-lewa phara mkpwononi, abisha nyo enye kpwa enye achiamba, "Mutu hiyu ni lazima akale wao-laga! Hata dzagbwe wapona hiko baharini, ela mlungu aihwaye Haki kandamricha akaenderera kuishi." ⁵ Ela Paulo waikuta-kuta mohoni hira nyoka bila ya kumuhenda rorosi kabisa. ⁶ Enyezi kala anaona andafutuka mkpwono au agbwe gafula na afwe, ela hata bada ya kulorera kpwa muda na kusaona rorosi, agaluza maazo gao achiamba, "Mutu hiyu ni mlungu!"

⁷ Phephi na hipho kala phana munda wa Pabulio, mkpwulu wa chisuwa hicho. Wahukaribisha vinono kpwakpwe kaya na huchendakala ajenie siku tahu. ⁸ Ise wa Pabulio kala akadziambalaza chitandani, mana kala ana homa na kuhara mlatso. Paulo wamenya achendamvoyera, alafu achimuikira mikono na achiphola. ⁹ Bada ya higo kutsapa, atu osi himo chisuwani okala ni akongo, akpwedza na achiphozwa. ¹⁰ Ahupha zawadi nyinji, na huriphokala hu tayari kuuka na meli, ahupha chila chitu chotaka.

Charo cha kula Malita hadi Rumi

¹¹ Bada ya miezi mihahu, hwapanda meli yokala ikatiya nanga pho chisuwani minga ya mnyevu na huchiandza charo. Meli iyo kala ila mudzi wa Isikandaria nayo kala yiihwa "Milungu ya Patsa." ¹² Huriphofika mudzi wa Sirakusa, hwatiya nanga na huchikala hipho siku tahu. ¹³ Kula hipho hwauka na huchifika mudzi wa Regio. Siku ya phiriye, kuchizuka phuto ra mwaka, na siku ya phiriye huchikala hukafika bandari ya Potioli. ¹⁴ Phofika hiko hwakuta atu amukuluphirao Jesu, na achitaka hukale nao sabaa mwenga. Badaye hwauka na huchifika Rumi. ¹⁵ Afuasi a Jesu akalao Rumi ariphosikira kala huredza, akpwedza hadi phatu phaihwapho Soko ra Apiyo na Hoteli Tahu kpwedzahuchinjira. Paulo ariphoaona, wamshukuru Mlungu na achidzisikira ana mkpwotse.

Paulo ariphokala mudzi wa Rumi

¹⁶ Huriphotsoloka Rumi, Paulo waruhusiwa kukala mach-eye na asikari mmwenga wa kumrinda. ¹⁷ Bada ya siku

tahu, Paulo waiha vilongozi osi a Chiyahudi. Aripkhpwedza, waambira, “Enehu, hata dzagbwe siyakosera atu a kabila rangu wala kukosera mila ya akare ehu, nágbwirwa hiko Jerusalemu na nchilaviwa kpwa Arumi. ¹⁸ Arumi aniuza maswali na achitaka kunirichira, mana akuta sina makosa ga kunihenda ninyongbwe. ¹⁹ Ela Ayahudi ariphopinga, yanibidi nikate pili kpwa Kaisari. Mino siyashitaki atu a kabila rangu, ²⁰ ela náfungbwa zino silisili kpwa sababu ya kuluphiro ra Aiziraeli. Nákuhani ili nedze nikuambireni kuhusu hiro kuluphiro rehu.”

²¹ Nao achimuamba, “Swinu tahudzangbwephaha baruwa yoyosi kula Judea. Wala takudzangbwepwedza mutu yeyesi kula hiko kpwedzasema ama kugomba rorosi iyi ra kuhusu uwe. ²² Ela hunalonda hukusikire maonigo we mwenye, kpwa mana hunamanya chila phatu atu anapinga hicho chamacho.”

²³ Phahi hinyo Ayahudi apanga kukutana naye siku yanjina. Na siku iyo akpwedza atu anji sana hipho nyumbani pha Paulo. Paulo wabisha nao hangu ligundzu hadi dziloni, kueleza na kuashuhudiya kuhusu ufalume wa Mlungu. Waabembeleza amkubali Jesu kpwa kuasomera Shariya za Musa na vitabu vya manabii. ²⁴ Anjina akubali manenoge, ela anjina achirema kuamini. ²⁵ Alumbana enye kpwa enye na achiandza kufumukana bada ya Paulo kuamba, “Roho Mtakatifu wagomba kpweli na akare enu ariphohumira nabii Isaya achiamba:

²⁶ ‘Phiya kpwa nyo atu ukaambire kukala,
Kusikira mundasikira, ela tamundaelewa,
na kulola mundalola, ela tamundaona.

²⁷ Mana mioyo yao ikakala mifu,
aziba masikiro gao,
akafwinya matso gao,
asedze akaona na go matso gao,
akasikira na masikiro gao,
akaelewa na yo mioyo yao,
asedze akanigalukira,
nami nikaaphoza.’ ”

²⁸ “Kpwa hivyo, nalonda mmanye kukala, habari za Mlungu za kuokola atu, zaphirikpwa kpwa atu asio kala Ayahudi. Nao andakubali!” ²⁹ Paulo ariphomala kugomba vivyo, hara Ayahudi auka kuno analumbana sana.*

³⁰ Paulo wasagala miaka miiri mizima phara phokala akapangisha, naye kala achikaribisha chila mutu yekpwedza

pho phakpwe. ³¹ Watangaza ufalume wa Mlungu na kufundza kuhusu Bwana Jesu Masihi chilume tsona bila ya kuzuwiywa ni yeyesi.

Baruwa ya Paulo yoandikira ARUMI Tanga mbere

Baruwa hino inaeleza wazi mpango wa Mlungu wa kuokola atu. Yaandikirwa afuasi a Jesu hiko mudzi wa Rumi, ambao kala ni Ayahudi na asio kala Ayahudi. Kpwa hivyo Mtume Paulo kala analonda kuaeleza kukala atu osi ahenda dambi na kuangamizwa, akale Ayahudi ama asikale Ayahudi. Paulo anaenderera kuaonyesa kukala Mlungu wakubali atu kukala na haki mbereze kpwa njira ya kumkuluphira Jesu tu. Chisha analavya mfwano wa Burahimu yephokerwa dza mutu wa haki kpwa kumkuluphira Mlungu, hata kabila ya Shariya kulaviwa. Piya Paulo anaeleza asomadzi vira afuasi a Jesu alondwavyo kusagala na atu osi, akale ni atawala, afuasi anjina, ama atu ayi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Paulo anaeleza wazi habari nono kuhusu Jesu 1:1-17

Chila mutu wahenda dambi 1:18—3:20

Mlungu anavyoakubali atu 3:21—5:21

Gara hunagophaha kpwa chifo cha Jesu 6:1—8:39

Mpango wa Mlungu kpwa Ayahudi na atu a makabila ganjina 9:1—11:36

Jinsi ya mfuasi kumuhumikira Mlungu 12:1—15:13

Mipango ya Paulo na salamuze 15:14—16:27

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtumishi wa Jesu Muokoli. Nátambulwa nikale mtume, na nchitengbwa nitangaze habari nono kula kpwa Mlungu. ² Hizo habari nono, Mlungu wazilaga hangu kare kuhumira manabiige arioandika Maandiko matakatifu. Habari hizo ³ zinamhusu mwanawe, ambaye chibinadamu ni chivyazi cha Mfalume Daudi, ⁴ na ambaye Mlungu kpwa uwezowe mkpwulu, wahumira Rohowe achimfula. Chihivyo achihumanyisa kukala Bwana wehu Jesu Masihi ndiye Mwana wa Mlungu. ⁵ Mlungu wanijaliya nikale mtume kpwa sababu ya Jesu arivyonihendera. Kazi ya mtume ni kuiha atu a makabila gosi amkuluphire Jesu na kumuogopha ili atogolwe. ⁶ Mwimwi piya mu kundi mwenga ra aho arioihwa kukala afuasi a Jesu Masihi.

⁷ Phahi enehu hiko mudzi wa Rumi, Mlungu anaku-menzani sana, naye wakutsambulani ili mkale atakatifue.

Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Paulo anapanga kunyendekera mudzi wa Rumi

⁸ Mwandzo, Jesu Masihi ananihendesa kumshukuru Mlungu kpwa sababu yenu mosi, mana kuluphiro renu rinamanyikana dunia ndzima. ⁹ Nami namhumikira Mlungu moyo kutsuka kpwa kuatangazira atu anjina habari nono kuhusu Mwanawe. Mlungu anamanya vyo ambavyo nakuvoyerani chila wakati. ¹⁰ Namvoya achimendza, vivi aniphe nafwasi ya kpwedzakulolani. ¹¹ Mana naaza sana kukuonani, ili nikuganyireni vipawa vya chiroho, ndivyo kuhendani mkale na nguvu za chiroho. ¹² Mana ya kuamba hivyo ni mwimwi na mimi huphezane imani zehu za chiroho.

¹³ Enehu, nalonda mmanye kukala napanga kano nyinji kpwedzakulolani, ela sidzangbwephaha nafwasi hadi sambi. Nalonda nedze nihende kazi namwi ili niphahe atu a kumkuluphira Jesu, dza viratu vyohendeka kpwa atu anjina asio kala Ayahudi. ¹⁴ Mlungu wanipha jukumu ra kutangaza ujumbewe kpwa atu osi, akale ni astarabu ama asiokala astarabu, akale asoma ama taasomere. ¹⁵ Ndiyo mana nina hamu sana kpwedzakutangazirani habari nono kuhusu Jesu mwimwi atu a Rumi.

¹⁶ Hizo habari nono ni uwezo wa Mlungu wa kuokola atu osi akuluphirao, mwandzo ni Ayahudi na phiri ni atu asio kala Ayahudi. Phahi mino siona haya hata chidide kuzitangaza, ¹⁷ mana zinaonyesa wazi vira Mlungu ahendavyo atu akale na haki. Atu anaphaha haki kpwa kukuluphira bahi, kama Maandiko gaambavyo, "Mutu ahendwaye kukala na haki ni Mlungu andaishi kpwa kukuluphira."

Mlungu nkutiya atu adabu kpwa sababu ya dambi zao

¹⁸ Mlungu mwenye waonyesa wazi kukala indabidi aatiye adabu kali atu osi ambao taamuogopha na ambao kpwa sababu ya ndzimo zao mbii anapinga ukpweli wa Mlungu. ¹⁹ Wala siyo kukala taamanya rorosi kuhusu Mlungu, mana gara ambago gangemanywa ga wazi, kpwa vira ye Mlungu mwenye wagaonyesa atu. ²⁰ Mana hangu mwandzo wa dunia, Mlungu waumba chila chitu kpwa njira ambayo hata dzagbwe atu taamuona, anaweza kuelewa vira arivyo. Hasa vitu arivyumba vinaonyesa kukala Mlungu ana uwezo hata kare na kare, na ndiye Mlungu macheye, wala takuna wanjina. Ndiyo mana atu taaweza kudai kukala

taammanya Mlungu. ²¹ Mana hata dzagbwe ammanya Mlungu arivyo, ela taamtogola wala kumshukuru kama anavyostahili. Badala ya hivyo, maazo gao gakala mai na achili zao ni uzuzu muhuphu. ²² Enye adzikarya kala ni alachu, ela akala azuzu. ²³ Mana aricha kumuabudu Mlungu na achiabudu vizuka vyoigana na binadamu, nyama, nyama a mapha na viumbe vya kuambala photsi ambavyo taviweza kuishi hata kare na kare.

²⁴ Phahi Mlungu waaricha ahende vyo alondavyo, kulunga tamaa zao mbii na kuhenda mambo ga waibu na miri yao. ²⁵ Aricha kuamini ukpweli kuhusu Mlungu na achilunga mafundzo ga handzo. Ahumikira na kuabudu viumbe badala ya Muumba, ambaye ni atogolwe hata kare na kare! Amina.

²⁶ Phahi, Mlungu waaricha ahende mambo gao mai alondavyo. Hata achetu aho achiricha kulala na alume ao, ela achilólana enye kpwa enye. ²⁷ Vivyo hivyo alume nao aricha kulala na achetu ao, na achilólana enye kpwa enye. Alume ahenderana mambo ga waibu, kpwa hivyo adzitsamburira enye vira ndivyotiywa adabu kpwa mahendo gao mai.

²⁸ Tsona, atu hinyo arema ilimu ya kpweli kuhusu Mlungu, ndipho naye Mlungu achiaricha alunge maazo gao mai. Nao achihenda mambo ambago tagafwaha kuhendwa. ²⁹ Aodzala chila aina ya uyi, uchoyo, udiya na chidzitso. Atu dza aho nkumendza kuheha, kugomba handzo, kuochera atu ngulu, na kusengenya. Ni aolagadzi, ³⁰ na fyakatsi, atu asiommendza Mlungu, asiojali ayawao, tsona atu a ngulu na kudzikarya. Chila wakati nkuzembula njira nyiphya ya kuhenda dambi. Taaogopha avyazi ao, ³¹ tsona ni apumbavu na azuzu, atu asiotimiza ahadi zao, wala asio na mbazi bii. ³² Atu hinyo anamanya wazi kukala mutu achihenda mambo mai dza higa Mlungu andamuamula chifo. Ela taajali! Nkpwenderera kuhenda mai makusudi na piya nkuatogola anjina ahendao mambo mai dza gago.

2

*Mlungu andaamula atu osi
bila ya ubaguzi*

¹ Phahi myangu, nakuambira kpweli, kuna haki ya kuamula myao, hata ichikala ni ani. Kpwa mana uchiamula myao umanye kala, unadziamula mwenye. Mana gago gakpwe mai ahendago ndigouhendago hata uwe. ² Sambi

hunamanya kukala uamuli wa Mlungu kpwa atu ahendao mambo mai, ni ya haki. ³ Phahi mwenehu, uchiamula myao alafu nawe uchihenda gago mai, usione Mlungu andakuricha. ⁴ Mlungu ni mnono mana anakuonera mbazi nyinji, kakutiya adabu mara mwenga ela anakuvumirira ili utubu dambizo. Haya sambi mbona unamphurya? ⁵ Ela kpwa sababu u chisoto na kukubali kukala una dambi, unadziikira adabu kali wakati uamuli wa haki ya Mlungu ndiphokala wazi.

⁶ Wakati hinyo Mlungu andamripha chila mmwenga kulengana na mahendoge. ⁷ Mlungu andaapha uzima hinyo anaodinisa kuhenda manono, kpwa sababu anaendza nguma na ishima kula kpwa Mlungu, na piya uzima wa kare na kare. ⁸ Ela atu achoyo na ndiorema ukpwele, na kuhenda mai, Mlungu andaatsukirirwa na aatiye adabu kali. ⁹ Chila mutu ndiyehenda mambo mai andaphaha tabu na mateso, kuandzira Ayahudi na hata atu asio kala Ayahudi. ¹⁰ Ela osi ahendao manono, Mlungu andaapha nguma, ishima na amani, kuandzira Ayahudi na hata atu asio kala Ayahudi. ¹¹ Mana Mlungu kaonera mutu yeyesi.

¹² Atu osi ahendao dambi andaangamizwa, hata dzagbwe taamanya Shariya za Musa.* Na atu amanyao hizo Shariya achienda dambi, andaamulwa kulengana na zizo Shariya. ¹³ Andaamulwa mana Mlungu kamupha haki mutu kpwa sababu ya kusikira Shariya bahi, ela anamupha mutu haki kpwa kuhenda gara Shariya ziambago. ¹⁴ Atu ambao sio Ayahudi achienda vira afikiavyo na vichigbwa sawa na Shariya ziambavyo, hata dzagbwe Shariya zohewa Musa taazimanya, indaonyesa kala anamanya haki mwao mioyoni. ¹⁵ Mahendo gao ganaonyesa kala anamanya kare vira Shariya zilondavyo. Nago maazo gao kano zanjina ganaashitaki na kano zanjina ganaahehera. ¹⁶ Na kulengana na hizo habari nono nitangazazo, wakati wa uamuli, Mlungu andamuika Masihi Jesu aamule mambo ga atu garigo siri.

Ayahudi na Shariya za Musa

¹⁷ Phahi, uchidziiha u Myahudi hakika unaadamira kuphaha haki kpwa kulunga Shariya, na unahenda ngulu ati u mutu wa Mlungu. ¹⁸ Kpwa sababu ya kufundzwa kuhusu Shariya, unamanya Mlungu alondavyo na kutsambula ra sawa. ¹⁹ Una hakika kukala unafwaha kulongoza atu asio kala Ayahudi, kama mutu kulongoza vipofu ama

kama taa kung'azira atu jizani. ²⁰ Tsona u mwalimu wa anache na atu asiomanya, mana Shariyazo zinakueleza kuhusu marifwa gosi na ilimu ya kpweli. ²¹ We mwenye unafundza anjina, ela kuhenda gara ugombago! Unafundza ayao, uchiamba "Usiye," ela mbavi we mwenye u muiwi. ²² Uwe unaambira atu, "Msizinge," ela mbona we mwenye unazinga? Tsona unawezadze kuzira anaoabudu vizuka ichikala we mwenye unadzitajirisha kpwa kuiya vitu kula nyumba za kuabudira vizuka. ²³ Unadzikarya ati unamanya Shariya za Mlungu, ela mbona unahenda atu amkufuru Mlungu kpwa kuvundza Shariyaze? ²⁴ Mana gaga ganagbwa sawa na Maandiko gaambago, "Atu asio kala Ayahudi anakufuru dzina ra Mlungu kpwa sababu ya mambo mai muhendago mwimwi Ayahudi."

²⁵ Ayahudi osi a chilume nkutiywa tsatsani,† nayo tsatsa ina mana tu ichikala mutu andalunga Shariya. Ela mutu achivundza Shariya, tsatsaye taina mana yoyosi, na ni sawa na mutu ambaye kayatiywa tsatsani. ²⁶ Phahi mutu ambaye kayatiywa tsatsani achilunga vyo Shariya zilon-davyo, Mlungu andamkubali dza mutu yetiywa tsatsani. ²⁷ Tsona mutu ambaye kayatiywa tsatsani, achilunga vyo Shariya ziambavyo, mahendoge manono gandakutuluzani makosa mwi Ayahudi. Mana mwatiywa tsatsani, na zo Shariya munazo, ela tamzilunga. ²⁸ Phahi siye chila mutu ariyevyalwa Myahudi ni Myahudi mwenye-mwenye, wala mutu kakala Myahudi wa kpweli kpwa kutiywa tsatsani. ²⁹ Hata! Myahudi wa kpweli ni iye amuogophaye Mlungu mwakpwe moyoni. Nayo tsatsa ya kpweli ni tsatsa ya moyo, yohendwa ni Roho Mtakatifu, wala si kpwa kulunga Shariya. Mutu dza hiye anaphaha nguma kula kpwa Mlungu wala si kpwa anadamu.

3

¹ Sambu kuna fwaida yani kukala Myahudi? Hebu kutiywa tsatsani kuna mana yani? ² Hakika kukala Myahudi kuna mana sana. Mwandzo kabisa, Mlungu waapha Ayahudi malagizoge. ³ Ela kpwa kpweli Ayahudi anjina kala taakuluphirika. Dze, nyo atu asioika chilagane anahenda Mlungu naye asiike chilagane? ⁴ Sivyo hata chidide! Chila mutu akakala wa handzo na kukala Mlungu ni mkpweli. Kama Maandiko gaambago kukala, "Uchiniambira makosa gangu,

2:24 2:24 Isaya 52:5 † **2:25** 2:25 Kutiywa tsatsani kala ni dalili ya chimwiri kuonyesa chilagane cha Mlungu na atue. (Soma chitabu cha Mwandzo 17.)

2:29 2:29 Kumbukumbu 30:6 **3:4** 3:4 Zaburi 51:4

manenogo ni ga kpweli,
na uamulio ni wa haki.”

⁵ Ela anjina anaweza kuamba ati dambi zehu zinaonyesa kukala Mlungu anahenda haki. Mana ichikala makosa gehu ganamuhenda Mlungu aonekane wa haki, phahi swiswi hunamuhenderato, hebu sivyo? Kpwa hivyo, Mlungu achi-hutiya adabu, inaonyesa kukala kana haki. (Nagomba dza anadamu agombavyo.) ⁶ Sivyo hata chidide! Mana ichikala ni hivyo, Mlungu andaamuladze atu a dunia na haki? ⁷ Tsona kuenjereza, atu nkuamba ati, “Sisi huchihenda mai, anjina andaona ching’ang’a kala Mlungu anahenda ga haki, nao andazidi kumtogola. Sambu kpwadze huamulwe dza achina-dambi?” ⁸ Hivyo ni sawa kuamba, “Nahuhendeni mai ili manono gahendeke.” Atu anjina anahuifya anaamba swiswi naswi hunafundza vivyo. Phahi aho andatiywa achili kulengana na makosa gao.

Takuna mutu ariye na haki

⁹ Sambu huambedze? Dze swino Ayahudi hukale hu anono zaidi kuriko atu asio kala Ayahudi? Hata chidide! Mana nákuambirani kare kala Ayahudi na asio kala Ayahudi osi a sawa, mana osi anatawalwa ni dambi. ¹⁰ Gago ga sawa na Maandiko ga Mlungu gaambago:

“Takuna mutu wa haki,
takuna hata mmwenga.

¹¹ Takuna mutu yeyesi amanyaye njira za Mlungu,
wala takuna amuendzaye.

¹² Atu osi amricha Mlungu
wala taana mana tsona phakpwe matsoni.

Takuna hata mmwenga ahendaye manono, hata taphana
hata mmwenga.”

¹³ “Miro zao ni dza mbira za wazi,
anahumira ndimi zao kugomba handzo.”

“Mwao miromoni nkutuluka maneno makali
dza sumu ya tsakapala.”

¹⁴ “Miromo yao i tele lana na maneno ga utsungu.”

¹⁵ “Magulu gao ga tayari kpwendaolaga.

¹⁶ Chila phatu aphiyapho,
kazi yao ni kuolaga na kugayisa atu.

¹⁷ Nao taamanya njira ya kuendza mapatano.”

¹⁸ “Taamuogopha Mlungu bii.”

¹⁹ Kufikira hipo hunaona kukala hizo Shariya, zichigomba utu wowosi, zinaambira atu osi azilungao. Nazo zaikpwa ili Mlungu ndiphoamula dunia, anadamu

asikale na sababu ya kudzihehera, na ionekane wazi kukala atu osi ana makosa mbere za Mlungu. ²⁰ Kpwa mana takuna mutu yeyesi ambaye anahendwa kukala na haki mbere za Mlungu kpwa kulunga vira Shariya ziambavyo. Kazi ya Shariya ni kuonyesa mutu kala akahenda dambi tu.

*Mutu anaphaha haki
kpwa kumkuluphira Jesu*

²¹ Ela sambi Mlungu wahuonyesa njira ya kuphaha haki, bila ya kulunga Shariya. Nazo Shariya za Musa na Maandiko ga manabii ganagomba ching'ang'a kuhusu mambo higa. ²² Kumkuluphira Jesu Muokoli ndiko kumuhendako Mlungu akakubali atu kukala na haki. Nkuhenda hivyo kpwa atu osi amukuluphirao, wala kaonera mutu yeyesi. ²³ Mana atu osi ahenda dambi, na anakosa haki ya Mlungu, ²⁴ ela kpwa sababu ya mbazize, Mlungu wakubali atu kukala na haki mbereze bila ya kuripha chochosi. Wahenda hivyo kpwa kumhuma Jesu Muokoli yekpwedzausa dambi zehu na achihukombola. ²⁵ Mlungu wamlavya Jesu akale sadaka, ili atu achiamini kukala wafwa kpwa sababu yao aswamehewe dambi zao. Mlungu wahenda hivyo kuonyesa kala ni wa haki, mana wavumirira na kayaatuluza atu makosa kpwa sababu ya dambi zao za kare. ²⁶ Piya wahenda hivyo kuonyesa wakati huno kukala iye ni wa haki, na ndiye ahendaye osi amukuluphirao Jesu akale a haki.

²⁷ Kpwa hivyo, mambo higa ganahuzuwiya kabisa kuhenda ngulu, kpwa sababu tahuphokerwa kukala huna haki kpwa kulunga vira Shariya za Musa ziambavyo ela kpwa kukuluphira bahi. ²⁸ Mana Mlungu nkumuhenda mutu akale na haki kpwa kukuluphira, wala sio kpwa kulunga Shariya. ²⁹ Hebu Mlungu ni Mlungu wa Ayahudi bahi? Dze, akale siye Mlungu wa atu asio kala Ayahudi? Hakika iye ni Mlungu wa atu asio kala Ayahudi piya, ³⁰ kpwa vira Mlungu ni mmwenga, na kuna njira mwenga ya kuahenda atu akale na haki mbereze. Hangu Ayahudi atiywao tsatsani, hata atu asio kala Ayahudi asiotiywa tsatsani, osi andakubaliwa ni Mlungu kukala na haki kpwa kuluphiro bahi. ³¹ Phahi, huchisisitiza kukuluphira, huambe hizi Shariya tazina mana? Hata chidide! Ko kukuluphira ni kutimiza malagizo gosi ga Shariya.

4

*Burahimu waphaha haki
kpwa kukuluphira tu*

¹ Dze, huambedze kuhusu mkare wehu Burahimu? Mlungu wamuonadze kukala na haki? ² Ichikala Burahimu waphaha haki kpwa sababu ya mahendoge, phahi angekala na chitu cha kuhendera ngulu, ela si mbere za Mlungu. ³ Mana Maandiko ga Mlungu ganaamba, "Burahimu wamkuluphira Mlungu na kpwa sababu iyo, Mlungu achimkubali kukala ni mutu wa haki."

⁴ Amba mutu achienda kazi, mshaharawe siyo zawadi, ela kpwa kpweli ni hakiye. ⁵ Ela mbazi za Mlungu sizo dza mshahara. Mana mutu asiyeadamira mahendoge kuphaha haki ela anamkuluphira Mlungu aswameheye atu ayi, andaphokerwa kukala na haki kpwa kumkuluphira. ⁶ Hata Mfalume Daudi naye waamba vivyo kuhusu raha ya mutu ariyehendwa kukala na haki, bila ya kulola mahendoge:

⁷ "Baha aho ambao Mlungu waaswamehe makosa gao ambao dambi zao zauswa.

⁸ Baha mutu ambaye Mlungu kamuisabira kukala ana dambi."

⁹ Zino baraka zohadzwa ni Daudi, zinahusu ariotiywa tsatsani bahi, yani Ayahudi, hebu hata atu asio kala Ayahudi piya? Nakutambukizani Maandiko gaambago kukala Burahimu wahendwa kukala ana haki kpwa kukuluphira. ¹⁰ Phahi nakumanyisani kukala, Burahimu ariphohendwa kukala wa haki kala kadzangbwetiywa tsatsani. Ela bada ya higa ndipho achitiywa tsatsani. ¹¹ Tsatsa kala ni dalili ya kuonyesa kukala Mlungu wamkubali Burahimu kukala ana haki, hata kabila kadzangbwetiywa tsatsani. Mana Mlungu wamuhenda kukala ana haki kpwa sababu ya kumkuluphira tu, wala si kpwa sababu ya kutiywa tsatsani. Kpwa hivyo Burahimu ndiye mkare wa chiroho wa atu osi amukuluphirao Mlungu na kukubaliwa kukala ana haki bila ya kutiywa tsatsani. ¹² Atu ariotiywa tsatsani nao, Burahimu ni mkare wao wa chiroho vivyo, achimkuluphira Mlungu. Mana kakala ise yao kpwa sababu atiywa tsatsani, ela ni ise yao kpwa sababu amkuluphira Mlungu dza viratu ye mwenye, hata kabila kadzangbwetiywa tsatsani.

¹³ Mlungu wamlaga Burahimu na vivyazivye kuapha dunia ndzima ikale yao. Mlungu kaikire chilagane hichi na Burahimu kpwa sababu kala analunga Shariya, ela ni kpwa sababu Burahimu kala anamkuluphira, ndipho naye

Mlungu achimkubali kala ana haki. ¹⁴ Mana ichikala atu alungao Shariya ndio ndiophokera cho chilagane, phahi kumkuluphira Mlungu kungekala ni kazi ya bure. Piya chilagane cha Mlungu chingekala ni cha handzo, ¹⁵ mana mutu avundzaye Shariya nkutiywa adabu. Ela ichikala takuna Shariya, phahi takuna mutu wa kutiywa adabu kpwa sababu ya kura kuvundza Shariya.

¹⁶ Ndiyo mana cho chilagane cha Mlungu chinategemea kumkuluphira. Na vyakala hivyo ili hicho chilagane chikale kama zawadi kpwa vivyazi vyosi vya Burahimu. Wala sio kpwa hara alungao Shariya bahi, ela hata kpwa hinyo amukuluphirao Mlungu dza viratu Burahimu. Swiswi hosi, mkare wehu wa chiroho ni Burahimu, ¹⁷ na vivyo vinagbwa sawa na Maandiko gaambago, “Nkakuhenda mkarengbwa wa mataifa manji.” Phahi, mbere za hiye Mlungu ariyemkuluphira, afufulaye atu a kufwa na kuhenda mambo ambago tagako gakakalako, Burahimu ndiye mkare wehu.

¹⁸ Burahimu naye ariphoambwa, “Uvyazio undakala munji dza viratu nyenyezi,” dzambo hiro kala tariwezekana. Ela waenderera kumkuluphira Mlungu, na kpwa hivyo wakala mkarengbwa wa mataifa manji, kama arivyolagbwa. ¹⁹ Wakati uho Burahimu wakala na miaka kama gana mwenga, na wamanya kala mwiriwe kala avi ukafwa na mchewe Sara kala ni tasa. Ela hata hivyo kuluphirore tariyaphunguka. ²⁰ Tsona Burahimu kayakala na wasiwasi wowosi kuhusu chilagane cha Mlungu. Ela wazidi kumkuluphira na kumtogola, ²¹ mana wakala na uhakika kukala Mlungu anaweza kutimiza mambo arigolaga kugahenda.

²² Ndiyo mana Maandiko gakaamba kukala Burahimu wahendwa kukala ana haki kpwa kukuluphira. ²³ Ela higa maneno gaambago, “Mlungu wamuhenda kukala ana haki,” tagayaandikirwa iye macheye, ²⁴ ela gaandikpwa kpwa sababu yehu piya. Ganahuhakikishira kukala huchimkuluphira Mlungu, ariyemfufula Bwana wehu Jesu, swiswi naswi hundahendwa kukala na haki. ²⁵ Mlungu wamlavya aolagbwe kpwa sababu ya makosa gehu, na achimfufula ili huphahe haki.

5

Kumkuluphira Mlungu kuna raha

4:14 4:14 Agalatia 3:18 **4:16** 4:16 Agalatia 3:7 **4:17** 4:17 Mwandzo 17:5
4:18 4:18 Mwandzo 15:5 **4:19** 4:19 Mwandzo 17:17 **4:22** 4:22 Mwandzo 15:6
4:25 4:25 Isaya 53:4-5

¹ Phahi, kpwa vira Mlungu wahuphokera dza atu a haki kpwa kumkuluphira, sambu hunasagalato na Mlungu kpwa gara arigohenda Bwana wehu Jesu Masihi. ² Kpwa sababu ya kumkuluphira Jesu, Mlungu wahujaliya na manono gosi, na vivi anaenderera kuhujaliya. Phahi hunaonato sana mana hunaamini hundakala phamwenga na Mlungu phatuphe pha nguma. ³ Na hata huchiphaha mateso, chisha hunaonato. Mana hunamanya mateso ganahuhenda huzidi kuvumirira. ⁴ Uvumirizi nkureha tabiya nono, nayo tabiya nono ikareha matumaini. ⁵ Na matumaini tagaweza kuhutiya waibu. Mana hunamanya vira Mlungu ahumendzavyo sana, kpwa sababu wahupha Roho Mtakatifu ahudzaze mendzwaye.

⁶ Huriphokala huchere na dambi, tsona kala tahudziweza hata chidide, Jesu wahufwerera wakati uriokala ukapangbwa ni Mlungu. ⁷ Ni vigumu mutu kukubali kuolagbwa kpwa sababu ya mutu wanjina, hangbwe kpwa mana ana haki. Chahi inawezekana mutu kuolagbwa kpwa sababu ya mutu mnono sana. ⁸ Ela Mlungu waonyesa kala anahumendza sana, kpwa kumlavya Jesu afwe kpwa sababu yehu, hata wakati kala huchere na dambi.

⁹ Kpwa vira hwahendwa kukala na haki kpwa sababu ya chifo cha Jesu, hakika rindakala neno dide kpwakpwe kuhutivya na uamuli mkali wa Mlungu. ¹⁰ Manage, kala hu maadui ga Mlungu, ela wahupatanisha kpwa chifo cha mwanawe. Vivi Mlungu wahupatanisha, phahi hakika rindakala neno dide kpwakpwe kuhutivya kpwa sababu ya uhai wa mwanawe! ¹¹ Wala siyo hivyo bahi, ela piya Mlungu akahuhenda huhererwe sana kpwa sababu Bwana wehu Jesu Masihi akahupatanisha naye.

*Adamu wareha chifo
ela Jesu achireha uzima*

¹² Enehu, naamba: Dambi yainjira duniani kpwa sababu ya dambi ya mutu mmwenga, nayo ichireha chifo. Na ndiyo mana atu osi anafwa, kpwa sababu osi ahenda dambi. ¹³⁻¹⁴ Hangu Adamu amkosere Mlungu hadi Musa ariphohewa Shariya, duniani kala muna dambi kare. Atu osi a wakati hinyo afwa, hata dzagbwe Mlungu kayaamula kukala ana makosa mana kala takuna Shariya. Hara atu afwa hata dzagbwe taayakosa kulunga lagizo ra Mlungu dza viratu Adamu.

Adamu kala ni mfwano wa iye ambaye wakpwedza badaye. ¹⁵ Ela hira dambi iriyoinjira duniani kpwa sababu ya Adamu siyo dza zawadi ya bure ya Mlungu iriyorehwa

ni Jesu Masihi. Mana mutu mmwenga, yani Adamu, warehera atu anji chifo kpwa dambiye, ela wanjina, yani Jesu, achirehera atu anji zawadi ya kuswamehewa dambi zao na kuphokera uzima. Kpwa kpweli, mbazi za Mlungu tazina chipimo! ¹⁶ Viratu Mlungu aswamehevyo atu kpwa mbazize vi tafwauti na matokeo ga dambi ya Adamu. Bada ya yo dambi mwenga, Mlungu waamula atu, ela bada ya makosa manji, Mlungu waaswamehe kpwa mbazize na achiakubali kukala atu a haki. ¹⁷ Dambi ya mutu mmwenga yahenda chifo chitawale atu osi. Ela hakika hara aphokerao mbazi zisizo na chipimo kula kpwa Mlungu na kuphaha haki andaishi hata kare na kare kpwa sababu ya gohendwa ni mutu wanjina, yani Jesu Masihi.

¹⁸ Kpwa hivyo phahi, viratu atu osi vyoamulwa kpwa sababu ya kosa ra mutu mmwenga, vivyo hivyo atu osi anaphaha haki na kuhewa uzima kpwa kazi ya haki ya mutu mmwenga. ¹⁹ Viratu mutu mmwenga vyokosa kumuogopha Mlungu, na achienda atu anji akale na dambi, vivyo hivyo mutu mmwenga wanjina wamuogopha Mlungu, na achienda atu anji akale a haki.

²⁰ Shariya za Musa ziriphorehwa, zahenda dambi izidi. Ela dambi iriphozidi, nazo mbazi za Mlungu zichizidi zaidi.

²¹ Kpwa hivyo phahi, dambi ina uwezo wa kutawala atu na kuarehera chifo. Ela vivyo hivyo mbazi na mendzwa ya Mlungu ina uwezo wa kutawala atu kpwa kuapha haki. Chihivyo osi amukuluphirao Jesu, ambaye ni Bwana na Muokoli wehu, andaphaha uzima wa kare na kare.

6

Nguvu za dambi zashindwa ni Jesu

¹ Dze, atu azidi kuhenda dambi ili Mlungu aenderere kuaonera mbazi kpwa kuaswamehe? ² Hata chidide! Swino ni kama avi hwafwa husihende dambi tsona, kpwa hivyo tahuweza kpwenderera kuhenda dambi bii. ³⁻⁴ Manyani kukala, huriphobatzwa hwaungana na Masihi Jesu, yani avi hwafwa na kuzikpwa phamwenga naye. Bada ya Jesu kuzikpwa, wafufulwa kpwa uwezo mkpwulu wa Mlungu. Kpwa hivyo swiswi naswi huchifululwa phamwenga naye ili huishi maisha maphya.

⁵ Kpwa vira hwaungana naye huriphofwa phamwenga naye, phahi hakika hundaungana naye ndiphofufulwa, dza viratu Jesu arivyofufulwa. ⁶ Kpwa mana utu wehu wa kare waolagbwa phamwenga na Jesu msalabani, ili asili zehu za chibinadamu za kumendza kuhenda dambi zibanangbwe,

na husienderere kukala atumwa a dambi tsona. ⁷ Mana mutu achifwa, katawalwa tsona ni dambi. ⁸ Swiswi naswi hwafwa phamwenga na Jesu, kpwa hivyo hunaamini kala hundaishi phamwenga naye. ⁹ Kpwa sababu Jesu wafufuka, hunamanya kukala kandafwa tsona, mana chifo tachimuweza. ¹⁰ Jesu ariphofwa, wafwa limwenga bahi, na achikala akashinda dambi; vivi sambi, anaishi kumuhamira Mlungu. ¹¹ Namwi piya dzioneni kukala mkashinda dambi wala taziweza kukutawalani tsona; hipha sambi munaishi kumuhamira Mlungu kpwa sababu ya Masihi Jesu.

¹² Kpwa hivyo musiriche dambi ikatawala miri yenu ifwayo, ili ikuhendeni mlunge tamaa mbii za miri yenu. ¹³ Msihale vilungo vya miri yenu mkavihumira kuhenda dambi. Ela dzilavyeni kpwa Mlungu ili muhumire vilungo vyenu kuhenda haki, mana mwafufulwa ni Mlungu mchiinjizwa uzimani. ¹⁴ Kpwa kukala tamlongwa kulunga Shariya tsona, dambi taindakuwezani, mana Mlungu wakuswameheni dambi zenu.

*Afuasi a Jesu ni atumwa
a kulunga haki*

¹⁵ Dze, huzidini kuhenda dambi kpwa vira Mlungu wahuswamehe na tahuishi kulunga Shariya tsona? Hata! Nahusihende hivyo. ¹⁶ Hakika mnamanya wazi kukala mchidzilavya kpwa mutu na kuhenda alondavyo, phahi mundamphundza yuya mutu wala tamundaphundza anjina, avi mu atumwae.* Nimutsambule chimwenga. Mkale atumwa a dambi, ambayo mwishowe ni chifo, au mkale atumwa akuhenda alondavyo Mlungu, ambao mwishowe ni kukala na haki. ¹⁷ Ela namshukuru Mlungu mana kala mu atumwa a dambi, ela sambi mwakubali mafundzo gosi mrigophokera hata ndipho munagalunga moyo kutsuka. ¹⁸ Mlungu naatogolwe mana wakukombolani msihende dambi tsona, na mukakala atumwa a Mlungu ili mlunge haki. ¹⁹ (Nahumira mfwano huno wa atumwa na matajiri gao ili ikale rahisi mwimwi kuelewa.) Phokala tamdzangbwemanya Jesu, mwadzilavya miri yenu kpwa ajili ya mambo machafu na kuzidi kuhenda uyi. Sambu, kpwa vira munammanya, dzilavyeni miri yenu tsetsetse kuhenda haki ili muishi bila lawama.

²⁰ Mriphokala atumwa a dambi, tamyashurutishwa kumuhamira Mlungu. ²¹ Dze, majira higo mriphohenda higo mambo ambago sambu munaona haya nago, mwaphaha fwaida yani? Ukpweli ni kukala, tagana fwaida yoyosi,

* **6:16** 6:16 Injili ya Johana 8:34 Jesu waamba, "Mutu yeyesi ahendaye dambi ni mtumwa wa dambi."

hata matokeo ga mambo higo ni chifo cha kare na kare!
²² Ela sambi, kpwa kukala mwakombolwa kula dambini na muchikala atunwa a Mlungu, fwaida yenu ni kuishi bila lawama. Nago matokeoge ni uzima wa kare na kare.
²³ Kpwa kukala mutu yeyesi ahendaye dambi, mariphoge ni chifo cha kare na kare. Ela Mlungu anahupha uzima wa kare na kare, na uzima hinyo si maripho, ela ni zawadi kpwa sababu ya Bwana wehu Masihi Jesu.

7

Alongozwao ni Jesu

taalongozwa ni Shariya za Musa

¹ Enehu, naamba hivi, mana nagomba na atu ambao anamanya Shariya. Kpwa hivyo mnamanya kukala mutu ni lazima alunge Shariya achikala achere mzima. ² Sambini dahumira mfwano huno. Shariya ya ndowa inaamba kala mchetu kaweza kuricha mlumewe wakati achere mzima. Ela mlume achifwa, yuya mchetu a huru; yani, katawalwa tsona ni shariya ya ndowa. ³ Achihalwa ni mlume wanjina na kuno mlumewe ni mzima, phahi andaihwa mzindzi. Ela mlumewe achifwa, iyo shariya taimfunga tsona, na anaweza kulólwa ni mlume wanjina.

⁴ Vivyo hivyo enehu, dza viratu mutu achifwa katawalwa tsona ni shariya, mwimwi namwi tamtawalwa tsona ni Shariya za Musa. Mana ni avi mwafwa phamwenga na Jesu msalabani, na vivi mu akpwe. Naye wafufulwa ili swiswi humhumikire Mlungu na kumuhamira. ⁵ Mana asili yehu ya chibinadamu phokala ikatawala maazo gehu, Shariya zahenda tamaa mbii za miri yehu zikale na nguvu zaidi. Dzambo hiri rahenda hulonde kuhenda makosa chila wakati ambago mwishowe ni chifo. ⁶ Hwakala mateka a Shariya, na hwajaribu kumuhumikira Mlungu kpwa kulunga mambo ga kare goandikpwa mo Shariyani. Ela sambu hu huru, mana tahumhumikira Mlungu kpwa kulunga Shariya ela kpwa kulunga njira nyiphya ya kulongozwa ni Rohowe.

Shariya za Mlungu

zinahumanyisa dambi irivyo

⁷ Vino huambedeze? Huambe kala Shariya ni mbii? Si kpweli hata chidide! Hakika kala si Shariya, mimi singemanya dambi ni utu wani. Kala Shariya taziyaamba, "Usimizire mahe chitu cha myao," mino singemanya kala kuaza cha myangu ni dambi. ⁸ Ela nriphomanya shariya hiyo, dambi yanhala mateka na kukala na chila aina ya

tamaa mbii. Mana bila Shariya, dambi taina nguvu ya kuhenda atu ahende makosa. ⁹ Hipo dzuzi na dzana nriphokala simanya Shariya za Mlungu, kala nchionato na masagazi gangu. Ela nriphomanya Shariya zilondavyo, dambi ichizidi nguvu, mana náelewa kukala ni kama avi nkafwa, yani nkatengbwa na Mlungu. ¹⁰ Nchiona kala Shariya hizo, ambazo kala ni ziniphe uzima, kpwangu mino kala zinanirehera chifo. ¹¹ Mana dambi yahumira Shariya iyo-iyo kunichenga na kunitenga na Mlungu.

¹² Phahi ni wazi kala Shariya na malagizoge gala kpwa Mlungu mwenye, kpwa hivyo ni manono na ga haki. ¹³ Kpwa kpweli mambo manono tagaweza kunitenga na Mlungu, ng'ol! Ela Shariya yakpwedza ili dambi imanyikane wazi kala ni dambi. Nayo dambi yareha chifo kpwa higo malagizo manono. Kala ni mpango wa Mlungu, Shariya kuhuonyesa kala dambi ni mbii kpweli.

*Anadamu nkuaza manono
ela taaweza kugahenda*

¹⁴ Hunamanya kala Shariya zalaviwa ni Roho Mtakatifu; ela asili yangu ni ya chibinadamu, nami náguzwa nikale mtumwa wa dambi. ¹⁵ Kpwa kpweli mi mwenye sidzi-manya. Mana chila nchilonda kuhenda gara nilondago, siweza; ela nahenda gara nisigogalonda. ¹⁶ Ichikala nahenda nisigogamendza, inaonyesa kala nakubali kala Shariya ni nono. ¹⁷ Phahi, siye mimi nihendaye dambi, ela ni iyo asili ya dambi nriyo nayo.

¹⁸ Namanya mwangu tamuna nono, yani asili yangu ya chibinadamu. Naweza kuaza manono, ela siweza kugahenda. ¹⁹ Mana sihenda manono nilondago, ela gara mai nisigolonda ndigo nihendago. ²⁰ Sambu nchihenda gara ambago sigamendze, kpwa kpweli siye mimi nihendaye dambi, ela ni iyo asili ya dambi nriyo nayo.

²¹ Phahi mino námanya chitu, chila nchilonda kuhenda manono, nadziona ninahenda mai. ²² Shariya za Mlungu zinanihamira sana mwangu moyoni. ²³ Ela naona kala vilungo vya mwiri wangu vinalongozwa ni shariya yanjina, yani shariya ya dambi. Iyo shariya inapingana na maazo gangu, na kunihenda mtumwa hata nashindwa kuhenda gara Mlungu alondago.

²⁴⁻²⁵ Ni shaka rani rino? Mimi mwenye nalunga Shariya za Mlungu na achili zangu, ela asili yangu ya chibinadamu inalunga shariya ya dambi. Ni ani ndiyenitivya na hino

nguvu ya dambi, ili Mlungu asitengane nami? Namshukuru Mlungu kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi!

8

Masagazi galongozwago ni Roho Mtakatifu

¹ Sambu phahi kpwa vira Mlungu wakuunganishani na Jesu Muokoli, kakulavyani makosa tse. ² Mana, kpwa sababu ya Masihi Jesu, mwaikpwa huru* msitawalwe ni dambi irehayo chifo. Mwaphokera Roho Mtakatifu alavyaye uzima wa kare na kare, na ndiye anayekuikani huru. ³ Kpwa sababu ya asili yehu ya chibinadamu, Shariya za Musa kala tazina nguvu ya kuhuika huru ili husitawalwe ni dambi. Ela Mlungu walavya Mwanawe mwenye na mwiri dza miri yehu, ela bila dambi. Kpwa kuhumira mwiri huno Mlungu wahukumu dambi ili ahuike huru. Chihivyo achikala akamala uwezo wa dambi ⁴ ili hutimize mambo gosi manono galondwago ni Shariya. Mana hunalongozwa ni Roho Mtakatifu, wala tahulongozwa tsona ni asili ya chibinadamu. ⁵ Kpwa mana alungao asili ya chibinadamu, achili zao nkuaza kuhenda mai. Ela alongozwao ni Roho Mtakatifu, achili zao nkuaza kuhenda mambo gahamirago ye Roho. ⁶ Anayeza kulunga asili ya chibinadamu, anadziendzera chifo; ela alongozwaye ni Roho, ana uzima na ana amani. ⁷ Kpwa mana atu aazao kuhenda mai anamrema Mlungu, wala taaweza kulunga Shariya za Mlungu hata chidide. ⁸ Phahi alungao asili ya chibinadamu taaweza kumuhamira Mlungu.

⁹ Ela mwimwi tamlongozwa ni asili ya chibinadamu, ela munalongozwa ni Roho, mana kpwa kpweli Roho wa Mlungu anasagala mwenu mioyoni. (Manyani kukala mutu yeyesi ambaye kana Roho wa Jesu mwakpwe moyoni, siye mfuasiwe wa kpweli.) ¹⁰ Ela Jesu achikala mwenu mioyoni, hata dzagbwe miri indafwa kpwa sababu ya dambi, ela roho zindaishi mana Mlungu wakuhendani mkale na haki. ¹¹ Ichikala Roho Mtakatifu, ariyemfufula Jesu, anaishi mwenu mioyoni, miri yenu, ambayo nkufwa, Mlungu andaipha uzima kpwa uwezo wa Rohowe.

¹² Phahi enehu, swiswi tahulondwa husagale kulengana na asili ya chibinadamu, yani kpwenderera kuhenda dambi, ela jukumu rehu ni kusagala kulengana na Roho Mtakatifu alondavyo. ¹³ Mana muchikala na masagazi galungago asili ya chibinadamu, mundafwa, ela muchiricha kuhenda

* **8:2** 8:2 Vitabu vyanjina vya kare vinaamba, mimi náikpwa huru. **8:11**
8:11 1 Akorintho 3:16

mahendo mai kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu, kpwa kpweli mundasagala na Mlungu hata kare na kare.

¹⁴ Osi alongozwao ni Roho Mtakatifu ni ana a Mlungu. ¹⁵ Mana Mlungu kayakuphani Roho wa kukuhendani atumwa ario aoga. Ela wakuphani Roho wa kukuhendani mkale ana a Mlungu. Na Roho hiye ndiye ariyehuwezesha kumuiha Mlungu "Baba." ¹⁶ Phahi ye Roho anahuhakikishira ndani ya roho zehu kala swiswi hu ana a Mlungu. ¹⁷ Sambu kpwa vira swiswi hu ana a Mlungu, piya hu arisi a Mlungu, na manono gosi ambago Mlungu wamupha Jesu, naswi andahupha. Bora hukubali kuvumirira mateso dza iye, na hipho hundaphaha nguma phamwenga naye.

Mlungu andaapha nguma anae

¹⁸ Mateso ga wakati huno sigaona chitu nchigalinganisha na nguma ambayo Mlungu andahupha badaye. ¹⁹ Mana viumbe vyosi vinagodza kpwa hamu kumanyiswa ana a Mlungu. ²⁰ Viumbe vyosi vyahendwa vikale tavina mana† tse, wala siyo kumendza kpwao, ela ni vira arivyomendza Mlungu mwenye. Hata hivyo vinarorera ichikala ²¹ vindativywa ili visiole, ela viphahe uhuru wa ajabu ndioupaha anae.

²² Hunamanya kala hata kufikira sambu, viumbe vyosi vinaula kpwa utsungu dza utsungu wa kudzivugula. ²³ Chisha phahi, si viumbe macheye viulavyo, ela hata sisi, huriohewa Roho Mtakatifu kutatiswa manono ndigophaha, naswi hunaula mwehu mioyoni. Mana hunagodza Mlungu ahuphe haki yosi ya kukala anae, yani kuhupha miri miphya yohulaga. ²⁴ Hangu Mlungu ariphohuokola, hunagodzera kpwa hamu iyo nguma yedzayo. Ela ichikala unatumaini kuphaha chitu ambacho unachiona, siyo kutumaini. Hebu ni ani ambaye anaweza kutumaini kuphaha chitu aricho nacho? ²⁵ Ela huchitumaini kuphaha chitu husichochiona, phahi hukugodza kpwa hamu bila kukata tamaa.

²⁶ Phamwenga na higo, Roho Mtakatifu nkuhuterya katika unyonje wehu, mana tahumanya kuvoya wala hata cho chakumvoya Mlungu. Ela Roho Mtakatifu mwenye nkuhuvoyera kpwa Mlungu na chiriro cha utsungu ambacho tahuweza kuchisemurira. ²⁷ Mlungu amanyaye hadi ndani ya mioyo ya atu, anamanya maazo ga Rohowe. Mana ye Roho nkuvoyera atu a Mlungu viratu Mlungu mwenye amenzavyo.

8:15 8:15 Agalatia 4:5-7 **8:15** 8:15 Mariko 14:36; Agalatia 4:6 **8:20** 8:20 Mwandzo 3:17-19 † **8:20** 8:20 Manage ganjina ni vikale na lana. **8:23** 8:23 2 Akorintho 5:2-4

²⁸ Hunamanya katika chila hali Mlungu nkuhenda kazi na atu ammendzao, arioihwa kulengana na mpangowe, ili chila chitu chikale chinono. ²⁹ Mana Mlungu waamanya hangu mwandzo hinyo atu ndioatsambula kukala atue. Na achikata shauri andaahenda tabiya zao zikale dza za Mwanawe Jesu, ili Jesu akale mvyere wa ana osi a Mlungu. ³⁰ Phahi hinyo arioatsambula akale atue ndio arioaiha. Na aho ndio arioahenda akale a haki, tsona ndio arioalaga kuapha nguma.

*Takuna ndiyehutenga
na mendzwa ya Mlungu*

³¹ Vino, huambedze kuhusu mambo higa? Ichikala Mlungu a uphande wehu, kpwa kpweli takuna mutu awezaye kuhushinda. ³² Mlungu kayamfwitsa mwanawe mwenye, ela wamlavya afwe kpwa ajili yehu hosi. Phahi, ichikala wahupha mwanawe mwenye, vivyo hivyo andahujaliya mambo manji manono. ³³ Kpwa kpweli takuna mutu yeyesi ndiyeshitaki atu ariotsambulwa ni Mlungu. Ye mwenye Mlungu ndiye aahendaye akale na haki. ³⁴ Tsona takuna mutu yeyesi ndiyeamula. Mana Masihi Jesu, ariyefwa na kufufulwa, anasagala mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana, na kuko anahuvoyera swiswi vivyo.

³⁵ Takuna chochosi ndichoweza kuhutenga na mendzwa ya Jesu! Hata ichikala huna mashaka makulu na mateso au hunagaya, Jesu anahumendza. Hata kala hunahirika na ndzala na tahuna nguwo, anaenderera kuhumendza. Ichikala huna hatari kulu au hata huchiolagbwa, Jesu anahumendza vivyo. ³⁶ Higo nchigogomba ganagbwa sawa na Maandiko gaambavyo:

“Kpwa ajiliyo hunaolagbwa chila siku kpwa kukuhumikira. Hunahendwa dza mang’ondzi ganagophirikpwa gakatsindzwe.”

³⁷ Ela hata mambo gosi higa gachihuphaha, swino bado huna ushindi mkpwulu, kpwa sababu Jesu ariyehumendza wahuterya. ³⁸ Mana namanya kpwa kpweli kukala takuna chitu ndichoweza kuhutenga na mendzwa ya Mlungu. Kukala moyo au kufwa, takundahutenga na mendzwa ya Mlungu. Takuna malaika, wala mamlaka na falume zosi za Shetani wala viumbe vyosi vitawalavyo na virivyo na uwezo ndivyoweza kuhutenganisha na mendzwaye. Mambo gahendekago hivi sambu au ndigokpwedza badaye tagaweza kuhutenga na mendzwa ya Mlungu. ³⁹ Si

dzulu mlunguni, wala kuzimu, au chiumbe chochosi ndichohutenga na mendzwa ya Mlungu. Na higa ganakala kpwa sababu ya go arigohenda Bwana wehu Masihi Jesu.

9

Paulo anaasononekera Aiziraeli

¹ Nagomba ukpweli muhuphu kpwa sababu ya Jesu. Maazo gangu ganalongozwa ni Roho Mtakatifu, nago gananihakikishira kala nagomba kpweli, wala sichenga. ² Kpwa kpweli nina sonono kulu na utsungu usiosira ³ kpwa sababu ya atu angu, a kabila rangu. Mana ningeeza hata dzagbwe ni kulaniwa nilaniwe na kutengbwa na Jesu ili enehu atiye. ⁴ Hinyo ni Aiziraeli, ambao Mlungu waahenda akale anae, achiaonyesa ngumaye na achiika vilagane nao. Tsona achiapha Shariyaze, ahadize, na malagizo ga vira anavyolondwa kumuabudu. ⁵ Aho Aiziraeli, akare aho ni Burahimu, Isaka na Jakobo, yeihwa Iziraeli.* Hata Muokoli† chibinadamu ni Muiziraeli. Mlungu atawalaye chila chitu, naatogolwe hata kare na kare! Amina.

⁶ Ela siamba Mlungu washindwa kutimiza ahadiye kpwa Aiziraeli. Hata! Mana si osi ario chivyazi cha Iziraeli ni Aiziraeli enye enye. ⁷ Wala sio chivyazi chosi cha Burahimu ni ana a kpweli a Burahimu. Hata! Isiphokala, Mlungu wamuamba Burahimu, “Uvyazio nriokulaga undatalwa kula kpwa Isaka.” ⁸ Higa manage ni, ana a Burahimu a kpweli ni hara ariovyalwa kulengana na chilagane cha Mlungu. Ela ariovyalwa kulengana na arivyolonda Burahimu chimwiri taahasabiwa kukala ni ana a Mlungu. ⁹ Mana ahadi yenye inaamba hivi, “Nindauya wakati nchiopanga, na Sara andakala ana mwana mlume.”

¹⁰ Tsona sio hivyo bahi, ela hiye mwana mlume ni mkare wehu Isaka. Ariphokula walóla Rebeka achivyala naye patsa. ¹¹⁻¹² Ela kabila ya hara patsa kuvyalwa, wala taadzangbwehenda nono au iyi, Mlungu wamuamba Rebeka kukala, “Mvyere andamuhumikira mdide.” Hivi vinaonyesa kala Mlungu nkutsambula mutu kulengana na arivyopanga iye, wala sio kulengana na mahendo ga yuya mutu. ¹³ Higa ganagbwa sawa na Maandiko ga Mlungu gaambago kukala, “Námwendza Jakobo, ela Esau námzira.”

Mlungu ahenda alondavyo

9:4 9:4 Kutsama 4:22 * **9:5** 9:5 Burahimu kala ni ise wa Isaka, naye Isaka kala ni ise wa Jakobo. † **9:5** 9:5 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **9:7** 9:7 Mwandzo 21:12 **9:9** 9:9 Mwandzo 18:10 **9:11-12** 9:11-12 Mwandzo 25:23 **9:13** 9:13 Malaki 1:2-3

14 Sambu huambede? Huambe Mlungu kayahenda haki? Hata! 15 Mana wamuambira Musa, "Nkunjaliya na kuonyesa mbazi mutu yeyesi nimlondaye." 16 Phahi Mlungu nkumuonera mbazi ye ammendzaye, wala siyo chadi na kumendza kpwa mutu. 17 Mana Mlungu wamuamba Farao hivi, "Nákuricha moyo makusudi nikuhumire uwe kuonyesa atu uwezo wangu, ili dzina rangu ritangazwe dunia ndzima." 18 Kpwa hivyo ni wazi kala Mlungu nku-muonera mbazi mutu yeyesi ammendzaye, na kumuhenda chisoto yeyesi alondaye.

19 Mendzerepho mutu andaniamba, "Ichikala ni hivyo, mbona Mlungu anahuamula? Ni ani awezaye kupinga vira Mlungu alondavyo?" 20 Ela we, u ani hata umuuzi Mlungu? Dze, chitu choumbwa chinaweza kushindana na yechiumba na kuuza, "Kpwa utu wani waniumba hivi?" 21 Hakika unamanya, muumba wa nyungu ana uwezo wa kuumba nyungu mbiri na ulongo uho mmwenga: nyungu mwenga ikale ya kazi malumu, na yanjina ikale ya kazi za kawaida.

22 Sambu, kpwa sababu Mlungu walonda kuonyesa atu utsunguwe na kuamanyisa uwezowe, waavumirira sana hara ambao kala akapangirwa kutiywa adabu, ambao kala anafwaha kuangamizwa. 23-24 Wahenda hivyo mana walonda kuhuonyesa vira ahendavyo kaziye chiajabu. Wahutsambula hosi, Ayahudi na hata asio kala Ayahudi, ili ahuonere mbazi, mana wahutayarisha kare kuphaha nguma phamwenga naye. 25 Ndani ya Chitabu cha nabii Hosea, Mlungu anaamba hivi:

"Hinyo ambao kala sio atu angu, nindaaiha 'Atu angu.'
Atu ambao kala siamendze, nindaaiha, 'Atu angu niamendzao.' "

26 Na,

"Aho ambao kala achiambwa, 'Mwimwi simwi atu angu,'
andaiha, 'Ana a Mlungu ariye moyo.' "

27 Naye nabii Isaya anaamba hivi kuhusu Aiziraeli:

"Hata dzagbwe Aiziraeli ni anji dza mtsanga wa pwani,
ela ndiotivywa ni nyo ndiosala.

28 Mana Mwenyezi Mlungu andaatiya adabu kamili himu duniani,
tsona upesi, viratu arivyoamba."

29 Ni dza viratu arivyotabiri nabii Isaya hipho kare,
phoamba:

"Kala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kayahusazira
chivyazi cha Aiziraeli,

phahi hungekala hwasira dza atu a Sodoma na hungeigana na atu a Gomora.”

Chisa cha Aiziraeli kukosa haki

³⁰ Dze, gano gosi manage nini? Manage ni, atu ambao sio Ayahudi taayadzishuulisha kuphaha haki, ela Mlungu waahenda akale na haki kpwa kumkuluphira bahi.

³¹ Piya manage ni, Aiziraeli ambao ahenda chadi kulunga Shariya ili aphahe haki, taayaiphaha. ³² Kpwa utu wani taayaiphaha? Kpwa sababu aadamira mahendo gao badala ya kumkuluphira Mlungu. Phahi achikpwala rira dziwe kulu na achigbwa. ³³ Dziwe riro ndiro rihadzwaro ni Maandiko gaambago:

“Lolani, hiko mudzi wa Sayuni ninaika dziwe,
ambaro atu andarikpwala

na mwamba ambao undahenda atu agbwe.

Ela mutu yeyesi ndiyekuluphira hiye mutu ambaye ni hiro dziwe,

kandaphaha waibu hata chidide!”

10

¹ Enehu, hamu yangu kulu mwangu moyoni na mavoyo gangu kpwa Mlungu, naaza Ayahudi ayangu aokolwe.

² Nakuambirani, atu aho ana chadi cha kulunga Mlungu, ela taamanya vira Mlungu alondavyo. ³ Tsona arema kulunga njira ya Mlungu irehayo haki, mana taaimanyire, ela aendza kuphaha haki kpwa kulunga mipango yao. ⁴ Mana Jesu watimiza kazi za Shariya, ili yeyesi ndiyemkuluphira ahendwe kukala ana haki bila ya kulunga Shariya.

Atu osi anaweza kuokolwa

⁵ Dzulu ya njira ya kuphaha haki kpwa kulunga Shariya, Musa waandika kukala, “Mutu ndiyegbwira malagizo gosi ga Shariya andaishi kpwa sababu ya kulunga zizo Shariya.”

⁶ Ela kuphaha haki kpwa njira ya kukuluphira, Maandiko ganaamba, “Msigombe mwenu mioyoni mukaamba, ‘Ni ani ndiyepanda kuphiya mlunguni?’ ” (Yani kumreha Jesu duniani.)

⁷ “Ama mukaamba, ‘Ni yuphi ndiyetserera hadi kuzimu?’ ” (Yani kumfufula Jesu).

⁸ Ela Maandiko ga Mlungu ganaambadze? “Neno ri phephi nawe, ri mwako kanwani na moyoni.” Naro neno ndiro ujumbe hutangazao,

yani atu anaweza kuphaha haki kpwa kumkuluphira Jesu.

⁹ Kpwa hivyo uchigomba na kanwayo mwenye kukala, “Jesu ni Bwana,” na uchiamini mwako moyoni kukala Mlungu wamfufula, phahi undaokolwa. ¹⁰ Mana mutu nkuamini na

moyowe naye akahendwa kukala wa haki, na akagomba na mromowe mwenye, akaokoka.

¹¹ Kuhusu ye Muokoli, Maandiko ganaamba, “Mutu yeyesi ndiyemkuluphira kandaphaha waibu hata chidide.”

¹² Mana takuna tafwauti ya Myahudi na mutu asiyekala Myahudi. Bwana iye mmwenga, ni Bwana wa atu osi, naye anaajaliya atu osi amvoyao. ¹³ Higa ganagbwa sawa na Maandiko gaambago, “Mutu yeyesi ndiyemririra Mwenyezi Mlungu andaokolwa.”

¹⁴ Ela ukpweli ni kukala, atu taaweza kumririra Mlungu ichikala taadzangbwemkuluphira. Nao taandaweza kumkuluphira ichikala taadzangbwesikira habarize.

Chisha taaweza kusikira bila ya kutangazirwa. ¹⁵ Nao atu taandaphiya kpwendatangaza habari hizo bila ya kuhumwa. Phahi Maandiko ganaamba, “Kpwedza kpwa atu arehao habari nono kunahama sana!” ¹⁶ Ela sio Aiziraeli osi ariokubali hizo habari nono kuhusu Jesu. Mana nabii Isaya waamba, “Mwenyezi Mlungu, ni ani ariyeamini ujumbe wehu?” ¹⁷ Phahi atu andaamini achisikira habari za Jesu Muokoli, nao andasikira tu ichikala zindatangazwa.

¹⁸ Ela swali ni hiri: Dze, Aiziraeli taadzangbwesikira? Kpwa kpweli asikira, mana Maandiko ganaamba, “Sauti yao yasikirika dunia ndzima, na maneno gao gakafika hadi mwisho wa dunia.”

¹⁹ Swali ranjina ni hiri: Dze, Aiziraeli taayaelewa? Mwandzo Musa waamba, “Nindakuhendani muaonere wivu atu ambao sio Ayahudi, nindakutsukizani kpwa kuhumira taifa risiro na ufahamu.” ²⁰ Tsona nabii Isaya anagomba chilume maneno ga Mlungu gaambago, “Atu ambao taayaniendza, ndio arioniona. Nádzimanyisa kpwa atu ambao kala taaniuzira.” ²¹ Ela kuhusu Aiziraeli, Mlungu anaamba, “Kutwa ndzima náagoloserá mkpwono wangu atu ambao taayaniogopha, tsona taayanitii.”

11

Mlungu kayakahala Aiziraeli osi

¹ Sambu nauza, dze, Mlungu wakahala atue? Hata chidide! Mimi mwenye ni Muiziraeli, chivyazi cha Burahimu, na m’bari wa Benjamini. ² Mlungu kayaakahala atue ambao waamanyangu hangu mwandzo. Kpwani tammanya Maandiko gaambavyo kuhusu Elija, arivyomririra Mlungu kuhusu Aiziraeli ayae? ³ Waamba, “Mlungu, atu hinya aolaga

manabiigo, na kubananga mwatu mwa kulavira sadaka. Na vivi sambi nkasala machiyangu, tsona analonda kuniolaga hata mimi!" ⁴ Ela naye Mlungu wamuambadze? Wamuamba, "Nkadziikira alume elufu sabaa ko Iziraeli ambao taadzangbwemuabudu Baali, mlungu ambaye ni chizuka." ⁵ Hata vivi sambi si Aiziraeli osi ariomricha Mlungu; hu phapho achache huriosala, ambao Mlungu wahutsambula kpwa mbazize. ⁶ Phahi kpwa vira hwatsambulwa kpwa mbazi za Mlungu, tahuyaokolwa ni mahendo hurigohenda. Mana kalapho ni kpwa mahendo gehu, phahi mbazi tazingekala mbazi tsona.

⁷ Kpwa hivyo ni hivi phahi: Aiziraeli anji aendza kuphaha haki na achiikosa, ela ariotsambulwa ni Mlungu aiphaha. Nao anjina osi achihendwa visoto, ⁸ dza viratu Maandiko ga Mlungu gaambavyo:

"Mlungu waahenda akale dza atu achioremererwa ni usingizi,
 waafunga matso ili asione,
 na achiaziba masikiro asiweze kusikira,
 nao a vivyo hata rero."

⁹ Naye Mfalume Daudi waamba,

"Anaphohenda karamu zao,
 Mlungu naazihumire dza chambo
 na muhego wa kuagbwira enye, na aatiye adabu.

¹⁰ Matso gao nagatiwe jiza ili asione,
 na myongo-myongo yao naimyoke siku zosi."

Ayahudi aremewa

ili asio kala Ayahudi ajaliwe

¹¹ Sambu nauza tsona, Ayahudi akpwala ili agbwe kabisa? Sivyo, hata chidide! Ela kpwa sababu ya makosa gao, wokofu wakpwedza kpwa atu ambao sio Ayahudi, ili Ayahudi ahende wivu. ¹² Ela ichikala atu asio kala Ayahudi ajaliwa kpwa sababu Aiziraeli akosa kpwa kumrema Muokoli, phahi andaphaha fwaida zaidi hipho ndiphokamilika isabu ya Ayahudi alondwao kumkuluphira Muokoli.

¹³ Sambu nagomba na mwimwi atu ambao simwi Ayahudi, mana Mlungu wanihuma nikale mtume wenu. Nami nina ngulu kpwa sababu ya kazi ambayo Mlungu anakuhenderani kpwa kunihumira, ¹⁴ mana nalonda Ayahudi ayangu akuonereni wivu kpwa gara Mlungu anagokuhenderani, ili anjina ao aokolwe. ¹⁵ Ayahudi ariphomrema Jesu, Mlungu naye waarema na achigbwirana na atu asio kala Ayahudi. Hipho Mlungu ndiphokubali Ayahudi tsona, indakala avi

atu a kufwa akafufulwa! ¹⁶ Kulengana na dini ya Chiyahudi, mutu achilavya donje ra unga wa nganu kpwa kazi ya Mlungu, phahi unga wosi ni mtakatifu. Piya ichikala mizi ya mzaituni ni mitakatifu, phahi hata pandaze nazo ni takatifu.

¹⁷ Uwe u dza panda ya mzaituni wa tsakani yogbwizanywa na hinyo mzaituni mtakatifu. Phahi unaphaha fwaida ya mizi minono ya hinyo mzaituni mtakatifu. Ela ichikala panda zanjina zakatwa, ¹⁸ usibere hizo panda zokatwa. Usihende ngulu, mana umanye mizi taikuadamira uwe, ela uwe ndiwe uadamiraye mizi. ¹⁹ Mendzerepho undaamba, "Panda hizo zakatwa ili nami nigbwizanywe."
²⁰ Higo ni kpweli. Hizo panda zakatwa kpwa sababu ya kukosa kukuluphira, ela uwe wadina kpwa sababu ya kukuluphirako. Kpwa hivyo dzimanyirire wala usidzikarye.
²¹ Mana ichikala Mlungu kayaaonera mbazi Ayahudi kama zira panda za asili, hata uwe kandakuonera mbazi.

²² Lolani vira Mlungu aoneravyo atu mbazi na atiyavyo atu adabu kali! Anaatiya adabu aremao kumuogopha, ela andakuonera mbazi uchienderera kukuluphira mbazize. Ela hata uwe piya uchiricha kumkuluphira, undakatwa.
²³ Hata aho Ayahudi achiuyira kumkuluphira Mlungu, andagbwizanywa tsona, mana Mlungu ana uwezo wa kuagbwizanya tsona. ²⁴ Mwimwi msio kala Ayahudi ni dza panda za mzaituni wa tsakani zokatwa na zichigbwizanywa na mzaituni wa mundani, ambaro ni dzambo risiro ra kawaida. Nao Ayahudi ni dza panda za mzaituni wa mundani, na Mlungu andakala tayari zaidi kuzigbwizanya na muhi wenye.

Mlungu ana mbazi na atu osi

²⁵ Enehu, nalonda mmanye mpango hinyo wa siri wa Mlungu ili sedze mkadzitogola. Aiziraeli akala visoto kpwa muda hadi isabu ya atu ambao sio Aiziraeli ndiphokamili kuphokerwa ni Mlungu. ²⁶ Na taifa rosi ra Iziraeli rindaokolwa. Na gaga ganagbwa sawa na Mlungu arivyo-gomba, kukala:

"Muokoli andala Sayuni, na andahenda
chivyazi cha Jakobo ariche kumrema Mlungu.

²⁷ Na chichi ndicho chilagane changu nao,
wakati ndiphoausira dambi zao."

²⁸ Kpwa sababu ya kukahala habari nono kuhusu Jesu,* Ayahudi akala maadui ga Mlungu kpwa fwaida yenu mwimwi atu ambao simwi Ayahudi. Ela kpwa kukala atsambulwa ni Mlungu, Mlungu achereamendza kpwa

sababu ya chilagane arichohenda na akare ao. ²⁹ Mana Mlungu achitsambula mutu na kumjaliya, kaweza kugaluza. ³⁰ Mwimwi mwakosa kumuogopha Mlungu hipho kare, ela vivi mkaphokera mbazi za Mlungu kpwa sababu Aiziraeli nao akosa kumuogopha. ³¹ Na hata vivi anakosa kumuogopha ili aho nao aphahe mbazi za Mlungu dza viratu mwimwi. ³² Yani, atu osi arema kumuogopha Mlungu, naye waaricha aenderere kusamuogopha ili edze aonere mbazi.

Mlungu naatogolwe

³³ Hebu lola vira utajiri, marifwa na ilimu ya Mlungu irivyo kulu! Ni ani awezaye kuelewa uamuli na njira za Mlungu?

³⁴ Mana Maandiko ganaamba, "Takuna amanyaye maazo ga Mwenyezi Mlungu, wala ni ani awezaye kumshauri."

³⁵ "Ni ani yemuaphasa Mlungu chitu, ambacho iye Mlungu ni achiriphe?"

³⁶ Mana Mlungu ndiye yeumba vitu vyosi kpwa uwezowe. Iye ndiye ahendaye vikaleko, na vi kuko kpwa sababuye.

Mlungu naatogolwe ta kare na kare! Amina.

12

*Dzilavyeni maisha genu
kpwa kumuhumikira Mlungu*

¹ Phahi enehu, kpwa vira Mlungu anahuonera mbazi sana, nakuvoyani moyo kutsuka mulavye miri yenu kama sadaka takatifu iriyo moyo, ili masagazi genu gakale gandamhamira Mlungu. Mana iyo ndiyo njira ya kpweli ya kumuabudu Mlungu chiroho. ² Msiige tsona mambo gahendwago ni atu a dunia hino, ela Mlungu akugaluzeni mwenu mioyoni mkale na maazo maphya. Hipho ndipho ndiphomanya hakika Mlungu amendzavyo; dzambo nono na ra sawa rimhamiraro.

³ Phahi, kpwa mana Mlungu wanijaliya nikale mtumewe, nakuambirani hivi mwimwi mosi: Msidziona bora kutsapa chiasi. Ela maazo genu nagakale na chiasi kulengana na chipimo cha kuluphiro Mlungu arirojaliya chila mmwenga.

⁴ Kama mmanyavyo, mwiri ni mmwenga, ela una vilungo vinji, na chila chilungo china kaziye. ⁵ Vivyo hivyo, swiswi naswi hata dzagbwe hu anji, hu mwiri mmwenga kpwa

kuungana na Jesu. Chila mmwenga waunganishwa na myawe kama chilungo tafwauti ela mwiri mmwenga.

⁶ Phahi chila mmwenga Mlungu wamjaliya chipawache tafwauti kpwa mbazize. Ariye na chipawa cha kutabiri naachihumire kulengana na kuluphirore. ⁷ Wa kuhumikira ayae, naahumikire moyo kutsuka. Na afundzaye, naafundze vinono. ⁸ Ariye na chipawa cha kutiya ayae moyo, naahende hivyo. Wa kutsangira atu, naatsange moyo kutsuka. Chilongozi naye, naatawale kpwa chadi. Na ariye na moyo wa kuterya ayae, naahende hivyo na raha.

Mendzanani

⁹ Amendzeni ayawenu chikpweli-kpweli. Richani kuhenda mai kabisa, ela mdine kuhenda manono di yosi.

¹⁰ Mendzanani chikpweli kama ndugu mwenga. Chila mmwenga naamuishimu myawe zaidi kuriko ye mwenye.

¹¹ Msikale avivu kuhenda kazi ya Mlungu, ela lungani vira Roho Mtakatifu alondavyo mumhumikire Bwana Jesu kpwa chadi. ¹² Hererwani mana kuluphiro renu ri kpwa Mlungu. Mchiphaha mashaka vumirirani, wala msiremwe kuvoya Mlungu. ¹³ Ariye na vitu, naaterye afuasi ayae ario na haja, na kuphokera vinono ajeni mwenu madzumbani.

¹⁴ Atu achikugayisani, avoyereni manono, wala msialani. ¹⁵ Atu achihererwa, namwi hererwani phamwenga nao; achisononeka, namwi sononekani nao. ¹⁶ Ishini vinono na ayawenu. Msihende shobo, ela dziikeneni sawa na atu a kawaida, wala msidziona kala muna marifwa zaidi.

¹⁷ Atu achikukoserani kpwa kukuhenderani uyi, msiariphize uyi; ela chila wakati azani kuhenda gara gaonewago manono ni chila mutu. ¹⁸ Hendani rorosi muwezaro msagaleta na atu osi. ¹⁹ Asena angu, msiriphize chisasi, ela mrichireni Mlungu atiye adabu atu anaokukoserani. Mana Mlungu mwenye anaamba mo mwakpwe Maandikoni, "Kuriphiza chisasi nirichirani, mimi ndariphiza." ²⁰ Kpwa hivyo chila mmwenga naahende dza Maandiko gaambavyo: "Ichikala mvihao ana ndzala, muphe chakurya arye,

na achikala ana chiru, muphe madzi anwe.

Mana uchihenda vivyo, undakala avi ukamhika makala ga moho."*

²¹ Usikubali kushindwa ni mai uhenderwago ni atu, ela henda manono, nawe undashinda higo mai.

12:6 12:6 1 Akorintho 12:4-11 **12:14** 12:14 Mathayo 5:44; Luka 6:28 **12:16** 12:16 Misemo 3:7 **12:19** 12:19 Kumbukumbu 32:35 **12:20** 12:20 Misemo 25:21-22 * **12:20** 12:20 Chiyunani chinaamba, undammwagira makala ga moho chitswani. (Soma chitabu cha Misemo 25:21-22).

13

Ogophani atawala enu

¹ Chila mutu ni lazima aogophe sirikali itawalayo. Mana uwezo wa kutawala ula kpwa Mlungu, nao atawala nkut-sambulwa ni Mlungu. ² Kpwa hivyo mutu yeyesi apingaye uwezo wa sirikali, anampinga Mlungu ariyetsambula iyo sirikali. Naye apingaye sirikali anadziendzera kuamulwa. ³ Mana mtawala katishira mutu ahendaye manono, ela ahendaye mai. Phahi ichikala unalonda usitishirwe ni mtawala, henda manono, naye andakutogola. ⁴ Mana mtawala ni mtumishi wa Mlungu, naye anahenda kazi kpwa fwaidayo. Ela uchihenda mai, phahi dziondoke! Mana hakika hiye mtawala ana uwezo wa kukutiya adabu, naye nkukala anahenda kazi ya Mlungu kama vyoheha. ⁵ Kpwa hivyo, atu ni lazima aogophe atawala, siyo kpwa sababu ya kuogopha kutiywa adabu tu, ela piya kpwa sababu mnamanya sawa ni muhende hivyo.

⁶ Hata hino ni sababu ya kulavya kodi. Mana ahendadzi-kazi a sirikali ni atumishi a Mlungu, na ni lazima ahende kazi ambazo Mlungu waapha azihende. ⁷ Phahi mupheni chila mutu hakiye. Ichikala unatakpwa uriphe kodi, ni uriphe; ichikala kuna mutu fulani ni aishimiwe, phahi muishimuni.

Menzwa inatimiza Shariya za Mlungu

⁸ Msikale na deni na mutu yeyesi, ela deni renu narikale kumendzana bahi. Mana ammendzaye myawe anatimiza Shariya. ⁹ Kuna malagizo manji, kpwa mfwano, usizinge, usiolage, usiye, usimizire mahe chitu cha myao na malagizo ganjina. Ela gosi higa ga ndani ya hiro lagizo mwenga riambaro, "Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye." ¹⁰ Mutu amendzaye myawe, kamuhendera mai, kpwa hivyo mendzwa inatimiza Shariya zosi.

¹¹ Zaidi ya hivyo ni mmanyeye wakati wa kulamuka ukafika. Kpwa sababu wakati wa kutivywa u phephi zaidi kuriko hipho mwandzo huriphoanza kumkuluphira Jesu. ¹² Vivi usiku unasira, na ku phephi na kucha. Sambi nahuricheni mahendo mai ga jiza na huvwaleni silaha za mwanga ili hudzirinde na Shetani. ¹³ Hukaleni na tabiya nono dza viratu wakati wa namutsi, wala husikaleni atu akuhenda sharee za kunwa uchi na kufwiha chimalaya, wala kuzinga, wala kuheha au wivu. ¹⁴ Ela phahi katika mambo gosi

longozwani ni Bwana Jesu Masihi, wala msikubali kutimiza tamaa zenu mbii.

14

Usimuamule mfuasi myao

¹ Myawenu ambaye kadzangbwephera chiroho, achedza kpwenu mkubalini, ela msilumbane naye kuhusu maonige.

² Mutu wanjina anaona kukala anaweza kurya chochosi, ela wanjina ambaye kadzangbwephera chiroho, mbogaze ni mtsunga bahi. ³ Hiye aryaye chochosi naasim'bere yuya aryaye mtsunga, na hiye asiyerya chila chitu, naye naasimuamule hiye aryaye chila chitu. Mana Mlungu wamkubali vyo arivyo.

⁴ Kuna haki hata chidide ya kuamula mtumishi wa mutu wanjina. Tajiriwe ndiye ndemanya ichikala mtumishiwe a sawa au akakosera. Na kpweli andahenda sawa, mana Mlungu ana uwezo wa kumuhenda ahende sawa.

⁵ Mutu wanjina anaona siku fulani ni muhimu kuriko siku zanjina, naye wanjina anaona siku zosi ni sawa. Chila mmwenga naalunge vira aonavyo sawa mwakpwe achilini.

⁶ Kpwa mana mutu yeyesi ambaye anaona siku fulani kala ni muhimu, anahenda hivyo kumuhamira Bwana Jesu. Chila aryaye nyama, anarya kpwa sababu imuhamirayo Bwana Jesu, mana karya hadi amshukuru Mlungu. Naye asiyerya nyama, anahenda hivyo kpwa sababu imuhamirayo Bwana Jesu, naye nkushukuru Mlungu vivyo. ⁷ Mana takuna mutu ambaye anaishi chitswache, wala takuna mutu afwaye kpwa sababuye mwenye. ⁸ Huchiishi, hunaiishi kama Mlungu alondavyo, na huchifwa, navyo hunafwa kama Mlungu alondavyo. Phahi huchiishi ama huchifwa, swiswi hu a Mlungu. ⁹ Mana Jesu wafwa na achifufuka ili akale Bwana wa atu ariofwa na ario moyo.

¹⁰ Sambi kpwa utu wani anjina anaamula afuasi ayawao? Na kpwa utu wani anjina nao anaabera afuasi ayawao? Mmanye kukala, siku mwenga swiswi hosi hundaima mbere za Mlungu huamulwe. ¹¹ Kahi za Maandiko Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Kpwa kpweli chila mutu andachita mavwindi mbere zangu,

na akiri na lilimire kukala mimi ndimi Mlungu.”

¹² Kpwa hivyo, chila mmwenga andalavya isabu ya mahendoge mwenye mbere za Mlungu.

Usimutiye myao makosani

¹³ Kpwa hivyo, ni lazima huriche kuamula ayawehu, wala husihende chochosi ndichohenda ayawehu adzikipwale au ainjire dambini. ¹⁴ Kpwa sababu ya Bwana Jesu namanya kpwa kpweli takuna chakurya chochosi ambacho ni haramu. Ela mutu achiona chakurya fulani ni haramu, phahi chakurya hicho kpwakpwe chindakala haramu. ¹⁵ Phahi uchimkosea myao kpwa sababu ya chakurya uryacho, kpwa kpweli undakala ukaricha kummendza. Usikubali hata chidide chakurya chikale sababu ya kubananga kuluphiro ra mutu wanjina ambaye Jesu wamfwerera! ¹⁶ Phahi usihende chitucho chinono chionekane chii. ¹⁷ Mana ufalume wa Mlungu siyo kurya chitu fulani au kunwa chitu fulani, ela ni kuhenda haki, kukala na amani, na kuphokera raha. Na higa gosi garehwa ni Roho Mtakatifu. ¹⁸ Naye amuhumikiraye Jesu hivyo, anamuhamira Mlungu, tsona andakubaliwa ni atu.

¹⁹ Phahi chila wakati nahudinisireni kuhenda mambo garehago amani na ambago ganaterya kuphezana chiroho. ²⁰ Usibanange kazi ya Mlungu kpwa sababu ya chakurya. Vyakurya vyosi vya kuriwa ni halali, ela ni makosa sana mutu kumuhenda myawe ainjire dambini kpwa sababu ya chira aryacho. ²¹ Baha usirye nyama, ama kunwa uchi, ama kuhenda chochosi ambacho chindamuhenda myao ahende dambi. ²² Mutu akuluphiravyo kuhusu maneno higa, phahi nagakale gakpwe na Mlunguwe bahi. Waajaliwa mutu ambaye kadzisikira kuhenda makosa ahendapho dzambo aonaro ni ra haki. ²³ Ela ndiyekala na wasiwasi kuhusu chakurya na achirya, andaamulwa mana kakaamini kala rira ahendaro ni sawa mbere za Mlungu. Mana mutu yeyesi achienda dzambo ambaro kanaro hakika, phahi naamanye kala anahenda dambi.

15

¹ Phahi swiswi huriophera chiroho, ni lazima huvumirire hara ambao taadzangbwephera chiroho,* wala husidzipendelee. ² Chila mmwenga ni ahende mambo ga kumuhamira myawe, kpwa kumuhendera manono hata aphere chiroho. ³ Mana hata Jesu mwenye kayadzipendeleya, ela arivyohenda vinagbwa sawa na Maandiko gaambago, "Mai ambago atu agagomba kuhusu uwe Mlungu, ganiphaha mimi, uriyenitsambula." ⁴ Na gosi garigoandikpwa hipho kare, gaandikpwa ili kuhufundza swiswi. Huchivumirira, gago ganahutiya moyo ili hukale na kuluphiro.

* **15:1** 15:1 Manage ganjina ni, ni lazima huaterye hara ambao taadzangbwephera chiroho kuhusu gara ambago taagaelewa vinono. **15:3** 15:3 Zaburi 69:9

⁵ Mlungu ahuphaye kuvumirira na kuhutiya moyo akuhendeni mkale chitu chimwenga, kpwa kumuiga Masihi Jesu, ⁶ ili mosi muungane kumtogola Mlungu, Ise wa Bwana wehu Jesu Masihi.

Mlungu anakubali atu asio kala Ayahudi

⁷ Phahi kubalini ayawenu dza viratu Jesu arivyokukubalini, ili Mlungu atogolwe. ⁸ Mana nakuambirani, Jesu wakala mtumishi wa Ayahudi kuonyesa kukala, Mlungu wahenda dza arivyolaga akare ao. ⁹ Chisha wakpwedza ili atu anjina asio kala Ayahudi amtogole Mlungu kpwa mbazize. Phahi Maandiko ga Mlungu ganaamba:

“Kpwa hivyo, nindakuimbira mawira ga kukutogola mbere za atu asio kala Ayahudi.”

¹⁰ Maandiko ganagomba tsona, ganaamba,

“Mwimwi atu ambao simwi Ayahudi, hererwani phamwenga na atu a Mlungu.”

¹¹ Chisha ganaamba,

“Mwi atu ambao simwi Ayahudi mtogoleni Mwenyezi Mlungu,

atu osi ni amtogole!”

¹² Naye nabii Isaya waamba,

“Mmwenga wa chivyazi cha Jese andakpwedza, naye andatawala atu asio kala Ayahudi, nao andamkuluphira iye.”

¹³ Hivyo phahi, munavyoenderera kumkuluphira Mlungu, ambaye ndiye chandzo cha kuluphiro, navoya akujaliyeni mkale na amani na raha tele. Chisha mkale na kuluphiro kulu kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu.

Sababu ya Paulo kuandika mambo

higa

¹⁴ Enehu, mimi mwenye natosheka kala wakati wosi mwimwi munahendera ayawenu manono. Mnamanya kare kuhusu njira za Mlungu na munaweza kufundzana. ¹⁵ Ela nikakuandikirani mambo higa chilume ili nikutambukizeni mambo fulani. Nkahenda hivyo kpwa sababu Mlungu wanjaliya nikale mtumishiwe, ¹⁶ nimhumikire Masihi Jesu kpwa atu ambao sio Ayahudi. Náhenda kazi kama mlavyadzi-sadaka kutangaza neno ra Mlungu,† ili atu asio kala Ayahudi akale dza sadaka ikubaliwayo ni Mlungu, na iriyotengbwa ni Roho Mtakatifu.

15:9 15:9 2 Samueli 22:50; Zaburi 18:49 **15:10** 15:10 Kumbukumbu 32:43

15:11 15:11 Zaburi 117:1 **15:12** 15:12 Isaya 11:10 † **15:16** 15:16 Chiyunani chinaamba injili ya Mlungu.

¹⁷ Phahi, nina ngulu kpwa kumuhumikira Mlungu, mana kazi nimuhenderayo naihenda kpwa uwezo wa Masihi Jesu. ¹⁸ Nami sindagomba kuhusu chochosi chanjina, isiphokala gara arigohenda Jesu kpwa kunihumira mimi kuahenda atu asio kala Ayahudi amuogophe Mlungu. Wahenda hivyo kuhumira maneno na mahendo gangu, ¹⁹ nguvu za kuhenda vilinje, na uwezo wa Roho Mtakatifu. Phahi názunguluka chila phatu kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli kuandzira Jerusalemu hadi Iluriko. ²⁰ Siku zosi nia yangu kala nitangaze habari nono kula kpwa Mlungu kpwahali ambako dzina ra Jesu taridzangbwemanyikana, ili nisedze nkadzenga dzulu ya msingi wa mutu wanjina. ²¹ Viratu nrivyohenda vinagbwa sawa na nabii Isaya arivyotabiri kuhusu Muokoli, kukala,
 “Atu ambao taayaambirwa habarize andaona,
 na atu ambao kala taadzangbwemsikira andaelewa.”

*Mpango wa Paulo
 wa kuphiya mudzi wa Rumi*

²² Hino ndiyo sababu ambayo chila wakati yanizuwiya kpwedza kpwenu. ²³ Ela, kpwa vira námala kazi yangu hiku nriko, na miaka minji náaza kpwedza hiko kpwenu, ²⁴ nami nina mipango ya kpwedzakuonani wakati nchikala natsapa kuphiya tsi ya Uhisipania. Nalonda niphahe msada wenu wa kunifisa Uhisipania, bada ya kusagala phamwenga namwi kpwa muda.

²⁵ Ela vi sambu naphiya Jerusalemu nikahumikire atu a Mlungu. ²⁶ Kpwa mana atu a Mlungu ario seemu za Makedonia na Akaya‡ aonato kutsanga na kuterya ayawao ambao ni achiya hiko Jerusalemu. ²⁷ Afuasi aho ahenda hivyo na raha, na kpwa kpweli ana jukumu ra kuaterya. Kpwa vira atu asio kala Ayahudi ashiriki baraka za chiroho za Chiyahudi, nao inabidi kuaterya chi hali na mali. ²⁸ Phahi nchimala kazi hino ya kuapha atu a Jerusalemu mitsango yotsangirwa, chisha ndakpwedza nikuloleni wakati ni charoni kuphiya Uhisipania. ²⁹ Tsona namanya siku nchedza hiko kpwenu, nindareha baraka nyinji za Jesu.

³⁰ Enehu, kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi na mendzwa irehwayo ni Roho Mtakatifu, nakuvoyani muungane nami kunivoyera Mlungu kpwa chadi. ³¹ Nivoyerani kukala, nisihendwe vii ni atu asiomkuluphira Jesu ko tsi ya Judea. Piya voyani kukala, atu a Mlungu hiko Jerusalemu

15:21 15:21 Isaya 52:15 **15:22** 15:22 Arumi 1:13 **15:25** 15:25 1 Akorintho 16:1-4 ‡ **15:26** 15:26 Makedonia ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na Akaya ni seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani. **15:27** 15:27 1 Akorintho 9:11

akakubali msada ndioaphirikira. ³² Phahi Mlungu achi-mendza, nindaona raha sana kpwedzakulamusani, ili nami mnitiye moyo. ³³ Navoya Mlungu ariye chandzo cha amani, akale namwi mosi! Amina.

16

Paulo analavya salamu

¹ Nalonda nikumanyiseni Fibi ambaye ni mfuasi myawehu, tsona ni mchetu ambaye anarihumikira kundi ra afuasi hiko mudzi wa Kenikeria. ² Phahi kama mfuasi myawehu, mphokereni vinono, mana hivyo ndivyo atu a Mlungu alondwavyo ahende. Piya achilonda kuterywa, mteryeni mana waterya sana atu anji, na hata mimi piya.

³ Niphozerani ahendadzi-kazi ayangu, Prisila phamwenga na mlumewe Akpwila. Aho nao anahenda kazi ya kumuhumikira Jesu Muokoli, ⁴ tsona ahatarisha maisha gao kpwa sababu yangu. Phahi mimi na afuasi osi ambao sio Ayahudi anafwaha kuashukuru sana.

⁵ Chisha niphozerani afuasi a Jesu akutanao nyumbani mwa Akpwila na Prisila, phamwenga na msena wangu Epaneto, ambaye ndiye wa kpwandza kumkuluphira Jesu hiko jimbo ra Asia.

⁶ Niphozerani Maryamu, ambaye wahenda kazi kpwa chadi kpwa fwaida yenu, na ⁷ niphozerani abari angu Andironiko na Junia, ambao nafungbwa nao jela. Aho akala afuasi a Jesu kabila ya mimi, tsona anamanyikana sana kahi za mitume.*

⁸ Niphozerani Ampuliato, msena wangu kpwa sababu ya Bwana Jesu, ⁹ phamwenga na msena wangu Sitakisi, na muhendadzi-kazi myangu Uribano, ahendaye kazi ya kumuhumikira Jesu.

¹⁰ Niphozerani Apele, ambaye uaminifuwe kpwa Jesu unamanyikana. Na niphozerani atu osi a nyumbani mwa Aristobulo.

¹¹ Niphozerani m'bari wangu Herodioni, na atu osi a nyumbani mwa Narikiso, ambao adziunga na Bwana Jesu.

¹² Niphozerani Tirufena na Tirufosa; achetu hinyo anahenda kazi kpwa chadi kumuhumikira Bwana Jesu. Piya niphozerani msena wangu Pashia; naye ni mchetu ambaye wahenda manji kumuhumikira Bwana Jesu.

¹³ Niphozerani Rufo na nine. Rufo ni mutu yedzilavya kumuhumikira Bwana Jesu moyo kutsuka. Nine naye namharira kukala mayo wa kunivyala.

16:3 16:3 Mahendo 18:2 * **16:7** 16:7 Manage ganjina ni, anamanywa sana ni mitume anjina. **16:13** 16:13 Mariko 15:21

¹⁴ Tsona niphogerani Asunikirito, Fulegoni, Herime, Patiroba, Herima, na afuasi a Jesu osi ario phamwenga nao.

¹⁵ Chimarigizo niphogerani Filologo, Julia, Nerea na mwanao mchetu, Olimpa, phamwenga na atu a Mlungu osi.

¹⁶ Lamusanani na mendzwa ya kpweli.

Mkaphozwa ni makundi gosi ga afuasi a Jesu ario hiku.

Maonyo na salamu za mwisho

¹⁷ Sambu enehu, dzimanyirireni sana na atu fyakatsi. Dzitengeni nao mana mafundzo gao ni chinyume na gara mrigofundzwa. ¹⁸ Kpwa kpweli, atu dza hinyo taamhu-mikira Bwana wehu Jesu, ela anahenda kazi kpwa fwaida yao enye. Anahumira maneno manono kuchenga atu asioyuga kuchengbwa. ¹⁹ Nina raha sana mana chila mutu anamanya kala mu afuasi a Jesu a kpweli. Ela nalonda mkale na achili ya kumanya manono, na msigatsanganye na mai. ²⁰ Vivi sambu Mlungu ambaye ndiye chandzo cha amani andakushindirani Shetani na akupheni uwezo wa kumshinda. Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

²¹ Mkaphozwa ni Timothi ambaye ni muhendadzi-kazi myangu. Piya mkaphozwa ni abari angu Lukio, Jasoni na Sosipatiro. ²² Sambu mimi Teritio, muandishi wa baruwa hino, nakuphozani kpwa sababu ya Bwana Jesu.

²³ Mkaphozwa ni mwenyezi wangu Gayo, ambaye piya ni mwenyezi wa afuasi osi a Jesu akutanao hipha. Piya mkaphozwa ni Erasito, ambaye ni muiki wa pesa wa mudzi hinyu,† na mwenehu wehu Kpwarito piya akakuphozani.

²⁴ Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi. Amina.‡

Paulo anatogola Mlungu

²⁵ Phahi nahumtogeni Mlungu! Iye anaweza kuhenda kuluphiro renu rikale rindaphera kpwa uwezo wa habari nono nrizokufundzani. Hipho kare na kare, Mlungu wafwitsa habari hizo kuhusu Jesu Masihi, ²⁶ ela sambu wazimanyisa atu kpwa kuhumira Maandiko ga manabii. Mlungu wa kare na kare ndiye yelagiza ukpweli huno umanyiswe atu, ili atu a makabila gosi duniani amkuluphire na kumuogopa.

²⁷ Mlungu macheye ariye na marifwa gosi, naatogolwe kpwa sababu ya Jesu Masihi, hata kare na kare! Amina.

16:21 16:21 Mahendo 16:1 **16:23** 16:23 Mahendo 19:29; 1 Akorintho 1:14; 2 Timothi 4:20 † **16:23** 16:23 Mudzi hinyo labuda kala ni mudzi wa Korintho.

‡ **16:24** 16:24 Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari huno wa 24.

Baruwa ya kpwandza ya Paulo yoandikira AKORINTHO Tanga mbere

Paulo kala akaandzisha kundi ra afuasi a Jesu hiko mudzi wa Korintho wakati wa charoche cha phiri cha kueneza habari nono kuhusu Jesu. Ela mambo gakala mai sana bada ya iye kuuka hiko, phahi waona baha aandikire kuhusu matatizo manji garigodzilavya. Atu anjina arema kukala Paulo ni mtume wa kpweli, alumbana kuhusu kurya nyama chiyolavirwa sadaka vizuka, aishi maisha ga kuzinga, arema ukpweli kuhusu atu kufufulwa, na ganjinage. Paulo ariphoona matatizo higa, wahala jukumu ra kugashuulikira ili kundi ra afuasi hiko Korintho risedze rikaangamika. Anaphoshuulikiya matatizo higa, Paulo anaeleza misingi ya mafundzo ga kuhusu Jesu.

Lengo kulu ra baruwa hino, Paulo walonda kuika sawa makosa ga wazi gokala ganayuga afuasi a Korintho. Waonyesa vira afuasi a Jesu anavyolondwa kuishi. Taitosha mutu kudziamba ni mfuasi bahi, ela tabiyaze ni zikale zinaigana na za Jesu. Piya Paulo anasisitiza kukala Jesu anatosha kpwa haja zosi za hara anaomkuluphira. Mutu achimkuluphira Jesu nkuhendwa akakala mswafi, mtakatifu, tsona anayekubalika mbere za Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-9

Tatizo ra afuasi kuganyana hiko Korintho 1:10—4:21

Matatizo kuhusu umalaya na ndowa 5:1—7:40

Matatizo kuhusu kuabudu vizuka 8:1—11:1

Afuasi anavyolondwa kuabudu 11:2—14:40

Habari za atu kufufulwa 15:1-58

Malagizo ga mwisho 16:1-24

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo. Nátambulwa nikale mtume wa Masihi Jesu kama Mlungu arivyomendza.

Mimi na mfuasi myangu Sositene, ² hunakuandikirani mwimwi afuasi a Jesu hiko mudzi wa Korintho. Mwa-tengbwa mkale bila lawama kpwa kuungana na Masihi Jesu namwi mwaihwa mkale atakatifue, phamwenga na atu osi aabuduo kpwa kuhumira dzina ra Bwana wehu Jesu Masihi. Iye ni Bwana wehu na wao.

³ Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Shukurani

⁴ Namshukuru Mlungu chila wakati kpwa jinsi arivyokujaliyani kpwa kuungana na Jesu Muokoli. ⁵ Mana waku-tajirishani na chila chitu, wahupha uwezo wa kuhubiri nenore na kuelewa marifwa gosi. ⁶ Higa gana kuhakikishirani kukala hurigokufundzani kuhusu Jesu kala ni ga kpweli. ⁷ Kpwa hivyo tamuna hata chipawa chimwenga cha Roho Mtakatifu ambacho munakosa wakati munagodzera kpwa hamu kulu kuuya kpwa Bwana wehu Jesu Masihi. ⁸ Andakutiyani nguvu hadi mwisho ili mkale bila lawama hadi Bwana wehu Jesu Masihi ndiphouya kutawala. ⁹ Mlungu ni muaminifu, naye ndiye yekuihani mkale na umwenga na mwanawe Bwana wehu Jesu Masihi.

Kuganyana kpwa afuasi

¹⁰ Enehu, kpwa ajili ya mamlaka nrigohewa kula kpwa Bwana wehu Jesu Masihi, nakuambirani mphahane, tsona msihehe, ela unganani katika nia zenu na maazo genu. ¹¹ Mana násikira na atu fulani a nyumbani kpwa Kilo kukala tamuphahana. ¹² Yani manage ni hivi. Chila mmwenga anagomba chivyakpwe, mmwenga anaamba, "Mino ni mfuasi wa Paulo", wanjina, "Mino ni mfuasi wa Apolo," wanjina naye, "Mino ni mfuasi wa Kefa," na bado wanjina naye anaamba, "Mino ni mfuasi wa Jesu." ¹³ Dze, Jesu waganywa? Dze, Paulo wakatwa msalabani kpwa sababu yenu? Chisha nakuuzani, mwabatizwa kpwa dzina ra Paulo? Hata chidide! ¹⁴ Namshukuru Mlungu kpwa sababu siyabatiza mmwenga wenu isiphokala Kirisipo na Gayo, ¹⁵ kpwa hivyo takuna yeyesi ndiyeamba mino nábatizwa kpwa dzina ra Paulo. ¹⁶ (Piya che nayala, nábatiza atu a nyumba ya Stefano, na sitambukira ichikala nábatiza mutu wanjina.) ¹⁷ Mana Jesu kayanihuma nedze nibatize atu, ela nakpwedzatangaza habari nono kumuhusu. Tsona siyafundza na marifwa ga anadamu, ili chifo cha Jesu phara msalabani chisedze chikakosa nguvuze.

Jesu ndiye nguvu na marifwa ga Mlungu

¹⁸ Ujumbe wa kuhusu chifo cha Jesu msalabani ni upuzi kpwa atu arioangamika, ela ni nguvu za Mlungu kpwehu swiswi huokolwao. ¹⁹ Mana Maandiko ganaamba:

“Nindabananga ikima ya enye ikima, na nindarema ufahamu wao wosi.”

²⁰ Kpwa hivyo huambedze kuhusu hara ambao ni alachu? Tsona huambedze kuhusu hara ambao anadziamba anamanya sana shariya za Chiyahudi, au atu a wakati hinyu ambao ni alachu a kugomba? Mlungu wahuonyesa kukala atu ambao ni alachu kulengana na ikima ya dunia hino ni ajinga kpweli. ²¹ Mana kulengana na ikima ya Mlungu, atu a dunia hino taaweza kumanya hiye kpwa kutsapira ikima zao. Ela wahamirwa kuokola hara anaomkuluphira Jesu kpwa kutsapira hura unaoihwa upuzi wa ujumbe hunatangaza. ²² Ayahudi analonda kuonyeswa vilinje, nao Ayunani analonda ikima, ²³ ela swino hunafundza kuhusu Jesu yeolagbwa msalabani. Ujumbe hinyu ni chikpwazo kpwa Ayahudi, na kpwa atu asio kala Ayahudi ni upuzi. ²⁴ Ela atu ambao Mlungu waatsambula, akale ni Ayahudi ama sio Ayahudi, kpwao aho Jesu ni nguvu na ikima ya Mlungu. ²⁵ Kpwa mana hura unaoonekana ni uzuzu wa Mlungu ni werevu kuriko ikima ya mwanadamu, na hura unaoonekana ni unyonje wa Mlungu una nguvu kushinda nguvu za mwanadamu.

²⁶ Enehu, hebu fikiriyani vira kala murivyo Mlungu ariphokuihani. Anji enu kala tamuna ikima kulengana na vira anadamu anavyoona, tsona anji enu kala tamuna uwezo, wala sio anji alao nyumba za atu amanyikanao. ²⁷ Ela Mlungu watsambula hara aonekanao ni apumbavu ili aaibishe erevu, na achitsambula hara aonekanao ni anyonje ili aaibishe enye uwezo. ²⁸ Watsambula atu arioberwa na kutsekpwa ni atu a dunia hino, yani atu aonekanao avi si chitu, ili aahende atu adzionao kukala ni a samani, akale si chitu. ²⁹ Mlungu wahenda hivyo ili mutu yeyesi asihende ngulu mbereze. ³⁰ Wakuunganishani na Jesu Muokoli, naye wahupha marifwa ga Mlungu mwenye. Jesu anahuhenda hukale na haki, na kpwa sababuye hwakombolwa na huchitengbwa kpwa kazi ya Mlungu. ³¹ Kpwa hivyo Maandiko ganaamba, “Anayedzikarya, naadzikarye kpwa gara gahendwago ni Bwana.”

2

Paulo anafundza kuhusu Jesu yekotwa msalabani

¹ Nriphokpwedzakupwenu sedzere kukufundzani mpango wa Mlungu na maneno makulu-makulu au na ikima ya chib-inadamu. ² Mana nriphokala namwi hiko, nákata shauri

kuricha mambo ganjina gosi, isiphokala kufundza kuhusu Jesu Masihi ariyekotwa msalabani. ³ Nákpwedza kpwenu chinyonje, na wuoga, tsona na kukakama. ⁴ Mafundzo gangu gosi, siyahumira ufundi wa maneno ga ikima ya chibinadamu, ela nriphokufundzani mwaona nguvu za Roho Mtakatifu. ⁵ Náhenda hivyo ili kuluphiro renu risiadamire ikima ya anadamu ela nguvu za Mlungu.

Ikima kula kpwa Mlungu

⁶ Phahi hukugomba na ikima kpwa atu ambao apheri chiroho, ela ikima iyo si ya chibinadamu ama ya atawala a hipha duniani ambao andatsupa. ⁷ Ela hunagomba kuhusu ikima ya mpango wa Mlungu, yofwitsirwa anadamu. Kabila ya dunia kuumbwa, Mlungu kala akapanga kare kukala ikima iyo yiurehere nguma. ⁸ Takuna mtawala hata mmwenga hipha duniani ariyemanya mambo higa. Mana kalapho agamanya, taangemuolaga Jesu msalabani, Bwana wa nguma zosi. ⁹ Kama Maandiko gaambavyo kukala, “Mambo ambago Mlungu watayarishira atu ammendzao, takuna mutu yeyesi ariyegaona wala ariyegasikira, tsona tagadzangbweinjira achilini mwa atu.”

¹⁰ Ela Mlungu wahumanyisa mambo higa kpwa kuhumira Rohowe. Mana Roho Mtakatifu ndiye achunguzaye chila chitu, hata garigo sirini mwa Mlungu. ¹¹ Phahi rohoyo ndiyo imanyayo chiricho mwako achilini. Vivyo hivyo, Roho Mtakatifu bahi ndiye amanyaye Mlungu aazaro. ¹² Mana swiswi tahuyaphokera roho wa dunia hino, ela Mlungu wahupha Rohowe ili huweze kumanya mambo ga ajabu ambago wahupha bure. ¹³ Phahi tahugomba hivyo kpwa maneno ga ikima garigofundzwa ni anadamu, ela kpwa maneno ga Roho Mtakatifu, huchieleza ukpweli wa chiroho kpwa hinyo ario na hiye Roho.*

¹⁴ Mutu asiye na Roho Mtakatifu kaweza kukubali mambo galago kpwa Roho Mtakatifu, mana kpwakpwe ni upuzi na kaweza kuelewa manage isiphokala kpwa msada wa Roho Mtakatifu. ¹⁵ Ela mutu ariye na Roho Mtakatifu nkumanya unono au uyi wa mambo gosi, naye kaweza kuamulwa ni mutu yeyesi. ¹⁶ Mana Maandiko ganaamba, “Ni ani amanyaye maazo ga Mwenyezi Mlungu, hata akale anaweza kumshauri?” Ela swiswi afuasi a Jesu, hunaaaza dza viratu Masihi.

2:3 2:3 Mahendo 18:9 **2:9** 2:9 Isaya 64:4 * **2:13** 2:13 Mana yanjina ni hino, swiswi huchieleza ukpweli wa chiroho kpwa maneno ga chiroho. **2:16** 2:16 Isaya 40:13

3

Paulo na Apolo osi ni atumishi a Jesu

¹ Enehu, nriphokala ni phamwenga namwi hiko kpweni, siyaweza kugomba namwi chiroho. Ela nágomba namwi kama atu a dunia, na kama ana atsanga a chiroho. ² Kpwa vira kala tamdzangbwephera, yanihenda nikupheni maziya badala ya chakurya chigumu. Na hata sambu tamdzangbwewekala tayari, ³ mana bado munalongozwa ni tamaa zenu za chibinadamu. Bado munaonerana wivu na kuheha enye kpwa enye. Kpwa kpweli mambo higo ganaonyesa kukala mcherelongozwa ni tamaa zenu za chibinadamu. ⁴ Kpwa sababu mutu mmwenga anaphoamba, “Mino ni mfuasi wa Paulo”, na wanjina naye aambe, “Mino ni mfuasi wa Apolo”, dze, go tagaonyesa wazi kala mchere anadamu a kawaida a dunia hino?

⁵ Hebu nikuuzeni: Yuno Apolo ni ani? Ama Paulo naye ni ani? Hosi airi hu atumishi a Bwana Jesu tu, na Mlungu wahuhumira kukuhendani mkuluphire Jesu. Chila mmwenga wahewa kaziye ni Bwana Jesu.

⁶ Niriphokufundzani kpwandza yakala avi náphanda mbeyu, naye Apolo ariphokufundzani zaidi yakala kama avi wamwagira madzi. Ela Mlungu ndiye yehenda imere.

⁷ Phahi enehu, wa kuphanda na wa kumwagira madzi si chitu, ela Mlungu ariyehenda hira mbeyu imere ndiye muhimu.

⁸ Mana mutu wa kuphanda na wa kumwagira madzi osi ana lengo mwenga, na chila mmwenga andatuzwa chivyakpwe kulengana na kaziye. ⁹ Mana swiswi hwahenda kazi ya Mlungu phamwenga, namwi mu mundawe.

Tsona mwimwi mu dzengore. ¹⁰ Kulengana na uwezo nriohewa ni Mlungu, mimi ni dza fundi mnono yedzenga msingi wa hiro dzengo. Na ayangu anjina anadzenga dzulu ya msingi hinyo-hinyo. Ela chila fundi ni lazima amanyirire adzengavyo.

¹¹ Mana takuna mutu awezaye kuika msingi tafwauti na hura urioikpwa, yani Jesu Masihi. ¹² Anjina andahumira zahabu, feza au mawe ga samani kudzenga dzulu ya hinyo msingi, na anjina andahumira mihi, mabuwa au nyasi.

¹³ Na kazi ya chila mutu indamanyikana siku ya chiyama. Mana moho undapima kazi ya chila mutu na kuika wazi unonowe ama uyiwe. ¹⁴ Mutu ambaye kaziye taindabanangbwa, andatuzwa.

¹⁵ Ela mutu ambaye kaziye indaphya na hinyo moho, andaphaha hasara kulu sana.

Ela ye mwenye andaokolwa dza viratu mutu achimbiravyo kutsupira jimbijimbi ra moho.

¹⁶ Hakika mnamanya kukala mwimwi mu phatu phatakatifu photengbwa kuvoya Mlungu, naye Roho Mtakatifu anaishi ndani yenu. ¹⁷ Mutu achibananga phatu pha kuvoya Mlungu, naye Mlungu andam'bananga. Mana phatu pha kuvoya Mlungu ni phatu phatakatifu, na mwimwi ndimwi pho phatu.

¹⁸ Msidzichenge! Mutu yeyesi ndiyedziona ni mwenye ikima kpwa kudzipima na atu a dunia, phahi naakale mzuzu ili akale mwenye ikima kpweli. ¹⁹ Kpwa mana gara ambago mwanadamu anaona ni ikima, Mlungu kpwakpwe ni uzuzu. Mana Maandiko ganaamba, "Mlungu nkuagbwira enye ikima kpwa kuhumira ulachu wao." ²⁰ Piya ganaamba, "Mwenyezi Mlungu anamanya maazo ga enye ikima, kukala tagana mana yoyosi."

²¹ Phahi mutu naasidzikarye kuhusu chilongozi fulani. Mana vitu vyosi ni vyenu, ²² hata Paulo, Apolo, Petero,* dunia hino, uzima na chifo, vitu vya sambi na hata vya badaye, hivi vyosi ni vyenu. ²³ Namwi mu atu a Jesu, naye ni wa Mlungu.

4

Kazi za Mitume

¹ Phahi atu ahuharira kukala hu atumishi a Jesu ambao hunaeleza mpango wa Mlungu. ² Chitu muhimu ni kukala atumishi ni lazima akale aaminifu. ³ Ela kpwangu mimi si chitu nchiamulwa ni mwimwi au kpwa kuhumira chiwango chochosi cha chibinadamu. Piya sidziamula mwenye. ⁴ Simanya rorosi iyi nrirorihenda, ela hino tainionyesa kala sina lawama, ela Bwana Jesu ndiye aniamulaye. ⁵ Kpwa hivyo msihukumu chochosi kabila ya wakatiwe. Godzani hadi Bwana Jesu ndiphokpwedza. Iye ndiye ndeika wazi mambo gofwiitswa jizani na kuika wazi nia za mioyo ya atu. Na ndipho chila mmwenga andaphaha sifwaye anayostahili kula kpwa Mlungu.

⁶ Sambu enehu, nkahumira mfwano hinyu wa Apolo na mimi kpwa fwaida yenu, ili mmanyenye mana ga msemu hinyu uambao, "Msihende mambo chinyume cha gara ambago gaandikpwa." Ndipho tamundahendera ngulu mutu mmwenga na kubera wanjina. ⁷ Ni ani yekuhendani mkale anono zaidi kuriko anjina? Chila chitu mrichonacho

3:16 3:16 1 Akorintho 6:19; 2 Akorintho 6:16 **3:19** 3:19 Ayubu 5:13 **3:20**

3:20 Zaburi 94:11 * **3:22** 3:22 Dzina asili ra Petero ni Kefa.

mwahendahewa ni Mlungu. Kpwa hivyo msihende ngulu, mana vyosi hivyo mwahendahewa dza zawadi.

⁸ Dze, tamyatsuma kare? Dze, mwatajirika kare? Dze, mwakala kare afalume hata swiswi ayawenu bado? Phahi naaza kala mu afalume kpweli ili hukale afalume phamwenga namwi. ⁹ Mana inaonekana kala Mlungu wahuika swiswi mitume hukale atu a mwisho kabisa. Wahuhenda dza atu ariohukumiwa kuolagbwa azarani ili dunia ndzima, yani atu phamwenga na malaika, ahuze-merere chivyamwenga.

¹⁰ Swiswi hunaonekana azuzu kpwa ajili ya Jesu, ela mwimwi munadziona muna ikima kare! Hu anyonje ela mwimwi muna nguvu. Mwimwi munaishimiwa ela swiswi hunaberwa. ¹¹ Vivi nigombavyo huna ndzala na chiru, hukavwala mademu, tsona hunateswa na tahuna kpwahali kpwa kuphiya. ¹² Hunagaya kuhenda kazi na mikono yehu. Atu achihulani, hunaajaliya. Atu achihugayisa, swino hunavumirira. ¹³ Atu achihukatira, swino hunaajibuto tsona chipole. Hadi hivi sambu hu kama uchafu wa dunia, naswi hwakala dzala ra atu osi.

¹⁴ Sikuandikirani higa ili nikugbwizeni waibu. Hata chidide! Ela nakuandikirani kpwa kukuonyani kama anangu ambao ninaamendza. ¹⁵ Mana hata ichikala muna atu anji a kukufundzani ujumbe kuhusu Masihi, bado sowe yenu wa chiroho ni mimi bahi. Mana mimi ndimi yekufundzani habari nono kuhusu Masihi Jesu. ¹⁶ Kpwa hivyo nakuvoyani sana mniige mimi. ¹⁷ Ndiyo mana ninamhuma mwanangu Timothy ambaye ninammendza sana na ni muaminifu kpwa kuhenda kazi ya Mlungu. Hiye andakutambukizani vyo nisagalavyo kama mfuasi wa Jesu Muokoli, ambavyo vinagbwa sawa na vira nifundzavyo makundi ga afuasi chila phatu.

¹⁸ Anjina enu anahenda ngulu kpwa kufikiri sindauya tsona hiko kpweni. ¹⁹ Ela Mlungu achimendza ndakpwedza vi sambu sambu, ili nedze nisikize agombago hinyo atu ario na ngulu, na nimanye uwezo ario nao. ²⁰ Mana kulongoza atu a Mlungu siro dzambo ra kugomba maneno bahi, ela kunategemea uwezo wa Mlungu. ²¹ Kpwa hivyo munalondadze? Mnalonda nedze na chikoto, hebu nedze na mendzwa na roho ya upole?

5

Adiya atengbwe

¹ Kpwa kpweli náambirwa kukala kuna atu adiya kahi yenu. Tsona udiya uhu ni wa kpwaangalaza sana. Unatsapa hata wa atu asiomkuluphira Mlungu, mana myawenu mmwenga anazinga na mkpwaza ise! ² Na badala ya kusikira utsungu mwenu mioyoni na mjute, enye muna ngulu! Hiye ariye na ndzimo hiyo, mtengeni na afuasi ayae. ³ Mana hata dzagbwe si phamwenga namwi chimwiri, bado ni phamwenga namwi chiroho. Nami nkalavya hukumu yangu kare kpwa hiye ariyehenda waibu hinyo kama avi nami ni kuko. ⁴ Phahi wakati munaphokutana, ndakala phamwenga namwi chiroho, na uwezo wa Bwana Jesu piya undakala phapho. ⁵ Wakati hinyo mulavyeni kpwa Shetani mutu hiye ariyehenda higo mai, ili mwiriwe ubanangbwe na rohoye yookolwe ni Bwana Jesu siku ya chiyama.

⁶ Kpwa kpweli ngulu zenu tazifwaha. Kpwani tammanya kala hamira chache inaweza kuumusa donje ra unga munji sana? ⁷ Yiuseni iyo hamira ya kare ya dambi na mkale atu aswafi bila ya hamira, dza vira murivyo. Mana Jesu, ambaye ndiye Mwana ng'ondzi wehu wa Pasaka, walaviwa dza sadaka msalabani. ⁸ Phahi nahusherekeeni Pasaka kpwa kuhumira mkpwahe usiotiywa hamira, mkpwahe wa uswafi na kpweli, si kpwa hamira ya kare, hamira ya uyi na ubaya.

⁹ Nákuandikirani kare baruwa nchikuambirani musigbwirane na atu adiya. ¹⁰ Siyagomba kuhusu atu a dunia ambao ni azindzi, achoyo, a tamaa mbaya, anyang'anyi na aabuduo vizuka, mana mchidzitenga na atu dza hinyo, ingebidi mtsame kabisa himu duniani. ¹¹ Ela manage kala ni higa: Musigbwirane na mutu yeyesi adziihaye mfuasi ambaye ni mdiya, wa tamaa mbii, wa kuabudu vizuka, wa kulaphiza atu, mlevi ama muivi. Tsona piya msirye na mutu dza hiye. ¹²⁻¹³ Kpwa kpweli siyo kazi yangu kuhukumu atu ambao sio afuasi. Mana Mlungu andaamula atu hinyo. Ela kazi yenu ni kuhukumu atu ambao ni afuasi a kundi renu. Kama Maandiko gaambavyo, "Ye mutu mui mtuluzeni kahi yenu."

6

Mashitaka kahi za afuasi

¹ Enehu, ichikala mmwenga wenu anaheha na myawe, ni lazima apherike mashitakage kpwa afuasi ayae badala ya kugaphirika kotini kpwa atu asio afuasi a Jesu. ² Hebu

tammanya kukala afuasi a Jesu ndio ndioamula atu a dunia? Na ichikala mwimwi ndimwi ndioamula atu a dunia, kpwa utu wani munashindwa ni hizi kondo ndide-ndide? ³ Hebu tammanya kukala hundaamula malaika, na hata zaidi mambo madide-madide ga chila siku? ⁴ Phahi muchikala muna malumbano dza higo, msigaphirike mbere za akanyi ambao sio afuasi ayawenu, atu asioishimiwa ni afuasi! ⁵ Kpwa kpweli munahenda waibu! Dze, ikale mo mwenu kundini tamuna mutu hata mmwenga ariye na ikima ya kutosha kukukanyani mwimwi ndugu? ⁶ Ela sivyo hivyo, mfuasi anamshitaki myawe kotini mbere za atu ambao sio afuasi kuamula lau hiro.

⁷ Kpwa kpweli kushitakiana kpwenu kunaonyesa kukala mkashindwa tsetsetse! Baha mkoserwe, mchengbwe na muiyirwe mali zenu kuriko kuaphirika afuasi ayawenu kotini. ⁸ Ela badala ya hivyo, mwimwi ndio mkoserao na kuiya, hata munakoserana na kuiyirana mwimwi afuasi enye kpwa enye!

*Humirani miri yenu
kumtogola Mlungu*

⁹ Hebu tammanya kukala atu asio na haki taandakubaliwa kusagala phamwenga na Mlungu phatuphe phanguma? Enehu msidzichenge! Atu osi aishio maisha ga udiya, anaoabudu vizuka, anaozinga, alume ahendwao achetu na ahendao alume ayawao achetu, ¹⁰ aivi, achoyo, alevi, asengenyadzi, na aiyirao atu kuhumira nguvu: hinyo osi taandarisi ufalume wa Mlungu bii. ¹¹ Kpwa kugomba kpweli anjina enu kala mu dza vivyo, ela mwatakaswa, mwatengbwa na mwahendwa atu a haki kpwa sababu ya Bwana Jesu Masihi na Roho Mtakatifu wehu.

¹² Mutu anaweza kuamba, "Vitu vyosi ni halali kpwangu." Ela si vyosi vinavyoterya. Vitu vyosi ni halali kpwangu, ela sikubali kuhendwa mtumwa ni chitu chochosi. ¹³ Mutu wanjina anaweza kuamba, "Vyakurya ni muhimu kpwa sababu ya ndani, nayo ndani ni muhimu kpwa sababu ya vyakurya." Ela Mlungu andavihenda vyosi vikale na mwisho. Nami nakuambirani mwiri sio wa kuhendera udiya, ela ni wa kumuhumikira Mlungu, naye Mlungu andauroroma. ¹⁴ Mlungu wamfulula Jesu, na vivyo hivyo andahufufula kpwa uwezowe.

¹⁵ Hebu tammanya kukala miri yenu ni vilungo vya mwiri wa Jesu? Dze, ni sawa kuunganisha vilungo vya mwiri wa Jesu na malaya? Hata chidide! ¹⁶ Hebu tammanya kukala mlume achigbwirana na malaya, osi airi anakala mwiri

mmwenga? Mana Maandiko ganaamba, “Osi airi andakala mwiri mmwenga.” ¹⁷ Ela yeyesi ndiyegbwirana na Jesu andakala roho mwenga naye.

¹⁸ Phahi richani udiya tsetsetse. Dambi yanjina yoyosi mutu ahendayo i kondze ya mwiriwe. Ela mutu achienda udiya, anatiya dambi mwakpwe mwirini. ¹⁹ Hakika mnamanya kukala miri yenu ni phatu phatakatifu photengbwa kuvoya Mlungu. Mlungu wakuphani Roho Mtakatifu naye anaishi ndani yenu. Miri iyo si yenu, ni malingbwa ya Mlungu, ²⁰ mana wakukombolani na bei ya gali. Kpwa hivyo mwimwi miri yenu ihumireni kumuhenda Mlungu atogolwe.

7

Mambo kuhusu ndowa

¹ Sambi kuhusu gara mambo mrigoniandikira, naamba hivi: Ni vinono mutu kusalóla. ² Ela kpwa sababu ya udiya munji hiko kpwenu, chila mlume naakale na mchewe mwenye na chila mchetu naakale na mlumewe. ³ Mlume naatimizire mchewe mambo gosi ga ndowa, naye mchetu dza vivyo, atimizire mlumewe mambo ga ndowa. ⁴ Mana mwiri wa mchetu tautawalwa ni ye mwenye, ela unatawalwa ni mlumewe. Nao mwiri wa mlume tautawalwa ni ye mwenye, ela unatawalwa ni mchewe. ⁵ Msilafyane ela mkale mkakubaliana kudzizuwiya kpwa muda fulani kpwa sababu ya mavoyo. Alafu uyiranani ili Shetani asedze akakujezani kpwa sababu ya kukosa uwezo wa kudzizuwiya. ⁶ Ela higa nagokuambirani ni ushauri wangu kpwenu, si shariya. ⁷ Kpwa kpweli naaza kala alume osi ni dza mimi. Ela chila mlume ana chipawache malumu arichoheva ni Mlungu, mmwenga ana chipawa hichi na wanjina ana chanjina.

⁸ Sambi mwimwi ambao tamdzangbwelóla na kulólwa na magungu, nakuambirani hivi: Ni vinono m'baki bila ya kulóla wala kulólwa dza mimi. ⁹ Ela ichikala mutu kaweza kudzizuwiya, phahi naalóle au naalólwe. Mana baha mutu kulóla au kulólwa kuriko kuyugika na mkpwatyo.

¹⁰ Atu muriolólana nakulagizani hiri, naro si rangu bali rila kpwa Bwana Jesu. Mchetu kana ruhusa ya kuricha mlumewe. ¹¹ Ela achimricha, naasilólwe tsona au arye suluhu na mlumewe na auyirane. Naye mlume kana ruhusa ya kumricha mchewe.

¹² Kpwa atu anjina naamba hivi (nagomba mimi, si Bwana): Mlume yeyesi yemkuluphira Bwana Jesu achikala ana mchetu ambaye kadzangbwukuluphira na analonda kuishi na hiye mchetu, phahi naasimriche. ¹³ Na ichikala mfuasi wa chichetu walólwa ni mlume ambaye siye mfuasi, na hiye mlume analonda kuishi naye, phahi hiye mchetu naasimriche. ¹⁴ Mana Mlungu anatakasa mlume asiye mfuasi kpwa kutsupira mchewe, naye anatakasa mchetu asiye mfuasi kpwa kutsupira mlumewe. Kala si hivyo, ana aho angekala najisi. Ela ukpweli ni kukala Mlungu anaharira ana aho kukala atakatifu. ¹⁵ Ela mlume ama mchetu asiyemuamini Bwana Jesu achimricha myawe anayeamini, naamriche auke. Kpwa sababu ya hali iyo mlume ama mchetu kagbwirwa ni shariya ya ndowa. Mana Mlungu analonda huishi kpwa amani. ¹⁶ Mwi achetu mumukuluphirao Jesu, munamanyadze kukala alume enu taandamkuluphira Jesu kpwa sababu yenu? Ama mwi alume mumukuluphirao Jesu, munamanyadze kala achetu enu taandamkuluphira Jesu kpwa sababu yenu?

Kuishi kama urivyoihwa ni Mlungu

¹⁷ Chila mutu ni aenderere kuishi kulengana na hali ariyoihirwa na kupangirwa ni Mlungu. Higa ni malagizo gangu kpwa makundi gosi ga afuasi a Jesu. ¹⁸ Ichikala Mlungu ariphokuiha kala ukatiywa tsatsani kare, usibadilishe hali hiyo. Na ichikala Mlungu ariphokuiha kala kudzangbwetiwa tsatsani, phahi usikale na haja ya kutiywa tsatsani. ¹⁹ Kpwa mana kutiywa tsatsani ama kusatiywa tsatsani si muhimu, ela chitu muhimu ni kugbwira na kulunga malagizo ga Mlungu.

²⁰ Chila mmwenga naasale vivyo arivyokala Mlungu ariphomuiha. ²¹ Ichikala Mlungu ariphokuiha kala u mtumwa, ni sawa usijali. Ela uchiphaha nafwasi ya kukala huru, ihumire ukale huru. ²² Kpwa mana mutu ariyehwa ni Bwana Jesu wakati kala ni mtumwa, anakala mutu huru wa Bwana. Vivyo hivyo mutu huru anaphoihwa anakala mtumwa wa Jesu. ²³ Mlungu wakukombolani kpwa bei ya gali, kpwa hivyo msikale atumwa a atu. ²⁴ Phahi enehu, chila mutu ni aishi kulengana na hali ariyokala nayo Mlungu ariphomuiha.

*Mafundzo kuhusu kulóla
ama kusalóla*

²⁵ Sambu kuhusu atu ambao taadzangbwelóla au kulólwa, mino sina malagizo malumu kula kpwa Bwana Jesu. Ela nalavya maoni gangu kpwa vira ni mutu ambaye Mlungu wanihenda niaminiwe kpwa mbazize. ²⁶ Phahi kpwa

sababu ya matatizo hunagogaona, naona baha msale vyo murivyo. ²⁷ Dze una mchetu? Phahi ichikala unaye, usimriche. Na ichikala kudzangbwelóla, phahi usilóle. ²⁸ Ela mutu uchilóla siyo dambi, na mchetu ambaye kadzangbwelólwa achilólwa, piya kahendere dambi. Ela mwimwi mlólanao mundaphaha matatizo manji ga chila siku, nami nalonda mdziepushe na higo mashaka na msale vivyo murivyo.

²⁹ Enehu, chisa changu cha kuamba hivyo ni hivi: Wakati uchiosala ni mfupi. Hangu sambi na kpwenderera atu ariolóla naaishi kama avi taayalóla. ³⁰ Atu ariorira ni akale avi taayarira, nao ariohererwa akale avi taayahererwa, na atu ariogula vitu naakale avi vitu hivyo si vyao. ³¹ Tsona atu ambao anashuulika na mambo ga dunia, ni akale kama avi taayashuulikiya sana mambo higo. Kpwa mana ihi dunia vivi huionavyo, inatsupa.

³² Enehu, nalonda msikale na wasiwasi. Mutu ambaye kadzangbwelóla nkudzishuulisha na kazi ya Bwana, yani jinsi ambavyo nkumhamira. ³³ Ela mutu ariyelóla nkudzishuulisha na mambo ga himu duniani, yani jinsi anavyotaka kumfurahisha mchewe, ³⁴ mana maazoge gaganyika kano mbiri. Ela mchetu ambaye kadzangbwelólwa ama mwanamwali nkudzishuulisha na kazi ya Bwana ili aphahe kukala mtakatifu chimwiri na chiroho. Ela mchetu wa kulólwa nkudzishuulisha na mambo ga himu duniani, yani jinsi alondavyo kumfurahisha mlumewe. ³⁵ Nagomba hivi kpwa fwaida yenu, wala sio kala nakuikirani vikpwazo. Nalonda muishi kpwa njira inayofwaha kpwa kudzilavya tsetsetse kpwa kazi ya Bwana.

³⁶ Ichikala mutu anaona andamkosera mwanamwali ariyemchumbiya, naye hiye msichana anatsupira wakati wa kulólwa, na anaona baha alóle, phahi naamlóle, mana kulóla si dambi.* ³⁷ Ela mutu achikata shauri kusalóla hiye mwanamwali bila kushurutishwa, na anaweza kutawala tamaaze, kpwa kpweli hiye piya anahenda vinono. ³⁸ Phahi kpwa kpweli mutu alólaye mchetu anahendato, ela mutu asiyelóla piya anahendato zaidi.

³⁹ Mchetu ariyelólwa anafungbwa ni mlumewe hadi mlumewe ndiphofwa. Ela mlumewe achifwa, a huru

* **7:36** 7:36–38 Mana yanjina ni, ichikala mutu anaona andamkosera mwanawe wa chichetu, naye hiye mwana anatsupira wakati wa kulólwa, na anaona baha hiye alólwe, phahi naamuphe ruhusa alólwe, mana kulólwa si dambi. ³⁷ Ela mutu achikata shauri bila kushurutishwa kukala hiye mwanamwali asilólwe, na anaweza kutawala niaze, kpwa kpweli hiye piya anahenda vinono. ³⁸ Phahi kpwa kpweli mutu anayemruhusu mwanamwaliwe alólwe anahendato, ela mutu asiyemruhusu alólwe, piya anahendato zaidi.

kulólwa ni wanjina, ela ni lazima hiye mlume akale ni mfuasi wa Bwana. ⁴⁰ Ela maoni gangu ni higa: Ni vinono zaidi hiye mfwererwa asale bila ya kulólwa tsona. Na kpwa mashauri higa gosi, naamini nalongozwa ni Roho Mtakatifu.

8

*Vyakurya vyolaviwa sadaka
kpwa vizuka*

¹ Sambu kuhusu vyakurya vyolaviwa sadaka kpwa vizuka, hunamanya kukala swiswi hosi huna marifwa. Nago marifwa ganahenda mutu ahende ngulu, ela umendzo ndio uphezao mutu wa Mlungu. ² Mutu ambaye anadziona anamanya sana, phahi bado kamanya rira ambaro ni arimanye; ³ ela mutu ammendzaye Mlungu anamanywa ni Mlungu.

⁴ Phahi, kuhusu vyakurya vyolaviwa sadaka kpwa vizuka, hunamanya kala chizuka si chochosi himu duniani na Mlungu ni mmwenga tu. ⁵ Hata dzagbwe atu anjina anakuta kuna milungu yanjina mlunguni ama duniani (na kpwa kpweli kuna anji anaohwa “milungu” na “mabwana,”) ⁶ swiswi hunamanya kala Mlungu ni mmwenga, ye Baba yeumba vitu vyosi, na kpwa ajiliye hunaishi. Tsona kuna Bwana mmwenga tu, ambaye ni Jesu Masihi. Vitu vyosi vyakalako kpwa kutsupira iye, na kpwa kutsupira iye swiswi hunaishi.

⁷ Ela si atu osi amanyao ukpweli huno. Anjina kala akabara kuvoya vizuka kama milungu yao. Hata achiryu chakurya cholaviwa sadaka kpwa chizuka, anaona kala chakurya hicho chikalavirwa milungu. Kpwa vira taadzangbwemanya kala chizuka si chitu, phahi nkudziona anahenda dambi. ⁸ Ela chakurya tachiweza kuhureha phephi na Mlungu. Uhusiano wehu na Mlungu taukala mui zaidi ama mnono zaidi huchiryu wala kusarya chakurya. ⁹ Phahi dzimanyirireni ili uhuru wenu usikale chikpwazo kpwa ayawenu ambao kuluphiro rao ni nyonje, asedze akainjira dambini. ¹⁰ Mana mutu ambaye kadzangbwemanya kala chizuka si chitu, achikuona uwe mwenye marifwa unarya chakurya muzukani, andaona kukala ni sawa arye chakurya chiricholaviwa sadaka kpwa vizuka. ¹¹ Hipo undamungamiza hiyu mutu wa kuluphiro nyonje, ambaye Jesu wamfwerera, kpwa sababu ya higo marifwago. ¹² Phahi uchihenda hivyo undakala ukamuhendera dambi myao kpwa kumuhenda ahende dzambo ambaro anaona ni makosa. Na kpwa kumuhendera dza hivyo, unamuhendera Jesu dambi. ¹³ Kpwa hivyo ichikala niryacho chindamtiya

mwenehu dambini, phahi sindarya nyama tsetsetse, nsedze nkamuinjiza dambini.

9

Mitume anastahili misada

¹ Mimi kpwa kpweli ni huru, tsona ni mtume. Nami námuona Jesu, Bwana wehu na matso gangu. Na mwimwi mu matokeo ga kazi yangu kpwa Bwana. ² Na ichikala atu anjina taakubali kukala mimi ni mtume, hakika naamini kukala mwimwi kpwa kpweli munakubali. Mana mu mashaidi gangu kukala mimi ni mtume kpwa Bwana.

³ Atu anaphoniamula, nami nadzihehera kpwa njira hino. ⁴ Dze, swino tahufwaha kurya na kunwa kula kpwa afuasi? ⁵ Kpwani swino tahufwaha kusafiri chila mmwenga na mchewe anayekuluphira dza vira ahendavyo mitume anjina, ndugungbwa a Bwana na piya Petero? ⁶ Hebu ni mimi na Barinaba bahi ndio husiofwaha kuriphirwa maitaji gehu wakati hu kazini? ⁷ Ni asikari yuphi adziriphiraye mwenye wakati a kazini? Takuna hata mmwenga. Ni mkurima yuphi ambaye karya matunda ga mwakpwe mundani? Takuna. Tsona ni mrisa yuphi asiyefwaha kunwa maziya ga mifugo ya tajiriwe?

⁸ Kpwa kpweli sigomba higa kpwa mifwano ya chib-inadamu tu. Hata Shariya zinagbwa sawa na hivyo nigombavyo. ⁹ Mana Shariya za Musa zinaamba, “Ng’ombe ichikala inawaga mtsere usiifunge mlomo.” Dze, phano munafikiri Mlungu kala anagomba kuhusu ng’ombe bahi? ¹⁰ Hakika Mlungu hipha kala anagomba kuhusu swiswi anadamu. Mambo higo gaandikpwa kpwa ajili yehu. Mutu mmwenga achipanda na wanjina achiwaga, matumaini ga osi airi ni kuphaha seemu ya mavuno. ¹¹ Ichikala hwaphanda mbeyu ya chiroho mwenu mioyoni, kuna uyi wani huchivuna mavuno ga maitaji gehu kula kpwenu? ¹² Ichikala atu anjina anafwaha kuphaha msada kula kpwenu, ela swino si zaidi? Ela tahuyadai msada hinyo, ela hwavumirira chila chitu ili husikale chizingiti cha kua-henda atu asikuluphire habari nono kuhusu Jesu Muokoli. ¹³ Bila shaka mnamanya kukala atu ahendao kazi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu nkuphaha chakurya chao mumo. Piya mnamanya kukala alavyadzi-sadaka nkuphaha seemu yao ya nyama kula sadaka zilaviwazo. ¹⁴ Vivyo hivyo

* **9:5** 9:5 Dzina asili ra Petero ni Kefa. **9:9** 9:9 Kumbukumbu 25:4; 1 Timothi 5:18 **9:11** 9:11 Arumi 15:27 **9:13** 9:13 Kumbukumbu 18:1 **9:14** 9:14 Mathayo 10:10; Luka 10:7

Bwana Jesu walagiza atu anaotangaza habarize aphahe riziki zao kula kpwa yo kazi ya kuitangaza.

¹⁵ Ela sidzangbwedai misada iyo bii. Tsona sikuandikirani baruwa hino ili niandze kudai misada iyo kpweni. Kpwa kpweli baha nifwe kuriko kumuhenda mutu aniusire kudzikarya kpwangu kpwa kuhubiri nihendako bila maripho. ¹⁶ Na ninaphotangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, sina sababu ya kudzikarya hata chidide. Hiro ni jukumu rohewa ni Mlungu. Shaka rani ro ichikala sindatangaza habari nono kuhusu Jesu! ¹⁷ Nchihubiri bila ya kulazimishwa, ningephaha tuzo. Ela nchihubiri kpwa lazima, ninachohenda ni kutimiza jukumu rangu rohewa ni Mlungu. ¹⁸ Kpwa hivyo tuzo rangu ni utu wani? Tuzo rangu ni kutangazira atu bure habari nono kuhusu Jesu Muokoli, bila ya kudai misada ninayofwaha kpwa kuhenda kazi hiyo.

¹⁹ Hata dzagbwe mino simi mtumwa wa mutu yeyesi, nadzilavya kama mtumwa wa atu osi ili niphahe atu anji iwezekanavyo kpwa Jesu. ²⁰ Kpwa Ayahudi, nákala viratu arivyo Myahudi ili niphahe kuativya. Dzagbwe sitawalwa ni Shariya za Musa, mino náishi dza aho alungao hizo Shariya ili niativye. ²¹ Na kpwa atu asio kala Ayahudi ambao taalunga hizo Shariya, piya nákala dza aho ili niativye. Ela sio kukala hati silunga malagizo ga Mlungu, hata chidide, ela nkulunga malagizo ga Jesu. ²² Na nchikala na atu anyonje, nami nákala dza aho ili niphahe anyonje. Náhenda chila chitu niwezacho kpwa atu ili nialongoze anjina kpwa Jesu kpwa vyovyosi. ²³ Nkuhenda higa gosi ili atu akuluphire habari nono kuhusu Jesu, na vivyo mimi nami nindajaliwa.

²⁴ Kpwa kpweli mnamanya ashindanao mairo, ni anji, ela mmwenga tu ndiye atuzwaye. Phahi zolani mairo ili mphahe tuzo. ²⁵ Azoladzi nkuhenda mazowezi magumu sana ili aphahe tuzo, ela tuzo hizo tazidumu. Ela swiswi hunazola ili huphahe tuzo isiyobanangika kabisa. ²⁶ Phahi mino sizola mairo gasigo mpango, na simi dza mutu wa makonde atsuphaye ngumize ovyo ovyo. ²⁷ Ela nahenda mazowezi magumu na kuutawala mwiri wangu ili bada ya kuhubiriya anjina, nsedze nikatsamalalwa mashindanoni.

10

Msiabudu vizuka

¹ Enehu, nalonda nikutambukizeni kukala akare ehu osi akala tsini ya ingu na osi achitsupato kahi-kahi ya bahari.

² Osi abatizwa tsini ya rira ingu na hira bahari, nao achikala

afuasi a Musa. ³ Osi arya chakurya chimwenga cha chiroho. ⁴ Na osi anwa madzi mamwenga ga chiroho. Mana anwa madzi ga dziwe ra chiroho ambaro kala richialunga-lunga, na dziwe hiro kala ni Jesu. ⁵ Ela Mlungu kayahamirwa bii ni anji a atu hinyo, kpwa hivyo afwa na miri yao ichienea hiko weruni.

⁶ Phahi mambo higa gahendeka ili gahukanye sisi, naswi husiase kuhenda mai dza akare eh u arivyohenda, ⁷ wala husiabudu vizuka dza anjina arivyohenda. Kama Maandiko gaambavyo, "Atu asagala achirya na achinwa, chisha achiunuka achivwina." ⁸ Nahusihende udiya dza akare eh u anjina arivyokala, na achifwa atu elufu mirongo miiri na tahu siku mwenga. ⁹ Wala husimjeze Mlungu dza akare eh u anjina arivyohenda, nao achiolagbwa ni nyoka. ¹⁰ Tsona husinung'unike dza arivyonung'unika, nao achiolagbwa ni malaika wa chifo. ¹¹ Phahi mambo higo gaaphaha atu hinyo ili gakale mifwano kpwehu, nago gaandikpwa ili gahukanye swiswi ambao hunaishi siku za mwisho.

¹² Phahi mchidziona muimire sawa-sawa kpwa Mlungu, mdzimanyirire sedze mukagbwa dambini. ¹³ Takuna majaribu gogosi munagophaha isiphokala garatu ga kawaida ambago anadamu ayawenu nkuphaha. Naye Mlungu ni muaminifu, kandaruhusu mphaha majaribu ga kutsapa uwezo wenu. Ela mchijezwa, Mlungu andakuphani nguvu za kuvumirira ili mgavuke salama. ¹⁴ Kpwa hivyo enehu amendzwa, msiabudu vizuka hata chidide! ¹⁵ Mimi nagomba namwi dza atu ario na ikima, phahi gapimeni enye higa nigombago. ¹⁶ Hunaphonwa kula chikombe cha baraka cha meza ya Bwana hunachochihumira kpwa kumshukuru Mlungu, kpwa kpweli hunashiriki mlatso wa Jesu phamwenga. Na hunaphomega na kurya mkpwahe wa meza ya Bwana, hunashiriki mwiri wa Jesu phamwenga. ¹⁷ Phahi hata dzagbwe hu anji, hunakala mwiri mmwenga kpwa kushiriki kurya mkpwahe mmwenga.

¹⁸ Hebu fikirini kuhusu Aiziraeli. Osi anaoshiriki phamwenga kurya sadaka inayolavirwa Mlungu, anagbwirana kumuabudu Mlungu. ¹⁹ Dze, mana ya maneno higa ni utu wani? Chakurya cholavirwa sadaka kpwa chizuka ama cho chizuka chenye ni chitu muhimu? Hata chidide! ²⁰ Makafiri nkulavira sadaka mashetani, ela si kpwa Mlungu. Nami sitaki mwimwi mshiriki

10:3 10:3 Kutsama 16:35 **10:4** 10:4 Kutsama 17:6; Isabu 20:11 **10:5** 10:5 Isabu 14:29-30 **10:6** 10:6 Isabu 11:4 **10:7** 10:7 Kutsama 32:6 **10:8** 10:8 Isabu 25:1-18 **10:9** 10:9 Isabu 21:5-6 **10:10** 10:10 Isabu 16:41-49 **10:16** 10:16 Mathayo 26:26-28; Mariko 14:22-24; Luka 22:19-20 **10:18** 10:18 Alawi 7:6 **10:20** 10:20 Kumbukumbu 32:17

phamwenga na mashetani, hata chidide. ²¹ Tamuweza kunwa chikombe cha meza ya Bwana phamwenga na chikombe cha mashetani. Tamuweza kurya chakurya cha meza ya Bwana phamwenga na chakurya cha meza ya mashetani. ²² Huchihenda hivyo, kpwa kpweli hundamuhenda Bwana akale na wivu. Dze, hunafikiri huna nguvu kushinda Bwana? Taiwezekana bii!

Uhuru wa afuasi a Jesu

²³ Atu anjina nkuamba, "Vitu vyosi ni halali," ela si vyosi virivyo na fwaida. Tsona, "Vitu vyosi ni halali," ela si vyosi vinavyoterya atu. ²⁴ Mutu naasihende gara ganagomfwahira mwenye, ela naahende gara gafwahirago ayae.

²⁵ Mchigula nyama sokoni, ryani na msiuze-uze kukala ni halali ama si halali. ²⁶ Mana Maandiko ganaamba, "Dunia na vyosi virivyo mumo ni vya Mwenyezi Mlungu."

²⁷ Mutu ambaye siye mfuasi myao achikualika kpwakpwe kaya na uchikubali kuphiya, karye ndichoandazirwa. Usi-uzе maswali kukala ni halali ama si halali kurya. ²⁸ Ela mutu achikuamba, "Chakurya hichi chalavirwa sadaka kpwa vizuka," phahi usirye. Mana uchirya, ye ambaye akakuambira andakuona unahenda dambi. ²⁹ Siyo kukala uwe unahenda dambi ela iye ariyekuambira ndiye ndiyeona unahenda dambi. Mana takuna sababu uhuru wangu uhukumiwe ni mutu wanjina. ³⁰ Nchimshukuru Mlungu kpwa chakurya, kpwa utu wani nilaumiwe kpwa chira ambacho nkachilavira shukurani?

³¹ Phahi, chochosi ndichorya ama kunwa, ama chochosi ndichohenda, chihendeni ili Mlungu ahewe nguma.

³² Msikale chikpwazo kpwa Ayahudi, kpwa atu asio kala Ayahudi ama kpwa afuasi a Jesu. ³³ Mimi najeza sana kuhamira atu osi kpwa chila chitu. Silonda mambo ganagonifwaidi mwenye, ela nalonda mambo ndigofwaidi atu anji ili aokolwe.

11

¹ Niigani mimi, dza vivyo nami vyomuiga Jesu.

Hunavyolondwa kukala wakati wa kumuabudu Mlungu

² Nakutogolani kpwa sababu chila wakati munanitam-bukira na kugbwira mafundzo ambago nakufundzani. ³ Ela nalonda mmanyе kukala chitswa, yani mkpwulu wa alume

osi ni Jesu, chitswa cha mchetu ni mlumewe, na chitswa cha Jesu ni Mlungu. ⁴ Phahi mlume yeyesi avoyaye ama kutabiri kuno akadzifwinika chitswa, anaibisha chitswache, yani Jesu. ⁵ Naye mchetu avoyaye ama kulavya unabii wakati atu akakutana kpwa mavoyo bila ya kudzifwinika chitswa, anaibisha chitswache, yani mlumewe. Mana hinyo ni waibu sawa na mchetu kunyolwa chiphala.* ⁶ Na ichikala kamendze kudzifwinika chitswa, baha anyolwe. Ela ichikala ni waibu mchetu kuphunguzwa ama kunyolwa nyere, phahi naadzifwinike chitswa.

⁷ Kpwa mana mlume kafwaha kudzifwinika chitswa,† mana ndiye mfwano na nguma ya Mlungu, ela mchetu ni nguma ya mlume. ⁸ Mana mlume kayaumbwa kula kpwa mchetu, ela mchetu waumbwa kula kpwa mlume. ⁹ Na mlume kayaumbwa kpwa sababu ya mchetu, ela mchetu waumbwa kpwa sababu ya mlume. ¹⁰ Kpwa hivyo mchetu ni adzifwinike chitswa kuonyesa kala a tsini ya mamlaka. Chisha ni ahende vivyo kpwa sababu ya malaika. ¹¹ Ela kpwa kuungana na Bwana Jesu, alume na achetu osi ni muhimu, nao mmwenga kaweza kuishi bila ya myawe. ¹² Mana mchetu wa kpwandza wala kpwa mlume, na kula hipho hata vivi sambu alume anavyalwa ni achetu. Na vitu vyosi vila kpwa Mlungu.

¹³ Phahi ririkanani enye, ichikala ni sawa mchetu kuvoya Mlungu bila ya kudzifwinika chitswa. ¹⁴ Hata mila yehu inahukahaza mlume kukala na nyere nyire, mana nkudzitiya waibu ye mwenye. ¹⁵ Ela mchetu nkutogolwa achikala na nyere nyire, kpwa mana wahewa nyere nyire ili zimfwinike. ¹⁶ Ichikala mutu analonda kulumba kuhusu dzambo hiri, phahi naamanye kala swiswi na makundi gosi ga atu a Mlungu tahuna mila yanjina.

Tabiya nono wakati wa chakurya

cha Bwana

¹⁷ Kuhusu gaga malagizo nilondago kukuphani, siku-togolani kpwa sababu mikutano yenu inareha matatizo badala ya fwaida. ¹⁸ Mwandzo atu aniambira kala munapingana munaphokutana, ndiyo mana munaganyana madiba-madiba. Nami nchigapima naona kuna chiasi fulani cha ukpweli. ¹⁹ Mana ni lazima atu aganyane ili

* **11:5** 11:4-5 Mana yanjina ni: 4Phahi mlume yeyesi ambaye ana nyere nyire, achivoya ama kutabiri, anaibisha chitswache, yani Jesu. 5Naye mchetu ambaye kana nyere nyire, achivoya ama kulavya unabii wakati atu akakutana kpwa mavoyo, anaibisha chitswache, yani mlumewe. Mana hinyo ni waibu sawa na mchetu kunyolwa chitswa chizima. **11:7** 11:7 Mwandzo 1:26-27 † **11:7** 11:7 Mana yanjina ni: mlume kafwaha kukala na nyere nyire. **11:8** 11:8 Mwandzo 2:18-23

hara ariokubaliwa ni Mlungu amanyikane wazi. ²⁰ Mwimwi munaphokutana si kpwa lengo ra kurya chakurya cha Bwana Jesu bii. ²¹ Mana wakati wa kurya, chila mmwenga nkuandza kurya chivyakpwe bila ya kugodzana, hata mwisho anjina akasala na ndzala na kuno anjina nao akalewa. ²² Waibu! Kpwani tamuna nyumba ambazo munaweza kurya na kunwa? Hebu mnalonda kubera atu a Mlungu na kuaibisha atu asio na chitu? Kpwa kpweli mambo muhendago tagaweza kunihenda nikutogoleni hata chidide.

Chakurya cha Bwana

(Mathayo 26:26–29; Mariko 14:22–25; Luka 22:14–20)

²³ Kpwa mana malagizo higa ni garatu nrigophokera kula kpwa Bwana Jesu na nchikuphani. Usiku hura ambao kala andasalatwa, wahala mkpwahe, ²⁴ na bada ya kumshukuru Mlungu, wamega-mega hura mkpwahe na achiamba, “Huno ni mwiri wangu ulaviwao kpwa ajili yenu. Kalani muchihenda hivi ili mkale mchinitambukira.” ²⁵ Vivyo hivyo bada ya chakurya Jesu wahala chikombe cha uchi wa zabibu, achiamba, “Uchi wa chikombe hichi ni chilagane chiphya cha Mlungu chinachoikpwa na mlatso wa chifo changu. Chila wakati wa kunwa uchi na chikombe hichi hendani hivi kpwa kunitambukira.” ²⁶ Mana chila munaphorya mkpwahe huno na kunwa uchi wa zabibu wa chikombe hichi, mundatangaza chifo cha Bwana Jesu hadi ndiphouya tsona.

²⁷ Kpwa hivyo mutu yeyesi aryaye mkpwahe ama kunwa uchi wa zabibu kula chikombe cha Bwana kpwa njira isiyofwaha, anahendera dambi mwiri na mlatso wa Bwana Jesu. ²⁸ Phahi chila mutu ni lazima adzipime mwenye kpwandza, ndipho arye mkpwahe na anwe uchi wa zabibu, ²⁹ mana chila aryaye mkpwahe na kunwa uchi wa zabibu wa chikombe hichi bila ya kumanya manage ga mwiri wa Jesu, anadzirehera uamuli mwenye. ³⁰ Ndiyo mana anji enu ni akongo na taana nguvu, tsona ayawenu anjina afwa. ³¹ Ela huchidziamula sawa-sawa swiswi enye, tahundaamulwa ni Mlungu. ³² Ela huchiamulwa ni Bwana, anahufundza njira nono ili husedze akahuamula phamwenga na atu asiomkuluphira Mlungu.

³³ Phahi enehu, mchikutana kurya chakurya cha Bwana phamwenga, godzanani. ³⁴ Ichikala mutu anasikira ndzala, baha arye kaya kpwandza ili asiamulwe ni Mlungu munaphokala phamwenga kpwa muonano. Na kuhusu mambo ganjina, nindakufundzani ndiphokpwedza.

12

Vipawa vya Roho Mtakatifu

¹ Enehu, nalonda mmanye vinono sana kuhusu vipawa vya Roho Mtakatifu. ² Mnamanya phokala tamdzangbwemanya Mlungu, mwalongozwa makosa kpwa kuabudu vizuka ambavyo tavina uhai wala uwezo wa kugomba. ³ Phahi nalonda mmanye kukala mutu yeyesi alongozwaye ni Roho Mtakatifu kaweza kuamba, "Jesu naalaniwe." Na takuna mutu awezaye kuamba, "Jesu ni Bwana," isiphokala alongozwe ni Roho Mtakatifu.

⁴ Kuna bazi nyinji za vipawa vya chiroho, ela alavyaye ni yehiye Roho Mtakatifu. ⁵ Tsona kuna bazi nyinji za utumishi, ela Bwana ni iye mmwenga. ⁶ Piya kuna bazi nyinji za kazi, ela alavyaye uwezo wa kuhenda kazi hizo kpwa atu osi ni yehiye Mlungu.

⁷ Roho Mtakatifu nkumanyikana kpwa kumupha chila mutu uwezo kpwa fwaida ya afuasi a Jesu. ⁸ Hiye Roho nkumupha mutu mmwenga uwezo wa kugomba kpwa ikima, na wanjina nkuhewa uwezo wa kulavya ujumbe wa maarifwa kula kpwa yehiye Roho. ⁹ Tsona wanjina naye nkuhewa imani ni ye Roho, na wanjina chipawa cha kuphoza akongo. ¹⁰ Wanjina nkuhewa chipawa cha kuhenda vilinje, wanjina uwezo wa kutabiri, na wanjina uwezo wa kutafwautisha roho mbali-mbali. Tsona wanjina nkuhewa chipawa cha kugomba na luga njeni, naye wanjina chipawa cha kutafasiri hizo luga. ¹¹ Na zosi hizo ni kazi za yehiye Roho Mtakatifu mmwenga, ambaye nkumupha chila mutu viratu amenzavyo mwenye.

Mwiri ni mmwenga ela una vilungo vinji

¹² Mwiri ni mmwenga, ela vilungo ni vinji. Hata dzagbwe vilungo ni vinji, ela vinahenda mwiri mmwenga. Hinyo ni mfwano wa mwiri wa Jesu, yani kundi ra atu a Mlungu. ¹³ Kpwa mana huchikala Ayahudi au atu asio kala Ayahudi, atumwa au atu huru, swiswi hosi hwabatizwa na Roho mmwenga ili hukale mwiri mmwenga. Piya wahendwa huphokere iye Roho mmwenga mwehu mioyoni.

¹⁴ Mwiri waumbwa na vilungo vinji si chilungo chimwenga bahi. ¹⁵ Kpwa mfwano, kala chigulu chingeamba, "Mino simi mkpwono, kpwa hivyo simi seemu ya mwiri," hata hivyo hicho chigulu chingekala bado ni seemu ya mwiri. ¹⁶ Naro sikiro kala ringeamba, "Mino simi dzitso, kpwa hivyo simi seemu ya mwiri," hata

hivyo hiro sikiro ringekala bado ni seemu ya mwiri. ¹⁷ Kala mwiri wosi ungekala dzitso, mutu angesikiradze? Na kala mwiri wosi ungekala sikiro, mutu angenusadze? Kangeweza! ¹⁸ Ela Mlungu wapanga vilungo vyosi vya mwiri na chila chilungo wachiika phatuphe, viratu arivyolonda ye mwenye. ¹⁹ Kala vilungo vyosi vingekala chilungo chimwenga, phahi takungekala na mwiri wowosi. ²⁰ Ela kama irivyo, kuna vilungo vinji vya mwiri ela mwiri wenye ni mmwenga.

²¹ Kpwa hivyo dzitso tarifwaha kuambira mkpwono, "Sina lazima na uwe!" Wala chitswa tachifwaha kuambira magulu, "Sina lazima na mwimwi!" ²² Tsona vilungo vya mwiri vionekanavyo vinyonje, ndivyo ni muhimu hukale navyo. ²³ Na vira vilungo ambavyo hunaona tavifwaha kuishimiwa, ndivyo huviphavyo ishima kulu sana. Na vira vilungo ambavyo tahufwaha kuvionyesa atu, hukuvitundza vinono. ²⁴ Ela vilungo vyehu vyanjina virivyo na unono wa kuonekana, tahufwaha kuvifwitsa-fwitsa. Mana Mlungu waunganisha vilungo vya mwiri na kuvipha ishima zaidi vira vilungo visivyo na ishima, ²⁵ ili vilungo visiganyane, ela vyosi viungane na viteryane sawa-sawa. ²⁶ Chilungo chimwenga chichigaya, vyosi nkugaya phamwenga. Na chanjina chichiphaha nguma, vyosi nkuhererwa phamwenga.

²⁷ Phahi mwimwi mosi mu mwiri wa Jesu; na chila mmwenga ni chilungo cha mwiri hinyo. ²⁸ Kahi ya makundi ga atue, Mlungu watsambula anjina kpwandza akale mitume, phiri manabii, na hahu alimu. Chisha anjina nao achiatsambula ahende vilinje, anjina akale na chipawa cha kuphoza makongo, anjina aterye ayawao, anjina akale vilongozi, na anjina agombe na luga njeni. ²⁹ Dze, atu osi ni mitume? Atu osi ni manabii? Atu osi ni alimu? Hata chidide! Dze, atu osi anaweza kuhenda vilinje? ³⁰ Atu osi ana vipawa vya kuphoza makongo? Atu osi anaweza kugomba na luga njeni? Dze, atu osi anaweza kutafasiri luga? Hata! ³¹ Phahi azani sana vipawa vinono zaidi.

Nami sambu nindakuonyesani njira nono kuriko zosi.

13

Menzwa ndiyo muhimu

¹ Phahi nchigomba na luga za anadamu na hata za malaika, ela ichikala sina mendzwa, napiga kululu za bure dza daba huphu ama kengele. ² Nchikala na chipawa

cha kutabiri na kumanya siri zosi na marifwa gosi, tsona nchikala na imani inayoweza kutsamiza myango, ela ichikala sina mendzwa, mimi ndakala si chitu. ³ Tsona nchilavya mali zangu zosi kuapha achiya na kulavya mwiri wangu uphye dza sadaka na moho, ela ichikala sina mendzwa, tainifwaidi chochosi.

⁴ Mendzwa inavumirira, ina mbazi. Mendzwa taina wivu, kudzivuna wala ngulu. ⁵ Mendzwa taikosa adabu, tailola fwaidaye macheye, taihenda mutu kutsukirwa upesi wala kutambukira mambo mai gosi. ⁶ Mendzwa taihamirwa ni mambo mai, ela nkuhamirwa ni ukpwele. ⁷ Mendzwa nkuvumirira gosi, na nkuamini gosi bila kukata tamaa. Na mendzwa nkpwenderera hata ichifikira wakati ambao mambo ni mafu.

⁸ Mendzwa taisika tsetsetse. Ela utabiri una mwisho, kugomba na luga njeni kuna mwisho, na marifwa piya nkusika. ⁹ Mana vipawa vyehu vya marifwa na kutabiri ni vya seemu ndide tu. ¹⁰ Ela ukamilifu ndiphokpwedza siku ya chiyama, vira visivyo kamili vindaangamika.

¹¹ Hebu phundzani. Nriphokala mwanache, kala nchigomba chanache, kuaza na kuririkana chanache. Ela nriphokala mvyere, mambo ga chanache nágaricha. ¹² Mana hipha sambu hunaona mambo chiwiriwiri dza chilolo ambacho tachionyesato, chisha badaye hundaona chila chitu ching'ang'a. Sambu namanya chidide, ela badaye nindamanya chikamilifu dza viratu Mlungu animanyavyo.

¹³ Phahi higa mambo mahahu ganagodumu ni kuluphiro, tumaini, na mendzwa. Ela ra muhimu zaidi kuriko gosi higa ni mendzwa.

14

Kugomba luga njeni na kutabiri

¹ Enehu, mendzanani na muaze sana vipawa vya chiroho, hasa chipawa cha kutabiri. ² Mana mutu achigomba na luga njeni kagomba na atu, ela anagomba na Mlungu. Na kpwa kpweli takuna wanjina ndiyelewa, mana anagomba siri kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu. ³ Ela mutu anayetabiri anagomba na atu ili kuadzenga chiroho, kuatiya moyo na kuaphoza maroho. ⁴ Mutu anayegomba na luga njeni anadzipheza chiroho mwenye, ela anayetabiri anapheza chiroho kundi rosi ra afuasi a Jesu. ⁵ Phahi, nalonda mosi mugombe na luga njeni, ela zaidi naaza mkale na chipawa cha kutabiri. Mana mutu atabiriye ni mkpwulu kuriko hiye agombaye na luga njeni, isiphokala phakale phana mutu wa kutafasiri hinyo ujumbe ili afuasi a Jesu aterywe.

⁶ Sambu enehu, nchedza kpwenu na kugomba na luga njeni, indakuteryani viphi? Taindakufwaidini chitu isiphokala nikurehereni maono kula kpwa Mlungu, marifwa, unabii na mafundzo. ⁷ Hata vifwaya vya mawira dza chivoti au ngephephe, dzagbwe tavina uhai, vinahuonyesa umuhimu wa kugomba na luga ya kueleweka. Mana takuna ndiyeelewa wira uimbwao ichikala vifwaya hivyo tavikahumirwa kulavya sauti ya kueleweka vinono. ⁸ Kpwa mfwano, gunda risiphotuluza sauti ya kumanyikana, ni ani ndiyedzitarisha kufika barazani? ⁹ Vivyo hivyo namwi, takuna mutu ndiyekuelewa uchigomba na luga njeni asiy-oimanya. Mana kpwa kpweli manenogo gandaphiya na phepho! ¹⁰ Kuna luga nyinji tafwauti-tafwauti duniani, ela takuna hata mwenga ambayo taina mana. ¹¹ Ela ichikala simanya luga ya yuya mutu, kpwa kpweli iye anayegomba ni mjeni kpwangu, nami ni mjeni kpwakpwe. ¹² Vivyo hivyo namwi, kpwa vira mnalonda sana vipawa vya chiroho, phahi hendani chadi kpwa kulumira vipawa vinavyoterya afuasi a Jesu.

¹³ Kpwa hivyo, mutu ambaye anagomba na luga njeni, ni lazima avoye Mlungu ili amuphe uwezo wa kutafasiri gara maneno anagogomba. ¹⁴ Mana nchivoya Mlungu na luga njeni, roho yangu inavoya kpweli, ela achili yangu inakala taipho. ¹⁵ Sambu nihendedze? Nindavoya na roho yangu na piya nindavoya na achili yangu, tsona nindaimba na roho yangu na piya nindaimba na achili yangu. ¹⁶ Uchimtogola Mlungu mwako rohani macheyo, atu anjina ario hipho mkpwutanoni andawezadze kuamba "Amina" kpwa sababu ya shukuraniyo, ichikala kaelewere urichogomba? ¹⁷ Hata ichikala mavoyogo ni manono, tagaweza kuterya atu anjina hata chidide.

¹⁸ Namshukuru Mlungu mana naweza kugomba na luga njeni kuriko mwimwi mosi. ¹⁹ Ela baha nigombe maneno matsano ganagoeleweka ninaphokala phamwenga na afuasi a Jesu, ili niafundze, kuriko kugomba maneno elufu kumi ga luga njeni ambago atu taagaelewa.

²⁰ Enehu, msiririkane mambo chanache. Maazo genu nagakale dza ga atu azima, ela kuhusu kuhenda mai, kalani dza ana atsanga. ²¹ Mlungu mwakpwe Maandikoni anaamba, "Nindahumira ajeni a luga tafwauti-tafwauti kubisha na atu angu, hata hivyo taandanisikira." ²² Phahi kugomba na luga njeni ni dalili kpwa atu asiomkuluphira Jesu. Ela kutabiri ni kpwa fwaida ya atu amukuluphira, ela

si kpwa atu asiomkuluphira. ²³ Sambu afuasi a Jesu achikutana na osi agombe na luga njeni, alafu phapho phainjire atu asioelewa au asiomkuluphira Jesu, dze taandakuihani atu a koma? ²⁴ Ela atu osi achikala anatabiri, alafu phachinjira mutu asiyelewa au asiyemkuluphira Jesu, mutu hiye andamanya kpweli dambize na andadziamula kpwa gara ndigogasikira. ²⁵ Tsona siri za moyowe zindaikpwa wazi. Kpwa hivyo andachita mavwindi kumuabudu Mlungu, achiamba, "Kpwa kpweli Mlungu a phamwenga namwi."

Hunavyolondwa huabudu phamwenga

²⁶ Phahi enehu, huhendedze? Munaphokala phamwenga kumuabudu Mlungu, mmwenga ana zaburi, wanjina anafundza, mmwenga ana maono, wanjina naye ana luga njeni na wanjina anatafasiri. Ni lazima muhinde mambo higa gosi kpwa kuterya atu a Mlungu. ²⁷ Ichikala phana atu analonda kugomba kpwa luga njeni, phahi naagombe atu airi au ahahu ela si zaidi, chila mmwenga kpwa zumare ra kugomba. Tsona phakale na mutu wa kutafasiri. ²⁸ Ela ichikala taphana mutu wa kutafasiri hiphokundini, ni lazima hiye mutu wa kugomba na luga njeni anyamale, agombe macheye na Mlungu. ²⁹ Manabii airi ama ahahu naatabiri ujumbe wa Mlungu, nao anjina apime hura ujumbe uchiogombwa. ³⁰ Sambu mmwenga achikala aimire anatabiri, na wanjina asegereye achiphaha maono kula kpwa Mlungu, phahi yuya anayetabiri ni anyamale. ³¹ Mana atu osi anaweza kutabiri kpwa mazuma ili atu osi adzifundze na kutiywa moyo. ³² Na wakati mutu anatabiri, ni lazima atawale chipawache cha kutabiri, ³³ mana Mlungu si Mlungu wa fujo, ela wa amani.

Kama garivyo makundi gosi ga afuasi a Jesu, ³⁴ achetu ni anyamale mkutanapho. Mana taaruhusiwa kugomba, ela ni adziike tsini ya mamlaka kama Shariya za Musa ziambavyo. ³⁵ Na ichikala mchetu analonda kuuza dzambo rorosi, naakauze mlumewe kaya, mana ni waibu mchetu kugomba mbere za kundi ra afuasi.

³⁶ Hebu munafikiri ujumbe wa Mlungu wala kpwenu? Ama rino neno ra Mlungu rakpwedza kpwenu bahi? Hata chidide! ³⁷ Mutu yeyesi achidziona kukala ni nabii au mutu wa chiroho, naamanye kukala higa nigaandikago ni malagizo kula kpwa Bwana Jesu. ³⁸ Phahi mutu asiphophundza mambo higa, musimusikize.

³⁹ Kpwa hivyo enehu, azani sana kutabiri, na piya msiazuwiye atu agombao kpwa luga njeni. ⁴⁰ Ela chila chitu ni lazima chiphiye kpwa njira inayofwaha na kpwa utaratibu mnono.

15

Kufufuka kpwa Jesu

¹ Sambu enehu, nalonda nikutambukizeni hira habari nono kuhusu Jesu nriyokusemurirani, namwi mchiikubali, na munadinisa kuikuluphira. ² Habari nono iyo ndiyo inayokuokolani mchigbwira ngingingi hinyo ujumbe nriokufundzani. Ichikala tamuhendere hivyo, kuluphiro renu tarindakala na fwaida yoyosi.

³ Mana nákufundzani mambo muhimu sana ambago nami náhendafundzwa kukala, Jesu wafwa ili huswamehewe dambi zehu, kama Maandiko ganavyoamba. ⁴ Tsona wazikpwa na siku ya hahu achifufulwa, kama Maandiko ganavyoamba. ⁵ Chisha achimtsembukira Petero* na badaye achiatsembukira hara mitume kumi na airi. ⁶ Bada ya hipho watsembukira zaidi ya afuasi magana matsano chivyamwenga, ambapho anji aho achere azima, ela anjina afwa. ⁷ Badaye wamtsembukira Jakobo, chisha achiatsembukira mitume osi. ⁸ Mwisho kabisa Jesu wanitsembukira mimi dza mutu yevyalwa wakati ambao sio wa kawaida. ⁹ Mana ndimi mtume mdide kabisa na sifwaha hata kuihwa mtume kpwa sababu nágayisa afuasi a Jesu. ¹⁰ Ela ni mtume kpwa mbazi za Mlungu, nazo mbazize taziyakala za bure. Mana náhenda kazi zaidi kuriko mitume anjina osi. Yo kazi yoihenda, naihenda kpwa sababu Mlungu kala a phamwenga nami, ela siihendere kpwa uwezo wangu mwenye. ¹¹ Kpwa hivyo, ikale ni mimi au ni hinyo ayangu ariofundza, dzambo muhimu ni kukala munaamini higa hunagofundza.

Kufufuka kpwa Ariofwa

¹² Sambu ichikala mwafundzwa kala Jesu wafufulwa kula kpwa ariofwa, kpwadze atu enu anjina anaamba kala atu a kufwa taandafufuka? ¹³ Ichikala atu a kufwa taandafufuka, phahi hata Jesu kayafufuka. ¹⁴ Na ichikala Jesu kayafufuka, mafundzo gehu ni bure na kuluphiro renu naro piya ni ra bure. ¹⁵ Zaidi ya hivyo, swiswi hunaonekana kama mashaidi ga handzo kuhusu Mlungu, mana hwaamba kala Mlungu wamfufula Jesu. Ela ichikala kpweli atu a kufwa taafufuka, phahi Mlungu kayamfufula Jesu. ¹⁶ Mana ichikala atu a kufwa taafufuka, phahi hata Jesu naye kayafufuka. ¹⁷ Na ichikala Jesu kayafufuka, phahi kuluphiro renu ni ra bure, namwi mchere na dambi

15:3 15:3 Isaya 53:5-12 **15:4** 15:4 Zaburi 16:8-10; Mathayo 12:40; Mahendo 2:24-32 **15:5** 15:5 Luka 24:34,36; Mathayo 28:16-17; Mariko 16:14; Johana 20:19 * **15:5** 15:5 Dzina asili ra Petero ni Kefa. **15:8** 15:8 Mahendo 9:3-6
15:9 15:9 Mahendo 8:3

zenu. ¹⁸ Nao atu ariofwa na kuno anamkuluphira Jesu, aangamika. ¹⁹ Ichikala kuluphiro rehu kpwa Jesu ni kpwa maisha higa bahi, ni lazima hufoserwe mbazi zaidi ya atu osi duniani.

²⁰ Ela kpwa kpweli Jesu wafufuka. Iye ndiye matunda ga kpwandza ga mavuno ga hinyo atu ariofwa. ²¹ Mana dza viratu chifo charehewa ni mutu mmwenga, na kufufuka nako kppurehewa ni mutu mmwenga. ²² Yani chila mmwenga nkufwa kpwa vira hosi hu chivyazi cha Adamu, mutu wa kpwandza. Vivyo hivyo swiswi hosi hundahendwa hukale moyo kpwa kuungana na Jesu. ²³ Ela chila mmwenga andafufulwa kpwa wakatiwe, kpwandza ni Jesu ambaye ni matunda ga kpwandza, alafu wakati achiuya, hara ario akpwe.

²⁴ Bada ya higo, mwisho wa dunia undakpwedza. Jesu andamupha Mlungu Baba ufalumewe bada ya kuangamiza mamlaka gosi, uwezo wosi na nguvu. ²⁵ Ni lazima Jesu atawale hadi Mlungu ndiphoshinda maauige gosi na gamgbwerere maguluni. ²⁶ Adui wa mwisho kuangamizwa ni chifo. ²⁷ Mana Maandiko ganaamba, “Mlungu waika vyosi tsini ya maguluge.” Ganaphoamba Mlungu waika “vyosi” tsini ya Jesu, ni wazi kala Mlungu kamo ndani ya hinyo, mana Mlungu ndiye ariyeika vyosi tsini ya utawala wa Jesu. ²⁸ Mana wakati Mlungu Baba ndiphoika chila chitu tsini ya mwana, iye mwana mwenye naye andadziika tsini ya Mlungu, ili Mlungu atawale vitu vyosi tsetsetse.

²⁹ Sambu fikiria kuhusu atu anaobatizwa kpwa ajili ya ariofwa. Tsona ichikala ni kpweli atu taafufulwa, kpwa utu wani atu hinyo nkubatizwa kpwa ajili ya atu a kufwa? Takuna sababu! ³⁰ Na sisi, kpwa utu wani hunadzizindza chila wakati? ³¹ Mino nalola chifo na matso gangu chila siku. Dzambo hiri rina ukpweli sawa na ngulu zangu kpwenu kpwa kuungana na Masihi Jesu, Bwana wehu. ³² Ichikala mino náheha na atu asiru[†] hiko Efeso kpwa sababu za chibinadamu tu, munaona náphaha fwaida yani? Siyaphaha rorosi! Kpwa hivyo ichikala atu a kufwa taafufuka, “Nahurye na hunwe mana muhondo hundafwa.”

³³ Msichengbwe ni atu anaogomba hivyo, kpwa sababu, “Usena uyi nkubananga tabiya nono.” ³⁴ Hebu lamukani na mriche kuhenda dambi. Mana anjina enu taamanya Mlungu ambapho ni waibu sana kpwenu.

Miri ya atu ndiofufulwa

15:25 15:25 Zaburi 110:1 **15:27** 15:27 Zaburi 8:6 **15:32** 15:32 Isaya 22:13

[†] **15:32** 15:32 Mana yanjina ni nyama asiru.

³⁵ Labuda anjina anadziuza, “Atu a kufwa andafufuwadze? Na andakpwedza na miri ya viphi?” ³⁶ Hiro ni swali ra chizuzu! Uchiphanda mbeyu mtsangani, taimera hadi mwandzo iole. ³⁷ Na uchimwagira mbeyu, kuweza kukumbira muhi mzima ambao undamera badaye, ela nkukumbira mbeyu tu, dza ya nganu ama mbeyu yoyosi yanjina. ³⁸ Ela Mlungu nkuipha hira mbeyu umbo ranjina ambaro analonda ye mwenye, na chila aina ya mbeyu nkuipha umbo ra tafwauti. ³⁹ Vivyo hivyo kuna aina tafwauti-tafwauti za miri. Kuna miri ya anadamu, ya nyama, ya nyama a mapha, na ya ng’onda. ⁴⁰ Vivyo hivyo kuna vitu vya mlunguni na viumbe vya duniani. Unono wa vitu vya mlunguni u chivyakpwe, na unono wa viumbe vya duniani nao u chivyakpwe. ⁴¹ Dzuwa rina unonowe macheye, nao mwezi una unonowe, na nyenyezi zina unono wanjina. Na hata hizo nyenyezi nazo zina unono tafwauti kula nyenyezi mwenga hadi yanjina.

⁴² Phahi indakala vivyo hivyo na atu a kufwa wakati wa kufufuka. Miri yehu ya hipha duniani inabanangika, ela wakati ichifufuka, taibanangika tsona. ⁴³ Mwiri nkuzikpwa kpwa njira ya waibu, ela mwiri nkufufuka kpwa njira ya nguma. Wakati uchizikpwa ni mnyonje, ela ndiphofufuka undakala na nguvu. ⁴⁴ Wakati uchizikpwa ni mwiri wa chibinadamu, ela wakati uchifufuka undakala mwiri wa chiroho. Hunamanya kuna mwiri wa chibinadamu, na vivyo hivyo kuna mwiri wa chiroho, ⁴⁵ mana Maandiko ganaamba kukala, Adamu, mutu wa kpwandza, waumbwa akale chiumbe chiricho moyo. Ela Adamu wa mwisho, yani Jesu, ni roho iphayo atu uhai. ⁴⁶ Mwiri uriokpwedza mwandzo ni wa chibinadamu, sio wa chiroho. Ndipho badaye uchedza hinyo mwiri wa chiroho. ⁴⁷ Adamu, mutu wa kpwandza, waumbwa kula kpwa ulongo wa dunia, ela Jesu, mutu wa phiri, wala mlunguni. ⁴⁸ Atu a hipha duniani ana miri ya ulongo dza hura wa Adamu, na atu a mlunguni ana miri dza hura wa Jesu. ⁴⁹ Na viratu hurivyoigana na Adamu, mutu wa ulongo, vivyo hivyo hundaigana na Jesu, mutu yela mlunguni.

⁵⁰ Enehu nakuambirani hivi: Chirichoumbwa na nyama na mlatso tachiweza kurisi ufalume wa Mlungu, na vinavyobanangika taviweza kurisi kusabanangika.

⁵¹ Phundzani nikuambireni siri ya ajabu ambayo Mlungu wahufwenurira. Swiswi tahundafwa hosi, ela hosi hunda-galuzwa. ⁵² Indahendeka upesi sana dza viratu kugbwinya, wakati gunda ra mwisho richipigbwa. Mana gunda

ndiphopigbwa wakati wa mwisho, hara ariofwa andafufuka na miri isiyobanangika, naswi hurio moyo hundagaluzwa husifwe. ⁵³ Kpwa mana hino miri yehu ya kubanangika ni lazima igoaluzwe isibanangike, tsona miri yehu inayofwa ni lazima igoaluzwe isikale ya kufwa. ⁵⁴ Kpwa hivyo wakati hino miri yehu ya kufwa na kubanangika ichigoaluzwa isifwe na kusabanangika, ndipho Maandiko ga Mlungu gandakamilika ganagoamba,

“Chifo chikaangamizwa ni ushindi!”

⁵⁵ “We chifo, ushindio u kuphi? We chifo, utsunguo u phaphi?”

⁵⁶ Chifo nkuphaha utsunguwe kula kpwa dambi, nayo dambi inaphaha nguvuze kula kpwa Shariya za Musa. ⁵⁷ Ela nahumshukuruni Mlungu ariyehupha ushindi kpwa njira ya Bwana wehu Jesu Masihi.

⁵⁸ Kpwa hivyo enehu amenzwa, dinani chilume na msiyumbe-yumbe. Tsona mzidi kuhenda kazi ya Bwana Jesu, mchimanya kukala kazi yenu kpwa Bwana siyo ya bure.

16

Misada ya kuterya afuasi a Jesu

¹ Sambu, kuhusu misada munayokusanya kuterya atu a Mlungu, nalonda muhende viratu nrivyolagiza makundi ga afuasi a Jesu hiko jimbo ra Galatia. ² Siku ya kpwandza ya chila wiki, chila mmwenga naatenge chiasi fulani cha pesa kulengana na mapatoge, na ziikpwe ili siku nchedza kusikale na haja ya kukusanya misada yoyosi. ³ Chisha siku nchedza hara ambao mundakala mkaatsambula, nin-daapha baruwa za kudzimanyisa na zawadi apherike hiko Jerusalemu. ⁴ Ichikala inafwaha mimi piya nipheriye, phahi nindaphiya nao.

Mipango ya Paulo

⁵ Ndakpwezwa kpwenu bada ya kutsupira jimbo ra Makedonia,* mana ninapanga kutsupa na kuko. ⁶ Mendzerepho ndakala namwi kpwa muda, hata kpwa majira ga mnyevu, ili mniteriye vyaro vyangu kokosi ndikophiya. ⁷ Kpwa vira ndakala natsapira kpwenu, sitaki nedze kpwenu sambu kpwa muda mfupi bahi. Mlungu achimenzwa, napanga kukala namwi kpwa muda wa kukola. ⁸ Ela nindasagala

15:54 15:54 Isaya 25:8 **15:55** 15:55 Hosea 13:14 **16:1** 16:1 Arumi 15:25-26

16:5 16:5 Mahendo 19:21 * **16:5** 16:5 Makedonia ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na Korintho ni mudzi hiko Akaya, seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani. **16:8** 16:8 Alawi 23:15-21; Kumbukumbu 16:9-11 **16:8** 16:8 Mahendo 19:8-10

mudzi wa Efeso hadi Sikukuu ya Pentekosti isire, ⁹ mana kuna nafwasi malumu kpwangu ya kuhenda kazi muhimu, hata dzagbwe phana apinzani anji.

¹⁰ Timothi achedza, mphokereni vinono, asiogophe chochosi achikala phamwenga namwi, mana nkuhenda kazi ya Bwana Jesu dza mimi. ¹¹ Kpwa hivyo phasikale na mutu anayem'bera. Piya mumsindikize salama ili edze hiku Efeso, mana namgodzera auye phamwenga na afuasi anjina.

¹² Sambu kuhusu mwenehu wehu Apolo, námvoya sana edze ko kpwenu na afuasi anjina. Dzagbwe kayamendza kpwedza sambu, andakpwedza achipaha nafwasi.

Maneno ga mwisho

¹³ Dzimanyirireni sana na mdine kumkuluphira Bwana Jesu. Dzitiyeni moyo na mkale na nguvu. ¹⁴ Chila muhendaro, rihendeni na mendzwa.

¹⁵ Mnamanya enehu, Stefano na atu a mudziwe ndio a kpwandza kukala afuasi a Jesu hiko jimbo ra Akaya,† nao adzilavya kuahumikira atu anjina a Mlungu. Phahi nakuvoyani, ¹⁶ vilongozi dza hinyo na osi ahendao kazi kpwa chadi phamwenga nao, muaishimu.

¹⁷ Náhamirwa kala Stefano, Fotunato na Akaiko akpwedza, mana aniterya sana wakati kala tamupho. ¹⁸ Piya anitiya moyo sana dza vivyo arivyokutiyani moyo mwimwi. Phahi ishimuni sana atu dza hinyo.

¹⁹ Makundi ga afuasi a Jesu ga jimbo ra Asia ganakuphozani. Akpwila na Prisila phamwenga na afuasi a Jesu akutanao mwao nyumbani piya akakuphozani dza afuasi a Bwana Jesu. ²⁰ Atu a Mlungu osi hipha akakuphozani. Lamusanani na mendzwa ya kpweli.

²¹ *Mimi Paulo, naandika salamu hizi na mkpwono wangu mwenye.* ²² Mutu yeyesi asiyemmendza Bwana Jesu, naalaniwe. *Bwana wehu, nakuvoya wedze!*

²³ Bwana Jesu naakujaliyeni mosi.

²⁴ Mwimwi mosi, kalani na mendzwa yangu kama afuasi a Jesu Muokoli. Amina.

16:10 16:10 1 Akorintho 4:17 **16:15** 16:15 1 Akorintho 1:16 † **16:15** 16:15
Ama Akaya ambayo i seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani. **16:19** 16:19
Mahendo 18:2

Baruwa ya phiri ya Paulo yoandikira AKORINTHO Tanga mbere

Paulo waandika baruwa hino ariphokala Makedonia. Waandikira hara anaokuluphira Jesu hiko mudzi wa Korintho na atu anjina osi a Mlungu ario tsi ya Yunani. Paulo waandika baruwa hino ili kurekebisha uhusianowe na afuasi a Korintho mana alimu a handzo kala akaayuga na maneno gao. Hinyo alimu a handzo kala akaamba kala Paulo kaaminika wala kayahumwa ni Mlungu. Kpwa hivyo Paulo anaeleza kuhusu kaziye ya utume na kuatiya moyo afuasi a Korintho ili asagale masagazi manono.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-11

Paulo anaeleza mambo arigohenda 1:12—2:11

Paulo anaeleza kazi ya mtume 2:12—6:2

Paulo anaatiya moyo afuasi a Korintho ili asagale masagazi manono 6:3—7:16

Mafundzo kuhusu kulavya na kuteryana 8:1—9:15

Paulo anadzikanira na kaziye 10:1—13:10

Salamu 13:11-13

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo yetsambulwa ni Mlungu nikale mtume wa Masihi Jesu kama Mlungu arivyomendza.

Mimi na mfuasi myangu Timothi, hunakuandikirani mwimwi atakatifu a Mlungu hiko mudzi wa Korintho na atu a Mlungu osi hiko tsi ya Yunani.*

² Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Mlungu ahuphozaye maroho

³ Naatogolwe Mlungu ambaye piya ni Isengbwa wa Bwana wehu Jesu Masihi. Mlungu ambaye ndiye chandzo cha mbazi na iye ndiye ahuphozaye maroho. ⁴ Iye nkuhuphoza maroho wakati wa tabu zehu zosi, ili naswi huweze kuphoza maroho ayawehu ario na tabu, dza vira hurivyophozwa maroho ni Mlungu. ⁵ Kpwa vira mateso ga Jesu, ambago ni manji, ganavyozidi kpwehu, vivyo hivyo kuphoza maroho kpwehu nako kunazidi. ⁶ Huchiteseka, hunateseka ili mwimwi mphozwe maroho na kuphaha wokofu. Na huchiphozwa maroho, hunaphozwa maroho ili

1:1 1:1 Mahendo 18:1 * **1:1** 1:1 Ama Akaya ambayo i seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.

namwi mphozwe maroho. Na kuphozwa maroho kpwenu kunakuhendani mvumirire mateso dza gago huphahago swiswi. ⁷ Huna hakika kpwenu kpwa sababu hunamanya kala jinsi munavyoshiriki mateso gehu, vivyo hivyo piya munashiriki kuphozwa maroho dza swiswi.

⁸ Enehu, hunalonda hukumanyiseni mateso hurigophaha ko Asia. Hwagaya sana, kutsapa chiasi cha uwezo wehu wa kuvumirira hata huchikata tamaa ya kpwenderera kuishi. ⁹ Kpwa kpweli hwadzisikira mwehu mioyoni kala hukaa-mulwa chifo. Ela higa gahendeka ili husiadamire nguvu zehu, ela huadamire Mlungu ambaye nkufufula atu akufwa. ¹⁰ Akahutivya na hatari ya chifo, naye andahutivya, tsona hunakuluphira kukala Mlungu andaenderera kuhutivya. ¹¹ Namwi munahuterya kpwa mavoyo genu. Mana atu anji andamshukuru Mlungu kpwa jinsi ndivyo sikira mavoyo genu manji kpwa kuhujaliya.

Paulo anagaluzza mipangoye ya charo

¹² Hunahenda ngulu kpwa sababu hunaweza kukuambirani bila kusita-sita kala hwaishi kpwa uaminifu na moyo kutsuka. Naswi hwaahendera hivyo atu osi na haswa mwimwi mosi kpwa kuadamira mbazi za Mlungu badala ya marifwa gehu ga hipha duniani. ¹³⁻¹⁴ Mana tahukuandikirani mambo majeni isiphokala gago ambago munaweza kugasoma na kugaelewa. Hata ichikala hivi sambi tamuelewa chikamilifu, naamini kala siku mwenga munda elewa vinono. Chisha siku Bwana Jesu achiuya, munda henda ngulu na swiswi dza vyo hundivyokala na ngulu namwi.

¹⁵ Kpwa vira kala nina hakika na mambo higo, phahi nápanga kpwedza kpwenu kpwandza ili mphahwe baraka kano mbiri. ¹⁶ Nápanga kukutsupirani wakati naphiya Makedonia, na wakati nauya kula hiko, ili mphahwe kuniterya wakati nchikala naphiya Judea. ¹⁷ Nriphopanga kukutsupirani siyakala na maazo ga kugaluzza-galuzza mipango yangu. Sipanga mipango yangu dza atu a dunia hino ambao hivi sambi anaweza kuamba "Ndivyo," na badaye aambe "Sivyo." ¹⁸ Kama Mlungu arivyo muaminifu, ujumbe wehu kpwenu tauyakala wa "Ndivyo" na "Sivyo," ela ni wa kuaminika. ¹⁹ Kpwa mana Jesu Masihi, ambaye ni Mwana wa Mlungu, na ambaye mimi, Timothi na Sila hwamuhubiri kpwenu, siye wa "Ndivyo" na "Sivyo," ela siku zosi iye ni wa "Ndivyo." ²⁰ Mana ahadi zosi ambazo Mlungu walaga ni za "Ndivyo" kpwa sababu ya arigohenda Jesu. Ndiyo

naswi kpwa kuungana naye, hukuamba “Amina” ili Mlungu atogolwe. ²¹ Mlungu mwenye ndiye ahuphaye swiswi na mwimwi uwezo wa kudina chilume kpwa kuungana na Jesu. Iye ndiye ariyehutsambula, ²² achihiutiya mola kuonyesa kala hu akpwe, na achitiya Rohowe mwehu mioyoni dza mzamana kuhakikishirwa gara ndigokpwedza.

²³ Phahi sababu kulu ambayo yanihenda nisiuye Korintho ni kukala simendze kukutiyani wasiwasi zaidi, hata Mlungu ni shaidi wangu. ²⁴ Ela tahulonda kutawala imani zenu, ela hunahenda kazi na mwimwi ili muoneto. Mana hunamanya mwadina chilume kumkuluphira Jesu.

2

¹ Phahi nákata shauri mi mwenye nchiona baha nsedze nikakusononesani tsona. ² Mana nchikusononesani, takuna atu anjina awezao kunihenda nioneto, siphokala mwimwi ambao ndakala nkakukoserani. ³ Ndiyo mana nákuandikirani hira baruwa, kala simendze nisononeswe ni atu ambao ndio angenihenda nioneto. Mana nina hakika kala mimi nchionato, phahi hata mwimwi namwi mundaonato phamwenga nami. ⁴ Simendzere kukusononesani kpwa baruwa iyo ambayo nákuandikirani na tabu sana, sonono ya moyo, tsona na matsozi manji. Ela nálonda mmanye vira ninavyozidi kukumendzani.

Mswameheni mutu achiyehenda dambi

⁵ Sambi ichikala mutu yeyesi wasononesi myawe, kayanihendera mimi, ela wakuhenderani mwimwi mosi kpwa chiasi fulani, nami simendze kuikira uziho zaidi dzambo hiri. ⁶ Phahi vivyo ambavyo anji enu amdemurira, vinatosha. ⁷ Ela inafwaha mumswamehe na kumphoza roho ili asisononeke zaidi na kukata tamaa kamare. ⁸ Kpwa hivyo nakuvoyani mumuonyese kala bado munammendza kpweli. ⁹ Nákuandikirani baruwa iyo kpwa lengo ra kumanya kpwa hakika ichikala munaniogopha kpwa chila chitu. ¹⁰ Mchiswamehe mutu yeyesi, nami piya nindamswamehe. Na hira dambi ambayo nindamswamehe, ichikala kpwakala na dambi ya kuswamehe, nami nindamswamehe mbere ya Jesu kpwa fwaida yenu. ¹¹ Hwahenda hivyo ili Shetani asedze akahushinda kpwa werevu, mana hunamanyato uyi wa mipangoye.

Ushindi wa Jesu

¹² Phahi nriphofika mudzi wa Tirowa ili nikatangaze habari nono kuhusu Jesu, Mlungu achinipha nafwasi nono

sana ya kuhenda hivyo. ¹³ Ela kala nina wasiwasi kpwa sababu ya mwenehu Tito, ambaye kala kadzangbwefika. Hipo nálaga nchiuka kuphiya Makedonia.

¹⁴ Ela nahumshukuruni Mlungu ambaye chila wakati anahulongoza kusherekeya ushindi wa Jesu. Mlungu nkuhumira swiswi kueneza chila phatu marifwa kuhusu Jesu dza mafuha ga kunukato. ¹⁵ Swiswi kpwa Mlungu ni dza kungu nono ya Jesu inayoenea kahi za atu anaookolwa na atu anaangamika. ¹⁶ Kpwa atu anaookoka, hunanuka kungu nono irehayo uzima, ela kpwa atu anaangamika, swiswi hunanuka lovu rireharo chifo. Ela ni ani awezaye kushiriki mambo higo? Takuna hata mmwenga! ¹⁷ Mana tahutangaza ujumbe wa Mlungu ili huphahe pesa, kama atu anjina ahendavyo. Ela hunagomba moyo kutsuka mbere za Mlungu, naswi hunagomba kpwa uwezo huriohewa ni Jesu kama atu ariohumwa kula kpwa Mlungu.

3

Atumishi a Chilagane Chiphya

¹ Dze munaona kala hukaandza tsona kudzitogola? Tahudzitogola. Swino si dza atu anjina anaokureherani baruwa za kudzimanyisa kpweni ama avoyao baruwa kula kpweni kuhumanyisa kpwa atu anjina. ² Mwimwi mu dza baruwa yehu, ambayo yaandikpwa mwehu mioyoni, nayo inasomwa na kumanywa ni chila mutu. ³ I wazi kala mwimwi mu dza baruwa yoandikpwa ni Jesu ambayo ni matokeo ga kazi yehu huriyokureherani. Baruwa iyo taiyaandikpwa na wino, ela na Roho Mtakatifu ariye moyo. Tsona baruwa iyo taiyaandikpwa dziweni, ela ndani ya mioyo ya atu.

⁴ Swiswi huna hakika ya mambo higo mbere za Mlungu kpwa sababu ya Jesu. ⁵ Si kukala hunaweza kuhenda chochosi na uwezo wehu enye, ela hunaadamira uwezo kula kpwa Mlungu. ⁶ Iye ndiye ariyehupha uwezo wa kukala atumishi a chilagane chiphya, ambacho chandzoche si shariya ya kuandikpwa, ela chandzoche ni Roho Mtakatifu. Shariya za kuandikpwa nkureha chifo, ela Roho nkureha uzima.

Utukufu wa Chilagane Chiphya

⁷ Shariya za Musa zoandikpwa dzulu ya mawe zakala na utukufu wa Mlungu. Kpwa sababu iyo Aiziraeli taayaweza kulola uso wa Musa, mana usowe kala unang'ala, dzagbwe kung'alakpwe kala ni kpwa muda tu. Ichikala kazi iyo

ambayo nkusababisha chifo yakpwedza na utukufu, ⁸ kpwa kpweli kazi ya Roho Mtakatifu irehayo uhai indakala na utukufu munji zaidi. ⁹ Ichikala kazi ya Shariya za Musa ambayo ni kuhukumu atu yakala na utukufu, kpwa kpweli kazi iyo ambayo inaapha atu haki mbere za Mlungu indakala na utukufu munji zaidi. ¹⁰ Mana utukufu wa chilagane cha kare tauweza kulenganishwa na utukufu wa chilagane chiphya hata chidide. ¹¹ Ichikala chilagane cha kare ambacho chinaphunguka, chakpwedza na utukufu, dze si zaidi sana nyo utukufu wa chilagane chiphya ambacho chinadumu hata kare na kare?

¹² Kpwa hivyo huna usujaa kpwa sababu huna hakika kuhusu hichi chilagane chiphya. ¹³ Swino si dza Musa ambaye wafwinika usowe na chitambaa ili Aiziraeli asi-uone kung'alakpwe ambako kala kunaphunguka. ¹⁴ Achili za hinyo atu zafungbwa, na hata sambi chilagane cha kare chichisomwa, achili zao bado zikafwinikpwa. Hizo achili zao tazidzangbwefwenulwa kpwa mana zinaweza kufwenulwa tu kpwa kumkuluphira Jesu. ¹⁵ Hata sambi wakati atu achisoma Maandiko ga Musa, achili zao zichere kufwinikpwa. ¹⁶ Ela mutu amgalukirapho Bwana, achilize nkufwenulwa. ¹⁷ Phahi hiri neno "Bwana" rina mana ya Roho Mtakatifu. Naye Roho Mtakatifu nkuapha atu uhuru. ¹⁸ Kpwa hivyo swiswi hosi ambao nyuso zehu zafwenulwa, hukueneza nguma ya Bwana dza nuru ya chilolo ili ionewe ni anjina. Na Bwana ambaye ni Roho, anahugaluzza huigane naye, huphahe kueneza ngumaye zaidi na zaidi.

4

Amana za chiroho ndani ya miyo ya ulongo

¹ Phahi tahukata tamaa kpwa sababu Mlungu wahupha kazi hino kpwa mbazize. ² Ela hwaricha mahendo gosi ga chisiri-siri na waibu, na tahulunga mambo ga handzo wala kugaluzza ukpweli wa mafundzo ga Mlungu. Badalaye hunatangaza ukpweli mbere za Mlungu, na atu amendzao ukpweli anahumanya kukala hu aaminifu. ³ Na ichikala ni kpweli iyo habari nono huitangazayo yafwitsika isieleweke kpwa atu osi, phahi yafwitsika kpwa atu aangamikao. ⁴ Naye Shetani, ambaye ni mlungu wa handzo wa dunia hino, watiya jiza achili za atu hinyo asiomkuluphira Jesu, ili asiweze kuona mwanga wa iyo habari nono ambao unaang'arira. Piya taaelewa gara hunagohubiri kuhusu utukufu wa Jesu, ambaye ni mfwano haswa wa Mlungu.

⁵ Tahudzitangazira si enye, hata! Ela hunatangaza kuhusu Jesu Masihi ambaye ni Bwana, naswi hu atumishi enu kpwa sababuye. ⁶ Mana Mlungu ndiye ariyeamba, “Mwanga naung’ale kula jizani.” Na hinyo mwangawe wauhenda ung’ale mwehu mioyoni ili huphahe mwanga wa kuelewa utukufuwe unaong’ala usoni pha Jesu.

⁷ Kpwa hivyo swiswi huna amana iyo ya chiroho ndani ya miyo ya ulongo, yani miri yehu, kuonyesa kukala hinyo uwezo mkpwulu ula kpwa Mlungu, sio kpwehu swiswi.

⁸ Tabu zikahuzunguluka chila uphande, ela tahushindwa tse. Mara nyinji tahumanya ra kuhenda, ela tahukata tamaa. ⁹ Hunateswa, ela Mlungu kahuricha machiyehu. Hunalumizwa vibaya, ela tahuangamizwa. ¹⁰ Kpwa kugayiswa kpwehu hukushiriki chifo cha Jesu mwehu mirini, ili uhai wa Jesu piya uonekane mirini mwehu. ¹¹ Mana swiswi hurio moyo hukuishi maisha ga hatari ya chifo kpwa kumuhumikira Jesu ili maisha ga Jesu gaonekane wazi ndani ya miri yehu ifwayo. ¹² Kpwa hivyo swiswi hunaishi na hatari ya chifo, ela mwimwi munaphaha uzima wa kare na kare.

¹³ Maandiko ganaamba, “Nákuluphira kpwa hivyo nágomba.” Phahi naswi piya huna kuluphiro dza riro, ndiyo mana hunaenderera kugomba. ¹⁴ Kpwa mana hunamanya kala Mlungu ariyemfufula Bwana Jesu, andahufufula swiswi piya, na andahureha mbereze phamwenga namwi. ¹⁵ Higa gosi ni kpwa fwaida yenu, ili mbazi za Mlungu zinaphozidi kufikira atu anji zaidi na zaidi, nao andalavya shukurani zaidi za kumtogola Mlungu.

Hundakala na miri miphya

¹⁶ Kpwa hivyo tahukata tamaa. Miri yehu inatsakala na kuphunguka mkpwotse, ela roho zehu, zinahendwa nyiphya chila siku. ¹⁷ Mana tabu zehu chache hunazophaha kpwa muda zinahurehera nguma ya hata kare na kare inayoshinda tabu hizo zosi. ¹⁸ Kpwa hivyo tahuika maazo gehu kpwa vitu vinavyoonekana, ela hukuika maazo gehu kpwa vira visivyoonekana. Mana vitu vinavyoonekana ni vya muda, ela visivyoonekana ni vya kare na kare.

5

¹ Mana hunamanya kukala vibanda hivi husagalamo hipha duniani, yani miri yehu, vichibanangbwa, swiswi hundakala na nyumba zanjina kula kpwa Mlungu, yani miri miphya. Nyumba hizo zindadumu hata kare na kare hiko mlunguni mana tazidzengbwa ni anadamu. ² Hipha

sambi swino hunaula hofwi huchiaza kpwa hamu kulu kuvwikipwa nyumba zehu za mlunguni. ³ Na hunaaza kuvwikipwa hivyo kpwa sababu tahundakala chitsaha, ela roho zehu zindakala na miri hiyo. ⁴ Kpwa mana wakati bado hucheresagala ndani ya vibanda vya hipha duniani, hunapiga hofwi kpwa kuremererwa sana. Si kukala hunalonda kuricha vibanda vyehu ambavyo nkubanangika, hata. Hulondaro ni husagale ndani ya nyumba zisizobanangika ili vira vibanangikavyo vimizwe tse ni uzima wa kare na kare. ⁵ Mlungu mwenye ndiye ariyehumba kpwa lengo hiro, na achiupha Rohowe dza mzamana ili kuhuhakikishira higo ndigokpowedza.

⁶ Kpwa hivyo huna usujaa munji wakati wosi hata dzagbwe hunamanya wakati hunaphosagala ndani ya miri hino, hukukala kure na Bwana. ⁷ Mana hukuishi kpwa kuluphiro, siyo kpwa kulunga gara huonago. ⁸ Phahi huna usujaa munji na hamu kulu ya kuricha kusagala na miri ihi ili huphiye hukasagale na Bwana. ⁹ Kpwa hivyo hunalenga kuhenda mambo ga kumuhamira Mlungu, hukale huchere hipha ndani ya miri ihi au hiko na Bwana. ¹⁰ Kpwa mana swiswi hosi hundaima mbere za Jesu ili huhukumiwe. Naye chila mmwenga andariphiwa kulengana na mambo arigohenda wakati phokala asegere hipha duniani, gakale ni manono au mai.

Jesu anahupatanisha na Mlungu

¹¹ Hunamanya kala Mlungu andaamula atu osi, kpwa hivyo hunahenda chadi kuabembeleza atu amkuluphire. Mlungu mwenye anahumanya vinono, na anamanya huhendaro; nami naaza kala mwimwi namwi mnamanya huhendaro. ¹² Tahudzitogola tsona mbere zenu, hata. Ela hunalonda kukuphani nafwasi muhende ngulu kpwa sababu yehu, ili muweze kujibu apinzani ehu ambao anahendera ngulu mambo ganagoonekana tu kuriko mambo ga moyoni. ¹³ Ichikala atu anahuona kama hu atu a koma si chitu kpwehu, mana hunamhumikira Mlungu. Na ichikala atu anahuona kama hu atu azima, phahi ni kpwa fwaida yenu. ¹⁴ Hunahenda higa kpwa sababu hunalongozwa ni vyo Jesu ahumenzavyo. Iyo mendzwaye inahulongoza kpwa sababu hunaamini kukala mutu mmwenga wafwerera atu osi, phahi atu osi afwa. ¹⁵ Tsona wafwerera atu osi ili atu azima asiishi kpwa fwaida yao enye, ela aishi kumuhumikira hiye ariyefwa na kufufulwa kpwa fwaida yao.

¹⁶ Phahi hangu sambi tahupima mutu kama vira atu a dunia ahendavyo. Hata dzagbwe swiswi piya hipho mwandzo hwampima Jesu dza atu a dunia amuonavyo, ela sambi tahumpima hivyo tsona. ¹⁷ Kpwa mana mutu achiungana na Masihi, iye akakala chiumbe chiphya. Mana higo mamboge ga kare gakasira nahenda hivi, mambo maphya gakedza. ¹⁸ Higo gosi gala kpwa Mlungu ambaye wamhuma Jesu kpwedzahupatanisha na ye mwenye. Piya achiupha kazi ya kulongoza atu anjina apatanishwe na Mlungu. ¹⁹ Yani kpwa sababu ya arigohenda Jesu, Mlungu kala anapatanisha anadamu na ye mwenye, bila ya kuolanga dambi zao. Naye achiupha ujumbe unaohusu kupatanishwa na Mlungu.

²⁰ Mana swiswi hu ahumwa ambao hukuwakilisha Jesu kama avi Mlungu mwenye anakuvoyani kpwa kutsupira swiswi. Kpwa hivyo hunakuvoyani kpwa uwezo huriohewa ni Jesu, mpatanishwe na Mlungu. ²¹ Jesu kayahenda dambi hata chidide! Ela Mlungu wamuhenda avi kala ana dambi, ili kpwa kuungana naye ariphofwa huphahe kukala na haki ya Mlungu.

6

¹ Phahi swiswi atu huhendao kazi phamwenga na Mlungu, hunavoya kukala zo mbazi na mendzwa huri-zophokera kula kpwa Mlungu zisikale za bure. ² Kpwa mana Mlungu anaamba, “Wakati uriofwaha, nákuphundza, na siku ya kuokoka nchikuterya.” Phahi, uhu ndio wakati unaofwaha, na rero ndiyo siku ya kuokoka!

Matatizo ga Paulo

³ Tahuhenda chochosi chihendesacho kazi yehu ilaumiwe. Kpwa hivyo hunahenda chadi husikale chikpwazo kpwa mutu yeyesi. ⁴ Ela kpwa chila njira hunaonyesa kukala hu atumishi kpweli a Mlungu. Mana hunavumirira sana mateso, tabu na wakati mgumu. ⁵ Swino hwapigbwa, hwafungbwa jela, hwalaphizwa ni makundi ga atu ariokala akareya. Hwahenda kazi ngumu, hwachesa usiku kucha, na huchikala na ndzala. ⁶ Tsona hunaonyesa kukala hu atumishi a Mlungu kpwa uswafi wa moyo, kukala na maarifwa, kuvumirira sana, kuonyesa mbazi, kulongozwa ni Roho Mtakatifu, na kpwa mendzwa ya kpweli isiyo na unafiki. ⁷ Hukugomba ujumbe wa kpweli na kuhenda gosi kpwa nguvu za Mlungu. Hukugbwiririra silaha yehu ya

haki uphande wa kulume na wa kumotso. ⁸ Atu anjina nkuhuishimu ela anjina nkuhubera. Anjina nkuhuhadza kpwa manono ela anjina nkuhuhadza na mai. Nkuhuona hunachenga, ela swino hu aaminifu. ⁹ Atu anjina nkuhumanya na kuhukubali, ela anjina nkuhuhenda avi taahumanya. Huchere azima, ela anjina nkuhuona avi hunafwa. Anjina nkuhutiya adabu, ela tahufwa. ¹⁰ Hunasononeka, ela huna raha chila wakati. Hu achiya, ela hunatajirisha atu chiroho. Hunaonekana tahuna chitu, ela huna vyosi.

¹¹ Enehu Akorintho, hwagomba namwi ching'ang'a, tsona hwakumendzani mioyo kutsuka. ¹² Mendzwa yehu kpwenu taina chizuwizi, ela mwimwi munazuwiya mendzwa yenu kpwehu. ¹³ Phahi nagomba namwi kama anangu, nakuambirani, mvugule mioyo yenu kpwehu dza swiswi hunavyohenda kpwenu.

Musigbwirane na asiomuogopha Mlungu

¹⁴ Musigbwirane na atu asiomkuluphira Jesu. Mana kuna uhusiano wani kahi ya mutu wa haki na mutu mui? Tsona kuna uhusiano wani kahi ya mwanga na jiza? Takuna! ¹⁵ Jesu anawezadze kuelewana na Beliari? Na mutu ambaye anamkuluphira Jesu ana uhusiano wani na mutu asiyemkuluphira? ¹⁶ Vizuka vina uhusiano wani na phatu pha kuvoya Mlungu? Mana swiswi ndio phatu phatakatiifu photengbwa kuvoya Mlungu ariye moyo. Kama Mlungu arivyoamba:

“Nindaishi nao na kunyendeka phamwenga nao. Ndakala Mlungu wao, nao andakala atu angu.”

¹⁷ Piya Mwenyezi Mlungu anaamba,

“Kpwa hivyo tulukani kahi yao,
tsona mdzitenge nao.

Msigute chochosi ambacho ni najisi,
ndipho nindakuphokerani vinono.”

¹⁸ Tsona iye Mwenye Nguvu Zosi anaamba,

“Mimi ndakala sowe yenu,
namwi mundakala anangu, alume na achetu.”

7

¹ Enehu, Mlungu wahuikira hizi ahadi. Kpwa hivyo nahudzitakase na chochosi chinachochafuwa mwiri na roho. Tsona nahukaleni bila lawama kpwa kumuogopha Mlungu maishani mwehu.

* **6:15** 6:15 Beliari ni dzina ranjina ra shetani. **6:16** 6:16 1 Akorintho 3:16; 6:19; Alawi 26:12; Ezekieli 37:27 **6:17** 6:17 Isaya 52:11 **6:18** 6:18 2 Samueli 7:14; 1 Nyakati 17:13; Isaya 43:6; Jeremia 31:9

*Paulo anahamirwa ni afuasi
a Korintho*

² Vugulani mioyo yenu ili muweze kuhumendza. Tahudzangbwemkosera mutu, kumlongoza mutu vibaya, wala kumchenga mutu yeyesi kpwa fwaida yehu. ³ Sigomba hivyo kpwa kukuamulani, hata chidide! Mino nákuambirani kare kala hunakumendzani sana kufwa kupona. ⁴ Nakuaminini kabisa-kabisa, tsona nina ngulu kpwa sababu yenu. Dzagbwe hwakala na tabu chila phatu, ela nikatiywa moyo sana nami nina raha ya kutsapa mphaka.

⁵ Mana huriphofika Makedonia, tahuyaphaha amani ama nafwasi ya kuoya. Hwakala na tabu chila phatu. Kondze ya kundi ra atu a Mlungu kpwakala na malumbano, na mwehu mioyoni kala hunayugbwa ni wuoga. ⁶ Ela Mlungu ambaye nkutiya moyo hara ambao akavundzika mioyo, wahutiya moyo swiswi kpwa kumreha Tito kpwehu. ⁷ Ela si kpwa kutsoloka kpwa Tito bahi, piya hwatiywa moyo kpwa jinsi mwimwi murivyomtiya moyo wakati mriphomkaribisha. Tito wahueleza munavyoaza kuniona, vira murivyo na sonono kpwa sababu ya makosa genu na vira munavy-olonda kuniterya. Nriphosikira hivyo, náhererwa sana.

⁸ Hata ichikala baruwa nriyokuandikirani hipho kare yakusononesani, mino siona sababu ya kujuta. Mwandzo kala ninajuta kpwa sababu námanya baruwa iyo yakusononesani chidide, ela yakala ni kpwa muda tu. ⁹ Ela hivi sambu nahererwa, si kpwa sababu mwasononeswa, hata, ela ni kpwa sababu sonono zenu zakuhendani mtubu na mchimuyira Mlungu. Mana mwasononeka kulengana na mpango wa Mlungu ili msiphahe hasara yoyosi kpwa sababu ya mahendo gehu. ¹⁰ Mana sonono yedzayo kpwa mendzwa ya Mlungu nkuhenda atu akauyira Mlungu ili aphahe kuokoka, nao nkuhendwa asikale na majuto. Ela sonono ya himu duniani nkureha chifo.

¹¹ Hebu lolani fwaida mrizophaha kpwa sababu ya sonono ihamirayo Mlungu. Wakuhendani mkale atu a chadi, a juhudi ya kudzikanira, a kurema kamare machafu, a kuogopha Mlungu, a kuaza kuniona, a kudzilavya kpwa mendzwa ya atu anjina, na a kukala tayari kuona haki inahendeka. Na kpwa chila njira mkaonyesa kukala tamuna makosa katika dzambo hiro chirobishwa. ¹² Phahi siyakuandikirani baruwa iyo kpwa sababu ya hiye ariyehenda makosa au hiye ariyekoserwa, hata. Nákuandikirani ili mwi enye muone mbere za Mlungu vira murivyo na

chadi cha kuhuterya. ¹³ Na kpwa sababu hiyo, swiswi hwatiywa moyo.

Phahi, zaidi ya kutiywa moyo, hwaonato sana huriphosikira vira murivyomuhenda Tito ahererwe kpwa kumuusira wasiwasiwe ariokala nao. ¹⁴ Mana nákutogolani mbereze, namwi tamuyanitiya waibu. Hwakuambirani kpweli kano nyinji. Vivyo hivyo vira hurivyokutogolani mbere za Tito piya vyakala kpweli. ¹⁵ Naye anazidi kukumenzani chila anaphotambukira vira murivyomuogopha na kumphokera kpwa wuoga na ishima. ¹⁶ Ninahererwa sana kpwa sababu naweza kukuadamirani kpwa mambo gosi.

8

Teryani ayawenu na mioyo ya mbazi

¹ Enehu, sambi nalonda nikuambireni vira Mlungu arivyoajaliya na mioyo ya mbazi makundi ga afuasi a Jesu hiko Makedonia. ² Hata dzagbwe kala ni achiya sana na kujezwa na tabu tafwauti-tafwauti, bado avugula mioyo yao kpwa kuhererwa ili aterye atu anjina. ³ Mana nashuhudiya kukala alavya kpwa kadiri ya uwezo wao na hata zaidi bila ya kulazimishwa. ⁴ Piya avoya sana swiswi hukubali kuapha ruhusa ya kushiriki kazi ihi ili aphahe kuterya atu a Mlungu. ⁵ Na ahenda hata zaidi ya vira vyofikiriya sisi. Kpwandza adzitolea nyo enye kpwa Mlungu, chisha achidzitolea kpwehu swiswi viratu Mlungu amendzavyo. ⁶ Phahi hwamsisitiza Tito, ambaye ndiye ariyeandza kazi hino, edze akutiyeni moyo mmarigize hendo hiro ra mendzwa ya kuterya atu. ⁷ Mwimwi mu msitari wa mbere kpwa mambo gosi. Muna imani, uwezo wa kuelewana, marifwa, chadi chosi cha kuhenda manono, tsona munahumendza. Kpwa hivyo hunakuvoyani mkale msitari wa mbere kpwa kulavya ili muonyese munavyomendza ayawenu.

⁸ Sio kala ati nakulagizani kulavya, hata! Ela nalonda nipime ukpweli wa mendzwa yenu kpwa kuulinganisha chadi cha makundi ga afuasi ayawenu arivyo. ⁹ Mana mnamanya mbazi za Bwana wehu Jesu Masihi. Hata dzagbwe kala ni tajiri, ela waricha utajiri wosi na achikala mchiya kpwa ajili yenu, ili kpwa kutsapira uchiyawe, mwimwi mphahae kukala matajiri.

¹⁰ Tambukirani mwaka dzana mwakala a mwandzo kuaza kulavya msada, tsona mwakala a kpwandza kuhenda hivyo. Kpwa hivyo nakushaurini, ¹¹ marigizani kazi yenu ya kulavya kpwa hamu kulu kama murivyoandza. Tsona

lavyani kulengana na uwezo murio nao. ¹² Mana mutu achilonda kulavya, vinono naalavye kpwa chiasi aricho nacho. Naye Mlungu andaphokera msadawe kpwa chiasi aricho nacho na si kpwa chiasi ambacho kana.

¹³ Lengo rehu siro kukala anjina aphahe raha wakati mwimwi munatsukuzwa mizigo, ela ni kukale na usawa. ¹⁴ Kpwa hivi sambu vira vinji murivyo navyo vindatosheleza upungufu wao ili wakati wanjina vira vinji arivyonavyo vindatosheleza upungufu wenu. Ndipho hipho phandakala na usawa. ¹⁵ Kama Maandiko gaambavyo, "Yuya ariyekusanya vinji, kayakala na masaza, na yuya ariyekusanya vichache, kayaphungukirwa."

Tito na ayae

¹⁶ Namshukuru Mlungu ariyemupha Tito moyo wa kuku-jalini dza vivyo nrivyo mimi. ¹⁷ Huriphomvoya edze kpwenu, wakubali moyo kutsuka, tsona ye mwenye kala anaaza sana kpwedza ko kpwenu. ¹⁸ Naswi hunamhuma phamwenga na mfuasi wa Jesu ambaye anatogolwa sana ni makundi gosi ga afuasi kpwa kazize za kueneza habari nono kuhusu Jesu Muokoli. ¹⁹ Zaidi ya higo mfuasi hiye watsambulwa ni makundi ga afuasi kuphiya naswi ndiphophirika msada hinyo hiko Jerusalem. Na kpwa njira iyo ya kuimirira msada hinyo, hunareha nguma kpwa Bwana Jesu na kuonyesa chadi chehu cha kuterya anjina. ²⁰ Tahumendze kulaumiwa ni mutu yeyesi kuhusu vira hunavyoimirira hinyo msada mkpwulu. ²¹ Mana lengo rehu ni kukala na chadi cha kuhenda haki mbere za Mlungu na mbere za anadamu piya.

²² Zaidi ya Tito na hiye myawe, hunaahuma na mfuasi wanjina wa Jesu ambaye hwampima kano nyinji na huchimuona kukala ana hamu kulu ya kuhenda manono. Mana vivi anahenda chadi zaidi kpwa sababu ya kuluphiro kulu arironaro kpwenu. ²³ Naye Tito ni muhendadzi-kazi myangu anayehenda kazi phamwenga nami kpwa fwaida yenu. Na hinya afuasi anjina airi anawakilisha makundi ga afuasi, nao anamrehera nguma Jesu. ²⁴ Kpwa hivyo aonyeseni mendzwa yenu ili makundi gosi ga afuasi gaone sababu ya kudzikarya kpwehu dzulu yenu.

9

Msada wa kuterya atu a Mlungu

¹ Takuna haja ya mimi kukuandikirani baruwa kuhusu msada unaolaviwa kpwa ajili ya atu a Mlungu hiko

Jerusalemu. ² Mana namanya kukala muna moyo wa kuterya ayawenu, na mimi nádzivuna mbere za atu a Makedonia, nchiamba kala mwimwi atu a Akaya* mwakala tayari kuterya hangu mwaka dzana. Na iyo hamu kulu ya kuterya yaahenda anji aho hiko Makedonia akale tayari kuhenda dza vivyo. ³ Ndiyo mana naahuma hinya enehu ili ahakikishe kala kudzikarya kpwehu, dzulu yenu kuhusu dzambo hiro gasikale ga maneno mahuphu, ela mkale tayari kama nrivyogomba kukala mu tayari kuterya. ⁴ Mana nchedza na afuasi anjina kula Makedonia, na huchikuta tamdzangbwekala tayari, mundahugbwiza waibu kpwa sababu hwakuaminini bure huchiona mundakala tayari. Na hata mwimwi mundaona waibu piya. ⁵ Kpwa hivyo náona ni muhimu nihimize hinya enehu anitanguliye kpwedza hiko kpwenu ili aike tayari zawadi yenu mriyoahidi. Hino indaonyesa kukala munalavya kpwa kumendza kpwenu na si kpwa kulazimishwa.

⁶ Ni lazima mmanyeye kala mkurima achikumbira mbeyu chache, andaphaha mavuno machache, na achikumbira mbeyu nyinji, andaphaha mavuno manji. ⁷ Chila mmwenga naalavye chira arichopanga kulavya mwakpwe moyoni. Msilavye kpwa kusita-sita wala kushurutishwa, mana Mlungu anamendza mutu alavyaye kpwa kuhererwa. ⁸ Naye anaweza kukujaliyani na baraka nyinji zaidi ya maitaji genu, ili chila wakati mkale na vya kulavya bila chizuwizi kpwa chila kazi nono. ⁹ Kama Maandiko ganavyoamba:

“Anaganya vituvye moyo kutsuka kuganyira achiya,
hakiye inadumu hata kare na kare.”

¹⁰ Mlungu ndiye amuphaye mkurima mbeyu na kuapha atu chakurya. Vivyo hivyo Mlungu andakuphani mbeyu, naye andazihenda zizidi na kukuphani mavuno manji ga haki kpwa kulavya kpwenu kpwa mbazi. ¹¹ Iye andakuhendani mkale matajiri kpwa chila dzambo ili muenderere kulavya bila choyo. Na kpwa njira iyo atu anji andamshukuru Mlungu kpwa sababu ya msada wenu ndio-phaha kutsupira sisi. ¹² Kpwa mana hino kazi muhendayo siyo tu kutimiza maitaji ga atu a Mlungu hiko Jerusalemu. Piya indahenda atu anji amshukuru sana Mlungu kpwa kuhererwa. ¹³ Tsona kazi yenu inaonyesa kukala mwimwi mu atumishi kpweli a Mlungu. Na kpwa sababu iyo atu anji andamtogola Mlungu kpwa vira mundakala mkalunga

* 9:2 9:2 Makedonia ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na Akaya ni seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani. 9:9 9:9 Zaburi 112:9 9:10 9:10 Isaya 55:10

mafundzo kuhusu Jesu Muokoli† ambago mwagakubali. Piya andamtogola kpwa vira mundakala mkalavya bila choyo kpwao na kpwa atu anjina. ¹⁴ Phahi andakuvoyerani kpwa mendzwa nyinji kpwa sababu ya mbazi za ajabu mrizoajaliwa ni Mlungu. ¹⁵ Humshukuruni Mlungu kpwa sababu ya zawadiye ambayo tahuweza kuieleza kpwa maneno bahi.

10

Paulo anakanira kaziye

¹ Mimi Paulo, niambwaye ni mpole ninaphokala phamwenga namwi, ela ni kukala msiru ninaphokala kure namwi. Nakuvoyani kpwa upole na unyenyekevu wa Jesu, mniphundze. ² Nakuvoyani msinihende nkedza nikakala msiru sana dza ninavyotarajiya. Mana kuko kpwenu kuna atu aonao kukala, hunalunga mambo ga chidunia. ³ Hata dzagbwe hunaishi hipha duniani, tahupigana viha dza vira atu a chidunia anavyopigana. ⁴ Silaha zehu sizo dza za himu duniani, ela zina nguvu kula kpwa Mlungu za kuweza kuvundza ngome za Shetani. ⁵ Hukubananga maazo ga handzo na chila aina ya chikpwazo chinachohendesha atu asimmanyeye Mlungu. Tsona hukuchunguza kpwa undani chila azo rehu ili humuogophe Jesu katika maazo gehu gosi. ⁶ Na bada ya kuona kala kuogopha kpwenu kukakamilika, hu tayari kuatiya adabu atu asiomuogopha Jesu kpwa njira yoyosi.

⁷ Mwimwi mkulola mambo ga kondze tu.* Ichikala kuna yeyesi anayedziona kukala ni wa Jesu, naamanye kukala hata swiswi piya hu a Jesu. ⁸ Mlungu wahupha uwezo, na uwezo uho ni wa kukuphezani chiroho ela sio wa kukuvomolani. Na hata nkadzikarya kuhusu hinyo uwezo wangu, uho taundanitiya waibu. ⁹ Piya silonda yoonekane kukala nakuogofyerani na baruwa zangu. ¹⁰ Mana anjina anaamba, "Baruwa za Paulo ni ndziho na ngumu, ela ye mwenye ni mnyonje anaphokala phamwenga naswi, na manenoge ni kuberwa kpwa sababu tagana samani." ¹¹ Atu hinyo naamanye kukala, gara niambago katika baruwa zangu ninaphokala kure, ndigo ndigohenda kpwa nguvu wakati ndiphokpwedza ko kpwenu.

¹² Tahulonda kudzilinganisha wala kudziika phamwenga na hara atu anaodzikarya enye. Mmanyeye kukala

† **9:13** 9:13 Mafundzo kuhusu Jesu Muokoli. Chiyunani chinaamba injili ya Masihi. * **10:7** 10:7 Mana yanjina ni: Lolani gara garigo phenu matsoni.

anaphodzipima kpwa kudziona ana samani, na kudziliganisha enye kpwa enye, anaonyesa uzuzu wao. ¹³ Ela tahundadzikarya kutsupa chiasi. Ela kudzikarya kpwehu kundakala tu kpwa kazi huriyojaliwa ni Mlungu, kazi zina-zokufikirani hata ko kpwenu. ¹⁴ Ichikala kpweli tahufikire kpwenu kureha kazi zehu, hungekala hwavuka miphaka. Ela si hivyo! Swiswi hwafika kpwenu kpwa kukureherani habari nono kuhusu Jesu ariyehuokola. ¹⁵ Wala tahutsupa chiasi kpwa kudzikarya kuhusu kazi yohendwa ni atu anjina. Hunakuluphira kukala kazi zehu kpwenu zindaenderera kupanuka kulengana na vira kuluphiro renu rinavyokula. ¹⁶ Hivyo hundaweza kutangaza habari nono kuhusu Jesu seemu zanjina kondze ya seemu yenu, bila kuhendera ngulu kazi ambayo tayari ikahendwa ni mutu wanjina. ¹⁷ Dza Maandiko ganavyoamba, "Anayedzikarya, naadzikarye kpwa gara gahendwago ni Bwana." ¹⁸ Mana anayekubalika kukala ni mnono siye yuya anayedzitogola mwenye, ela ni yuya anayetogolwa ni Mlungu.

11

Paulo anagomba kuhusu mitume

a handzo

¹ Naaza mnivumirire nchigomba upumbavu chidide. Namwi kpweli munanivumirira. ² Nakuonerani wivu dza Mlungu anavyokuonerani wivu. Nákuahidini mlume mmwenga ambaye ni Jesu, ili nikuphirikeni mbereze dza mwanamwali ariyeposwa kulólwa ni hiye. ³ Ela nina wasiwasi kpwa kukala, dza viratu Hawa arivyochengbwa ni ulachu wa Shetani, vivyo hivyo mundachengbwa maazo genu kusudi mriche mendzwa yenu ya kpweli na uswafi wa moyo kpwa Jesu. ⁴ Mana mu rahisi kukubali mutu yeyesi edzaye kpwenu kutangaza Jesu ambaye ni tafwauti na yuya huriyetangaza, au kuphokera roho tafwauti na Roho mriyephokera au piya habari tafwauti na iyo habari nono kuhusu Jesu mriyophokera kula kpwehu. ⁵ Ninamanya kala mimi si mdide kuriko hinyo "mitume akulu" a kpwenu, hata chidide. ⁶ Hata ichikala mino si fundi wa kubisha vinono, marifwa ninago. Higa hwakumanyisani wakati wosi katika hali zosi.

⁷ Dze, náhenda dambi kudzinyenyekeza ili niku-unuleni nriphotangaza neno ra Mlungu* bila maripho? ⁸ Náphokera misada kula kpwa makundi ga afuasi anjina ili nikuhumikireni mwimwi. Ni avi náaiyira ayawenu

nikuteryeni. ⁹ Na nriphokala phamwenga namwi na kuphungukirwa, siyakuhikani mizigo, mana kuphungukirwa kpwangu kpwauswa ni afuasi kula Makedonia. Kpwa hivyo siyakala mzigo kpwenu, na sindakala hivyo tse. ¹⁰ Dza viratu ninavyosemurira ukpweli dzulu ya Jesu Muokoli chila wakati, naahidi kukala takuna mutu kahi ya tsi ya Yunani† anayeweza kunizuwiya kudzikarya kuhusu higo. ¹¹ Kpwa hivyo, nkurema kukala mzigo kpwenu kpwa utu wani? Kpwa sababu sikumendzeni? Hata! Mlungu anamanya nakumendzani.

¹² Nami nindaenderera kuhenda nihendago ili niangamize hara “mitume” anjina anaondza nafwasi ya kuolangbwa sawa na swiswi kpwa mambo anagodzikarya nago. ¹³ Atu hinyo ni mitume a handzo, anaochenga atu na kudzigaluzi ili aolangbwe dza mitume a kpweli a Jesu. ¹⁴ Na higa si ajabu! Amba Shetani piya naye anaweza kudzigaluzi akaonekana dza malaika wa nuru! ¹⁵ Kpwa hivyo siro dzambo kulu atumishie kudzigaluzi akakala dza atu a haki. Mwishowe andatiywa adabu kulengana na gara arigohenda.

Paulo anadzikarya kuhusu kugayakpwe

¹⁶ Nauyira kukala mutu asinione mimi ni mpumbavu. Ela ichikala ananiona ni mpumbavu, anisikize dza mpumbavu ili nidzikarye chidide. ¹⁷ Gaga nidzikaryago nago bila wasiwasi hivi sambu ni ga chipumbavu, si kama Bwana Jesu agombavyo. ¹⁸ Kpwa vira atu anji anadzikarya kpwa vitu vya chibinadamu, phahi piya nami nindadzikarya. ¹⁹ Mwimwi mkufikiriya muna ikima sana, ela mkuvu-mirira atu apumbavu kpwa kuhererwa! ²⁰ Kpwa kpweli mkuvumirira mutu yeyesi anayekuhendani atumwa, anayekufutani vitu vyenu, anayekuhegani, anayekuberani, hata anayekuwangani makofi. ²¹ Nchigomba kpwa kuchania tu, naona waibu kpwa sababu swiswi hu anyonje na tahuyaweza kuhenda mambo dza higo.

Ichikala mutu ana usujaa wa kudzikarya kuhusu dzambo fulani, hata mimi naweza kudzikarya na dzambo riro hiro. Vi sambu nagomba dza mpumbavu! ²² Dze, hinya ni Aeburania? Mimi piya ni Mueburania. Dze, hinya ni Aiziraeli? Nami piya. Achikala ni a chivyazi cha Burahimu, nami ni vivyo.

²³ Tsona achikala ni atumishi a Jesu, mino ni zaidi. (Vivi sambu nagomba dza mutu wa koma.) Nikahenda kazi

zaidi, nikafungbwa jela kano nyinji zaidi, nikachapwa zaidi sana, na nikatsungurira chifo kano nyinji. ²⁴ Kano tsano nikapigbwa vikoto kano mirongo mine kasoro chimwenga ni Ayahudi. ²⁵ Kano tahu Arumi akanipiga milawa. Limwenga nikapigbwa mawe, kano tahu nikavudzikirwa ni meli baharini, na nchisala mumo baharini usiku na mutsi. ²⁶ Kpwenye vyaro vyangu vinji, nikakutana na hatari za myuho, za anyang'anyi, za Ayahudi ayangu na za atu asio kala Ayahudi. Piya nakala na hatari midzini, tsakani, baharini, na kula kpwa atu adzihendao dza afuasi ayangu. ²⁷ Nikakala na kazi ngumu na tabu, siku nyinji nikakala matso bila usingizi. Nikakala na ndzala na chiru, bila chakurya cha kutosha. Tsona nikapigbwa ni mnyevu bila nguwo za kuvwala.

²⁸ Higo mbai, nakala na mzingo chila siku kpwa kujali makundi gosi ga afuasi a Jesu. ²⁹ Mutu anaphokala mnyonje chiroho, nami nkusikira unyonjewe. Mutu anapholon-gozwa kuhenda dambi, nami nkusononeka sana.

³⁰ Ichikala ni lazima kudzikarya, richa nidzikarye kuhusu mambo ganagoonyesa unyonje wangu. ³¹ Mlungu, Baba wa Bwana Jesu atogolwaye hata kare na kare, anamanya sigomba handzo. ³² Niriphokala Damasikasi, mtawala ariyekala tsini ya Mfalume Areta, waika arindzi katika miryango ya midzi ili anigbwire. ³³ Ela nátsereszwa na bweko ririrotsupizwa dzitundu ra ukuta wa mudzi, na kpwa njira iyo nápona kugbwirwa.

12

Maono ga Paulo

¹ Inabidi nienderere kudzikarya, ela takuna fwaida! Ela nindabisha kuhusu ruwiya na maono nrigophaha kula kpwa Bwana. ² Namanya mfuasi wa Jesu ambaye miaka kumi na mine iriyotsupa, wahalwa ni Mlungu kuphiya dzulu mlunguni, yani mlungu wa hahu. Simanya mutu hiye waphiya na umbo ra chimwiri au ra chiroho. Mlungu ndiye amanyaye. ³⁻⁴ Namanya kukala mutu hiyu waphirikpwa Peponi. Simanya kala a chimwiri au kala a chiroho, Mlungu ndiye amanyaye. Hiko, mutu hiyu wasikira mambo ga siri ga ajabu ambago mwanadamu kalondwa agabishe. ⁵ Nindadzikarya kpwa sababu ya mutu dza hiyu, ela sio kpwa sababu yangu mwenye, isiphokala nindadzikarya kuhusu unyonje wangu. ⁶ Ela nchilonda kudzikarya, sindakala mpumbavu, mana ndakala ninagomba kpweli.

Hata hivyo sindadzikarya, mana simendze mutu yeyesi anitogole zaidi ya vira nihendavyo na gara nigombago.

Mwiya mwirini mwa Paulo

⁷ Náhewa mwiya mwirini mwangu ili unirinde nisihende ngulu kpwa sababu ya maono higo ga ajabu nrigoonyeswa. Mwiya hinyo ni dza muhumwa wa Shetani, unigayisao nisihende ngulu. ⁸ Návoya Bwana kano tahu ili aniusire mwiya hinyu, ⁹ ela achiniamba, “Mbazi zangu zinakutosha, mana unaphokala mnyonje, uwezo wangu unahendwa ukamilike.” Kpwa hivyo nahererwa kudzikarya na unyonje wangu ili uwezo wa Jesu ukale nami. ¹⁰ Phahi kpwa ajili ya Jesu ni razi kukala mnyonje, kuberwa, kugaya, kuteswa na kuphaha mashaka, mana ninaphokala mnyonje, ndipho nikalapho na uwezo.

Paulo akaamakira Akorintho

¹¹ Nikagomba dza mpumbavu! Ela mwimwi ndimwi mchionihenda nigombe hivyo. Hata dzagbwe mimi si chitu, inabidi mnitogole kpwa sababu mimi si mdide kuriko hara atu anaohwa “mitume akulu.” ¹² Kpwa kuvumirira sana náhenda dalili, maajabu na vilinje kahi yenu ambavyo vyaonyesa wazi kukala mimi ni mtume. ¹³ Tafwauti yenu na makundi ganjina ga afuasi ni kukala siyakala mzigo kpwa kulonda msada kula kpwenu. Kpwa hivyo sivoya msamaha kpwenu, mana siyakukoserani nriphodzitegemea.*

¹⁴ Sambu ni tayari kpwedza kpwenu kano ya hahu. Nami sindakala mzigo kpwenu, wala silonda mali yenu, ela mwi enye. Mana ni kawaida avyazi kuaikira ana aho akiba, ela si kawaida ana kuaikira akiba avyazi ao. ¹⁵ Phahi nindahererwa kulavya nricho nacho na hata kudzilavya mi mwenye kpwa fwaida yenu. Dze, mundanimendza chidide kpwa vira mino nakumendzani sana? Hata, sivyo hivyo! ¹⁶ Sambu munakubali kukala siyakala mzigo kpwenu. Ela mutu wanjina anaweza kuamba, “Kpwa vira Paulo ni mlachu, wahugbwira kpwa kuhumira handzo.” ¹⁷ Dze, kuna mutu yeyesi nriyemhuma kpwenu ariyekufutani vitu vyenu? Takuna hata mmwenga! ¹⁸ Mino námsisitiza Tito edze kpwenu phamwenga na mfuasi myawehu wanjina. Dze, Tito wakufutani vitu vyenu? Hata! Iye na mimi hukulongozwa ni roho mmwenga na hukukala na tabiya mwenga.

¹⁹ Mendzerepho hata sambu munafikiri hukadzihehera mbere ya matso genu. Ela hunagomba higa mbere za Mlungu, kuno hukagbwirana na Jesu. Amendzwa

* **12:13** 12:13 Mana yanjina ni, niswameheni kpwa kosa hiri.

angu, higa gosi ni ga kukutiyani moyo. ²⁰ Shaka ranguni kukala ndiphokpwedza hiko kpweni sindahamirwa ni higo muhendago, namwi tamundahamirwa ni vira ndivyokuhenderani. Nami silonda nchedza mkale mcherekuheha, kuonerana chidzitso, kutsukirirwana, kudzimendza, kufyakatsirana, kusengenyana, kudzikarya chipumbavu, na kuhenda fujo. ²¹ Naogopha kukala ndiphokpwedza tsona, Mlungu andanihenda nione waibu mbere zenu. Na indabidi nisononeke kpwa sababu ya anji enu ambao bado taadzangbwetubu na kuricha dambi za uchafu, udiya na tamaa mbii arizohenda.

13

Maonyo ga mwisho

¹ Hino ni kano yangu ya hahu kpwedza kpweni. Maandiko ganaamba kala chila shitaka ni lazima rihakikishwe ni mashaidi airi au ahahu. ² Nákuonyani kare nriphokala namwi mara ya phiri. Nauyira dzagbwe ni kure namwi. Ndiphokpwedza tsona, sindaricha kutiya adabu hara nríoanya kuhusu dambi zao nriphokala namwi na piya hara anjina osi anaohenda dambi. ³ Ndahenda hivyo kpwa kukala mnalonda ushaidi wa kpweli kala Jesu anagomba kutsupira mimi. Naye si mnyonje kpweni, ela nguvuze zinahenda kazi kahi yenu. ⁴ Mana hata dzagbwe wakotwa msalabani kpwa hali ya unyonje, anaishi kpwa uwezo wa Mlungu. Vivyo hivyo swiswi naswi hu anyonje dza iye, ela hwaungana naye kpwa uwezo wa Mlungu, na kpwa hinyo uwezo hundakpwedza hukutsanganyeni.

⁵ Dzilauleni mwimwi enye mmanye ichikala kpweli muna kuluphiro. Dzipimeni enye. Dze, tammanya kukala Jesu Masihi a phamwenga namwi? Ichikala si hivyo, phahi mkashindwa. ⁶ Ela nakuluphira kukala mundamanya kukala swiswi tahushindwa. ⁷ Hunavoya Mlungu msihende uyi wowosi, si kpwa lengo ra swiswi kutogolwa, ela mphahe kuhenda manono, hata ichikala hundaonekana hukashindwa. ⁸ Mana hukarema kupinga kpweli, ela hunahenda chadi ili ienderere. ⁹ Swiswi hunahererwa wakati hu anyonje na wakati mwimwi muna nguvu. Kpwa hivyo hunakuvoyerani ili kuluphiro renu riphere. ¹⁰ Kpwa hivyo nakuandikirani higa kabila ya kpwedza ili nisedzekala msiru kpwa kuhumira uwezo nríoheva ni Mlungu. Mana wanipha uwezo wa kukuphezani chiroho wala si wa kukuvomolani.

Salamu za mwisho

¹¹ Chimarigizo enehu, kpwaherini. Kuluphiro renu nariphere na mtiyane moyo. Mkale na nia mwenga na mkale salama, naye Mlungu wa mendzwa na amani andakala phamwenga namwi.

¹² Lamusanani na mendzwa ya kpweli.

¹³ Mkaphozwa ni atu osi a Mlungu ario hiku.

¹⁴ Mbazi za Bwana Jesu Masihi, mendzwa ya Mlungu, na umwenga wa Rohowe, naukale namwi mosi.

Baruwa ya Paulo yoandikira AGALATIA Tanga mbere

Wakati mmwenga Barinaba na Paulo, asafiri kpwendatangaza habari nono kuhusu Jesu kuzunguluka seemu za Galatia (siku hizi Galatia ni seemu ya tsi ya Uturuki). Hiko Galatia aandzisha kundi ra afuasi a Jesu. Afuasi anjina kala ni atu asio kala Ayahudi, anjina kala ni Ayahudi ariomkuluphira Jesu.

Paulo kala anaphaha tabu kula kpwa afuasi anjina a Jesu a Chiyahudi. Atu hinyo kala achifundza kukala mutu achitaka kukala mfuasi wa Jesu ni lazima alunge mila na shariya za Chiyahudi, hasa kutiywa tsatsani. Piya kala anaamba kukala Paulo siye mtume wa kpweli, kpwa sababu kala anarema mafundzo gao.

Lengo ra Paulo ra baruwa hino ni kupinga mafundzo higa ga handzo. Kpwandza anaamba kukala kala ni mtume kpweli. Bwana Jesu mwenye ndiye yemupha kazi ya kutangaza ujumbewe kpwa atu asio kala Ayahudi. Tsona kaziye na mafundzoge gakubaliwa ni mitume hiko Jerusalemu (1:11—2:21).

Phiri Paulo anasisitiza kala atu osi, akale Ayahudi au asikale Ayahudi, anaokolwa kpwa kumkuluphira Mlungu, wala si kulunga mila ama Shariya za Musa. Naye anaonyesa ukpweli wa mambo higo kpwa kulavya mfwano wa Burahimu. Hata Burahimu hipho kare waphaha haki sababu wamkuluphira Mlungu (3:1—4:31).

Chimarigizo sura ya tsano na sita Paulo anaeleza asili na tabiya nono ambazo ni lazima mfuasi wa Jesu aonyese. Roho Mtakatifu nkuterya atu amukuluphirao Jesu kusagala hivi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-5

Paulo anadzihehera 1:6—2:21

Kumkuluphira Jesu ama kulunga Shariya za Musa 3:1—4:31

Afuasi anavyolondwa kusagala 5:1—6:10

Onyo ra mwisho 6:11-18

1-2 Baruwa hino ila kpwangu mimi mtume Paulo na afuasi ayangu osi ario hiku. Nakuandikirani mwimwi kundi ra afuasi a Jesu murio seemu za Galatia. Mino siyaphaha utume kpwa uwezo wa mwanadamu wala kutsambulwa

ni mutu, ela kpwa uwezo wa Jesu Masihi na Baba Mlungu yemfufula Jesu.

³ Baba Mlungu na Bwana wehu Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama. ⁴ Kama mmanyavyo Jesu wafwa kpwa sababu ya dambi zehu, ili husitawalwe ni nia na asili mbii za chibinadamu. Wafwa kpwa kulengana na mendzwa ya Mlungu wehu na ambaye ni Baba. ⁵ Mlungu naatogolwe hata kare na kare. Amina.

Msilunge mafundzo ga handzo

⁶ Enehu, mbona munaniangelaza! Mwamricha Mlungu upesi, ambaye kpwa mendzwaye na mbazize wakuihani mshiriki uzima wa kare na kare ambao waulavya kut-sapira Jesu. Vivi munalunga mafundzo ganjina ⁷ gasigo ga kpweli tse. Mana atu anjina analonda kukuyugani achili na kubananga habari nono kuhusu Jesu Muokoli. ⁸ Ela hata swiswi au malaika kula mlunguni huchitangaza mafundzo ga kuokola tafwauti na higo gokutangazirani, phahi mutu hiye naalaniwe ni Mlungu hata kare na kare! ⁹ Kama hurivyogomba hipho mwandzo, phahi nauyira tsona: Mutu yeyesi ndiyekutangazirani mafundzo ga kuokola ga tafwauti na higa mafundzo mrigogakubali, phahi mutu hiye naalaniwe ni Mlungu hata kare na kare!

¹⁰ Dze, gano nchigogomba ganaonyesa kala nalonda anadamu animendze? Hata chidide! Namendza Mlungu ahamirwe zaidi kuriko anadamu. Kala ncherelonda kufurahisha anadamu, phahi singekala mtumishi wa Jesu.

Mlungu wamtsambula

Paulo akale mtume

¹¹ Enehu, nalonda mmanyane kukala habari nono kuhusu Jesu yoitangaza mimi, taiyatungbwa ni mwanadamu. ¹² Ela ni Jesu Masihi mwenye ndiye yenimanyisa. Siyaiphaha kula kpwa mutu yeyesi, wala kufundzwa ni mutu.

¹³ Mnamanya maisha gangu vyokala nriphokala nalunga dini na mila za Chiyahudi. Nágayisa afuasi a Jesu bila ya mbazi tse, na nchitaka kuaangamiza. ¹⁴ Nálunga dini ya Chiyahudi vinono hata kushinda marika gangu, tsona nchidzilavya sana kulunga mila za akare angu. ¹⁵ Ela Mlungu kala analonda chivyanjina. Wanitenga hata kabila sidzangbwevyalwa, na achinitsambula kulengana na arivyomendza iye ili nimhumikire, hata dzagbwe kala sifwaha. ¹⁶ Wakatiwe ariopanga uriphofika, Mlungu wanionyesa mwanawe, ili nitangazire atu asio kala Ayahudi habari nono kuhusu mwanawe Jesu. Na wakati hinyo siyaendza

ushauri kula kpwa mutu. ¹⁷ Wala siyaphiya Jerusalemu kpwa hara ambao kala ni mitume kare, ela mara mwenga náphiya weru wa Warabuni, chisha badaye ndipho nchiuya Damasikasi.

¹⁸ Bada ya miaka mihahu, náphiya Jerusalemu kpwendamuona Petero, na nchisagala naye siku kumi na tsano. ¹⁹ Mtume wanjina yemuona hiko kala ni Jakobo bahi, mwanao wa Bwana Jesu. ²⁰ Nakuambirani kpweli mbere za Mlungu higa nagokuandikirani sigo ga handzo. ²¹ Bada ya kusagala Jerusalemu na Petero, náphiya jimbo ra Siria na ra Kilikia. ²² Wakati hinyo kala sidzangbwekutana uso kpwa uso na makundi ga afuasi a Jesu ariokala Judea. ²³ Kala taadzangbweniona ela kala ahendasikira kukala, "Ye mutu ambaye kala achihugayisa, ndipho anatangaza riro kuluphiro ambaro mwandzo kala analonda kuriangamiza." ²⁴ Phahi, hinyo atu amtogola Mlungu kpwa gara ambago Mlungu kala akanihendera.

2

Mitume anjina akubali mafundzo ga Paulo

¹ Chisha, bada ya miaka kumi na mine náphiya tsona Jerusalemu myangu ni Barinaba, piya namhala Tito nchiphya naye. ² Náphiya hiko kpwa sababu Mlungu kala akanionyesa niphaye. Nriphokutana chisiri na vilongozi, náaeleza hira habari nono niitangazayo kpwa atu asio kala Ayahudi. Náhenda hivyo ili kazi iyo isikale ya bure. ³ Myangu Tito, ambaye kala si Myahudi, ni Myunani, kala katiirwe tsatsani,* ela hinyo vilongozi a kundi ra afuasi hiko Jerusalemu amkubali. Taayamshurutisha kutiywa tsatsani, ⁴ hata dzagbwe atu anjina ariodzhenda ni afuasi kala analonda atiywe tsatsani. Atu hinyo kala akadziunga chisiri dza makachero, kupeleleza uhuru huhewao ni Masihi Jesu. Kala analonda kubananga uhuru wehu na ahuhende atumwa a shariya za Chiyahudi. ⁵ Naswi tahuyakubaliana nao hata chidide, ili m'baki na ukpweli wa habari nono kuhusu Jesu bila kugaluzwa.

⁶ Na hara vilongozi taayaenjereza chochosi hura ujumbe nriokala nahubiri. (Hinyo vilongozi kala anaishimiwa sana, ela higo si muhimu, kpwa sababu Mlungu kahukumu mutu kpwa kumlola umbore wala cheoche.) ⁷ Ela sambu kala anamanya kukala náhewa kazi ya kutangaza habari nono

1:18 1:18 Mahendo 9:26-30 **2:1** 2:1 Mahendo 11:30; 15:2 * **2:3** 2:3 Kutiywa tsatsani kala ni dalili ya chimwiri kuonyesa ahadi ya Mlungu na atue. (Soma chitabu cha Mwandzo 17.) **2:6** 2:6 Kumbukumbu 10:17

kuhusu Jesu kpwa atu asio kala Ayahudi, dza viratu Petero arivyo hewa kazi ya kuahubiriya Ayahudi. ⁸ Mlungu iye yemuhenda Petero kukala mtume wa Ayahudi, ndiye yenihenda mimi piya kukala mtume wa atu asio kala Ayahudi. ⁹ Jakobo, Petero na Johana, ambao kala anamanywa kama ni vilongozi muhimu, akubali kukala nami Mlungu wajaliya kazi yangu. Hipo, ahupha mikono myangu ni Barinaba kuonyesa kala a tayari kuhenda kazi phamwenga naswi. Aho akubali kuhubiri kpwa Ayahudi, naswi kpwa atu asio kala Ayahudi. ¹⁰ Chitu arichosisitiza kala ni kuaterya afuasi achiya a Jerusalemu, dzambo ambaro kala nina moyo naro.

Paulo anamombera Petero

hiko Antiokia

¹¹ Siku yanjina Petero ariphokpwedza Antiokia, mino námpinga ching'ang'a mbere za afuasi ayawehu kpwa sababu kala anahenda makosa makulu. ¹² Kabila ya atu fulani kpwedza kula Jerusalemu kpwa Jakobo, Petero kala achirya na atu asio kala Ayahudi. Ela atu ariphokpwedza, waricha kurya na atu asio kala Ayahudi na achidzitenga. Wahenda hivyo kpwa sababu ya kuogopha hara aambao kukala mfuasi wa Jesu ni lazima atiywe tsatsani. ¹³ Afuasi anjina a Chiyahudi kula Antiokia aungana na unafiki wa Petero, hata Barinaba achilongozwa makosa.

¹⁴ Phahi, nriphona maisha gao tagalunga ukpweli wa mafundzo kuhusu Jesu Muokoli, namuambira Petero mbere za atu osi, "Hata dzagbwe uwe u Myahudi, ela kulunga shariya zosi za Chiyahudi. Sambu kpwa utu wani unashurutisha atu asio kala Ayahudi alunge mila za Chiyahudi?"†

¹⁵ Swiswi ambao hwavyalwa Ayahudi tahudziona huna dambi, kama huaonavyo atu asio kala Ayahudi. ¹⁶ Ela hunamanya kala mutu kaphaha haki kpwa kulunga Shariya, ela kpwa kumkuluphira Masihi Jesu. Kpwa hivyo swiswi naswi hunaphaha haki kpwa kumkuluphira, wala sio kpwa kulunga Shariya, mana takuna hata mmwenga ndiyekala na haki kpwa kulunga Shariya.

¹⁷ Ayahudi anjina anafikiya swino hu achina-dambi, kpwa sababu hunamkuluphira Jesu ili kuphaha haki, badala ya kulunga Shariya. Dze, ni kweli Jesu anahulongoza kuhenda dambi? Sivyo hata chidide! ¹⁸ Ela nchiuya tsona kukuluphira mpango wa kare wa kulunga Shariya, ambao náurema, phahi kpwa kweli nina makosa. ¹⁹ Mimi piya kala náishi kulunga Shariya, ela sambu sitawalwa

† **2:14** 2:14 Taphana uhakika ichikala mazungumuzo ga Paulo kpwa Petero gasirira hipo au gaenderera msitari wa 21. **2:16** 2:16 Zaburi 143:2; Arumi 3:20,22

tsona ni Shariya. Mlungu waniika huru ili niishi vira alondavyo. Ni kama avi náolagbwa phamwenga na Jesu msalabani. ²⁰ Siye mimi niishiye tsona, ela Jesu anaishi mwangu moyoni. Vivi naishi kpwa kumkuluphira hiye Mwana wa Mlungu, ariyenimendza hata achidzilavya ili afwe kpwa sababu yangu. ²¹ Kala mutu anahewa haki kpwa kulunga Shariya, phahi Jesu angekala wafwa bure. Ela narema kabisa kukala mbazi na mendzwa ya Mlungu si muhimu.

3

*Kuluphiro ndiro njira ya macheye
ya kuphahira wokofu*

¹ Mwi Agalatia! Mbona munahendwa azuzu? Mwalogbwa ni ani? Mwasemurirwa vinono mana ga Jesu Masihi kuolagbwa msalabani. ² Sambu hebu nikuuzeni chitu. Dze, mwaphokera Roho Mtakatifu kpwa kulunga Shariya, hebu kpwa kukuluphira mrigosikira? ³ Kpwadze munahendwa azuzu hivyo? Mwaandza kumkuluphira Jesu kpwa kutegemea nguvu za Roho Mtakatifu, vino mbona mnalonda kpwenderera na nguvu zenu enye? ⁴ Mambo gosi garigokuphahani gakala ga bure? Kpwa kpweli taiwezekana gakale ga bure! ⁵ Dze, Mlungu anakuphani Rohowe na kukuhenderani vilinje kpwa sababu ya kulunga Shariya? Sivyo hivyo, ela ni kpwa sababu munakuluphira higo mrigosikira kuhusu Jesu.

⁶ Nauhaleni mfwano wa Burahimu. Maandiko ganaamba kukala Burahimu wamkuluphira Mlungu na kpwa sababu iyo, Mlungu achimuisabu kukala ni mutu wa haki. ⁷ Phahi, ni mmanyeye kukala, hinyo amukuluphirao Mlungu ndio uvyazi wa kpweli wa Burahimu mana anakuluphira dza iye. ⁸ Maandiko gatabiri kala Mlungu andaapha haki atu asio kala Ayahudi kpwa kukuluphira. Wamtangazira Burahimu habari nono kuhusu Jesu chimbere achimuamba, "Makabila gosi duniani gandajaliwa kula kpwa uvyazio." ⁹ Phahi, atu akuluphirao anajaliwa phamwenga na Burahimu, mutu yejaliwa kpwa sababu ya kukuluphira.

¹⁰ Atu osi akuluphirao Shariya ana lana, mana Maandiko ganaamba, "Mutu yeyesi ambaye kandalunga na kuhenda chila chitu choandikpwa ndani ya Chitabu cha Shariya, ana lana!" ¹¹ Kpwa kpweli takuna mutu aphahaye haki mbere za Mlungu kpwa kulunga Shariya, kpwa sababu Maandiko ganaamba, "Atu ndioishi ni hara ndiophaha

haki kpwa kukuluphira.”¹² Yo Shariya taina uhusiano wowosi na kuluphiro. Ela phatuphe, Maandiko ganaamba, “Mutu ndiyegbwira malagizo gosi ga Shariya andaishi kpwa sababu ya kulunga zizo Shariya.”¹³ Shariya zinatia lana, ela Jesu wahukombola na lana iyo kpwa kutiywa lana ye mwenye, ariphoolagbwa msalabani. Kama Maandiko gaambavyo, “Mutu yeyesi ndiyeolagbwa kpwa kutsomekpwa muhini andalaniwa.”¹⁴ Wahenda hivyo ili gara majaliwa arigolagbwa Burahimu, gahewe atu asio kala Ayahudi piya. Phahi hunaphokera Roho Mtakatifu huriyelagbwa mana hunamkuluphira Jesu Muokoli.

Shariya taziyaluza chilagane cha Mlungu

¹⁵ Enehu, hebu nikupheni mfwano huno wa maisha ga chila siku: Atu airi achipahana, na kutiirana saini, dze, ni ani awezaye kuiusa au kuigaluza? Vilagane vya Mlungu ni dza vivyo, tavigaluka.¹⁶ Mlungu waika chilagane hicho na Burahimu na uvyaziwe. Maandiko gachiamba “uvyaziwe” manage siyo “atu anji a uvyaziwe,” ela manage ni “mmwenga wa uvyaziwe.” Na ye hiye mmwenga niambaye ni Jesu.¹⁷ Nalonda kuamba hivi: Mlungu waika chilagane na Burahimu. Shariya za Musa ambazo zalaviwa miaka magana mane na mirongo mihahu bada ya hicho chilagane, taziweza kuchifuta, wala kuusa chilagane cha Mlungu.¹⁸ Mana ichikala zawadi ya Mlungu inaphahikana kpwa kulunga Shariya, phahi si lazima kukuluphira chilaganeche. Ela Mlungu wamupha Burahimu zawadi kpwa mbazize kpwa sababu ya hicho chilagane.

Sababu ya kuikpwa Shariya za Musa

¹⁹ Sambu Shariya za Musa kala zina mana yani? Shariya zaikpwa kutawala atu mana kawaida atu kala nkuhenda dambi. Nazo kala ni zikale hadi yuya chivyazi cha Burahimu yekala akalagbwa, edze. Mlungu walavya Shariya na Musa kutsupira kpwa malaika, naye Musa achikala mpatanishi wa Mlungu na atu.²⁰ Ngudzi anatakikana wakati pande mbiri zinaika mapatano. Ela Mlungu ni mmwenga na ye mwenye waika chilagane na Burahimu bila ya mpatanishi.

²¹ Dze, Shariya kala zinapinga chilagane cha Mlungu? Hata chidide! Ichikala Shariya inaweza kurehera anadamu uzima wa kare na kare, phahi atu angephaha haki kpwa kuzilunga.²² Ela Maandiko ganaamba chila mutu

nkuhenda dambi na kaweza kuishi kulengana na Shariya. Ndio mana Mlungu walaga kuapha atu amukuluphirao Jesu Masihi uzima wa kare na kare.

²³ Swiswi Ayahudi kala hukafungbwa ni Shariya dza mabusu, hadi huriphong'azwa matso kala mutu anaphaha uzima wa kare na kare kpwa kumkuluphira Jesu. ²⁴ Phahi, Shariya kala ni mtawala wehu hadi Jesu ariphokp-wedza, ndipho huphahe haki mbere za Mlungu kpwa kumkuluphira. ²⁵ Sambu kpwa vira hwamkuluphira Jesu, tahutawalwa tsona ni Shariya.

Ana a Mlungu

²⁶ Mwimwi mosi mu ana a Mlungu kpwa kukala mwamkuluphira Masihi Jesu. ²⁷ Mriphobatzwa kuonyesa kala mu a Jesu, mwaandza maisha maphya kuhenda tabiyaze. ²⁸ Taphana tafwauti ya Myahudi na Myunani, mtumwa wala mutu huru, mlume wala mchetu, mana mosi mu amwenga kpwa sababu ya Jesu Muokoli. ²⁹ Ichikala mu a Jesu, phahi mu vivyazi vya Burahimu, na mundaphokera majaliwa arigolagbwa Burahimu.

4

¹ Hebu lolani mfwano huno. Wakati mrisi achere mwanache, kana tafwauti na mtumwa, hata dzagbwe mali yosi ni yakpwe. ² Ni lazima aogophe arezie na aimirizi a malize hadi wakati uriopangbwa ni ise. ³ Phahi hata swiswi huriphokala tahudzangbwekombolwa ni Jesu hwakala dza vivyo. Hwakala atumwa huchitawalwa ni mila na dini za chidunia. ⁴ Ela wakati wa sawa uriphofika, Mlungu wamhuma Mwanawe mwenye. Wavyalwa ni mchetu na achiishi kulunga Shariya za Musa, ⁵ ili akombole atu okala akahendwa atumwa ni Shariya hizo, ndipho nao akale ana a Mlungu. ⁶ Sambu kpwa sababu hu ana a Mlungu, Mlungu wareha Roho wa Mwanawe mwehu mioyoni, naye Roho nkumuiha Mlungu "Baba!" ⁷ Kpwa hivyo simwi atumwa tsona, ela mu ana a Mlungu, na kpwa vira mu anae, chila chitu aricho nacho ni chenu.

Paulo analonda Agalatia auyire ukpweli

⁸ Kare mriphokala tamummanya Mlungu, mwakala atumwa mchihumikira viumbe ambavyo kala si Mlungu. ⁹ Ela sambu mnamanya Mlungu, au kpwa kpweli naamba: Mlungu anakumanyani. Phahi msiuyire tsona mila na dini za chidunia, ambazo tazina nguvu wala mana. Dze, mnalonda mhendwe atumwa a mambo higo tsona? ¹⁰ Bado

mcherelunga sharee za siku malumu, miezi, majira na miaka ili kumuhamira Mlungu! ¹¹ Nakuonerani mbazi sana. Mana naona kama avi náhenda kazi ya bure kpweni. ¹² Enehu, nakuvoyani mkale dza mimi kpwa sababu sihendwa mtumwa tsona ni Shariya. Mana hata mimi nákala dza vivyo murivyo pho mwandzo: kalani atu asio na lazima ya kulunga shariya za Chiyahudi.

Tamyanikosera rorosi. ¹³ Mnamanya kala ukongo wangu ndio urionihenda nedze nikutangazireni habari nono kuhusu Jesu kano ya kpwandza. ¹⁴ Kala munaweza kunikahala au kunibera kpwa sababu ya ukongo wangu, ela tamyahenda hivyo. Ela mwanikaribisha avi ni malaika wa Mlungu, ama dza Masihi Jesu mwenye. ¹⁵ Dze, raha yenu muriokala nayo wakati hinyo yaphiyaphi? Nakuambirani kpweli, kala inawezekana mngesokola matso genu mkanipha. ¹⁶ Dze, sambi ni mviha wenu kpwa kukuambirani ukpweli?

¹⁷ Hinyo atu alondao mlunge shariya za Chiyahudi, anaaza kukuhalani zewe, ili mkale kundi rao. Ela nia yao sio nono. Analonda akutenganisheni na mimi ili muashuulikire aho zaidi. ¹⁸ Ni vinono kuaza kuhenda mambo ambago niaye ni nono. Ni lazima muhende hivyo wakati wosi, hata ichikala sipho. ¹⁹ Enehu, asena angu, hino ni kano ya phiri kusikira utsungu kpwa sababu yenu, dza viratu mchetu wa mimba avyalaye. Na hinyo utsungu undaenderera vivyo hadi maisha genu ndiphoonyesa tabiya za Jesu. ²⁰ Naaza kala ni phamwenga namwi, na nikuambireni pore-pore. Ela kpwa sababu sipho, kpweli munanitiya wasiwasi sana.

Mfwano wa ana airi a Burahimu

²¹ Hebu niambirani mwimwi mmendzao kulunga Shariya za Musa: Kpwani, tammanya Maandiko ga Musa gaambavyo? ²² Maandiko ganaamba kukala Burahimu wavyala anae airi alume. Mmwenga wamvyala na mchetu mtumwa na wanjina achimvyala na mchetu ambaye kala siye mtumwa. ²³ Yuya mwanawe yemvyala na mchetu mtumwa, wavyalwa na mpango wa chibinadamu bahi. Ela yuya mwana yemvyala na mchetu ambaye kala siye mtumwa, wamvyala kpwa sababu Mlungu watimiza chilaganeche kpwa Burahimu.

²⁴ Mambo higa ganaweza kuhendwa dza ndarira, mana hara achetu airi anafwananishwa na vilagane viiri. Hagar ambaye kala ni mtumwa ni mfwano wa chilagane

chohendwa dzulu ya Mwango Sinai; chilagane hichi chahenda atu akale atumwa piya. ²⁵ Atu a Jerusalemu ya sambini atumwa kpwa sababu ya kulunga shariya za Chiyahudi. Aho ni atumwa dza Hagari ambaye anafwananishwa na chilagane chohendwa Mwango Sinai hiko Warabuni. ²⁶ Ela Sara, ambaye siye mtumwa, wafwananishwa na Jerusalemu yanjina ya mlunguni. Naye ni dza mayo wehu. Naswi hu arisi a iyo Jerusalemu ya mlunguni, kusiko atumwa. ²⁷ Mana Maandiko ganaamba,

“Hererwa uwe mchetu tasa, usiyevyala!

Hererwa sana na upige njerejere
uwe usiye na utsungu wa kuvyala.

Kpwa sababu mchetu ariyerichwa macheye

andaphaha ana anji kuriko hiye ariye na mlumewe.”

²⁸ Sambini mwi enehu, mu dza Isaka, mu ana muri-ovyalwa kpwa sababu ya chilagane cha Mlungu. ²⁹ Siku hizo, yuya mwana yevyalwa na mpango wa chibinadamu, wangbwayisa yuya yevyalwa na uwezo wa Roho Mtakatifu, na hata siku hizi ni vivyo. ³⁰ Ela Maandiko ga Mlungu ganaambadze? Ganaamba, “Mzole hiye mchetu mtumwa na mwanawe, mana mwana wa mtumwa kandarisi phamwenga na mwana wa mchetu ambaye siye mtumwa.” ³¹ Kpwa hivyo, enehu, swiswi sio ana a yuya mchetu mtumwa, ela hu ana a hiye mchetu ambaye siye mtumwa.

5

Uhuru wa atu amukuluphirao Jesu

¹ Jesu wahupha uhuru ili hukale huru. Kpwa hivyo dinani chilume dza atu ario huru kpweli, wala msiuye kukala atumwa tsona.

² Phundzani maneno gangu! Mimi Paulo nakuambirani kala mchikubali kutiywa tsatsani kama shariya za Chiyahudi zilondavyo, ili Mlungu akukubalini, phahi chifo cha Jesu tachindakala na mana kpwenu bii. ³ Nakuonyani sana, mlume yeyesi ndiyekubali kutiywa tsatsani kama Shariya za Musa zilondavyo, phahi ni lazima azilunge zosi. ⁴ Atu ambao analonda kuphaha haki kpwa kulunga Shariya, anakata umwenga wao na Jesu, nao anarema mbazi za Mlungu. ⁵ Ela Roho Mtakatifu nkuhumanyisa kukala hakika Mlungu andahupha haki, kpwa sababu hunamkuluphira Jesu. ⁶ Mana uchilonda kukala mfuasi wa Masihi Jesu, kutiywa tsatsani au kusatiywa tsatsani takuna mana yoyosi.

Ela chitu muhimu ni kumkuluphira na kumendza Mlungu na atu anjina.

⁷ Mwanzo kala munaphiyato sana. Sambi, ni ani yekuyugani na kukuhendani msilunge kpweli? ⁸ Lichengo-chengo hiro tariyala kpwa Mlungu, yekutsambulani! ⁹ Hamira chache nkuumusa unga munji. Sawa na kpwamba mafundzo machache ga handzo ganachenga atu anji. ¹⁰ Kpwa vira mu a Bwana Jesu nina hakika tamundagbwira maneno ga atu anjina ela mundalunga maneno gangu. Na ndiyekuyugani andaamulwa, hata akale ni ani. ¹¹ Enehu, nahubiri kukala kutiywa tsatsani kama shariya za Chiyahudi zilondavyo si muhimu, na ndio mana bado nagayiswa ni Ayahudi. Kala nahubiri kuhusu kutiywa tsatsani badala ya msalaba wa Jesu, nisingekala naakosera. ¹² Naaza kala hinyo atu ambao anakuyugani kuhusu kutiywa tsatsani angehendadzitula tse!

*Kuishi maisha
kpwa msada wa Roho Mtakatifu*

¹³ Enehu, Mlungu wakutsambulani mkale huru. Ela msiumire uhuru wenu kulunga tamaa za dambi, ela teryanani na mmendzane. ¹⁴ Mana Shariya zosi zinakamilishwa ni shariya mwenga, nayo inaamba, "Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye." ¹⁵ Ela mchilaumiana na kuryana, dzimanyirireni sedze mkaangamizana.

¹⁶ Phahi naamba, ishini kulunga Roho Mtakatifu, namwi tamundatimiza tamaa za dambi. ¹⁷ Mana mambo gatakpwago ni asili ya chibinadamu sigo alondago Roho Mtakatifu, na alondago Roho Mtakatifu sigo gatakpwago ni asili ya chibinadamu. Roho Mtakatifu na asili ya chibinadamu vinapingana, kpwa hivyo ni vigumu kuhenda mambo manono ulondavyo. ¹⁸ Ela uchilongozwa ni Roho, kutawalwa ni shariya za Chiyahudi.

¹⁹ Mahendo galondwago ni asili ya chibinadamu ga wazi, nago ni higa: udiya, uzembe, tamaa ya achetu ama alume anji, ²⁰ kuabudu vizuka, utsai, kuzirana, kuheha, kuonerana wivu, tsukizi, uchoyo, kudzitenga na atu, kuganya atu makundi ga kupingana, ²¹ chidzitso, ulevi, sharee za kunwa uchi na kuvwina chimalaya, na mambo ganjina ga kuigana na higo. Nakuonyani tsona kama nrivyokuonyani awali, atu ahendao mambo higo taandarisi ufalume wa Mlungu.

²² Ela Roho Mtakatifu achihulongoza, andareha mambo higa: mendzwa, raha, amani, kuvumirira, mbazi, tabiya nono, uaminifu, ²³ upole, na kudzikanya. Taphana shariya

yoyosi ipingayo mambo higa. ²⁴ Atu achikala a Masihi Jesu taatawalwa tsona ni asili zao za chibinadamu. Asili yao ni kama avi yakotwa misumari msalabani. ²⁵ Kpwa vira Roho Mtakatifu wahupha maisha maphya, phahi ni lazima hulunge njiraze. ²⁶ Hiphohi, ni lazima huriche ngulu, husihehe wala husionerane wivu.

6

Ni lazima mteryanane

¹ Enehu, mutu achienda dambi, mwimwi mlongozwao ni Roho Mtakatifu ni lazima mumkanye, ela mkanyeni chituwo. Dzimanyirireni, ili namwi sedze mkajezwa.

² Teryanani tabu zenu, namwi mundakala munatimiza malagizo ga Jesu. ³ Mutu yeyesi achidziona muhimu, na kumbavi si chochosi, phahi anadzichenga mwenye.

⁴ Chila mmwenga ni lazima adzipime mahendoge. Achikala akahenda manono ndipho ahendere ngulu mahendoge, ela asipime mahendoge na atu anjina. ⁵ Mana chila mmwenga ni lazima atsukule mzigowe mwenye. ⁶ Chila afundzwaye ujumbe wa Mlungu ni lazima aganye rizikize na mwalimuwe.

⁷ Msidzichenge! Mlungu kachengbwa wala kaphuphizwa. Kpwa kpweli mutu andavuna aphantacho. ⁸ Mutu achilunga tamaa mbii za asili ya chibinadamu na kuhenda mai, andaangamizwa ni hizo tamaaze. Ela achilunga Roho Mtakatifu kuhenda manono, andaphaha maisha ga kare na kare kula kpwa Roho Mtakatifu. ⁹ Phahi, nahusiremweni kuhenda manono, mana husiphokata tamaa, hundavuna manono wakatiwe uchifika. ¹⁰ Kpwa hivyo chila huphaphapho nafwasi, nauhendeni manono kpwa atu osi, hasa kpwa afuasi ayawehu.

Onyo ra mwisho

¹¹ Sambu lolani, naandika na harufu kulu na mkpwono wangu wenye!

¹² Hinyo ambao anakulazimishani mtiywe tsatsani, analonda aonekane anono kpwa Ayahudi kpwa vira murivyohenda miiri yenu. Anahenda hivyo ili asiteswe kpwa kuambira atu ategemee msalaba wa Jesu macheye, bila ya kutiywa tsatsani. ¹³ Hata aho atiywao tsatsani piya taalunga Shariya zosi, ela bado anakutakani mwimwi mtiywe tsatsani ili adzikutule kpwa Ayahudi kpwa sababu ya miri yenu. ¹⁴ Ela mino sina cha kuhendera ngulu isiphokala msalaba wa Bwana Jesu Masihi bahi. Mambo ambago atu atawalwao ni asili ya chibinadamu anagaona manono, kpwangu mino tagana mana kpwa sababu ya

msalaba. Nami mambo ambago nagaona manono, kpwao tagana mana. ¹⁵ Kutiywa tsatsani au kusatiywa tsatsani, si chitu. Cha muhimu ni mutu kuphaha maisha maphya kula kpwa Mlungu. ¹⁶ Mlungu naaonere mbazi atu osi alungao malagizo higa, na akale salama. Phahi hinya ndio atu a Mlungu kpwa kpweli.

¹⁷ Chimarigizo nakuambirani, hangu sambi simendze mutu aniyuge-yuge. Mana mwangu mwirini nina maku-phyu ga kupigbwa mawe na milawa, kuonyesa kukala ni mtumwa wa Jesu.

¹⁸ Enehu, nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi. Amina.

Baruwa ya Paulo yoandikira AEFESO Tanga mbere

Baruwa hino ya Paulo kpwa afuasi a Jesu a mudzi wa Efeso, wayaandika ariphokala jela (soma 3:1). Mudzi wa Efeso kala ni mmwenga wa midzi mikulu ya utawala wa Arumi. Efeso kala ndiyo chandzo cha bishara na mali; piya kala kuna Ayahudi anji. Paulo waphiya hiko wakati wa charoche cha phiri na cha hahu cha kpendatangaza habari nono kuhusu Jesu (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume*, sura ya 19) na achisagala kpwa muda wa kama miaka mihahu.

Baruwa yoandikirwa Aefeso inagomba kuhusu mpango wa Mlungu wa kuaokola anadamu. Paulo anaatambukiza kala Jesu wafwa msalabani ili ahukombole (1:7-8), ela Mlungu wamfufula, na sambu akala na Mlungu phatu pha ishima kulu, ambako anatawala vi sambu hata kare na kare (1:20-21).

Kano mbiri, Paulo anavoyera afuasi ayae hiko Efeso (1:15-23 na 3:14-21). Anamshukuru Mlungu kpwa sababu ya kuluphiro rao na mendzwa yao, naye anavoya Mlungu aajaliye amanye uwezo wa Mlungu urivyo wa ajabu na mendzwa ya Jesu isiyo na chipimo.

Dzambo ra afuasi osi kukala chitu chimwenga na Jesu ni muhimu sana himu baruwani, hata ganagombwa kano mirongo miiri. Paulo anaamanyisa Aefeso kala atu ariophaha maisha maphya analondwa kuhenda mahendo maphya (4:17-5:20).

Chisha, Paulo anafundza alume na achetu ao, avyazi na anache, na atumwa na asiokala atumwa kusagalato dza afuasi a Jesu alondwavyo kusagala (5:21-6:9). Mwisho, anafundza kuhusu silaha za viha za chiroho (6:10-20).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Paulo anatogola Mlungu kpwa mpangowe wa kuokola atu 1:3-3:21

Maisha maphya ga afuasi a Jesu 4:1-5:21

Kuishi vinono na atu a phako kaya 5:22-6:9

Viha vya chiroho 6:10-24

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtume yetsambulwa ni Mlungu kpwa kumendzakupwe ili nihende kazi ya Masihi Jesu.

Nakuandikirani mwimwi atakatifu a Mlungu mkalao mudzi wa Efeso na ambao mu afuasi aaminifu a Masihi.*

² Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Mlungu naatogolwe kpwa mpangowe wa kuokola atu

³ Naatogolwe Mlungu ambaye piya ni Isengbwa wa Bwana wehu Jesu Masihi. Mana wahujaliya mambo manono ga chiroho galago dzulu kpwa kuhuunganisha na Jesu. ⁴ Mlungu wahutsambula hukale atu a Jesu. Wahutsambula hata kabila kadzangbweumba dunia, ili hukale atakatifu na bila lawama mbereze. ⁵ Mlungu waonato na achikata shauri kuhuhenda anae. Wahenda hivyo kpwa gara hurigohenderwa ni Jesu Masihi, kulengana na mpangowe na vyomhamira. ⁶ Nahumtogoleni Mlungu kpwa mbazize nyinji za ajabu arizohupha kpwa sababu ya arigohenda mwanawe ammenzaye sana. ⁷ Mana Jesu ariphofwa msalabani hwakombolwa na huchiswamehewa dambi zehu. Gaga gakala kulengana na zo mbazize nyinji ⁸ arizohuonyesa. Mlungu wahupha marifwa gosi ga kuelewa njiraze, ⁹ na achihumanyisa mpangowe wa siri, arioupanga hangu kare kulengana na viratu arivyooona vinamhamira. Wakata shauri kumuhumira Jesu ¹⁰ kukamilisha mpango hinyo wakatiwe uchifika. Andakusanya vitu vyosi phamwenga, virivyo dzulu mlunguni na virivyo duniani. Naye Jesu ndiye ndekala mkpwulu.

¹¹ Vitu vyosi vinahendeka kulengana na mpango na uamuzi wa Mlungu. Naye wakata shauri chimbere kuhutsambula hukale atue kpwa kuhuunganisha na Jesu. ¹² Sambu swiswi ambao hu a kpwandza kumtarajiya Jesu, hunalondwa humtogole Mlungu kpwa ngumaye. ¹³ Mwimwi ambao simwi Ayahudi mwasikira maneno ga kpweli, yani habari nono kuhusu Jesu, ambazo zakureherani wokofu. Mwamkuluphira Mlungu, naye wakutiyani mola wa Roho Mtakatifu ariyehulaga kuonyesa kukala mu akpwe. ¹⁴ Mlungu wahuikira Rohowe dza mzamana hadi ndiphohukombola kabisa, hukale atue. Nahutogoleni utakatifu wa Mlungu!

Jesu ana uwezo na andakamilisha chila chitu

¹⁵ Enehu, násikira kala munamkuluphira Bwana Jesu na kumendza atu osi a Mlungu. Kpwa sababu iyo ¹⁶ sidzangbwericha kumshukuru Mlungu kpwa sababu

* **1:1** 1:1 Vitabu vyanjina vya kare tavina maneno higa: Mkalao mudzi wa Efeso. **1:7** 1:7 Akolosai 1:14

yenu wala kuricha kukuvoyerani. ¹⁷ Navoya Mlungu wa Bwana wehu Jesu Masihi ambaye ni Baba wa nguma, akupheni ikima ya chiroho, na akumanyiseni arivyo, ili mummanyeye vinono zaidi. ¹⁸ Piya navoya mng'azwe matso, ili mmanyeto chira mgodzeracho na ambacho wakuihirani. Chitu hichi ni ura urisi wa nguma ariolaga atakatifue. ¹⁹ Tsona mmanyeye uwezo wa Mlungu urivyo wa ajabu. Uwezo hinyo uhendao kazi kpwewu swiswi huriokuluphira ni sawa na uwezowe mkpwulu, ²⁰ ambao Mlungu wauhumira ariphomfufula Jesu. Kpwa kuhumira uwezo hinyo, wamuika mkpwono wa kulume, phatu pha ishima kulu sana, hiko mlunguni. ²¹ Phahi Jesu ana uwezo mkpwulu kuriko atawala na viumbe vyosi virivyo na uwezo, kula sambhi hipha duniani hata kare na kare. ²² Mlungu wamupha uwezo wa kutawala chila chitu. Chisha achimuhenda akale chitswa cha afuasie, ²³ ambao ni mwiriwe. Nao afuasie anakamilisha kazi za Jesu,† akamilishaye chila chitu chila phatu.

2

Hunaokolwa ni mbazi za Mlungu

¹ Hipho kare kala mkafwa chiroho kpwa sababu ya dambi zenu na kumpinga Mlungu. ² Wakati hinyo, mwalunga mambo mai ga dunia na kumuogopha Shetani. Naye ndiye atawalaye pephe na atu asiomuogopha Mlungu. ³ Swiswi hosi piya hwaishi dza vivyo aho. Hwalunga tamaa zehu za dambi na nia za chibinadamu. Naswi kala hunagodzwa ni adabu kali ya Mlungu dza aho.

⁴ Ela Mlungu ana mbazi nyinji. Na kpwa sababu ya kuhumendza sana, ⁵ wahupha uzima dza viratu Jesu arivyofufulwa. Wahenda hivyo wakati kala hukafwa chiroho kpwa makosa gehu. Phahi, wahuhenda hukale moyo tsona phamwenga na Masihi. Phahi hwaokolwa ni mbazi na mendzwa ya Mlungu. ⁶ Kpwa kuunganishwa na Jesu Muokoli, hwafufulwa na kuikpwa phamwenga naye hiko dzulu mlunguni. ⁷ Mlungu wahenda mambo higo gosi ili utajiriwe wa ajabu na mbazize zisizo chipimo zionekane hata kare na kare. Naye wahuonera mbazi kpwa sababu ya gara hurigohenderwa ni Jesu Muokoli. ⁸ Mwaokolwa ni mbazi na mendzwa ya Mlungu tu mriphomkuluphira Jesu. Na hinyo wokofu si kazi yenu, ela ni zawadi ya bure kula kpwa Mlungu. ⁹ Mana tamyahewa tuzo kpwa kazi nono,

kpwa hivyo sedze mkahenda ngulu. ¹⁰ Mlungu wahuumba hivi hurivyo sambu. Achihuunganisha na Masihi Jesu, ili huhende mahendo manono ambago wahupangira chimbere hugahende.

*Atu osi amukuluphirao Jesu
ni amwenga*

¹¹ Phahi mwimwi ambao tamyavyalwa Ayahudi, dzi-manyeni murivyo. Mnamanya kala Ayahudi ana ngulu kpwa sababu ya kutiywa tsatsani kuonyesa kala ni atu muhimu a Mlungu. Nao anakuberani mwimwi msiokala Ayahudi kpwa sababu tamuna dalili yoyosi kuonyesa kala mu atu a Mlungu. Ela hiko kutiywa tsatsani ni kazi ihendwayo ni anadamu bahi. * ¹² Wakati na hinyo kala tamanya Jesu Masihi ni ani. Mwakala kama ajeni mana kala tamuna fungu ra manono ga atu a Mlungu, yani Aiziraeli. Aho ajaliwa ni Mlungu kulengana na ahadize, ela mwimwi kala tamumo. Tsona kala munaishi duniani bila ya kuluphiro wala kumanya Mlungu. ¹³ Mwakala kure na Mlungu, ela sambu kpwa sababu ya kuunganishwa na Masihi Jesu ariyefwa msalabani, mwarehwa phephi.

¹⁴ Phahi, Jesu mwenye wahurehera amani kpwa kuaunganisha Ayahudi na asiokala Ayahudi. Wahuhenda chitu chimwenga kpwa kuusa uadui uriohuhenda huzirane. ¹⁵ Shariya za Chiyahudi zina malagizo manji, ela Jesu ariphofwa, waziusa. Chihivyo, wahuunganisha naye ili Ayahudi na asio kala Ayahudi akale kundi mwenga. Wahurehera amani ¹⁶ na kuusa uadui ariphofwa msalabani. Chisha achihuuyizira uhusiano mnono na Mlungu. ¹⁷ Wakpwedzatangaza ujumbe wa kureha amani kpweni mwimwi ambao kala mukure na Mlungu na hinyo ambao kala a phephi naye. ¹⁸ Mana gara hurigohenderwa ni Jesu, ganahenda Ayahudi na atu asiokala Ayahudi aweze kufika kpwa Baba kpwa msada wa iye Roho mmwenga.

¹⁹ Phahi, mwimwi atu msio kala Ayahudi simwi ajeni tsona. Ela mu ana a Mlungu na enyezi phamwenga na atu a Mlungu. ²⁰ Hu dza mawe gadzengerwago dzengo dziphya ni mitume na manabii. Na hiro dzengo rinadzengbwa dzulu ya dziwe kulu ra msingi, ambaro ni Masihi Jesu mwenye. ²¹ Tsona ndiye azuwiyaye dzengo zima na kurihenda rikamilike. Anarihenda rikale phatu phatakatifu photengbwa kuvoya Mlungu. ²² Phahi, kpwa sababu ya

* **2:11** 2:11 Kutiywa tsatsani kala ni dalili ya chimwiri kuonyesa ahadi ya Mlungu na atue. (Soma chitabu cha Mwandzo sura ya 17.) **2:15** 2:15

Akolosai 2:14 **2:16** 2:16 Akolosai 1:20 **2:17** 2:17 Isaya 57:19

kuunganishwa na Bwana Jesu, mwi atu msio kala Ayahudi, mu seemu ya dzengo ra chiroho risagalaro Mlungu.

3

Paulo anatangaza mpango wa Mlungu

¹ Mimi Paulo náfungbwa jela kpwa sababu ya kuku-tangazirani Masihi Jesu mwi atu msio kala Ayahudi. ² Nina hakika mwasikira kare kukala Mlungu wanijaliya nikale mtumewe kpwa ajili yenu. ³ Kama nchivyokuambirani kpwa ufupi hipho mwandzo, Mlungu wanimanyisa mpangowe wa siri. ⁴ Mchisoma higo nriigoandika, mundaelewa vira nimanyavyo mpango wa siri kuhusu Jesu Muokoli. ⁵ Hangu kare Mlungu waika mpangowe siri, wala takuna yeyesi yeumanya. Ela badaye wahumira Rohowe kumanyisa mitumee na manabiige matakatifu. ⁶ Na huno ndio mpango wa siri wa Mlungu: Kuahenda Ayahudi na asio kala Ayahudi akale anae, dza vilungo vya mwiri mmwenga, kpwa kuamini habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Sambu hata atu asio kala Ayahudi nao anaweza kuphaha ahadi za Mlungu.

⁷⁻⁸ Mlungu wanipha kazi ya kutangaza hizo habari nono kpwa atu asio kala Ayahudi. Nazo zina utajiri wa ajabu usiopimika wa Jesu Muokoli. Hata dzagbwe sifwaha kuriko atu osi a Mlungu, ela Mlungu wahenda hivyo kpwa mbazize na uwezowe mkpwulu. ⁹ Mlungu muumba wa vitu vyosi wanitsambula kuambira atu osi mpangowe wa kuokola atu, ambao kala anao hangu mwandzo. ¹⁰ Ela sambu Mlungu anahumira atue kuonyesa viumbe vyosi vitawalavyo na virivyo na uwezo hiko mlunguni vira arivyo na marifwa manji. ¹¹ Hinyu ni mpango wa Mlungu hangu mwandzo. Nao watimizwa ni kazi yohendwa ni Bwana wehu Masihi Jesu. ¹² Kpwa kumkuluphira na kuunganishwa naye, huna uhakika wa kufika mbere za Mlungu bila ya wuoga. ¹³ Phahi msifwe moyo kpwa higa ganiphahago kpwa sababu yenu. Higa ganaonyesa kukala mu atu muhimu.

Paulo anavoyera atu a Mlungu

¹⁴ Nchirikana ukulu na marifwa ga mpango wa Mlungu, nachita mavwindi mbere za Baba, ¹⁵ Muumba wa vitu vyosi virivyo hiko dzulu mlunguni na duniani. * ¹⁶ Navoya Mlungu akutiyeni nguvu mioyoni kula kpwa hinyo utajiriwe wa ajabu kpwa uwezo wa Rohowe. ¹⁷ Navoya Jesu Masihi asagale mwenu mioyoni siku zosi kpwa sababu

3:4 3:4 Akolosai 1:26,27 * **3:15** 3:15 Chiyunani chinaamba, ambaye piya ni isengbwa wa mbari zosi hiko mlunguni na duniani.

munamkuluphira. Mendzwa ya Mlungu naikale dza mt-sanga wa mboleya ili muhende mizi ya kudina. ¹⁸ Mlungu naakupheni uwezo, mwimwi phamwenga na atakatifue osi kuelewa vira Jesu ahumendzavyo. Mana anahumendza na mendzwa isiyoyi na chipimo. ¹⁹ Navoya mmanye mendzwa ya Jesu irivyo kulu kutsapa achili zenu, ili mkale kamili viratu Mlungu alondavyo.

²⁰ Mlungu naatogolwe kpwa sababu ya uwezowe wa ajabu uhendao kazi mwehu mioyoni! Kpwa kpweli anaweza kuuhendera mambo makulu sana kuriko vira huvoyavyo na kufikiriya! ²¹ Mlungu naatogolwe ni atue kpwa sababu ya kazi za Masihi Jesu, hata kare na kare! Amina.

4

*Afuasi a Jesu
analondwa kukala chitu chimwenga*

¹ Phahi mimi ni busu kpwa kazi ya Bwana Jesu, naku-voyani sana mkale na maisha ga kumuhamira Mlungu. Ni lazima muishi maisha gamhamirago Mlungu, mana wakutsambulani. ² Msihende ngulu tse. Ela ni lazima mkubali maoni ga ayawenu. Mvumirirane na mswame-heane mioyo kutsuka. ³ Hendani chadi wakati wosi kuika umwenga uriorehwa ni Roho Mtakatifu. Hendani hivyo kpwa kuishi na amani. ⁴ Swiswi hosi hu mwiri mmwenga, hwaphokera Roho mmwenga, na hwahakikishirwa raha ya ajabu badaye. ⁵ Huna Bwana mmwenga, imani mwenga na ubatizo mmwenga. ⁶ Mlungu ni mmwenga, naye ndiye Baba wa swiswi hosi. Anahutawala, anahuhumira kuhenda kazi, na anakala mwehu mioyoni.

⁷ Ela chila mmwenga wajaliwa chipawache malumu kulengana na vira Jesu arivyolonda kulavya. ⁸ Ndiyo mana Maandiko ganaamba:

“Ariphopanda kuphiya dzulu kpwenye,
waphiya na mateka anji,
na achiaganyira atue zawadi.”

⁹ (Sambi “Wapanda kuphiya dzulu” manage nini? Manage ni kukala, mwandzo watserera kuphiya kuzimu. * ¹⁰ Phahi iye ariyetserera kuzimu ndiye ariyepanda ko dzulu kpwenye, ili akamilishe chila chitu chila phatu.) ¹¹ Naye ndiye ariyeapha atu vipawa. Anjina waatsambula akale mitume, anjina manabii, na anjina ahubiri. Chisha anjina nao achi-atsambula akale achungaji na alimu a atu a Mlungu. ¹² Kazi

yao ni kutayarisha atu a Mlungu ili amuhumikire na kuti ya nguvu mwiri wa Jesu. ¹³ Phahi higa gandaenderera hadi kuluphiro rehu hosi rikale mwenga na humuelewe hiye Mwana wa Mlungu, ili huphere chiroho na hukale kamili dza viratu Jesu. ¹⁴ Hiphho tahundaphirikpwa hiku na hiko ni mafundzo ga handzo dza anache. Wala tahundachengbwa ni atu ambao nkulongoza ayawao makosa na werevu wao. Hinyo nkuhenda ayawao dza vidau viphirikpwavyo hiku na hiko ni phuto na maimbi. ¹⁵ Ela hundalunga kpweli na kumendzana zaidi, ili hukale dza Jesu kpwa chila chitu. Iye ndiye chitswa ¹⁶ navyo vilungo vyosi nkugbwirana na kukala mwiri mmwenga. Chila chilungo nkuhenda kaziye, nkuterya na kumendza vilungo vyanjina, ili mwiri mzima uzidi kukula.

Afuasi a Jesu ni lazima aishi maisha maphya

¹⁷ Phahi enehu, nakuonyani dza mtume wa Bwana Jesu: Msiishi tsona dza atu asiommanyanya Mlungu, ambao maazo gao ni ga chipuzi. ¹⁸ Tsona a jizani taaelewa ukpweli wa Mlungu. Atu hinyo a kure na uzima ambao Mlungu anaapha atue, mana taamanya njiraze na ni visoto. ¹⁹ Kazi yao ni kuhenda udiya na mambo mai ga chila aina na wala taaona haya.

²⁰ Ela mwimwi tamyadzifundza hivyo kula kpwa Jesu, ²¹ ambaye ni chandzo cha ukpweli. Nina hakika mwa-fundzwa na mchisikira habarize. ²² Mwafundzwa mriche tabiya na njira zenu mbii za asili ya dambi mrizokala nazo pho kare. Maazo genu mai gakuyugani na gachibananga tabiya zenu. ²³ Phahi galuzani maazo genu gakale maphya. ²⁴ Tsona muonyese tabiya nyiphya, mana mu viumbe viphya ambavyo Mlungu waviumba dza vyo arivyo ye mwenye, kpwa kuhenda ga haki na utakatifu wa kpweli.

²⁵ Phahi richani handzo. Chila mmwenga ni lazima amuambire myawe kpweli, mana hosi hu vilungo vya mwiri mmwenga. ²⁶ Mchitsukirwa, msihende dambi. Msikale na tsukizi dzuwa dii, ²⁷ wala msimuphe Shetani nafwasi akakushindani. ²⁸ Muivi naariche kuiya, na badalaye ahende kazi ya sawa, ili aphahe chitu cha kuganya na ayae ambao taana. ²⁹ Msigombe maneno gogosi ga kulaphiza, ela gombani maneno ga kuterya ayawenu kulengana na maitaji gao, ili aphundzao aphahe fwaida. ³⁰ Msimtsukize Roho Mtakatifu ambaye ni mola wa Mlungu kuonyesa mu akpwe.

Hiye Rohowe anahakikisha kala kuredza siku ambayo Mlungu andakukombolani. ³¹ Phahi richani utsungu, usiru, tsukizi, kuheha, na kulaphizana. Takuna kuzirana tsona wala kuhenderana mambo mai-mai. ³² Ela oneranani mbazi na muhenderane mambo manono. Mswameheane dza viratu Mlungu arivyokuswameheni kpwa sababu ya Jesu ariyehukola.

5

Tabiya ambayo inafwaha kulungbwa ni Afuasi a Jesu

¹ Phahi, muigeni Mlungu, kpwa vira mu anae mmendzwao sana. ² Mendzanani wakati wosi, dza viratu Jesu arivyohumendza hata achifwa kpwa sababu yehu. Wadzilavya dza sadaka imuhamirayo Mlungu. ³ Msihadzwe na mambo ga kuzinga, udiya wala kuaza mali za atu, mana mambo higo tagafwaha kuhendwa ni atakatifu a Mlungu. ⁴ Tsona msigombe maneno ga waibu, ga chipuzi wala msihende machani mai-mai sigofwaha. Ela mshukuruni Mlungu wakati wosi. ⁵ Ni lazima mmanye kukala takuna mzindzi, mdiya na aazaye mali za atu (badala ya kumuabudu Mlungu) ndiyekala na urisi wowosi kpwenye ufalume wa Jesu na wa Mlungu. ⁶ Msikubali kuchengbwa ni mutu na maneno ga kuphupha, mana Mlungu andaatiya adabu kali atu ambao taamuogopha kpwa sababu ya higo mambo mai nchigokuambirani. ⁷ Phahi musigbwirane na atu ayi tsetsetse.

Maisha genu nagakale dza mwanga

⁸ Kare mwimwi kala mu jizani, ela hangu mkale afuasi a Jesu, mu mwangani. ⁹ Na ario mwangani kazi yao ni kukala na tabiya nono, kuhenda mambo ga haki, na kugomba kpweli wakati wosi. ¹⁰ Kpwa hivyo dzifundzeni mambo gamhamirago Mlungu, ili muishi dza atu ario mwangani kpweli. ¹¹ Musigbwirane na atu a jiza ahendao mambo mai. Ela higo mambo gao mai ahendago, gaikeni mwangani. ¹² Kpwa kpweli ni waibu hata kugomba kuhusu mambo gahendwago chisiri ni atu asiomuogopha Mlungu. ¹³ Ela gachiikpwa mwangani, gandaonekana ching'ang'a, mana mwanga undagang'aza. ¹⁴ Mwanga ndio uhendao vitu vionekane. Ndiyo mana atu nkuamba:
“Lamuka we urereye!

Ng'alwa ni matso, wala usikale dza lufu.
Naye Jesu andakung'azira.”

¹⁵ Phahi dzimanyirireni vira muishivyo, msikale dza azuzu, ela kalani alachu na muonyese tabiya nono. ¹⁶ Hendani manono chila mphahapho nafwasi, mana hizi ni siku mbii. ¹⁷ Kpwa hivyo msikale azuzu, ela ni lazima muelewe gara Mlungu alondago muhende. ¹⁸ Msilewe uchi, mana ulevi unabananga maisha. Ela tawalwani ni Roho Mtakatifu. ¹⁹ Imbiranani Zaburi na mawira ganjina ga kumtogola Mlungu. Muimbireni Bwana Jesu mioyo kutsuka. ²⁰ Na mumshukuru Baba Mlungu wakati wosi kpwa chila ahendaro, kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi.

Mutu na mchewe alondwavyo aishi

²¹ Enehu, ni lazima mphundzane kpwa mana munamuogopha Jesu.

²² Achetu nakuambirani hivi. Chila mchetu ni lazima asikize mlumewe, dza viratu amphundzavyo Bwana Jesu. ²³ Mana mlume ni mkpwulu wa mchewe dza viratu Jesu arivyo mkpwulu wa atue, naye ndiye muokoli wao. ²⁴ Phahi chila mchetu ni lazima aphundze mlumewe kpwa rorosi, dza viratu afuasi a Jesu amphundzavyo.

²⁵ Alume namwi, amendzeni achetu enu dza viratu Jesu arivyomendza afuasie hata achidzilavya afwe. ²⁶ Wafwa ili atakase atue na ubatizo kpwa kuhumira nenore, na kuatenga ²⁷ akale a haki na bila lawama. Andaphokera atue dza viratu bwana arusi aphokeravyo bibi arusi wa nguma, mana kana dowa wala chochosi chii. ²⁸ Viratu Jesu arivyomendza atue, chila mlume naye ni lazima amendze mchewe. Mana amendzaye mchewe, anadzi-mendza mwenye. ²⁹ Takuna yezira mwiriwe, ela nkuur-erato na kuutundza. Vivyo hivyo Jesu naye nkuhutundzato swiswi atue, ³⁰ kpwa vira hu vilungo vya mwiriwe. ³¹ Kama Maandiko gaambavyo, "Kpwa sababu hiyo, mlume andaricha ise na nine, agbwirane na mchewe, nao osi airi andakala mwiri mmwenga." ³² Maneno higa gana ukpweli uriodzifwitsa, mana ganahusu Jesu na atue. ³³ Phahi nakuambirani, chila mlume ni lazima amendze mchewe dza viratu adzimenzavyo mwenye, na chila mchetu naye ni lazima amuogophe mlumewe.

6

Avyazi na ana aho alondwavyo aishi

¹ Namwi anache ambao mu afuasi a Jesu, ogophani avyazi enu, mana iyo ndiyo haki. ² Shariya ya kpwandza iriyo na ahadi inaamba, "Ishimu sowe na mayoo, ³ ili uongokerwe na uishi maisha mare phapha duniani." ⁴ Ano baba namwi, msihendere ana enu chibako, ela arereni na adabu nono na kuafundza mambo ga Bwana Jesu.

*Matajiri na atumwa
ao atakpwayo aishi*

⁵ Mwimwi atumwa ni lazima musikize matajiri genu ga himu duniani. Aogopheni na kuaishimu moyo kutsuka, dza viratu mumphundzavyo Jesu. ⁶ Musiahendere vinono wakati anakuonani bahi, ili akutogoleni. Hata! Ela hendani vira Mlungu amenzavyo, kpwa mana mu atumishi a Jesu. ⁷ Ahumikireni moyo kutsuka, kama avi munamhumikira Mlungu wala si binadamu. ⁸ Ni lazima mmanyeye kala Mlungu andamtuzwa chila mmwenga kpwa kaziye nono ndiyohenda, akale mtumwa au siye mtumwa. ⁹ Namwi matajiri ahenderenito atumwa enu, wala msiatishire. Mana mwimwi mosi mkpwulu wenu ni ye mmwenga, naye akala mlunguni. Umuliwe ni ya haki wala kabaguwa mutu.

*Njira ya kudzirinda na viha
vya Shetani*

¹⁰ Chimarigizo, nalonda uwezo mkpwulu wa Bwana Jesu ukutiye ni nguvu. ¹¹ Vwalani silaha zosi za viha mhewazo ni Mlungu, ili mdzirinde na mipango mibaya ya Shetani ambayo ni ya chiwerevu. ¹² Mana tahuheha na anadamu. Ela hunahaha na pepho a nguvu, atawalao na uwezo himu dunia ya jiza, na majeshi ga pepho ayi ario dzulu.

¹³ Kpwa hivyo halani silaha zosi za viha mhewazo ni Mlungu, ili hata viha vichichacha msiturywe, na mwisho viha vichisira, mdine. ¹⁴ Phahi dzimanyirireni kpwa kulunga ukpweli wa Mlungu. Hinyo ukpweli undakala dza mkanda uvwalwao ni asikari. Maisha genu ga kulunga haki nagakurindeneni dza chisibao cha chuma. ¹⁵ Na habari nono kuhusu Jesu zirehazo amani zindakala dza virahu, ili muimeto. ¹⁶ Phamwenga na hivyo vyosi, gbwirirani imani dza ngao. Nayo indazuwiya mivi ya moho itsuphiwayo ni Shetani. ¹⁷ Phokerani wokofu ukale dza kofiya ya chuma. Tsona gbwirirani neno ra Mlungu rikale dza fumo rilaviwaro ni Roho Mtakatifu.

6:1 6:1 Akolosai 3:20 **6:2** 6:2 Kutsama 20:12; Kumbukumbu 5:16 **6:4**
6:4 Akolosai 3:21 **6:5** 6:5 Akolosai 3:22-25 **6:9** 6:9 a Akolosai 4:1; b
Kumbukumbu 10:17; Akolosai 3:25 **6:14** 6:14 a Isaya 11:5; b Isaya 59:17
6:15 6:15 Isaya 52:7 **6:17** 6:17 Isaya 59:17

¹⁸ Voyani kpwa kulongozwa ni Roho Mtakatifu wakati wosi. Mvoyeni Mlungu akuteryeni na mambo gosi. Chisha kalani matso na muenderere kuavoyera atu a Mlungu. ¹⁹ Piya nami nivoyerani ili nchiphaha nafwasi ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, Mlungu aniphe maneno ga kugomba bila wuoga. Mana hizo habari nono ndizo mpango wa siri ambao Mlungu waning'azira. ²⁰ Hivi sambi mino ni jela kama muhumwa wa Mlungu kpwa sababu ya kutangaza hizo habari. Nivoyerani nienderere kuzitangaza chilume kama nilondwavyo.

Chimarigizo

²¹ Phahi kpwa kukala nalonda mmanye uzima wangu na vira niendereravyo kuku, ninamuhuma Tikiko, ndugu yehu mmendzwa, ariye ni muaminifu kahi ya kazi ya Bwana Jesu, edze akumanyiseni gosi garigo kuku. ²² Nami namuhuma kpwa lengo riro, edze akuambireni vira huendereravyo na piya akutiye ni moyo.

²³ Enehu, Baba Mlungu na Bwana wehu Jesu Masihi naakujaliye amani, na mzidi kumkuluphira na kumendzana. ²⁴ Mlungu naamjaliye chila mmwenga amenzaye Bwana wehu Jesu Masihi na mendzwa isiyo na mwisho.

Baruwa ya Paulo yoandikira AFILIPi Tanga mbere

Paulo waandika baruwa hino wakati kala a jela, kuashukuru afuasi a Jesu hiko Filipi kpwa kumterya na kumvoyera. Anatumaini kutuluzwa jela ili aenderere kutangaza habari nono kuhusu Jesu, ela piya anamanya anaweza kuolagbwa. Baruwa hino Paulo anaandika kala ana raha sana. Hata dzagbwe a jela, ela ana raha mana wadzifundza siri ya kudzibaza kutosheka na hali zosi. Tsona anatambukira mbazi zosi arizohenderwa ni afuasi a hiko Filipi.

Paulo anaaonya afuasi ayae kala inawezekana nao piya akagaya. Mana Mlungu anaapha nafwasi ya kumkuluphira Jesu na piya kugayiswa dza vivyo arivyogayiswa, kpwa sababu ya kumkuluphira.

Hinyo afuasi a Jesu hiko Filipi kala ana tabu, kpwa sababu atu anjina kala anafundza handzo. Kala anaamba ni lazima atu alunge Shariya za Musa au taandakubaliwa ni Mlungu. Ela Paulo anaatambukiza kukala atu a Mlungu a kpweli ni hara anaomuabudu kpwa msada wa Rohowe (3:3).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Shukurani na mavoyo 1:1-11

Paulo ana raha mana habari nono kuhusu Jesu zi-natangazwa 1:12-30

Kalani apole dza Jesu 2:1-18

Paulo anapanga kuahuma Timothi na Epafrodito 2:19-30

Kummanya Jesu ni muhimu kuriko gosi 3:1-4:1

Paulo anaatiya moyo afuasi a Jesu hiko Filipi 4:2-20

Salamu 4:21-23

¹ Salamu hizi zila kpwangu mimi Paulo na myangu Timothi, atumishi a Jesu Muokoli.

Hunakulamusani mwimwi atakatifu a Mlungu mosi mkalao mudzi wa Filipi. Nakuandikirani mwimwi afuasi mosi a Masihi Jesu phamwenga na vilongozi enu na asaidizi ao.

² Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Shukurani na mavoyo

³ Namshukuru Mlungu wakati wosi nchikufikiriyani.

⁴ Nami naona raha mwangu moyoni, chila wakati nchikala

nakuvoyerani. ⁵ Mana mwagbwirana nami kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, hangu siku ya mwandzo mriphomkuluphira hadi sambi. ⁶ Mlungu waandza kazi nono mwenu mioyoni. Nami nina hakika andaenderera nayo hadi Jesu Muokoli achiuya akale akaimala kabisa. ⁷ Nakumendzani sana, ndio mana chila nihendaro naku-fikiriyani mwangu moyoni. Hino ni sawa kpwa mana Mlungu wahujaliya kuhenda kazi phamwenga ambayo wahupha. Mwimwi mosi mwaniterya kutangaza habari nono kuhusu Jesu, na kuahakikishira atu kukala ni za kpweli, hata hivi nrivyo jela. ⁸ Mlungu anamanya nagomba kpweli: naaza sana kukala namwi, na mendzwa yangu ila moyoni mwa Jesu Muokoli. ⁹ Nakuvoyerani mzidi kumendzana, mmanyeto Mlungu na muweze kuelewa tafwauti ya sawa na makosa. ¹⁰ Kpwa njira iyo mundaweza kutsambula kuhenda ra sawa, ili mkale bila ya makosa wala lawama hadi Jesu ndiphouya. ¹¹ Piya mkale na maisha ga haki na tabiya nono kpwa uwezo wa Jesu Masihi. Atu achiona hivi andamtogola Mlungu na kuona utukufuwe.

Paulo ana raha mana habari nono kuhusu Jesu zinatangazwa

¹² Enehu, nalonda mmanyete kukala higo garigoniphaha gaterya sana kueneza habari nono kuhusu Jesu Muokoli. ¹³ Matokeoge nkukala asikari osi arindao dzumba ra mfalume na atu anjina osi anamanya kala nafungbwa jela kpwa sababu ya kumuhumikira Jesu. ¹⁴ Kufungbwa kpwangu kukaahenda afuasi anji a Jesu azidi kumkuluphira, na anainjira nguvu zaidi kutangaza chilume ujumbe wa Mlungu.

¹⁵ Ni kpweli atu anjina anahubiri habari za Jesu na chidzitso, hinyo ni apinzani, mana analonda aphahe afuasi anji kuriko mimi. Ela anjina anahubiri moyo kutsuka. ¹⁶ Hinyo ahubirio na nia nono anahenda hivyo kpwa kunimendza, kpwa vira anamanya kala Mlungu wanihuma hipha ili nikanire habari nono kuhusu Jesu. ¹⁷ Na ahubirio kuhusu Jesu Masihi na lengo ra kunipinga, taahenda hivyo moyo kutsuka. Anaona andanienjerezera mashaka hivi nrivyo jela. ¹⁸ Ela si chitu! Akale anahubiri na nia nono hebu mbii, kpwangu mino ni sawa, nahamirwa kukala Jesu anahubiriwa. Phahi kpwa sababu iyo nindazidi kuhamirwa. ¹⁹ Mana namanya munanivoyera na Roho wa Jesu Masihi andaniterya na mwisho nindatuluzwa jela.

*Lengo ra maisha ga
Paulo ni kumuhumikira Jesu*

²⁰ Naaza sana na kutumaini nisishindwe nkaphaha waibu. Kula kare sitishirwa ni chitu chochosi. Hata sambi naaza vivi nrivyo vimtogole Jesu, nchikala mzima au nchiolagbwa. ²¹ Kpwangu mino mana ga kuishi ni kumuhumikira Jesu na kufwa ni fwaida zaidi. ²² Ichikala ni nienderere kuishi, naweza kumuhendera kazi zaidi, ela simanya nitsambuleni! ²³ Navwehwa pande mbiri. Nia yangu baha nifwe ili nikakale na Jesu, mana hiro ndiro nono zaidi kpwangu. ²⁴ Ela kpwa fwaida yenu baha nienderere kuishi. ²⁵ Namanya kpwa kpweli sindafwa sambi, ili nikuteryeni mzidi kumuadamira Mlungu, na kukala na raha kpwa sababu ya kumkuluphira. ²⁶ Phahi nchedza kpwenu tsona mundakala na sababu kulu ya kumtogola Masihi Jesu kpwa higo arigonihendera.

²⁷ Ra muhimu zaidi ni muhende viratu ziambavyo habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Phahi nkedza, nkasakpwedza, bado mino nindasikira kukala mwadina chilume na roho mwenga. Nindamanya kukala munahenda kazi phamwenga na chadi, ili anjina nao aamini habari nono kuhusu Jesu. ²⁸ Msiogophe atu ambao anakupingani. Kusaogopha kpwenu ni dalili ya wazi kukala atu hinyo andaangamizwa, ela mwimwi mundaokolwa. Mlungu mwenye ndiye agahendaye. ²⁹ Mana wakuphani nafwasi ya kumkuluphira Jesu na wakati wanjina kugayiswa kpwa sababu ya kumkuluphira. ³⁰ Mwaniona nagaya hipho mwandzo, na bado mcheresikira kuhusu tabu zangu. Phahi namwi ni lazima mgaye dza vivyo.

2

Kalani a pole dza Jesu

¹ Enehu mwamkuluphira Jesu naye anakutiyani nguvu. Nayo mendzwaye inakuhendani muoneto. Isitoshe, munashirikiana na Roho Mtakatifu kpwa kumendzana na kuonerana mbazi. ² Kpwa vira ni hivyo, phahi gbwiranani mkale chitu chimwenga ili nami nikale na raha tsetsetse. Mendzanani na mkale na moyo mmwenga mosi bu. ³ Msishindane na apinzani enu wala kuhenda ngulu, ela kalani a pole na ayawenu muaone muhimu kuriko mwi enye. ⁴ Chila mmwenga naasilole mamboge bahi, ela piya ni lazima adzishuulishe na mambo ga ayae.

⁵ Ni lazima muririkane mambo gosi dza viratu Jesu Muokoli vyokala achiririkana. ⁶ Hata dzagbwe Jesu kala

ana asili ya Mlungu, ela kayagbwirira phapho pha kukala a sawa naye. ⁷ Ela badala ya hivyo wakubali kuricha vyosi na kukala kama mtumishi. Wavyalwa dza swiswi na achikala na umbo ra mwanadamu. ⁸ Wakala mpole na kumuogopha Mlungu hata achifwa chifo cha waibu kpwa kukotwa misumari Msalabani. ⁹ Kpwa hivyo Mlungu wamuika phatu pha ishima kulu sana, na achimupha cheo chikulu kuriko vyeo vyosi; ¹⁰ ili kpwa dzina ra Jesu, chila vwindi ripigbwe, mlunguni, duniani na kuzimu; ¹¹ na chila lilimi rindagomba kukala Jesu Masihi ni Bwana, kpwa utukufu wa Mlungu Baba.

Kalani mwanga duniani

¹² Asena angu, kare huriphokalani phamwenga, kala mchimuogopha Mlungu dii yosi. Phahi sambi zidini kuhenda hivyo hata vivi ambavyo siphoo. Ni lazima mosi muhende chadi kumuogopha Mlungu kpwa wuoga na ishima, na kuhenda sawa kpwa atu ambao Mlungu waaokola. ¹³ Mana Mlungu ndiye ahendaye kazi mwenu mioyoni. Nkukuhendani muaze alondago na kuhenda kulengana na mpangowe. ¹⁴ Phahi, chila muhendaro, rihendeni bila ya kururumika wala kulumba, ¹⁵ kpwa atu asiambe kala mu ayi. Ni lazima muishi bila lawama tse. Mkale ana a Mlungu akalao dunia ya atu a kufyuka na a kumendza dambi. Mwimwi mundakala dza mwanga mng'ale jizani. ¹⁶ Ishini kulengana na neno ra kureha uzima wa kare na kare, ili siku Jesu achiuya, nikale na ngulu dza mutu wa kushinda mairo na kazi yangu ikale taiyakala ya bure. ¹⁷ Mriphomkuluphira na kumuhumikira Jesu, vyakala kama sadaka mrizomupha. Mendzerepho mlatso wangu undamwagbwa phamwenga na sadaka hiyo.* Ichikala hivyo hosi hundahererwani phamwenga. ¹⁸ Vivyo hivyo mwimwi namwi hererwani phamwenga nami.

Paulo anapanga kuhuma

Timothi na Epafrodito

¹⁹ Bwana Jesu achimendza, ndamhuma Timothi hiko kpwenu vi sambi sambi, ili wakati achedza hiku na habari zenu, zinitiye moyo. ²⁰ Sina wanjina zaidi ya iye, ambaye anajali mambo genu chikpweli-kpweli. ²¹ Mana atu anjina osi anadzishuulisha na mambo gao, wala sigo gara Jesu Masihi alondago. ²² Hata mwimwi enye mnamanya Timothi arivyo mutu mzuri. Hwahenda kazi ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu phamwenga, kama mutu na ise. ²³ Phahi

mara mwenga nchimanya higo ndigoniphaha, natumaini kumhuma, ²⁴ nami ninakuluphira kukala Bwana andanihenda nedze ko kpwenu vi sambu sambu.

²⁵ Mwenehu Epafrodito ni muhendadzi-kazi na asikari myangu wa jeshi ra Bwana Jesu. Nriphotaka msada mwamhuma kpwedzaniterya. Ela vivi nikaona ni muhimu auye kuko kpwenu, ²⁶ kpwa sababu anaaza sana kukuonani. Naye ana wasiwasi kpwa vira mwasikira ni mkpwongo. ²⁷ Ni kpweli Epafrodito wakala mkpwongo hata achiamba afwe. Ela Mlungu wamuonera mbazi achimphoza. Na achinionera mbazi hata mimi piya, kpwa vira kayafwa siyaphaha utsungu zaidi ya hura nriokala nao. ²⁸ Ndiyo mana naaza sana kumhuma, ili mumuone tsona na mkale na raha, na piya nisikale na wasiwasi. ²⁹ Phahi mphokerenito na raha kama mfuasi wa Bwana Jesu. Atu dza hinya ni lazima muaishimu, ³⁰ mana wahatarisha maishage kpwa kazi ya Jesu. Kala bado phadide afwe, kpwa kuniterya. Mana mwimwi kala mukure nami na tamuwezere kuniterya.

3

Kumanya Jesu ni muhimu kuriko gosi

¹ Phahi enehu, zaidi ya hivyo nakuambirani, hererwani kpwa sababu ya Bwana Jesu. Mino siona vibaya kukuandikirani mambo gago kpwa gago. Mana gandakulongozani mkaletu.

² Dzimanyirireni na hinyo atu ayi aambirao ayawao ni lazima mutu atiywe tsatsani kama shariya za Musa ziambavyo. Atu hinyo msiagbwire gao, ahendeni atu a koma. ³ Mana swiswi ndio atu a Mlungu kpwa kpweli. Hunamuabudu kpwa msada wa Rohowe, tsona hunadzikarya kuhusu mambo hurigohenderwa ni Jesu Muokoli. Tahuadamira mambo gahendwago ni mwanadamu, wala tsatsa ya mwiri. ⁴ Ichikala kuna mutu awezaye kuhendera ngulu mahendoge kala ganaweza kumuokola, phahi angekala mimi. Kpwa kpweli mimi ninazo sababu za kukola kuamba hivyo. ⁵ Mino nátiywa tsatsani nriphomala sabaa mwenga. Chisha ni chivyazi cha Iziraeli, wa mbari ya Benjamini, nao avyazi angu ni Aeburania, yani mimi ni Mueburania mwenyemwenye. Tsona, nálunga Shariya za Musa kulengana na mafundzo ga Mafarisayo. ⁶ Kulengana na hizo shariya za

Chiyahudi kala nina haki, bila lawama tse. Phahi kala namendza sana kugayisa afuasi a Jesu.

⁷ Ela mambo gosi nrigogaona ga mana, hipha sambi nagaona upuzi na tagana fwaida kpwa sababu ya Jesu. ⁸ Kpwa kpweli, chila chitu nrichokala nchihenda nachiona tachina mana nchifwananisha na samani kulu ya kumanya Masihi Jesu, Bwana wangu. Náricha vitu vyosi kpwa sababuye, na sambi naviona dza uchafu wa kutsupha dzalani. Maazo gangu ni nikale wa Jesu bahi, ⁹ na nigbwirane naye ngingingi. Sina haki yangu mwenye kpwa kulunga Shariya, ela nina haki kpwa kumkuluphira Jesu. Mana Mlungu anaapha haki atu amukuluphirao. ¹⁰ Nalonda nimmanye vinono, chisha nimanye uwezo uriomfufula. Tsona nalonda nigaye dza vivyo arivyogaya iye, na nikale dza iye, hata ichikala ni kufwa, nifwe, ¹¹ ili nami nifululwe.

Mairo ga kuwaniya kushinda

¹² Siamba kukala nákala kare vira Mlungu alondavyo, aa sidzangbwekamilisha lengo hiro bii. Ela nawaniya kufika hipho, mana Masihi Jesu wanitsambula na analonda nihende hivyo. ¹³ Enehu, sidzitsukula kala nafikira lengo hiro, hata chidide. Ela chitu nihendacho ni kuyala ga kare na kuwaniya kuphiya mbere. ¹⁴ Phahi nazola mbere kushinda, ili nipahe zawadi. Mana wakati Mlungu achiniiha hiko dzulu andanipha zawadi hiyo, kpwa kukala namkuluphira Jesu Muokoli. ¹⁵ Kpwa hivyo swiswi huriophera chiroho nahuazeni dza vivyo. Ela ichikala anjina anaaza tafwauti ya hivyo, Mlungu andaang'aza matso. ¹⁶ Phahi chitu muhimu ni lazima hulungeni ukpweli hurio nao kare kuhusu Jesu.

¹⁷ Enehu, nalonda mosi mwimwi muishi kuniiga mimi. Tsona phundzani sana atu ambao anaishi kulunga mfwano wa sawa huriokuonyesani. ¹⁸ Nákuambirani kano nyinji na vino nakuambirani tsona kuno nasononeka: atu anji anaishi kama maadui ga Jesu wala taajali chifoche msalabani. ¹⁹ Analongozwa ni tamaa mbii za miri yao, na kudzikarya na mambo ga waibu ahendago. Kazi yao ni kuaza mambo ga himu duniani bahi. Mwisho wao ni mohoni. ²⁰ Ela swiswi hu enyezi a dzulu mlunguni. Naswi hunamgodza Muokoli wehu kula mlunguni kpwa hamu sana, naye ni Bwana Jesu Masihi. ²¹ Andahumira uwezowe ambao unaweza kutawala chila chitu, ili agaluze hino miri yehu minyonje ifwayo. Andaihenda kama mwiriwe wa ajabu ariouphaha bada ya kufufulwa.

4

¹ Enehu, nakumendzani sana na nina hamu ya kukuo-nani. Mwimwi mu zawadi ya kazi yangu na nina raha sana kpwa sababu yenu. Phahi asena angu dinani chilume mzidi kumkuluphira Bwana Jesu.

Paulo anaatiya moyo afuasi a Jesu

² Sambu kuna gano magoma mairi yani Yodia na Sintike, ambao analumbana. Navoya ariche na akale na nia mwenga, mana osi ni a Bwana Jesu. ³ Phahi uwe mtumishi myangu muaminifu, nakuvoya uaterye hano ahetu. Mana náhenda nao kazi ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu, phamwenga na Kilementi na ahendadzi-kazi ayangu anjina ambao madzina gao gaandikpwa ndani ya chitabu cha uzima.*

⁴ Phahi chila wakati hererwani kpwa sababu mu a Bwana Jesu! Tsona nakuambirani, hererwani! ⁵ Chila mutu naamanye kukala mu a pole. Piya mmanyé kala Bwana Jesu a phephi na kuuya. ⁶ Msihende wasiwasi kuhusu chochosi. Ela maitaji genu gosi mumvoye Mlungu, na mumshukuru kpwa chila chitu. ⁷ Phahi Mlungu andakuphani amani ambayo mwanadamu kaweza kuielewa. Amani iyo naitawale mioyo na achili zenu kpwa sababu munamkuluphira Jesu Muokoli.

⁸ Chimarigizo, enehu nakuambirani, achili zenu nazitawalwe ni mambo higa: mambo ga kpweli, ga ishima, ga haki, na mambo gasigo na lawama. Chila wakati azani mambo gahamirago atu, ga nguma nono, na mambo manono zaidi, ambago ganaweza kulikpwa ni atu. ⁹ Hendani chila chitu nrichokufundzani na mchikubali. Nákuambirani mambo manji na mchiniona nihendavyo. Sambu nalonda mlunge mfwano hinyo, naye Mlungu arehaye amani, andakurindani.

Paulo anashukuru Afilipi kpwa misada yao

¹⁰ Namshukuru sana na kumtologa Bwana Jesu kpwa kukala mwauya kunishuulikiya tsona. Siamba kala mwaricha kunishuulikiya, aa ela ni vira kala tamuna nafwasi. ¹¹ Tsona siamba hivyo kpwa sababu nina shida, hata, ela katika hali yoyosi mino nádzibaza kutosheka. ¹² Namanya kuishi bila chitu, na namanya kuishi na vitu vinji. Nádzifundza siri ya kuishi hali zosi, kurya na kusaza, au kukala na ndzala, kukala na vinji au kukosa. ¹³ Mana naweza kuhenda chila chitu kpwa msada wa iye aniphaye

* **4:3** 4:3 Chitabu cha uzima: Ni chitabu cha Mlungu chiricho na madzina gosi ga atu arioatsambula.

nguvu. ¹⁴ Ela náonato mwimwi kugbwirana nami na kuniterya tabu zangu.

¹⁵ Mwi Afilipi, mnamanya vira irivyokala mwandzo nrifhoandza kutangaza habari nono kuhusu Jesu hiko kpwenu. Nriphouka jimbo renu ra Makedonia, ni mwimwi machiyenu ndimwi kala huchiteryana, mana mwanipha msada wa pesa. Takuna kundi ranjina ra afuasi a Jesu ariohenda hivyo. ¹⁶ Piya nrifhokala mudzi wa Thesalonike mwaniterya si mara mwenga si kano mbiri. ¹⁷ Siamba hivi kpwa nalonda mniterye, ng'o, ela nalonda mphahe zawadi kpwa mbazi zenu. ¹⁸ Kpwa vi sambu enehu, nina chila chitu nilondacho, hata na zaidi. Mana náphaha vitu vyosi virivyorehwa ni Epafrodito kula kpwenu. Vitu hivyo ni dza sadaka ya kunukato, ambayo Mlungu anaikubali na inamhamira. ¹⁹ Naye Mlungu wangu andakutimizirani maitaji genu gosi na utajiriwe wa ajabu, kpwa sababu ya vira Jesu Muokoli arivyohenda. ²⁰ Phahi enehu, Mlungu Baba wehu naatogolwe hata kare na kare. Amina.

²¹ Niphozerani atu a Mlungu osi ario a Jesu Muokoli. Piya mkaphozwa ni afuasi ayangu ario hiku. ²² Atu a Mlungu osi hipha akakuphozani, hasa atu a nyumba ya Kaisari, Mtawala wa Chirumi.

²³ Navoya Bwana wehu Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa ya Paulo yoandikira AKOLOSAI Tanga mbere

Kolosai kala ni mudzi mdide hiko jimbo ra Asia ambao siku hizi ni seemu ya tsi ya Uturuki. Kala ni kilomita 160 kula mudzi wa Efeso ambako Paulo watangaza habari nono kuhusu Jesu (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume*, sura ya 19). Ela Paulo mwenye kayafundza hiko Kolosai; kundi ra afuasi a Kolosai raandzwa ni mutu yeihwa Epafara.

Wakati Paulo ariphokala jela, Epafara wakpwedza achikutana naye achimuambira kuhusu alimu a handzo ambao kala anayuga afuasi a Jesu. Kahi-kahi za aho afuasi a Kolosai kpwakala na atu a Chiyunani na anjina a Chiyahudi. Phahi hinya alonda kutsanganya mafundzo ga Jesu na dini zao za kare.

Ayahudi kala anaamini kukala aho ni atu ariotsambulwa ni Mlungu. Phahi, hata kama mutu ni mfuasi wa Jesu, kaweza kukubaliwa ni Mlungu bila kutiywa tsatsani na kulunga shariya na mila za Chiyahudi. Ayunani kala anaamini kukala, kpwa vira Mlungu kana dambi, phahi kangeweza kuumba dunia ariyoona ina dambi. Piya kala anaamini kukala mwiri wa mwanadamu una dambi, kpwa hivyo taingewezekana Jesu akale Mlungu na piya aishi duniani, kama mwanadamu.

Paulo anajibu mafundzo higa ga handzo kpwa kugomba ukpweli kuhusu Jesu. Jesu Muokoli ni Mlungu, waumba dunia, na ndiye mkpwulu wa viumbe vyosi. Waishi duniani, wakala mwanadamu, na achifwa kpwa sababu ya dambi zehu ili huswamehewe. Arigohenda Jesu ganatosha tsetsetse. Mutu achimuamini Jesu, Mlungu andamkubali. Takuna haja kutiywa tsatsani wala kulunga shariya au mila yoyosi.

Paulo anaambira afuasi ni lazima ariche ndzimo mbii za asili ya chibinadamu, na badalaye aishi maisha maphya ga kumuhamira Mlungu. Anaeleza higa kpwa kufundza vira ambavyo alume na achetu, avyazi na anache, atumwa na matajiri, ni ahenderane.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Paulo anashukuru Mlungu na kuvoyera afuasi 1:3-14

Jesu ni mkpwulu wa vyosi 1:15-23

Kazi ya Paulo kpwa afuasi a Jesu 1:24—2:5

Jesu anahupha uhuru na maisha maphya 2:6-23

Ishi maisha maphya kpwa uwezo wa Jesu 3:1-17
 Afuasi a Jesu anavyolondwa kusagala 3:18—4:6
 Salamu 4:7-18

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, yetsambulwa ni Mlungu kutangaza habari nono kuhusu Masihi Jesu. Mimi phamwenga na mfuasi myangu Timothi hunakulamusani.

² Nakuandikirani mwimwi atakatifu a Mlungu ambao mu afuasi a Jesu aaminifu murio mudzi wa Kolosai.

Baba Mlungu naakujaliyeni na mkaletu.

Mavoyo na kulavya shukurani

³ Chila mara huchikala hunakuvoyerani, hukumshukuru Mlungu, Baba wa Bwana wehu Jesu Masihi.

⁴ Hukumshukuru kpwa sababu hwasikira vira mkuluphiravyo Masihi Jesu na vira muamendzavyo atu osi a Mlungu. ⁵ Munahenda hivyo mana munagodzera kpwa hakika kukala Mlungu andakujaliyani na mambo manono ambago wakatayarishirani kare hiko mlunguni. Mwasikira mambo higa mapema sana mriphosikira habari nono kuhusu Jesu Muokoli, ambazo ni ujumbe wa kpweli. ⁶ Hizi habari nono ambazo zarehwa kpwenu zinagota chila phatu duniani. Zinagaluzwa maisha ga atu anji ili aishi maisha ga kumuhamira Mlungu. Piya zinagaluzwa maisha genu, kuandzira siku ya kpwandza mriphosikira na kuelewa ching'ang'a Mlungu arivyo na mbazi. ⁷ Mwafundzwa ni Epafara, muhendadzi-kazi myawehu amendzwaye sana. Anamuhumikira Jesu kpwa uaminifu na anakuteryani. ⁸ Na ndiye ariyehuambira mmendzavyo atu a Mlungu kpwa msada wa Roho Mtakatifu.

⁹ Hangu huriphosikira habari hizi za kukuhusuni mwimwi, hunaenderera kukuvoyerani. Chisha hunavyo Mlungu akuteryeni kumanya gosi ambago analonda muhende, na mkale na ikima ya chiroho kumanya njiraze.

¹⁰ Phahi mundadziishimu dza atu a Mlungu alondwavyo kukala. Namwi mundaenderera kuhenda chila aina ya mahendo manono, na piya mundaenderera kumanya Mlungu vinono zaidi. ¹¹ Na hunakuvoyerani Mlungu akutiye ni nguvuze za ajabu mwenu mioyoni, ili muweze kuvumirira na kukala na raha wakati munagodzera tabu zisire.

¹² Namwi mshukuruni Baba Mlungu, yekuhendani mphahwe urisi arioutayarishira atakatifu aishio mwangani.

¹³ Mlungu wahutivya kula kpwa utawala wa Shetani, yani kuishi jizani. Na achiuinjiza mwangani kuishi ufalume wa Mwanawe amendzaye. ¹⁴ Wahukombola na

achihuswamehe dambi zehu, kpwa sababu ya chifo cha Mwanawe ammendzaye.

Jesu ni mkpwulu wa vyosi

¹⁵ Takuna mutu awezaye kumuona Mlungu, ela Jesu ni dza iye na nkuhumanyisa vira Mlungu arivyo. Jesu ana uwezo mkpwulu kuriko viumbe vyosi. ¹⁶ Mana iye ndiye ariyeumba chila chitu chiricho duniani na dzulu mlunguni. Waumba vitu vionekanavyo na visivyoonekana. Hata viumbe vyosi vya uwezo vyaumbwa ni iye, yani malaika, pepho na hata Shetani. Waumba chila chitu ili chimuogophe. ¹⁷ Wakalako kabila viumbe vyosi kuumbwa. Anatawala vitu vyosi na kpwa hivyo chila chitu chinaenderera phatuphe. ¹⁸ Analongoza atu amukuluphirao dza viratu chitswa chilongozavyo mwiri. Ndiye chandzo cha maisha maphya ga atue. Tsona ni mkpwulu wa atu osi ndiofufulwa na kuishi hata kare na kare. Phahi Jesu ni mtawala mkpwulu wa chila chitu tsetsetse. ¹⁹ Mlungu waonato kukala Mwanawe akale na asiliye yosi tsetsetse. ²⁰ Mlungu wamhumira kuuyiza uhusiano mnono na viumbe vyosi, virivyo duniani na dzulu mlunguni. Wahumira mlatso wa Mwanawe uriomwagika msalabani kureha amani.

²¹ Mwimwi ndimwi muriokala maadui a Mlungu, mchitengbwa kure kpwa sababu ya maazo genu na mahendo genu mai. ²² Ela sambi Mlungu wauyiza uhusiano mnono, mana Mwanawe wakala mwanadamu na achifwa. Wahenda hivyo ili akureheni mbereze, atakatifu bila ya lawama wala makosa. ²³ Phahi ni lazima mwendere kumkuluphira Jesu. Naro kuluphiro renu naridine, dza nyumba yodzengbwa na msingi wa kudina. Tsona msigaluke, kalani na uhakika wa mambo mrigolagbwa mriphosikira habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Habari hizi zagota dunia ndzima, na mimi Paulo ni mmwenga wa hinyo anaozigoteza.

Kazi ya Paulo kpwa afuasi a Jesu

²⁴ Hipha sambi mimi nagaya. Ela nahererwa mana ninagaya kpwa kazi yangu ya kukuteryani mwimwi afuasi ayangu. Mino ni tayari kugaya kpwa vyovyosi ichikala ni lazima, ili nimarigize kazi yangu ya kumuhumikira Jesu, dza viratu iye mwenye arivyogaya. Náhenda hivyo ili nisaidiye afuasi a Jesu, ambao ni dza mwiriwe. ²⁵ Mlungu wanipha kazi ihi ya kuhumikira atue, ili nikutangazireni mafundzoge gosi tsetsetse. ²⁶ Hangu kare Mlungu waika mpangowe wa siri wala tauyamanywa ni vivyazi vyotsapa.

Ela sambi siri hizi wazimanyisa atue osi. ²⁷ Mlungu wakata shauri kuhueleza kukala atu asio kala Ayahudi nao andajaliywa na unono wa ajabu wa Jesu. Nao mpangowe wa siri ni hinyu: Jesu a mwenu mioyoni, na kpwa hivyo muna uhakika wa kukala dza iye hiko mlunguni. ²⁸ Phahi hunatangaza ujumbe wa Jesu kpwa atu osi, na hunahumira marifwa gehu gosi kuonya na kufundza chila mutu. Lengo rehu ni kumreha chila mmwenga mbere za Mlungu ammanye na kumuadamira kabisa-kabisa. ²⁹ Ndiyo mana nahenda kazi na chadi changu chosi na kuhumira uwezo mkpwulu aniphao.

2

¹ Nalonda mmanye kukala nahenda chila iwezekanavyo kukuteryani mwimwi afuasi a mudzi wa Kolosai, na hinyo ario mudzi wa Laodikia, na hata afuasi anjina osi ambao sidzangbwekutana nao. ² Nahenda hivi ili nikutiye ni moyo na mzidi kumendzana na mkale chitu chimwenga. Piya nalonda mkale na raha sana mana mnamanya kpwa hakika mpango wa siri wa Mlungu, yani kuhusu Jesu ariye-huokola. ³ Ni iye macheye awezaye kukuphani marifwa ga kumanya chila chitu ambacho Mlungu wakuhenderani. ⁴ Nakuambirani hivyo ili mutu asikuchengeni kpwa mafundzo ambago munaweza kuona ni manono ela mbavi ni ga handzo. ⁵ Mana hata dzagbwe ni kure namwi, ela nakuririkanani sana. Na ninahererwa kusikira kukala munaenderera kukala chitu chimwenga na kumkuluphira Jesu kpwa kpweli.

Jesu anahupha uhuru na maisha maphya

⁶ Kpwa vira mwamkuluphira Masihi Jesu, ambaye ni Bwana wenu, phahi ni lazima muenderere kuhenda alondavyo, mana mwimwi mu akpwe. ⁷ Dinisani sana kumkuluphira Jesu, dza viratu muhi urivyo na mizi yophiya ndani na tautzuka bii. Namwi zidini kumkuluphira tsetsetse. Tsona dinisani kukuluphira kuhusu ukpweliwe muriofundzwa na chila wakati mshukuru.

⁸ Msikubali mutu yeyesi kukulazimishani kuamini mafundzo kuhusu Mlungu ambago ganaonekana ga marifwa ela sigo. Higa tagana mana na ni ga handzo, nago tagala kpwa Jesu ela ni mila za atu na maoni ga dini zao. ⁹ Msiangamizwe ni higa mafundzo ga handzo, kpwa sababu Jesu ariphokala mwanadamu wakala na asili yosi ya Mlungu. ¹⁰ Muna vitu vyosi vilondwavyo kpwa maisha

ga chiroho, mana mu atungbwa a Jesu. Iye ni mkpwwulu wa atawala osi na viumbe vyosi virivyo na uwezo.

¹¹ Mriphomkuluphira ni kama avi mwatiywa tsatsani kpwa njira ya chimacheye. Mutu achitiywa tsatsani seemu ndide ya mwiri ndiyo iuswayo. Ela mriphomkuluphira Jesu, wakuusirani uwezo wa asili zenu za chibinadamu ili zisikutawaleni tsona. ¹² Mriphobatizwa ni kama avi mwazikpwa phamwenga naye. Mlungu ariphomfufula, namwi piya mwahewa maisha maphya, mana mwaamini kukala Mlungu wamfufula kpwa uwezowe.

¹³ Hipho kala tamdzangbwemkuluphira Jesu kala mkafwa chiroho kpwa sababu ya dambi, na kala munatawalwa ni asili zenu za chibinadamu. Ela bada ya kumkuluphira, Mlungu wakuphani maisha maphya. Naye wahuswamehe dambi zehu zosi. ¹⁴ Ni kama avi mahendo gehu gosi ga dambi kala gakaandikpwa, huchishitakiwa kotini, na huchiphahikana na makosa. Phahi Mlungu wahufutira makosa gehu phara Jesu ariphokotwa msalabani, ¹⁵ na achishinda viumbe vyosi vii vyokala na uwezo. Tsona achivigbwiza haya kpwa kuamanyisa atu osi kuhusu ushindi wa Jesu ariouphaha msalabani.

¹⁶ Kpwa hivyo msisikize atu ambao anakuambirani mu-nakosera kpwa kusalunga shariya kuhusu kurya na kunwa, au kusherekeya Sikukuu kama vira Sikukuu ya Kutuluka Mwezi na Siku ya Kuoya. ¹⁷ Mila hizi ni alama ambazo Mlungu waapha Ayahudi hipho kare ili kuamanyisa mambo ndigokpwedza badaye. Ela sambu Jesu wakpwedza na ndiye ahuokolaye. ¹⁸ Msikubali mutu yeyesi akuhendeni mkose kujaliwa ni Mlungu kpwa kuamini mafundzo ga handzo, au kukulazimishani mdzibere au kuabudu malaika. Mutu dza hiye anaphaha mafundzoge kpwa kutafasiri ruwiya. Naye ana ngulu ela siyo sawa, mana higo gosi ni maazo galago mwakpwe achilini ambayo inalongozwa ni asiliye ya chibinadamu. ¹⁹ Waricha kufundza mafundzo ga kpweli na kalongozwa tsona ni Jesu, ambaye analongoza atue dza viratu chitswa chilongozavyo mwiri. Jesu nkuunganisha atue phamwenga, na akaapha nguvu dza viratu kano ziphavyo mwiri nguvu. Atue asiphogbwirana naye taaphera chiroho vira Mlungu amenzavyo.

²⁰ Ni kama avi mwafwa phamwenga naye, kpwa hivyo si turi kulunga mila za atu na maoni ga dini za atu asiomkuluphira Jesu. Takuna haja kabisa ya kulunga shariya za dini, ²¹ ambazo zinaamba kukala usigbwire wala

kuguta vitu fulani na usirye vyakurya fulani. ²² Mana shariya hizi zatungbwa ni atu kuhusu vitu ambavyo tavidumu, vichihumirwa nkusira. ²³ Atu anji anaona shariya hizi ni za marifwa, kpwa sababu zinalonda atu ahende mambo magumu ili aonyese kukala anadzilavya kumuhumikira Mlungu. Tsona zinalonda atu adzibere, na agayise miri yao. Ela kpwa kpweli shariya hizi taziterya atu kutawala tamaa zao za asili ya chibinadamu.

3

Ishi maisha maphya

kpwa uwezo wa Jesu

¹ Mlungu ariphomfufula Jesu, ni kama avi wakufufulani mwimwi piya. Kpwa hivyo dzilavyeni muhende alondago Jesu, ariye mlunguni uphande wa mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. ² Wakati wosi ni lazima mririkane kuhusu maisha genu maphya na mambo ga mlunguni, wala msiaze mambo ga asili ya chibinadamu. ³ Kpwa sababu maisha ga kare gasira, kama avi mwafwa, na sambu muna maisha maphya. Atu taelewa kukala maisha genu maphya na Jesu ni chitu chimwenga kpwa Mlungu. ⁴ Ela Jesu ndiye chandzo cha maisha genu maphya, na siku achiuya hipha duniani na mwanga mkpwulu na utukufu, mundatsembuka naye na mkale dza iye.

⁵ Phahi richani mahendo mai ga asili ya chibinadamu. Nago ni udiya, uzembe, na tamaa ya achetu ama alume anji. Piya msiaze mali za atu mana mundaabudu mali badala ya Mlungu. ⁶ Kpwa kpweli Mlungu andaatiya adabu kali atu ahendao mambo higo. ⁷ Kabila tamdzangbwemkuluphira Jesu, mwimwi enye kala munahenda mambo higa mai. ⁸ Ela sambu richani higa gosi: tsukizi, utsungu, kuzirana, kuochera atu ngulu, na kugomba maneno mai-mai. ⁹ Msichengane, mana hizo zakala ni ndzimo zenu za maisha ga kare, ambago kala mchiishi kabila ya kumkuluphira Jesu. ¹⁰ Sambu muna tabiya nyipha kabisa. Mlungu wakuphani maisha higa, na chila wakati anakuhendani muaze na kuhenda dza iye, ili mzidi kumanya kpwa kpweli. ¹¹ Phahi takuna tafwauti ya Myahudi na asiyekala Myahudi, wa kutiywa tsatsani au kusatiywa tsatsani. Takuna tafwauti ya ariyesoma wala ambaye kasomere. Takuna tafwauti ya mtumwa wala asiyekala mtumwa. Osi a sawa mana ana maisha maphya kula kpwa Jesu. Ni iye bahi ariye muhimu, na anaishi mioyoni mwa atu amukuluphirao.

¹² Mlungu wakutsambulani mkale atue. Mwatengbwa kumuhumikira Mlungu na anakumendzani. Kpwa hivyo mkale apole, ni lazima mkale na mbazi, msihende ngulu, mkubali maoni ga ayawenu, mvumirirane, ¹³ na ichikala kuna atu ambao taaelewana, ni lazima aswameheane. Dza vivyo Mlungu arivyokuswameheni, mwimwi piya swameheni ayawenu. ¹⁴ Na zaidi ya gosi, mendzanani! Mana mchimendzana, mundakala chitu chimwenga tsetsetse. ¹⁵ Jesu wakuhendani mkale na amani, nayo inakuteryani kumanya ra kuhenda. Mlungu wakutsambulani mkale atue na analonda muishi phamwenga na amani, dza vilungo vya mwiri mmwenga. Na mshukuruni Mlungu chila wakati. ¹⁶ Ririkanani kuhusu habari za Jesu ili zitawale maisha genu. Fundzanani na mkanyane kpwa marifwa manji. Imbani zaburi na mawira ga chiroho kumtoga Mlungu. Tsona mshukuruni mioyo kutsuka. ¹⁷ Kpwa vira hu afuasi a Bwana Jesu, ni lazima chila chitu ndichohenda na gosi ndigogomba gakale kama alondavyo. Na chila wakati mshukuruni Baba Mlungu, kutsupira dzina ra Bwana wehu Jesu Masihi.

Afuasi a Jesu atakpwayo kuishi mwao madzumbani

¹⁸ Chila mchetu ariyelólwa ni lazima amusikize mlumewe, kpwa sababu hivyo ndivyo Bwana Jesu alondavyo. ¹⁹ Alume namwi, amendzeni achetu enu na musiahendere usiru. ²⁰ Anache namwi, ogophani avyazi kpwa chila njira, kpwa mana vivyo ndivyo vimuhamiravyo Bwana Jesu. ²¹ Namwi avyazi, msihendere ana enu vibako kpwa kualamu dii yosi. Mana muchihenda hivyo mundaavundza mioyo. ²² Namwi atumwa ni lazima muogophe matajiri genu kpwa chochosi muhendacho. Musiahendere vinono wakati anakuonani bahi, ili akutogoleni. Hata! Ela hendani vira Mlungu alondavyo moyo kutsuka, kpwa sababu munamuogopha Bwana Jesu. ²³ Kazi yoyosi muhendayo, ihendeni na chadi na moyo mmwenga. Hendani kazi zenu vinono kama avi munazihenda zimhamire Bwana Jesu, wala sio mwanadamu. ²⁴ Mmanyeye kukala Bwana Jesu andakuphani urisi dza zawadi. Andakuphani mambo manono ambago wagatayarishira atue. Mana Jesu ariyehuo kola ndiye tajiri mwenye mumhumikiraye. ²⁵ Ela ichikala munaenderera

3:12 3:12 Aefeso 4:2 **3:13** 3:13 Aefeso 4:32 **3:16** 3:16 Aefeso 5:19,20
3:18 3:18 Aefeso 5:22; 1 Petero 3:1 **3:19** 3:19 Aefeso 5:25; 1 Petero 3:7
3:20 3:20 Aefeso 6:1 **3:21** 3:21 Aefeso 6:4 **3:22** 3:22 Aefeso 6:5-8 **3:25**
3:25 Kumbukumbu 10:17; Aefeso 6:9

kuhenda makosa, Mlungu andakutiyani adabu. Uamuli wa Mlungu tauonera mutu.

4

¹ Namwi matajiri ahendereni atumwa enu haki na sawa, mana mnamanya munamhumikira Bwana ko mlunguni, yani Jesu.

*Endererani kuvoya Mlungu
na mkale na marifwa*

² Endererani kuvoya Mlungu chila mara, na muchikala munavoya kalani na chituwo, na mumshukuru Mlungu sana. ³ Muchikala munavoya piya naswi huvoyereni Mlungu ahuphe nafwasi ya kutangaza mpango wa siri kuhusu Jesu, ambao ni chisa cha mimi kukala jela. ⁴ Phahi nivoyerani nienderere kuamanyisa atu siri hiyo, kama nilondwavoye kuhenda.

⁵ Muchikala mu phamwenga na atu ambao taadzangbwemkuluphira Jesu, onyesani tabiya nono na muhende manono chila mphahapho nafwasi. ⁶ Phahi wakati wosi bishani nao chituwo. Maneno genu nagakale manono, ili afwahirwe na azidi kugaphundza. Ndipho mundamanya kumjibu vinono chila mutu.

Salamu

⁷ Tikiko ni mfuasi myawehu amenzwaye sana. Huna-henda naye kazi ya Bwana Jesu, tsona ananiterya na ni mutu ambaye naweza kumuadamira. Naye andakuambirani niendereravyo. ⁸ Namuhuma edze akuambireni vira huendereravyo na piya akutiye ni moyo ⁹ Piya aredza na Onesimasi, mfuasi myawehu amenzwaye sana na ni mutu wa kuadamira. Hiyu ni wa ko kpwenu. Osi airi andakpwedza akuambireni mambo gosi garigo hiku.

¹⁰ Mfungbwa myangu aihwaye Aristariko, na Mariko ambaye ni m'bari wa Barinaba, akakuphozani. Ichikala Mariko andakpwedza hiko kpwenu, phahi msiyale kumkaribishato kama murivyoambwa. ¹¹ Piya Joshuwa ambaye dzina ranjina ni Justo akakuphozani. Aristariko, Mariko na Joshuwa ndio Ayahudi bahi, ambao ananiterya kuhenda kazi ya ufalume wa Mlungu. Nao ananitiya moyo sana. ¹² Piya mkaphozwa ni Epafara, mutu wa ko kpwenu, ambaye anamuhumikira Jesu Muokoli. Chila wakati anakuvoyerani sana, mzidi kumkuluphira Mlungu na mkale

4:1 4:1 Aefeso 6:9 **4:5** 4:5 Aefeso 5:16 **4:7** 4:7 Mahendo 20:4; 2 Timothi 4:12
4:7 4:7 Aefeso 6:21,22 **4:9** 4:9 Filemoni 1:10-12 **4:10** 4:10 a Mahendo 19:29; 27:2; Filemoni 1:24; b Mahendo 12:12,25; 13:13; 15:37-39 **4:12** 4:12 Akolosai 1:7; Filemoni 1:23

na uhakika wa gosi ambago anamendza. ¹³ Nakuambirani kpweli mana námuona vira arivyokuhenderani kazi kpwa chadi, mwimwi na ayawenu a midzi ya Laodikia na Hierapoli. ¹⁴ Na mkaphozwa ni Dema phamwenga na Dakitari Luka, hummendzaye sana.

¹⁵ Niphozerani afuasi a Jesu ario Laodikia, piya niphoz-erani Nimufa na kundi rosi ra afuasi akutanao mwakpwe nyumbani. ¹⁶ Bada ya baruwa hino kusomerwa atu osi hipho Kolosai, hakikishani munaiphirika ikasomwe kpwa afuasi a Laodikia. Piya náandikira afuasi a Laodikia baruwa, phahi iphaheni na muisome.

¹⁷ Muambireni Arikipo: Paulo anaamba hivi, “Kazi iyo uriyohewa ni Bwana Jesu, ni lazima uimarigize.”

¹⁸ *Salamu hizi zila kpwangu mimi Paulo, na nkaziandika na mkpwono wangu.* Enehu, msiyale kunivoyera mana ni jela. Bwana Jesu naakujaliyeni.

Baruwa ya kpwandza ya Paulo yoandikira ATHESALONIKE Tanga mbere

Paulo na Sila ndio arioandzisha kundi ra afuasi a Jesu hiko Thesalonike (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume*, 17:1-9). Atu a hiko kala taamanywa Mlungu hata anaabudu vizuka ela ariphofundzwa habari nono kuhusu Jesu achiamini na achiweza kuambira ayawao. Paulo ariphokala hiko Thesalonike wahenda kazi na mikonoye ili kudziendzera riziki, wala kayakala mutu wa kuvoya-voya. Phahi kp-wazembuka alimu a handzo ariomzira Paulo na kupinga mafundzoge hata achiuka achendasagala mudzi wa Atheni (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume*, 17:14-15).

Bada ya muda Paulo wamhuma Timothi kpwendalamusa afuasi arioaricha Thesalonike (3:1-5). Timothi ariphouya wamuambira Paulo afuasi anaenderera na kuluphiro ela ana matatizo. Mana anjina taahenda tsona kazi kpwa anaona Jesu a phephi na kuuya (4:11-12). Ariofwererwa nao akadzimakira mana anaona atu aho ariofwa kabila ya Jesu kuuya taandafika kpwa Mlungu. Ndipho Paulo achiandika baruwa hino kuakanya na kuatiya moyo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Paulo analamusa afuasi a Jesu na kushukuru Mlungu 1:1-³

Maisha na imani ya Athesalonike 1:4—3:13

Afuasi a Jesu anavyolondwa kusagala 4:1-12

Afuasi a Jesu ariofwa andafufulwa 4:13—5:11

Malagizo ga mwisho 5:12-22

Salamu 5:23-28

¹ Baruwa hino ila kpwa Paulo, Sila* na Timothi.

Hunakuandikirani mwimwi afuasi a Jesu murio hiko mudzi wa Thesalonike, atu a Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi.

Mlungu naakujaliyeni na mkaletu.

Maisha na kuluphiro ra Athesalonike

² Hukumshukuru Mlungu chila wakati kpwa sababu yenu, na wakati wa kuvoya, hunakuvoyerani piya. ³ Mana wakati hunavoya Baba Mlungu hukutambukira mahendo manono

muhendago kpwa sababu ya kuluphiro renu. Hukutam-bukira vira mendzwa yenu inavyokuhendani muhende kazi kpwa chadi, na vira muendereravyo kukala na uhakika wa kukala Bwana wehu Jesu Masihi andauya.

⁴ Enehu, hunamanya kukala Mlungu anakumendzani, naye wakutsambulani ili mkale atue. ⁵ Mana wakati huriphokufundzani habari nono kuhusu Jesu Muokoli, taiyakala ya maneno bahi, ela piya yakala na Roho Mtakatifu. Mana kala huna hakika kukala ujumbe hinyo ni wa kpweli; na mnamanya hurivyoishi namwi ili hukufundzeni kuishi maisha gamhamirago Mlungu.[†] ⁶ Mwimwi mwalunga mfwano wehu na mchiiga Bwana Jesu. Hata dzagbwe mwateswa sana ela mwaphokera ujumbe na raha irehwayo ni Roho Mtakatifu. ⁷ Namwi mwakala mfwano wa afuasi osi murio nao hiko seemu za Makedonia na Akaya. ⁸ Mana tamilyaeneza ujumbe wa Bwana Jesu hiko Makedonia na Akaya bahi, ela piya habari za kuluphiro renu kpwa Mlungu zagota chila phatu. Kpwa hivyo tahuna ra kugomba tsona. ⁹ Piya nyo enye anaenderera kugomba kuhusu vira murivyohukaribisha vinono na murivyoricha kuabudu vizuka mchigaluka kumuhumikira Mlungu wa kpweli ariye moyo. ¹⁰ Chisha anagomba kuhusu vira mgodzeravyo Mwanawe edze kula mlunguni. Mlungu wamfulula, naye ndiye ndehutivya na hukumu kali yedzayo.

2

Kazi ya Paulo hiko Thesalonike

¹ Enehu, mwimwi enye mnamanya kala charo chehu cha kpwedza kpweni tachiyakala cha bure. ² Mnamanya hurivyohenderwa mambo mai na kulaphizwa ni atu a mudzi wa Filipi na vira hurivyogaya hiko kabila ya kpwedza kpweni. Ela Mlungu wahupha nguvu za kutangaza nenore* bila wuoga, hata dzagbwe kala hukazangirwa ni hinyo ariohupinga. ³ Mahubiri gehu tagayategemea handzo au nia mbii hipo huriphokuambirani mumkubali Jesu, wala tahulondere kuchenga mutu yeyesi. ⁴ Badala ya hivyo Mlungu wahuona hu atu a kuaminika na a kufwaha kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Naswi tahugomba kufurahisha atu, ela hunalonda kumuhamira Mlungu amanyaye hata mioyo yehu. ⁵ Mana mwi enye mnamanya kukala tahuyahumira maneno ga mtswano

[†] **1:5** 1:5 Chiyunani chinaamba, na kuishi phamwenga namwi yakala ni kpwa fwaida yenu. **1:6** 1:6 Mahendo 17:5-9 **2:2** 2:2 a Mahendo 16:19-24; b Mahendo 17:1-9 * **2:2** 2:2 Chiyunani chinaamba injili ya Mlungu. Dza vivyo kwenye misitari ya 2:8 na 2:9 piya.

kpwa mkubali. Wala tahuyahumira werevu kudzifwitsa ili hufwaidike kula kpweni, hata ye Mlungu ni shaidi wehu. ⁶ Wala tahuyalonda kulikpwa ni atu, akale ni mwimwi au mutu wanjina yeyesi. ⁷ Kpwa vira hu mitume a Jesu, hungeonyesa uwezo wehu na kuvoya mambo fulani kula kpweni. Ela swino hwakala a pole kpweni dza mchetu areraye anae atsanga. ⁸ Hwakumendzani sana hata tahuyakushirikishani neno ra Mlungu macheye, ela piya maisha gehu, mana hwasagala phamwenga kama chitu chimwenga.

⁹ Enehu, ikale tamtambukira hurivyohenda kazi kpwa chadi? Wakati huriphokutangazirani neno ra Mlungu, hwa-henda kazi usiku na mutsi, ili maitaji gehu gasikale mzigo kpweni. ¹⁰ Mwimwi mu mashaidi gehu dza viratu Mlungu, kukala maisha gehu hiko kpweni gakala manono na ga haki bila lawama. ¹¹ Mnamanya vira hurivyohendera chila mmwenga dza viratu baba ahenderavyo anae mwenye. ¹² Hwakutiyani moyo, huchikuphani pore na huchizidi kukuambirani muishi maisha gamhamirago Mlungu. Mana wakutsambulani mtawale phamwenga naye na mphahenguma dza iye.

¹³ Tsona huna sababu yanjina ya kumshukuru Mlungu chila wakati. Huriphokureherani ujumbe wa Mlungu, tamyausikira na kuuphokera dza ujumbe wa mwanadamu, ela mwauphokera dza ujumbe wa Mlungu, na kpwa kpweli ndio. Nao unagaluzi maisha genu mwimwi mukuluphirao. ¹⁴ Enehu, gago garigohendeka kpweni gahenderwa makundi ga afuasi a Jesu Muokoli ario jimbo ra Judea. Kpwani vyo murivyogayiswa ni atu enu ndivyo afuasi a hiko Judea arivyogayiswa ni Ayahudi ayawao. ¹⁵ Mana Ayahudi anjina aolaga manabii ao, anjina achimuolaga Bwana Jesu. Na hivi sambili anahugayisa na anahuzoresa. Phahi anamtsukiza Mlungu, na kupinga atu osi ¹⁶ kpwa kuhukahaza kutangaza ujumbe wa Jesu kpwa atu asio kala Ayahudi, mana anaogopha anjina andaokolwa. Chihivyo anadzienjerezera dambi chila siku. Kpwa hivyo vivi sambili uamuli mkali wa Mlungu ukaagbwerera.

*Paulo anaaza kuonana
na Athesalonike*

¹⁷ Enehu, huripholazimishwa kukurichani, hwatengbwa chimwiri swiswi na mwimwi kpwa muda, ela maazo gehu gachikala phamwenga namwi. Naswi hwajaribu chila njira kuuya tsona mana kala huna hamu ya kukuonani.

18 Kala hunalonda hwedze hukuloleni. Nami nájeza kano nyinji nedze nikuloleni, ela Shetani achinizuwiya. 19 Ndiphoima mbere za Bwana Jesu wakati achedza, huna hakika kukala mundakala mcheremkuluphira. Phahi mundahuenda huphahe zawadi, naswi hundakala na ngulu na raha. 20 Kpwa kpweli munahuhenda hukale na ngulu na raha kpwa sababu ya tabiya na mahendo genu manono.

3

1 Mwishowe siyaweza kuvumirira zaidi, náona baha nisale Atheni machiyangu. 2 Ela nákata shauri kumhuma mwenehu Timothi kpwenu. Naye ni muhumwa wa Mlungu wa kutangaza habari nono kuhusu Jesu ariyehukola. Nami námhuma ili edze akutiyeeni nguvu na akutiyeeni moyo. 3 Náhenda hivyo kpwa kusikale na yeyesi ndiyericha kumkuluphira Jesu kpwa sababu ya mateso higa. Mana mnamanya kukala mateso dza higo ni mpango wa Mlungu. 4 Chisha wakati huriphokala phamwenga hwakuambirani chimbere kukala hundateswa, na kama mmanyavyo, hivyo ndivyo vyokala. 5 Hino ndiyo sababu ya kumhuma Timothi. Siyaweza kuvumirira, ndiyo mana námhuma ili edze arole ichikala mcheremkuluphira Jesu. Kala nina wasiwasi chahi Shetani wakuchengani muchiricha kukuluphira, na kazi yehu ikale ya bure!

Timothi analavya ujumbe wa kutiya moyo

6 Sambi Timothi akauya, naye akahurehera habari za kuhutiya moyo kuhusu mendzwa yenu na vira muenderavyo kukuluphira. Akahuambira kukala munahutam-bukira chila wakati na muna hamu ya kuhuona dza vivyo hurivyo na hamu ya kukuonani. 7 Kpwa hivyo enehu, katika tabu na mateso gehu gosi hukatiywa moyo kpwa sababu ya kudina kpwenu chilume. 8 Mana hipha sambu maroho gehu gakauya phamwenga kpwa kusikira kala mkadina chilume kpwa kumkuluphira Bwana Jesu. 9 Tahuweza kuricha kumshukuru Mlungu kpwa sababu ya raha ambayo munahutiya! 10 Hunazidi kuvoya Mlungu usiku na mutsi, tsona hunavoya na mioyo yehu yosi, ili huphahe nafwasi ya kukuonani matso kpwa matso. Chisha hukufundzeni mambo zaidi ambago ni mgamanye kuhusu kumkuluphira Bwana Jesu.

11 Hunavoya Baba Mlungu mwenye na Bwana wehu Jesu ahutengezere njira ili hwedze vi sambu sambu. 12 Naye Bwana Jesu naakutiyeeni mbazi, mmendzane na kumendza

atu osi, dza swiswi hunavyokumendzani. Namwi hendani hivyo zaidi na zaidi. ¹³ Chihivyo andatiya nguvu mioyo yenu, namwi tamundakala na lawama wala makosa mbere za Baba Mlungu, wakati Bwana wehu Jesu ndiphokpwedza na malaikae osi.*

4

Maisha gamhamirago Mlungu

¹ Phahi enehu mwadzifundza kula kpwehu vira ambavyo mnalondwa muishi, ili kumuhamira Mlungu. Na kpwa sababu hu afuasi amwenga a Bwana Jesu, hunakuvoyani na kukukanyani muenderere kuhenda manono zaidi na zaidi. ² Mana mnamanya gara malagizo hurigokuphani kpwa uwezo wa Bwana Jesu. ³ Mlungu anakulondani muishi bila lawama. Kpwa hivyo msikale azembe. ⁴ Chila mlume analondwa amanye vira anavyoweza kuzuwiya mwiriwe.* Ni lazima kuishi maisha ga ishima, maisha gasigo lawama ⁵ wala tamaa mbii dza atu asio na dini, au asiommanya Mlungu. ⁶ Phahi mutu naasimkosere myawe hata chidide kuhusu dzambo hiri. Mana hwakuambirani kare na huchikukanyani kukala Bwana Jesu andaatiya adabu kali ahendao mambo higo. ⁷ Mlungu wahuiha husagale masagazi gasigo lawama, wala si masagazi ga uzindzi. ⁸ Kpwa hivyo anayebera mafundzo higa kam'bera mutu, ela anam'bera Mlungu ambaye anakuphani Roho Mtakatifu.

⁹ Enehu, takuna haja ya kukuandikirani kuhusu kumendza afuasi ayawenu. Mana mwimwi enye mwafundzwa ni Mlungu kala ni lazima mmendzane. ¹⁰ Namwi munamendza afuasi ayawenu osi hiko tsi ya Yunani, seemu ya Makedonia. Phahi enehu hunakuvoyani muenderere vivyo zaidi na zaidi. ¹¹ Nia yenu naikale kusagala masagazi gasigo hoyo na mutu. Tsona chila mutu naashuulikiye mamboge na ahende kazi na mikonoye dza hurivyokulagizani. ¹² Muchihenda hivyo mundaishimiwa ni atu asiomkuluphira Jesu, na tamundakala na lazima ya kuadamira atu anjina kpwa maitaji genu.

Kufufuka kpwa Afuasi a Jesu

¹³ Enehu, hunalonda mmanye ukpwele kuhusu afuasi a Jesu ariofwa, ili msisononeke dza atu asioamini kukala andafufuka. ¹⁴ Swiswi hunaamini kukala Jesu wafwa na achifufuka. Kpwa hivyo naswi hunaamini piya kukala,

* **3:13** 3:13 Malaikae: Mana yanjina ni atue. * **4:4** 4:4 Mana yanjina ni: Chila mlume analondwa amanye vira ndivyoishi na mchewe kpwa ishima.

Mlungu andaareha phamwenga na Jesu atu osi ariofwa kuno anamuamini Jesu.

¹⁵ Hiri hunarokuambirani ni fundzo ra Bwana Jesu kuhusu siku ndiphouya. Hakika swiswi ambao huchere moyo tahundaphiya mlunguni kabila ya hara ariofwa. ¹⁶ Mana Bwana Jesu mwenye andatserera kula mlunguni na kulavya malagizo kpwa sauti kulu. Sauti ya malaika mkpwulu indasikirwa na gunda ra Mlungu rindapigbwa. Nao ndiofufuka mwandzo andakala hara ariofwa na kuno anamkuluphira Jesu. ¹⁷ Naswi ndiokala huchere moyo wakati hinyo hundakusanywa phamwenga nao hiko mainguni kumchinjira Bwana Jesu. Phahi hundakala phamwenga na Bwana Jesu hata kare na kare. ¹⁸ Kpwa hivyo, atiyeni moyo ayawenu na maneno higa.

5

Kalani tayari kpwa siku ya Bwana

¹ Enehu, takuna haja ya kukuandikirani saa ama siku ndiphohendeka mambo higa. ² Mana mwi enye muna-manyato kukala Bwana Jesu andakpwedza gafula, siku ambayo tamuitazamiya dza viratu muivi edzavyo usiku kuiya. ³ Atu achikala anaamba, "Chila chitu chi sawa na salama," hipho ndipho ndiphogbwererwa ni mashaka. Nago gandahendeka gafula dza viratu mayo akalavyo na utsungu ichikala mwana a phephi na kuvyalwa. Kpwa hivyo taindawezezana mutu kuchimbira mashaka higa.

⁴ Ela enehu tamujizani; phahi siku iyo indakala gafula dza vira muivi edzavyo. ⁵ Mwimwi mosi mu atu muishio mwangani, atu a mutsi. Hosi hunaomkuluphira Jesu tahu atu a usiku, wala a jizani. ⁶ Kpwa hivyo nahusilaleni dza atu asiomanya kala Jesu andauya. Badala ya hivyo nahukaleni matso na hukale atu a chiasi. ⁷ Mana atu alalao alala usiku, na alevi alewa usiku. ⁸ Ela swiswi hu atu a mutsi, kpwa hivyo ni hukale na chiasi. Mendzwa yehu na kuluphiro rehu narikale dza vwazi ra chuma ra chifuwani. Tumaini rehu ra wokofu narikale dza kofiya ya chuma. ⁹ Mana Mlungu kayahutsambula ili ahuangamize na uamuliwe mkali, ela wahutsambula huokolwe kpwa sababu ya gara ambago Bwana wehu Jesu Masihi wahuhendera. ¹⁰ Naye wafwa kpwa fwaida yehu. Kpwa hivyo wakati achiuya, ikale huchere moyo ama hukafwa, andahuhala hukaishi phamwenga naye hata kare na kare. ¹¹ Phahi tiyanani

mioyo na mterylene dza muhendavyo sambu ili muweze kumkuluphira Mlungu zaidi.

Malagizo ga mwisho

¹² Enehu, hunakuvoyani muishimu vilongozi enu. Atu hinya anahenda kazi ya Bwana Jesu na chadi kpwa fwaida yenu, nao nkukukanyani msihende dambi. ¹³ Apheni ishima kulu na muamendze kpwa sababu ya kazi ahendayo. Na ni lazima msagaletu na afuasi ayawenu.

¹⁴ Enehu, hunakuhimizani mkanye atu avivu na mtiye moyo atu ambao afwa mioyo. Tsona mterye ayawenu ambao taadzangbwephera chiroho na mvumirire atu osi. ¹⁵ Mutu naasiriphize, ela chila wakati nia zenu nazikale za kuhenderana manono mwi enye, na hata kpwa atu anjina.

¹⁶ Hererwani chila wakati, ¹⁷ na muenderere kuvoya, ¹⁸ mshukuruni Mlungu kpwa rorosi. Higo ndigo Mlungu alondago muhende, mwimwi murioungana na Jesu Muokoli.

¹⁹ Msizuwiye kazi ya Roho Mtakatifu mwenu kundini; ²⁰ msibere afuasi ayawenu anapholavya ujumbe wa Roho Mtakatifu. ²¹ Ela lolanito chochosi chigombwacho; mlunge maneno ga kpweli na manono, ²² chisha mdzitenge na chila aina ya uyi.

²³ Mlungu arehaye amani akutengeni na chila aina ya uyi. Piya naarinde roho zenu, mioyo yenu na miri yenu ikale bila lawama yoyosi hadi Bwana wehu Jesu Masihi ndiphokpwedza. ²⁴ Kpwa vira Mlungu wakuihani, iye andakuhendani mlunge njiraze, mana ni muaminifu.

²⁵ Enehu, huvoyereni.

²⁶ Huphozereni sana afuasi osi a Jesu na mendzwa ya kpweli.

²⁷ Kpwa dzina ra Bwana Jesu ninakulagizani muasomere baruwa hino afuasi osi.

²⁸ Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa ya phiri ya Paulo yoandikira ATHESALONIKE Tanga mbere

Baruwa hino yaandikpwa muda mfupi bada ya hira ya kpwandza. Paulo anaandika ili kurekebisha maazo ga handzo gokala gakagota Thesalonike kukala Jesu wauya kare (2:2). Paulo anaamanyisa ndivyokala kabila ya Jesu kuuya. Piya anjina kala taamendze kuhenda kazi hata dzagbwe Paulo wakahala ndzimo hino kpwenye baruwaye ya kpwandza (1 Athesalonike. 4:11; 5:14). Kpwa hivyo anasisitiza kukala asiyelonda kuhenda kazi naasirye (3:10).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Paulo anavoyera afuasi na kushukuru Mlungu 1:3-12

Kuuya kpwa Bwana Jesu 2:1-12

Endererani kumkuluphira Mlungu 2:13-17

Msikale avivu 3:1-15

Salamu 3:16-18

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, phamwenga na Sila* na Timothi.

Hunakuandikirani mwimwi kundi ra afuasi a Jesu a hiko Thesalonike, atu a Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi.

2 Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Shukurani na kutiywa moyo

3 Enehu swino ni lazima humshukuru Mlungu wakati wosi kpwa sababu yenu. Ni haki swiswi kuhenda hivyo mana munaenderera kumkuluphira Mlungu na mosi munamendzana zaidi. 4 Kpwa hivyo huna ngulu kpwa sababu yenu hata hunaambira afuasi anjina osi a Jesu. Mana phamwenga na mateso na kugaya mgayako, bado munazidi kumkuluphira Mlungu. 5 Mlungu andahumira kugaya kpweni kuonyesa kukala hukumuye ni ya haki. Kulengana na hukumuye mundakala munafwaha kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu. 6 Kpwa kpweli Mlungu ni wa haki, naye andaariphiza aho anaokugayisani. 7 Tsona andakuoyezani na shida zenu, na zehu piya. Higa gandahendeka wakati Bwana Jesu ndiphola mlunguni phamwenga na malaikae a nguvu. 8 Andakpowedza na jimbijimbi ra moho, edze atiye adabu hara asioogopha Mlungu, na atu aremao habari nono kuhusu Bwana wehu Jesu Muokoli.

⁹ Mlungu andaenderera kuatiya adabu hata kare na kare kpwa kuatenga na Bwana Jesu na utukufu wa uwezowe. ¹⁰ Higa gandakala hipo siku Jesu ndiphokpwedza ili aphahe nguma kula kpwa atakatifue. Osi amukuluphirao andaona ajabu achiona vira arivyo. Na sio aho bahi, ela hata mwimwi muaminio ushuhuda wehu.

¹¹ Mlungu wakutsambulani ili mkale atue. Naswi hunakuvoyerani chila wakati msagale vira mlondwavyo, ili aone munafwaha kutsambulwa. Piya hunavoya akupheni uwezo wa kuhenda manono muazago, kpwa sababu ya kumkuluphira Jesu. ¹² Higa hunagalonda ili dzina ra Bwana wehu Jesu Masihi rikale na nguma kpwa sababu yenu, namwi mtogolwe kpwa sababuye. Nago gandawezekana kpwa sababu ya mbazi za Mlungu wehu na Bwana Jesu.

2

Kuuya kpwa Bwana Jesu

¹ Enehu, sambu hunabisha kuhusu kuuya kpwa Bwana wehu Jesu Masihi, na vira swiswi ndivyokusanyika mbereze. Hunakuonyani ² msikale atu a kutapatapa ovyo ovyo na maneno ga atu kama vira kuambwa siku iyo yakpwedza kare. Hata mutu akaamba waambirwa ni Roho Mtakatifu, ama wagasikira na swiswi, msimuamini. Tsona mutu achikuambirani wagasoma baruwani, ama achikuonyesani baruwa ambayo inaambwa yala kpwehu, piya msimuamini. ³ Msiphuphizwe ni mutu yeyesi, mana siku iyo taindafika hadi atu anji ndiphogbwirana kumpinga Mlungu, na yuya mui apingaye Mlungu amanyikane wazi. Hiye ndiye ambaye Mlungu wapanga kare kum'bananga tsetsetse. ⁴ Andadzikudula na abere chochosi chiihwacho Mlungu au chiabudiwacho. Andasagala ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na kuaambira atu kukala iye ndiye Mlungu.

⁵ Dze tamtambukira kukala nakuambirani higa huphokala hosi? ⁶ Kama mmanyavyo chimzuwiyacho yuya mui hipha sambu ni vira wakatiwe taudzangbwefika. Ela wakatiwe uchifika andamanyikana wazi. ⁷ Tayari Shetani anahenda kazi chisiri-siri kuhenda atu apinge Mlungu. Nayo indaenderera kukala siri hadi hipo ndiphouka hiye aifwitsaye. ⁸ Alafu yuya mui andamanyikana wazi, naye Bwana Jesu andakpwedza amuolage chirahisi kabisa kpwa uwezowe mkpwulu. * Mana andakpwedza na mwanga

1:9 1:9 Isaya 2:10 2:1 2:1 1 Athesalonike 4:15-17 2:4 2:4 Danieli 11:36;
Ezekieli 28:2 2:8 2:8 Isaya 11:4 * 2:8 2:8 Chiyunani chinaamba, kpwa kuvuvurira pumuzize.

mcpwulu na utukufu wa ajabu. ⁹ Yuya mui andakpwedza na nguvu za Shetani na andahenda chila aina ya vilinje na maajabu ga handzo. ¹⁰ Andakpwedza na chila aina ya handzo kuchenga hara agodzwao ni uamuli wa kutiywa adabu hata kare na kare. Hinyo anagodzwa ni uamuli kpwa sababu kpweli airema. Kalapho taayairema, phahi Mlungu angeativya. ¹¹ Ndiyo mana Mlungu waaricha achengbwe sana ni yuya mui na alunge mambo ga handzo. ¹² Kpwa hivyo osi arioamini handzo na kuhamirwa ni kuhenda mai andaphaha uamuli wa kutiywa adabu.

Endererani kumkuluphira Mlungu

¹³ Ela swino ni lazima humshukuru Mlungu wakati wosi kpwa sababu yenu mwimwi enehu mmendzwao sana ni Bwana Jesu. Mana Mlungu wakutsambulani kula mwandzo muokolwe.† Mnaokolwa ni Rohowe anayekutangani kpwa kazi ya Mlungu na kuamini ukpweli. ¹⁴ Mlungu wahu-mira habari nono hurizotangaza kpweni kama njira ya kukualikani mphaha nguma phamwenga na Bwana wehu Jesu Masihi. ¹⁵ Kpwa hivyo enehu dinani chilume na mlunge hurigokufundzani, ikale ni kugomba namwi ama kukuandikirani baruwa.

¹⁶ Baba Mlungu wahumendza, na kpwa mbazize achi-uhuriza mioyo hata kare na kare na kuuhenda hukale na uhakika wa kusagala naye hata kare na kare. Hunakuvoyerani kukala Bwana wehu Jesu Masihi mwenye ¹⁷ akutiye ni moyo na akupheni nguvu muweze kuhenda manono na kubishato.

3

Huvoyereni

¹ Chimarigizo, enehu nakuambirani mhuvoyere ili neno ra Mlungu rigote upesi na kuphokerwa na ishima dza ko kpweni. ² Piya huvoyereni Mlungu ahurinde na atu ayi, mana sio osi ambao andakubali kuamini hiri neno ra Mlungu huribisharo. ³ Ela Bwana Jesu ni muaminifu, na andakutiyani nguvu na kukurindani na mai. ⁴ Iye wahuhenda hukale na hakika kukala munahenda na mundaenderera kuhenda hurigolagiza. ⁵ Mlungu naakulongozeni mmanye mendzwaye na vira Bwana Jesu arivyovumirira mateso.

Msikale avivu

⁶ Enehu, kpwa uwezo wa Bwana Jesu Masihi swino hunakuonyani mdziepushe na afuasi ayawenu ambao ni

2:9 2:9 Mathayo 24:24 † **2:13** 2:13 Mana yanjina ya Chiyunani ya maneno higa ni: Mlungu wakutsambulani mkale seemu ya atu a kpwandza kuokolwa.

avivu na taalunga gara hurigokufundzani. ⁷ Mana mwimwi enye mnamanya mlondwavyo kuiga mfwano wehu. Huriphokala hiko kpwenu tahuyakala avivu, ⁸ wala tahuyarya chakurya cha mutu bila kuchiriphira. Chinyume na hivyo, hwakala na chadi cha kuhenda kazi usiku na mutsi, ili husikale mzigo kpwa mutu yeyesi. ⁹ Swiswi tahuyahenda hivi kpwa kukala tahuna haki ya msada wenu, ela hwalonda hukale mfwano mnono ambao mundafulunga. ¹⁰ Mana hata huriphokala hosi hwakulagizani hiri: “Yeyesi ambaye ni mvivu wa kazi, naasirye.”

¹¹ Sababu ya kuamba hivyo, hwasikira kukala ayawenu anjina ni avivu. Taana rorosi ahendaro isiphokala kuinjirira mambo ga atu. ¹² Atu dza hinyo hunaaonya na kuaambira kpwa uwezo huriohewa ni Bwana Jesu Masihi kukala, ahurire na adzitsumire chakurya. ¹³ Namwi enehu, msiremwe kuhenda manono. ¹⁴ Yeyesi ndiyerema kulunga higa hubishago kwenye baruwa yehu, dzimanyirireni naye, tsona dzitengeni naye ili agbwirwe ni haya. ¹⁵ Hata hivyo msimuhende kala ni adui, ela mkanyeni dza myawenu.

Mlagano

¹⁶ Hunakuvoyerani ili Bwana wehu Jesu anayehupha amani, akupheni amani chila mara kpwa chila dzambo. Bwana Jesu na akale phamwenga namwi mosi.

¹⁷ Mimi Paulo naandika salamu hizi na mkpwono wangu. Hivi ndivyo nimarigizavyo baruwa zangu zosi kuonyesa kukala zila kpwangu.

¹⁸ Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa ya kpwandza ya Paulo yomuandikira TIMOTHI Tanga mbere

Timothi kala ni Myahudi kpwa nine na Myunani kpwa ise. Huchisoma chitabu cha *Mahendo ga Mitume* au baruwa zanjina za Paulo undaona kala Timothi wanyendeka na Paulo kuhenda kazi ya kutangaza habari za Jesu (soma *Mahendo ga Mitume* 16:1-3; 17:14-15, 18:5, 19:22, *Arumi* 16:21, *Akorintho a Kpwandza* 16:10, *Afilipi* 2:19-22). Paulo anamhadza sana kpwenye baruwaze nyinji.

Baruwa hino yaandikpwa ni Paulo wakati kala a phephi na kufwa. Wamuandikira Timothi ili amuphe malagizo kuhusu gara ganagotatiza afuasi hiko Efeso. Piya walonda kumtiya moyo Timothi ili asiremwe kusagala maisha ga kumuhamira Mlungu. Piya wamuandikira ili amanye jinsi ya kutsambula vilongozi a afuasi. Paulo anaamba afuasi ni akale na kuluphiro na tabiya nono, amanye ukpweli na aweze kukanira kunaphozembuka mafundzo ga handzo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Maonyo kuhusu mafundzo ga handzo 1:3-20

Mafundzo ga kuhusu kuabudu 2:1-15

Sifwa za vilongozi na asaidizi aho 3:1-16

Malagizo kuhusu mafundzo ga haki 4:1-16

Malagizo kuhusu magungu, vilongozi na atumwa 5:1-6:2

Malagizo kuhusu kumendza pesa na kukuluphira 6:3-21

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtume wa Masihi Jesu ariye na uwezo. Nátambulwa kpwa lagizo ra Mlungu ariyehukola, nikale mtume wa Masihi Jesu ariye kuluphiro rehu.

² Nakuandikira uwe Timothi mwanangu mwenye wa chiroho.

Baba Mlungu na Masihi Jesu, Bwana wehu, naakujaliye, akuonere mbazi na ukale na amani.

*Paulo anaonya afuasi
kuhusu mafundzo ga handzo*

³ Kama nrivyokulagiza nriphokala naphiya Makedonia, nakuambira usale kuko Efeso ili ukahaze atu anaofundza mafundzo ga handzo. ⁴ Nakulagiza uaambire ariche

kugomba mambo manji ganangoangamiza wakati wa kuphunda adisi nyinji na mlolongo wa madzina ga akare gasigo na mwisho.* Mana mambo higo ganareha malumbano ga ovyo, na tagaterya atu kuishi kpwa imani kulengana na mpango wa Mlungu wa kumkuluphira iye.⁵ Lengo ra lagizo hiri ni kukala nalonda ufundze atu amendzane mioyo kutsuka, akale na mioyo isiyodzihukumu na kuluphiro ra kpweli.⁶ Mana atu anjina aricha kufundza mambo higo, nao analunga malumbano ga chizuzu gasigo mana.⁷ Analonda amanyikane ni alimu a kufundza Shariya za Musa, ela nyo enye taamanya anagomba kuhusuni, hata dzagbwe anagafundza na nguvu sana.

⁸ Phahi hunamanya kala Shariya za Musa ni nono zichilungbwa na kuhumirwa viratu Mlungu alondavyo.⁹ Tsona hukumanya kala Shariya tazirehwa kpwa atu ahendao haki. Ela nkurehwa kpwa atu a kuvundza shariya na atu asiokubali kukala tsini ya mamlaka, atu asiomuogopha Mlungu na achina-dambi osi, atu asio atakatifu na asio na dini, aolagao avyazi aho na ayawao.¹⁰ Piya zarehwa kpwa azindzi, ahendao alume ayawao achetu, na ahendao ayawao atumwa,† atu a handzo na aapao na mambo ga handzo, au anjina ahendao gogosi ambago ni chinyume cha mafundzo ga kpweli.¹¹ Higo ni gara ganagokubaliana na habari nono kuhusu Jesu Muokoli iriyo na uwezo wa ajabu, iratu nriyoikirwa mikononi ni Mlungu wa nguma zosi.

*Paulo anamshukuru Mlungu
kpwa mbazize*

¹² Namshukuru Bwana wehu Masihi Jesu, ariyenipha nguvu, achiniona ni muaminifu na achinitsambula nimuhumikire.¹³ Hata dzagbwe kare námkufuru Jesu, nchimtesa na nchim'bera. Ela Mlungu wanionera mbazi kpwa sababu kala simkuluphira na kala simanya nihendaro.¹⁴ Phahi náphokera mbazi nyinji za Jesu, Bwana na Muokoli wehu. Achinijaliya maisha ga kukuluphira na mendzwa dza vivyo arivyo ye mwenye.

¹⁵ Huno ni msemu wa kpweli, nao atu ni lazima auamini, "Masihi Jesu wakpwedza duniani kuokola achina-dambi," na kahi yao, mimi Paulo kala ni mwenye dambi kuriko osi.¹⁶ Ela kpwa sababu hiyo, Mlungu wanionera mbazi, mimi ambaye kala nina dambi kuriko osi. Chihivyo Masihi Jesu achinihumira na kunivumirira sana dza mfwano kpwa

* **1:4** 1:4 Mlolongo wa madzina ga atu na adisi zao kala gachihumirwa kuhehera mafundzo gao ga handzo. † **1:10** 1:10 Mana ganjina ni atu agulao na kuguza ayawao akale atumwa. **1:13** 1:13 Mahendo 8:3; 9:4,5

hara ambao andamkuluphira na kuphaha uzima wa kare na kare. ¹⁷ Na Mlungu, ambaye ni mfalume wa kare na kare, asiyefwa na asiyeonekana, na ambaye kana myawe, naatogolwe na kuishimiwa hata kare na kare. Amina.

¹⁸ Mwanangu Timothy, lagizo hiri nikupharo ni kulengana na manabii arivyogomba kuhusu uwe hipho kare. Nakupha hiro lagizo ili kpwa kulunga maneno higo, uweze kupigana chilume kondo hino nono ya kumkanira Bwana Jesu. ¹⁹ Na kpwa kpwenderera kugbwirira kuluphiroro, kala na nia ya kuhenda manono. Atu anjina taayalunga zamiri za aina hiyo, na kpwa njira iyo aangamiza kuluphiro rao. ²⁰ Mfwano wa atu hinyo ni Himenayo na Isikanda, nami náalavya kpwa Shetani ili adzifundze kusakufuru Mlungu.

2

Mafundzo kuhusu kuabudu

¹ Mwandzo kabisa nakuambirani voyerani chila mutu. Mvoyeni Mlungu aterye na kuajaliya atu osi, piya mumshukuru kpwa sababu yao. ² Avoyereni atawala na anjina osi ario na mamlaka, ili huphahe kuishi kpwa utulivu na amani wakati hunadzilavya kpwa Mlungu na kukala bila lawama. ³ Mambo dza higa ni manono na ganamuhamira Mlungu, Muokoli wehu, ⁴ ambaye analonda atu osi aokolwe na aphahe kumanya ukpweli. ⁵ Mana Mlungu ni mmwenga, na mpatanishi wa kupatanisha atu na Mlungu piya ni mmwenga, naye ni Jesu Muokoli. ⁶ Naye wadzilavya afwe ili akale mzamana wa kukombola atu osi, na hinyu ni ushaidi wa lengo ra Mlungu ambao watimizwa wakati uriofwaha. ⁷ Ndiyo mana Mlungu wanitsambula nikale muhubiri na mtume. Hakika nagomba kpweli wala sigomba handzo. Tsona wanitsambula nifundze atu asio kala Ayahudi ujumbe wa ukpweli na kumkuluphira Jesu.

Alume na achetu atakpwavyo kukala afuasi

⁸ Phahi, nalonda alume osi a chila phatu avoye Mlungu moyo kutsuka. Na wakati wa kuvoya Mlungu, aunule mikono isiyo na lawama na akale bila ya tsukizi wala malumbano. ⁹ Piya nalonda achetu aonekane kukala na adabu nono na avwale nguwo nono za ishima. Tsona naasidzishuulishe kudzisonga nyere wala kudzi-pamba kpwa kuhumira vitu vya zahabu, vya lulu, na mavwazi ga gali. ¹⁰ Ela achetu anaoamba kukala anamuogopha Mlungu inabidi aonekane wazi kpwa mahendo gao

manono. ¹¹ Wakati wa kufundzwa, achetu naasikize kpwa makini na akale a pole. ¹² Siruhusa mchetu kufundza alume wala asikale na mamlaka dzulu yao, ela ni akale zii. ¹³ Mana Mlungu kpwandza waumba Adamu, alafu ndipho Hawa. ¹⁴ Na Adamu kayachengbwa ni Shetani. Ela Hawa ndiye ariyechengbwa achikala mwenye dambi. ¹⁵ Ela achetu andaokolwa kpwa kuvyala ana, bora aenderere kukuluphira, kumendza atu, kuishi chitakatifu na kudziishimu.*

3

Sifwa za vilongozi a makundi ga afuasi a Jesu

¹ Msemo huno ni wa kpweli. Mutu yeyesi achiaza mwakpwe moyoni kukala chilongozi, phahi analonda kuhenda kazi nono sana. ² Kpwa hivyo chilongozi ni lazima akale bila lawama, mutu wa mchetu mmwenga, awezaye kudzikanya, mwenye achili nono na ishima, akaribishaye ajeni, na awezaye kufundzato. ³ Ni lazima asikale mlevi wala mutu wa kumendza kondo, ela akale mpole tsona mutu asiyemendza kuheha wala kumendza pesa. ⁴ Piya ni lazima amanyirire nyumbaye vinono, na aahende anae amuogophe na ishima zosi. ⁵ Mana ichikala mutu anashindwa kumanyirira nyumbaye, vyo kpweli andaweza kutundza atu a Mlungu? ⁶ Ni lazima asikale mfuasi yemkubali Jesu dzuzi-dzuzi, ili asedze akadzikutula kpwa ngulu na kuhukumikiwa dza vira Shetani arivyohendwa. ⁷ Piya ni lazima akale na nguma nono kpwa atu asio Afuasi a Jesu, ili asedze akaberwa ni atu na akagbwirwa ni muhambo wa Shetani.

Sifwa za asaidizi a vilongozi a makundi ga afuasi a Jesu

⁸ Asaidizi a vilongozi piya ni lazima akale a kuishimiwa ni atu na a kuaminika kpwa agombago, tsona asikale alevi wala asimendze pesa. ⁹ Ni lazima agbwire gara mafundzo ga kpweli huaminigo, na kugalunga mioyo kutsuka. ¹⁰ Ni lazima ahewe kazi zanjina kama mtihani. Achikala kana lawama, ndipho anaweza kuhenda kazi ya kuterya vilongozi. ¹¹ Vivyo hivyo, mchewe naye ni lazima akale wa kuishimiwa ni atu, asisengenye, akale mutu awezaye kudzikanya na akale muaminifu kpwa mambo gosi. ¹² Hiye msaidizi wa chilongozi, piya naye ni lazima akale mlume wa mchetu mmwenga, amanyiriraye anae na nyumbaye

2:13 2:13 a Mwandzo 2:7; b Mwandzo 2:21,22 **2:14** 2:14 Mwandzo 3:1-6

* **2:15** 2:15 Chiyunani neno hiri andaokolwa piya rina mana ya kuphözwa au kukamilishwa. **3:2** 3:2 Tito 1:6-9

vinono. ¹³ Mana atu ahendao kazi ya msaidizi wa chilongozi vinono, nkuishimiwa sana ni atu, na anaweza kugomba kuhusu kumkuluphira Jesu Muokoli bila ya wuoga.

Siri kulu iriyoikpwa wazi

¹⁴ Nakuandikira baruwa hino hata dzagbwe ninaaza kpwedza kuko kukuweherani vi sambi sambi. ¹⁵ Ela nchichelewa kpwedza, baruwa hino indakumanyisa vira ambavyo atu analondwa akale kahi za atu a Mlungu. Na atu a Mlungu ni kanisa ra Mlungu ariye moyo, naro ndiro nguzo na msingi wa kpweli.

¹⁶ Hunakubali kpweli kukala siri ya dini yehu ni kulu sana:

Jesu waonekana na umbo ra chibinadamu,
 naye Roho Mtakatifu wahakikisha kala Jesu ni wa haki.
 Waonewa ni malaika,
 na wahubiriwa kahi ya makabila ga duniani.
 Atu anjina duniani amkuluphira,
 naye wahalwa kuphiya dzulu mlunguni na nguma.

4

Paulo anaonya kuhusu alimu a handzo

¹ Roho Mtakatifu anagomba ching'ang'a kukala siku za mwisho atu anjina andaricha imani ya kpweli, alunge roho zichengazo na agbwire mafundzo ga handzo galago kpwa mashetani. ² Alimu dza hinya ni anafiki na atu a handzo, na zamiri zao zafwa, nazo taziweza kuzuwiya uyi. ³ Hinyo nkuzuwiya atu asilólane, na tsona asirye vyakurya fulani ambavyo Mlungu waviumba viriwe na shukurani ni atu amukuluphirao na amanyao kpweli. ⁴ Chila chitu Mlungu arichoumba ni chinono. Kpwa hivyo takuna chitu chinachoremewa bora chiphokerwe na shukurani, ⁵ mana chinatakaswa uchivoya Mlungu kulengana na nenore.

Mtumishi mnono wa Jesu

⁶ Phahi uchiambira ndugu osi mambo higa, undakala mtumishi mnono wa Jesu Muokoli unayekuzwa na maelekezo ga imani yehu na mafundzo manono hulungago. ⁷ Usidzishuulishe tsetsetse na adisi zisizoreha nguma kpwa Mlungu. Ela dzibaze kpwa makini kudzilavya kpwa Mlungu. ⁸ Mana mazowezi ga mwiri ganareha fwaida chidide kpwa mutu, ela kumuogopha Mlungu kuna fwaida zaidi pande zosi. Kunahulaga uzima vi sambi na hata badaye.

⁹ Msemo hinyo ni wa kpweli na unafwaha kukubaliwa ni chila mutu. ¹⁰ Hunahenda chadi na kugaya sana kpwa

sababu hwaika tumaini rehu kpwa Mlungu aishiye, ambaye ni Muokoli wa atu osi na haswa kpwa hara amukuluphirao.

¹¹ Phahi lagiza na kufundza mambo higa. ¹² Mutu naasikubere kpwa sababu u mwanache. Ela ukale mfwano mbere za afuasi a Jesu kpwa manenogo, maishago, mendzwayo, kuluphiroro na kuishiko bila ya lawama. ¹³ Phahi humira wakatio kpwa chadi kusomera atu Maandiko ga Mlungu, kuatiya moyo afuasi na kuafundza hadi hipho ndiphokpwedza. ¹⁴ Usiriche chipawacho uri-chophaha kpwa kutabiriwa na vilongozi achikubandikira mikono.

¹⁵ Henda chadi cha kulunga mambo higa, tsona dzilavye kabisa kpwa higa ili chila mutu aone maendererogo. ¹⁶ Dzimanyirire uishivyo na gara ufundzago. Dinisa kuhenda hivyo, nawe undadziokola we mwenye na hara akuphundzao.

5

Paulo analagiza kuhusu magungu

¹ Usidemurire mtumia, ela gomba naye kpwa ishima dza viratu ugombavyo na sowe. Ahendereto barobaro ayao dza viratu ambavyo unahendera nduguzo. ² Ishimu achetu avyere dza viratu uishimuvyo mayoo, na uaishimu moyo kutsuka achetu marika dza viratu enenu achetu.

³ Muishimu na mrorome achetu magungu ambao arichwa bila msada. ⁴ Ela gungu achikala wavyala anae ama ana adzukulu, phahi aho ni atimize wajibu wao wa chidini kpwa kumroroma, dza vyo gungu arivyoarera. Hivi ndivyo Mlungu amenzavyo. ⁵ Mchetu gungu kpweli asiye na mroromi wala msada wowosi nkumuadamira Mlungu bahi, na nkudinisa kuvoya Mlungu usiku na mutsi ili amterye. ⁶ Ela gungu ambaye andaishi maisha ga kudzimanya ye mwenye bahi, ni kama avi wafwa hata dzagbwe achere mzima. ⁷ Nawe lagiza atu alunge mambo higa ili akale bila lawama. ⁸ Ela mfuasi yeyesi ambaye karoroma atue, haswa atu a mwakpwe nyumbani, iye akakahala kuluphirore, tsona ni mui hata kutsupa mutu asiyemkuluphira Jesu.

⁹ Usimuandikishe gungu hadi akale ana zaidi ya miaka mirongo sita, na akale walólwa ni mlume mmwenga. ¹⁰ Piya akale anaishimiwa ni atu kpwa mahendoge manono, kpwa mfwano kurera anae vinono, kukaribisha ajeni phakpwe kaya, kuhumikira atu a Mlungu,* kuterya atu ario na tabu na kudzilavya kuhenda manono wakati wosi.

* **5:10** 5:10 Kuhumikira atu a Mlungu hipho kare kala ni kuasinga magulu.

¹¹ Ela achetu magungu ambao achere atsanga, msatiye kpwenye kundi ra magungu, mana tamaa zao za chimwiri zindazidi chadi yao ya kumuhumikira Jesu, nao andalonda kulólwa tsona. ¹² Kpwa hivyo andakala akadzirehera hukumu enye, mana andakala akavundza ahadi yao ariyoyiika hipho mwandzo. ¹³ Zaidi ya hivyo, andakala na tabiya za uvivu achidengereka ovyo ovyo laloni na kusengenya ayawao, kuinjirira mambo gasigoahusu na kugomba mambo gasigofwaha. ¹⁴ Phahi nalonda magungu anache alólwe, avyale ana aho na aarereto ili adui wehu Shetani asiphahe nafwasi ya kugomba mai kuahusu. ¹⁵ Mana magungu anjina aricha kare kumkuluphira Jesu na vivi anamlunga Shetani. ¹⁶ Mchetu ariyemkuluphira Jesu achikala ana nduguze ambao ni magungu, ni lazima aarorome mwenye ili afuasi a Jesu asikale na mzigo hinyo. Kpwa njira iyo andaphaha nafwasi ya kuterya magungu ambao ana shida na taana mutu wa kuaroroma.

Kuishimu vilongozi a afuasi a Jesu

¹⁷ Vilongozi ambao analongoza atu vizuri anafwaha aishimiwe na kuriphiwa vizuri, haswa hara ambao anahenda kazi ya kuhubiri na kufundza. ¹⁸ Mana Maandiko ganaamba, “Ng’ombe ichikala inawaga mtsere usiifunge mlomo.” Piya Maandiko ganaamba, “Muhendadzi-kazi anafwaha kuphaha mariphoge.”† ¹⁹ Usikubali kuphundza mashitaka ga kuhusu chilongozi wa afuasi a Jesu isiphokala gakale gakarehwa ni mashaidi airi au ahahu. ²⁰ Ela vilongozi‡ anaenderera kuhenda dambi, ni lazima aonywe mbere za atu osi kpwa rikale fundzo kpwa atu anjina.

²¹ Nami nakulagiza mbere za Mlungu, Masihi Jesu na nyo malaika a Mlungu ariotsambulwa, ulunge malagizo higa bila ya kubaguwa wala kupendeleya. ²² Usihende upesi wa kutsambula chilongozi na kumuikira mikono, wala usiunge mkpwono mutu ahendaye dambi. Na udzirinde ukale bila lawama.

²³ Usinwe madzi bahi, ela nwa uchi mchache wa zabibu ili kuterya ndaniyo na kuphunguza ukongoo wa chila mara.

²⁴ Dambi za atu anjina zinaonekana ching’ang’a, hata chila mmwenga amanye kala andahukumiswa. Ela anjina dambi zao tazindamanyikana hadi badaye. ²⁵ Vivyo hivyo, mahendo manono ganaonekana ching’ang’a, na hata gara ambago tagaonekana ching’ang’a, tagaweza kufwitsika.

5:18 5:18 a Kumbukumbu 25:4; b Mathayo 10:10; Luka 10:7 † **5:18** 5:18b Luka 10:7. **5:19** 5:19 Kumbukumbu 17:6; 19:15 ‡ **5:20** 5:20 Chiyunani chinaamba hara.

6

Paulo analagiza kuhusu atumwa

¹ Atumwa osi ana wajibu wa kuapha matajiri gao ishima zosi ili atu asibere dzina ra Mlungu na mafundzo gehu.

² Nao atumwa ambao matajiri gao ni afuasi a Jesu, naasi-abere kpwa sababu ni afuasi ayawao. Ela ni lazima aahumikire vinono kpwa mana hara matajiri ambao anaphaha fwaida ni afuasi ayawao ambao anaamendza. Timothy, fundza mambo higa gosi na waahimize atu agaphokere.

Alimu a handzo na utajiri wa kpweli

³ Ichikala mutu yeyesi anafundza mambo ga handzo na kurema maneno ga kpweli ga Bwana wehu Jesu Masihi na mafundzo ganagohamira Mlungu, ⁴ anahenda ngulu za bure wala kana amanyaro. Maazoge ni makongo na anamendza kulumbana na kuheha ovyo kuhusu maneno bahi. Hivyo nkusababisha atu kukala na wivu, kuheha, kulaphizana, kuazirana mai, ⁵ na kuvurugana ovyo ovyo. Achili za atu hinyo zabanangika na taana ukpweli, nao anaona kudzilavya kpwa Mlungu ni njira ya kudzitajirisha.

⁶ Sambu kudzilavya kpwa Mlungu phamwenga na kutosheka na urichonacho ni fwaida kulu. ⁷ Mana huriphovyalwa, tahuyakpowedza na chitu duniani, wala huchifwa tahundaweza kuuka na chitu. ⁸ Kpwa hivyo huchiphaha chakurya na nguwo, hundatosheka. ⁹ Ela atu aazao kukala matajiri mwishowe nkuinjira mashakani na kugbwirwa ni muhambo wa tamaa nyinji mbii za chipumbavu ambazo zinaabananga na kuangamiza. ¹⁰ Mana tamaa ya pesa ndicho chandzo cha mai gosi. Atu anjina amendza pesa sana hata achiricha imani ya kpweli na kpwa njira iyo achidziinjiza kwenye mateso na sonono nyinji.

Paulo anamupha Timothy malagizo ga mwisho

¹¹ Ela uwe Timothy, mutu wa Mlungu, usilunge kamare mambo higa. Henda garigo ga haki, dzilavye kpwa Mlungu, mkuluphire Jesu Masihi, mendza atu, vumirira na ukale na upole. ¹² Nalonda upigane kpwa chadi hivi viha vinono vya higa huaminigo. Gbwira sana uzima wa kare na kare uriohirwa ni Mlungu, uriphomkubali mbere za mashaidi manji. ¹³ Sambu nakulagiza mbere za Mlungu, alavyaye uzima kpwa chila chitu, na mbere za Jesu Muokoli, ambaye wagomba ushaidi wa kpweli mbere za Pontio Pilato: ¹⁴ Gbwira lagizo hiri na urilunge bila lawama hadi Bwana wehu Jesu Masihi ndiphotsembuka. ¹⁵ Mlungu

andamuhenda aonekane wakatiwe ariopanga ndiphofika. Mana iye ni mtawala wa macheye na wa nguma, ni Mfalume wa afalume, na ni Bwana wa mabwana. ¹⁶ Mlungu macheye ndiye aishiye hata kare na kare! Naye anaishi mwangani, mwanga ambao mutu kaweza kuusengerera. Wala takuna mutu yeyesi yemuona ama awezaye kumuona. Nguma na uwezo ni kpwa Mlungu hata kare na kare, Aminu.

¹⁷ Alagize matajiri himu duniani asihende ngulu wala kuadamira mali ambazo zinaweza kuangamika wakati wowosi. Aambire amuadamire Mlungu, ambaye nkuhujaliya na chila chitu ili husagale na raha. ¹⁸ Piya aambire ahende manono, tsona akale matajiri a higo mahendo manono. Na akale tayari ya kuhumira pesa zao mioyo kutsuka na kuaganyira anjina mali zao. ¹⁹ Kpwa kuhenda hivyo, andadziikira akiba ambayo ni msingi mnono wa wakati wedzao, ili badaye aphahe maisha ga kpweli.

²⁰ Mwanangu Timothy, rinda sana higo gosi urigoikirwa mwako mikononi. Dziepushe na malumbano gasigokala ga Mlungu na maazo ganagoshindana na ambago kpwa makosa nkutsukurirwa ni maarifwa. ²¹ Atu anjina ar-iokubali na kulunga maarifwa higo ga chipumbavu, aricha njira ya kumkuluphira Jesu.

Navoya Mlungu akujaliyeni mosi.

Baruwa ya phiri ya Paulo yomuandikira TIMOTHI Tanga mbere

Labuda baruwa hino ndiyo ya mwisho kuandikpwa ni Paulo. Hino baruwa inaeleza zaidi kuhusu gara Paulo anagobisha. Anamkalata msaidiziwe Timothy aenderere kukala mfuasi mnono wa Jesu na akale tayari kuvumirira achipahwa ni shida. Tsona aenderere kufundza ukpweli dzulu ya Jesu Muokoli, na adzirinde na alimu a handzo.

Baruwa hino inabisha sana kuhusu uwezo wa Mlungu dzulu ya vitu vyosi. Dzagbwe mateso garedza na gandaenderera kuenjerezeka, Mlungu anatawala. Kpwa hivyo osi amuaminio taalondwa kuogopa chitu chochosi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Paulo anatiywa moyo ni Timothy 1:3-18

Sifwa za mtumishi muaminifu 2:1-26

Mateso ndigokpwedza 3:1-9

Kuenderera kumkuluphira Mlungu 3:10—4:8

Malagizo kpwa Timothy na salamu 4:9-22

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtume wa Masihi Jesu. Kpwa mendzwa ya Mlungu náhewa uwezo niatangazire atu uzima ambao waahidiwa kpwa kuungana na Jesu Muokoli.

² Nakuandikira uwe mwanangu Timothy nikumendzaye sana.

Baba Mlungu na Bwana wehu Masihi Jesu naakujaliye, akuonere mbazi na ukaletu.

Paulo anamtiya moyo Timothy

³ Mino namshukuru Mlungu ambaye namhumikira moyo kutsuka dza vyo akare angu arivyohenda. Wakati navoya, nikukutambukira ikale usiku ama mutsi. ⁴ Nchitambukira vira urivyotulukpwa ni matsozi, phahi nkuaza sana kukuona tsona, nami nindaonato huchikutana. ⁵ Piya natambukira vyokala unamkuluphira Jesu chikpwelikpweli, ambapho mwandzo kuluphiro riro kala rina wawayo Loisi na mayoo Yunisi. Hivi sambi nina hakika una kuluphiro dza riro. ⁶ Kpwa hivyo nakutambukiza uhumireto chira chipawa urichohewa ni Mlungu nriphokubandikira mikono. ⁷ Mana Mlungu wahupha roho wa kuhuhenda hukale na nguvu, kumendzana na

kudzikanya, ela kayahupha roho wa kuhuhenda hukale aoga.

⁸ Phahi usione waibu kulavya ushaidi wa Bwana wehu, wala usinionere waibu mimi mfungbwa kpwa sababuye. Ela kala tayari kugaya phamwenga nami unaphotangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli kpwa kukuluphira nguvu uhewazo ni Mlungu. ⁹ Mlungu mwenye ndiye ariyehukola na achihuiha huishi bila ya lawama. Naye wahenda hivyo si kpwa sababu swiswi hwahenda rorosi nono. Ela ni kpwa lengore mwenye, kama arivyopanga kuhuonera mbazi kpwa kuungana na Masihi Jesu kabila ya dunia kuumbwa. ¹⁰ Na sambu Mlungu wahuikira wazi mbazize kpwa kpwedza kpwa Masihi Jesu, Muokoli wehu. Na kutsupira iyo habari nono, hunamanya kukala waangamiza chifo, achihurehera uzima wa kare na kare. ¹¹ Naye Mlungu wanitsambula nikale mtume, mwalimu na muhubiri wa iyo habari nono. ¹² Ndiyo mana ninagaya, ela siona waibu. Mana nammanya hiye nriyemkuluphira, tsona nina hakika andarinda iyo habari nono ariyonikira mwangu mikononi hadi siku iyo ya mwisho.*

¹³ Lungu mfwano wa mafundzo ga kpweli nrigokufundza, tsona dinisa kukuluphira na kumendza anjina kpwa kuungana na Jesu Muokoli. ¹⁴ Kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu akalaye mwehu mioyoni, rinda hinyo ujumbe urioikirwa mwako mikononi.

¹⁵ Timothy, unamanya kukala atu osi hiku jimbo ra Asia aniricha machiyangu, atu hinyo ni phamwenga na Figelo na Herimogene. ¹⁶ Ela navoya Bwana Jesu aonere mbazi atu a nyumba ya Onesiforo, kpwa mana wanitiya moyo na achiniterya kano nyinji, wala kayaona waibu kpwa vira ni mfungbwa. ¹⁷ Tsona ariphotsoloka Rumi, wahenda chadi cha kuniendza chila phatu hadi achiniphaha. ¹⁸ Nawe unamanya vira arivyoniterya na mambo manji nriphokala hiko mudzi wa Efeso. Navoya Mlungu amuonere mbazi Onesiforo siku Bwana Jesu ndiphouya.

2

Asikari muaminifu wa Jesu

¹ Mwanangu Timothy, kala imara kpwa kutegemea mbazi na mendzwa ya Mlungu huriyonayo kpwa kuungana na Jesu Muokoli. ² Na gara mambo ambago wanisikira nina-gafundza mbere za mashaidi anji, gaike mikononi mwa atu aaminifu ndioweza kufundza atu anjina. ³ Vumirira mateso

1:11 1:11 1 Timothy 2:7 * **1:12** 1:12 Mana ganjina ni: Tsona nina hakika andarinda chira nrichomuikira mikononi hadi siku iyo ya mwisho.

phamwenga naswi kama asikari mnono wa Jesu Muokoli.
⁴ Kpwa mfwano asikari ariye kazini nkulonda kuhamira mkpwuluwe, kpwa hivyo kadzishuulisha na mambo ga maisha ga kawaida. ⁵ Vivyo hivyo mutu wa kushindana mairo kaweza kuphaha tuzo bila ya kulunga malagizo ga mairo. ⁶ Tsona mkurima ariye na chadi cha kurima ndiye ambaye anafwaha akale wa kpwandza kutophola mavunoge. ⁷ Phahi phundza vinono sana iyo mifwano nilavyayo, mana Bwana andakuterya umanyeto mambo higa gosi.

⁸ Usiyale kala Jesu Masihi, ambaye ni chivyazi cha Mfalume Daudi, wafufulwa. Na hizo ndizo habari nono nihubirizo, ⁹ na kpwa sababu iyo nagayiswa, hata na-fungbwa silisili dza mutu mui. Ela neno ra Mlungu tariweza kufungbwa silisili. ¹⁰ Kpwa hivyo mino ninavumirira chochosi kpwa ajili ya atu ariotsambulwa ni Mlungu, ili nao piya aphokere wokofu na utukufu wa kare na kare kpwa kumkuluphira Jesu Muokoli.

¹¹ Hinyu ni msemu wa kuaminika:
 Ichikala hwafwa phamwenga naye,
 phahi piya hundaishi naye.

¹² Huchivumirira hadi mwisho,
 phahi piya hundatawala naye.

Huchimkahala,
 naye piya andahukahala.

¹³ Husiphokala aaminifu,
 iye andakala muaminifu,
 mana kaweza kudzikahala mwenye.

*Muhendadzi-kazi yekubaliwa
 ni Mlungu*

¹⁴ Atambukize atu mambo higa na uakanye mbere za Mlungu ariche kulumbana kuhusu maneno ga kuphupha, mana kundaangamiza atu aphundzao. ¹⁵ Henda chadi ueleze vinono neno ra kpweli kuonyesa Mlungu wakukubali kukala u muhendadzi-kazi asiyeona waibu. ¹⁶ Dziepushe na malumbano ga chijinga, mana atu anaolumbana hivyo anazidi kukala kure na Mlungu. ¹⁷ Mafundzo gao gandagota dza chironda cha mrema. Mfwano wa atu afundzao higo ni Himenayo na Fileto, ¹⁸ ambao aricha kulunga ukpweli. Nao nkuamba kukala kufufulwa kpwa ariofwa kpwatsapa kare, nao anaangamiza imani ya afuasi anjina. ¹⁹ Ela msingi wa ukpweli wa Mlungu wadina ndindindi na watiywa muhuri wa maneno higa: "Mlungu anamanya ariye wakpwe," na

“Chila mutu akubaliye kukala iye ni Bwana, ni lazima ariche mai gosi.”

²⁰ Ndani ya nyumba kulu ya mutu mwenye nafwasi muna miyo ya chila aina. Muna yotengezwa na zahabu na feza, piya muna yanjina yotengezwa na mbao na ulongo. Miyo yanjina ni ya mahumizi ga ishima, na yanjina ni ya mahumizi ga kawaida. ²¹ Phahi mutu achidzitenga na mambo higo mai, andakala mwiyo unaofwaha kpwa mahumizi ga ishima. Mana andakala akatengbwa kpwa Bwanawe na kutayarishwa kpwa chila kazi nono.

²² Dzitenge kabisa na tamaa mbaya za ubarobaro. Lunga garigo ga haki, gbwiririra kuluphiro, uhende chadi cha kumendza ayao, na usagale na amani. Henda higo gosi phamwenga na atu osi ahadzao Bwana moyo kutsuka. ²³ Tsona nakuamba, dzitenge na malumbano ga chipumbavu na ga chijinga, kpwa sababu nkuhenda atu kukosana vibaya. ²⁴ Kpwa mana ni lazima mtumishi wa Bwana Jesu asikale na chibako. Ela ni akale na mbazi kpwa chila mutu, akale anaweza kufundza, tsona akale mvumirizi. ²⁵ Hinyo atu ambao anakupingani, ni lazima muakanye kpwa upole. Chahi Mlungu andaagaluzwa mioyo ili atubu na kuelewa marifwa ga kpweli. ²⁶ Kpwa njira iyo andaphaha kung'alwa ni matso achimbire muhego wa Shetani, ambaye waagbwira na achiahenda alunge mipangoye.

3

Hatari ya siku za mwisho

¹ Mwanangu Timothy, manya kukala siku za mwisho zindakala za tabu. ² Mana atu andadzimendza, andamendza pesa, andakala na ngulu, na andadziona muhimu kuriko anjina. Andalaphiza ovyo ovyo, taandaogopha avyazi ao, tsona andakala atu asio na shukurani na asiomuogopha Mlungu. ³ Atu andakala asiomendza wala kuswamehe ayawao, tsona afyakatsi, asiodzizuwiya, akatili na asiohamirwa ni chitu chochosi chinono. ⁴ Piya andakala asalatadzi, asiojali chitu, atu a kudzinyobola na kumendza raha za dunia kuriko kumendza Mlungu. ⁵ Nao andaonekana avi anaogopha Mlungu, ela andakahala nguvuze. Phahi atu dza hinyo, dzitenge nao. ⁶ Anjina aho nkudziinjiza midzi ya achetu enye nia nyonje, achahala zewe hara ambao ahendwa atumwa ni dambi na kulongozwa ni tamaa mbii za chila aina. ⁷ Chila wakati achetu hinyo nkudzifundza mambo maphya, ela ukpweli taaweza kumanya. ⁸ Hinyo atu anapinga ukpweli dza

viratu Yane na Yambire* arivyompinga Musa. Achili zao zabanangika na kukuluphira kpwao ni kpwa bure. ⁹ Nao taandafika kure, mana upumbavu wao undamanyikana wazi na chila mutu, dza viratu upumbavu wa Yane na Yambire urivyomanyikana.

*Paulo analavya malagizo
kpwa Timothy*

¹⁰ Ela uwe Timothy, unamanya mambo gosi nifundzago, vira ninavyosagala na atu, na lengo ra maisha gangu. Piya unamanya rira ninarokuluphira, ninavyovumirira, na ninavyomendza atu. ¹¹ Tsona unamanya vira nrivyogaya na kuphaha mateso, hasa gara garigoniphaha hiko midzi ya Antiokia, Ikonio na Lisitira. Mino kuko nâhenderwa mateso makulu, ela Bwana Jesu wanitivya na tabu zosi hizo. ¹² Kpwa kpweli chila mutu ndiyelonda kusagala masagazi ga kumuogopha Mlungu kpwa kumkuluphira Masihi Jesu, andateswa. ¹³ Ela atu ayi na alimu a handzo andaenderera kuchenga ayawao na kuchengbwa, nao andazidi kukala ayi.

¹⁴ Ela uwe ni lazima uenderere kugbwira hinyo ukpweli uriofundzwa na kuamini chikpweli-kpweli. Mana we mwenye unaamanya ariokufundza ni ano ani, ¹⁵ na wamanya Maandiko ga Mlungu hangu wanacheo. Higo ganaweza kukulongoza kpwa busara kuphaha wokofu kpwa kumkuluphira Jesu Muokoli. ¹⁶ Higo Maandiko gosi galongozwa ni Mlungu kpwa livuho ra Rohowe, nago ganafwaha kpwa mafundzo, kudemurira atu kpwa makosa gao, kualongoza ariche kuhenda dambi, na kuaelegeza aishi maisha gamhamirago Mlungu. ¹⁷ Na kpwa njira iyo mutu wa Mlungu andakala akakamilishwa na kuikpwa tayari kpwa kuhenda chila kazi nono.

4

¹ Nami nakulagiza mbere za Mlungu na Jesu Muokoli ambaye andakpwedza na ufalumewe kutawala atu osi na kuahukumu, akale ni azima au afwa: ² Tangaza Neno ra Mlungu na dinisa kuritangaza, wakati ufwahao na usiofwaha. Na kpwa kuafundza atu na kuavumirira sana, uambire wazi makosa gao, uademurire na uatiye moyo. ³ Mana kuredza wakati ambapho atu taandavumirira kuphundza mafundzo ga kpweli, ela andalunga tamaa

* **3:8** 3:8 Yane na Yambire: Higa ni madzina ambago tagamo kpwenye Chilagane cha Kare. Inaaminika kukala madzina higa ni hara Amisiri airi atsai ambao ampinga Musa ariphokala analonda kulongoza Aiziraeli kula Misiri. (Soma chitabu cha Kutsama 7:11,22.) **3:11** 3:11 a Mahendo 13:14-52; b Mahendo 14:1-7; c Mahendo 14:8-20

zao. Andadzikusanyira ndulu ya alimu ambao andaambira gara alondago kusikira. ⁴ Andarema tsetsetse kuphundza maneno ga kpweli kpwa kugalozera kogo, na kugalukira adisi za handzo. ⁵ Ela uwe kala matso katika chila dzambo, uvumirire tabu, udinise kutangaza habari nono kuhusu Jesu, na umarigize kaziyo nono.

⁶ Kpwangu mimi, maisha gangu ganalaviwa dza sadaka, nami wakati wangu wa kufungbwa matso u phephi. ⁷ Dza mutu wa kushindana mairo nikazola mairo kpwa chadi na kumala mashindano, * nami nikakala muaminifu hadi mwisho. ⁸ Phahi Mlungu, waniikira tuzo ya haki ambayo siku ya uamuli, Bwana Jesu, ambaye ni muamuli wa haki, andanipha phamwenga na atu osi ariomgodzera kpwa hamu kpwedzakupwe.

Wasiya wa Paulo

⁹ Henda chadi wedze kpwangu upesi, ¹⁰ mana Dema wahamirwa ni dunia hino ya rero na achinichimbira, achiphiya mudzi wa Thesalonike. Piya Kireske waphiya jimbo ra Galatia, naye Tito achiphiya jimbo ra Dalimatia. ¹¹ Luka macheye ndiye yesala phamwenga nami. Kpwa hivyo ndzo na Mariko, mana anaweza kuniterya kuhenda kazi yangu. ¹² Tikiko námhuma mudzi wa Efeso. ¹³ Phahi wakati uredza, usiyale koti rangu roriricha kpwa Karipo hiko mudzi wa Tirowa. Piya unirehere vitabu vyangu, haswa vira vya chingo.

¹⁴ Yuya fundi wa vyuma aihwaye Isikanda, wanihendera vibaya sana. Bwana andamripha kpwa gara arigonihendera. ¹⁵ Uwe nawe dzimanyirire naye, kpwa sababu kala achirema sana ujumbe wehu.

¹⁶ Niriphokala nadzikanira kano ya kpwandza kotini, takuna hata mutu mmwenga ariyekala uphande wangu. Atu osi aniricha machiyangu, ela navoya Mlungu aaswamehe! ¹⁷ Ela Mlungu wakala phamwenga nami na achinipha nguvu, ili niweze kutangaza chikamilifu ujumbewe kpwa atu osi asio kala Ayahudi, aphahe kuusikira. Phahi wanitivya ili nisiolagbwe. ¹⁸ Naye Bwana andanitivya na chila hendo ra uyi, na anitsukule salama hadi mlunguni kusagala na atue. Mlungu naatogolwe hata kare na kare. Amina.

* **4:7** 4:7 Ama: Nikapigana kpwa chadi viha vinono, nikamala mashindano. **4:10** 4:10 a Akolosai 4:14; Filemoni 1:24; b 2 Akorintho 8:23; Agalatia 2:3; Tito 1:4 **4:11** 4:11 a Akolosai 4:14; Filemoni 1:24; b Mahendo 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Akolosai 4:10; Filemoni 1:24 **4:12** 4:12 Mahendo 20:4; Aefeso 6:21,22; Akolosai 4:7,8 **4:13** 4:13 Mahendo 20:6 **4:14** 4:14 a 1 Timothi 1:20; b Zaburi 62:12; Arumi 2:6

Salamu

¹⁹ Niphozera Prisila na Akpwila, na atu osi a nyumbani mwa Onesiforo. ²⁰ Erasito wasala hiko mudzi wa Korintho, na Tirofimo ambaye kala ni mkpwongo namricha hiko chidzidzi cha Mileto. ²¹ Henda chadi wedze kabila ya wakati wa mnyevu mkali. Mkaphozwa ni Ebulo, Pude, Lino, Klaudia na afuasi osi.

²² Navoya Mlungu akale phamwenga nawe, na akujaliyeni na mbazize mosi.

Baruwa ya Paulo yomuandikira TITO Tanga mbere

Tito kala siye Myahudi (soma Agalatia 2:3), ela wakala mfuasi wa Jesu na achikala msaidizi wa Paulo. Wakati Paulo kala anaphirikpwa Rumi, inaonekana kala Tito wasafiri naye mo melini. Aripshotsupira chisuwa cha Kirete (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume 27:1-12*) Tito warichwa ili aterye afuasi a Jesu hiko.

Baruwa yenye inaeleza mambo mahahu muhimu: Kp-wandza, Tito anatambukizwa kuhusu ndzimo za vilongozi a atu a Mlungu, ela zaidi anaonywa adzitenge na ndzimo mbii za atu a Kirete. Phiri, Tito anashauriwa jinsi ya kufundza makundi tafwauti ga atu a Mlungu, atumia, achetu avyere na adide, barobaro na atumwa. Mwisho, Paulo anamkanya Tito kuhusu maisha ga mfuasi wa Jesu, zaidi iratu hamu ya kuishi kpwa amani na mendzwa na kudzikanya na tsukizi, malumbano, na atu a Mlungu kuganyana.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-4

Kazi ya Tito hiko Kirete 1:5-16

Kazi za makundi ga atu a Mlungu 2:1-15

Afuasi a Jesu alondwavyo kuhenda 3:1-11

Malagizo ga mwisho na salamu 3:12-15

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtumishi wa Mlungu na mtume wa Jesu Masihi. Mimi nátsambulwa na kuhumwa ni Mlungu niterye atu ariotsambulwa ni Mlungu amkuluphire, na kuafundza ukpweli ndiolongoza atu kuishi maisha gamhamirago. ² Kpwa njira iyo andaphaha tumaini ra kuishi na Mlungu hata kare na kare. Na Mlungu ambaye kagomba handzo, waahidi higa kabila ya dunia kuumbwa. ³ Wakatiwe uriphofika wamanyisa ujumbewe kpwa njira ya mahubiri. Nami náhewa kazi ya kuatangazira atu dza nrivyolagizwa ni Mlungu muokoli wehu.

⁴ Nakuandikira uwe Tito, ambaye nakutsukurira u mwanangu mwenye katika kukuluphira kpwehu Masihi.

Baba Mlungu na Muokoli wehu Masihi Jesu, naakujaliye na ukale salama.

Kazi ya Tito hiko Kirete

⁵ Sababu nriyokurichira Chisuwa cha Kirete kala ni umarigize kazi ambayo kala taidzangbwesira, na utsambule vilongozi a atu a Mlungu chila mudzi kama nrivyokulagizira. ⁶ Chilongozi wa afuasi a Jesu ni lazima akale bila lawama, akale na mchetu mmwenga. Na anae nao akale afuasi, asiolaumiwa na ario na ishima. ⁷ Mana chilongozi ahusikaye na kazi ya Mlungu, ni lazima akale bila lawama. Asikale wa kudziunula, watsukizi, mlevi, mkorofi wala mutu anayedziendzera mali isiyo ya halali. ⁸ Ni lazima akale mkaribishadzi ajeni, amendzaye mambo manono. Akale wa chiasi, mwenye haki, bila lawama, na awezaye kudzizuwiya. ⁹ Ni lazima agbwire ujumbe wa kpweli kama urivyofundzwa ili aweze kutiya moyo anjina kpwa mafundzo ga kpweli na kuonyesa hara apingao mafundzo higo makosa gao.

¹⁰ Mana kuna atu anji asiokubali kukala tsini ya mamlaka, haswa hara ambao nkulazimisha chila mfuasi wa Jesu asiyekala Myahudi atiywe tsatsani. Atu hinyo nkugomba maneno ga kuphupha na kuangamiza ayawao kpwa upumbavu wao. ¹¹ Ni lazima mkomese maneno gao, kpwa sababu anavuruga nyumba za afuasi kpwa kuafundza mafundzo gasigofwaha. Nao anahenda hivyo kpwa nia mbii ya kuphaha pesa. ¹² Hata nabii wao mmwenga waamba, "Akirete siku zosi nkugomba handzo, ni dza nyama abaya, avivu amendzao kurya." ¹³ Naye wagomba kpweli. Kpwa hivyo, inafwaha uademurire kumala ili akale na kuluphiro ra kudina, ¹⁴ na asienderere kugbwirira adisi za Chiyahudi na malagizo ga chibinadamu kula kpwa atu ariorema ukpweli.

¹⁵ Chila chitu ni chiswafi kpwa atu ario asafi, ela takuna chiricho chiswafi kpwa hara ario najisi na asiokuluphira, mana achili zao na zamiri zao zaodzala uyi. ¹⁶ Atu dza hinyo nkudzidai kukala anammanya Mlungu, ela nkukahala Mlungu kpwa mahendo gao. Ni atu a kutsukiza na asiokala na ishima, nao taafwaha kpwa hendo rorosi nono.

2

Mafundzo manono ga afuasi a Jesu

¹ Ela uwe Tito fundza mafundzo ga kpweli. ² Aambire atumia kukala analondwa akale atu awezao kudzikanya, a ishima, na a chiasi. Naadinise kukuluphira, kumendza ayawao, na kuvumirira.

³ Vivyo hivyo aambire achetu avyere asagale masagazi ga kumuhamira Mlungu. Analondwa asikale afyakatsi

au alevi. Tsona afundze mambo manono, ⁴ ili aweze kuaelekeza achetu ambao achere adide amendze alume aho na ana ao. ⁵ Piya aafundze hinyo achetu adide akale na chiasi na bila lawama, alole vinono mambo gao ga nyumbani, na aphundze alume aho ili ujumbe wa Mlungu usedze ukaberwa.

⁶ Vivyo hivyo akalateni barobaro ili akale na chiasi. ⁷ Uwe nawe, kala mfwano kpwao kpwa kuhenda manono katika mambo gosi. Wakati unafundza, manenogo nagakale na uziho na gakale sawa na go uhendago, ⁸ tsona gasionekane na makosa, ili maaduigo gagbwirwe ni waibu kpwa kukosa neno rorosi ra kugomba dzulu yehu.

⁹ Afundze atumwa kuaphundza matajiri gao na aahendese ahamirwe ni chila dzambo. Tsona naasihehe na matajiri gao, ¹⁰ au kuiya vitu vyao. Badalaye atumwa analondwa kuonyesa kukala ni anono na aaminifu siku zosi, ili kpwa chila njira arehere sifwa mafundzo ga Mlungu, Muokoli wehu.

¹¹ Mlungu waonyesa atu osi vira arivyo na mbazi za ajabu ziokolazo. ¹² Mbazi hizo zinahufundza kuricha kuishi bila kujali Mlungu na kuricha tamaa mbii za dunia, na kusagala maisha ga chiasi, ga haki, na ga kumuogopha Mlungu himu duniani. ¹³ Higa ndigo maisha ganagolondwa wakati hunagodzera kpwa hakika kuuya kpwa Jesu Masihi na utukufu, iye ambaye ndiye Mlungu mkpwulu na Muokoli wehu. ¹⁴ Wadzilavya ili ahukombole na uyi wosi na ahutakase hukale atue mwenye, ario na hamu ya kuhenda manono.

¹⁵ Phahi, fundza mambo higo na uhumire uwezoo wosi kuahimiza na kuademurira anaokuphundza. Mutu yeyesi naasikubere.

3

Masagazi ga afuasi a Jesu

¹ Tambukiza atu akale tsini ya atawala na vilongozi, aogophe na akale tayari kuhenda gosi garigo manono. ² Atambukize asisengenye mutu yeyesi wala asikale na chibako, ela asagala kpwa amani na maelewano na akale a pole wakati wosi kpwa chila mmwenga.

³ Mana kare swiswi hwakala azuzu, asiosikira na ariochengbwa. Hwakala atumwa a tamaa mbii-mbii na anasa za chila aina, hwaishi maisha mai ga wivu; atu ahureyera naswi huchiareyera. ⁴ Ela Mlungu Muokoli wehu wahuonera mbazi na achihuonyesa vira ahumendzavyo. ⁵ Wahuokola, si kpwa sababu ya dzambo rorosi

nono ra haki hurirorihenda, ela kpwa sababu ya mbazize. Wahuokola kpwa kuhutakasa huriphovyalwa mara ya phiri, na kpwa kuhupha maisha maphya kutsupira Roho Mtakatifu. ⁶ Wahumwagira Rohowe bila ya chipimo kpwa gara hurigohenderwa ni Jesu Masihi, Muokoli wehu, ⁷ ili kpwa mbazi na mendzwa ya Mlungu huphahe kukubaliwa kukala atu a haki na kuishi na Mlungu hata kare na kare dza arivyohuahidi swiswi arisie. ⁸ Maneno higo ni ga kpweli.

Nalonda usisitize ukpweli huno ili hara anaomkuluphira Mlungu akale na hamu ya kuhumira wakati wao kuhenda manono, yani mambo dza higa ni manono na ganafwaha kpwa atu. ⁹ Ela dzitenge na malumbano ga chipumbavu, mlolongo wa madzina ga akare, kuheha, na kupingana kuhusu shariya. Mambo higa tagana fwaida yoyosi. ¹⁰ Mutu anayesababisha atu kuheha mkanye ra kpwandza na ra phiri, chisha richana naye. ¹¹ Unamanya mutu dza hiyu, achilize zabanangika na ye mwenye anadziamula kpwa dambize.

Malagizo ga mwisho

¹² Mimi ndahuma Aritema au Tikiko hiko kpwenu. Na hiye mutu ndiphofika hiko, henda chadi wedze hukutane mudzi wa Nikopoli, mana nikakata shauri kusala hiko minga yosi ya mnyevu. ¹³ Henda chadi sana kuaterya Apolo na mwanashariya Zena ili aweze kuandza charo chao, na uhakikishe ana chila chitu alondacho. ¹⁴ Ni lazima atu ehu adzifundze kuhumira wakati wao kuhenda manono aphahe kuterya ayawao ario na maitaji ga muhimu ili nao asisagale maisha bila ya lengo.

¹⁵ Mkaphozwa ni atu osi nrionao hipha. Huphozereni amendzwa afuasi osi.

Mlungu naakujaliyeni mosi.

Baruwa ya Paulo yomuandikira FILEMONI Tanga mbere

Filemoni kala ni mfuasi wa Jesu haswa, hata labuda naye piya wakala kundi ra afuasi a Jesu hiko Kolosai. Naye kala ana mtumwa yekala achiihwa Onesimasi. Mtumwa hiyu kala akachimbira tajiriwe, badaye achikutana na Paulo ariphokala jela (labuda mudzi wa Rumi). Phahi hiko jela Onesimasi wagaluka achimkuluphira Jesu, achikumwa ni Paulo auye kpwa Filemoni. Paulo ariphoandika baruwa hino, kala analonda Filemoni amphokere Onesimasi, ela si dza mtumwa ariyeswamehewa, ela amphokere dza mfuasi myawe.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1-3

Paulo anamshukuru Mlungu kpwa sababu ya Filemoni 4-7

Mavoyo kpwa niaba ya Onesimasi 8-22

Salamu 23-25

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, ambaye ni busu kpwa sababu ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, phamwenga na ndugu yehu Timothi.

Kpwa mwenuhu Filemoni, muhendadzi-kazi myawehu, hukumenzaye, ² phamwenga na ndugu yehu wa chichetu Afiya, na Arikipo ambaye ni asikari myawehu na kundi rosi ra afuasi anaokutana phako kaya.

³ Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkaletu.

*Paulo anamshukuru Mlungu
kpwa sababu ya Filemoni*

⁴ Mwenuhu Filemoni, chila mara nchikala nakuvoyera, nkumshukuru Mlungu kpwa sababuyo. ⁵ Mana násikira ambavyo unamkuluphira Bwana Jesu na vira umenzavyo atakatifu a Mlungu. ⁶ Navoya uenderere kuishito na afuasi ayao, ili uelewe mambo gosi manono ambago swiswi afuasi a Jesu hunaphaha kpwa kuungana na Masihi. ⁷ Mwenuhu, mendzwayo ikanifwaha sana na ikanitiya moyo, mana ikaphoza maroho ga atu a Mlungu.

*Paulo anamvoya Filemoni
amphokere Onesimasi tsona*

⁸ Phahi nkaona hivi; Ni wazi kukala unamanya nina uwezo dza mtume wa Jesu wa kukulagiza bila wuoga kuhenda ulondwago. ⁹ Ela, kpwa vira hunamendzana, nkaona baha nikuambire. Mimi Paulo, ambaye ni mtumia,* tsona hipha sambu ni busu, kpwa sababu ya Jesu Muokoli, ¹⁰ nakuvoya umuonere mbazi Onesimasi. Kpwangu namuona sawa na mwanangu, mana namterya akale mfuasi wa Jesu nriphokala naye hipha jela. ¹¹ Hipho mwandzo Onesimasi† kala ni mutu asiyefwaha kpwako, ela sambu ni mutu wa mana kpwako na kpwangu. ¹² Ninamhuma edze hiko kpwako, dzagbwe kuhenda hivyo ni kama kulavya roho yangu.

¹³ Mimi nchere jela kpwa sababu ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, nami naaza akale kuku, aniterye dza vivyo ambavyo ungeniterya uwe. ¹⁴ Ela simendze kuhenda rorosi bila ya uwe kukubali. Ichikala undaniterya, isikale kpwa kukulazimisha, ela uhende uonavyo ni sawa. ¹⁵ Mendzerepho kala ni mpango wa Mlungu Onesimasi kukuchimbira kpwa muda, ili achiuya aishi nawe maisha ga kare na kare. ¹⁶ Hivi sambu si mtumwa, ela ni zaidi ya mtumwa, mana ni mwenehu nimmendzaye. Na uwe undammendza zaidi kuriko mimi; mana hata dzagbwe achere mtumwao, ela hivi sambu ni mfuasi myao.

¹⁷ Phahi ichikala unaona mimi ni muhendadzi-kazi myao, nakuvoya umphokere dza viratu ambavyo ungeniphokera mimi. ¹⁸ Ichikala wakukosera ama unamuisa chochosi, nakuvoya uniise mimi. ¹⁹ Mimi Paulo naandika na mkpwono wangu: “Ndaripha mimi.” Ela tambukira kukala nakuterya kuphaha uzima wa kare na kare nami sindakuisa. ²⁰ Phahi mwenehu, nindaonato uchihenda hivyo kpwa sababu ya Bwana Jesu. Niphoza roho mana ni mfuasi myao. ²¹ Nina hakika higa nigaandikago undagahenda viratu nikulagizavyo, tsona nina hakika undahenda hata zaidi ya hivyo.

²² Kuenjereza, nakuamba, nitayarishira chumba, mana naona Mlungu andajaliya mavoyo genu afuasi ayangu murio hiko, nami nindakpwedza.

Salamu

²³ Ukaphozwa ni Epafara ambaye ni busu myangu kpwa sababu ya kutangaza habari nono za Jesu Muokoli. ²⁴ Na

* **1:9** 1:9 Mtumia: Manage ganjina ni muhumwa. **1:10** 1:10 Akolosai 4:9

† **1:11** 1:11 Kpwa Chiyunani, Onesimasi manage ni mutu wa mana. **1:23** 1:23 Akolosai 1:7; 4:12 **1:24** 1:24 Mahendo 12:12,25; 19:29; 27:2; 13:13; 15:37-39; Akolosai 4:10,14; 2 Timothi 4:10-11

piya ukaphozwa ni ahendadzi-kazi ayangu Mariko, Aristariko, Dema na Luka.

²⁵ Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa yoandikirwa AEBURANIA Tanga mbere

Baruwa hino muhimu yaandikirwa Afuasi a Jesu ambao kala ni Ayahudi. Dzambo kulu ambaro rinabishirwa himu baruwani ni ukulu wa Jesu, yehuvugurira njira ya kukala phephi na Mlungu. Baruwa yenye inahakikisha kala Jesu ni mkpwulu kuriko malaika (sura ya 1), achikala mwanadamu ili ausire atu dambi zao (sura ya 2), na ni mkpwulu kuriko nabii yeyesi (sura ya 3). Higa ganawezekana mana Jesu ndiye Mwana wa Mlungu (1:2-4), manage ni, kayaumbwa (mana kutsupira iye Mlungu waumba chila chitu) naye anaonyesa sura kamili ya vira Mlungu arivyo.

Kpwenye sura ya 4 hadi 10, baruwa hino inahueleza kala Jesu ni mkpwulu kuriko alavyadzi-sadaka a Chilagane cha Kare (yani, Torati). Anaelewa unyonje wehu, mana wajezwa kpwa chila njira dza vivyo sisi, ela bila ya kuhenda dambi (4:15). Jesu yu moyo hata kare na kare, ni mtakatifu, bila lawama, na bila ya najisi, tsona ni mkamilifu (7:23-28). Phahi wareha chilagane chiphya, naye wadzilavya dza sadaka isiyo na ila. Kpwa hivyo huna hakika kukala, kpwa sababu ya kazi ya Jesu, hunaweza kumsengerera Mlungu bila ya wuoga (10:19-25).

Sura ya 11:1-13:25 zinahusemurira vira atu a Mlungu alondwavyo kusagala. Sura ya 11 inahuambira kala maisha ga atu atakatifu a Chilagane cha Kare gategemea kuluphiro ela sio mahendo ga haki. Atu hinyo avumirira mateso hata achifwa kpwa sababu ya kumkuluphira Mlungu. Sura ya 12 na 13 zinasemurira kukala afuasi a Jesu nao piya ni lazima avumirire na kumendzana, mana higa ganaonyesa ni ana a kpweli a Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Ukulu wa Jesu 1:1-3

Jesu ni mkpwulu kuriko malaika 1:4-2:18

Jesu ni mkpwulu kuriko manabii anjina 3:1-4:13

Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu 4:14-7:28

Jesu wareha chilagane chiphya 8:1-23

Jesu wadzilavya dza sadaka kpwa ajili yehu 9:1-10:18

Ni lazima huvumirire 10:19-39

Akare ehu arivyomkuluphira Mlungu 11:1-40

Kulunga mfano wa Jesu 12:1-29

Malagizo ga mwisho 13:1-19

Mavoyo na salamu 13:20-25

*Mlungu anavyobisha
kutsupira Mwanawe*

¹ Hipho kare, Mlungu wabisha na akare ehu kutsupira manabii. Wahenda hivi kano nyinji na kpwa njira tafwauti-tafwauti. ² Ela siku hizi za phephi na mwisho, Mlungu wagomba naswi kutsupira Mwanawe. Wamtsambula hiye Mwana arisi vitu vyosi, na kutsupira iye Mlungu waumba dzulu na photsi na vyosi virivyo mumo. ³ Hiye Mwana anang'ala kpwa utukufu wa Mlungu na anaonyesa sura kamili ya vira Mlungu arivyo. Anahenda vitu vyosi vya duniani na vya mlunguni vienderere kukala vyo virivyo kpwa nenore renye uwezo. Aripodzilavya dza sadaka ya kuusira atu dambi, wakpwendasagala mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu ko mlunguni.

Jesu ni mkpwulu kuriko malaika

⁴ Mlungu wamuhenda Mwanawe akale mkpwulu kuriko malaika dza vira arivyomupha dzina ririro kulu kutsupa rira ra malaika. ⁵ Mana takuna malaika ariyeambwa ni Mlungu maneno higa arigoambira Jesu, "Uwe u Mwanangu, rero nikakala sowe." Na Mlungu kagombere kuhusu malaika yeyesi akaamba, "Mimi ndakala ise, naye andakala mwanangu." ⁶ Tsona Mlungu aripokala anamreha Mwanawe mvyere duniani, waamba, "Malaika osi a Mlungu ni amuabudu hiye Mwana." ⁷ Na iye aripogomba kuhusu malaika, waamba, "Uwe ukuhenda malaikao akakala dza phuto, * na ukuahenda atumishio akakala dza moho wa kuaka." ⁸ Ela kpwa Mwanawe, iye anaamba, "Chihicho cha chifalume, uwe Mlungu chindasala hata kare na kare,

na utawalao undakala wa haki.

⁹ Uwe unamendza gara garigo manono,
na kuzira gosi garigo mai.

Kpwa hivyo Mlungu, Mlunguo,
akakusaka mafuha ga kukuhamira

kpwa kukuhenda mkpwulu
kuriko ayao osi."

¹⁰ Chisha achiamba,

"Pho kare, uwe Mwenyezi Mlungu waika misingi ya dunia,
na ko mlunguni ni kazi ya mikonoyo,

¹¹ vindaangamika, ela uwe undadumu,

vyosi vindatsakala kama nguwo, ela uwe kundagaluka.

1:5 1:5 Zaburi 2:7; 2 Samueli 7:14; 1 Nyakati 17:13 **1:6** 1:6 Kumbukumbu

32:43 **1:7** 1:7 Zaburi 104:4 * **1:7** 1:7 Chiyunani neno ririrohumirwa hipha
rina mana ya roho au phuto. **1:8** 1:8 Zaburi 45:6,7 **1:10** 1:10 Zaburi
102:25-27

¹² Uwe undavikundza dza kandzu,
vindaparara,

ela uwe kundagaluka na miakayo taina mwisho.”

¹³ Mlungu kadzangbwemuambira malaika yeyesi, “Sagala uphande wangu wa kulume, hadi nihende maadigo akale chihicho cha kuikira magulu.” ¹⁴ Kpwa hivyo malaika ni utu wani? Ni roho ambazo zinamhumikira Mlungu, naye nkuzihuma zichahumikira hara ambao andativywa.

2

Msipuze wokofu wa Mlungu

¹ Kpwa hivyo gara huchigosikira, nahuzidini kugalunga, husedze hukagaricha na kulunga mambo ganjina. ² Hinyo ujumbe uriorehwa ni malaika kpwa akare ehu wakala ni uogophewe, na osi ariouricha na kurema kuulunga atiywa adabu kulengana na makosa gao. ³ Dze swino hundawezadze kuepuka kutiywa adabu husiphojali wokofu urio mkpwulu namuna hino? Bwana Jesu mwenye ndiye ariyeandza kutangaza wokofu hinyo, na hara ariomsikira achihuhakikishira kala ni kpweli. ⁴ Mlungu piya walavya ushaidi wa wokofu hinyo kpwa kuhenda dalili, maajabu na vilinje, na kulavya vipawa vya Roho Mtakatifu kama arivyomendza.

Jesu wakala mwanadamu

⁵ Hunabisha kuhusu dunia nyiphya ndiyokpwedza. Hunamanya kala dunia iyo taindatawalwa ni malaika, ⁶ ela Maandiko ganalavya ushaidi hinyo:

“Mutu ni chitu chani,
hata ukale uwe Mlungu umririkane,
au mwanadamu ni ani * phahi,
hata umjali?

⁷ Waahenda anadamu akale tsini kuriko malaika
kpwa muda mchache.†

Nawe waapha utukufu na ishima,
⁸ na uchiahenda atawale vitu vyosi.”

Phahi, wahenda atawale vitu vyosi, manage ni kukala takuna chochosi chosala kutawalwa ni anadamu. Hata hivyo kpwa wakati huno tahuaona anadamu achitawala vitu hivyo. ⁹ Ela badalaye hunamuona Jesu, ambaye kpwa muda mchache waikpwa tsini kuriko malaika, wahewa utukufu na ishima kulu kpwa sababu ya kugaya na kufwa.

1:13 1:13 Zaburi 110:1 **2:6** 2:6 Zaburi 8:4-6 * **2:6** 2:6 Chiyunani ni mwana wa Adamu. † **2:7** 2:7 Ama: akale tsini chidide ya malaika.

Wakata shauri kuhenda hivyo ili kpwa kutsupira mbazi za Mlungu afwe kpwa ajili ya atu osi.

¹⁰ Mana Mlungu waumba vitu vyosi, navyo vyakalapho kpwa ajiliye. Naye anareha ana anji kushiriki utukufuwe. Kpwa hivyo kala inabidi amukamilishe Jesu kpwa njira ya kugaya, iye ambaye ni chandzo cha wokofu wao. ¹¹ Iye Jesu atakasaye atu dambi zao akale atakatifu, na hinyo anaohendwa akale atakatifu, osi ise yao ni mmwenga. Ndiyo sababu Jesu kaona waibu kuaiha nduguze, ¹² naye achiamba,

“Uwe Mlungu, nindatangaza dzinaro kpwa enehu.

Nindakutogola kahi-kahi ya mkpwutano wao.”

¹³ Tsona anaamba, “Ndankuluphira Mlungu.” Na piya anaamba, “Himi hipha phamwenga na ana nriohewa ni Mlungu.”

¹⁴ Kpwa vira hano ana ariohewa ni a miri ya kawaida, yani nyama na mlatso, Jesu naye wakpwedza na mwiri dza miri yao. Wahenda hivyo ili kpwa chifoche amuangamize Shetani ariye na uwezo wa kuhenda atu afwe, ¹⁵ na waika huru atu osi ariokala atumwa kpwa kuogopha chifo mwao maishani. ¹⁶ Hino inaonyesa wazi kukala Jesu kedzereterya malaika, ela atu a chivyazi cha Burahimu. ¹⁷ Kpwa hivyo yabidi akale dza nduguze kpwa chila njira ili akale mlavyadzi-sadaka mkpwulu ariye na mbazi na uaminifu katika kumuhumikira Mlungu. Na kpwa njira hiyo, waweza kulavya sadaka kuusira atu dambi zao. ¹⁸ Phahi anaweza kuaterya anaojzwa ni Shetani kpwa sababu ye mwenye wajezwa na achigaya.

3

Jesu ni mkpwulu kuriko Musa

¹ Kpwa hivyo enehu atakatifu, mwimwi munaoshiriki mwiiho wa Mlungu phamwenga naswi, ririkanani Jesu ambaye ni mtume na mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu hunayemkubali. ² Hiye wakala muaminifu kuhenda higo gosi kpwa Mlungu ariyemtsambula, dza Musa piya yekala muaminifu kpwa kulongoza atu osi a Nyumba ya Mlungu. ³ Ela Jesu anafwaha nguma zaidi ya Musa dza viratu fundi wa nyumba nkukala na sifwa zaidi kuriko yo nyumba yenye. ⁴ Mana chila nyumba ina fundiwe, ela Mlungu ndiye aumbaye vitu vyosi.

⁵ Musa wahenda kazi ya mtumishi muaminifu kahi za atu a Mlungu. Kaziye yenye kala ni kuonyesa gara

Mlungu ndigogomba badaye. ⁶ Ela Jesu naye wahenda kazi ya mwana muaminifu ya kulongoza atu a Nyumba ya Mlungu. Naswi hu atu a nyumbaye ichikala hundaenderera kudziitiya moyo na kudina chilume kugbwiririra kuluphiro huriro naro.

Musiriche kukuluphira

⁷ Phahi kama Roho Mtakatifu anavyoamba:

“Rero, unaphosikira maneno ga Mlungu,

⁸ msikale na mioyo mifu dza akare enu arivyokala, ariphompinga Mlungu, dza wakati hura ariphomujeza ko weruni.

⁹ Mana hiko anijeza na kunipima,

hata dzagbwe aona nrivyoahenda kpwa miaka mirongo mine.

¹⁰ Kpwa hivyo náreyezwa ni chivyazi hicho,

nchiamba, ‘Atu hano ni atu a maazo mai siku zosi, nao taamendze kulunga njira zangu.’

¹¹ Kpwa hivyo náreya na nchiapa,

nchiamba, ‘Hakika atu hano sindaaruhusu ainjire phatu phangu pha kuoya.’ ”

¹² Enehu, dzimanyirireni sedze hata mmwenga wenu akakala na moyo wenye maazo mai na kusakuluphira, na kpwa kuhenda hivyo, andadzitenga na Mlungu ariye moyo.

¹³ Ela chila mmwenga na amutiye myawe moyo chila siku hunayoyiha “rero”^{*} ili mutu asedze akachengbwa akauya dambini, na akakala na moyo mufu kpwa Mlungu. ¹⁴ Mana hunashiriki gosi phamwenga na Jesu, ichikala hunadinisa kugbwiririra kuluphiro hurirokala naro kula mwandzo hadi mwisho. ¹⁵ Kama Maandiko ganavyoamba:

“Rero, munaphosikira maneno ga Mlungu,

msikale na mioyo mifu dza akare enu arivyokala, ariphompinga Mlungu.”

¹⁶ Ni ano ani nyo ariosikira na achirema maneno ga Mlungu? Ni hara ariolongozwa ni Musa kula Misiri. ¹⁷ Na dze nyo ariomreyeza Mlungu miaka mirongo mine nao? Avi ni aho ariohenda dambi hata achifwa weruni. ¹⁸ Ni ano ani ambao Mlungu waapa kukala kandaaruhusu kuinjira phatuphe pha kuoya? Ni hara ariorema kumuogopa. ¹⁹ Kpwa hivyo hunamanya atu hinyo akosa kuinjira phatu hipho kpwa sababu ya kusakuluphira kpwao.

3:7 3:7 Zaburi 95:7-11 * **3:13** 3:13 Neno Rero rinahumirwa kpwa mana ya wakati wosi ambao atu achere na nafwasi ya kumkuluphira Mlungu. **3:15** 3:15 Zaburi 95:7-8 **3:16** 3:16 Isabu 14:1-35

4

Kuoya kpwa Atu a Mlungu

¹ Phahi ahadi ya Mlungu icherepho ya atu kuinjira phatuphe pha kuoya. Kpwa hivyo nahudzimanyirireni husedze hata mmwenga wehu akaonekana, akakosa kuinjira phatu hipho. ² Swino hwasikira habari nono kuhusu phatuphe pha kuoya dza arivyosikira akare ehū. Ela habari iyo taiyaaterya kpwa sababu taayakuluphira gara arigogomba Mlungu. ³ Sisi humukuluphirao Mlungu ndio ndioinjira phatuphe pha kuoya. Ela kpwa hinyo asiomkuluphira Mlungu, waamba,

“Wakati mino kala nikareyezwa, náapa nchiamba,

‘Hakika atu hano sindaruhusu ainjire phatu phangu pha kuoya.’ ”

Mlungu waamba hivi hata dzagbwe kaziye na hata hipho phatu kala pha tayari hangu ariphomala kuumba dzulu na photsi. ⁴ Mana Maandiko ganaamba, “Phofika siku ya sabaa Mlungu achikala akamala kazize zosi arizohenda, na achioya.” ⁵ Na tsona seemu yanjina ya Maandiko, Mlungu wagomba, achiamba,

“Sindaruhusu ainjire phatu phangu pha kuoya.”

⁶ Hara akare ehū ariokala a mwandzo kuambirwa hizo habari nono, taayainjira phatuphe pha kuoya kpwa sababu arema kuphundza neno ra Mlungu. Ela ahadi bado icherepho ya anjina kuinjira phatuphe pha kuoya. ⁷ Kpwa hivyo Mlungu wapanga siku, achiyijha “rero.” Mana miaka minji bada ya hara ariokosa nafwasi, Mlungu wagomba tsona kuhusu habari za kuoya. Wagomba kutsupira Mfalume Daudi dza vira huchivyogomba kare,

“Rero, munaphosikira maneno ga Mlungu,

msihende mioyo yenu ikale mifu.”

⁸ Kalapho Joshuwa angeweza kuafisa hara atu hipho phatu pha kuoya, Mlungu kangegomba badaye kuhusu siku yanjina ya kuoya.* ⁹ Kpwa hivyo bado kuchere na siku ya kuoya kpwa atu a Mlungu. ¹⁰ Mutu yeyesi ainjiraye phatu pha kuoya pha Mlungu, andaoya kuhenda kazize dza Mlungu arivyooya siku ya sabaa. ¹¹ Kpwa hivyo nahuhendeni chadi hujire phatu hipho pha kuoya, ili sedze hata mmwenga wehu akashindwa nkuphainjira kpwa kusaogopha dza akare ehū arivyohenda.

4:3 4:3 Zaburi 95:11 **4:4** 4:4 Mwandzo 2:2 **4:5** 4:5 Zaburi 95:11 **4:7** 4:7

Zaburi 95:7,8 **4:8** 4:8 Kumbukumbu 31:7; Joshuwa 22:4 * **4:8** 4:8 Joshuwa wakala nabii bada ya Musa, naye walongoza ana a Iziraeli kpendainjira tsi ariyoahidiwa ni Mlungu. Wasagala miaka minji kabila ya Mfalume Daudi kuvyalwa. **4:10** 4:10 Mwandzo 2:2

¹² Mana ujumbe wa Mlungu u moyo na una nguvu sana. Tsona ni dza upanga urio na maso pande zosi mbiri, unaodunga kahi za mioyo na maroho gehu na kuganya vilungo vya mwiri na mafuha ga mifuphani. Piya ujumbe wa Mlungu unaweza kumanya maazo na nia za mioyo yehu. ¹³ Takuna chiumbe chochosi chirichofwitsika hata ikale Mlungu kachiona. Chila chitu chi laza mbereze. Naswi hundalavya isabu ya mahendo gehu mbereze.

*Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka
mkpwulu*

¹⁴ Enehu, manyani kukala huna mlavyadzi-sadaka mkpwulu sana ariyephiya pho pharipho Mlungu mwenye. Hiye ndiye Jesu ambaye ni Mwana wa Mlungu. Kpwa hivyo nahugbwire na kudinisa gara hukuluphirago na kugashuhudiya. ¹⁵ Mana mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu anaelewa unyonje wehu. Naye piya wajezwa kpwa chila njira ni Shetani dza vivyo sisi, ela kayahenda dambi. ¹⁶ Phahi nahusengerereni pho pharipho na chihi cha endzi cha Mlungu bila wuoga, mana Mlungu ni mnono. Ndipho andahuterya wakati wa shida kpwa kuhujaliya na kuhuonera mbazi.

5

¹ Chila mlavyadzi-sadaka mkpwulu nkutsambulwa kula kpwa anadamu kuhumikira Mlungu kpwa niaba yao. Naye nkulavya zawadi na sadaka zao za kuausira dambi. ² Anaweza kuaonera mbazi ayae asiomanya na anaangamika kpwa kuhenda makosa, kpwa vira hata ye mwenye ni mnyonje. ³ Ndiyo mana ni lazima alavye sadaka kudziusira dambize mwenye, dza viratu alavyavyo sadaka kuusira dambi ayae. ⁴ Tsona, takuna mutu ambaye anaweza kudzipha cheo cha kukala mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ela atsambulwe ni Mlungu dza viratu vyotsambulwa Aruni.*

⁵ Vivyo hivyo Jesu kayadziunula kpwa kudzipha mwenye nguma ya kukala mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ela watsambulwa ni Mlungu. Mana ye Mlungu wamuamba, "Uwe u Mwanangu, rero nikakala sowe."

⁶ Piya himo Maandikoni, waamba,

"Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare,
ulavyadzi-sadaka undakala sawa na wa Melikisedeki."

5:3 5:3 Alawi 9:7 5:4 5:4 Kutsama 28:1 * 5:4 5:4 Aruni kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa kpwandza. (Soma chitabu cha Kutsama 28:1.)
5:5 5:5 Zaburi 2:7 5:6 5:6 Zaburi 110:4

⁷ Ariphekala hipha duniani, Jesu wavoya sana Mlungu kpwa raka ra dzulu na kurira, mana kala anamanya kukala Mlungu ana uwezo wa kumtavya na chifo. Wamuogopha Mlungu kpwa chila njira, naye achiphokera mavoyoge. ⁸ Hata dzagbwe kala akatsambulwa ni Mlungu akale Mwanawe, wadzifundza kuhenda vira Mlungu alondavyo kula kpwa go mateso arigophaha. ⁹⁻¹⁰ Ariphekala akahendwa[†] mkamilifu kpwa njira hino, Mlungu wamuhenda akale mlavyadzi-sadaka mkpwulu sawa na ulavyadzi-sadaka wa Melikisedeki.

Musiriche kumkuluphira Jesu

¹¹ Huna manji ga kubisha kuhusu dzambo hiri ra Jesu kukala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ela hunashindwa hukuambireni viphi, kpwa sababu tamgbwira upesi. ¹² Ela kala si hivyo, hivi sambu mgekala mu alimu, ela mwino kula phapho hata vivi bado mcherelonda kufundzwa go mafundzo ga mwandzo-mwandzo kuhusu neno ra Mlungu. Mwimwi mu dza ana atsanga ambao achere londa maziya badala ya chakurya chigumu. ¹³ Mana yeyesi ambaye ni wa maziya bahi ni dza mwana mtsanga ambaye kamanya rorosi kuhusu mafundzo ga haki. ¹⁴ Ela atu avyere nkurya chakurya chigumu, na kpwa njira hino nkudzifundza sana kutafwautisha manono na mai.

6

¹ Kpwa hivyo nahusilaleni na go mafundzo hurigodzi-fundza mwandzo-mwandzo kuhusu Jesu, ela nahuender-ereni kudzifundza kukala afuasi akukomala chiroho. Naswi nahusiuyire nyo msingi wa mafundzo ga kutubu mahendo garehago chifo na kumkuluphira Mlungu. ² Piya nahusiuyire kufundza kuhusu kubatizwa, kubandikirwa mikono, kufufulwa kpwa ariofwa na hukumu isiyo na mwisho. ³ Na Mlungu achimendza, higo hundagahenda.

⁴ Mana atu anjina ang'azwa matso achimanya unono wa mambo ga Mlungu, na achishiriki chipawa cha Roho Mtakatifu. ⁵ Tsona atata unono wa ujumbe wa Mlungu na achimanya nguvu za utawala wa Mlungu kpwenye ulimwengu wedzao, ⁶ ela aricha kumkuluphira Mlungu. Hivyo ni kama avi nyo enye anamuolaga Mwana wa Mlungu kpwa kumkota misumari msalabani kano ya phiri, na kumtiya waibu. Kpwa hivyo atu hinyo taaweza kuhendwa atubu tsona.

5:7 5:7 Mathayo 26:36-46; Mariko 14:32-42; Luka 22:39-46 † **5:9-10** 5:9-10 Chiyunani chinaamba, Ariphehendwa mkamilifu. **5:12** 5:12 1 Akorintho 3:2

⁷ Mana mtsanga unwao madzi ga mvula na kukuza mimea ambayo nkufwaha mkurima, Mlungu nkuujaliya. ⁸ Ela mtsanga ukuzao miya na kpwekpwe, nkukala tauna mana, nao nkukala na hatari ya kulaniwa na mwisho undatiywa moho.

⁹ Enehu ninaokumendzani, hata dzagbwe nkakuandikirani na maneno makali, mino nina hakika kukala munaona manono zaidi kpwa sababu mwaokolwa. ¹⁰ Mana Mlungu ni wa haki na kandaricha kutambukira kazi yenu nono na vira mmendzwavyo kpwa kuterya afuasi ayawenu hangu mwandzo hadi sambu. ¹¹ Nina hamu kulu sana ya kpwamba chila mmwenga wenu aenderere kuhenda chadi hadi mwisho, ili higo mrigo na tumaini nago mgaphokere chikamilifu. ¹² Msikale avivu, ela igizani hara ambao kpwa kukuluphira na kuvumirira nkuphokera gara ambago gaahidiwa ni Mlungu.

Chilagane cha Mlungu ni cha kpweli

¹³ Hipo kare, Mlungu ariphomlaga Burahimu, waapa kpwa kudzhadza ye mwenye, kpwa sababu kala takuna ariye mkpwulu kumshinda. ¹⁴ Hipo Mlungu waamba, "Hakika nindakujaliya na nindahenda vivyazivyo vikale vinji." ¹⁵ Phahi Burahimu wagodza kpwa kuvumirira na mwishowe Mlungu achimuhendera gara arigokala akamlaga.

¹⁶ Atu achiapa, nkuhadza yuya ariye mkpwulu zaidi, na hiko kuapa kunaonyesa gara gachigogombwa ni ga kpweli, na nkuusa malumbano. ¹⁷ Naye Mlungu waapa ili ahuhakikishire swiswi hundiophokera majaliwa arigolagbwa mkare wehu Burahimu kukala lengore tariweza kugaluka. ¹⁸ Mlungu achiahidi na kuapa, kagaluzi. Mana kagomba handzo. Iye wahenda higa mambo mairi ili, swiswi ambao hunamlunga, hutiywe moyo kpwa kugbwiririra kukuluphira gara Mlungu arigohulagiza.

¹⁹ Hiro kuluphiro rehu ni kama nanga inayohenda mioyo yehu ikale imara. Naro rinahulongoza kutsupira ndani ya paziya kufika mbere za Mlungu. ²⁰ Jesu wahutanguliya kare kpwa sababu yehu. Naye wamuhenda akale mlavyadzi-sadaka mkpwulu sawa na ulavyadzi-sadaka wa Melikisedeki.

7

Melikisedeki ni mkpwulu kuriko alavyadzi-sadaka anjina

¹ Hiye Melikisedeki kala ni mfalume wa mudzi uih-wao Salemu, piya kala ni mlavyadzi-sadaka wa Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi. Wakpwendamchinjira Burahimu ariphokala anauya kula vihani arikokala akashinda afalume ane, na achimjaliya. ² Naye Burahimu wahala seemu mwenga ya kumi ya vitu vyosi arivyophaha vihani achimupha Melikisedeki. Mana ya dzina hiri ni “Mfalume wa Haki.” Tsona anaihwa Mfalume wa Salemu, manage ni “Mfalume wa Amani.” ³ Melikisedeki kamanyikana ise wala nine, piya takuna amanyaye akaree. Kamanyikana kuvyalwakpwe wala kufwakpwe. Iye ni dza Mwana wa Mlungu mana ni mlavyadzi-sadaka hata kare na kare.

⁴ Hebu lolani Melikisedeki arivyokala mkpwulu. Mana hata Burahimu, mkare wehu, wamupha seemu mwenga ya kumi ya zewe ariyophaha vihani. ⁵ Shariya za Musa zinaamba, alavyadzi-sadaka, ambao osi ni chivyazi cha Lawi,* ahale fungu ra kumi kula kpwa Aiziraeli ayae. Ahenda hivyo hata dzagbwe kala ni ndugu zao, yani atu a chivyazi cha Burahimu. ⁶ Ela hiye Melikisedeki kala siye chivyazi cha Lawi, hata hivyo wahala fungu ra kumi kula kpwa Burahimu. Tsona wamjaliya Burahimu ambaye kala ana ahadi na Mlungu. ⁷ Naswi hunamanya kala mutu ariye na uwezo wa kuajaliya ni mkpwulu kuriko hiye aajaliwaye. ⁸ Kpwa uphande wa alavyadzi-sadaka ario chivyazi cha Lawi na aphokerao fungu ra kumi, ni atu ambao mwishowe nkufwa. Ela kpwa uphande wa Melikisedeki ariyephokera fungu ra kumi kula kpwa Burahimu, iye ni mutu ambaye achere moyo hata vivi rero. ⁹ Piya hunaweza kuamba, hata Lawi mwenye, ambaye chivyaziche chinaphokera fungu ra kumi, iye naye walavya fungu ra kumi kpwa Melikisedeki kutsupira mkarewe Burahimu. ¹⁰ Mana Lawi wakala kadzangbwevyalwa, na kpwa hivyo wakala achere mwirini mwa Burahimu wakati Melikisedeki ariphomchinjira.

Jesu anaigana na Melikisedeki

¹¹ Shariya za Musa zalaviwa kutsupira alavyadzi-sadaka, yani atu a chivyazi cha Lawi. Ela kazi za alavyadzi-sadaka tazyatosha chikamilifu kpwa malengoge gosi. Kpwa hivyo phakala na haja phakale na mlavyadzi-sadaka wanjina akale sawa na ulavyadzi-sadaka wa Melikisedeki ambao

7:1 7:1 Mwandzo 14:17–20 **7:5** 7:5 Isabu 18:21 * **7:5** 7:5 Lawi kala ni mwana wa Jakobo, mdzukulu wa Burahimu, na ni chandzo cha kabila mwengarapho ra Iziraeli. Kabila hiri kaziye kala ni kulavya sadaka ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

si sawa na wa Aruni.† ¹² Tsona ulavyadzi-sadaka uchi-galuka, ni lazima Shariya nazo zikaluke. ¹³ Sambu yuya anayebishwa hipha ni Jesu, naye ni mutu wa kabila ranjina, wala siye Mlawi. Na takuna mutu wa kabilaye ariyehumikira Mlungu kpwa kumlavira sadaka. ¹⁴ Mana inamanyikana kukala Bwana wehu Jesu wala kabila ra Juda, na Musa ariphokala anagomba kuhusu alavyadzi-sadaka, kahadzire kabila hiro.

¹⁵ Na higa nigombago sambu ga wazi zaidi, mana kwatsembuka mlavyadzi-sadaka wanjina dza yuyatu Melikisedeki. ¹⁶ Iye kayahendwa mlavyadzi-sadaka kpwa kutimiza lagizo ra kukala chivyazi cha kabila ra Lawi, ela wahendwa mlavyadzi-sadaka kpwa nguvu za uzimawe ambao tauweza kubanangbwa. ¹⁷ Mana Maandiko ga Mlungu ganaamba:

“Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare, ulavyadzi-sadaka undakala sawa na wa Melikisedeki.”

¹⁸ Lagizo ra mwandzo rinaremewa kpwa mana tarina nguvu wala tarifwaha chitu. ¹⁹ Hizo Shariya za Musa, kala taziweza kukamilisha chochosi. Ela sambu kuna kuluphiro nono zaidi, ambaro rinahureha phephi na Mlungu. ²⁰ Zaidi ya higo, hata dzagbwe Mlungu kayaapira atu anjina akale alavyadzi-sadaka, ²¹ wamuapira Jesu, achiamba,

“Mimi, Bwana Mlungu náapa, na wala sindagaluzá nia yangu tse:

Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare.”

²² Phahi kpwa sababu ya kulaphirwa, Jesu ndiye mzamana wa chilagane chiphya, ambacho ni chinono zaidi kuriko hicho cha kare.

²³ Tafwauti yanjina ni kukala hipho kare alavyadzi-sadaka kala ni anji, mana kpwa sababu ya chifo taayaweza kpwenderera na kazi yao. ²⁴ Ela Jesu andakala mlavyadzi-sadaka hata kare na kare kpwa sababu yu moyo hata kare na kare. ²⁵ Kpwa hivyo ana uwezo wa kutivya hata kare na kare mutu yeyesi edzaye kpwa Mlungu kutsupira iye, naye anaavoyera wakati wosi.

²⁶ Mana Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambaye anafwaha kpwehu. Ni mtakatifu, bila lawama, na bila ya najisi. Watengbwa na achina-dambi, naye Mlungu wamuunula kuphiya mlunguni. ²⁷ Jesu kalondwa kulavya sadaka chila siku dza akulu a alavyadzi-sadaka a kare vyokala achienda. Aho kala achienda hivyo kpwandza kpwa sababu ya kudziusira dambi zao, alafu

† 7:11 7:11 Aruni kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa kpwandza. Soma Chitabu cha Kutsama 28:1. 7:17 7:17 Zaburi 110:4 7:21 7:21 Zaburi 110:4

7:27 7:27 Alawi 9:7

kuusira dambi za ayawao. Ela iye walavya sadaka limwenga ariphodzilavya msalabani na ichitsha wakati wosi. ²⁸ Mana Shariya nkutsambula akulu a alavyadzi-sadaka, atu ambao ni anyonje. Ela Mlungu, bada ya Shariya kpwedza, wamtsambula Mwana kpwa kumuapira. Naye Mwana wahendwa akale mkamilifu hata kare na kare.

8

Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka wehu mkipwulu

¹ Kahi za mambo gosi higo, ra muhimu zaidi ni hiri: mlavyadzi-sadaka wehu mkipwulu asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana hiko mlunguni. ² Kuko nkuhumikira Mlungu phatu phatakatifu, ndani ya rira hema ra kpweli rotengezwa ni Bwana Mlungu mwenye wala siyo mikono ya anadamu.

³ Chila mlavyadzi-sadaka mkipwulu nkutsambulwa alavye zawadi na sadaka, na vivyo hivyo mlavyadzi-sadaka wehu mkipwulu piya ni lazima akale na chitu cha kulavya. ⁴ Kalapho Jesu angekala anasagala mumu duniani, kangekala mlavyadzi-sadaka hata chidide, kpwa sababu kuna atu anjina ambao analavya sadaka kulengana na Shariya za Musa. ⁵ Hinyo alavyadzi-sadaka anamuhumikira Mlungu phatu phatakatifu ambapho ni mfwano na chivurivuri cha pho phatu phatakatifu hiko mlunguni. Ndiyo mana Musa ariphokala anadzitayarisha kutengeza hema ra kumuabudu Mlungu, Mlungu wamuonya achimuamba, "Hakikisha unatengeza vitu vivi vyosi kulengana na mpango urioonyeswa ko dzulu mwan-goni." ⁶ Ela Jesu wahewa kazi ambayo ni bora zaidi kuriko hira ya alavyadzi-sadaka a kare. Kaziye ni bora zaidi kpwa sababu iye ni mpatanishi wa chilagane chiphya ambacho chadzebwa dzulu ya ahadi nono zaidi kuriko chira cha kare.

⁷ Kala cho chilagane cha mwanzo kala tachina lawama yoyosi, takungekala na haja ya chilagane cha phiri. ⁸ Ela Mlungu mwenye wakuta hara akare ehu ana makosa. Kpwa hivyo aambira:

"Lolani, wakati uredza, ambapho nindaika chilagane chiphya na atu a Iziraeli na a Juda.

⁹ Hichi tachindakala dza chira nrichoika na akare ao, nrphoagbwira mikono nchiatuluza kula tsi ya Misiri. Ndahenda chilagane chiphya nao, mana taayakala aaminifu kulunga chilagane changu cha kare.

Ndiyo mana siyaaajali tsona.

¹⁰ Hichi ndicho chilagane chiphya ndichoika na atu a Iziraeli siku hizo zichifika.

Ndatiya shariya zangu mwao achilini, na ndaziandika mwao mioyoni.

Nami ndakala Mlungu wao, nao andakala atu angu.

¹¹ Takundakala na haja tsona ya mutu kumfundza jiraniwe au nduguye kumuamba, 'Mmanyeye Mwenyezi Mlungu,' mana chila mmwenga andanimanya, kuandzira mdide hadi mvyere.

¹² Mana ndaaonera mbazi kpwa uyi wao, wala sindatambukira tsona dambi zao."

¹³ Mlungu anaphoiha hichi chilagane "chiphya", inaonyesa kukala watsakaza chira cha mwandzo. Utu ambao watsakala na taufwaha tsona, taukure na kuangamika.

9

Malagizo ga chilagane cha kare

¹ Sambu chilagane cha kpwandza kala china phatu phapha duniani pha kumuabudira Mlungu, na malagizo ga kulongozera iyo ibada. ² Na hema ra kumuabudira Mlungu ratengezwa na kala rina vyumba viiri. Chumba cha kpwandza kala muna chiguzo cha kuikira taa na meza yokala ichiikirwa mikaha mbere za Mlungu. Chumba hichi kala chichiihwa Phatu Phatakatifu. ³ Alafu kala kuna paziya, yoganya chumba cha kpwandza na cha phiri. Chumba cha phiri kala chichiihwa Phatu Phatakatifu Zaidi. ⁴ Ndani ya cho chumba cha phiri kala muna phatu pha kufukizira uvumba pha zahabu, na Sanduku ra Chilagane rozibwa na zahabu pande zosi. Na ndani ya ro sanduku, mwakala muna nyungu ya zahabu yokala ina manna* na ndata ya Aruni kala ikatsephula makodza. Piya kala muna vira vipande viiri vya mawe virivyoandikpwa Shariya kumi za chilagane. ⁵ Dzulu ya ro sanduku, phakala na sanamu mbiri za makerubi, viumbe vya mlunguni vyokala vina mapha, navyo kala vinaonyesa kala Mlungu a phapho. Mapha gao kala gakakuduka kufwinika phatu phokala Mlungu achiswamehe dambi za atu. Ela, uhu si wakati wa kueleza chila chitu kpwa undani.

⁶ Phahi vitu vyosi viriphotengezwa na kuikpwa, chila chitu phatuphe, alavyadzi-sadaka kala nkuinjira chila siku

9:2 9:2 Kutsama 25:23-40; 26:1-30 **9:3** 9:3 Kutsama 26:31-33 **9:4** 9:4

Kutsama 16:33; 25:10-16; 30:1-6; Isabu 17:8-10; Kumbukumbu 10:3-5 * **9:4**

9:4 Manna kala ni chakurya choriwa ni Aiziraeli wakati ariphokala hiko weruni. **9:5** 9:5

Mlungu kala achiapha chakurya hichi chila siku kula mlunguni. **9:5** 9:5

Kutsama 25:18-22 **9:6** 9:6 Isabu 18:2-6

cho chumba cha kpwandza na kuhenda kazi yao ya kuabudu Mlungu. ⁷ Ela mlavyadzi-sadaka mkpwulu mach-eye waruhusiwa kuinjira chumba cha phiri, naye kala nkuinjira limwenga bahi kpwa mwaka. Tsona kala ni lazima ainjire na mlatso kpwa kumlavira Mlungu sadaka kpwa kudziusira dambize mwenye na za atu anjina osi arizohenda bila ya kumanya. ⁸ Phahi kulengana na mipango hiyo, Roho Mtakatifu anahuonyesa wazi kala ro hema ra kare ra Mlungu richikala richere kuhumika, njira ya kuinjirira Phatu Phatakatifu Zaidi taidzangbwevugulwa. ⁹ Huno mfwano unahusu siku zizi hurizo nazo, mana zawadi na sadaka zinazolawiwa ni anaoabudu taziweza kutakasa mioyo yao ili isiahukumu. ¹⁰ Sababu malagizo higa ganahusu marya, vinwadzi, na kudzitakasa chimwiri bahi, na kazi za higo malagizo zindasira pho Mlungu ndiphogaluzza mambo gosi gakale maphya.

Jesu ndiye sadaka isiyo na ila yoyosi

¹¹ Phahi Jesu wakpwedza dza mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa mambo gosi manono gokpwedza. Wainjira hema risiro na ila ririro mlunguni, ambaro tariyatengezwa ni binadamu wala si seemu ya dunia hino youmbwa. ¹² Iye wamenya hipho phatu phatakatifu limwenga bahi, nayo yatosha siku zosi. Na kayamenya kuno akatsukula mlatso wa mbuzi na wa ana ng'ombe, ela wahala mlatsowe mwenye. Naye wahuriphira wokofu wehu wa kare na kare kpwa sadakaye. ¹³ Kulengana na chilagane cha kare, milatso ya mbuzi na ya ndzau na ivu ra ndama kala richitimvirwa ario najisi kuhenda miri yao itakaswe. ¹⁴ Ela mlatso wa Jesu una nguvu zaidi sana! Unatakasa mioyo yehu ili husienderere kuhenda gara garehago chifo, ela humhumikire Mlungu aishiye. Mana kpwa nguvu za ye Rohowe, Jesu wadzilavya kpwa Mlungu dza sadaka isiyo na ila yoyosi.

¹⁵ Kpwa sababu hiyo, Jesu ndiye mpatanishi wa chilagane chiphya ili hara ariotsambulwa aphokere uzima wa kare na kare uriolagbwa ni Mlungu. Mana Jesu wafwa ili aakombole kula kpwa dambi zao arizohenda wakati wa chilagane cha kare.

¹⁶ Mana mutu achiika wasiya wa ufwawe, ni lazima ye ahalwaye ufwa, akale wafwa kpweli. ¹⁷ Nao wasiya una nguvu ichikala kpweli hiye ahalwaye ufwa, wafwa. Ela tauna nguvu ichikala ye ariyelagiza kuhalwa ufwa achere moyo. ¹⁸ Ndiyo mana hata chilagane cha kare chaikpwa na milatso ya nyama yomwagika. ¹⁹ Musa ariphomala

kusomera Aiziraeli shariya zosi za Mlungu, wahala milatso ya ana ng'ombe na mbuzi, phamwenga na madzi, pamba ya kundu, na phungo ra muhisopo. Chisha achitimvira-timvira chitabu cha Shariya za Mlungu phamwenga na atu osi, ²⁰ achiamba, "Huno ni mlatso unaohakikisha chilagane cha Mlungu ambacho walagiza mchilunge." ²¹ Vivyo hivyo, Musa watimvira-timvira milatso hema ra mkpwutano na vitu vyosi vyokala vinahumirwa wakati wa kumuabudu Mlungu. ²² Mana kulengana na Shariya, milatso ndiyo ihumirwayo kutakasa karibu chila chitu, na bila ya milatso kumwagika, dambi taziweza kuswamehewa.

Jesu wadzilavya limwenga bahi

kuusa dambi

²³ Hema ra phapha duniani na vitu vyote vyokala vichihumirwa kulavira sadaka ni mfwano wa vira vya mlunguni, na vivyo vyakala vichitakaswa na milatso ya nyama. Ela vitu vyenye vya hiko mlunguni, ni lazima vitakaswe na sadaka nono zaidi kuriko iyo milatso ya nyama. ²⁴ Mana Jesu kayainjira phatu phatakatifu photengezwa ni binadamu, ambapho ni mfwano tu wa pho phatu pharipho hiko mlunguni. Ela wainjira mlunguni kpwenye, ambako sambia a mbere za Mlungu kpwa ajili yehu. ²⁵ Tsona Jesu kayainjira mlunguni kudzilavya sadaka mara kpwa mara. Kayakala dza mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambaye nkuinjira Phatu Phatakatifu Zaidi mwaka bada ya mwaka, kpwa kulavya mlatso usiokala wakpwe. ²⁶ Kala ni hivyo Jesu angekala wakola kano nyinji hangu kuumbwa kpwa dunia. Ela sivyo! Wakpwedza limwenga siku zizi za mwisho, ili ahuusire dambi zehu kpwa kudzilavya sadaka ye mwenye. ²⁷ Na dza viratu ambavyo ni lazima anadamu osi afwe limwenga na badaye ahukumiwe, ²⁸ vivyo hivyo, Jesu walaviwa sadaka limwenga ili ahale dambi za atu anji. Na andakpwedza kano ya phiri, si kpwa kuusa dambi, ela kuarehera wokofu hara amgodzerao kpwa hamu.

10

Jesu ndiye sadaka ya hata kare na kare

¹ Shariya za Musa ni mfwano wa mambo manono ambago garedza, ela sigo higo mambo genye. Shariya hizo na sadaka ambazo ni lazima zilaviwe chila mwaka, taziweza kutivya atu anaolunga Mlungu hata chidide. ² Kala Shariya zingeweza kutivya atu, hizo sadaka zingekala zakoma kulaviwa. Mana anaobudu angetakaswa limwenga bahi

na vikatosha. Na mioyo yao isingesikira hukumu kpwa dambi zao. ³ Ela hizo sadaka zaatambukiza dambi zao mwaka hadi mwaka, ⁴ kpwa sababu milatso ya ndzau na ya mbuzi taiweza kuusa dambi hata chidide.

⁵ Kpwa hivyo, Masihi ariphokpwedza hipha duniani, wagomba na Mlungu achiamba:

“Kulonda nikulavire sadaka za nyama
na za aina zanjina zolondwa ni Shariya,
ela wanitayarishira mwiri.

⁶ Kuhamirwa ni sadaka za kuochwa
na za kuusira atu dambi.

⁷ “Chisha nchiamba,

‘Haya himi nkedza ili nihende mendzwayo, uwe Mlungu wangu,

dza viratu Maandiko gaambavyo kunihusu.’ ”

⁸ Kpwardza ye Jesu waamba, “Uwe kulonda sadaka za nyama na za aina zanjina zolondwa ni Shariya, wala kuhamirwa ni sadaka zosi za nyama za kuusira atu dambi.” Hiye waamba hivyo, hata dzagbwe sadaka hizo kala zichilaviwa kulengana na Shariya za Musa. ⁹ Chisha achiamba, “Haya himi nkedza ili nihende mendzwayo, uwe Mlungu wangu.” Kpwa hivyo Mlungu wausa sadaka hizo za kpwardza na badalaye achiika sadaka ya Jesu. ¹⁰ Na kpwa mendzwa iyo ya Mlungu, swiswi hwatakaswa kutsupira yo sadaka ya mwiri wa Jesu Masihi arioulavya mara mwenga bahi na ichtosha.

¹¹ Kulengana na chilagane cha kare, chila mlavyadzi-sadaka, siku hadi siku, nkuhenda kaziye ya kulavya sadaka zizo kpwa zizo ambazo taziweza kuusa dambi hata chidide.

¹² Ela Jesu wadzilavya sadaka limwenga kuusa dambi, na ichtosha wakati wosi. Ariphola hipho, wakpwendasagala mkpwo no wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. ¹³ Hangu wakati hinyo hata vivi, anagodza hadi maauige gamgbwerere maguluni. ¹⁴ Mana hara anaohendwa akale atakatifu, Jesu waakamilisha hata kare na kare na yo sadakaye mwenga.

¹⁵ Hata Roho Mtakatifu anahushuhudiya kala mambo higa ni ga kpweli. Kpwardza waamba:

¹⁶ “Bwana Mlungu anaamba:

Hichi ndicho chilagane chiphya

ndichoika na atu a Iziraeli siku hizo zichifika.

Ndatiya shariya zangu mwao mioyoni

na kuziandika mwao achilini.”

¹⁷ Chisha anaamba, “Sindatambukira tsona dambi zao, wala mahendo gao mai, sindagatambukira tsona.” ¹⁸ Phahi wakati dambi zikaswamehewa, takuna haja ya kulavya sadaka tsona.

Kuvumirira kuna majaliwa manono

¹⁹ Enehu nakuambirani, kpwa sababu ya mlatso wa Jesu, swiswi hunaweza kuinjira Phatu Phatakatifu Zaidi bila ya wuoga. ²⁰ Mana Jesu wahuvugurira njira nyiphya ya uzima kutsapira yo paziya kpwa njira ya chifoche. ²¹ Phahi, kpwa vira huna mlavyadzi-sadaka mkpwulu sana ambaye analongoza atu a Mlungu, ²² nahumsengerereni Mlungu mioyo kutsuka kuno huna hakika kabisa dzulu ya kuluphiro rehu. Mana mioyo yehu yamwagirwa-mwagirwa mlatso wa Jesu iriche maazo mai, na miri yehu yao-geswa na madzi maswafi. ²³ Phahi nahudiniseni ngingingi hiro kuluphiro hunarorigomba, mana iye yeika ahadi ni muaminifu. ²⁴ Nahuririkaneni njira ya kutiyana moyo kpwa humendzane na huteryane zaidi. ²⁵ Nahusiricheni kukutana phamwenga dza atu anjina ahendavyo. Ela swino nahutiyane moyo haswa vivi ambavyo siku ya Bwana Jesu kuuya inazidi kusengera phephi.

²⁶ Huchikala hwaphokera ukpweli na hunaumanya, chisha huenderere kuhenda dambi kusudi, takuna sadaka yanjina iwezayo kuusa dambi. ²⁷ Ela chirosala ni kugodza kpwa wuoga uamuli wa Mlungu na moho wa kutisha ambao undaangamiza atu osi ampingao Mlungu. ²⁸ Mutu yeyesi yerema kulunga Shariya za Musa, waolagbwa bila mbazi bora phaphahikane ushaidi wa atu airi ama ahahu. ²⁹ Ela ririkanani dzulu ya mutu ariyem’bera Mwana wa Mlungu. Adabuye indakaladze? Tsona, indakaladze kpwa yuya anayeona milatsoye ya chilagane cha Mlungu iriyomtakasa hata iye si chitu? Na dze! Yuya ariyemlaphiza Roho Mtakatifu aaooneraye mbazi atue? Hakika adabu yao indakala kulu na kali zaidi. ³⁰ Mana, hunamanya Mlungu ariyeamba, “Kuriphiza chisasi nirichirani, mimi ndariphiza.” Piya Maandiko ganaamba, “Mwenyezi Mlungu andaamula atue.” ³¹ Kpwa kweli inaogofya sana kutiywa mkpwononi ni Mlungu ariye moyo.

³² Hebu tambukirani siku hizo za mwanzo mriphong’azwa matso. Mwagaya sana mambo manji, ela mwavumirira mateso gosi. ³³ Wakati wanjina kala mchiteswa na kulaphizwa mbere za atu anji. Piya

mwasononeka phamwenga na ayawenu ambao kala anahenderwa mambo mai dza higo. ³⁴ Mwaonera mbazi ayawenu ambao kala akafungbwa jela. Tsona mriphofutwa mali zenu, mwakala na raha bila kusononeka. Mana kala mnamanya muna vitu vinono zaidi vinavyodumu hata kare na kare vyoahidiwa ni Mlungu.

³⁵ Phahi dinani kumkuluphira Jesu bila kusita-sita, na kpwa njira iyo mundaheva tuzo kulu. ³⁶ Mana ra muhimu sana ni mvumirire ili mtimize mendzwa ya Mlungu, namwi mundaphokera chira aricholaga. ³⁷ Mana Maandiko ganaamba:

“Hiye agodzwaye andakpwedza vi sambi sambi, kandakaa.

³⁸ Na atu angu enye haki andaishi kpwa kukuluphira.

Ela achiuya nyuma, taandanihamira bii.”

³⁹ Ela swiswi si dza atu auyao nyuma na kuangamizwa, ela hu phamwenga na hara amukuluphirao Mlungu, naswi hundativywa.

11

Akare ehū arivyomkuluphira Mlungu

¹ Asena angu, kukuluphira ni kukala na uhakika kuhusu mambo ambago hunagagodzera gedze, na kukubali ukpweli wa mambo ambago tahugaona. ² Na kpwa kuluphiro rao, Mlungu watogola akare ehū. ³ Kpwa kukuluphira, swiswi hunamanya kala Mlungu waumba dunia kpwa kugomba neno. Kpwa hivyo chira chinachoonekana chaumbwa kula kpwa chira ambacho tachionekana.

⁴ Kpwa kukuluphira, Abeli wamlavira Mlungu sadaka nono kuriko ya nduguye Kaini. Na Mlungu waonyesa kukala Abeli ni mutu wa haki kpwa kuphokera sadakaye. Na hata dzagbwe wafwa ela kuluphirore ni mfwano kpwehu hata rero.

⁵ Kpwa kukuluphira, Enoko kafwere, ela kayaonekana tsona mana Mlungu wamuhala. Mana Maandiko ganashuhudiya kukala kabila Enoko kadzangbwehalwa kala akamhamira Mlungu. ⁶ Kpwa hivyo taiwezekana kumuhamira Mlungu bila ya kumkuluphira. Mutu yeyesi edzaye kpwa Mlungu ni lazima aamini kukala a kuko na andatuza atu amuendzao kpwa chadi.

⁷ Kpwa kukuluphira, Nuhu wamphundza Mlungu ariphoonywa kuhusu mambo ambago gandahendeka badaye. Wamuogopha Mlungu achidzenga safina na kpwa

kuhenda hivyo, atu a nyumbaye ativywa na atu a dunia achihukumiwa. Na kpwa sababu ya kuluphirore, naye Nuhu achikubaliwa ni Mlungu kukala ni mutu wa haki.

Burahimu arivyomkuluphira Mlungu

⁸ Kpwa kukuluphira, Burahimu wamuogopha Mlungu ariphoihwa aphiye tsi ambayo Mlungu wamlaga kala andamupha ikale yakpwe. Burahimu achitsama hata dzagbwe kala kamanya aphiyako. ⁹ Kpwa kukuluphira, wasagala chijeni ariphofika yo tsi yokala akalagbwa ni Mlungu. Wasagala mahemani dza Isaka na Jakobo arivyohenda badaye, atu ambao alagbwa chilagane chicho ambacho chalagbwa Burahimu. ¹⁰ Wahenda hivyo kpwa kukala kala anagodzera mudzi mkpwulu urio na misingi ambayo inadumu hata kare na kare. Hinyo ni mudzi uriopangbwa na kudzengbwa ni Mlungu mwenye.

¹¹ Kpwa kukuluphira, Sara* waphaha uwezo wa kuphaha mwana kpwa sababu waamini kala Mlungu ni muaminifu na andatimiza ahadize. Waphaha uwezo hinyo hata dzagbwe kala akatsupira miaka ya kuphaha mwana, mana kala ni mgumba.† ¹² Phahi, kula kpwa Burahimu yekala ni mtumia hata asingeweza kuphaha mwana, ela kpwatuluka atu anji sana dza viratu nyenyezi na mtsanga wa pwani usivyotalika.

¹³ Atu hinya osi afwa kuno achere kukuluphira, wala kala taadzangbwephaha gara ambago kala akalagbwa. Ela agaona kpwa kure gachiahamira. Nao akubali wazi kukala hipha duniani kala ni ajeni na acharo, ¹⁴ mana atu anaokubali hivyo anaonyesa wazi kala anaendza tsi yao enye. ¹⁵ Kala angefikiri kuhusu tsi yao ya kare arikotuluka, angeweza kuuya kpwao. ¹⁶ Ela ariokala anaaza tsi nono zaidi, yani hiko mlunguni. Ndiyo mana Mlungu kaona waibu aho achimuiha Mlungu wao, mana waatayarishira mudzi ko mlunguni.

¹⁷ Kpwa kukuluphira, Burahimu wakala tayari kumlavya sadaka Isaka, phara kuluphirore ririphopimwa ni Mlungu. Iye ariyephokera ahadi za Mlungu wakala tayari kumlavya mwanawe wa macheye, ¹⁸ hata dzagbwe Mlungu kala

11:8 11:8 Mwandzo 12:1-5 **11:9** 11:9 Mwandzo 35:27 **11:11** 11:11 Mwandzo 18:11-14; 21:2 * **11:11** 11:11 Sara kala ni mkpwaza Burahimu.
 † **11:11** 11:11 Ama: Kpwa kukuluphira, Burahimu waphaha uwezo wa kuphaha mwana kpwa sababu waamini kala Mlungu ni muaminifu na andatimiza ahadize. Waphaha mwana hata dzagbwe kala akatsapira miakaye, naye Sara kala ni mgumba. **11:12** 11:12 Mwandzo 15:5; 22:17; 32:12 **11:13** 11:13 Mwandzo 23:4; 1 Nyakati 29:15; Zaburi 39:12 **11:17** 11:17 Mwandzo 22:1-14
11:18 11:18 Mwandzo 21:12

akamuamba, “Uvyazio nriokulaga undatalwa kula kpwa Isaka.”¹⁹ Burahimu wamanya kukala Mlungu anaweza kufufula lufu. Na kugomba kpweli ni kama avi waphokera Isaka ariyefwa na kufufuka.

²⁰ Kpwa kukuluphira, Isaka waajaliya anae, Jakobo na Esau kuhusu mambo ndigoaphaha badaye.

²¹ Kpwa kukuluphira, Jakobo ariphokala a phephi na kufwa, waajaliya ana osi airi a Yusufu, na kumuabudu Mlungu kuno akadzizuwiya na fwimboye.

²² Kpwa kukuluphira, Yusufu ariphokala maishage ga phephi na mwisho, wagomba kuhusu ana a Iziraeli ndivyotuluka Misiri, tsona achilagiza kuhusu kuzika mifuphaye badaye.

Musa arivyomkuluphira Mlungu

²³ Kpwa kukuluphira, avyazi a Musa amfwitsa miezi mihahu kula ariphovyalwa. Amuona kala ni mwana mzuri wala taayaogopha kurema lagizo rokala rikalaviwa ni Farao.[‡]

²⁴ Kpwa kukuluphira, Musa ariphokala mvyere, warema kuihwa mwana wa mwana mchetu wa Farao. ²⁵ Iye watsambula kugaya phamwenga na atu a Mlungu kuriko kuona raha dambini kpwa muda. ²⁶ Wakuta kuteswa kpwa ajili ya Jesu Masihi kuna fwaida zaidi kuriko raha na utajiri wa Misiri, kpwa sababu kala anagodzera tuzo ra siku zedzazo.

²⁷ Kpwa kukuluphira, Musa wauka Misiri bila ya kuogopha mfalume ndivyotsukirwa. Wavumirira kama avi kala anamuona Mlungu, ambaye kaonekana. ²⁸ Kpwa kukuluphira, waika sharee ya Pasaka, na achilagiza Aiziraeli apake milatso mimo ya miryango yao, ili hiye malaika wa kubananga asiolage ana aho a kpwandza. ²⁹ Kpwa kukuluphira, Aiziraeli osi avuka Bahari ya Shamu na magulu viratu atu anyendekavyo tsi kavu. Ela Amisiri ariphojeza kuvuka, achihoha.

Atu anjina arivyomkuluphira Mlungu

³⁰ Kpwa kukuluphira, Aiziraeli azunguluka kuta za Mudzi wa Jeriko siku sabaa, nazo kuta zichigbwa.

³¹ Kpwa kukuluphira, Rahabu yekala malaya, kayaolagbwa

11:20 11:20 Mwandzo 27:27-29,39-40 **11:21** 11:21 Mwandzo 48:1-20; Mwandzo 47:31 **11:22** 11:22 Mwandzo 50:24-25; Kutsama 13:19 **11:23** 11:23 Kutsama 1:22; 2:2 ‡ **11:23** 11:23 Farao, yani mfalume wa Misiri, kala akalagiza ana alume osi a Chieburania aolagbwe. (Soma chitabu cha Kutsama 1:22-2:2.) **11:24** 11:24 Kutsama 2:10-12 **11:28** 11:28 Kutsama 12:21-30 **11:29** 11:29 Kutsama 14:21-31 **11:30** 11:30 Joshuwa 6:12-21 **11:31** 11:31 Joshuwa 2:1-21; 6:22-25

phamwenga na atu ambao taayamuogopha Mlungu. Mana waakaribisha vinono apelelezi a Chiiziraeli.

³² Enehu, nigombeni zaidi? Takuna wakati wa kutosha, ela ningesemurira kuluphiro ra Gidioni, Baraka, Samsoni, Jefutha, Daudi, Samueli na manabii anjina. ³³ Kpwa kukuluphira, atu hinya apigana na falume zanjina, achitawala na haki, na achiphokera vilagane vyokala akalagbwa ni Mlungu. Piya afunga milomo ya simba, ³⁴ achizimya jimbijimbi ra moho, na achitiya kuolagbwa na upanga. Kala ni anyonje ela achitiywa nguvu hata achishinda viha na kuzoresa majeshi kula tsi zanjina. ³⁵ Achetu anjina afufurirwa atu aho ambao kala akafwa. Na atu anjina aona baha ateswe hadi afwe kuriko kuikpwa huru na kumkosera Mlungu. Ahenda hivyo ili afufulwe akale na maisha manono zaidi. ³⁶ Anjina azemererwa na kuchapwa milawa. Anjina nao afungbwa silisili na kutiywa jela. ³⁷ Tsona anjina apigbwa mawe, anjina akatwa na misumeno, na anjina nao aolagbwa na upanga. Anjina kala ni achiya hata achivwala chingo za mang'ondzi na mbuzi, mana kala taana chitu tse. Nao achiteswa na kuhendwa mambo mai sana. ³⁸ Achiangaika weruni na myangoni, achisagala pangani na madibwani. Atu hinya kala ni anono hata dunia kala taifwaha kuishi atu dza hinyo.

³⁹ Atu hinyo osi hunaobishira habari zao, atogolwa kpwa sababu ya kukuluphira kpwao, ela taphana hata mmwenga ariyephaha higo arigolagbwa ni Mlungu. ⁴⁰ Higa ni kpwa sababu Mlungu wahupangira mambo manono zaidi, ili hinyo asiweze kuhendwa akamilifu machiyao hadi hukamilishwe nao phamwenga.

12

Kulunga mfwano wa Jesu

¹ Kpwa vira swiswi hukazungulupwa ni kundi kulu ra mashaidi, nahuuseni chila chizingiti ambacho chinahuzuwiya, na hira dambi inayohugbwira dza mwiya wa chikpwata. Nahudiniseni kuzola mairo ambago ga mbere zehu kpwa kuvumirira, ² kuno hunamlola Jesu ambaye anahulongoza humkuluphire Mlungu. Na ndiye ahutiyaye moyo kumarigiza go mashindano ga mairo. Iye wavumirira chifo msalabani bila kujali waibu kpwa ajili ya furaha

11:32 11:32 Aamuli 6:11—8:32; Aamuli 4:6—5:31; Aamuli 13:2—16:31; Aamuli 11:1—12:7; 1 Samueli 16:1; 1 Afalume 2:11; 1 Samueli 1:1—25:1 **11:33** 11:33 Danieli 6:1-27 **11:34** 11:34 Danieli 3:1-30 **11:35** 11:35 1 Afalume 17:17-24; 2 Afalume 4:25-37 **11:36** 11:36 1 Afalume 22:26-27; 2 Nyakati 18:25-26; Jeremia 20:2; 37:15; 38:6 **11:37** 11:37 2 Nyakati 24:21

yokala inamgodzera, na kusagala mkpwono wa kulume wa chihi cha chifalume cha Mlungu, phatu pha ishima kulu.

³ Hebu phundzani vyo Jesu arivyopingbwa ni achinadambi, ela ye achivumirira gosi. Phahi msivundzike mioyo na mkakata tamaa. ⁴ Mana hata ko kushindana kpweni na tamaa za kuhenda dambi, tamdzangbwefika chiwango cha kuangamiza maisha genu. ⁵ Dze, gara maneno ambago Mlungu wagomba kukala mu anae, ili kukutiyani moyo, mkaayala? Mana Mlungu wagomba achiamba:

“Mwanangu, Mwenyezi Mlungu achikutiya adabu ili kuku-
longoza vinono,
usigatsukurire madide.

Na achikukanya, usivundzike moyo.

⁶ Mana Mwenyezi Mlungu nkumtiya adabu ili kumlongoza vinono chila mutu ammendzaye,
na nkumtiya adabu chila ariyemkubali kukala mwanawe.”

⁷ Phahi vumirirani kutiywa adabu mana Mlungu anakuhenderani kama anae. Mana takuna mwana asiyetiya adabu ni ise. ⁸ Mlungu nkutiya anae adabu ili aalongoze vinono, na ichikala kandakutiyani adabu, manyani kala mu ana a vuweni, simwi anae enye. ⁹ Tsona hwakala na baba zehu a himu duniani ariohutiya adabu na bado huchiaishimu. Phahi hunalondwa humuishimu zaidi ye Baba wa roho zehu, ili hukale na uzima. ¹⁰ Mana hata baba zehu hipha duniani nkuhutiya adabu kpwa muda mchache kulengana na vira aonavyo vinafwaha. Ela Mlungu nkuhutiya adabu kpwa fwaida yehu enye, ili naswi hushiriki utakatifuwe. ¹¹ Takuna adabu mtiywayo ikafurahisha wakati inahendeka, ela inasononesha. Ela hara atiywao adabu na akasikira, nkuafundza kukala na maisha ga haki.

¹² Kpwa hivyo msigbwire rejereje, gbwirani mdinise. Richani kukakamwa ni magulu ili muime vinono.

¹³ Gbwirani njira za kugoloka, ili hara ambao magulu gao gapholoza asikpwale akagbwa ela aphole.

Gbwirani malagizo

¹⁴ Enehu, hendani chadi msagale vinono na chila mutu, na msagale masagazi ga utakatifu. Mana takuna ndiyeweza kumuona Mlungu bila ya kusagala masagazi dza higo.

¹⁵ Hakikishani takuna hata mmwenga ndiyekosa mendzwa ya Mlungu. Dzimanyirireni ili kusikale na atu ambao andakala dza mizi ya utsungu kahi-kahi yenu. Mana atu dza hinyo andareha tabu na kuchafuwa maroho ga atu

anji. ¹⁶ Piya ni lazima mdzimanyirire kusikale na adiya ama atu aremao Mlungu dza Esau. Iye waguza uvyerewe kpwa chakurya cha wakati mmwenga bahi. ¹⁷ Namwi mnamanya vyo vyokala, mana badaye naye walonda kuhaswa ni ise kama mwana mvyere, ela ise warema. Phahi Esau warira matsozi kumtaka ise amhase, ela gachishinda tsetsetse.

¹⁸ Mwimwi tamwedzere Mwango Sinai uwezao kugutwa, phatu phokala na jimbijimbi ra moho, chilungulungu cha jiza na phuto kali. ¹⁹ Piya tamwedzere phatu hipho pha sauti za kululu za gunda wala sauti ya Mlungu iriyokala kulu hata hinyo akare ehu ariphoisikira, achimvoya asigombe nao tsona. ²⁰ Mana Mlungu kala akalagiza achiamba, "Hata nyama achiguta nyo mwango, piya ni apigbwe mawe hata afwe." Nao ariphosikira ro lagizo, taayaweza kurivumirira. ²¹ Mambo higo kala ganatisha sana, hata Musa mwenye achiamba, "Nikatishirwa hata nakakama kpwa wuoga."

²² Ela mwimwi mkafika Mwango wa Sayuni ambako ni Jerusalem ya mlunguni. Hinyu ni mudzi wa Mlungu ariye moyo, nako kuna maelufu na maelufu ga malaika anasherekeya. ²³ Mkedza kutana na kundi ra ana amendzwao sana* ni Mlungu, ambao madzina gao gaandikpwa mlunguni. Mkafika kpwa Mlungu ambaye ndiye muamuli wa atu osi. Mkafika mlunguni kuriko na roho za atu a haki ariohendwa akale atakatifu. ²⁴ Mkafika kpwa Jesu, mpatanishi wa chilagane chiphya apatanishaye atu na Mlungu. Mlatsowe wamwagika kuswamehe dambi badala ya kuriphiza dza mlatso wa Abeli.

²⁵ Hakikishani munamphundza ye agombaye, mana akare enu arema kumphundza Musa ariyeaonya hipha duniani, nao achitiywa adabu kali. Naswi hakika hundatiywa adabu kali sana huchirema kumuogopha ye ahugombekezaye kula mlunguni. ²⁶ Wakati hinyo, Mlungu ariphogomba, sautiye yasumbisa dunia. Ela vivi walaga achiamba, "Ndasumbisa dunia tsona, ela safari ihi sindasumbisa dunia macheye, ndasumbisa hata ko mlunguni." ²⁷ Neno hiri "tsona" rinaonyesa kukala vitu vyosi vyoubwa himu duniani vindasumbiswa na kuuswa, ili visale vira visivyoweza kusumbiswa. ²⁸ Kpwa hivyo nahumshukuruni Mlungu kpwa kuhupha ufalume usiosumbisika. Na

12:16 12:16 Mwandzo 25:29-34 **12:17** 12:17 Mwandzo 27:30-40 **12:18** 12:18 Kutsama 19:16-22; 20:18-21; Kumbukumbu 4:11-12; 5:22-27 **12:20** 12:20 Kutsama 19:12,13 **12:21** 12:21 Kumbukumbu 9:19 * **12:23** 12:23 Ana a kpwandza. **12:24** 12:24 Mwandzo 4:10 **12:25** 12:25 Kutsama 20:22
12:26 12:26 Hagai 2:6

hivyo humuabudu kpwa njira imuhamirayo, kpwa unyenyekevu na ishima. ²⁹ Mana Mlungu wehu ni dza moho uochao tsetsetse!

13

Jinsi imuhamirayo Mlungu

¹ Phahi zidini kumenzana dza afuasi a Jesu alondwavyo. ² Tsona musiriche kukaribisha ajenio osi mwenu madzumbani, mana anjina ariohenda hivyo akaribisha malaika bila kumanya. ³ Atambukireni atu ario jela, avi mwimwi namwi mwafungbwa nao. Sononekani na atu ateswao avi munagaya phamwenga.

⁴ Ndowa naihishimiwe ni chila mutu, na atu achilólana naasizinge. Mana Mlungu kandaricha kuatiya adabu kali azindzi na adiya. ⁵ Msikale na ndzimo ya kumendza pesa, ela toshekani na hivyo murivyo navyo. Mana Mlungu waamba, "Sindakuricha wala sindakutsupha." ⁶ Ndiyo mana hunaweza kugomba bila wuoga hukaamba, "Mwenyezi Mlungu ndiye msaidizi wangu, sindaogopha chochosi.

Mwanadamu andanihendani?"

⁷ Ririkanani kuhusu vilongozi enu ariokufundzani ujumbe wa Mlungu. Lolani matokeo ga masagazi gao, namwi mkuluphireni Mlungu dza vivyo aho. ⁸ Manyani kukala Jesu Masihi kagaluka, a vivyo hangu kare, rero hata kare na kare. ⁹ Enehu, msiyazwe njira nono kpwa kulunga mafundzo ga chijeni ga aina yoyosi. Mendzwa ya Mlungu inahupha nguvu za chiroho, ela mizizo ya vyakurya taihupha fwaida yoyosi.

¹⁰ Huna sadaka ambayo hata alavyadzi-sadaka ambao nkumhumikira Mlungu ndani ya hema ra kumuabudu, taana ruhusa ya kuirya. ¹¹ Kulengana na shariya za Chiyahudi, mlavyadzi-sadaka mkpwulu nkuhala milatso akaiphirika Phatu Phatakatifu Zaidi ikale sadaka ya kuusira atu dambi. Ela hira miri ya nyama enye nkuhalwa na kuochwa kondze ya kambi. ¹² Ndiyo mana Jesu naye wagaya na achiolagbwa kondze ya mudzi ili ausire atue dambi na nyo mlatsowe. ¹³ Phahi naswi nahumlungeni kuko kondze ya mudzi, hukavumirire waibu dza iye arivyovumirira sana. ¹⁴ Mana hipha duniani tahuna mudzi wehu wa kare na kare, ela hunarorera kpwendainjira mudzi wa hiko mlunguni siku zedzazo.

¹⁵ Phahi nahumtogeni Mlungu na kutangaza ngumaze wakati wosi. Mana iyo ndiyo njira ya kumlavira sadaka zehu kutsupira Jesu. ¹⁶ Musiriche kuhenda manono na kuganyira ayawenu vitu murivyo navyo, mana sadaka dza iyo inamhamira Mlungu.

¹⁷ Ogophani vilongozi enu na muhende mioyo kutsuka gara mlondwago kuhenda. Mana aho ana jukumu ra kuroroma roho zenu, nao andakpwendalavya isabu mbere za Mlungu. Aogopheni ili ahende kazi yao na kuhererwa. Ela mchikosa kuaogopha andahenda kazi yao kpwa sonono, na indakala taina fwaida kpwenu. ¹⁸ Naswi huna hakika kukala mioyo yehu taiuhukumu, na hunalonda chila ndirorihenda rikale ra sawa na ra ishima. Phahi endererani kuhuvoyera. ¹⁹ Zaidi ya higa, nakuvoyani mnivoyere ili Mlungu aniphe nafwasi ya kuuya ko kpwenu vi sambu sambu.

Mavoyo na salamu

²⁰⁻²¹ Sambu Mlungu wa amani na ambaye wamfufula Bwana wehu Jesu, naakutayarisheni kpwa chila chiricho chinono ili muhende mendzwaye. Tsona naakupheni uwezo wa kuhenda gamhamirago kpwa kuungana na Jesu Masihi. Iye ndiye mrisa mkpwulu wa mang'ondzi, kpwa sababu wadzilavya sadaka achifwa ili ahakikishe hicho chilagane chisicho na mwisho na mlatsowe. Kpwa hivyo naatogolwe hata kare na kare. Amina.

²² Phahi enehu, nakuhimizani mgagbwire sana higa maneno ga kutiya moyo ambago nkakuandikirani kpwa ufupi. ²³ Nakumanyisani kukala ndugu yehu Timothy watuluzwa jela. Phahi achedza mapema hiku nriko, ndakpwedza naye kuko ili hwedze hukulamuseni.

²⁴ Niphozerani vilongozi enu osi na atu osi a Mlungu ario hiko. Afuasi kula Itali akakuphozani.

²⁵ Mlungu naakujaliyeni mosi.

Baruwa yoandikpwa ni JAKOBO Tanga mbere

Atu anji anaona kala ni Jakobo ndugungbwa wa Jesu ndiye ariyeandika baruwa hino (soma Mariko 6:3). Jakobo hiye anamanywa sana ni afuasi a Jesu hiko Jerusalemu, tsona kala ana cheo chikulu (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume* 15:13 na 21:18, na *Baruwa yoandikirwa Agalatia* 1:19 na 2:9).

Baruwa hino taiyaandikirwa mutu malumu wala kundi fulani ra afuasi a Jesu, ela yaandikirwa afuasi a Jesu a Chiyahudi ariotsamukana dunia ndzima. Jakobo analaumu uyi uhendwao ni lilimi, yani maneno hugombago (3:1-12). Piya analaumu sana atu ahukumuo ayawao (4:1-12).

Mafundzoge ga muhimu ni higa mairi: afuasi ni asi-baguwane, wala si vinono kuphundza bila ya kuhenda galondwago. Jakobo anafundza kukala taifwaha kuona matajiri ni muhimu kuriko achiya (2:1-13). Tsona matajiri anaonywa asionere ahendadzi-kazi ao (5:1-6). Piya anafundza kukala kukuluphira siro dzambo ra achilini bahi, ela ni phamwenga na mahendo. Yani, "kukuluphira bila ya kuhenda mahendo manono ni kazi ya bure tsetsetse." (2:14-26)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kuluphiro na marifwa 1:1-8

Utajiri na mateso 1:9-18

Kuphundza maneno ga Mlungu alafu kugahenda 1:19-27

Onyo kuhusu kubaguwana 2:1-13

Kukuluphira bila ya mahendo manono ni kazi ya bure
2:14-26

Rinda lilimiro na ugombago 3:1-12

Marifwa ga kpweli gala mlunguni 3:13-18

Richani mai na mumhumikire Mlungu 4:1-17

Onyo kpwa matajiri 5:1-6

Vumirirani wakati wosi 5:7-20

¹ Mimi Jakobo, mtumishi wa Mlungu na Bwana Jesu Masihi, nakulamusani ko mriko.

Nakuandikirani mwi afuasi a Jesu a Chiyahudi muriot-samukana.

Kuluphiro na marifwa

² Enehu, hata mchiphaha mateso ga viphi kukupimani murivyo, mwi hererwani! ³ Mana mchienderera kuvu-mirira na kukuluphira, mundadzifundza kuima imara. ⁴ Zidini kuvumirira, ili mphere chiroho, mkale kamili, na msikose chitu.

⁵ Myawenu yeyesi achikosa marifwa, ni lazima avoye Mlungu, naye andahewa. Mana Mlungu ndiye alavyaye kpwa chila mutu moyo kutsuka tsona na mbazi. ⁶ Ela achikala anavoya, ni lazima akuluphire bila wasiwasi. Kpwa mana mutu ariye na wasiwasi ni dza maimbi ga bahari, ambago ganasukumwa ni phuto chila phatu. ⁷ Mutu dza hiye asione kala Mlungu andamupha chochosi. ⁸ Mana ana nia mbiri na kakata shauri ya chila ahendaro. Anagaluka-galuka, kano anamkuluphira Mlungu kano kamkuluphira.

Uchiya na utajiri

⁹ Mwi achiya ambao mu afuasi a Jesu, hererwani, mana Mlungu anakufikiriyani sana na anakuikani phatu pha ishima. ¹⁰ Ela matajiri naahererwe kutserezwa na asihende ngulu mbere za Mlungu, mana andatsapa dza viratu maruwa ga tsakani ganyalavyo. ¹¹ Mana dzuwa kali nkuala na rikaumisa mimea, nago maruwa gakanyala na unonowe ukayaya. Tajiri naye dza vivyo, andaangamika wakati wa kuendza utajiri zaidi.

Majaribu na mateso

¹² Mutu ndiyevumirira majaribu na kushinda, andajaliwa na kuphaha zawadi ya uzima wa kare na kare. Mlungu walaga kuapha hinyu uzima wa kare na kare atu amendzao.

¹³ Mutu achienda mambo mai, naasiambe, "Mlungu ananjaribu nihende dambi." Mlungu mwenye kataki kuhenda mai, wala kamjaribu mutu kuhenda mai. ¹⁴ Ela mambo gahujezago na kuhutiya dambini, ni tamaa zehu enye. ¹⁵ Alafu tamaa zehu mbii zichiphera, zinavyala dambi, nayo dambi ichiphera inavyala chifo. ¹⁶ Phahi enehu, msichengbwe asena angu! ¹⁷ Majaliwa manono gosi na zawadi nono zila dzulu mlunguni, kpwa Baba Mlungu. Iye ni muumba wa mianga ya mlunguni na kagaluka dza pepho ya muhi. ¹⁸ Mlungu waonato kuhuhenda hukale anae kpwa kuhupha nenore ra kpweli, na sambu hu viumbe muhimu kuriko viumbevyeye vyosi.

*Kusikira maneno ga Mlungu
alafu ugahende*

¹⁹ Asena angu, ni lazima mmanye kukala, chila mmwenga ni akale na upesi wa kusikira, ela asikale na upesi wa kugomba, tsona naasitsukirwe upesi. ²⁰ Kpwa mana tsukizi za mutu taziweza kumterya kuishi maisha ga sawa alondago Mlungu. ²¹ Phahi, msihende tabiya mbii na mriche mahendo mai gosi tse! Dziikeni kpwa Mlungu na mkubali nenore kpwa upole. Watiya neno hiro mwenu mioyoni, na rinaweza kukuokolani.

²² Msidzichenge mkaphundza neno bahi, ela hendani viratu neno riambavyo. ²³ Aphundzaye neno na akasahenda vira riambavyo ni dza mutu adzilolaye chiloloni, ²⁴ ela achiuka chidide bada ya kudzilola, akayala arivyo. ²⁵ Ela mutu achilolato shariya isiyo na lawama yikayo atu huru, iye andajaliwa ichikala andavumirira na kuphundza iyo shariya bila ya kuyala arirorisikira.

²⁶ Mutu adzihendaye ana dini na kadinisa lilimire kugomba mai, naamanye anadzichenga, na yo dini ya kwakpwe taina mana tsetsetse. ²⁷ Dini ambayo Baba Mlungu anaikubali na kuiona kala taina makosa ni hino: kuterya anachiya na magungu alondao msada, tsona kudzizuwiya na mai ga dunia hino.

2

Onyo kuhusu kubaguwana

¹ Enehu, munamkuluphira Bwana Jesu Masihi, Mfalume wehu wa ajabu, kpwa hivyo msibaguwane. ² Mendzerepho mutu edze phenu mkpwutanoni akavwala nguwo nono na pete za zahabu, na wanjina naye edze pho mkpwutanoni akavwala mademu mademu. ³ Alafu muonyese ishima kpwa yuya achiyevwala nguwo nono na mumuambe, "Tafadhali sagala hipha chihini." Ela yuya mgbwayi mumuambe, "Uwe ima hipha au usagale photsi." ⁴ Phahi mundakala munabaguwana wazi na kuhukumu kpwa maazo genu mai.

⁵ Phundzani enehu amendzwa, Mlungu watsambula agayi akale matajiri mwao mioyoni, kpwa sababu anamkuluphira Mlungu vinono. Nao ndio ndiojaliwa na mambo mazuri gosi ambago Mlungu waalaga atu ammendzao. ⁶ Ela mwabera achiya. Mmanye kala matajiri ndio ambao nkukuonerani na kukuphirikani kotini. ⁷ Tsona aho ndio amlaphizao Jesu ambaye ni mtawala wenu.

⁸ Shariya muhimu ya Mlungu yoandikpwa ndani ya Maandiko, inaamba, "Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye." Mchiilungato hiyo, mundakala munahenda

sawa-sawa. ⁹ Ela mchibaguwana, munahenda dambi na mundahukumiwa kpwa kuvundza shariya hino. ¹⁰ Kpwa mana yeyesi alungaye shariya zosi ela akavundza mwenga bahi, ana makosa sawa na mutu avundzaye shariya zosi. ¹¹ Kpwa sababu iye ariyeamba "Usizini," piya ndiye ariyeamba, "Usiolage." Phahi hata ichikala kukazini, ela ukaolaga mutu, bado ukavundza shariya za Mlungu. ¹² Kpwa hivyo rorosi mgombaro na muhendaro, hendani mchimanya kukala mundahukumiwa ni shariya yiikayo atu huru. ¹³ Mana mutu yeyesi ambaye kandamuonera mbazi myawe, naye kandaonerwa mbazi. Ela uchionera mbazi ayao, naye Mlungu andakuonera mbazi siku ya chiyama.

*Kukuluphira bila ya mahendo
ni kazi bure*

¹⁴ Enehu, kuna mana yani mutu achiamba anamkuluphira Jesu ela mahendoge tagaonyesa? Kpwa kpweli kuluphirore tariweza kumuokola. ¹⁵ Mendzerepho mfuasi myao, mlume au mchetu, edze kpwako kana nguwo wala chakurya. ¹⁶ Alafu mmwenga wenu amuambe, "Phiya salama mwenehu, dzibwiningize nguwozo na urye vinono!" Ela msiphomupha chakurya wala nguwo alondazo, andafwaidikadze? ¹⁷ Kpwa hivyo, kukuluphira bila ya kuonyesa mahendo manono ni kazi ya bure tsetsetse. ¹⁸ Sambu mutu anaweza kuamba kukala atu anjina ana kuluphiro, na anjina nao ana mahendo manono. Aa! Kuweza kunihakikishira kukala unakuluphira bila ya kuhenda mahendo manono. Ela mahendo gangu manono gandakuhakikishira kala ninakuluphira. ¹⁹ Unaamini kukala Mlungu ni mmwenga. Hivyo ni sawa tsetsetse, ela taitosha! Mana hata pephe nao anaamini kala Mlungu ni mmwenga, tsona nkukakama kpwa wuoga. ²⁰ U mzuzu uwe! Unalonda kuhakikishirwa kala kuluphiro bila ya mahendo manono tarina mana?

²¹ Umanye kala mkare wehu Burahimu wahala mwanawe Isaka ili akamulavye sadaka. Naye Mlungu achimuona ana haki kpwa sababu ya mahendoge. ²² Viro ukaona? Burahimu wakubali kuhenda vira Mlungu arivyoamba kpwa sababu wamkuluphira. Phahi kuluphirore rakamilishwa ni mahendoge. ²³ Na gatimiya kama Maandiko gaambavyo, "Burahimu wamkuluphira Mlungu na kpwa sababu iyo, Mlungu achimkubali kukala ni mutu wa haki." Ndipho Burahimu achiihwa msena wa Mlungu. ²⁴ Mkaona sambu,

mutu anahendwa kukala na haki kpwa mahendoge, wala siyo kpwa kukuluphira macheye.

²⁵ Mfwano wanjina ni Rahabu ambaye kala ni malaya. Piya naye waphaha haki kpwa mahendoge. Wafwitsa Aiziraeli ambao kala ni apelelezi, na achiaterya kuchimbira na njira yanjina.

²⁶ Phahi, hunamanya mwiri bila ya roho unafwa, dza viratu kukuluphira bila ya kuhenda mahendo manono ni kazi ya bure tsetsetse.

3

Rinda lilimiro na ugombaro

¹ Enehu, msikale alimu mosi, mana uamuli wa swiswi alimu indakala kali zaidi kuriko ya atu osi. ² Atu osi nkuhenda makosa manji. Ela ichikala mutu kagomba makosa, phahi kana lawama ya aina yoyosi. Naye anaweza kudzirinda kamare. ³ Uchitaka kumlongoza farasi, unatiya chipande cha chuma mwakpwe mlomoni na kuchifunga na kamba nyire.* ⁴ Tsona nauhaleni mfwano wa meli. Vyo irivyo kulu nkugaluzwa ni usukani mdide sana na ikaphiya kura dereva alondako, hata dzagbwe kuna phuto kali. ⁵ Lilimi naro dza vivyo, hata dzagbwe ni chitu chidide mwirini, ela rinaweza kudzikarya sana. Hebu lola tsaka kulu sana nkutiywa tsandzala ni tsetse ndide ya moho. ⁶ Lilimi naro ni dza tsetse ya moho. Raodzala mambo mai dza dunia irivyo na nkugaeneza vilungo vyosi vya mwiri. Mohowe ula jehanamu na unaweza kubananga maisha gehu gosi, hangu kuvyalwa hadi kufwa.

⁷ Swiswi anadamu hunaweza kufuga chila aina ya nyama, nyama a mapha, viumbe vihambalavyo na viumbe vya baharini. ⁸ Ela takuna mutu awezaye kufuga lilimi. Lilimi ni dzii na taritawalika, tsona raodzala sumu kali sana ya kuolaga. ⁹ Hukuhumira lilimi kumtogola Baba Mlungu, na hukurhumira kupiga bako atu, ambao aumbwa kpwa mfwano wa Mlungu. ¹⁰ Mromo uho hinyo mmwenga, nkujaliya na ukalani. Enehu, higa ni mambo mai sana! ¹¹ Dze pula mwenga ya madzi inaweza kulavya madzi ga pepho na ga munyu wakati mmwenga? ¹² Enehu, dze muuyu unaweza kuvyala makpwadzu? Hebu mzabibu unaweza kuvyala mauyu? Phahi hata pula ya madzi ga munyu taiweza kulavya madzi ga pepho.

Marifwa ga kpweli gala kpwa Mlungu

2:25 2:25 Joshua 2:1-21 * **3:3** 3:3 Uchivweha zira kamba unaweza kumuhenda farasi agaluke na kukuphirika kura ulondako. **3:9** 3:9 Mwandzo 1:26

¹³ Dze, ni ani ariye na achili na marifwa? Ichikala a kuko naahende mahendo manono kuonyesa marifwage, ela naasihende ngulu kpwa sababu ya mahendoge. ¹⁴ Ela ichikala mioyo yenu yaodzala chidzitso, upindzani na utsungu, phahi msidzikudule mukaamba muna marifwa, munadzichenga. ¹⁵ Marifwa dza higo tagala mlunguni, ela ni ga hipha duniani. Nago gala kpwa achili za anadamu na mashetani. ¹⁶ Kpwa mana phophosi pharipho na chidzitso na upindzani, phana fujo na mambo mai ga chila aina. ¹⁷ Ela kpwa kpweli atu ario na marifwa galago mlunguni ni asafi. Nao taamendze kuheha, ni a pole, a tayari kuphundza ayawao, ana mbazi nyinji na mahendo manono. Tsona taana ubaguzi wala unafiki ela wakati wosi ni aaminifu. ¹⁸ Atu ambao nkuunganisha atu anaoheha, ni dza atu ario anaphanda mbeyu za amani, nao andavuna haki.

4

Richani mai na mumhumikire Mlungu

¹ Ni utu wani ambao unakuhendani mhehe na kupigana? Ni tamaa mbaya ambazo zinapingana mwenu mioyoni. ² Mnalonda vitu vya atu ela tamuweza kuviphaha. Tsona mu tayari hata kuolaga atu. Mnaaza vitu vya ayawenu, wala tamuviphaha, namwi mkuheha na mkapigana ili mviphaha. Ela tamphaha mtakavyo kpwa sababu tamumvoya Mlungu. ³ Na hata mchivoya piya tamphaha, kpwa sababu tamuvoya na nia nono, tsona munavoya vitu ambavyo ni vya kukustareheshani mwi enye.

⁴ Mwi adiya! Tammanya kala kumendza dunia ni kumzira Mlungu? Mutu yeyesi adzihendaye msena wa dunia, anakala adui wa Mlungu. ⁵ Maandiko ganaamba, "Mlungu wamuhenda Rohowe aishi mwehu mioyoni naye anamendza hudzilavye kpwa Mlungu bahi."* Hebu mwi munaona tagana mana? ⁶ Ela Mlungu anahuonera mbazi zaidi. Ndiyo mana Maandiko ganaamba, "Mlungu anapinga anaodzikarya, na kuaonera mbazi a pole."

⁷ Phahi, dzilavyeni kpwa Mlungu. Mpingeni Shetani naye andakuchimbirani. ⁸ Msengerereni Mlungu naye andakpwedza phephi namwi. Mwimwi achina-dambi, richani mahendo genu mai! Na mwimwi murio na nia mbiri, lungani Mlungu moyo kutsuka! ⁹ Sononekani, mjute na mrire. Galuzani chitseko chenu chikale chiriro na raha

* **4:5** 4:5 Mana ganjina ni, Mlungu wantiya chila mwanadamu roho, nayo ina chidzitso sana. **4:6** 4:6 Misemo 3:34

yenu ikale majuto. ¹⁰ Dzitserezeni mbere za Mlungu naye andakuunulani.

Msilaumiane

¹¹ Enehu, msilaumiane. Yeyesi amlaumuye myawe au kumuamula analaumu na kuilavya makosa Shariya. Kazi yenu siyo kulavya makosa Shariya ichikala i sawa, ela ni kuilunga. ¹² Kuna mutu mmwenga ambaye ni mlavyadzi-shariya na ni muamuli, naye ana uwezo wa kuokola au kulavya uamuli wa chifo. Ela mwimwi tamuna haki ya kuamulana.

Msihende ngulu

mana tammanya ra muhondo

¹³ Sambu hebu phundzani mwi muambao, "Rero au muhondo hundaphiya mudzi fulani hukasagale hiko mwaka mzima kuhenda bishara na kuphaha pesa nyinji." ¹⁴ Mwimwi tammanya maisha genu ndivyokala muhondo! Mana maisha genu ni dza guro ambaro nkutuluka kpwa muda alafu rikayaya. ¹⁵ Badala ya hivyo mwimwi ni muambe, "Mlungu achimendza hundaishi na huende chitu fulani." ¹⁶ Ela mbona munadzikarya na kuhenda ngulu? Kuhenda ngulu dza hivyo ni makosa.

¹⁷ Phahi, mutu yeyesi ambaye anamanya rira ra sawa na asirihende, amanye anahenda dambi.

5

Matajiri munaonywa

¹ Sambu phundzani mwi matajiri, nakuambirani, rirani na mjute sana kpwa sababu ya mashaka ndigokuphahani! ² Mali zenu zaola, na nguwo zenu zariwa ni mabamama. ³ Zahabu zenu na feza zahenda ng'andu. Iyo ng'andu indalavya ushaidi kukuhusuni na indakuryani dza viratu moho. Mwadzirundikizira mali siku za mwisho. ⁴ Lolani! Mwarema kuripha atu ariokuhenderani kazi mwenu mindani. Nayo mishahara ambayo taiyariphiwa inakuririrani. Chiro cha hinya avunadzi chamfikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. ⁵ Mwasagala duniani maisha ga raha na anasa. Mu dza nyama ambao anona na a tayari kpwa siku ya kutsindzwa. ⁶ Mwaamula na mchiaolaga atu a haki, ambao kala taana uwezo wa kukupingani.

Vumirirani mashaka

⁷ Phahi enehu, vumirirani hadi Bwana Jesu ndiphouya. Hebu lola mkurima agodzeravyo mimea ya mwakpwe mundani hadi ndiphovyala mavuno ga samani! Tsona

nkuvumirira kugodza mvula ya vuri na mwaka. ⁸ Mwimwi piya vumirirani na msifwe mioyo, mana Bwana Jesu a phephi na kpwedza.

⁹ Msinung'unikirane sedze mkaamulwa. Lolani! Muamuli mkpwulu a pho mryangoni! ¹⁰ Enehu, lungani mfwano wa manabii ariotangaza neno ra Bwana Jesu: avumirira hata wakati wa mateso. ¹¹ Hunaatogola hinyo kpwa sababu avumirira. Mmanyeye mfwano wa Ayubu vira arivyovumirira hadi mwisho, na munaona vira ambavyo Mlungu kala akampangira Ayubu mambo manono. Mlungu ana mbazi nyinji.

¹² Zaidi ya higo gosi enehu, msiape tsetsetse. Msiape kuhadza Mlungu, dunia wala chitu chochosi. Ichikala neno ni ra kpweli amba "Ni kpweli", na ichikala sivyo amba "Sivyo", ela msiape au mundaamulwa.

Uwezo wa kuvoya Mlungu

¹³ Dze, kuna mutu ariye tabuni? Ni lazima avoye Mlungu. Uchikala una raha, phahi imba mawira ga kumtogola Mlungu. ¹⁴ Kuna mmwenga wenu ni mkpwongo? Naaihe vilongozi a afuasi a Jesu amuvoyere na ampake mafuha* kpwa dzina ra Bwana Jesu. ¹⁵ Namwi mchivoya na kuamini kukala hiye mkpwongo andaphola, Mlungu andamphoza. Ichikala wahenda dambi, andaswamehewa. ¹⁶ Kpwa hivyo chila mmwenga naaseme dambize kpwa myawe na mvoyerane ili muweze kuphozwa makongo genu. Mavoyo ga mutu wa haki gana nguvu sana na ganahenda kazi. ¹⁷ Elija kala ni mwanadamu dza sisi. Wavoya chikpweli-kpweli kusinye mvula, nayo mvula taiyanya ko Iziraeli kpwa miaka mihahu na miezi sita. ¹⁸ Badaye Elija wavoya tsona, ndipho mvula ichinya, nayo tsi ichimera mimea.

¹⁹ Enehu, myawenu achikosa kulunga kpweli, wanjina naamkanye na kumuuyiza njira ya sawa, ²⁰ mmanyeye, mutu yeyesi ndiyemuuyiza mchina-dambi njira ya sawa, andaokola rohoye isifwe, na andamuhenda aswamehewe dambize nyinji.

5:11 5:11 Ayubu 1:21–22; 2:10; Zaburi 103:8 **5:12** 5:12 Mathayo 5:34–37

5:14 5:14 Mariko 6:13 * **5:14** 5:14 Akongo nkupakpwa mafuha kuonyesa Mlungu ndiye aphozaye kpwa uwezowe. **5:17** 5:17 1 Afalume 17:1; 18:1

5:18 5:18 1 Afalume 18:42–45 **5:20** 5:20 Misemo 10:12; 1 Petero 4:8

Baruwa ya kpwandza yoandikpwa ni PETERO Tanga mbere

Baruwa hino yaandikpwa ni Petero, mmwenga wa ana-fundzi kumi na airi a Jesu. Waandikira afuasi a Jesu ariotsamukana hiko Asia Ndide ambayo vi sambini ni tsi ya Uturuki. Sababu hasa ya baruwa hino ni kuatiya moyo afuasi ariokala anagaya na mateso ga atu asiomkuluphira Jesu. Sura ya 5:12 Petero anaandika, "Lengo ranguni ni kukutiyani moyo na kukuhakikishirani kukala Mlungu anakumendzani hata ikaledze." Piya anaatambukiza kuhusu habari nono kuhusu Jesu Masihi ambaye chifoche, kufufukapwe, na ahadi ya kuuyakpwe tsona vinaapha tumaini. Phahi afuasi hinya anaambwa mateso anagophaha ganaahenda ashiriki mateso arigophaha Jesu ariphokala hipha duniani, na piya anapimwa kuluphiro rao. Kpwa hivyo naatazami kuphaha mateso zaidi. Piya Petero anatiya moyo afuasi ayae aishi maisha bila lawama, na kuhenda manono. Analavya malagizo kpwa atumwa, alume na achetu ao, na vilongozi a makundi ga afuasi a Jesu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Kuluphiro rehu rinareha mana 1:3-12

Afuasi a Jesu ni asagale bila lawama 1:13—2:10

Kuaishimu anjina 2:11—3:12

Jesu wagaya kpwa ajili yehu 3:13-22

Kugaya kpwa sababu ya Jesu 4:1-19

Anagoshauriwa vilongozi na atu ao 5:1-11

Salamu 5:12-14

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Petero, mtume wa Jesu Masihi.

Nakuandikirani mwimwi muriotsambulwa ni Mlungu, atu muriotsamizwa kpwa lazima na kutsamukana tsi ya ujenini, msagalao hiko majimbo ga Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia na Bithinia. ² Mwimwi mwatengbwa hangu kare ni Baba Mlungu kpwa uwezo wa Rohowe. Higa gahende- deka kulengana na mpango wa Mlungu, ili mumuogophe Jesu Masihi na kuswamehewa dambi zenu kpwa sababu ya

chifoche.*

Mlungu naakujaliyeni sana kpwa mbazize na akupheni amani.

Kuluphiro rehu

³ Nahumtogoleni Mlungu ambaye piya ni Isengbwa wa Bwana wehu Jesu Masihi. Mana kpwa mbazize nyinji wahuhenda huvyalwe mara ya phiri, na vivi huna hakika kukala hundaishi na Mlungu hata kare na kare kpwa sababu wamfufula Jesu Masihi. ⁴ Kpwa hivyo hunagodzera kuphaha zawadi ambazo Mlungu waikira atue hiko mlunguni ambako tagaweza kubanangika, kuola wala kutsakala. ⁵ Majaliwa higa ni genu mwimwi ambao kuluphiro renu rinakuhendani mrindwe kpwa uwezo wa Mlungu, hadi mundiphotivywa kama Mlungu arivyopanga kuhenda siku ya mwisho.

⁶ Phahi hererwani kuhusu gosi ambago Mlungu wakupan-girani, hata dzagbwe pha sambu inabidi msononeswe kpwa muda na mateso ga chila aina. ⁷ Hipha sambu munagaya, ili kuluphiro renu ripimwe na kuonekana kukala ri sawa, dza viratu zahabu ipimwavyo kpwa kuhenda ochwa na moho. Kumkuluphira Mlungu kuna mana zaidi kuriko zahabu, mana zahabu indabanangika. Kpwa hivyo Jesu Masihi andaapha nguma na ishima atue avumirirao hipho ndiphokp-wedzadzionyesa wazi. ⁸⁻⁹ Vivi tamdzangbwemuona ela munammendza, tsona munamkuluphira. Na kpwa vira munaphokera lengo ra kuluphiro renu ambaro ni kutivywa roho zenu, munahererwa sana, raha isiyogombeka.

¹⁰ Manabii atabiri kuhusu mbazi za Mlungu ambazo kala anagodza edze akupheni. Hinyo kala anagomba kuhusu huno wokofu wenu, nao achunguza sana ili auelewe. ¹¹ Mana Roho wa Masihi ariyekala ndani yao watabiri kukala Masihi andagaya na badaye andaphaha nguma. Phahi hara manabii aendza sana amanye mambo higa gandakala rini na gandamphaha ani. ¹² Mlungu waahenda hara manabii amanye kukala mambo arigokala anatabiri kala sigo ga kuafwaha aho ela mwimwi. Gara arigogomba ndigo mrigotangazirwa ni hinyo ariokureherani habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Nao akusemurirani hizo habari nono kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu yekala akahumwa kula mlunguni. Ni mambo ambago hata malaika ange-mendza sana kugamanya.

* **1:2** 1:2 Chiyunani chinaamba, kpwa kutimvirwa mlatsowe. Kulengana na chitabu cha Kutsama 24:3-8 Aiziraeli kala achitimvirwa ni milatso ya ng'ombe kuonyesa kala andaika chilagane chao na Mlungu. Petero anaamba kala mlato wa Jesu ni mola wa chilagane chiphya kahi za Mlungu na atue. (Soma Aeburania 9:18-21.)

Kalani na masagazi gasigo lawama

¹³ Kpwa hivyo kalani atu a kufikiriya kabila ya kuhenda dzambo rorosi na mkale na chiasi. Kalani na tumaini ra wokofu wa Mlungu mndiophaha hipho Jesu Masihi ndiphokpwezadzionyesa wazi. ¹⁴ Kpwa vira mu ana a Mlungu, muogopheni wala msikubali tsona kulunga tamaa zenu mbii mrizokala nazo mriphokala tamuelewa ukpwele wa Mlungu. ¹⁵ Badala ya hivyo, dza viratu ambavyo Mlungu yekuihani kana lawama, mwimwi namwi ni mkale bila lawama katika rorosi muazaro na muhendaro. ¹⁶ Kpwa mana kahi za Maandikoge, Mlungu anaamba, "Kalani atakatifu, kpwa kukala mimi ni mtakatifu."

¹⁷ Mlungu, ambaye munamuiha Baba, anahukumu atu osi kulengana na mahendo gao bila ubaguzi. Kpwa hivyo, muogopheni sana kpwa muda uhu ambao mchere sagala hipha duniani dza ajeni. ¹⁸ Mana mnamanya kukala Mlungu, wakukombolani ili msikale na masagazi gasigofwaha dza arivyokala akare enu. Chisha kayahumira vitu vibanangikavyo dza feza na zahabu. ¹⁹ Ela wahumira mlatso wa samani wa Jesu ambaye kala ni dza Mwana ng'ondzi asiye na dowu wala makosa. ²⁰ Hangu dunia taidzangbweumbwa Mlungu kala akamtsambula kare Jesu kpwa kusudi hiri. Ela achigodza hadi wakati huno wa mwisho ndipho achimreha na kumuonyesa wazi kpwa atu osi duniani. Higa wagahenda kpwa ajili yenu. ²¹ Wakpweza kpwa akulongozeni mkuluphire Mlungu ariyemfufula na kumupha nguma. Ndiyo mana mu-nakuluphira na kumtegemea Mlungu.

²² Kpwa vira munasagala kulengana na mafundzo ga kpweli kuhusu Jesu, mioyo yenu yatsuka ili muweze kumendza ayawenu chikpweli-kpweli. Phahi mendzanani mioyo kutsuka, ²³ mana mwavyalwa mara ya phiri. Ku-nyalwa hiku siko kpwa avyazi a chimwiri (mana maisha ga chimwiri, mwishirowe ni chifo), ela ni kukala na uzima wa kare na kare urehwao ni neno ra Mlungu ndirokalako hata kare na kare. ²⁴ Mana:

"Anadamu osi ni dza nyasi,
na uzuri wao ni kama maruwa ga weruni.

Nyasi nkunyala na maruwa gakagbwa,

²⁵ ela neno ra Mwenyezi Mlungu rindakalako hata kare na kare."

Neno riri ni yo habari nono kuhusu Jesu, mriyosemurirwa.

2

¹ Kpwa hivyo, richani uyi wosi, handzo, unafiki na chidzitso, wala msilaumiane tsetsetse. ²⁻³ Vivi mkatata kare na mkaandza kumanya kukala Bwana ni mnono. Phahi, dza viratu ana atsanga aazavyo maziya ga nine zao, namwi kalani na chiru ya maziya manono ga chiroho ambago mchinwa mundaweza kuphera kpwa kumanya Mlungu chikpweli-kpweli.

Taifa takatifu

⁴ Jesu ndiye dziwe ririro hai ra kudzengera. Dziwe hiro atu arirema ela Mlungu waritsambula, tsona ni ra samani phakpwe matsoni. Phahi msengerereni ⁵ na kubalini Mlungu akuhumireni dza viratu mawe garigo hai, kudzenga dzengo ra chiroho. Tsona akuhendeni mkale alavyadzi-sadaka ariotengbwa kulavya sadaka za chiroho zimuhamirazo kpwa uwezo wa Jesu Masihi. ⁶ Mana Maandiko ganaamba:

“Lolani, hiko mudzi wa Sayuni ninaika dziwe,
dziwe kulu ra msingi, tsona
dziwe ra samani rotsambulwa.

Na yeyesi ndiyemkuluphira hiye mutu ambaye ni hiro
dziwe,
kandaphaha waibu hata chidide!”

⁷ Dziwe hiri ni ra mana kpweni mwimwi munaokuluphira;
ela kpwa hara asiomkuluphira,

“Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.”

⁸ Tsona,

“Hiri ndiro dziwe ambaro atu andarikpwala
mwamba ambao undahenda atu agbwe.”

Andadzikipwala kpwa sababu taayaamini neno ra Mlungu;
na vivyo ndivyo arivyopangirwa ni Mlungu hangu kare.

⁹ Ela Mlungu wakutsambulani mkale atue. Kpwa hivyo mwimwi mu alavyadzi-sadaka a chifalume, taifa takatifu, yani atu a Mlungu mwenye. Mwatsambulwa ili mkale mundatangaza mahendo manono ga Mlungu, ariyekuihani mtuluke jizani ili mkale phakpwe mwangani, mwangawe mnono. ¹⁰ Hiphho mwandzo kala simwi atu a Mlungu, ela sambu mu akpwe. Tsona kala tamdzangbwemanya mbazi za Mlungu, ela vivi mkaziphokera.

Afuasi a Jesu ni aishimu vilongozi osi

¹¹ Asena angu, mimi ninaamba, viratu ambavyo mu ajeni na asagazi a duniani dza atu ariotsamizwa kpwa lazima murio tsi ya ujenini, msiruhusu tamaa za miri yenu zikutawaleni. Mana wakati wosi tamaa hizi nkukala zinaapingana na mioyo yenu. ¹² Kalani na ndzimo nono ili hata ichikala atu asiomkuluphira Mlungu andakuzigani kukala mu ayi, aone mahendo genu manono hata aweze kumtogola Mlungu kpwa ajili yenu hipho siku ya kpwedzakupwe.

¹³ Kpwa sababu ya kumuogopha Mlungu, kalani atu a kulunga shariya za tsi yenu. Muishimuni mtawala wenu, mana iye ndiye chilongozi mkpwulu katika tsi yenu. ¹⁴ Tsona ishimuni vilongozi a majimbo ariotsambulwa ni ye mkpwulu, akale andatiya adabu atu ahendao makosa na kutogola hara ahendao mambo manono. ¹⁵ Mana Mlungu analonda muhende mambo manono ili hara asio na achili asikale na rorosi ra kugomba kukulaumuni.

¹⁶ Dzagbwe mu huru, ela msihumire uhuru wenu kuhenda mai ela sagalani dza atumishi a Mlungu alondwavyo kusagala. ¹⁷ Ishimuni atu osi na mmendze afuasi ayawenu. Muogopheni Mlungu na muishimu mtawala wenu.

Vumirirani dza Jesu arivyovumirira

¹⁸ Mwi ahendadzi-kazi, ogophani sana matajiri enu, tsona muaishimu, akale ni a pole au asiru. ¹⁹ Mlungu nkuhamirwa sana ni mutu ambaye anavumirira utsungu kpwa sababu akaonerwa na anamanya vira Mlungu alondavyo. ²⁰ Mutu kandamhamira Mlungu kpwa kuvumirira ichikala anatiywa adabu kpwa sababu ya makosage. Ela ichikala andavumirira kugaya kpwa sababu akahenda manono, phahi Mlungu andahamirwa.

²¹ Mnalondwa mvumirire hivyo, mana Jesu mwenye wagaya kpwa sababu yenu. Tsona achikurichirani mfwano, ili mkale mundamuiga. ²² Iye kayahenda dambi, wala kugomba handzo. ²³ Arip holaphizwa kayauyiza neno rorosi na arip hoteswa kayajeza kuriphiza. Ela gosi wamrichira Mlungu ahukumuye na haki. ²⁴ Jesu mwenye wahala dambi zehu achizihenda avi ni zakpwe hata achikotwa msalabani, ili swiswi husitawalwe tsona ni dambi ela hukale na masagazi gamhamirago Mlungu. Iye walumizwa, ili mphole. ²⁵ Kala mukaangamika dza mang'ondzi chigoricha njira, ela sambu mkauyira ye mrisa wenu anayekurindani.

3

Masagazi ga mutu na mchewe

1-2 Vivyo hivyo, mwi achetu muriolólwa ni mphundze alume enu. Kpwa njira hiyo, hinyo ambao taalunga mafundzo ga Jesu, andahamirwa ni tabiya zenu za ishima na adabu, hata aweze kumkubali Mlungu bila kuambirwa neno. ³ Msikale atu a kudzikpwatuwa kondze bahi, dza vira kusonga nyere, kuvwala zahabu na nguwo za gali, ⁴ ela unono wenu ni uandzire ndani, urembo usioweza kubanangika wala kutsakala ambao ni kukala na moyo mnono na mpole. Huno ndio urembo urio na samani matsoni pha Mlungu. ⁵ Mana hipho kare achetu ariomuogopha Mlungu na kumkuluphira amanya kudzikpwatuwa kpwa ndzimo nono za kuogopha alume ao. ⁶ Mchetu mmwenga ariyehenda hivi ni Sara, mkpwaza Burahimu. Hiyu wamphundza mlumewe na kumuishimu, achimuiha “Mlume wangu.” Phahi mwimwi namwi, ichikala mundahenda garigo sawa bila kuogopha rorosi, mundakala avi mu anae achetu.

⁷ Namwi alume muriolóla, mnalondwa msagaletu na achetu enu kpwa vira mnamanya kukala taana mkpwotse dza mwimwi. Piya atundzeni na ishima kpwa sababu ahadi ya Mlungu ya kuphaha uzima ni yenu mosi alume na achetu. Kpwa hivyo alume hendani hivi sedze mavoyo genu gakazuwiywa.

Kugaya kpwa kuhenda manono

⁸ Chimarigizo nakuambirani mosi: gbwiranani mkale na moyo mmwenga mosi bu. Mendzanani na muonerane mbazi, wala msihende ngulu tse. ⁹ Msiariphize anaokuhenderani mai, wala kualaphiza anaokulaphizani, ela ahendereni manono. Mana hivyo ndivyo Mlungu alondavyo muhende, ili akale andakujaliyani. ¹⁰ Higa ganagbwa sawa na vira Maandiko gaambavyo kukala:

“Yeyesi anayelonda kusagala vinono na kukala na raha, ni ariche kugomba mai na asikale mutu wa handzo.

¹¹ Ni ariche kuhenda mai, ahende manono.

Tsona ahende vyovyosi vira awezavyo asagale na amani na ayae.

¹² Mana matso ga Mwenyezi Mlungu ganalola ahendao haki, na masikiroge ga wazi, kuphundza mavoyo gao.

Ela uso wa Mwenyezi Mlungu u chinyume cha ahendao mai.”

¹³ Pho kpwani ni ani ndiyeaza kukuhenderani mai ichikala wakati wosi muna chadi cha kuhenda manono?

¹⁴ Ela phahi hata ichikala munagaya kpwa sababu ya kuhenda haki, Mlungu andakujaliyani. Kpwa hivyo msihende shaka wala kuogopha hara anaokugayisani, ¹⁵ ela manyani kukala Jesu ndiye mkpwulu wa maisha genu na mumuogophe moyo kutsuka. Kalani tayari wakati wosi kumuelezea yeyesi ndiyeza sababu ya kuluphiro renu. ¹⁶ Ela hendani hivi kpwa upole na ishima. Kalani na ndzimo nono kpwa sababu mu afuasi a Jesu, ili hinyo anaokuocherani ngulu kuhusu hizo tabiya zenu agbwirwe ni haya. ¹⁷ Mana ichikala Mlungu analonda ugaye, phahi nibaha ugaye kpwa sababu ya kuhenda sawa kuriko kugaya kpwa kuhenda kosa.

¹⁸ Jesu wagaya na achifwa limwenga kpwa sababu ya dambi zehu, ili ahupatanishe na Mlungu, ela ye mwenye kayakala na dambi. Waolagbwa ariphokala na mwiri wa chibinadamu ela wafufulwa ni Roho Mtakatifu. ¹⁹ Na kpwa uwezo wa ye Roho* achiphiya kuriko na maroho ga atu a kufwa garigofungbwa, achendagasemurira habari za Mlungu. ²⁰ Maroho higo ni ga atu ambao taayamuogopha Mlungu hipho kare, wakati Nuhu kala anadzenga meli. Mlungu wavumirira uyi wao hadi meli iriphodzengbwa, ela mwisho atu achache, anane bahi, ndio ariopona madzi. ²¹ Hinyo ni mfwano wa ubatizo wenu wa siku hizi. Mana munaphobatizwa inaonyesa kukala mkativywa na chifo na hukumu kpwa uwezo wa kufufuka kpwa Jesu Masihi. Kpwa hivyo ubatizo siyo kuoga ili kuusa nongo za mwiri, ela nkudzilavya kpwa Mlungu moyo kutsuka. ²² Hiye Jesu waphiya mlunguni na sambu asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. Anatawala malaika phamwenga na viumbe vyosi vitawalavyo na virivyo na uwezo.

4

Masagazi gamhamirago Mlungu

¹ Kpwa vira Jesu wagaya mwakpwe mwirini, mwimwi namwi kalani tayari kugaya dza iye. Mana mutu achi-gaya mwakpwe mwirini kandatawalwa tsona ni dambi. ² Chihivyo, masagazige gosi andaishi kulengana na vira Mlungu amenzavyo, wala siyo kulunga tamaa za mwiri tsona. ³ Hipho kare mwalunga tamaa zenu mbii za kumenda achetu ama alume anji na za kunwa kutsapa chiasi. Tsona mwamenda sharee za kunwa uchi na kufwiha

3:14 3:14 Mathayo 5:10 **3:14** 3:14 Isaya 8:12-13 * **3:19** 3:19 Manage ganjina ni, ela wafufulwa na rohoye ichere moyo. Na katika hali iyo ya chiroho.

3:20 3:20 Mwandzo 6:1—7:24

chimalaya, na kuvoya mizuka, dzambo rinaromtsukiza Mlungu zaidi. Mmanyeye kukala mwalunga vya kutosha masagazi ga atu asiommnya Mlungu, wala taina haja muenderere tsona kuhenda hivyo. ⁴ Hivi munalaphizwa ni hinyo asiommendza Mlungu, kpwa vira taelewa kpwa utu wani tamlungana nao tsona kuhenda higo mai. ⁵ Hata hivyo andakpwezadzihehera enye kuhusu hinyo uyi wao mbere za Mlungu, ambaye a tayari kuhukumu atu osi ario moyo na hata ariofwa. ⁶ Mana hino ndiyo sababu atu a kufwa asemurirwa habari nono kuhusu Jesu Muokoli, ili hata dzagbwe ahukumiwa kare ariphokala achere hipha duniani, dza chila mutu ahendwavyo, roho zao zikale moyo dza viratu Mlungu arivyo.

⁷ Mwisho wa dunia u phephi, kpwa hivyo kalani na chiasi na kudzimanyirira katika gosi muhendago, ili muweze kuvoya. ⁸ Zaidi ya gosi, mendzanani chikpweli-kpweli, mana mutu uchimmendza dza hivyo undakala tayari kumswamehe hata achikukosera kano ngaphi. ⁹ Kalani atu a kumendza kukaribisha ayawenu mwenu madzumbani bila kururumika.

¹⁰ Mlungu nkuapha atu vipawa vya aina tafwauti, na chila mmwenga ni atundze chipawache vinono na achikumire kpwa fwaida ya ayae. ¹¹ Yeyesi anayegomba, naagombe dza mutu achiyehumwa ni Mlungu. Naye anayehumikira ayae, naahumikire kpwa uwezo wa Mlungu. Chihivyo Mlungu andaweza kutogolwa kahi za mambo gosi kpwa sababu ya Jesu Masihi ariye na utukufu na uwezo hata kare na kare. Amina.

Kugaya kpwa sababu ya Jesu

¹² Asena angu, mateso mafu munagophaha ga kupima kuluphiro renu si chitu chisicho cha kawaida. Kpwa hivyo msikale avi tamuelewa kpwa utu wani munagaya. ¹³ Ela hererwani kukala munagaya dza Jesu arivyogaya, ili mkale na raha tele, hipho ukulu wa Jesu ndiphonyeswa wazi. ¹⁴ Ichikala mundalaphizwa kpwa sababu mu afuasi a Jesu, manyani kukala mundajaliwa, mana ukulu wa Roho Mtakatifu undaonekana wazi kukala u phamwenga namwi. ¹⁵ Phahi mwimwi ni msidzirehere uamuli wa kutiywa adabu kpwa sababu ya kukala aolagadzi, aivi au avundzadzi shariya, au hata ambeya.

¹⁶ Mutu achigaya kpwa sababu ni mfuasi wa Jesu, naasione waibu ela naamtogole Mlungu kukala anamanyikana kpwa dzina ra Jesu. ¹⁷ Wakati wa uamuli ukafika, na Mlungu andaandza na kuamula atue. Sambu ichikala

uamuli undaandza na swiswi atue enye, dze nyo asiokubali neno ra Mlungu* ela hukumu yao taindakala ya kutisha zaidi? ¹⁸ Higa ganagbwa sawa na Maandiko gaambago kukala:

"Ichikala ni vigumu enye haki kuokolwa,

dze nyo achina-dambi na asiomanya Mlungu?"

¹⁹ Kpwa hivyo anaoteswa kpwa sababu Mlungu waapangira hivyo, naaenderere kuhenda manono na amkuluphire Mlungu, muumba wao ambaye achiika ahadi andaihenda.

5

Anagoshauriwa vilongozi na atu aho

¹ Sambu nagomba na mwimwi vilongozi a afuasi a Jesu. Mimi ni chilongozi myawenu, na náhendaona na matso gangu vira Jesu arivyogayiswa. Chisha narorera kuphaha nguma phamwenga naye hipho ukuluwe ndiphonyeswa. Kpwa hivyo nakuvoyani ² mkale arisa anono a kundi mrirohewa ni Mlungu. Tsona mririnde na moyo mnono wala siyo kpwa kuhendalazimishwa. Msihende kazi yenu kpwa sababu mundariphiwa ela kpwa kukala munadzilavya.

³ Msikale vilongozi jaili kpwa atu munaolongoza, ela masagazi genu nagakale mfwano mnono kpwao. ⁴ Alafu ye mrisa mkpwulu wa atu osi a Mlungu achitsembuka, mundaphaha nguma phamwenga naye hata kare na kare.

⁵ Namwi munaolongozwa,* aogopheni vilongozi enu. Na mosi avyere na adide kalani atu a pole na a kuhumikira ayawenu, mana Maandiko ganaamba:

"Mlungu anapinga anaodzikarya, na kuaonera mbazi a pole."

⁶ Kpwa hivyo kalani atu apole anaodzitsereza tsini ya uwezo wa Mlungu naye andakuunulani wakatiwe uchifika.

⁷ Mrichireni Mlungu mashaka genu gosi mana iye anajali mambo genu.

⁸ Dzimanyirireni, tsona mkale matso wakati wosi. Mana Shetani, ambaye ni adui wenu, anaendza mutu amuolage chiroho, dza simba angurumaye na ndzala achiendza mutu amurye. ⁹ Phahi mpingeni hiye Shetani kpwa kudinisa kumkuluphira Mlungu, mana kama mmanyavyo, afuasi ayawenu dunia yosi anagaya dza viratu mwimwi. ¹⁰ Ela bada ya mwimwi kugaya kpwa muda, Mlungu andakp-wedzarekebisha chochosi chopfunguzwa, akutiye ni moyo, na kukuphani mkpwotse. Iye ni Mlungu wa mbazi zosi

* **4:17** 4:17 Chiyunani chinaamba injili ya Mlungu. **4:18** 4:18 Misemo 11:31

5:2 5:2 Johana 21:15-17 **5:5** 5:5 Misemo 3:34 * **5:5** 5:5 Ama: mwi murio adide. **5:6** 5:6 Mathayo 23:12; Luka 14:11; 18:14

yekuihani mphahe nguma phamwenga na Jesu hata kare na kare. ¹¹ Mlungu naatawale hata kare na kare! Amina.

Salamu

¹² Silivano,[†] mfuasi myangu, ambaye chimimi ni mutu muaminifu, ndiye chiyeniterya kuandika baruwa hino ndide. Lengo rangu ni kukutiyani moyo na kukuhakikishirani kukala Mlungu anakumendzani hata ikaledze. Kpwa sababu mnamanya mambo higo, dinisani kumuamini. ¹³ Kundi ra afuasi ayawenu a hiku Babeli,[‡] ambao piya atsambulwa ni Mlungu, akakuphozani. Piya mkaphozwa ni mwanangu wa chiroho aihwaye Mariko.

¹⁴ Lamusanani na mendzwa ya kpweli.

Nakuvoyerani mosi ambao mu afuasi a Jesu mkale na amani.

5:12 5:12 Mahendo 15:22,40 † **5:12** 5:12 Chiyunani Silivano piya ni kuihwa Sila. **5:13** 5:13 Mahendo 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Akolosai 4:10; Filemoni 1:24 ‡ **5:13** 5:13 Babeli: Dzina ambaro atu anjina kala achirihumira badala ya kuhadza mudzi wa Rumi.

Baruwa ya phiri yoandikpwa ni PETERO Tanga mbere

Baruwa ya phiri kula kpwa Petero yaandikpwa kupinga alimu a handzo na mafundzo gao mai ganagohendesa afuasi a Jesu kulunga tamaa za mwiri. Jibu ra mashaka higa rinaphahikana kpwa kummanya Mlungu na mafundzo ga Jesu Masihi. Higa mafundzo kala gakatangazirwa afuasi ni mitume, atu ambao nyo enye amuona Jesu, na achisikira mafundzoge. Petero anapinga mafundzo ga handzo kukala Jesu kandauya tsona. Anaamba kala kuuya kpwa Jesu kunakaizwa kpwa sababu Mlungu “kamendze mutu yeyesi afwe ela amenzavyo iye ni chila mmwenga atubu dambize.” (3:9)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1-2

Petero anaambira afuasi azidi kukuluphira 1:3-15

Ujumbe kuhusu nguma ya Jesu 1:16-21

Alimu a handzo 2:1-22

Jesu andauya kama arivyolaga 3:1-13

Malagizo ga mwisho 3:14-18

¹ Baruwa hino ila kpwangu mimi Simoni, ambaye dzina ranjina ni Petero. Mimi ni mtumishi na mtume wa Jesu Masihi.

Nakuandikirani mwimwi mosi munaomkuluphira Jesu dza hurivyo swiswi, na kuluphiro rehu ni ra mana kpwa sababu Jesu, Mlungu na Muokoli wehu, ni wa haki.

² Mlungu naazidi kukujaliyani kpwa mbazize akupheni amani kpwa sababu mnamanya iye na Bwana wehu Jesu Masihi.

*Petero anaambira afuasi a Jesu
kuhusu kusagala vinono*

³ Jesu, kpwa nguvu arizophaha kula kpwa Mlungu, wahupha chila chitu ambacho chinahuterya kuishi maisha gamhamirago Mlungu. Naswi huna mambo higa kpwa sababu hunammanya ariyehuiha ili hushiriki utukufu na unonowe. ⁴ Kulengana na mambo manono ambago Mlungu wahuhendera ni kpwamba, wahuikira ahadize nono za chilagane. Huchizophokera moyo kutsuka, hunaweza kudzitivya na tamaa mbii za dunia zinazohenda atu afwe chiroho, na hundakala anono dza ana a Mlungu.

⁵ Kpwa utu hinyo, msikolwe na kuko kumkuluphira Mlungu bahi, ela enjerezani kuishi maisha manono. Muchikala munaishi maisha manono enjerezani kumanya Mlungu zaidi. ⁶ Dzulu ya kumanya Mlungu, dzikanyeni, na zaidi ya kudzirinda kpweni enjerezani kuvumirira shida. Na dzulu ya kuvumirira shida, ishini maisha gamhamirago Mlungu. ⁷ Na zaidi ya kuishi maisha ganagomhamira Mlungu, amendzeni afuasi ayawenu. Na zaidi ya gago mendzani atu osi. ⁸ Muchikala mundakula chiroho kpwa njira hino, mambo gosi mmanyago kuhusu Bwana wehu Jesu Masihi, gandagaluzwa maisha genu gakale ga fwaida. ⁹ Ela yeyesi asiye na togo zizo ni dza mutu ariye na matso na kaona mana kaelewa mambo ga chiroho, tsona akayala kukala Mlungu wamswamehe dambize zosi arizohenda pho kare. ¹⁰ Phahi enehu, hendani chadi zaidi ya kuishi maisha manono ili chila mmwenga aone kukala Mlungu wakutsambulani na achikuihani. Muchihenda hivyo enehu, tamundaricha kumkuluphira Jesu bii, ¹¹ na vivyo vindakuhendani mphokerwe vinono ko kuriko Bwana na Muokoli wehu Jesu Masihi, ambaye andatawala hata kare na kare.

¹² Hata dzagbwe munagamanya higo malagizo nrigokuandikirani, namwi mkadina kulunga ukpweli muriofundzwa, ela mino naenderera kukutambukizani vivyo. ¹³ Naona ni vinono kpwangu mimi kpwenderera kukutambukizani maneno higa, wakati nchere moyo, ¹⁴ mana siku zangu za kukala hipha duniani zi phephi na kusira, kama Bwana wehu Jesu Masihi arivyonionyesa. ¹⁵ Ndahenda niwezavyo, niike mambo higa wazi kpweni ili mgatambukire bada ya kukala nkafwinya matso.

Maneno ga kuhusu ukulu wa Jesu

¹⁶ Tahuyakuambirani adisi za handzo kpwa werevu, wakati huriphokuambirani kukala Bwana wehu Jesu Masihi andauya kpwa nguvu za Mlungu. Ela hwaona ukuluwe na matso gehu enye. ¹⁷⁻¹⁸ Mana hwakala hu phamwenga na Jesu dzulu ya Mwangi wa Mlungu ariphohewa nguma na utukufu kula kpwa Baba Mlungu. Wakati hinyo-hinyo hwasikira sauti kula mlunguni, sauti ya Mlungu ariye mkpwulu kuriko vyosi. Ichiamba, "Hiyu ni mwanangu, nammendza naye ananihamira sana."*

¹⁹ Kpwa hivyo hunaamini zaidi maneno gotangazwa ni manabii na indakala vinono mchiphundzato. Maneno higo ni sawa na taa ilavyayo mwanga wakati wa jiza. Ela,

dza viratu nyenyezi ya ligundzu ionyesavyo kukala ni siku yanjina, ndivyo Jesu naye andakpwedza ang'ale mioyoni mwehu. ²⁰ Ela kulengana na unabii urio Maandikoni manyani hivi: takuna mutu auelewaye na marifwage mwenye. ²¹ Sababu hata aho manabii arioandika, taaya-gafikiriya kula mwao achilini kulengana na atu amendzavyo, ela alongozwa ni Roho Mtakatifu kugomba manenoge.

2

Alimu a handzo

¹ Hipho kare piya kpwazembuka manabii a handzo kahi za atu a Iziraeli, na vivyo hivyo alimu a handzo andazuka kahi-kahi yenu. Atu aha andafundza chisiri mafundzo ga kuabananga aaphundzao. Alimu hinya piya andamkahala Bwana Jesu, ariyeakombola. Kpwa sababu ya higa, takuna muda mure andadzirehera kuangamizwa. ² Afuasi anji andaiga-iga ndzimo za udiya dza za alimu hinya, na kpwa sababu ya mahendo gao mai atu anjina andagomba mai kuhusu ujumbe wa Jesu. ³ Alimu aha a handzo ana ndani kulu, nao andakuchengani-chengani na adisi za handzo ili aphahe pesa zenu. Ela hangu kare Mlungu a tayari kuaamula, nao bila shaka andaangamizwa.

⁴ Hunatambukira kukala kpwakala na malaika ariohenda dambi, naye Mlungu kayaaricha. Waatsupha mohoni, ndani ya dibwa ra jiza ambamo waafunga silisili hadi siku ya chiyama. ⁵ Piya hunatambukira hipho kare atu anji taayasagala masagazi ga kumuhamira Mlungu. Hipho Mlungu kayaaricha, wareha mafuriko ambago gahosa chila mutu, isiphokala wamtivya Nuhu na atu anjina sabaa. Nuhu wativywa kpwa sababu wakala achiaambira atu alunge njira nono ambazo Mlungu analonda.

⁶ Phapho hipho hunamanya tsona kuhusu midzi ya Sodoma na Gomora. Mlungu waiocha na moho midzi hino ili rikale fundzo kpwa atu asiolonda kulunga maneno ga Mlungu. ⁷⁻⁸ Ela Lutu kala achiishi phamwenga na atu hinyo ayi, na iye kala ni mutu mnono mbere za Mlungu. Chila siku, Lutu kala achiona na kusikira mambo ga waibu, na moyowe kala unaphya sababu ya mambo mai ambago kala ganahendwa. Kpwa hivyo, wakati hinyo Mlungu anaocha midzi hiyo, wamtivya Lutu ariyekala wa haki.

⁹ Dze, mambo gano ganahuonyesani? Ganaonyesa kukala Mlungu anamanya njira ambazo andativya atue anono agayao. Ela andaatiya adabu atu ayi kpwenderera hadi

siku ya uamuli,* ¹⁰ haswa hara ambao andalunga tamaa mbii za miri yao na kuricha kuogopha utawalawe. Atu a ngulu na ajeuri asioishimu viumbe vya dzulu mlunguni, ela nkuvilaphiza. ¹¹ Hata malaika ario na uwezo zaidi kuriko atu, taalaphiza wala kulavya mashitaka kuhusu viumbe hivyo mbere za Mlungu.

¹² Aha alimu a handzo nkulaphiza vitu asivyovimanya. Ni dza nyama a weruni ahendao mambo bila kuririkana, na ariovyalwa ili agbwirwe na kuolagbwa. Mlungu andaangamiza dza viratu anadamu aolagavyo nyama. ¹³ Andagaya kpwa sababu agayisa atu anjina. Anaher-erwa kuhenda sharee za marya, na kuzinga wakati wa mutsi. Nkuhererwa kukuchengani wakati munarya nao phamwenga, na kpwa njira hino nkukutiyani waibu dza dowo ra nguwo nyereru. ¹⁴ Atu aha achiona mchetu nkumuaza, na tamaa yao ya kuzinga taisira. Nkurusu atu ambao taadinire chiroho na chila wakati achili zao nku-fikiriya kuphaha pesa. Phahi atu aha analaniwa ni Mlungu. ¹⁵ Aricha njira nono imuhamirayo Mlungu, achiangamika dza arivyoangamika Balaamu, mwana wa Beori, yemendza kuphaha pesa kpwa kuhenda mambo mai. ¹⁶ Ela hiye nabii Balaamu wademurirwa kpwa dambize. Pundawe wagomba kpwa raka ra mutu, na achiricha Balaamu asihende higo mambo ga koma.

¹⁷ Hinya alimu a handzo taana rorosi dza vidzuhu vy-ouma, na piya ni dza maingu gophepheruswa ni phuto kali, gasigoreha mvula. Kpwa hivyo Mlungu andaatiya adabu phatu phenye chilungulungu cha jiza. ¹⁸ Aha nkugomba maneno ga chizuzu na kudzikarya. Kpwa kuhumira tamaa mbii za mwiri anarusa afuasi ambao anaandza kuishi maisha manono chinyume cha hara anaoishi maisha mai. ¹⁹ Nkulavya ahadi za handzo kuhusu uhuru wa chiroho kuno nyo enye ni atumwa a ndzimo mbii ambazo zi-naangamiza. Mana mutu nkuhendwa mtumwa ni chochosi ambacho chinamtawala. ²⁰ Hipho mwandzo atu aha aricha kutawalwa ni tamaa mbii za dunia kpwa sababu anamanya Bwana na Muokoli wehu Jesu Masihi. Ela auyirapho garatu ga kare nkuinjira muhamboni, akatawalwa tsona ni tamaa mbii. Vivi sambu a tabuni zaidi kuriko pho mwandzo wakati kala taadzangbwemmanya Jesu. ²¹ Hata hivyo ingekala vinono kalapho taayamanya njira za kumuhamira Mlungu, kuriko kuzimanya na alafu kugaluka na kuricha kulunga malagizoge matakatifu. ²² Phahi arigohenda atu

* 2:9 2:9 Mana yanjina ni: Ela Mlungu nkuaika atu ayi kugodzera siku ya hukumu. 2:15 2:15 Isabu 22:4-35 2:22 2:22 Misemo 26:11

aha ni sawa na ndarira hizi mbiri. Ya kpwandza inaamba, “Diya nkuuyira kurya mahaphikage,” na ya phiri inaamba “Nguluwe achiyeogeswa nkuuya akagala-gala topeni.”

3

Bwana Jesu andauya kama arivyolaga

¹ Enehu, hino ni baruwa yangu ya phiri kukuandikirani. Na baruwa zosi hizi zinakutambukizani maneno higa mrigodzifundza, na kugaririkana vinono kpwa undani.

² Tambukirani maneno ga manabii matakatifu na malagizo ga Bwana na Muokoli wehu, mrigophokera kula kpwa mitumee.

³ Ra muhimu ni mmanye kukala siku za mwisho kundakala atu anjina ambao masagazi gao gandakala ga kulunga tamaa za miri yao. Nao andakufyorerani na kukuzemererani, ⁴achiamba, “Bwana Jesu walaga andauya. Vino yu kuphi? Kula baba zehu ariphofwa takuna chitu chirichogaluka. Chila chitu chinaenderera kukala dza vivyo kula phoumbwa dunia!” ⁵ Ela atu anarema makusudi ukpweli hinyu, kukala hipho kare Mlungu wagomba neno ra kuumba dunia na dzulu mlunguni. Wahenda dunia kula madzini, na achiitenga na madzi, ⁶ na kpwa kuhumira madzi piya, waangamiza dunia ariphoreha mafuriko. ⁷ Kpwa njira iyo-iyoy ya nenore, Mlungu nkuhenda dzulu mlunguni na duniani hivi sambu vigodze, hadi ndiphoviangamiza na mohu. Siku iyo ya uamuli, atu asiolunga malagizo ga Mlungu andaamulwa na kuangamizwa tsetsetse.

⁸ Ela enehu, msione kukala Mlungu anafikiriya dza vivyo mwimwi. Mana kpwa Mlungu siku mwenga ni sawa na miaka elufu mwenga, na miaka elufu mwenga ni sawa na siku mwenga. ⁹ Atu anjina anaririkana kukala Mlungu anavwende kutimiza ahadize. Ela si hivyo, Mlungu nkuchelewa kukamilisha ahadize kpwa kukala anakuvumirirani. Mana kamendze mutu yeyesi afwe ela amendzavyo iye ni chila mmwenga atubu dambize. ¹⁰ Ela siku ya Bwana Jesu kuuya duniani indaangalaza atu kpwa kukala indakala gafula, dza viratu muivi aedzavyo. Wakati hinyo kundakala na ngurumo na mlunguni kundayaya na chila chitu chirichohimo chindaphya tsetsetse. Na dunia na vyosi virivyo mumo vindowaya piya.

¹¹ Kpwa vira ambavyo vitu vyosi vindaangamizwa hivyo, mwino ni mkale atu a vipihi? Dzilavyeni kpwa Mlungu na

msagale masagazi gamhamirago. ¹² Siku iyo ya chiyama, mlunguni kundaphya, na vitu vyosi virivyo hiko vindatsat-samuka na moho viangamike. Ela siku hiyo, igodzereni kpwa hamu sana na hendani chadi siku iyo yedze upesi. ¹³ Ela Mlungu walaga kukala kundakala na mlunguni kuphya na dunia nyiphya, ambako chila mmwenga andahenda mambo gamhamirago bahi. Naswi hunagodzera kpwa hamu ahadi iyo itimizwe.

¹⁴ Kpwa hivyo enehu, hali munagodzera siku hiyo, hendani chadi msikale na kosa wala lawama mbere za Mlungu, mkale na amani naye. ¹⁵ Msiyale kukala Mlungu anakuvumirirani ili mkale na nafwasi muokolwe. Mambo gaga higa mwatambukizwa ni mwenehu ni mmendzaye Paulo yekuandikirani kpwa uwezo ariohewa ni Mlungu. ¹⁶ Naye anaandika kuhusu mambo higa katika baruwaze zosi. Ela maneno ganjina aandikago si rahisi kugaelewa, na ganaelezwa chimakosa ni atu ambao taayafundzwa na kuluphiro rao ni ra kugaluka-galuka. Kpwa kueleza chimakosa maneno higa ga Paulo na Maandiko ganjina atu hinyo andadziangamiza.

¹⁷ Ela mwimwi enehu munamanyato kare mambo gaga. Phahi dzimanyirireni ili msichengbwe ni handzo ra atu ayi, mukakala na wasiwasi kuhusu mambo gaga munagokuluphira. ¹⁸ Badala ya hivyo endererani kuhenda vira alondavyo Jesu Masihi, ariye Bwana na Muokoli wehu, ili akuonyeseni mendzwaye na kummanya zaidi. Naatogolwe hata kare na kare. Amina.

Baruwa ya kpwandza yoandikpwa ni JOHANA Tanga mbere

Muandishi wa baruwa tahu za Johana ni ye Johana, mwana-fundzi ariyemendzwa sana ni Jesu, ambaye piya waandika Injili ya Johana. Mambo manji ga baruwa hizi tahu na Injili yoandikpwa ni Johana ganaigana, kpwa mfwano kulunga ukpweli na kumendzana ganahadzwa sana.

Johana analonda afuasi a Jesu amanye kala huchimuambira Mlungu dambi zehu, andahuswamehe na azifute (1:9). Unono wa kuamini ukpweli ni kumendzana (3:11-24). Kpwa sababu Mlungu ni mendzwa, atue nao ni lazima akale dza Iye (4:1-21). Huchilonda kushinda dambi ni lazima humendze ayawehu na huamini kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. Tsona hunaamini kala wafwa kpweli.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Neno ra uzima 1:1-4

Mwanga na jiza 1:5-2:29

Sagalani dza ana a Mlungu 3:1-24

Njira ya kumanya manabii a handzo 4:1-6

Mendzanani mana Mlungu ni mendzwa 4:7-21

Kumanya Jesu Masihi 5:1-12

Maneno ga mwisho 5:13-21

Neno ra uzima

¹ Hunakuambirani mmanyeye kala hwamsikira na huchimuona ariyekalako hangu mwandzo. Hwamuona na matso gehu, na huchinguta na mikono yehu, naye ndiye hiro Neno riraharo uzima. ² Hangu mwandzo wakala na Baba Mlungu, ela sambu wahutsembukira na huchimuona na matso gehu. Naswi hu mashaidi a hiro huriroriona na hunakuambirani habari za uzima wa kare na kare. ³ Hunakuhubiriyani huriroriona na kusikira, ili mkuluphire dza swiswi na hukaleni chitu chimwenga. Naswi huna umwenga na Baba Mlungu na Mwanawe Jesu Masihi. ⁴ Hunakuandikirani mambo higa ili raha yehu ikamilike.

*Msisagale jizani
mana Mlungu ni mwanga*

⁵ Jesu wahuambira maneno higa, naswi hunakumanyisani kukala Mlungu ni mwanga, wala kpwakpwe takuna jiza rorosi. ⁶ Huchiamba kala huna umwenga naye na kuno hunasagala jizani kpwa kuhenda mai, phahi hundakala na handzo, wala tahulunga njira ya kpweli. ⁷ Ela huchisagala mwangani, dza vivyo iye arivyo mwangani, hundakala na umwenga swiswi enye na enye. Nao mlatso wa mwanawe Jesu uriomwagika ariphokotwa misumari msalabani undahuusira dambi zosi.

⁸ Huchiamba kala tahuna dambi, humanye kala hunadzichenga, na hunarema kukubali kpweli. ⁹ Ela huchikubali na kumuambira Mlungu kala huna dambi, phahi kpwa vira ni muaminifu na wa haki, andahuswamehe na kuuhusira uyi wehu wosi. ¹⁰ Huchiamba kukala tahudzangbwehenda dambi, hunahenda Mlungu akale na handzo, na hunarema manenoge.

2

Jesu ni gambera wehu

¹ Anangu, nakuandikirani mambo higa ili msihende dambi. Ela mutu achihenda dambi, huna gambera ambaye nkuhuvoyera kpwa Baba Mlungu, naye ni Jesu Masihi mutu asiye na lawama tse. ² Naye ndiye sadaka ya kuusira dambi zehu, tsona si dambi zehu bahi, ela hata za dunia ndzima.

³ Huchilunga malagizo ga Mlungu ndipho hundamanya kpwa kpweli hunammanya. ⁴ Mutu yeyesi ndiyeamba, "Nammanya Mlungu," ela kalunga malagizoge, phahi ana handzo na anarema kukubali kpweli. ⁵ Ela mutu yeyesi agbwiraye maneno ga Mlungu, ndiye ariye na mendzwa kamili ya Mlungu mwakpwe moyoni. Hivyo ndivyo hundakala na hakika kala hu phamwenga na Mlungu. ⁶ Mutu achiamba kala a phamwenga na Mlungu, ni lazima asagale dza viratu vyosagala Jesu.

Jesu walagiza atu amendzane

⁷ Asena angu, higo malagizo ambago nakuandikirani sigo maphya, ela ni ga kare ambapho mwakala nago hangu mwandzo. Higo ni maneno ga Mlungu ambago mwagasikira kare. ⁸ Ela malagizo higo ni maphya piya. Ganaonyesa wazi vira Jesu arivyosagala na vira muishivyo. Mana mwenu mioyoni jiza ra mambo mai rinatsapa na mwanga wa kpweli unang'ala kare.

⁹ Mutu ndiyeamba kala a mwangani, kuno wamzira mfuasi myawe, phahi naamanye kala achere jizani. ¹⁰ Mutu

yeyesi amenzaye myawe a mwangani, wala takuna chitu ambacho anaweza kukpwala. ¹¹ Ela mutu aziraye myawe a jizani wala kamanya aphiyako, mana jiza ramuhenda chipofu.

*Msimendze mambo mai
ga himu duniani*

¹² Nakuandikirani mwimwi anangu kpwa mana mwaswamehewa dambi zenu kpwa sababu ya Jesu.

¹³ Nakuandikirani mwimwi ano baba kpwa mana iye yekalako hangu mwandzo munammanya. Nakuandikirani mwimwi barobaro mana mwamturya Shetani.

¹⁴ Nakuandikirani mwimwi anache kpwa mana munammanya Baba Mlungu. Nakuandikirani mwimwi ano baba mana munammanya iye yekalako hangu mwandzo. Nakuandikirani mwimwi barobaro mana muna mkpwotse, mwagbwira maneno ga Mlungu mwenu mioyoni, tsona mwamturya Shetani.

¹⁵ Msimendze dunia wala chochosi chii chiricho himu duniani. Mana mutu achimendza mambo mai ga dunia, kaweza kummendza Mlungu. ¹⁶ Kpwa mana duniani atu nkukala na tamaa mii, nkuaza vitu avionavyo na kuhenda ngulu kpwa sababu ya mali. Mambo higa gosi tagala kpwa Baba, ela gala duniani. ¹⁷ Dunia na vitu vyote vyosi ambavyo mutu anaweza kuviaza vinatsapa. Ela mutu ndiyehenda mendzwa ya Mlungu andasagala hata kare na kare.

Dzirindeneni na apinzani a Jesu

¹⁸ Anangu, mwisho u phephi! Mwasikira kala mpinzani wa Jesu Masihi andakpwedza, vivi apinzani anji a Jesu akpwedza kare. Kpwa hivyo hunammanya kala mwisho u phephi. ¹⁹ Hata dzagbwe atu hinyo ala mwehu kundini, ela kala sio ayawehu. Mana kala ni ayawehu, angekala asala naswi. Ela ariphotuluka amanyikana wazi kala sio ayawehu.

²⁰ Ela Roho Mtakatifu wainjira mwenu mioyoni, na mosi mnamanya kpweli. ²¹ Phahi sikuandikirani kpwa kukala tammanya kpweli, hata. Ela nakuandikirani kpwa kukala mnamanya kpweli, tsona mnamanya tafwauti ya kpweli na handzo. ²² Mutu wa handzo ni yuphi? Ni yuya aremaye kala Jesu ndiye Muokoli.* Mutu ambaye anarema Baba Mlungu na Mwanawe Jesu ni mpinzani wa Jesu. ²³ Mutu achimkahala Mwana, piya anamkahala Baba. Na mutu achimkubali Mwana, piya anamkubali Baba.

* 2:22 2:22 Muokoli: Yani Masihi, mutu yetsambulwa ni Mlungu.

²⁴ Phahi higo maneno mrigogasikira hangu mwandzo gagbwireni mwenu mioyoni. Mchigagbwira mwenu mioyoni, wakati wosi mundakala phamwenga na Mwana na Baba. ²⁵ Huchigbwira maneno higa mwehu mioyoni, Jesu andahupha uzima wa kare na kare ariohulaga.

²⁶ Nakuandikirani mambo higa kuhusu atu ambao analonda kukuchengani. ²⁷ Ela Jesu watiya Roho Mtakatifu mwenu mioyoni. Kpwa vira Rohowe a mwenu mioyoni, phahi tamuna haja ya kufundzwa ni mutu. Mana iye Rohowe anakufundzani chila chitu, na higo ambago anaku-fundzani ni ga kpweli, wala si handzo. Phahi, lungani mafundzoge, na muenderere kukala phamwenga naye.

²⁸ Sambani anangu, endererani kukala phamwenga na Jesu, ili siku achedza hukale bila ya wuoga, wala husikale na sababu ya kudzifwitsa kpwa waibu. ²⁹ Kpwa vira mnamanya kala Jesu ni wa haki, phahi piya manyani kukala osi ahendao haki ni ana a Mlungu.

3

Sagalani dza ana a Mlungu

¹ Ririkanani vira Baba Mlungu arivyohumendza hata hunaihwa anae. Na kpweli hu anae, ela atu a dunia hino higo taanago, mana taamanya Mlungu. ² Asena angu, vivi naswi hu ana a Mlungu, ela taimanyikana vira ndivyokala badaye. Ela hunamanya kala Jesu ndiphouya, hundakala dza iye, mana hundamuona vira arivyo. ³ Phahi chila mmwenga wenu anayetarajiya kukala dza Jesu, ni akale bila ya lawama, dza viratu Jesu arivyo bila ya lawama. ⁴ Mutu yeyesi ahendaye dambi anavundza Shariya za Mlungu, mana kuhenda dambi ni kurema kulunga shariya. ⁵ Ela mwimwi mnamanya kukala Jesu wakpwedzausa dambi zenu, ela ye mwenye kana dambi yoyosi. ⁶ Phahi mutu yeyesi ariye phamwenga naye kahenda dambi, ela ahendaye dambi kamanya Jesu wala kumuelewa.

⁷ Anangu, msichengbwe. Mutu ahendaye mahendo ga haki, ana haki dza viratu Jesu arivyo. ⁸ Ela mutu ahendaye dambi ni wa Shetani, mana Shetani wahenda dambi hangu mwandzo. Ela hiye Mwana wa Mlungu wakpwedza himu duniani ili abanange kazi za Shetani. ⁹ Kpwa hivyo, ana a Mlungu taahenda dambi, mana ana asili ya Mlungu mwao mioyoni. Nao taaweza kuhenda dambi mana ni ana a Mlungu. ¹⁰ Yeyesi asiyehenda mahendo ga haki au asiyemendza mfuasi myawe, siye mwana wa Mlungu. Iyo ndiyo tafwauti ya ana a Mlungu na a Shetani.

Ana a Mlungu ni lazima amendzane

¹¹ Mwasikira habari hizi hangu mwandzo kukala hunalondwa humendzane. ¹² Msikale dza Kaini, kpwa mana Kaini kala ni wa Shetani, achimuolaga nduguye mwenye. Waolaga nduguye kpwa utu wani? Wamuolaga kpwa sababu nduguye wahenda mambo ga sawa, ela Kaini achihenda mambo mai. ¹³ Phahi enehu, atu a duniani achikuzirani, msiangalale.

¹⁴ Kumendzana kpwehu kunaonyesa kala hwatuluka chifoni na huchiinjira uzimani. Mutu yeyesi asiyemmendza mfuasi myawe, bado achere chifoni. ¹⁵ Yeyesi aziraye myawe ni muolagadzi, namwi mnamanya kala muolagadzi kandakala na uzima wa kare na kare. ¹⁶ Jesu Masihi wadzilavya aolagbwe kpwa sababu yehu, hivyo ndivyo hunamanya mendzwa irivyo. Hata swiswi naswi hunalondwa humendze ayawehu, hata ichikala ni kufwa, hudzilavye huolagbwe kpwa sababu ya ayawehu. ¹⁷ Mutu achikala na mali himu duniani, na aone mfuasi myawe ni mgbwayi kana chitu, ela asimunere mbazi, kpwa kpweli mutu hiye kaweza kuamba ana mendzwa ya Mlungu mwakpwe moyoni. ¹⁸ Anangu, mendzwa yehu naisikale ya maneno mahuphu, ela nahumendzaneni na mendzwa ya kpweli ya mahendo.

¹⁹⁻²⁰ Huchikala na mendzwa ya mahendo, hundamanya kala hunalunga njira ya kpweli. Na hata huchimanya kala mwehu mioyoni huna makosa, hundaweza kuima mbere za Mlungu bila ya wuoga. Mana Mlungu ni mkpwulu kuriko maazo gehu, tsona anamanya chila chitu. ²¹ Asena angu, ichikala maazo gehu tagana lawama, phahi, hunaweza kukala bila ya wuoga mbere za Mlungu. ²² Naswi hunaweza kuvoya Mlungu chochosi, na akahupha kpwa sababu hunalunga malagizoge na kuhenda mambo gamhamirago. ²³ Na hivi ndivyo Mlungu arivyolagiza: humkuluphire Mwanawe Jesu Masihi na humendzane kama arivyolagiza. ²⁴ Atu alungao malagizo ga Mlungu a phamwenga na Mlungu, naye Mlungu a phamwenga nao. Naswi huna hakika kala Mlungu a phamwenga naswi kpwa sababu Rohowe anaishi mwehu mioyoni.

4

Njira ya kumanyisa atu manabii a handzo

¹ Asena angu, kpwazuka manabii manji ga handzo himu duniani. Kpwa hivyo, msimuamini chila mutu hata akaamba ana Roho Mtakatifu. Ela ni lazima mumpime na mmanye ichikala kpweli ana Roho Mtakatifu. ² Hino ndiyo njira ya kukumanyisa kala mutu ana Roho Mtakatifu: yeyesi ndiyekubali kala Jesu Masihi wakala mwanadamu na wakpwedza duniani, ana Roho Mtakatifu. ³ Ela mutu yeyesi asiyekubali, kana Roho Mtakatifu, ela ana roho wa kupinga Jesu. Namwi mwasikira kala roho hiye andakpwedza, na vivi wakpwedza kare. ⁴ Anangu, mwimwi mu a Mlungu, na mwaturya higo manabii a handzo, kpwa mana Roho ariye mwenu mioyoni ni mkpwulu kuriko roho ariye duniani. ⁵ Higo manabii a handzo taamanya Mlungu. Kpwa hivyo higo agombago ni ga chidunia, nao atu a dunia asiomanya Mlungu nkualunga gao. ⁶ Swiswi hu a Mlungu. Yeyesi amanyaye Mlungu nkuhulunga, ela asiye wa Mlungu kahulunga. Phahi kpwa sababu hiyo, hunaweza kumanya tafwauti ya Roho wa kpweli na roho wa handzo.

Mendzanani mana Mlungu ni mendzwa

⁷ Asena angu, nahumendzaneni, mana kumendzana kula kpwa Mlungu. Mutu yeyesi amendzaye mfuasi myawe ni mwana wa Mlungu na anamanya Mlungu. ⁸ Mutu yeyesi asiyemendza myawe kammunya Mlungu, mana Mlungu ni mendzwa. ⁹ Naye Mlungu wahuonyesa mendzwaye ariphomhuma Mwanawe wa macheye kpwedza himu duni-ani, ili huphahe uzima wa kare na kare kpwa sababuye. ¹⁰ Hivi ndivyo mendzwa ya kpweli irivyo: sio kukala swiswi hwammendza Mlungu, ng'oo. Ela Mlungu ndiye ariyehumendza swiswi hata achimlavya Mwanawe akale sadaka ya kuusira dambi zehu.

¹¹ Asena angu, kpwa vira Mlungu wahumendza hivyo, phahi naswi piya ni lazima humendzane. ¹² Takuna mutu yeyesi yemuona Mlungu, ela huchimendzana, Mlungu a phamwenga naswi na maisha gehu gandaonyesa mendzwaye viratu arivyopanga.

¹³ Naswi huna hakika kukala hu phamwenga na Mlungu, naye Mlungu a phamwenga naswi kpwa sababu wahupha Rohowe. ¹⁴ Hunamanya kala Mlungu wamhuma Mwanawe ili akale Muokoli wa atu. Naswi hu mashaidi a hiro huriroriona. ¹⁵ Mutu yeyesi ndiyekubali kala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu, a phamwenga na Mlungu, na Mlungu a phamwenga naye. ¹⁶ Phahi, swiswi hunamanya na kuhakikisha kala Mlungu anahumendza kpweli.

Mlungu ni mendzwa, naye mutu aishiye na mendzwa, anaishi ndani ya Mlungu, naye Mlungu anaishi ndaniye. ¹⁷ Huchisagala himu duniani vira Jesu arivyoishi, phahi tahundakala na wuoga siku ya hukumu. Hiphho masagazi gehu gandakala ganaonyesa mendzwa ya Mlungu viratu arivyopanga. ¹⁸ Mendzwa na wuoga taviweza kukala phamwenga. Masagazi gehu gachionyesa mendzwa ya Mlungu viratu arivyopanga, phahi tahundaogopha hukumu. Huchiogopha kutiywa adabu, manage tahudzangbweruhusu mendzwa ya Mlungu igaluze maisha gehu vira arivyopanga.

¹⁹ Swiswi hunamendza Mlungu na ayawehu, kpwa sababu Mlungu ndiye ariyeandza kuhumendza. ²⁰ Mutu achiamba, "Mino nammendza Mlungu," kuno ye wazira mfuasi myawe, ana handzo. Mana ichikala mutu kamendze myawe amuonaye, phahi Mlungu ambaye kamuona, andammendzadze? ²¹ Mlungu wahupha lagizo ambaro rinaamba, "Yeyesi amenzaye Mlungu ni lazima ammendze myawe piya."

5

Kuamini Mlungu aambavyo kuhusu Jesu

¹ Chila mutu aaminiye kala Jesu ndiye Masihi,* Mlungu andamuiha mwanawe. Mutu yeyesi amenzaye Baba Mlungu anamendza anae† piya. ² Huchimendza Mlungu na kulunga malagizoge ndipho hundamanya kpwa kpweli hunamendza ana a Mlungu. ³ Kpwa mana kummendza Mlungu ni kulunga malagizoge. Nago malagizoge sigo magumu kugalunga, ⁴ mana achimuiha mutu mwanawe, Mlungu nkumupha uwezo wa kushinda mambo mai ga dunia. Naswi hukuhewa uwezo wa kushinda higo mambo mai kpwa kumkuluphira Jesu. ⁵ Dze, ni ani ambaye anaweza kushinda mambo mai ga dunia? Ni chila mutu akuluphiraye kala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu.

⁶ Hiye Jesu Masihi wakpwedza duniani achibatizwa na madzi na achimwaga mlatso ariphofwa. Kedzere na madzi bahi, ela wakpwedza na madzi na mlatso piya. Naye Roho Mtakatifu anashuhudiya kala mambo higa ni ga kpweli, mana Roho mwenye ni wa kpweli. ⁷ Phahi kuna mashaidi ahahu ambao ⁸ ni Roho Mtakatifu, madzi na mlatso. Hano ahahu anakubaliana. ⁹ Ichikala hunaweza kukubali ushaidi wa atu, dze, ushaidi wa Mlungu si mkpwulu zaidi? Mana

* 5:1 5:1 Masihi: Yani Muokoli, mutu yetambulwa ni Mlungu. † 5:1 5:1 Anae, mana yanjina ni Mwanawe. 5:3 5:3 Johana 14:15

Mlungu mwenye ni shaidi kuhusu Mwanawe. ¹⁰ Mutu yeyesi akuluphiraye kala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu anakubali ushaidi wa Mlungu. Ela asiyekuluphira, ana-henda Mlungu akale na handzo, mana kaamini ushaidi wa Mlungu wa kuhusu Mwanawe. ¹¹ Nao ushaidi wenye unaamba: Mlungu wahupha uzima wa kare na kare, nao uzima ula kpwa Mwanawe. ¹² Phahi mutu yeyesi yemkubali ye Mwana ana hinyo uzima; ela mutu asiyemkubali, kana uzima hinyo.

Maneno muhimu ga mwisho

¹³ Nakuandikirani mwimwi mumukuluphirao Jesu, Mwana wa Mlungu, ili mkale na hakika kala muna uzima wa kare na kare. ¹⁴ Naswi huna hakika kala huchimvoya Mlungu chochosi kulengana na alondavyo, andahusikira. ¹⁵ Phahi kpwa vira hunamanya Mlungu anahusikira huchimvoya, piya hunamanya kala hukuphaha huvoyago.

¹⁶ Kuna dambi ambazo nkumtanya mutu na Mlungu hata kare na kare na kuhenda rohore rifwe. Uchiona myao anahenda dambi ambayo taiolaga roho, mvoyere na Mlungu andamtivya. Ela ichikala ni dambi iolagayo roho, siamba uvoye kuhusu dambi hiyo. ¹⁷ Uyi wosi ni dambi, ela kuna dambi ambayo taiolaga roho.

¹⁸ Hunamanya kala ana osi a Mlungu taahenda dambi, mana Jesu nkuarinda, naye Shetani kaweza kuahenda rorosi. ¹⁹ Hunamanya kala hu ana a Mlungu, ela atu anjina osi duniani anatawalwa ni Shetani. ²⁰ Piya hunamanya kala Mlungu wahuma Mwanawe, naye wakpwezahumanyisa Mlungu wa kpweli. Phahi swiswi hu phamwenga na Mlungu wa kpweli, na hu phamwenga na Mwanawe Jesu Masihi. Iye ni Mlungu wa kpweli, na ndiye arehaye uzima wa kare na kare.

²¹ Anangu, dzimanyirireni sedze mkaabudu chitu cho-chosi isiphokala Mlungu macheye.‡

Baruwa ya phiri yoandikpwa ni JOHANA Tanga mbere

Muandiki wa baruwa hino ya phiri ya Johana anadzimanyisa kukala “chilongozi” nago ganagbwa sawa na mtume Johana, mwanafundzi wa Jesu. Anaandikira “Mayo yetsambulwa ni Mlungu.” Inawezekana kukala manage ni kundi ra afuasi a Jesu.

Lengo kulu ra baruwa hino ni kuonya atu kuhusu hatari irehwayo ni alimu a handzo. Mwandzo hinyo alimu kala ni amwenga na afuasi a Jesu, ela achidzitenga kpwa sababu taayaamini kala Jesu ni mwanadamu. Piya Johana anahimiza afuasi a Jesu aenderere kumendzana.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1-3

Kumanya kpweli na kumendzana 4-11

Chimarigizo 12-13

¹ Salamu kula kpwa chilongozi wa afuasi a Jesu.

Nakuandikira uwe mayo yetsambulwa ni Mlungu phamwenga na anao, nkumendzaye kpwa kpweli. Wala siye mimi bahi nikumendzaye, ela ni atu osi amanyao kpweli, ² kpwa sababu hwagbwira kpweli mwehu mioyoni na indakala mumo hata kare na kare. ³ Baba Mlungu na Mwanawe Jesu Masihi, naakujaliyeni, akuonereni mbazi na mkale salama, kpwa sababu ya kukala hunamanya nyo ukpweli wa Mlungu na hundamendzana.

Kumanya kpweli na kumendzana

⁴ Náhererwa sana kusikira kala ana enu anjina analunga njira ya kpweli viratu Baba Mlungu arivyohulagiza. ⁵ Phahi mayo navoya humendzaneni. Sikuandikirani lagizo dzi-phyra, ela riro ambaro hunaro hangu mwandzo. ⁶ Na kuonyesa hunamendzana, ni hulunge malagizo ga Mlungu. Naro hiri ndiro lagizo mrirosikira kula mwandzo kukala, ni lazima muenderere kumendzana.

⁷ Kpwazuka alimu anji a handzo himu duniani, ambao taakubali kukala Jesu Masihi wavyalwa dza mwanadamu. Mutu asiyekubali kala Jesu kala ni mwanadamu ni mutu wa handzo chisha ni mpinzani wa Masihi. ⁸ Dzimanyirireni sedze mkaangamiza higo mrigogabagalikira,* ela mtuzwe tuzo renu kamili. ⁹ Mutu yeyesi ndiyeenjereza mafundzoge

kpwa katosheka na mafundzo ga Jesu, kana umwenga na Mlungu. Ela mutu agbwiraye mafundzoge anamkubali Baba Mlungu na Mwana. ¹⁰ Phahi mutu achedza kpweni na mafundzo mbali na ga Jesu, msimkaribishe mwenu madzumbani wala msimlunge gakpwe. ¹¹ Mana yeyesi alungaye gakpwe, anagbwirana naye kuhenda mai.

Chimarigizo

¹² Nina manji ga kukuambirani, ela simendze kuhumira baruwa. Natumaini kpwedza ili hubishe matso kpwa matso na yo raha yehu ikamilike.

¹³ Ana a mwenenu mchetu yetsambulwa ni Mlungu, akakuphoza.†

† **1:13** 1:13 Manage ni akaphozwa ni atu a kundi ranjina ra afuasi a Jesu.

Baruwa ya hahu yoandikpwa ni JOHANA Tanga mbere

Muandishi wa baruwa ya hahu ya Johana anadzimanyisa kama ni “chilongozi.” Waandika baruwa hino kumtoga Gayo kpwa kuaterya alimu a kpweli na kuonya afuasi kuhusu Diotirefe, ambaye waakahala alimu hinyo. Kpwa hivyo Johana anaamba ni muhimu sana afuasi atery afuasi ayawao atangazao ujumbe kuhusu Jesu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1–4

Gayo anatogolwa 5–8

Shida za Diotirefe 9–11

Demetirio anatogolwa 12

Chimarigizo 13–15

¹ Salamu kula kpwa chilongozi wa afuasi a Jesu.

Nakuandikira uwe msena wangu Gayo, nikumenzaye kpwa kpweli.

² Msena wangu, nakuvoyera Mlungu ukale mzima, na mambogo gosi gaenderere vinono dza vivyo uendereravyo vinono chiroho. ³ Kpwa kpweli násikirato sana enehu ariphokpwedza kpwangu na kuniambira vira ulungavyo njira ya kpweli. Masagazigo na mahendogo ni ga kpweli chila wakati. ⁴ Takuna chitu ambacho chinanihamira sana kuriko kusikira kala anache angu analunga njira ya kpweli.

Ni vinono kuterya anaofundza kpweli

⁵ Chila mara unaphoterya afuasi ayao na hasa ajeni, unaonyesa vira ambavyo unaweza kuaminika. ⁶ Hinyo ajeni asemurira afuasi a Jesu hipha vira umenzavyo ayawao. Tafadhali atery ajeni osi dza hinyo aenderere na charo chao kpwa njira inayomhamira Mlungu. ⁷ Mana aandza charo ili amuhumikire Jesu bila ya kuvoya msada kula kpwa atu asiomkuluphira Jesu. ⁸ Phahi, swiswi hunaomkuluphira ni lazima huaterye hinyo atu ili hukale hunaungana nao kuhenda kazi ya kuaambira atu ukpweli wa Mlungu.

⁹ Mwimwi afuasi hiko nákuandikirani baruwa, ela Diotirefe wadzihenda chimbere-mbere na kamendze kuni-phundza kabisa. ¹⁰ Phahi, siku nchedza nindabisha na kundi ra afuasi kuhusu mambo ahendago. Ananisingizira

mambo mai. Ela higo mbai, Diotirefe katosheka vivyo. Ye mwenye kakaribisha enehu, tsona anaakahaza na anaazola kundini ayae anaolonda kukaribisha ajeni.

¹¹ Msena wangu Gayo, usimuige hiye mutu mui. Ela iga tabiya za atu anono. Mutu yeyesi ahendaye mambo manono ni mwana wa Mlungu. Ela yeyesi ahendaye mambo mai kamanya Mlungu.

¹² Demetirio anatogolwa ni chila mutu kpwa mahendo manono, na asiliye ni ya kpweli. Mimi piya namanya kala ni mutu mnono, nawe unamanya kala ushaidi wangu ni wa kpweli.

Chimarigizo

¹³ Nina manji ga kukuambira, ela simendze kuhumira baruwa. ¹⁴ Nindakpwedza vi sambi-sambi ili hwedze hubishe matso kpwa matso.

¹⁵ Asenao osi a hiku akakuphoza. Huphozere asena ehu osi hiko. Kala salama.

Baruwa yoandikpwa ni JUDA Tanga mbere

Juda kala ni ndugungbwa wa Jakobo, na osi airi kala ni ndugungbwa a Jesu (soma Mariko 6:3). Baruwa hino ambayo ina maelezo sawa na baruwa ya phiri ya Petero yaandikpwa kuonya kuhusu alimu a handzo. Hinyo alimu a handzo kala anafundza atu kukala ni sawa kpwenderera kuhenda dambi, kpwa mana Mlungu andaaswamehe. Kpwa hivyo, katika baruwa hino fupi, Juda anatiya moyo asomadzie ili aige mafundzo ga Jesu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1-2

Onyo kuhusu alimu a handzo 3-16

Dinisani kukuluphira na kumendzana 17-23

Mlungu naatogolwe 24-25

¹ Mimi Juda, mtumishi wa Jesu Masihi na ndugungbwa wa Jakobo, nakuandikirani mwimwi murioihwa ni Baba Mlungu. Mmanyeye kukala munamendzwa ni Mlungu na kurindwa ni Jesu Masihi. ² Nakuvoyerani Mlungu akupheni mbazi, amani na mendzwa nyinji.

Onyo kuhusu alimu a handzo

³ Asena angu, nákala na mpango wa kukuandikirani kuhusu wokofu hunaoshiriki phamwenga. Ela náona ni lazima nikuandikireni kukutiyani moyo ili mrinde mafundzo ga habari nono kuhusu Jesu. Hizo habari, Mlungu wazilavya kpwa atakatifue, nazo zinatoshwa siku zosi.

⁴ Mana atu asiojali Mlungu adziiya-iyá achiinjira mwenu kundini. Atu hinyo anadzichenga kpwa vira anaamba ati kuzinga ni sawa, mana Mlungu ana mbazi na nkuswamehe. Kuhenda hivyo ni kutiya ndzili ujumbe wa mbazi za Mlungu na kurema Jesu Masihi, Mtawala na Bwana wehu. Mlungu wapanga kuatiya adabu kali atu hinyo.

⁵ Hivi sambi nalonda nikutambukizeni mambo machache, dzagbwe mwagaambirwa kare. Mnamanya kukala Mlungu waatsamiza Aiziraeli kula Misiri ambako kala akahendwa atumwa, ela badaye achiaangamiza hara ambao kala taamkuluphira. ⁶ Piya mnamanya adisi ya malaika ambao alonda uwezo kuriko hura kala akahewa ni Mlungu, achiricha kuishi mlunguni ambako ni phatu phao pha asili.

Mlungu waafunga jizani na silisili ambayo taindavuguka hadi ahukumiwe siku ya mwisho. ⁷ Tsona tambukirani atu a Sodoma na Gomora na midzi iriyokala phephi, ahenda dza hara malaika. Azinga na alume kuhendwa achetu; mambo higa ni chinyume cha mipango ya Mlungu. Achihukumiwa moho wa kare na kare, ikale fundzo kpwa atu osi.

⁸ Vivyo hivyo hinya alimu a handzo ni kulongozwa ni ndoso zao kuhenda mai na miri yao. Nkubera uwezo wa Mlungu na kulaphiza viumbe vya dzulu mlunguni. ⁹ Siku mwenga Mikaeli, malaika mkpwulu, wakala anaheha na Shetani kuhusu ni ani ndiyehala mwiri wa Musa. Dzagbwe Mikaeli ni mkpwulu wa malaika osi, kayalaphiza wala kuhukumu Shetani, ela waamba, "Mlungu mwenye andakudemurira!" ¹⁰ Ela atu hinya nkulaphiza chochosi asichochimanya. Nao ni dza nyama a weruni ambao nkuhenda mambo asigoelewa; nao andaangamizwa kpwa kuhenda hivyo. ¹¹ Shauri yao! Atu hinyo alunga mfwano uratu wa Kaini. Kpwa sababu ya kumendza pesa adzitiya lawama dza iratu ya Balaamu. Chisha akosera dza viratu Kora arivyompinga Mlungu. Nao bila shaka andaangamizwa dza iye!

¹² Atu hinya nkusherekeya karamu za Bwana Jesu na mwimwi, ela ni dza madowa machafu mana nkudzimanya enye bahi, wala taana haya. Ni dza maingu gasukumwago ni phuto gasigo na ishara ya mvula. Ni dza mihi isiyovyala matunda wakatiwe uchifika; mihi ambayo yafwa kamare mana yang'olwa na miziye. ¹³ Atu hinyo ni dza maimbi ga bahari, na mahendo gao ga waibu ganatuluka dza povu. Hinyo ni dza nyenyezi zigbwazo na nkuikpwa hata kare na kare phatu pharipho na chilungulungu cha jiza.

¹⁴ Enoko, ambaye ni chivyazi cha sabaa kula Adamu, watabiri higa kuhusu atu hinya, achiamba, "Phundzani, Bwana Jesu aredza phamwenga na maelufu ga malaikae ¹⁵ kuamula atu osi. Mlungu andaatiya adabu osi ambao taamjali, kpwa sababu ya mahendo gao mai arigohenda bila kumjali, na maneno gao mai ga kumkufuru Mlungu." ¹⁶ Atu hinya nkunung'unika siku zosi na kulaumu, na kulunga tamaa zao mbii. Nkugomba maneno manji ga kudzikarya, na kutogola atu anjina sana kpwa fwaida yao enye.

Dinisani kulunga mafundzo ga Jesu

¹⁷ Ela asena angu tambukirani gara mrigoambirwa ni mitume a Bwana wehu Jesu Masihi. ¹⁸ Akuambirani, "Siku

1:7 1:7 Mwandzo 19:1-24 **1:9** 1:9 Danieli 10:13,21; 12:1; Maono 12:7; Kumbukumbu 34:6; Zakariya 3:2 **1:11** 1:11 Mwandzo 4:3-8; Isabu 16:1-35; 22:1-35 **1:14** 1:14 Mwandzo 5:18,21-24 **1:18** 1:18 2 Petero 3:3

za mwisho, kundazembuka atu ndiokuzemererani, atu alungao tamaa zao bila kujali Mlungu.”¹⁹ Hinyo ndio atu anaokuganyani madiba-madiba, atu alongozwao ni tamaa zao mbii, atu asio na Roho Mtakatifu.

²⁰ Ela mwimwi asena angu, dinisani kulunga mafundzo ga habari nono mrigophaha kula kpwa Mlungu, ili gakale msingi wa maisha genu. Wakati munavoya mricheni Roho Mtakatifu akulongozeni.²¹ Kalani atu alongozwao ni mendzwa ya Mlungu, kuno munagodzera uzima wa kare na kare. Hinyo uzima ni wenu kpwa sababu ya mbazi za Bwana wehu Jesu Masihi.

²² Phahi, atiyeni moyo ayawenu ario na wasiwasi kuhusu gara aaminigo.²³ Awanieni afuasi ayawenu anjina muaokole wakati anainjira mohoni. Chisha anjina aonereni mbazi, ela namwi dzimanyirireni! Zirani hata zo nguwo zotiywa uchafu kpwa sababu ya mahendo gao mai.

Mlungu naatogolwe

²⁴ Naatogolwe iye awezaye kukurindani sedze mukagbwa chiroho ili akureheni mbereze hiko mlunguni. Phapho mbere za Mwenyezi Mlungu mundakala na raha mana mundakala tamuna dowa wala makosa.²⁵ Kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi nahumtogleni Mlungu kpwa mana iye macheye ndiye Mlungu wa kpweli, na Muokoli wehu. Nahumlikeni kpwa kukala iye ni Mfalume Mkwulu, ana nguvu na uwezo, ariokala nao hangu mwandzo, na andaenderera kukala nao hadi kare na kare! Amina.

MAONO ga Johana Tanga mbere

Chitabu hichi chinasemurira maono arigoonyeswa mtume Johana. Nacho chaandikpwa hiko chisuwa chiihwacho Patimo (1:9) ambako Johana kala akafungbwa ni Domitiani, mtawala wa Rumi, kama miaka mirongo mitsano bada ya Jesu kufwa na kufufulwa.

Johana waona ruwiya nyinji za kutisha, ambazo ni ujumbe wa Mlungu kuhusu mambo ambago ni lazima gatimiye. Kpwandza ni kuhusu nguvu mbii zinazohenda kazi himu duniani. Nguvu hizi zinahenda afuasi a Jesu agayiswe hata anjina afwe. Hata hivyo zindaturywa kpwa uwezo wa Jesu mana iye ana nguvu zaidi.

Phiri ni kuhusu adabu kali ndiyophaha osi asiomkuluphira Mlungu. Mwishowe Shetani andashindwa, kundakala na mlunguni kuphya na dunia nyiphya, na Mlungu andatawala hata kare na kare. Mlungu andasagala phamwenga na atu, nao andakala atue (21:3).

Mara nyinji maono higa ga kpwenye hali ya siri ela Mlungu nkuafwenurira hara anaomkuluphira. Maono ga Johana ni chitabu chinachotiya moyo afuasi a Jesu aenderere kuvumirira.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo na tanga mbere 1:1–8

Kuhusu maono ga Johana 1:9–20

Baruwa zoandikirwa makundi sabaa ga afuasi a Jesu
2:1–3:22

Mavoyo hiko mlunguni 4:1–11

Chitabu chofungbwa na ukaka mwatu sabaa 5:1–8:5

Magunda sabaa 8:6–11:19

Mchetu, dzoka na nyama airi a kutisha 12:1–13:18

Mwana ng'ondzi na atue 14:1–20

Mbiga sabaa za tsukizi za Mlungu 15:1–16:21

Mchetu mdiya na dzinyama 17:1–18

Mudzi wa Babeli unaangamizwa 18:1–24

Ushindi wa Jesu 19:1–20:15

Mudzi muphya wa Jerusalemu 21:1–22:5

Kuuya kpwa Jesu 22:6–21

*Johana anasemurira
kuhusu chitabu hichi*

¹ Mlungu wamuonyesa Jesu Masihi mambo ambago kala ni lazima gahendeke vi sambi sambi. Naye Jesu wanikumira malaikawe kunirehera ujumbe huno mimi mtumishiwe, Johana. ² Nami nágaandika mambo gosi nrigogaona. Mambo higo nágaona, nago ni kuhusu ukpweli uriong'azwa ni Jesu Masihi, yani neno ra Mlungu. ³ Mlungu andajaliya atu osi ndioasomera ayawao ujumbe huno wa unabii, nao ndiophundza na kuulunga piya andajaliwa. Mana wakati ambao ni gahendeke u phephi.

Johana anaandikira makundi ga afuasi a Jesu

⁴⁻⁵ Baruwa hino ila kpwangu mimi Johana. Nakuandikirani mwimwi makundi sabaa ga afuasi a Jesu murio jimbo ra Asia.

Navoya Mlungu akuonereni mbazi na mkale salama. Mjaliwe ni hiye yekalako, ariyeko, na ndiyekalako, phamwenga na roho sabaa akalao mbere za chihi cha chifalume, na Jesu Masihi. Naye Jesu ni shaidi muaminifu tsona wakala wa kpwandza kufufulwa ili akale mtawala wa atu osi, na mfalume wa afalume osi duniani.

Iye ndiye ariyehumendza hangu mwandzo na achihusira dambi zehu kpwa kuhufwerera. ⁶ Wahuhenda hutawale phamwenga naye na hukale alavyadzi-sadaka kumuhumikira Mlungu ambaye ni Ise. Utukufu na uwezo wosi naukale wakpwe iye Jesu hata kare na kare! Amina.

⁷ Lolani! Aredza na maingu! Chila mmwenga andamuona, hata hara atu ariomdunga fumo piya andamuona. Makabila gosi duniani gandamririra. Hakika higa ni ga kpweli na gandahendeka. Amina.

⁸ Mwenyezi Mlungu, yekalako, ariyeko, na ndiyekalako, anaamba hivi, "Mimi ndimi Alifa na ndimi Omega, Mwenye Nguvu Zosi."

Johana anaangirwa

⁹ Enehu, mimi Johana ni mfuasi myawenu. Kpwa hivyo hunashirikiana kugaya kpwa sababu ya Jesu ambaye ni Mfalume wehu, ela iye nkuhupha nguvu za kuvumirira. Mino náfungbwa jela chisuwa chiihwacho Patimo kpwa sababu ya kutangaza ujumbe wa Mlungu na kulavya ushaidi kuhusu Jesu. ¹⁰ Siku mwenga yokala siku ya Bwana, siku iyo kala ninalongozwa ni Roho Mtakatifu. Gafula ko nyuma zangu nchisikira sauti kulu dza ya gunda. ¹¹ Sauti

1:4-5 1:4-5 Kutsama 3:14; Maono 4:5 **1:4-5** 1:4-5 Isaya 55:4; Zaburi 89:27
1:6 1:6 Kutsama 19:6; Maono 5:10 **1:7** 1:7 Danieli 7:13; Mathayo 24:30; Mariko 13:26; Luka 21:27; 1 Athesalonike 4:17; Zakariya 12:10; Johana 19:34,37
1:8 1:8 Maono 22:13; Kutsama 3:14

iyo yaamba, “Andika chitabuni higa gosi ugaonago na ugaphirikire higa makundi ga afuasi asagalao midzi sabaa, midzi iyo ni Efeso, Simurina, Perigamo, Thiatira, Saridi, Filadelifia, na Laodikia.”

¹² Nriphogaluka kulola ye agombaye, náona miyo sabaa ya zahabu ya kuikira taa. ¹³ Hiphho kahi-kahi ya taa hizo, náona mutu “dza Mutu Yela Mlunguni” akavwala kandzu iriyofika nyayoni na mkanda mpana wa zahabu chifuwani. ¹⁴ Nyereze kala ni nyereru dza pamba ama bafuta, na matsoge kala ni dza jimbijimbi ra moho. ¹⁵ Nazo nyayoze kala zinang’ala-ng’ala dza shaba ya kuera ichiyosafishwa mohoni. Rakare kala ni dza madzi manji gajerago na nguvu. ¹⁶ Tsona kala ana nyenyezi sabaa mkpwono wa kulume. Mwakpwe mromoni kala mchituluka upanga wa kurya sana, chisha wa maso kosi-kosi. Usowe kala unang’ala dza viratu dzuwa kali.

¹⁷ Nriphomuona, nágbwa phakpwe maguluni nchikala avi nkafwa. Ela wanibandikira mkpwonowe wa kulume na achiniamba, “Usiogophe! Mimi ni Mwandzo na Mwisho. ¹⁸ Phundza, mimi ndimi uzima! Kala nkafwa ela vino ni mzima hata kare na kare! Na ndimi nriye na funguwo za Chifo na kuzimu. ¹⁹ Phahi andika higa uonago, yani mambo gahendekago hivi sambu na piya higo ndigohendeka badaye. ²⁰ Zira nyenyezi sabaa uchizoziona mkpwono wangu wa kulume na ira miyo ya zahabu ya kuikira taa, manage ni higa: Ira miyo ya zahabu ya kuikira taa ni gara makundi sabaa ga afuasi a Jesu; na zira nyenyezi sabaa ni malaika ao.”

2

Baruwa zoandikirwa makundi ga afuasi a Jesu

Kpwa afuasi ario Efeso

¹ Phahi ye mutu “dza Mutu Yela Mlunguni” waenderera kugomba, achiniamba, “Hiyu malaika wa kundi ra afuasi hiko Efeso muandikire hivi:

‘Mimi ndimi nriye na nyenyezi sabaa mkpwono wangu wa kulume na ambaye nkunyendeka kahi-kahi ya ira miyo sabaa ya zahabu ya kuikira taa. Hebu phundzani nagokuambirani! ² Namanya mambo gosi muhendago, namanya chadi yenu na kuvumirira mriko nako. Piya namanya kukala tamgbwirana na atu ayi, hata mwapima atu adziihao mitume, na kumbavi sio na mchimanya kala ana handzo. ³ Namanya piya kala mwagaya sana

kpwa sababu yangu, ela mchivumirira wala tamdzangberemwa.

⁴ Hata hivyo, muna utu ambao unanisonones. Utu wenye ni kukala tamnimendza dza hipho mwanzo mriphookoka. ⁵ Hebu tambukirani murivyonimendza sana na mtubu, na muhende gara mrigogahenda hipho mwanzo. Ela msiphotubu, hicho chombo cha kuikira taa hipho chiripho, ndakpwedza nchiuse. ⁶ Ela kuna chitu chimwenga ambacho munahendato: Mnazira mambo mai gahendwago ni Anikolai* ambago hata mimi piya taganihamira bii.

⁷ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu. Mutu ndiyeshinda, nindamruhusu kurya matunda ga muhi wa uzima, urio munda wa Mlungu kuko Peponi.' "

Baruwa yoandikirwa kundi ra afuasi a Jesu hiko Simurina

⁸ Chisha achiamba, "Na hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Simurina muandikire hivi:

'Mimi ndimi Mwandzo na ndimi Mwisho. Náfwa nchi-fufuka na vino ni mzima! Hebu phundzani nagokuambirani! ⁹ Namanya mateso genu na uchiya wenu, ela mbona mu matajiri. Piya namanya chibero muhenderwacho ni apinzani enu. Aho anaamba ni Ayahudi, ela sio, ni afuasi a Shetani. ¹⁰ Phahi gasikutishireni higo mateso ndigokuphahani. Lolani, Shetani andakupimani kpwa kuatiya anjina enu jela, namwi mundateswa siku kumi. Ela kalani aaminifu kpwangu; hata ichikala ni kufwa, fwani. Nami nindakuphani tuzo ra uzima.

¹¹ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu. Mutu ndiyeshinda mateso gago, siku ya mwisho kandatsuphiwa mohoni tse, moho wa kare na kare urio ni chifo cha phiri.' "

Kpwa afuasi ario Perigamo

¹² Achienderera kugomba achiamba, "Na hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Perigamo muandikire hivi:

'Nina upanga wa kurya urio na maso kosi-kosi. Hebu phundzani nagokuambirani! ¹³ Mimi namanya mudzi mkalao unatawalwa ni atu a Shetani, ela bado munanigbwira kudinisa ngingingi. Hata wakati Antipasi, shaidi wangu muaminifu, ariphoolagbwa kpweni mudzini, hinyo mudzi wa Shetani, tamyanihahala.

* **2:6** 2:6 Anikolai kala ni chikundi cha dini ambacho kala chinalunga mila mbaya na mafundzo ga handzo. **2:7** 2:7 Mwandzo 2:9; Maono 22:2; Ezekieli 28:13; 31:8 **2:8** 2:8 Isaya 44:6; 48:12; Maono 1:17; 22:13 **2:11** 2:11 Maono 20:14; 21:8

14 Ela muna utu ambao unanisononesa. Ayawenu anjina analunga mafundzo ga Balaamu. Hiye Balaamu ndiye ariyemfundza Balaki kuhenda Aiziraeli ahende dambi ra kurya vitu vyolavirwa sadaka vizuka, na kuhenda udiya. 15 Vivyo hivyo mwimwi namwi kuna ayawenu anjina ambao analunga mafundzo ga Anikolai, na kuhenda dambi zao. Mafundzo gao ni sawa-sawa na go mafundzo ga Balaamu. 16 Phahi tubuni! Ela msiphotubu, nredza pha sambu nedze niapige hinyo atu na upanga wa mwangu mromoni.

17 Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu. Mutu ndiyeshinda, nindamupha tuzo ra mnyahu wa chakurya cha manna yofwitswa. Piya nindamupha dziwe dzereru, ambaro raandikpwa dzina dziphya. Ela takuna mutu ndiyemanya dzina hiro siphokala iye achiyehewa dzina hiro.' "

Kpwa afuasi ario Thiatira

18 Kuhusu malaika wa afuasi a mudzi wa Thiatira iye waamba hivi, "Muandikire malaika wa afuasi a Thiatira. Iye muambe hivi,

'Mimi ndimi Mwana wa Mlungu. Nina matso dza jimbijimbi ra moho na nyayo za kung'ala-ng'ala dza shaba ya kuera. Hebu phundzani nagokuambirani!

19 Namanya mambo gosi muhendago. Namanya mendzwa yenu, kuluphiro renu, kuhumika kpweni, na kuvumirira mriko nako. Tsona nakuonani munahendato, mwazidi kuriko hipho mwandzo. 20 Ela muna utu ambao unanisononesa, kpwa sababu ya hiye mchetu Jezebeli, ambaye anadziha nabii. Mnamricha anachenga atu angu na kuafundza udiya, na kurya vyakurya vyolavirwa sadaka vizuka. 21 Namupha wakati akatubu dambize, ela kataki kuricha udiya. 22 Kpwa hivyo nindamtiya mashaka ambago gandamuika chitandani. Na atu osi ambao anahenda naye udiya nindaagayisa sana isiphokala ariche kuhenda mahendoge mai. 23 Tsona nindaolaga afuasie. Ndipho afuasi osi a Jesu andamanya kala mimi namanya moyo na achili za chila mutu. Chila mmwenga nindamripha kulengana na mahendoge.

24 Ela kuna anjina ko Thiatira ambao taayalunga mafundzo ga hiye Jezebeli wala taamanya go ambago anjina anaamba ni mafundzo ga ndani ga Shetani. Phahi

mwimwi sindakuenjerezerani mzigo. ²⁵ Ela gagbwireni vinono higo manono mrigo nago hadi ndiphokpwedza.

²⁶ Aho ndioshinda na kulunga malagizo gangu hadi mwisho, nindaapha uwezo wa kutawala atu a mataifa gosi. ²⁷ Andaatawala na usiru kuachapa fwimbo na kuavundza-vundza dza nyungu. Andaphaha uwezo dza viratu mimi nrivyohewa uwezo ni Baba. ²⁸ Atu ndioshinda, nindaapha kombezi.† ²⁹ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.' "

3

Kpwa afuasi ario Saridi

¹ Phahi ye mutu "Dza Mutu Yela Mlunguni" waenderera kugomba achiamba, "Hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Saridi muandikire hivi:

'Mimi nina roho sabaa za Mlungu na nyenyezi sabaa. Hebu phundzani nagokuambirani! Namanya mambo gosi muhendago. Mnaonewa kala mu azima, ela mwafwa. ² Hebu lamukani! Gafufuleni higo gos-ala ambago ga phephi na kufwa. Mana mahendo genu tagadzangbwefikira vira Mlungu wangu alondavyo. ³ Hebu garirikaneni higo mrigofundzwa mchigagbwira na mchikuluphira. Galungeni vinono higo na mtubu. Msipholamuka, ndakpwedza gafula, dza viratu muivi edzavyo, na tamundamanya ndakpwedza kpwenu rini bii.

⁴ Ela kuna afuasi achache ko Saridi ambao taagalunga higo mahendo ga dambi. Phahi andakala phamwenga nami nao andavwikipwa nguwo nyereru, mana atu hinyo anafwaha. ⁵ Atu ndioshinda, andavwikipwa nguwo nyereru dza aho. Sindafuta madzina gao bii ndani ya chitabu cha uzima.* Nami nindaakubali mbere za Baba Mlungu na malaikae kukala ni angu. ⁶ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.' "

Kpwa afuasi ario Filadelifia

⁷ Chisha achiamba, "Hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Filadelifia muandikire hivi:

2:26 2:26 Zaburi 2:8,9 † **2:28** 2:28 Baruwa ya Phiri ya Petero 1:19 inaamba, dza viratu kombezi ionyesavyo kukala kukacha na ni siku yanjina, ndivyo Jesu naye andakpwedza ang'ale mwehu mioyoni. **3:3** 3:3 Mathayo 24:43-44; Luka 12:39,40; Maono 16:15 **3:5** 3:5 Kutsama 32:32-33; Zaburi 69:28; Maono 20:12; Mathayo 10:32; Luka 12:8 * **3:5** 3:5 Chitabu cha uzima ni chitabu ambacho madzina ga atu a Mlungu gaandikpwa himo. **3:7** 3:7 Isaya 22:22; Ayubu 12:14

'Mimi ndiye wa haki na wa kpweli, tsona ndiye ariye na funguwo za Daudi.† Nchifunga mryango takuna avugulaye, na nchivugula takuna afungaye. Hebu phundzani nagokuambirani! ⁸ Mahendo genu gosi muhendago nagamanya. Phundzani! Mino nākurichirani mryango laza, wala takuna mutu awezaye kuufunga. Hata dzagbwe nguvu zenu kala nchache, ela mwagbwira mafundzo gangu, wala tamuyanikana kala mu afuasi angu. ⁹ Phundzani! Hara afuasi a Shetani ko sinagogini, ambao anadziamba ni Ayahudi na mbavi sio, ana handzo, phahi nindaahenda edze akugbwerereni maguluni. Aho osi andamanya kala nakumendzani. ¹⁰ Sambu kpwira vira mwavumirira kama nrivyokulagizani, wakati wa mashaka ndigoreherwa kupima atu dunia ndzima, mino nindakurindani.

¹¹ Kpwa kpweli nredza vi sambu! Phahi gagbwireni virono higo manono mrigo nago, ili mutu asedze akakufutani tuzo renu.

¹² Mutu ndiyeshinda, nindamuhenda nguzo ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu wangu, naye kandaituluka tsona. Chisha kpwakpwe nindaandika dzina ra Mlungu wangu na dzina rangu dziphya. Na piya nindaandika dzina ra mudzi wa Mlungu wangu (yani Jerusalemu mbiphya, na mudzi uho undatserera kula mlunguni kpwa Mlungu wangu). ¹³ Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.' "

Kpwa afuasi ario Laodikia

¹⁴ Alafu achiamba, "Na hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Laodikia muandikire hivi:

'Mimi ndimi niihwaye Amina, Shahidi wa haki na wa kpweli. Tsona viumbe vyosi vyaumbwa ni Mlungu kutsupira mimi.‡ Hebu phundzani nagokuambirani!

¹⁵ Mimi namanya mahendo genu ni ga loho-loho. Phahi mino nakuambirani kukala baha mkale moho, ama pepho kabisa! ¹⁶ Ela kpwa vira muloho-loho, tamumoho wala tamupepho, mino nindakuhaphikani. ¹⁷ Munaamba ati mu matajiri na muna chila chitu, hata tamuna mutsowacho! Kumbavi tamanya rorosi, muna mashaka ndulu ndzima! Tamdzimanya kala munafwaha kuonerwa mbazi kpwa vira mu achiya, mu vipofu, tsona mu vitsaha. ¹⁸ Kpwa hivyo nakuambirani mugule vitu vivi

† **3:7** 3:7 Ndiye ariye na funguwo za Daudi manage ni, dza viratu Mfalume Daudi, Jesu naye watsambulwa atawale atu a Mlungu katika ufalume ambao Mlungu wamupha. **3:9** 3:9 Isaya 43:4; 49:23; 60:14 **3:12** 3:12 Maono 21:2; Isaya 62:2; 65:15 **3:14** 3:14 Misemo 8:22 ‡ **3:14** 3:14 Mana yanjina ni mtawala wa viumbe vyosi vya Mlungu.

kula kpwangu: Zahabu nono ya zosi ili mkale matajiri, kandzu nyereru mvwale ili mzibe vitsaha vyenu, na muhaso wa kutiya matsoni ili muone.

¹⁹ Mimi nkudemurira na kutiya adabu atu niamendzao. Phahi kalani na chadi, na mriche dambi. ²⁰ Hebu phundzani! Mino niimire mryangoni ninapiga hodi. Mutu ndiyenisikira achinivugurira, nindainjira mwakpwe nyumbani na hurye hosi.

²¹ Mutu ndiyeshinda, nindamruhusu kusagala nami chihi changu cha chifalume, dza vivyo nami nrivyoshinda nchisagala na Baba chihiche cha chifalume. ²² Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.' "

4

Mlungu anaabudiwa ko mlunguni

¹ Bada ya higo, nátsupha matso nahenda hivi, nchiona mryango u laza mlunguni! Alafu nchisikira iratu sauti dza ya gunda yonigombekeza kpwandza ichiamba, "Ndzo hiku dzulu, ili nikuonyese mambo ambago ni lazima gahendeke badaye."

² Gafula vivi nchikala ninalongozwa ni Roho, na phapho nchiona chihi cha chifalume ko mlunguni. Na iye achisagariraye ³⁻⁴ kala anameka-meka dza dziwe zuri ra rangi ya kodza itsi na ya kundu. Chihi hicho kala chikazungulupwa ni likore rong'ala-ng'ala phamwenga na vihi vyanjina mirongo miiri na vine vya chifalume. Nao okala akasagarira vihi hivyo kala ni atumia mirongo miiri na a ne okala akavwala nguwo nyereru na virembe vyopambwa na zahabu. ⁵ Hicho chihi cha chifalume kala chinalavya limeme na mngurumo wa chiguruguru. Mbereze kala phana taa sabaa ziakazo ambazo kala ni zira roho sabaa za Mlungu. ⁶ Hicho mbere za chihi kala phana utu dza bahari ya chilolo, avi ni dziwe ra kung'ala-ng'ala.

Hicho kahi-kahi kuzunguluka chihi cha chifalume kala phana viumbe vine. Navyo kala vina matso chila phatu. ⁷ Chiumbe cha kpwandza kala ni dza simba, cha phiri kala ni dza ndzau, cha hahu kala china sura dza mutu, nacho cha ne kala ni dza kozi riurukaro. ⁸ Hivyo viumbe vine, chila chimwenga kala china mapha sita. Nago mapha kala gana matso chila phatu. Kala vinaimba usiku na mutsi bila ya kunyamala, nao wira wenye kala ni hinyo:

3:19 3:19 Misemo 3:12; Aeburania 12:6 **4:2** 4:2 Ezekieli 1:26-28; 10:1 **4:5** 4:5 Kutsama 19:16; Maono 1:4; 8:5; 11:19; 16:18; Ezekieli 1:13; Zakariya 4:2 **4:6** 4:6 Ezekieli 1:22 **4:6** 4:6 Ezekieli 1:5-10; 10:14 **4:8** 4:8 Ezekieli 1:18; 10:12; Isaya 6:2-3

“Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi,
ni mtakatifu tsetsetse!
Wakalako, ariyeko, na ndiyekalako,
wakati wosi iye ni mtakatifu tsetsetse!”

⁹ Vira viumbe vine kala vinamtogola, kumuishimu na kumshukuru hiye asegereye chihi cha chifalume, na aishiye hata kare na kare. ¹⁰ Chila wakati Mlungu kala anatogolwa ni vira viumbe, hinyo atumia mirongo miiri na a ne kala achingbwerera mbereze na kumuabudu aishiye hata kare na kare. Nao kala achitsupha viremba vyao mbere za chira chihi cha chifalume na kuno anaamba hivi:

¹¹ “Bwana na Mlungu wehu, unafwaha kutogolwa,
kuishimiwa na kukala na uwezo wosi.
Mana uwe ndiwe yeumba vitu vyosi,
navyo vyaumbwa na vinaishi kpwa kumenzako.”

5

Chitabu na Mwana ng'ondzi

¹ Alafu nátsupha matso mkpwono wa kulume wa yuya asegereye chihi cha chifalume, na nchiona chitabu. Nacho kala chikaandikpwa kosi-kosi, tsona kala chikafungbwa na ukaka mwatu sabaa. ² Chisha nchiona malaika wa nguvu sana anagomba na hoyo, kuuza, “Ni ani ambaye anafwaha kugandula ukaka hinyu na kuvugula chitabu hichi?” ³ Ela takuna mutu hiko mlunguni, duniani, wala kuzimu yekala anafwaha kuchivugula na kuchisoma. ⁴ Phahi nárira sana kpwa sababu takuyaphahikana yeyesi ambaye anafwaha kuchivugula wala kuchisoma.

⁵ Ndipho mmwenga wa hara atumia achiniamba, “Usirire! Hebu lola! Simba wa Mbari ya Juda,* na ambaye ni chivyazi chikulu cha Mfalume Daudi, washinda. Kpwa hivyo anaweza kugandula ukaka mwatu sabaa mwa hicho chitabu na kuchifwenula.” ⁶ Alafu hipho kahi-kahi phokala na chihi cha chifalume, náona Mwana ng'ondzi aimire. Naye kala akazungulukpwa ni viumbe vine na hara atumia mirongo miiri na ane. Kala uchimuona hiye Mwana ng'ondzi avi akaolagbwa. Kala ana pembe sabaa na matso sabaa, na higo matso kala ni zira roho sabaa za Mlungu zokala zikahumwa chila phatu dunia ndzima. ⁷ Phahi yuya Mwana ng'ondzi wakpwendahala chira chitabu kula mkpwono wa kulume wa yuya yekala asegere chihi cha chifalume. ⁸ Aripohala chira chitabu, vira viumbe na hara

5:1 5:1 Ezekieli 2:9-10; Isaya 29:11 5:5 5:5 Mwandzo 49:9; Isaya 11:1,10

* 5:5 5:5 Chitabu cha Mwandzo 49:9 mbari ya Juda inaihwa simba, na Mfalume Daudi ala Juda. 5:6 5:6 Isaya 53:7; Zakariya 4:10 5:8 5:8 Zaburi 141:2

atumia amgbwerera maguluni. Nao chila mmwenga kala ana ngephephe na ndzele ya zahabu tele ubani, ambao kala ni mavoyo ga atu a Mlungu. ⁹ Hivyo amuimbira wira muphya ye Mwana ng'ondzi okala unaamba:

“Uwe unafwaha kuchihala hicho chitabu na kugandula ukakawe.

Mana uwe watsindzwa na uchingurira Mlungu

atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima na mlatsoo.

¹⁰ Uwe waahenda akale amwenga a ufalume wa Mlungu na akale alavyadzi-sadaka kumuhumikira, nao andatawala duniani dza afalume.”

¹¹ Alafu nátsupha matso, nchiona malaika anji sana, maelufu na maelufu, hata achikala taaolangika. Na hinyo malaika kala akazunguluka chira chihi cha chifalume, vira viumbe na hara azehe. ¹² Nchiasikira anaimba na hoyo, anaamba:

“Hiye Mwana ng'ondzi ariyetsindzwa, nguma ni yakpwe, anafwaha kuishimiwa na kutogolwa, mana utajiri wosi na marifwa ni gakpwe, piya uwezo wosi ni wakpwe.”

¹³ Hipho, násikira viumbe vyosi hiko mlunguni, duniani, kuzimu na baharini vinaimba chivyamwenga, “Iye asagalaye chihi cha chifalume, na ye Mwana ng'ondzi, naatogolwe, aishimiwe, ahewe nguma na uwezo hata kare na kare.”

¹⁴ Na vira viumbe vine vyakubali vichiamba, “Amina!” Nao hara atumia achigbwa chimabumabu na achiabudu.

6

Mwana ng'ondzi anagandula ukaka

¹ Chisha nchiona hiye Mwana ng'ondzi anagandula hura ukaka wa kpwandza. Alafu chiumbe chimwenga chakota kululu avi ni sauti ya chiguruguru, achichiamba, “Tuluka!”

² Alafu nchilola, na phapho nchiona farasi mwereru. Na mutu dzuluye yekala anamphirika kala akagbwira uha, naye kala akahewa chiremba cha chifalume. Mana kala akaturya viha na kala anaphiya akaturye vyanjina.

³ Hiye Mwana ng'ondzi wagandula ukaka wa phiri. Ndipho nchisikira chira chiumbe cha phiri chinaamba, “Tuluka!” ⁴ Phahi phatuluka farasi wanjina ambaye kala a kundu. Na mutu yekala dzuluye anamphirika wahewa

5:9 5:9 Zaburi 33:3; 98:1; Isaya 42:10 **5:10** 5:10 Kutsama 19:6; Maono 1:6

5:11 5:11 Danieli 7:10 **6:2** 6:2 Zakariya 1:8; 6:3,6 **6:4** 6:4 Zakariya 1:8; 6:2

upanga mkpwulu na uwezo wa kureha viha duniani, ili atu aolagane.

⁵ Ndipho Mwana ng'ondzi wagandula ukaka wa hahu, nami nchisikira chira chiumbe cha hahu chinaamba, "Tuluka!" Nriphotsupha matso, náona farasi mwiru. Mutu yekala anamphirika kala ana pishi mkpwononi. ⁶ Nchisikira dza sauti kula kahi-kahi ya phara phokala na vira viumbe vine, ichiamba, "Maripho ga kutwa ndzima gandagula pishi mwenga tu ya nganu. Na maripho ga kutwa ndzima gandagula pishi tahu za muhama bahi. Ela usibanange mafuha wala uchi wa zabibu."

⁷ Mwana ng'ondzi ariphogandula ukaka wa ne, nchisikira chira chiumbe cha ne chinaamba, "Tuluka!" ⁸ Phahi nátsupha matso nchiona farasi wa ivu-ivu. Na hiye yekala anamphirika kala aihwa Chifo, na kuzimu kala inamlungalunga phephi nyumaze. Nao kala akahewa uwezo wa kuolaga robo ya atu duniani na viha, ndzala, makongo na nyama a weruni.

⁹ Mwana ng'ondzi wagandula ukaka wa tsano, na tsini ya phatu pha kulavira sadaka nchiona roho za atu. Atu hinyo osi kala akaolagbwa kpwa sababu ya kushuhudiya atu kuhusu Jesu na kutangaza ujumbe wa Mlungu. ¹⁰ Phahi hizo roho zakota kululu zichianza, "Bwana wa uwezo wosi, uriye wa haki na wa kpweli, mbona unakaa? Undaamula rini atu a dunia na kuariphiza kpwa kuhuolaga?" ¹¹ Ndipho chila mmwenga wa hinyo arioolagbwa wahewa kandzu nyereru. Achiambwa agodze kpwa muda hadi ndugu zao, yani atumishi ayawao, aolagbwe dza aho, ili isabu yao ikamilike.

¹² Chisha nchiona ye Mwana ng'ondzi anagandula hura ukaka wa sita. Phahi tsi yasumba sana, na dzuwa richigaluka rangi richikala dziru pipipi dza makala. Mwezi uchikala kundu dododo dza mlatso ¹³ na nyenyezi zagbwa duniani, ovyo ovyo dza maembe gazugbwago ni phuto kali. ¹⁴ Hiko mainguni kpwakundzwa dza jamvi. Myango yosi na visuwa vyosi vyauswa mura mwatu virimo kala. ¹⁵ Alafu afalume himu duniani, na vilongozi na akulu a viha, matajiri na atu a vyeo, phamwenga na atu osi anjina, atumwa na ario huru, adzifwitsa pangani na mawe ga myangoni. ¹⁶ Apiga kululu osi achiaambira hira myango na mawe, "Hugbwererereni! Hufwitseni husedze hukaonewa ni hiye asagalaye chihi cha chifalume wala husedze hukaona

6:5 6:5 Zakariya 6:2,6 **6:8** 6:8 Ezekieli 14:21 **6:12** 6:12 Maono 11:13; 16:18; Isaya 13:10; Joeli 2:10,31; 3:15; Mathayo 24:29; Mariko 13:24-25; Luka 21:25 **6:13** 6:13 Isaya 34:4 **6:14** 6:14 Maono 16:20 **6:15** 6:15 Isaya 2:19,21 **6:16** 6:16 Hosea 10:8; Luka 23:30

nyo utsungu wa ye Mwana ng'ondzi. ¹⁷ Mana siku ya mateso makali kula kpwa Mlungu na Mwana ng'ondzi ikafika! Kpwa kpweli takuna yeyesi awezaye kuiturya."

7

Atu a Mlungu anatiywa mola

¹ Bada ya higa, náangirwa tsona, náona malaika a ne chila mmwenga akaima pembe mwenga ya zira pembe ne za dunia. Nao kala anazuwiya phuto kula pembe zosi ne za dunia ili risipige kpwedza tsi kavu ama kuphiya baharini ama kusukuma muhi wowosi. ² Alafu nchiona malaika wanjina anapanda dzulu kula mlairo wa dzuwa akatsukula muhuri wa Mlungu ariye moyo. Waakotera kululu hara malaika a ne ambao kala akahewa uwezo wa kubananga tsi kavu na bahari achiamba, ³ "Godzani! Msibanange tsi kavu, bahari wala mihi hadi hutiyе mola vilanguni mwa atumishi osi a Mlungu wehu." ⁴ Badaye náambirwa isabu ya atu okala akatiywa mola wa Mlungu vilanguni. Nao osi kala ni laki mwenga elufu mirongo mine na ne, kula mbari zosi kumi na mbiri za Aiziraeli. ⁵ Atu ariotiywa mola wa Mlungu kala ni elufu kumi na mbiri kula kpwa chila mbari. Nazo mbari zenye kala ni za Juda, Rubini, Gadi, ⁶ Asheri, Nafutali, Manase, ⁷ Simioni, Lawi, Isakari, ⁸ Zabuloni, Yusufu na Benjamini.

Kundi kulu ra atu a makabila ganjina

⁹ Bada ya hivyo, násupha matso nahenda hivi, nchiona umati mkpwulu wa atu ambao kala tauolangika, atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima, aimire mbere za chihi cha chifalume na ye Mwana ng'ondzi. Nao kala akavwala kandzu nyereru na kala akagbwira makandza ga mitende. ¹⁰ Achikala anapiga kululu kuno anaamba, "Wokofu ula kpwa Mlungu wehu asagalaye chihi cha chifalume, na kpwa Mwana ng'ondzi." ¹¹ Phahi malaika osi aima kuzunguluka hicho chihi cha chifalume. Hara atumia na vira viumbe vine achigbwa chimabumabu mbere za cho chihi achimuabudu Mlungu, ¹² achiamba, "Amina! Mlungu wehu naatogolwe, naahewe nguma. Mshukuruni, naakale na marifwa, naaishimiwe, tsona naakale na uwezo wosi na nguvu hata kare na kare. Amina!"

¹³ Alafu mtumia mmwenga waniuza, "Hano atu achiovwala kandzu nyereru ni ano ani? Unaamanya alako?" ¹⁴ Nami nchimuaamba, "Bwana uwe ndiwe

umanyaye.” Naye achiniamba, “Hano ni atu ambao ashinda gara mateso makulu. Afula kandzu zao na mlatso wa yuya Mwana ng’ondzi, na zichikala nyereru tsetsetse. ¹⁵ Ndiyo mana a mbere za chihi cha chifalume cha Mlungu kumuhumikira usiku na mutsi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Naye Mlungu atawalaye andakala phamwenga nao na kuarinda. ¹⁶ Nao taandakala na ndzala ama chiru tsona, wala taandapigbwa ni dzuwa kali ama kuphya na dzoho rorosi. ¹⁷ Mana Mwana ng’ondzi phara kahi-kahi ya chihi cha chifalume andakala mrisa wao. Andaalongoza osi kuphiya kuriko na pula za madzi ga uzima. Naye Mlungu andaaphangusa matsozi gao.”

8

*Mwana ng’ondzi
anagandula ukaka wa sabaa*

¹ Phahi yuya Mwana ng’ondzi wagandula hura ukaka wa sabaa, na hiko mlunguni kpwahurira zizizi kpwa muda wa nusu saa. ² Chisha nchiona hara malaika sabaa aimire mbere za Mlungu, na chila mmwenga achihewa gunda.

³ Tsona nchiona malaika wanjina yekala akagbwira liga ra zahabu ra kufukizira ubani. Wakpwezaima mbere za chihi cha chifalume, phephi na phatu pha kulavira sadaka photengezwa na zahabu. Achihewa ubani munji alavye sadaka atsanganye na mavoyo ga atu osi a Mlungu. ⁴ Ndipho hinyo mosi wa ubani phamwenga na gara mavoyo ga atu a Mlungu gafuka kula mkpwononi mwa yuya malaika, hadi dzulu mbere za Mlungu. ⁵ Badaye yuya malaika wahala makala ga moho kula phara phatu pha kulavira sadaka, achigatiya himo ligani na achigatsupha duniani. Alafu kuchikala na mngurumo wa chiguruguru na limeme, na dunia ichisumba. ⁶ Chisha hara malaika sabaa ambao kala ana magunda sabaa adzitayarisha kupiga magunda gao.

Malaika a ne anapiga magunda gao

⁷ Yuya malaika wa kpwandza wapiga gundare, ndipho mvula ya mawe ga barafu, na moho kutsanganya na mlatso watsuphiwa duniani. Moho uchiocha seemu mwenga ya hahu ya dunia, uchibananga mihi na nyasi seemu hiyo.

⁸ Naye malaika wa phiri wapiga gundare, na kpwatuluka utu dza mwango mkpwulu sana waakao moho. Watsuphiwa baharini, na seemu mwenga ya hahu ya bahari ichigaluka mlatso. ⁹ Phahi viumbe vyosi seemu iyo ya

baharini vyafwa, na meli zokala seemu iyo zichivundzika-vundzika.

¹⁰ Malaika wa hahu naye wapiga gundare, na dzinyenyezi kulu sana ragbwa kula mlunguni. Kala rinaaka dza chimwindi, naro ragbwerera seemu mwenga ya hahu ya myuho, pula za madzi na mwatu mosi murimokala na madzi. ¹¹ Hiro dzinyenyezi kala rinaihwa Utsungu, naro ragaluzza seemu ya madzi gachikala utsungu. Phahi atu anji afwa kpwa sababu madzi kala ga utsungu.

¹² Naye malaika wa ne ariphopiga gundare, seemu ya dzuwa, ya mwezi na ya nyenyezi zapigbwa. Hizo seemu za dzuwa, mwezi na nyenyezi zopigbwa taziyaala. Hipo seemu ya mutsi yakosa mwanga na seemu ya usiku nayo ichikosa mwanga. ¹³ Chisha nátsupha matso nchiona dzikozi rinauruka ko mainguni kuno rinarira rinaamba, "Shaka rani ro! Shaka rani ro! Shaka rani ro mwimwi murio duniani! Mwimwi mundamanya enye wakati gara magunda mahahu gosala ndiphopigbwa. Nao nyo malaika a tayari kugapiga vi samb!"

9

Malaika wa tsano anapiga gundare

¹ Yuya malaika wa tsano wapiga gundare, nchiona nyenyezi ikagbwa duniani kula dzulu. Nayo kala ikahewa funguwo ivugulayo dibwa riinjiraro kuzimu.

² Ariphovugula hira kuzimu, mwatuluka dzimosi avi ni ra tanu kulu sana hata dzuwa na maingu vichikala tavioneka kpwa hura mosi. ³ Alafu mo mosini mwatuluka ndzije achimwagikana duniani. Ahewa uwezo wa kupashira na kung'ata dza viratu visuse virivyo. ⁴ Hinyo ndzije aambwa asiangamize nyasi wala mihi yoyosi. Kala ni atiye adabu atu ambao kala taana mola wa Mlungu mwao vilanguni.

⁵ Hinyo ndzije ahewa uwezo wa kutesa atu kpwa miezi mitsano bahi, ela asiaolage. Nao utsunguwe kala ni dza viratu utsungu wa kupashirwa ni chisuse. ⁶ Siku hizo atu andaamba baha kufwa, ela taandafwa; andaaza chifo chedze chiahale, ela chifo chindaachimbira.

⁷ Hinyo ndzije kala a dza viratu farasi ario tayari kuphiya vihani. Mwao vitswani avwala vihunde dza virembe vya zahabu, na nyuso zao kala zikaigana na nyuso za anadamu.

⁸ Nyere zao kala ni nyire dza za achetu, nago meno gao kala ni dza ga simba. ⁹ Tsona vifuwani kala akavwala visibao vya

8:10 8:10 Isaya 14:12 **8:11** 8:11 Jeremia 9:15 **8:12** 8:12 Isaya 13:10; Ezekieli 32:7; Joeli 2:10,31; 3:15 **9:2** 9:2 Mwandzo 19:28 **9:3** 9:3 Kutsama 10:12-15 **9:4** 9:4 Ezekieli 9:4 **9:6** 9:6 Ayubu 3:21; Jeremia 8:3 **9:7** 9:7 Joeli 2:4 **9:8** 9:8 Joeli 1:6 **9:9** 9:9 Joeli 2:5

chuma. Mapha gao napho anauruka ganavuma dza viratu magari manji ga kuvwehwa ni farasi ambago ganaphiya vihani mairo. ¹⁰ Na michira yao kala inapashira dza viratu visuse. Na iyo michira kala ina sumu ya kulumiza atu kpwa miezi mitsano. ¹¹ Mfalume wao kala ni malaika mkpwulu wa kuzimu. Hiye malaika Chieburania aihwa Abadoni na Chiyunani anaihwa Apolioni, manage ni "M'banangi."*

¹² Shaka ra kpwandza rikasira, ela manyani kukala bado kuna mashaka mairi garedza.

Malaika wa sita anapiga gundare

¹³ Alafu yuya malaika wa sita wapiga gundare. Nchisikira sauti inagomba kula zira pembe ne za phatu pha kufukizira ubani. Phatu phapho kala phakatengezwa na zahabu na phachikala mbere za Mlungu. ¹⁴ Iyo sauti yagomba na hiye malaika wa sita yekala na gundare mkpwononi, ichiamba, "Avuguleni hinyo malaika a ne ariofungbwa hiko muho mkpwulu wa Yufurati." ¹⁵ Hinyo malaika a ne avugulwa ili aolage seemu mwenga ya hahu ya atu osi duniani. Kala akaikpwa tayari kpwa wakati uho, saa iyo na siku iyo na mwezi hinyo-hinyo na mwaka hinyo-hinyo. ¹⁶ Na kpwakpwedza majeshi manji apandao farasi, nchisikira kukala jumula yao kala ni milioni magana mairi.

¹⁷ Pho wakati náonyeswa higo maono, hinyo okala anaphirika farasi kala akavwala visibao vya moho vi-fuwani, vya rangi ya kundu dododo, buluu na mandano. Nchiona vitswa vya hara farasi kala ni dza vitswa vya simba. Milomo yao kala inatuluka jimbijimbi ra moho, mosi na unga wa chibiriti.† ¹⁸ Seemu mwenga ya hahu ya anadamu aolagbwa ni gara mashaka mahahu gorehwa ni jimbijimbi ra moho, mosi na unga wa chibiriti kula kpwa milomo yao. ¹⁹ Hara farasi, nguvu zao kala zi milomoni na piya michirani. Mana michira yao kala ni dza nyoka zenye vitswa vya kulumizira atu.

²⁰ Anadamu ambao taayafwa na gara mashaka gopiga atu, taayatubu akaricha kuabudu vizuka arivyovitengeza enye. Kpwa hivyo taayaricha kuabudu pepho na vizuka arivyotengeza na zahabu, feza, shaba, mawe na mbao. Na hata vitu vyosi vivi ni vitu ambavyo taviona, tavisikira wala tavinyendeka. ²¹ Tsona taayatubu akaricha kuolagana, taayaricha utsai, kuricha udiya wala wivi.

* **9:11** 9:11 Luga ya mwandzo inaamba, na Chiyunani aihwa Apolioni. Mana ya madzina higa mairi ni sawa. **9:13** 9:13 Kutsama 30:1-3 † **9:17** 9:17 Unga wa chibiriti ni unga ambao uchigbwira moho unaaka sana. **9:20** 9:20 Zaburi 115:4-7; 135:15-17; Danieli 5:23

10

Malaika yekala na chitabu chidide

¹ Gariphosira higo, náona malaika wanjina wa uwezo anaterera kula mlunguni. Hiye malaika kala akazungulupwa ni ingu na dzulu ya chitswache kala phana likore. Usowe kala unang'ala dza dzuwa, na maguluge kala ni dza nguzo ziakazo moho. ² Kala ana chidzitabu mkpwononi ambacho kala chikafwenulwa. Waima chigulu chimwenga baharini na chanjina tsi kavu, ³ achiha na kululu avi ni simba anaye nguruma. Yuya malaika ariphoiha, chiguruguru chajibu kpwa kubanda kano sabaa. ⁴ Chiguruguru chiriphojibu, kala nalonda kuandika gara chigogombwa ni chiguruguru, ela kuchituluka sauti kula mlunguni ichi-amba, "Higo maneno ga chiguruguru usigaandike, ni siri!"

⁵ Chisha yuya malaika ambaye kala akaima chigulu chimwenga baharini na chanjina tsi kavu achigolosa mkpwonowe wa kulume dzulu mlunguni. ⁶ Waapa kpwa dzina ra Mlungu aishiye hata kare na kare na ambaye waumba dzulu mlunguni, duniani, baharini na viumbe vyosi virivyo ndani yao. Achiamba, "Wakati wa kugodzera ukasira. ⁷ Ela hiye malaika wa sabaa ndiphopiga gundare, Mlungu andakamilisha mpangowe wa siri sawa na viratu arivyoatangazira atumishie, ambao ni manabii."

⁸ Alafu hira sauti kula mlunguni yaniha tsona, ichi-amba, "Phiya ukahale chira chidzitabu chofwenulwa. Chidzitabu hicho undachiphaha mkpwononi mwa yuya malaika aimireye chigulu chimwenga baharini na chanjina tsi kavu." ⁹ Phahi náphiya na nchendamumba aniphe chira chidzitabu, naye achiamba, "Hichi! Hala urye. Mwako mromoni chindakala mtswano dza asali, ela mo ndanini chindakala utsungu." ¹⁰ Náchihala chira chidzitabu kula mkpwononi mwa yuya malaika na nchichirya. Kala chimtswano dza asali, ela nriphochimiza himo ndanini chakala utsungu. ¹¹ Chisha nchiambwa, "Ni lazima utabiri tsona kuhusu atu a tsi nyinji na mataifa ganjina manji, na kuhusu afalume ao."

11

Mashaidi airi a Mlungu

¹ Chisha nchihewa mwandzi chikale chigongo cha kupimira, nchiambwa, "Phiya ukapime Nyumba ya Kuvoya Mlungu na phatu pha kulavira sadaka, na uolange atu osi

aabuduo himo. ² Ela usipime muhala wa iyo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, mana hinyo muhala warichirwa atu asiojali Mlungu. Nao andavyoga-vyoga mudzi wa Mlungu miezi mirongo mine na miiri, ³ yani muda wa siku elufu mwenga magana mairi na mirongo sita. Na kundakpwedza mashaidi angu airi ambao nindaapha uwezo wa kutabiri siku hizo zosi kuno anasononeka kpwa sababu ya mudzi wa Mlungu kubanangbwa.”*

⁴ Hinyo mashaidi airi ni mizaituni miiri na miyo miiri ya kuikira taa, ambazo nkukala mbere za Bwana Mlungu atawalaye dunia. ⁵ Mutu yeyesi achitaka kualumiza andao-lagbwa ni moho ulao mwao miromoni. Mutu dza hiye, ni lazima aolagbwe dza hivyo. ⁶ Hara mashaidi airi ana uwezo wa kuzuwiya mvula isinye wakati anatabiri. Na wakati wowosi ndiotaka, anaweza kugaluzwa madzi kukala mlatso na kureha mashaka ga aina yoyosi himu duniani.

⁷ Ela hinyo mashaidi achimala kutangaza ujumbe wa Mlungu, dzinyama ra kutisha risagalaro dibwa ra china rindazuka redze ripigane nao na riaturye tsona riaolage. ⁸ Na hizo nyufu zao zindarichwa barabara ya mudzi mkpwulu, ambako Bwana wao wakatwa misumari msalabani. Na mudzi hinyo kpwa chiroho ni dza mudzi wa Sodoma na tsi ya Misiri. ⁹ Atu a tsi zosi na kabila na chila luga dunia ndzima andalola hizo nyufu za hara mashaidi airi siku tahu na nusu. Takuna mutu ndiyeruhusiwa kuazika hara mashaidi. ¹⁰ Kpwa sababu ya aho mashaidi kufwa, atu osi duniani andahererwa na ahende karamu na kuphana zawadi. Andahenda hivi mana hara mashaidi ayuga sana atu asiomkuluphira Mlungu himu duniani.

¹¹ Ela bada ya hizo siku tahu na nusu, Mlungu achiavuvurira pumuzi za uhai nao achikala moyo, na osi arioaona atishirwa sana. ¹² Badaye hinyo mashaidi airi asikira kululu kula mlunguni rinaamba, “Ndzoni hiku dzulu!” Phahi achiuruka kuphiya mlunguni ndani ya ingu kuno maadui gao analola. ¹³ Phapho hipho dunia ichisumba sana hata ichibananga seemu mwenga ya kumi ya mudzi wosi. Atu elufu sabaa achifwa, na anjina osi ariosala achitishirwa na achimtogola Mlungu akalaye dzulu mlunguni.

¹⁴ Phahi hiro shaka ra phiri richikala rikasira! Ela vi sambu bado ra hahu ambaro naro tarikure.

11:2 11:2 Luka 21:24 * **11:3** 11:3 Chiyunani chinaamba, Kuno akavwala magunia. **11:4** 11:4 Zakariya 4:3,11-14 **11:6** 11:6 1 Afalume 17:1; Kutsama 7:17-19; 1 Samueli 4:8 **11:7** 11:7 Danieli 7:7,21; Maono 13:5-7; 17:8 **11:8** 11:8 Isaya 1:9-10 **11:11** 11:11 Ezekieli 37:10 **11:12** 11:12 2 Afalume 2:11 **11:13** 11:13 Maono 6:12; 16:18

Malaika wa sabaa anapiga gundare

¹⁵ Phahi yuya malaika wa sabaa wapiga gundare. Alafu násikira sauti za kululu hiko mlunguni, ambazo kala zinaamba, “Uwezo wa kutawala dunia ukahalwa ni Bwana Mlungu wehu na hiye Ariyetsambulwa Kuokola Atu. Naye andatawala hata kare na kare.” ¹⁶ Phahi hara atumia mirongo miiri na ane, ambao kala asegere mwao vihini mbere za Mlungu, agbwa chimabumabu achimuabudu Mlungu ¹⁷ na kuno anaamba,

“Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi,
uriyekalako hangu mwandzo na hata vivi u kuko,
hunakushukuru mana ukahumira uwezoo mkpwulu
na sambu unatawala.

¹⁸ Atu a mataifa ganjina asiokujali akuzira,
nawe wakati wa kuriphiza ukafika.

Sambu ni wakati wa atu a kufwa aamulwe.

Ndio wakati wa kuationza atumishio manabii,
na atuo osi ariokuogopha,
ario na vyeo na asiokala na vyeo.

Na ndio wakati wa kubananga
atu osi ambao abananga dunia.”

¹⁹ Alafu mryango wa kuinjirira Nyumba ya Kuvoya Mlungu wasendulwa, na Sanduku ra Chilagane kala ri mumo. Nchiona limeme na nchisikira mngurumo wa chiguruguru. Dunia yasumba na kuchikala na mvula ya mawe makulu ga barafu.

12

Mchetu na Shetani

¹ Phahi hiko mlunguni kpwatuluka chilinje cha kpwaanagalaza. Kuko kala kuna mchetu ambaye kala akavwala dzuwa, nao mwezi kala u tsini ya maguluge. Piya kala akavwala chiremba cha chifalume cha nyenyezi kumi na mbiri. ² Mchetu hiye kala akaandzwa ni ndani ya uvyazi hata achikala anarira kpwa utsungu. ³ Badaye ko mlunguni kuchituluka chilinje chanjina cha kpwaanagalaza. Náona dzoka kulu ra rangi ya kundu, na richikala na vitswa sabaa, pembe kumi, na chila chitswa chichikala na chiremba. ⁴ Ro dzoka kpwa kuzungulusa mchirawe, raphyera seemu mwenga ya hahu ya nyenyezi richizitsupha duniani. Richidziimisa mbere za yuya mchetu yekala a phephi kudzivugula ili rimurye ye mwana achivyulwa. ⁵ Phahi yuya mchetu wadzivugula mwana mlume ambaye

kala andatawala mataifa ganjina gosi ga dunia na uwezo mkipwulu. Ela ye mwanawe wavwatulwa achiphirikpwa kpwa Mlungu yekala akasagarira chihiche cha chifalume. ⁶ Yuya mchetu wachimbirira weruni ambako Mlungu kala akamtengezera phatu ili atundzwe siku elufu mwenga magana mairi na mirongo sita.

⁷ Chisha kuchizuka viha kuko mlunguni. Malaika mkpwulu aihwaye Mikaeli na malaikae apigana na ro dzoka na malaikae. ⁸ Ela ro dzoka na malaikae ashindwa na achikala taana nafwasi tsona hiko mlunguni. ⁹ Kpwa hivyo riro dzoka richitsuphiwa duniani. Naro ndiro rira dzoka ra kare riihwaro Ibilisi au Shetani richengaro atu osi ahende dambi. Richitsuphiwa duniani phamwenga na malaikae. ¹⁰ Chisha nchisikira sauti kulu kula mlunguni yoamba, "Vivi wokofu, nguvu, ufalume wa Mlungu wehu na mamlaka ga Masihiwe gakafika. Kpwa sababu hiye Shetani ariyekala mbere za Mlungu kushitaki atumishi ayawehu usiku na mutsi vivi sambu wazolwa hiko mlunguni. ¹¹ Kpwa sababu ya milatso ya Mwana ng'ondzi yomwagbwa na ushaidi wao ariolavya, aho aweza kumshinda Shetani. Mana akala tayari kufwa kpwa sababu ya kumkuluphira Jesu. ¹² Kpwa hivyo hererwani, mwimwi mosi muishio hiko dzulu mlunguni! Ela shaka hiro dunia na bahari mana Shetani akatsuphiwa kuko tsini mriko. Vivi akatsukirwa sana, sababu akamanya kukala sikuze chizosala ni chache."

¹³ Ro dzoka ririphona rikatsuphiwa duniani, ramuindza yuya mchetu yekala akadzivugula mwana wa chilume. ¹⁴ Ela Mlungu wamupha yuya mchetu mapha mairi dza ga dzikozi, ili aurukire kuphiya ko weruni kpwatu ambako Mlungu kala akamtengezera, akakale kure na dzoka. Kuko kala andatundzwa kpwa zo siku elufu mwenga magana mairi na mirongo sita. ¹⁵ Ro dzoka richilavya madzi manji dza muho kula mwakpwe kanwani ili gamhale yuya mchetu na kumuhosa. Gara madzi gachimlunga-lunga, ¹⁶ ela tsi ichimterya ye mchetu. Tsi yakatika nyari na madzi gosi kula kanwani mwa rira dzoka gachiinjira mo ndani. ¹⁷ Higo gahenda rira dzoka rimzire yuya mchetu na richendapigana na ana anjina a yuya mchetu ariosala. Atu aho ni aratu alungao shariya za Mlungu na kushuhudiya kuhusu Jesu. ¹⁸ Chisha ro dzoka richiima kanda-kanda ya bahari.

13

Madzinyama mairi

12:7 12:7 Danieli 10:13,21; 12:1; Juda 1:9 **12:9** 12:9 Mwandzo 3:1; Luka 10:18 **12:10** 12:10 Ayubu 1:9-11; Zakariya 3:1 **12:14** 12:14 Danieli 7:25; 12:7

¹ Chisha nchiona dzinyama rinatuluka kula baharini. Naro kala rina vitswa sabaa na pembe kumi, na chila pembe kala ikavwikipwa chiremba. Na dzulu ya chila chitswa kala chikaandikpwa dzina ra kumkufuru Mlungu. ² Dzinyama hiro roriona kala rikaigana na tsui, ela maguluge kala ni dza ga dubu na mlomowe kala ni dza wa simba. Naro dzoka richiripha rira dzinyama nguvuze, chihi cha ufalumewe na uwezo munji. ³ Chitswa chimwenga chaonekana avi china chironda cha chirema, ela chichikala chikaphola hata ni kuphyu. Nao atu osi duniani aangalazwa ni hiro dzinyama phahi achirilunga achikala afuasie. ⁴ Atu aabudu ro dzoka kpwa vira kala rikaripha rira dzinyama uwezowe wa kutawala. Tsona achiabudu ro dzinyama kuno anaamba, "Taphana ariye na uwezo dza ro dzinyama, wala taphana awezaye kurishinda."

⁵ Ro dzinyama richihewa ruhusa ya kudzitogola na kugomba maneno ga kumkufuru Mlungu. Richihewa uwezo wa kutawala miezi mirongo mine na miiri. ⁶ Ndipho ro dzinyama richiandza kumkufuru Mlungu kpwa kuifya dzinare na ko kpwakpwe mlunguni akalako, yani osi amuabuduo kuko. ⁷ Richihewa ruhusa ya kupigana na atakatifu a Mlungu na kuashinda. Piya richihewa uwezo wa kutawala atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima. ⁸ Atu osi dunia ndzima andaabudu ro dzinyama, yani osi ambao madzina gao tagayaandikpwa chitabu cha uzima kabila ya dunia kuumbwa. Chitabu hicho kala ni cha ye Mwana ng'ondzi ariyeolagbwa. ⁹ Phahi ariye na masikiro naasikire.

¹⁰ Mutu yeyesi yepangirwa kuhalwa mateka, ni lazima akale mateka. Na yepangirwa kuolagbwa na upanga, ni lazima aolagbwe na upanga. Phahi atu a Mlungu analondwa avumirire na kudina kukuluphira wakati wa mateso dza hinyo.

¹¹ Chisha náona dzinyama ranjina rotsembuka kula mtsangani. Dzinyama riro kala rina pembe mbiri avi ni za Mwana ng'ondzi, ela kala rinagomba na sauti dza ya rira dzoka. ¹² Dzinyama riri naro rahumira uwezo wosi wa rira dzinyama rotuluka kula baharini, na richihumira hinyo uwezo kpwa sababuye. Riro dzinyama rola mtsangani ralazimisha dunia yosi na atu osi aishio mumo aabudu ro dzinyama ra kpwandza rokala na chironda cha chirema chirichophola. ¹³ Ro dzinyama ra phiri rahenda vilinje vya ajabu, hata kuhenda moho ugbwe kula mlunguni hadi

duniani na chila mutu achiona. ¹⁴ Na kpwa vira rahewa uwezo wa kuhenda vilinje kpwa ajili ya rira dzinyama ra kpwandza, rachenga atu osi aishio duniani. Raambira atu atsonge chizuka kpwa kuishimu rira dzinyama ra kpwandza rolumizwa na upanga, ela richienderera kuishi.

¹⁵ Ro dzinyama ra phiri rahewa uwezo wa kuvuvurira pumuzi za uzima cho chizuka ili chipate kugomba. Na cho chizuka chalagiza atu osi ariorema kuchiabudu aolagbwe. ¹⁶ Piya ralazimisha atu osi, ario na vyeo na asiokala na vyeo, matajiri na achiya, ario huru na atumwa, atiywe mola mikono ya kulume ama vilanguni. ¹⁷ Mana mutu bila ya kutiywa mola kandaweza kugula ama kuguza. Mola uhu ni dzina ra ro dzinyama, ama ni jumula ya harufu zosi za dzinare. ¹⁸ Kpwa hivyo dzambo riri rinalonda marifwa galago kpwa Mlungu ndipho mutu amanye higa. Mutu ariye na marifwa naatale isabu ya dzinyama riro, sababu ni isabu ya chibinadamu. Isabuye ni magana sita mirongo sita na sita (666).

14

Mwana ng'ondzi na atue

¹ Chisha nátsupha matso nchiona Mwana ng'ondzi aimire dzulu ya Mwango wa Sayuni phamwenga na atu laki mwenga elufu mirongo mine na ne. Aho kala akaandikpwa dzina ra Mwana ng'ondzi na ra Ise vilanguni. ² Nchisikira sauti kula mlunguni ambayo yavuma dza madzi manji gajerago na nguvu maweni, na yakala kulu dza ya chiguruguru. Tsona yo sauti yasikirika dza atu apigao ngephephe. ³ Aho atu laki mwenga elufu mirongo mine na ne kala aimire mbere za chihi cha chifalume, na mbere za viratu viumbe vine vyokala moyo na aratu azehe. Kala anaimba wira muphya, na taphana mutu wanjina yeweza kudzifundza wira hinyo isiphokala aratu atu ariokombolwa kula duniani. ⁴ Atu aha ni aratu alungao Mwana ng'ondzi kokosi aphiyako, na ni atu ambao kala taadzangbwedzitiya najisi kpwa kuonana chimwiri na achetu. Atu aho akombolwa kula kpwa anadamu, nao achilaviwa kama sadaka ya mavuno ga mwandzo kpwa Mlungu na Mwana ng'ondzi. ⁵ Nao taayagomba handzo, wala taana lawama yoyosi.

Malaika ahahu analavya ujumbe wa Mlungu

⁶ Chisha nchiona malaika wanjina anauruka ko mainguni. Malaika hiye kala ana ujumbe mnono wa kare na kare

kuambira atu akalao duniani, atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima. ⁷ Phahi hiye malaika wakota kululu achiamba, “Muogopheni Mlungu na kumtogola iye, mana wakatiwe wa kuhukumu atu ukafika. Piya muabuduni iye yeumba mlunguni, tsi, bahari, na pula za madzi.”

⁸ Chisha phakpwedza malaika wa phiri yelungana na wa kpwandza. Achiamba, “Mudzi mkpwulu wa Babeli ukagbwa tse! Mudzi uriohenda atu a makabila ganjina gosi duniani anwe chikombe cha uchi mufu wa udiyawe, ukagbwa.”

⁹ Chisha phachitsembuka malaika wa hahu yelungana na hara anjina. Naye piya wakota kululu, achiamba, “Atu osi ndioabudu ro dzinyama na chizukache, na kutiywa mola vilanguni ama mikononi, ¹⁰ andatiywa adabu ni Mlungu. Adabu iyo indakala kali dza uchi mufu ambao taukabiganywa, na Mlungu mwenye andaajerera ndani ya chikombe cha tsukizize aunwe. Mlungu andaatiya hinyo atu ndani ya moho mkali sana wa chibiriti, ili ateswe mbere za malaika atakatifu na mbere za Mwana ng’ondzi. ¹¹ Na moho ndiotiywa, mosiwe undafuka kuphiya mlunguni hata kare na kare. Hinyo atu aabuduo ro dzinyama na chizukache, yani ario na mola wa dzinare, andachesa na kusinda bila ya kuoya.” ¹² Kpwa hivyo, atu a Mlungu alungao malagizoge na kumkuluphira Jesu, avumirire na adinise kumkuluphira.

¹³ Nchisikira sauti kula mlunguni yogomba ichiamba, “Andika higa: Kuandzira vivi sambu, atu osi andajaliwa afwao kuno anamkuluphira Jesu.” Chisha Roho Mtakatifu achiamba, “Ehe, andajaliwa sana. Bada ya kazi yao ngumu andapata kuoya, mana andatuzwa kpwa mahendo gao manono.” ¹⁴ Náunula uso kulola dzulu, nchiona ingu dzereru. Dzulu ya ro ingu kala phasegere mutu “dza Mutu Yela Mlunguni.” Mutu hiye kala akavwala chiremba cha chifalume chotengezwa na zahabu, na mkpwononi kala akagbwira rumu ra kurya sana. ¹⁵ Na phachituluka malaika kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Naye achedzakota kululu kumuambira yuya kala asegere dzulu-dzulu ya ingu, “Mavuno ga dunia ga tayari na wakati wa kuvuna ukafika, kpwa hivyo andza kuvuna na ro rumuro.” ¹⁶ Phahi ye mutu kala asegere inguni achiandza kuvuna, na dunia yosi ichivunwa.

¹⁷ Gago gariphotsapa nchiona malaika wanjina anatuluka kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu ko mlunguni. Naye piya

kala akagbwira rumu ra kurya sana. ¹⁸ Badaye kuchitsembuka malaika wanjina. Malaika hiye watuluka kula phatu pha kufukizira ubani, naye kala anaimirira moho. Achikota kululu kumuiha yuya malaika yekala akagbwira rumu ra kurya achimuamba, “Humira ro rumuro kuvuna zabibu zosi dunia ndzima, mana zaivwa.” ¹⁹ Phahi hiye malaika waandza kuvuna zo zabibu za dunia na rumure, achizitiya ndani ya phatu phapana pha kuziminyira. Higa ganaonyesa tsukizi za Mlungu. ²⁰ Zabibu zizo zaminywa phatu phokala kondze ya nyo mudzi mkpwulu. Zabibu ziriphokala zinaminywa zatuluka milatso, na milatso iyo ichikala muho ambao urewe kala ni kilomita magana mahahu na uchikala na china cha mita mwenga na nusu.

15

Wira wa Mwana ng’ondzi na Musa

¹ Higa gariphosira, náunula matso nchiona chilinje chanjina cha kutisha tsona cha kpwaangalaza. Nchiona malaika sabaa anareha mashaka sabaa ga mwisho, ambago kala gandamarigiza tsukizi za Mlungu. ² Na nchiona utu ambao kala ni dza bahari ya chilolo yotsanganywa na moho. Na phapho kanda-kanda phachikala phaimire hara atu ambao kala akaturya rira dzinyama, chizukache, phamwenga na isabu ya dzinare. Atu aha kala akagbwira ngephephe mwao mikononi ambazo kala akahewa ni Mlungu ili amuabudu. ³ Nao achiimba wira wa Mwana ng’ondzi na Musa mtumishi wa Mlungu, uambao:

“Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi,
mahendogo ni makulu na ga ajabu.

Uwe ndiwe Mfalume wa makabila gosi duniani,
na njirazo ni za haki na za kpweli.

⁴ Bwana Mlungu, ni ani asiyekuogopha
na kutogola dzinaro?

Uwe macheyo ndiwe mtakatifu,
na atu a mataifa ganjina gosi andakpwedza kpwako
kukuabudu,
mana mahendogo ga haki ganaonekana wazi.”

Mbiga sabaa za tsukizi za Mlungu

⁵ Bada ya hipho nálola dzulu mlunguni nchiona Nyumba ya Kuvoya Mlungu i laza, yani hema ambaro kala ni ushaidi kama Mlungu a kuko. ⁶ Nao hara malaika sabaa ariokala anareha mashaka sabaa atuluka kula mumo. Malaika aho

kala akavwala nguwo nono za kung'ala-ng'ala zisizo na dowa, na kala akadzifunga mikanda mipana yotengezwa na zahabu mwao vifuwani. ⁷ Mmwenga wa hara viumbe vine waapha chila mmwenga wa hara malaika sabaa liga ra zahabu roodzala tsukizi za Mlungu aishiye hata kare na kare. ⁸ Mo ndani Mlungu achifwinika mosi kuonyesa utukufuwe na uwezowe. Kpwa hivyo takuna ariyeweza kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu tsona hadi mashaka go sabaa ga hara malaika gariphokamilika.

16

¹ Kula mo Nyumba ya Kuvoya Mlungu násikira sauti kulu ichiambira hara malaika sabaa, "Hizo tsukizi za Mlungu zirizo ndani ya mbiga sabaa, phiyani mkazimwage duniani." ² Yuya malaika wa kpwandza wahenda viratu arivyolagizwa. Waphiya achendamwaga zo tsukizi za Mlungu zokala ndani ya ligare. Phapho hipho kare, atu osi ariokala na mola na kuabudu chizuka cha ro dzinyama agbwirwa ni vironda vyokala vinatuluzza ufira na kuluma sana.

³ Chisha malaika wa phiri naye achendamwaga baharini tsukizi zirizokala mwakpwe ligani, nago madzi gachigaluka pipipi dza milatso ya mutu wa kufwa. Navyo viumbe vyosi vyokala mo baharini vichifwa.

⁴ Malaika wa hahu naye wamwaga tsukizi zirizokala mwakpwe ligani myuhoni, pula za madzi na mwatu mosi murimokala na madzi, nago madzi gosi gachigaluka milatso. ⁵ Phapho násikira malaika aimiriraye madzi anaamba,

"Mlungu Mtakatifu uriyekalako na uriyeko vivi,
uwe ndiwe haki, na uhu uamulio ni wa haki.

⁶ Mana atu ayi amwaga mlatso wa atakatifuo na manabiigo,
nawe Bwana undaapha milatso anwe.

Hivyo ndiyo adabu anayofwaha kuphaha."

⁷ Bada ya higa kusira, phapho phatu pha kufukizira ubani phatuluka sauti ichikubali ichiamba, "Ehe, Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi, hukumuzo ni za haki na za kpweli."

⁸ Malaika wa ne wamwagira dzuwa zo tsukizi za Mlungu zokala mwakpwe ligani. Naro dzuwa richihewa uwezo wa kuochoa atu ⁹ nao aochwa ni hura moho mkali. Atu amulani Mlungu mana ndiye yekala na uwezo wa go mashaka, ela taayatubu na kuricha dambi zao, wala taayamtogola Mlungu.

15:8 15:8 Kutsama 40:34; 1 Afalume 8:10–11; 2 Nyakati 5:13–14; Isaya 6:4

16:2 16:2 Kutsama 9:10 16:4 16:4 Kutsama 7:17–21; Zaburi 78:44

¹⁰ Malaika wa tsano naye wakpwendamwaga tsukizi za Mlungu zokala mwakpwe ligani phenye chihi cha chifalume cha rira dzinyama. Mara mwenga jiza richibwiningiza ufalume wa rira dzinyama na atu achigbwa photsi na kugala-gala kpwa utsungu. ¹¹ Nao achimlani Mwenyezi Mlungu kpwa hura utsungu na vira vironda arivyokala navyo, ela hata vivyo taayatubu mahendo gao mai.

¹² Malaika wa sita naye wamwaga tsukizi za Mlungu zokala mwakpwe ligani muho mkpwulu wa Yufurati. Nago madzige gachiuma, kpwa njira hiyo afalume kula mlairiro wa dzuwa achikala atengezera njira ili atikanye na majeshi gao.

¹³ Chisha nchiona pepho ahahu ambao kala ni dza magula. Nago gatuluka mwenga kula mlomo wa ro dzoka, ranjina kula mlomo wa ro dzinyama, na ranjina kula mlomo wa ye nabii wa handzo. ¹⁴ Pepho aha kala ana uwezo wa kuhenda vilinje, na kazi zao ni kuphiya kpwa chila mfalume duniani kuakusanya phamwenga, ili arehe kondo siku iyo kulu ya Mlungu Mwenye Nguvu Zosi. ¹⁵⁻¹⁶ Phahi hara pepho akusanya afalume osi na majeshi gao phatu ambapho Chieburania phanaihwa Arimagedoni.

Bwana Jesu anaamba, "Phundzani, mimi ndakpwedza gafula dza viratu muivi edzavyo bila ya kusema. Ela waajaliwa iye achesaye matso kuika nguwoze tayari ili asedze akanyendeka chihuphu na kuphaha waibu."

¹⁷ Chisha malaika wa sabaa naye achimwaga tsukizi za Mlungu zirizokala mwakpwe ligani, hewani. Nami nchisikira sauti yogomba kululu kula chihi cha chifalume cha iyo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, inaamba, "Gosi gakasira." ¹⁸ Tsona kpwakala na limeme, na mngurumo wa chiguruguru, na dunia ichisumba sana. Msumbo mkpwulu dza hinyo taudzangbweonekana hangu mwanadamu aumbwe. ¹⁹ Ndipho mudzi mkpwulu wa Babeli uchiganyika seemu tahu na midzi mikulu ya mataifa ganjina ichibanangbwa-banangbwa yosi. Naye Mlungu kayayala kutiya adabu nyo mudzi wa Babeli. Mana waulazimisha ugbwabire chikombe cha uchi mufu wa tsukizize. ²⁰ Tsi iriphosumba chila chisuwa chichiangamika na chila mwango tauyaonekana tsona. ²¹ Mawe makulu ga barafu, gokala gana kilo mirongo mitsano chila mwenga, gagbwerera atu kula mlunguni. Atu achimlani Mlungu kpwa sababu

16:10 16:10 Kutsama 10:21 **16:12** 16:12 Isaya 11:15 **16:15-16** 16:15-16 Mathayo 24:43-44; Luka 12:39-40; Maono 3:3 **16:15-16** 16:15-16 2 Afalume 23:29; Zakariya 12:11 **16:18** 16:18 Maono 8:5; 11:13,19 **16:19** 16:19 Isaya 51:17 **16:20** 16:20 Maono 6:14 **16:21** 16:21 Kutsama 9:23; Maono 11:19

ya shaka hiro ra mvula ya mawe ga barafu, mana kala ni pigo kulu sana.

17

Mchetu mdiya

¹ Mmwenga wa hara malaika sabaa ariokala na zira mbiga wakpwedza kpwangu achedzaniamba, “Ndzo nikuonyese yo adabu ndiyohewa yuya mdiya mkpwulu ariyesagarira madzi manji. ² Afalume a dunia azinga naye, na atu a dunia nao akala akaayuswa ni nyo udiyawe dza mutu achiyelewa uchi.” ³ Phahi Roho Mtakatifu wanitsererera, naye malaika achinilongoza hadi ko weruni. Nriphofika hiko náona mchetu asegere dzulu ya dzinyama ra rangi ya kundu. Naro kala rina vitswa sabaa na pembe kumi, tsona kala rikaodzala madzina manji ga kumkufuru Mlungu. ⁴ Mchetu hiye kala akavwala nguwo za rangi ya zambarau na rangi ya kundu. Tsona kala akadzipamba na lulu na zahabu na vingojongo vya gali sana. Mwakpwe mkpwononi kala akagbwira chikombe cha zahabu ambacho kala chikaodzala vitu vikolo vya nyo udiyawe. ⁵ Na phakpwe chilanguni kala phakaandikpwa dzina ambaro manage kala ikafwitsika. Dzina renye ni hiri:

MUDZI MKPWULU WA BABELI

MAYO WA ADIYA OSI

NA WA VITU VIKOLO HIPHA DUNIANI.

⁶ Chisha nchimuona ye mchetu akalewa kpwa kunwa milatso ya atakatifu a Mlungu; atu ambao aolagbwa kpwa sababu ya kushuhudiya kuhusu Jesu. Nami nriphomuona náangalala sana. ⁷ Ela ye malaika achiniuza, “Kpwa utu wani ukaangalala? Godzera nikuambire siri ya yuya mchetu na ya ro dzinyama achiropanda ririro na vitswa sabaa na pembe kumi. ⁸ Ro dzinyama uchiroriona kala rinaishi ela vivi rafwa. Vivi ro dzinyama ri phephi na kutuluka kula kuzimu, ela Mlungu andariangamiza. Na atu osi duniani ambao madzina gao tagayaandikpwa ndani ya chitabu cha uzima kabila ya kuumbwa dunia, andaan-galala kuona ro dzinyama mana rakalako, vivi taripho ela rindauya.

⁹ “Dzambo hiri rinalonda marifwa ndipho mutu arielewe. Mana vitswa sabaa ni sawa na myango sabaa ambayo ye mchetu kala akasagarira. Piya vyo vitswa sabaa ni sawa na afalume sabaa, ¹⁰ ambao atsano afwa, mmwenga

anatawala, naye wanjina bado andatawala. Iye ndiphokp-wedza, Mlungu wapanga kare kukala andatawala kpwa muda mchache tu. ¹¹ Na ro dzinyama rokala rinaishi ela richifwa, ni mmwengawapho wa hara afalume sabaa na rorenye ni mfalume wa nane. Naro piya Mlungu andariangamiza.

¹² “Zira pembe kumi uchizoziona ni afalume kumi ambao taadzangbwetawala, nao osi andahewa uwezo wa kutawala phamwenga na ro dzinyama, ela kpwa muda wa dzisaa dzimwenga bahi. ¹³ Nyo afalume kumi andakala na lengo mwenga, ra kupha ro dzinyama vyeo vyao na uwezo wao wosi. ¹⁴ Andaungana naro kupigana viha na Mwana ng’ondzi. Ela Mwana ng’ondzi na atue andaaturya mana iye ni Bwana wa mabwana na Mfalume wa afalume. Nao atue ni hara arioihwa na kutsambulwa ni Mlungu, nao ni aaminifu.”

¹⁵ Malaika wagomba nami tsona, achiamba, “Gara madzi manji urigogaona pho phasegerepho yuya mchetu mdiya, ni makundi ga atu a chila taifa dunia ndzima. ¹⁶ Hizo pembe kumi uchizoziona na ro dzinyama andamreyera yuya mchetu mdiya. Chisha andahala chila chitu aricho nacho na amriche chihuphu. Andamurya, na masaza ga nyamaze andagatsupha mohoni. ¹⁷ Mlungu mwenye ndiye ariyehenda akale na lengo mwenga ra kupha ro dzinyama uwezo wao wa kutawala ariokala nao. Aho andahenda hivyo hadi gara Mlungu arigogomba gatimiye. ¹⁸ Na iye mchetu uchiyemuona ni nyo mudzi mkpwulu utawalao afalume osi a dunia.”

18

Mudzi wa Babeli unabanangbwa

¹ Mambo higo gariphosira, náunula matso nchiona malaika wanjina ariye na uwezo mkpwulu anatserera kula mlunguni. Naye kala anang’ala na hinyo mwangawe kala unaing’arira dunia yosi. ² Naye achigomba na raka ra dzulu, achiamba,

“Mudzi mkpwulu wa Babeli ukagbwa,
nyo mudzi mkpwulu he, ukagbwa!

Mudzi hinyo vivi ukakala makalo
ga chila aina ya mashetani na pepho.

Piya ukakala phatu

pha chila aina ya nyama a mapha achafu asiolondwa
ni atu.

³ Mana atu a mataifa ganjina gosi anwa uchi mufu wa tamaa za udiyawe,
na afalume a dunia akala akazinga naye.
Na ahendadzi-bishara hipha duniani
atajirika kpwa tamaaze mbii zisizo na miphaka.”

⁴ Chisha nchisikira sauti yanjina kula mlunguni, yoamba, “Atu angu, tulukani hiko kpwakpwe sedze mkagbwirana naye kuhenda dambize. Mana mchituluka tamundatiywa adabu naye. ⁵ Mana dambize zakala tsumbi hata zikafika mlunguni, naye Mlungu a tayari kumtiya adabu kpwa mahendoge mai. ⁶ Vivyo arivyoahendera anjina, namwi muhendereni vivyo. Tsona naahenderwe kano mbiri ya gara mai arigoahendera anjina. Halani cho chikombeche mumtiire kano mbiri ya nyo ukali ariokutiyani. ⁷ Iye mutiyeni adabu na mumgayise chiasi chicho arichohumira kudzipha nguma na utajiri. Kpwani iye anadziamba chimoyo-moyo, ‘Nisegere kutawala dza malikia, wala simi gungu, sindarira tse mana sindafwererwa.’ ⁸ Phahi andaphaha mashaka gosi siku mwenga tu, mashaka ga chifo, ga chiriro na ga ndzala. Andatsomwa na moho, mana Bwana Mlungu aamulaye ndiye wa uwezo wosi.”

⁹ Na aho afalume a dunia ariozinga naye na kushiriki utajiriwe, andarira na kuusononekera nyo mudzi ndiphoona unafuka mosi. ¹⁰ Aho afalume andaima kure na nyo mudzi kpwa kuogopha go mateso. Nao andarira aambe, “Shaka rani ro, shaka rani ro, uwe mudzi mkpwulu, Babeli, mudzi urio na nguvu! Mana uamulio ukakufikira nawe kutiywa adabu muda wa dzisaa dzimwenga bahi.”

¹¹ Ahendadzi-bishara andamririra, kpwa sababu takuna atu a kugula miyo yao. ¹² Takuna mutu tsona wa kugula miyo yao ya zahabu, feza, lulu wala mawe ga samani. Takuna agulaye nguwo za zambarau, za kundu na za hariri. Tsona takuna agulaye udi, wala vitu vya aina yoyosi vitengezwavyo na pembe za ndzovu, vya mbao za gali, wala vya shaba, chuma ama marumaru. ¹³ Takuna agulaye mdalasini, iliki, mavumba, manemane ama ubani, wala uchi, mafuha ga kujitira, unga swafi, na nganu. Tsona takuna agulaye ng’ombe, mang’ondzi, farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi, na atumwa. Kpwa kpweli, atue kala anahenda bishara ya anadamu ayawao.

18:3 18:3 Isaya 23:17; Jeremia 51:7 **18:4** 18:4 Isaya 48:20; Jeremia 50:8; 51:6,45 **18:5** 18:5 Mwandzo 18:20,21; Jeremia 51:9 **18:6** 18:6 Zaburi 137:8; Jeremia 50:29 **18:7** 18:7 Isaya 47:7-9 **18:9** 18:9 Ezekieli 26:16,17 **18:11** 18:11 Ezekieli 27:31,36 **18:12** 18:12 Ezekieli 27:12,13,22

¹⁴ Phahi aho ahendadzi-bishara andaamba, “Ehe Babeli! Vi phaphi vyo vitu urivyokala unavimendza sana, vitu vyosi vya gali na vinono vyokuhenda uishito? Tavipho wala kundaviphaha tsona hata kare na kare.” ¹⁵ Hara atu ariophaha utajiri kpwa kuhenda bishara na nyo mudzi, andaima kure kpwa kuogopha go mateso. Andasononeka kuno anarira kululu. ¹⁶ Nao andaamba, “Shaka rani ro, shaka rani ro, nyo mudzi mkpwulu, Babeli, mudzi ambao kala uchidzivwika nguwo za gali sana na kudzipamba na zahabu, mawe ga samani na lulu. ¹⁷ Ela nyo utajiri wosi ukaangamizwa ndani ya dzisaa dzimwenga bahi.”

Akulu a meli, acharo, mabahariya, na osi ahendao kazi melini, aima kure. ¹⁸ Na ariphoona mosi kpwa mudzi unaphya, arira kululu achiamba, “Takuna mudzi mkpwulu wanjina dza huno!” ¹⁹ Atu aha arira kusononeka sana hata achidzimwagira mitsanga ya vitswa na kuamba, “Shaka rani ro mudzi mkpwulu! Kala ni mudzi ambao wauhenda hosi hurio na meli hukale matajiri kpwa sababu ya utajiriwe. Ela mudzi wosi ukaphya ndani ya dzisaa dzimwenga bahi.” ²⁰ Hererwani mwimwi muishio ko mlunguni, atu a Mlungu, mitume na manabii, mana Mlungu akauamula hinyo mudzi kpwa sababu yenu.

²¹ Chisha phachituluka malaika wa mkpwotse, achitsola dziwe dza lala kulu, achiritsupha mo baharini, achiamba, “Hinyo mudzi mkpwulu wa Babeli undatserera ugbwe na msindo dza vivi, na taundaonekana tsona. ²² Na himo mudzini sauti za atu kuimba, a kupiga ngephephe, a kupiga vivoti na a tarumbeta, tazindasikirika tsona bii! Wala takundakala na fundi wa aina yoyosi, wala takundasikirika lala rinasaga tsona bii! ²³ Phapho taphandaaka taa tsona. Wala takundakala na sharee za bwana arusi wala bibi arusi, yani takundalólwana tsona bii. Mudzi wa Babeli undahendwa hivi kpwa kukala ahendadzi-bishara himo akala atu akulu na ayi a dunia. Na sababu ya atu hinyo kukala matajiri ni sababu mataifa ganjina gosi gachengbwa ni utsai wa nyo mudzi. ²⁴ Mumo mudzini mwaonewa milatso ya manabii na atakatifu anjina a Mlungu, phamwenga na milatso ya atu osi arioolagbwa duniani.”

19

Mlungu anatogolwa

18:15 18:15 Ezekieli 27:31,36 **18:17** 18:17 Isaya 23:14; Ezekieli 27:26–30
18:18 18:18 Ezekieli 27:32 **18:19** 18:19 Ezekieli 27:30–34 **18:20** 18:20
 Kumbukumbu 32:43; Jeremia 51:48 **18:21** 18:21 Jeremia 51:63–64; Ezekieli
 26:21 **18:22** 18:22 Ezekieli 26:13; Isaya 24:8 **18:22** 18:22 Jeremia 7:34;
 25:10 **18:24** 18:24 Jeremia 51:49

¹ Chisha bada ya higa, násikira dza sauti nyinji za kundi kulu hiko mlunguni ambazo kala zinakota kululu zinaamba: Haleluya!

“Naatogolwe Mlungu!

Mlungu ndiye Muokoli wehu.

Nguma na uwezo ni wa Mlungu wehu,

² mana uamuliwe ni wa kpweli na wa haki.

Mlungu akaamula yuya mdiya mkpwulu

ariyebananga atu na udiyawe himu duniani.

Mlungu akamriphiza

kpwa sababu ya milatso ya nyo atumishie.”

³ Hara atu apiga kululu tsona, achiamba, Haleluya. “Naatogolwe Mlungu! Hinyo mosi utulukao kula kpwa ye mchetu mdiya aphyaye, unaphiya dzulu hata kare na kare.” ⁴ Hara atumia mirongo miiri na a ne na hara viumbe vine agbwa chimabumabu achimuabudu Mlungu asegereye chihi cha chifalume. Navyo vyapiga kululu vichiamba, “Amina! Haleluya!”

⁵ Na nchisikira sauti yanjina kula pho phokala chihi cha chifalume, yoamba,

“Mtogoleni Mlungu wehu, mwimwi atumishie.

Mtogoleni mwimwi mumuogophao,

a vyeo na msiokala na vyeo!”

⁶ Chisha nchisikira sauti kulu dza sauti ya kundi kulu ra atu rinagomba. Sauti iyo yavuma dza madzi manji gajerago kpwa nguvu maweni, na dza sauti kulu ya chiguruguru. Iyo sauti yaamba,

“Haleluya!

Mana iye Mwenyezi Mlungu wehu Mwenye Nguvu Zosi anatawala.

⁷ Nahukaleni na raha,

humpigireni njerejere na humuphe nguma.

Mana arusi ya Mwana ng’ondzi ikafika phephi,

na bibi arusi akadzitarisha kare.

⁸ Iye bibi arusi akahewa nguwo nono

za kung’ala-ng’ala zisizo na dow.”

(Hizo nguwo nono manage ni mahendo manono ga atakatifu a Mlungu.)

⁹ Chisha ye malaika achiniamba, “Andika maneno higa: Baha aho ariolikpwa yo sharee ya arusi ya ye Mwana ng’ondzi.” Tsona achiniamba, “Higa nchigogomba ni maneno ga kpweli ga Mlungu.” ¹⁰ Ndipho nádzibwaga chimabumabu maguluni pha yuya malaika ili nimuabudu,

ela achiniamba, “Usihende hivyo bii! Mimi nami ni mtumishi dza uwe phamwenga na nduguzo amshuhudiyao Jesu. Uwe muabudu Mlungu bahi! Mana ushaidi wa Jesu ndio chandzo cha unabii wa chiroho.”

*Mutu yekala akapanda
farasi mwereru*

¹¹ Hebu niphundzani! Náona mlunguni kuchifwenuka, nahenda hivi, nchiona farasi mwereru. Mutu yekala akapanda farasi anaihwa “Wa Haki na Wa Kpweli.” Naye nkuhukumu na kupigana viha kpwa ajili ya haki. ¹² Matsoge kala ni dza jimbijimbi ra moho, na kala ana viremba vinji mo chitswani. Kala akaandikpwa dzina ambaro takuna mutu yemanya manage isiphokala ye mwenye. ¹³ Naye kala akavwala kandzu ya dododo mana kala ikavwikipwa mlatsoni, na dzinare ndiye, “Neno ra Mlungu.” ¹⁴ Nago majeshi ga mlunguni kala ganamlunga-lunga nyuma. Kala gakavwala nguwo nono, nyereru tsetsetse zisizo na mad-owa, nao kala akapanda farasi ereru. ¹⁵ Mwakpwe kanwani mwatuluka upanga wa kurya sana. Andauhmira kushinda mataifa gosi duniani naye andagatawala na uwezo mkp-wulu. Tsona aminye uchi mufu wa tsukizi za Mlungu Mwenye Nguvu Zosi. ¹⁶ Na phakpwe nyongani, kandzuye kala phakaandikpwa dzina hiri:

MFALUME WA AFALUME NA BWANA WA MABWANA.

¹⁷ Na chisha nchiona malaika aimire dzulu ya dzuwa. Malaika hiye wakota kululu achiha nderi osi arukao dzulu, achiamba, “Ndzoni mwedze murye karamu kulu ya Mlungu. ¹⁸ Ndzoni mwedze murye nyama za afalume, za akulu a viha, za atu a mkpwtotse, nyama za farasi na apandadzi-farasi, nyama za atu osi, atumwa na ario huru, asiokala na vyeo na ario na vyeo.”

¹⁹ Chisha nchiona ro dzinyama na afalume a dunia na majeshi gao achikusanyika phamwenga. Aho alonda kupigana na ye ariyekala asegere dzulu ya farasi phamwenga na jeshire. ²⁰ Ela dzinyama, phamwenga na nabiiwe wa handzo ariyehenda vilinje kpwa sababuye, ahalwa mateka. Nabii hiye wachenga hinyo okala akatiywa mola wa hiro dzinyama na kuabudu chizukache kpwa kuhenda vilinje. Osi airi atsuphiwa azima ziya ra moho mkali sana wa chibiriti. ²¹ Hiye mutu yekala asegere dzulu ya farasi, wahumira upangawe utulukao kula kanwani kuolagira

19:11 19:11 Ezekieli 1:1; Zaburi 96:13; Isaya 11:4 **19:12** 19:12 Danieli 10:6

19:15 19:15 Zaburi 2:9; Isaya 63:3; Joeli 3:13; Maono 14:20 **19:17** 19:17 Ezekieli 39:17-20 **19:20** 19:20 Maono 13:1-18

majeshi garigosala. Na nyo nderi achirya zo nyama hata achisinywa.

20

Shetani anafungbwa miaka elufu mwenga

¹ Badaye náona malaika anatsereera kula mlunguni, naye kala akagbwira funguwo za kuzimu na silisili kulu. ²⁻³ Phahi ye malaika warigbwira ro dzoka, yani yuyatu nyoka wa kare aihwaye Ibilisi au Shetani, achirifunga silisili na achiritsupha kuzimu. Pho mryangoni achiphafunga kufuli na kuphatiya ukaka, ili asedze akachenga tsona atu a mataifa ganjina gosi duniani. Naye Shetani andafungbwa miaka elufu mwenga. Bada ya muda hinyo kusira, ni lazima avugulwe kpwa muda mchache tu.

⁴ Higo gariphosira, náona vihi vya chifalume, vihi ambavyo kala vikasagarirwa ni hinyo okala akahewa uwezo wa kutawala. Aho kala ni roho za hara okatwa vitswa kpwa kushuhudiya kuhusu Jesu na kutangaza ujumbe wa Mlungu. Atu hinya kala taakaabudu rira dzinyama hebu chizukache. Wala taayakubali kutiywa mola wa hiro dzinyama vilanguni hebu mwao mikononi. Atu hinya afufuka na achedzatawala phamwenga na Jesu miaka elufu mwenga. ⁵ Atu anjina ariofwa taandafufuka hadi miaka elufu mwenga isire. Sambu kuku ndiko kufufulwa kpwa kpwandza. ⁶ Aho ndiofufulwa kano ya kpwandza, aajaliwa na ni atakatifu. Mana chifo cha phiri tachindakala na nguvu kpwao. Nao andakala alavyadzi-sadaka a Mlungu na Jesu, yetsambulwa ni Mlungu kutawala atu. Tsona andatawala naye muda hinyo wa miaka elufu mwenga.

Shetani anaangamizwa

⁷ Bada ya miaka elufu mwenga kusira Shetani andarichirwa hiko ndikokala akafungirwa. ⁸ Naye achirichirwa andakpwedza achenge atu a mataifa ganjina pembe zosi za dunia, yani Gogu na Magogu. Andakusanya atu kuatayarisha kpwa viha, nao andakala na afuasi anji dza mtsanga wa baharini. ⁹ Nao anyendeka seemu zosi za dunia na kuzunguluka mudzi umendzwao ni Mlungu, ambapho ndipho phasagalapho atue. Ela wakati ariphohenda vivyo kpwatuluka moho kula mlunguni uchedzaangamiza. ¹⁰ Ye Shetani ariyeachenga watsuphiwa ziya ra moho mkali sana wa chibiriti, phatu

phariphotsuphwa ro dzinyama na ye nabii wa handzo. Nao kuko andateswa usiku na mutsi, hata kare na kare.

Uamuli wa mwisho

¹¹ Chisha náona Mlungu asegere chihiche chikulu tsona chereru. Mlunguni na tsi kuchiyaya mbereze na takuyaonekana tsona. ¹² Nchiona afwadzi osi, ario na vyeo na asiokala na vyeo aimire mbere za chira chihi cha chifalume. Ndipho vitabu vyokala vichiandikpwa mahendo ga atu osi vichifwenulwa. Na phafwenulwa chitabu chanjina, na hicho kala ni chitabu cha uzima. Aho afwadzi aamulwa kulengana na mahendo gao goandikpwa mumo vitabuni. ¹³ Bahari yalavya afwadzi ariola himo. Chifo na kuzimu nazo zichilavya atue. Chila mmwenga achiamulwa kulengana na mahendoge. ¹⁴ Bada ya kusira higo, chifo na kuzimu zatsuphiwa ziya ra moho. Ro ziya ra moho ndiro chifo cha phiri. ¹⁵ Na mutu yeyesi ambaye dzinare tariandikirwe himo mwenye chitabu cha uzima, naye piya watsuphiwa ziya ra moho.

21

Dunia nyiphya

¹ Higo gariphosira, náona mlunguni kuphya na dunia nyiphya, mana mlunguni kpwa kpwandza na dunia ya kpwandza kala ikaangamizwa, na kuchikala takuna bahari tsona. ² Chisha nchiona mudzi mtakatifu, yani Jerusalemu nyiphya, inatserera kula mlunguni kpwa Mlungu. Mudzi hinyo kala ukapambwa dza bibi arusi apambwavyo, achikala anaphirikpwa kpwa mlumewe. ³ Alafu nchisikira kululu kula pho pharipho na chihi cha chifalume, richi-amba, “Vivi Mlungu andasagala phamwenga na atu. Phakpwe kaya andakala phamwenga na anadamu, nao andakala atue. Mlungu mwenye andakala phamwenga nao, naye andakala Mlungu wao. ⁴ Andafuta matsozi gao gosi. Wakati hinyo atu taandafwa wala kusononeka. Takundakala na chiriro wala kulumwa, mana zo hali za kare zindakala zatsupa.”

⁵ Chisha yekala akasagarira cho chihi cha chifalume waamba, “Vivi sambi chila chitu nachihenda chiphya!” Piya achiniambira, “Gaandike higa, mana ni maneno ga kpweli na ga kukuluphirika.” ⁶ Phahi achiniamba tsona, “Mambo vivi gakahendeka. Mimi ndimi Alifa na ndimi Omega, yani

ndimi Mwandzo na ndimi Mwisho. Chila mutu ariye na chiru nindamupha madzi ga bure anwe kula pula za madzi, madzi garehago uzima. ⁷ Mutu ndiyeshinda, nindamupha vitu hivi vyosi, iye andakala mwanangu, nami ndakala Mlunguwe. ⁸ Ela phahi aoga, asiomkuluphira Mlungu, akora, aolagadzi, adiya, atsai, aabuduo vizuka, na a handzo, aho osi phatu phao ni ziya ra moho mkali wa chibiriti. Na chicho ndicho chifo cha phiri.”

Jerusalemu nyiphya

⁹ Chisha malaika mmwenga wa hara sabaa okala na mbiga za mashaka sabaa ga mwisho wakpwezaniamba, “Ndzo nikuonyese ye bibi arusi, hiye ndiyekala mkpwaza ye Mwana Ng’ondzi.” ¹⁰ Phapho achiniphirika hadi dzulu ya mwango mkpwulu tsona mure, wakati kala nalongozwa ni Roho Mtakatifu. Kuko yuya malaika achinionyesa mudzi mtakatifu wa Jerusalemu unatserera kula dzulu mlunguni kpwa Mlungu. ¹¹ Mudzi hinyo kala una mwanga mkpwulu wa Mlungu, mana wakala unang’ala-ng’ala dza chilolo na dza dziwe ra samani kulu riihwaro jasipa. ¹² Tsona kala ukazungulusirwa ukuta mkpwulu wa dzulu. Piya kala una miryango kumi na miiri na chila mryango kala una malaika. Na chila mryango kala ukaandikpwa dzina ra mbari mwenga ya zira mbari kumi na mbiri za Iziraeli. ¹³ Chila uphande kala kuna miryango mihahu; mlairo wa dzuwa, vurini, mwakani, na mtswerero wa dzuwa. ¹⁴ Na hinyo ukuta wa mudzi kala ukadzengbwa dzulu ya mawe kumi na mairi ga msingi. Na chila dziwe kala rikaandikpwa dzina ra mmwengawapho wa hara mitume kumi na airi a Mwana ng’ondzi.

¹⁵ Phahi ye malaika yekala anagomba nami kala akagbwira chigongo cha kupimira. Chigongo hicho kala chikatengezwa na zahabu, nacho kala ni cha kupimira nyo mudzi, miryangoye na nyo ukutawe. ¹⁶ Ye malaika wapima hura mudzi na hicho chigongo, nago mare na mapana na chimo kala ga sawa kpwa sawa. Achiphaha kukala ni kilomita elufu mbiri na magana mane. ¹⁷ Alafu ye malaika achipima upana wa nyo ukuta, nao uchikala ni mita mirongo sita. Naye wakala anahumira chipimo chihu-mirwacho ni anadamu. ¹⁸ Nyo ukuta kala ukadzengbwa na mawe ga samani ga jasipa. Mudzi nao kala ukadzengbwa na zahabu swafi ya kung’ala-ng’ala dza chilolo.

¹⁹ Msingi wa hinyo ukuta wa mudzi kala ukapambwa na mawe kumi na mairi manono sana ga samani. Na gaga gakala na rangi tafwauti-tafwauti. Dziwe ra kpwandza kala ni jasipa, na ra phiri richikala ni yakuti samawi. Ra hahu rakala dziwe riihwaro kalikedoni na ra ne richikala zumaridi. ²⁰ Dziwe ra tsano kala ni dziwe riihwaro saridoniki, ra sita richikala akiki. Dziwe ra sabaa kala ni kirisolito, ra nane kala ni zabarajadi. Dziwe ra tisiya kala ni yakuti ya mandano, ra kumi ni kirisopiraso, ra kumi na mwenga richikala hiakinitho na ra kumi na mbiri ni amethisito. ²¹ Yo miryango kumi na miiri yosi kala ikatengezwa na lulu. Chila mryango kala ukatengezwa na lulu mwenga bahi! Barabara kulu ya nyo mudzi kala ukatengezwa na zahabu swafi, yokala inang'ala-ng'ala dza chilolo.

²² Mimi sionere Nyumba ya Kuvoya Mlungu himo mudzini mana ye Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi na ye Mwana ng'ondzi anasagala mo mudzini. Kpwa hivyo taphana phatu phanjina pha kuvoya Mlungu. ²³ Mudzi hinyo tauna haja ya mwanga wa dzuwa ama mwezi, mana nkung'arirwa ni utukufu wa Mlungu, na Mwana ng'ondzi ndiye taa ya nyo mudzi. ²⁴ Atu a mataifa ganjina gosi andaishi na kuno anang'arirwa ni nyo mwanga wa hinyo mudzi, na afalume a dunia andainjira himo kuphirika vitu vyao vya samani. ²⁵ Miryango yosi ya mudzi indakala wazi wakati wosi, mana takundakala na usiku. ²⁶ Atu a makabila gosi duniani andareha utajiri wao na vitu vyao vya samani mumo mudzini. ²⁷ Ela takuna chochosi chiricho najisi ndichoinjira himo mudzini, wala mutu yeyesi ahendaye mambo ga waibu ama ga handzo. Atu ndioinjira mudzi hinyo ni aratu ambao madzina gao gaandikpwa kpwenye chitabu cha uzima cha ye Mwana ng'ondzi.

22

Muho wa madzi ga uzima

¹ Chisha ye malaika wanionyesa muho wa madzi garehago uzima, utulukao phara phenye chihi cha chifalume cha Mlungu na Mwana ng'ondzi. Nyo muho kala unang'ala-ng'ala dza chilolo. ² Muho wenye kala unajera kahi-kahi ya yo barabara kulu ya nyo mudzi. Chila uphande wa muho kala phana muhi urehao uzima ambao kala unavyala mara mwenga kpwa mwezi, kpwa hivyo kpwa mwaka kala

21:23 21:23 Isaya 60:19-20 **21:24** 21:24 Isaya 60:3 **21:25** 21:25 Isaya 60:11

21:27 21:27 Isaya 52:1; Ezekieli 44:9 **22:1** 22:1 Ezekieli 47:1; Zakariya 14:8

22:2 22:2 Mwandzo 2:9

unavyala kano kumi na mbiri. Makodza ga muhi hinyo ganahumirwa kama dawa ya kuphoza atu a makabila gosi.

³ Mudzi hinyo taundakala na chitu chochosi cholaniwa ni Mlungu. Na chihi cha chifalume cha Mlungu na ye Mwana ng'ondzi chindakala mumo mudzini. Nao atumishie andamuabudu Mlungu, ⁴ andamuona, na dzinare rindaandikpwa mwao vilanguni. ⁵ Ndani ya mudzi hinyo takundakala na usiku tsona; atu taundakala na haja ya taa wala dzuwa, mana Bwana Mlungu ndiye ndekala mwanga wao. Atu hinyo andatawala hata kare na kare.

⁶ Chisha hiye malaika achiniamba, "Hakika maneno higa ni ga kpweli na ga kukuluphirika. Tsona Bwana Mlungu aaphaye manabii Rohowe, wahuma malaikawe kuaonyesa atumishie mambo ambago kala ni lazima gahendeke vi sambi-sambi."

Jesu aredza

⁷ Bwana Jesu anaamba, "Hebu niphundza vinono, mino nredza vi sambi. Baha aho aogophao na kulunga maneno ga unabii garigo ndani ya chitabu hichi."

⁸ Mimi Johana nágaona na nchigasikira mwenye, mambo higo. Na nriphokala nkagaona na kugasikira, nádzibwaga chimabumabu mbere za ye malaika ambaye akanionyesa mambo higa ili nimuabudu. ⁹ Ela achiniamba, "Usihende hivyo! Mimi nami ni mtumishi tu, dza vivyo urivyo uwe, nduguzo manabii, na anjina osi alungao ujumbe wa chitabu hichi. Kpwa hivyo uwe muabudu Mlungu macheye!"

¹⁰ Chisha ye malaika achiniamba, "Maneno higa ga unabii garigo mu chitabuni usigafwitse, mana gosi gogombwa mumo gandahendeka vivi sambi-sambi. ¹¹ Phahi mutu ahendaye mai, naenderere kuhenda mai, na ahendaye waibu naenderere kuhenda waibu. Tsona mutu ahendaye haki, naye naazidi kuhenda haki, na mutu ariye bila ya lawama, naazidi kukala bila ya lawama."

¹² Chisha nchiambwa, "Jesu anaamba, 'Hebu niphundza vinono, mino nredza vi sambi. Nami niredza nimriphe chila mutu kulengana na mahendoge. ¹³ Mimi ndimi Alifa na Omega.* Ndimi wa kpwandza na wa mwisho. Ndimi Mwandzo na ndimi Mwisho.' "

22:3 22:3 Zakariya 14:11; Mwandzo 3:17 **22:5** 22:5 Isaya 60:19; Danieli 7:18 **22:11** 22:11 Danieli 12:10 **22:12** 22:12 Isaya 40:10; 62:11; Zaburi 28:4;

Jeremia 17:10 **22:13** 22:13 Maono 1:8,17; 2:8; Isaya 44:6; 48:12 * **22:13** 22:13 Chiyunani seemu hino inaamba, Alifa na Omega, yani A hadi Z.

¹⁴ Baha atu afulao kandzu zao na kuzitsusa, ili aphahe ruhusa ya kuinjira nyo mudzi muphya kutsupira miryan-goye na arye matunda ga muhi urehao uzima. ¹⁵ Ela atsai osi, adiya, aolagadzi, aabuduo vizuka na anjina osi amendzao kugomba handzo, andakala kondze ya hinyo mudzi dza viratu madiya.

¹⁶ “Mimi Jesu, ndimi chivyazi chikulu cha Mfalume Daudi, na ndimi ning’alaye dza kombezi. Mimi ndimi yehuma malaika wangu edze akuambireni mwimwi afuasi angu mambo higa garigo himu chitabuni.”

¹⁷ Roho Mtakatifu na hiye bibi arusi wa Mwana ng’ondzi anamuiha Bwana anaamba, “Ndzo.” Na atu osi ndiosikira mambo higo naambe, “Ndzo.” Yeyesi ariye na chiru alondaye madzi, naaedze anwe bure madzi ga uzima.

Chimarigizo

¹⁸ Nakukanyani chimbere chila mmwenga ndiyesikira maneno higa ga unabii garigo himu chitabuni. Mutu ndiyeenjereza maneno, Mlungu naye andamuenjerezera go mashaka gohadzwa himu chitabuni. ¹⁹ Na mutu yeyesi ndiyephunguza neno rorosi kula maneno ga unabii wa chitabu hichi, Mlungu naye andamphunguzira baraka zoandikpwa mo chitabuni. Andamphunguzira hakiye ya kusagala mudzi mtakatifu, na hakiye ya kurya matunda ga muhi wa uzima.

²⁰ Na iye alavyaye ushaidiwe kuhusu mambo higa anaamba, “Hakika sichelewa, nredza vi sambu.”

Amina. Ndzo Bwana Jesu!

²¹ Bwana Jesu naakujaliyeni mwimwi mosi. Amina.